Peripeţiile bravului soldat Svejk în războiul mondial

Jaroslav Hasek

CARTEA ÎNTÎI

ÎN SPATELE FRONTULUII

I
Intervenţia bravului soldat Švejk în războiul mondial

Care va să zică, ni l-au ucis pe Ferdinand [1], i se adresă menajera domnului Švejk care — după ce părăsise cu ani în urmă serviciul militar, fiind declarat tîmpit iremediabil de către comisia medicală militară — trăia acum din negoţul de cîini, nişte pocitanii de cotarle vagabonde, cărora le ticluia pedigriuri false.

În afară de această ocupaţie, suferea de reumatism şi tocmai îşi ungea genunchii cu alifie camforată.

— Pe care Ferdinand, doamnă Mullerova? întrebă Švejk continuînd să-şi maseze genunchiul. Eu cunosc doi. Unul, servitor la droghistul Prusa, care a băut o dată, din greşeală, o sticlă cu ulei de păr, celălalt, Ferdinand Kokoska, care adună căcăţei de cîine. Nu-i nici o pagubă, nici de unul, nici de altul.

— Dar, conaşule, e vorba de domnul Ferdinand, arhiducele de la Konopiste, ăla gras şi cucernic!

— Maica ta Cristoase, strigă Švejk, asta-i bună! Şi unde i s-a întîmplat asta, mă rog, domnului arhiduce?

— La Sarajevo, conaşule, ştiţi, cu revolverul: Trecea pe acolo cu arhiducesa lui, în automobil.

— Ia te uită, doamnă Mullerova, în automobil! Păi, te cred, un domn ca el îşi poate îngădui asta şi nici prin minte nu-i trece cît de tragic se poate sfîrşi o plimbare cu automobilul. Şi încă la Sarajevo; în Bosnia, care va să zică, doamnă Mullerova. O fi isprava turcilor. Da, da, n-ar fi trebuit să le luăm Bosnia şi Herţegovina. Să ştii că asta e, doamnă Mullerova... Care va să zică, domnul arhiduce e acum în împărăţia cerului. S-a chinuit mult?

— Domnul arhiduce şi-a dat duhul numaidecît, conaşule. Cu revolverul nu-i glumă. Nu demult, la noi la Nusle, un domn s-a jucat cu revolverul; şi-a împuşcat toată familia şi pe deasupra şi portarul care se dusese să vadă cine trage la etajul trei.

— Unele revolvere, doamnă Mullerova, nu iau foc, nici în ruptul capului. Sînt de felurite feluri. Ei, dar pentru domnul arhiduce şi-au cumpărat, desigur, ceva mai bun şi m-aş prinde că omul care i-a făcut-o s-a îmbrăcat frumos pentru treaba asta. Gîndeşte-te numai: să tragi în domnul arhiduce e lucru mare. Nu merge să-l împuşti ca braconierul pe pădurar. Întîi şi-ntîi, cum te înfăţişezi înainte-i? Pentru că nu-i îngăduit să te apropii în zdrenţe de un domn ca dînsul. Trebuie să ai ţilindru, dacă vrei să nu-ţi puie poliţistul mîna-n guler.

— Cică ar fi fost mai mulţi, conaşule.

---

[1] *Franz Ferdinand* (1863—1914), arhiduce, nepotul lui Franz Josef. Uciderea lui la Sarajevo la 28 iunie 1914 a constituit pretext pentru declanşarea primului război mondial.

— Păi, cred şi eu, doamnă Mullerova, spuse Švejk, isprăvind cu masajul; dacă dumneata ai vrea să-l împuşti pe arhiduce sau pe împărat, de bună seamă că te-ai sfătui mai întîi cu cineva. Unde-s mulţi, şi minte-i mai multă: unul zice una, altul, alta, şi aşa se face treaba, cum spune şi imnul nostru. Principalul e să pîndeşti momentul cînd îţi trece pe dinainte un asemenea domn. Aşa s-a întîmplat, dacă îţi mai aminteşti, cu domnul cela, Lucheni, care a înjunghiat-o pe răposata noastră Elisabeta cu stiletul... în timp ce se plimbau împreună. Te mai poţi încrede în cineva? De-atunci nici o împărăteasă nu mai iese la plimbare! Ei, dar soarta asta îi aşteaptă şi pe alţii. Şi-o să vezi, doamnă Mullerova, or să ajungă şi la ţar, şi la ţarină, şi poate că, ferească Dumnezeu, chiar la împărat, dacă de pe acu au în-ceput-o cu nepotu-su. Bătrînul are mulţi duşmani. Chiar mai mulţi decît Ferdinand. Cum spunea mai deunăzi un domn, la cîrciumă: are să vie vremea cînd împăraţii or să pice unul după altul, şi nici procurorul-general n-o să-i scape. Pe urmă, neavînd cu ce plăti consumaţia, cîrciumarul s-a văzut silit să-l dea pe mîna poliţiei. Doar domnul i-a ars cîrciumarului o palmă şi poliţaiului două. L-au ridicat cu duba şi l-au dus să se trezească. Da, doamnă Mullerova, multe se mai întîmplă în ziua de azi! Asta-i o pierdere grea pentru Austria. Cînd eram militar, un infanterist l-a împuşcat pe căpitan. Şi-a încărcat flinta şi s-a dus la cancelarie. I -a spus că n-are ce căuta acolo, dar el îi dădea într-una că trebuie să-i vorbească domnului căpitan. Căpitanul a ieşit afară şi cît ai zice peşte i-a ars două perechi de palme. El a pus mîna pe flintă şi l-a găurit drept în inimă. Glonţul a ieşit prin spinarea domnului căpitan şi-a mai fă-cut şi paguba în cancelarie; a spart o sticlă cu cerneală şi s-au pătat actele oficiale.

— Şi ce s-a întîmplat cu soldatul ? întrebă după un răstimp doamna Mullerova, în vreme ce Švejk se îmbrăca.

— S-a spînzurat cu cozondracii, spuse Švejk, periindu-şi pălăria tare. Şi, cînd stai să te gîndeşti, nici nu erau cozondracii lui. Îi ceruse împrumut de la un gardian — cică-i cad pantalonii. De ce? Să aştepte pînă l-or împuşca? Ştii, doamnă Mullerova, în situaţii d-astea toţi îşi pierd capul. Pe gardian l-au degradat şi i-au mai dat şase luni de închisoare. Dar nu le-a făcut pe toate. A şters-o în Elveţia şi azi face pe predicatorul în nu ştiu ce biserică. Azi, doamnă Mullerova, nu sînt mulţi oameni cinstiţi pe lume. Eu cred că şi domnul arhiduce Ferdinand s-a înşelat în privinţa omului care l-a împuşcat la Sarajevo. A văzut şi el un domn acolo şi şi-o fi zis că e un om cumsecade dacă strigă ura. Şi cînd colo, domnul acela l-a doborît. Cîte gloanţe i-a tras, unul sau mai multe?

— Gazetele scriu, conaşule, că domnul arhiduce era ciuruit. A descărcat în el toate gloanţele.

— Da, treaba asta se face foarte repede, doamnă Mullerova, grozav de repede. Eu, pentru o treabă ca asta, mi-aş cumpăra un browning. Pare o jucărie, dar poţi împuşca cu el, în două minute, douăzeci de arhiduci, slabi sau graşi, la alegere. Cu toate că, între noi fie vorba, doamnă Mullerova, într-un arhiduce gras nimereşti mai uşor decît într-unui slab. Îţi aduci aminte, cînd şi-au împuşcat regele în Portugalia? Şi acela era un bondoc. Cred şi eu: unde s-a mai văzut rege slab?... Ei,

acu eu mă duc la cîrciuma „U Kalicha” [2] şi, dacă o veni careva după foxterierul pentru care am luat arvună, spune-i că e la crescătoria mea de la ţară, că i-am tăiat de curînd urechile şi că nu poate fi transportat pîn-ce nu i s-or vindeca; nu de alta, da să nu răcească. Cheia las-o la portăreasă.

În cîrciuma „U Kalicha” nu era decît un singur muşteriu: agentul secret Bretschneider, de la Siguranţă. Cîrciumarul Palivec spăla farfurioarele, în timp ce Bretschneider încerca zadarnic să-l tragă de limbă.

Palivec era cunoscut ca spurcat la gură ; expresiile cur şi căcat îi reveneau pe limbă la fiecare două vorbe. în acelaşi timp era însă şi un om citit şi nu pierdea prilejul să recomande tuturor pasajul în care Victor Hugo pomeneşte de ultimul cuvînt adresat englezilor de comandantul vechii gărzi a lui Napoleon, în bătălia de la Waterloo.

— Frumoasă vară, nu-i aşa? începu vorba Bretschneider.

— Ca un căcat, răspunse Palivec, aranjînd farfurioarele în galantar.

— Mare bine ne-au făcut ăia, la Sarajevo, reluă Bretschneider fără să pară convins.

— Care Sarajevo? întrebă Palivec. Vinăria din Nusle? Acolo, în fiecare zi e cîte o încăierare; aşa-i la Nusle.

— La Sarajevo, în Bosnia, domnule cîrciumar! Acolo l-au împuşcat pe arhiducele Ferdinand. Ce ai de zis?

— Eu unul nu mă bag în daravelile astea; n-au decît să mă pupe-n cur cu toţii, răspunse cuviincios domnul Palivec aprinzîndu-şi luleaua. Într-o treabă belalie ca asta, nu-i greu să-ţi frîngi gîtul. Eu sînt negustor; dacă vine cineva şi cere bere, îi dau bere. Sarajevo, politică, arhiduce răposat... nu-s de nasul nostru; asta nu poate duce decît la Pankrac [3].

Bretschneider amuţi şi, dezamăgit, îşi roti privirile prin circiumă.

— Aici atîrna pe vremuri portretul împăratului, reîncepu el după un răstimp. Chiar acolo unde e oglinda.

— Da, aveţi dreptate, răspunse domnul Palivec, atîrna acolo, dar s-au căcat muştele pe el, aşa că l-am suit în pod. Ştiţi cum se-ntîmplă: se găseşte un deştept să spuie o prostie şi, cît ai bate din palme, încep să curgă neplăcerile gîrlă. Asta-mi lipseşte?

— Trebuie să fi fost urît de tot la Sarajevo, ce zici domnule cîrciumar?

La această întrebare directă şi vicleană, domnul Palivec răspunse cu multă prudenţă:

— Pe vremea asta, în Bosnia şi Herţegovina e îngrozitor de cald... Cînd făceam acolo armata, locotenentul nostru îşi punea gheaţă la cap.

— La ce regiment aţi slujit, domnule cîrciumar ?

— Nu ţin minte toate fleacurile , niciodată nu m-am interesat de căcăţişuri de astea şi niciodată n-am fost curios să le ştiu, răspunse domnul Palivec. Prea multă curiozitate strică.

---

2 „La Potirul”.

3 Numele unei închisori din Praga.

Agentul secret Bretschneider amuţi de-a binelea şi faţa lui posomorîtă se mai învioră abia la sosirea lui Švejk care, intrînd în cîrciuma, comandă o bere neagră, făcînd următoarea observaţie: „Şi la Viena e astăzi zi de doliu”.

Ochii lui Bretschneider începură să lucească plini de speranţă şi spuse scurt:

— La Konopiste sînt arborate zece drapele negre.

— Ar trebui să fie douăsprezece, fu de părere Švejk, după ce trase o duşcă.

— De ce douăsprezece? întrebă Bretschneider.

— Ca să fie număr rotund ; cu duzina socoteala se face mai uşor şi apoi revine şi mai ieftin, răspunse Švejk.

Se aşternu o tăcere pe care tot Švejk o întrerupse oftînd:

— Care va să zică, acum e în împărăţia cerurilor, deie-i Domnul veşnică slavă. Nici n-a apucat sărmanul să ajungă împărat. Pe vremea cînd făceam eu militărie, un general a căzut de pe cal şi, foarte liniştit, şi-a dat duhul. Cînd au vrut să-l ajute să se suie iar pe cal, au băgat de seamă că era mort de-a binelea. Şi cînd te gîndeşti că trebuia să fie avansat feldmareşal. Asta s-a întîmplat la o paradă militară. Parăzile astea sînt lucru dracului. Şi la Sarajevo, tot o paradă trebuie să fi fost. Îmi aduc aminte că o dată, la o astfel de paradă, îmi lipseau douăzeci de nasturi la mundir şi pentru asta mi-au dat paisprezece zile de carceră, din care două le-am făcut ca Lazăr, legat fedeleş. Dar în armată fără disciplină se duce dracului totul. Locotenentul nostru Makovec ne spunea mereu: „Dacă n-ar fi disciplina, mă, tîmpiţilor, v-aţi căţăra ca maimuţele în copaci; milităria vă face oameni, idioţilor, neisprăviţilor!” Şi n-avea dreptate? Închipuiţi-vă un parc, să zicem la Karlak[4] şi acolo în fiecare copac cîte un soldat fără disciplină. Vedeţi, de asta m-am temut eu întotdeauna.

— Sarajevo, reluă Bretschneider discuţia, e isprava sîrbilor.

— Vă înşelaţi, răspunse Švejk, asta au făcut-o turcii din pricina Bosniei şi Herţegovinei. Şi Švejk îşi expuse opiniile sale în legătură cu politica externă a Austriei în Balcani. Turcii au pierdut în 1912 războiul cu Serbia, Bulgaria şi Grecia. Ei ar fi vrut ca Austria să le sară în ajutor şi, pentru că n-a făcut-o, l-au împuşcat pe Ferdinand.

— Ţi-s dragi turcii? se adresă Švejk cîrciumarului Palivec. Ţi-s dragi cîinii ăştia păgîni? Nu ţi-s dragi, nu-i aşa?

— Muşteriu-i muşteriu, zise Palivec, fie el şi turc. Noi, negustorii, nu ţinem socoteală de politică. Plăteşte-ţi berea şi şezi în cîrciuma şi trăncăneşte ce pofteşti. Asta-i principiul meu. Mi-e totuna dacă cel care i-a făcut seama lui Ferdinand al nostru e sîrb, turc, catolic sau mahomedan, anarhist sau „mladoceh”[5].

—Bine, domnule cîrciumar, glăsui Bretschneider care începuse să tragă din nou nădejde că din cei doi unul tot se va prinde în horă, dar trebuie să recunoaşteţi că asta-i o pierdere mare pentru Austria.

În locul cîrciumarului răspunse Švejk:

---

4 Parc în Preaga.

5 Membru al partidului naţional liberal.

— Pierdere este, nu se poate tăgădui. Îngrozitoare pierdere. Ferdinand nu poate fi înlocuit cu orice dobitoc. N-ar fi stricat însă să fie ceva mai gras.

— Ce vreţi să spuneţi? se învioră Bretschneider.

— Ce vreau să spun? răspunse liniştit Švejk. Uite, foarte simplu. Dacă ar fi fost mai gras, nu mai încape îndoială că l-ar fi lovit damblaua înainte, cînd alerga la Konopiste după babele care adunau vreascuri şi ciuperci pe moşia lui, şi n-ar mai fi pierit de o moarte aşa de ruşinoasă. Stau şi mă gîndesc: nepotul împăratului... şi dumnealor... îl împuşcă. E o ruşine, vuiesc gazetele. La noi, la Budejovice, cu ani în urmă, într-o mică ceartă, în piaţă, a fost înjunghiat un negustor de vite, un oarecare Bretislav Ludvik. Negustorul avea un fiu, Bohuslav, şi oriunde s-ar fi dus să vîndă porci, nimeni nu cumpăra nimic de la el şi fiecare zicea: „Ăsta e băiatul înjunghiatului, o fi şi el un hoţoman ca tat-su”. Pînă la urmă a fost silit să se arunce în Vltava de pe podul de la Krumlov; a trebuit să-l pescuiască, să-l învie, să pompeze apa din el, ca să-şi dea ultima suflare în braţele medicului în timp ce-i făcea o injecţie.

— Ciudate comparaţii mai aveţi dumneavoastră, spuse Bretschneider cu tîlc. Începeţi cu Ferdinand şi isprăviţi cu un negustor de vite.

— Da de unde, se apără Švejk, Doamne fereşte! Eu să fac asemenea apropiere? Domnul cîrciumar mă cunoaşte. Spune şi dumneata: am făcut eu vreodată comparaţii între oameni? Dar, la drept vorbind, eu n-aş vrea să fiu în pielea văduvei arhiducelui. Ce-o să facă acum? Copiii au rămas orfani, moşia de la Konopiste fără stăpîn. Să se mărite din nou cu un alt arhiduce? La ce bun? Pleacă din nou la Sarajevo şi are să fie văduvă pentru a doua oară. Tot aşa, cu ani în urmă, era la Zliv, lîngă Hluboka, un pădurar; avea un nume tare urît. L-au împuşcat braconierii; după el a rămas o văduvă cu doi copii, care peste un an s-a măritat cu alt pădurar; cu unul Pepik al lui Savlovic din Mydlovary. I l-au împuşcat şi pe ăsta. Pe urmă s-a măritat pentru a treia oară, tot cu un pădurar, zicînd: „Să fie cu noroc a treia oară. Dacă nici acum n-o ieşi bine, apoi nu mai ştiu ce să fac.” Se înţelege că i l-au împuşcat şi pe ăsta, şi a rămas sărmana, de pe urma pădurarilor, cu şase copii grămadă. S-a dus pînă la cancelaria ducelui de la Hluboka şi s-a plîns că numai necazuri are cu pădurarii. Acolo au povăţuit-o să-l ia pe Jares, paznic la iazurile din Razice. Ce să vă mai spun: i l-au înecat în timp ce prindea peşte în iaz şi a rămas şi de la ăsta cu doi copii. Pe urmă a luat un jugănar din Vodnany, care i-a crăpat într-o noapte capul cu securea şi s-a dus să se predea de bună-voie. Înainte de a-l spînzura, în faţa tribunalului regional din Pisek, a muşcat preotul de nas, spunînd că nu-i pare rău de nimic şi adăugînd ceva tare urît despre măria-sa împăratul.

— Dar nu ştiţi ce-a zis? întrebă Bretschneider, trăgînd speranţe să mai afle ceva.

— Nu v-aş putea spune, pentru că nimeni nu s-a încumetat s-o repete. Se zice că a fost ceva atît de înspăimîntător şi de fioros, încît un consilier de tribunal, care se afla de faţă, a înnebunit, şi nici pînă în ziua de azi nu i-au dat drumul de la popreală, ca să nu dea lucrurile în vileag. N-a fost vorba numai de-o insultă obişnuită la adresa împăratului, din acelea care se spun la beţie.

— Da ce fel de insulte se aduc împăratului, la beţie? întrebă Bretschneider.

— Domnilor, eu v-aş ruga să întoarceţi foaia, interveni cîrciumarul Palivec. Mie nu-mi plac socotelile astea. Se trăncăneşte ce se trăncăneşte şi pe urmă dă omul de bucluc.

— Ce fel de insulte se aduc împăratului la beţie? repetă Švejk. Tot felul! Îmbătaţi-vă numai, puneţi să vi se cînte imnul austriac şi veţi vedea ce urmează. Veţi auzi atîtea despre împărat, că numai pe jumătate de-ar fi adevărate, ar fi destul să fie făcut de rîs, pe toată viaţa. Dar el, bătrînul, zău că n-o merită, săracul. Soţia, Elisabeta, i-a fost înjunghiată, pe urmă i s-a prăpădit Jan Orth; frate-su, împăratul Mexicului, a fost împuşcat într-o fortăreaţă, la zid. Şi acum, la bătrîneţe, i-au mai împuşcat şi nepotul. Ar trebui să aibă omul nervi de oţel. Pe lîngă asta îl mai înjură şi beţivii. Dacă ar izbucni astăzi ceva eu unul m-aş duce voluntar să-l apăr, chiar dacă m-ar face harcea-parcea.

Švejk dădu peste cap o duşcă zdravănă, apoi urmă:

— Şi dumneavoastră credeţi că împăratul o să lase treaba asta, cu una cu două? Se vede că nu-l cunoaşteţi. Să se facă război cu turcii! Mi-aţi ucis nepotul? Acum, păzea! Războiul e sigur. Serbia şi Rusia ne ajută. O să intre în ei ca-n brînză.

În această clipă profetică, Švejk era măreţ. Faţa lui deschisă, surîzătoare ca o lună plină, strălucea de avînt. Pentru el totul era limpede.

— Se poate întîmpla, continuă el să prorocească viitorul Austriei, ca în caz de război cu Turcia, nemţii să ne atace, pentru că nemţii şi turcii ţin între ei. Sînt nişte javre fără pereche. Ne putem însă alia cu Franţa care, încă din 71, are o răfuială cu Germania. Ăsta-i începutul. Are să fie un război pe cinste, atîta pot să vă spun.

Bretschneider se ridică, adresîndu-li-se solemn:

— Mai mult nici nu e nevoie să spuneţi, veniţi cu mine pe coridor şi acolo am să vă spun şi eu ceva.

Švejk ieşi pe coridor, după agentul secret; acolo îl aştepta o mică surpriză. Vecinul de masă îi arătă vulturul şi-i declară că îl arestează şi că-l va duce imediat la direcţia poliţiei.

Švejk încercă să explice că trebuie să fie o greşeală, că el e absolut nevinovat, că nu rostise nici o vorbă care ar fi putut jigni pe cineva.

Bretschneider îi comunică însă că se făcuse vinovat de crime penale, printre care un rol important îl avea înalta trădare.

Apoi se întoarseră în cîrciumă şi Švejk se adresă domnului Palivec:

— Eu am cinci halbe, o chiflă şi nişte crenvurşti. Acum, mai daţi-mi o şliboviţă, pentru că sînt arestat şi trebuie să plec.

Bretschneider îi arătă şi domnului Palivec vulturul; se uită o clipă la el, apoi îl întrebă:

— Sînteţi însurat ?

— Sînt.

— Şi soţia dumneavoastră poate să conducă prăvălia cînd lipsiţi?

— Poate.

—Atunci totul e în ordine, domnule cîrciumar, spuse vesel Bretschneider. Chemaţi-o pe soţia dumneavoastră şi predaţi-i prăvălia. Diseară venim să vă luăm.

— Nu-ţi face sînge rău, îl mîngîie Švejk, eu nu mă duc decît pentru înaltă trădare.

— Dar eu? Pentru ce? se tîngui domnul Palivec. Eu care am fost atît de prevăzător!

Bretschneider zîmbi triumfător:

— Pentru că aţi spus că s-au căcat muştele pe împărat. Acolo o să vi-l scoată pe nas pe împăratul ăsta.

Şi Švejk părăsi cîrciuma „La Potirul" însoţit de agentul secret, pe care, privindu-l drept în faţă cu zîmbetul său blajin, îl întrebă la ieşirea în stradă:

— Trebuie să cobor de pe trotuar?

— Cum adică?

— Păi, socoteam că dacă sînt arestat n-am dreptul să merg pe trotuar.

Cînd intrară pe poarta Direcţiei poliţiei, Švejk întrebă:

— Bine am petrecut! Veniţi des pe la „Potirul"?

Şi în timp ce Švejk era dus la biroul pe primiri, domnul Palivec preda cîrciuma soţiei în lacrimi, mîngîind-o în felul lui:

— Nu plînge, nu zbiera, ce pot să-mi facă pentru tabloul ăla căcat, al măriei-sale împăratul?

Aşa şi-a făcut intrarea bravul soldat Švejk în războiul mondial, după felul lui sucit de a fi. Pentru istorici e interesant prin aceea că a întrezărit viitorul. Dacă mai tîrziu situaţia s-a desfăşurat totuşi altfel decît a expus-o el la „Potirul", trebuie să ţinem seama de faptul că nu avea pregătirea diplomatică necesară.

II

Bravul soldat Švejk la Direcţia poliţiei

Atentatul de la Sarajevo umpluse cancelaria prefecturii de poliţie cu acuzaţi. Oamenii erau aduşi pe rînd, şi bătrînul inspector le zicea cu blîndeţe:

— O să vă iasă Ferdinand pe nas!

În una din numeroasele celule de la etajul întîi, în care a fost condus, Švejk găsi o societate de şase inşi. Cinci şedeau în jurul mesei, iar într-un ungher, pe pat, stătea retras un bărbat între două vîrste, vrînd parcă să se izoleze de ceilalţi.

Švejk îi întrebă pe fiecare de ce sînt arestaţi.

Cei cinci din jurul mesei i-au răspuns aproape la fel: „Pentru Sarajevo"; „din pricina lui Ferdinand"; „din cauza asasinării arhiducelui"; „pentru Ferdinand"; „pentru că l-au executat pe arhiduce la Sarajevo".

Al şaselea, care se ţinea deoparte, răspunse că el n-are nici în clin, nici în mînecă cu ceilalţi, şi nu vrea să fie bănuit, el aflîndu-se acolo numai pentru tentativă de omor şi jefuirea unui bătrîn din Holice.

Švejk se aşeză la masă în grupul conspiratorilor, care îşi povesteau, pentru a zecea oară, cum au intrat în dandana.

Năpasta îi lovise pe toţi, în afară de unul, fie la cîrciumă, fie la vinărie, fie la cafenea. Excepţie făcea numai un domn din cale-afară de gras, cu ochelari şi cu ochii plînşi. Fusese arestat la el acasă, deoarece cu două zile înainte de atentatul din Sarajevo plătise la restaurantul „U Brejsky" consumaţia la doi studenţi sîrbi de la politehnică şi fusese văzut apoi de detectivul Brix, beat, în tovărăşia lor la „Montmartre" în strada Retez, unde de asemeni plătise pentru ei, după cum a confirmat sub proprie semnătură, în procesul-verbal.

La toate întrebările puse la comisariatul de poliţie cu prilejul anchetei preliminare, el răspunse stereotip, văicărindu-se:

— Eu ţin o papetărie !

La care primea acelaşi răspuns stereotip:

— Asta nu vă dezvinovăţeşte.

Domnul cel scund, profesor de istorie, dăduse de belea într-o vinărie, în vreme ce expunea proprietarului vinăriei istoricul diferitelor atentate. Fusese arestat tocmai în clipa cînd rezuma analiza psihologică a fiecărui atentat prin cuvintele:

— Ideea atentatului e simplă ca oul lui Columb.

— Tot atît de simplă, precum ai să înfunzi dumneata Pankracul, îl completă comisarul, la interogatoriu.

Al treilea conspirator era preşedintele societăţii de binefacere „Dobromil" din Hodkovicky. În ziua în care se săvîrşise atentatul, „Dobromil"-ul organizase o serbare urmată de un concert, în grădină. În timpul serbării s-au pomenit deodată

cu un sergent de jandarmi, care îi somă pe participanţi să se împrăştie, amintindu-le că Austria e în doliu, la care preşedintele „Dobromil”-ului îi răspunse blajin:

— Aveţi numai o clipă răbdare, pînă se termină de cîntat *Hei, Slovane* [6].

Acum stătea cu capul în mîini şi se tînguia:

— În august avem alegerea noului prezidiu. Dacă nu sînt acasă pînă atunci, te pomeneşti că nu mă mai aleg. Am fost de zece ori preşedinte. Aş muri dac-aş păţi o ruşine ca asta.

Ciudată festă mai jucase răposatul Ferdinand celui de-al patrulea arestat, un om aşezat, de o lealitate ireproşabila.

Două zile încheiate evitase orice discuţie în legătură cu Ferdinand, pînă cînd într-o seară, la cafenea, la o partidă de cărţi, tăind riga de ghindă cu atuul, un şapte de tobă, strigase:

— Şapte gloanţe, ca la Sarajevo.

Cel de-al cincilea, arestat — după propria-i mărturisire — tot din pricina asasinării domnului arhiduce la Sarajevo, avea şi acum părul şi barba zbîrlite de spaimă, ceea ce îl făcea să semene cu un grifon.

În restaurantul unde fusese agăţat nu numai că nu scosese o vorbă, dar nu citise nici măcar ziarele, care relatau despre asasinarea lui Ferdinand. Şedea la masă singur-singurel, cînd un domn oarecare se apropie, luă loc în faţa lui şi începu să-l întrebe repezit:

— Aţi citit?

— N-am citit.

— Ştiţi ceva despre asta?

— Nu ştiu.

— Dar ştiţi despre ce e vorba?

— Nu ştiu, nu mă interesează.

— Totuşi ar trebui să vă intereseze.

— Nu ştiu ce ar trebui să mă intereseze! Eu îmi fumez trabucul, beau cîteva halbe, mănînc şi nu citesc ziarele. Ziarele mint. La ce bun să-mi fac sînge rău?

— Aşadar, nici asasinatul de la Sarajevo nu vă interesează?

— Pe mine nu mă interesează nici un fel de asasinat, fie el la Praga, la Viena, la Sarajevo sau la Londra. Pentru asta există autorităţi, tribunale şi poliţie. Dacă se întîmplă cîteodată, pe undeva, să fie ucis careva, aşa-i trebuie; de ce-i atît de bleg şi imprudent să se lase omorît?

Acestea au fost ultimele lui cuvinte, în menţionata convorbire. De atunci nu face decît să repete cu voce tare, din cinci în cinci minute:

— Sînt nevinovat, sînt nevinovat.

Aceste vorbe le strigase şi în poarta prefecturii de poliţie, le va repeta şi în drum spre tribunalul din Praga, şi tot cu ele va intra şi în temniţă.

După ce ascultă toate aceste teribile povestiri de comploturi, Švejk socoti că n-ar strica să-i lămurească pe toţi, asupra situaţiei lor desperate.

---

[6] Cîntec al panslaviştilor cehi.

— Da, e rău de noi, începu el cu vorbe blajine, şi vă înşelaţi cînd spuneţi că vouă, nouă tuturor, nu ni se poate întîmpla nimic. Pentru ce, mă rog, avem poliţie, dacă nu ca să ne pedepsească pentru gurile noastre sparte? Cînd trăim vremuri atît de primejdioase, încît se împuşcă arhiducii apoi nimeni nu trebuie să se mai mire că e dus la poliţie. Toate astea se fac de ochii lumii, ca să se facă vîlvă în jurul înmormîntării lui Ferdinand. Cu cît vom fi mai mulţi, cu atît mai bine şi mai frumos. Cînd eram ostaş, ne pomeneam uneori cu jumătate din companie la arest. Şi cîţi nevinovaţi n-au fost osîndiţi; şi nu numai în armată, ci şi la tribunalele civile. Îmi amintesc cum odată a fost osîndită o femeie, pentru că îşi gîtuise gemenii abia născuţi. Cu toate că s-a jurat ea că nu putea să sugrume gemenii, pe motiv că nu născuse decît o fetiţă pe care a gîtuit-o fără să-i pricinuiască nici o durere, tot pentru dublu asasinat a fost osîndită. Tot aşa, cu un ţigan din Zabehlice, şi el nevinovat. Se furişase în noaptea de Crăciun în dugheana unui băcan. A jurat că voia numai să se-ncălzească; dar nu i-a folosit la nimic. O dată încăput pe mîna tribunalului, s-a terminat, e rău. Dar răul e necesar. S-ar putea să nu fie toţi oamenii chiar atît de puşlamale pe cît s-ar crede; dar cum să deosebeşti astăzi pe cel bun de o haimana, mai ales pe vremurile astea, cînd l-au făcut zob pe Ferdinand? Cînd eram eu ostaş, la noi la Budejovice a fost împuşcat în pădure, în spatele cîmpului de exerciţii, cîinele domnului căpitan. Cum a aflat căpitanul de isprava asta, ne-a chemat pe toţi, ne-a aliniat şi a ordonat să ne numărăm din zece în zece, iar al zecelea să iasă din front. Se-nţelege că şi eu eram printre cei năpăstuiţi, că eram al zecelea, da am stat smirnă, fără să clipim măcar. Căpitanul a trecut de cîteva ori prin faţa noastră şi numai ce-l auzim: „Haimanalelor, potlogarilor, hiene tărcate ce sînteţi! Îmi vine să vă snopesc în bătaie pentru cîinele ăsta, să vă tai în bucăţele, să vă fac tăiţei, să vă împuşc şi să vă fac saramură. Dar, pentru că sînt om bun, vă dau la toţi zece zile de arest." Vedeţi? Şi-atunci era vorba de un căţel, pe cînd acum e vorba de însuşi domnul arhiduce! Uite pentru ce e necesară teroarea. Doliul ăsta îşi are şi el rostul lui.

— Eu sînt nevinovat, sînt nevinovat, o ţinea într-una bărbatul cu părul vîlvoi.

— Şi Isus Cristos a fost nevinovat, zise Švejk, şi tot l-au răstignit. De cînd e lumea lume, nu s-a sinchisit nimeni de-un om nevinovat. *„Maul halten und weiter dienen"*[7] cum ni se spunea nouă la militărie. Aşa e cel mai bine şi cel -mai frumos.

Švejk se întinse pe laviţă şi adormi liniştit.

Între timp mai fură aduşi încă doi arestaţi. Unul din ei era bosniac. Umbla agitat prin celulă, scrîşnea din dinţi, şi la fiecare două vorbe zicea: *„Jebem ti*..." Îl chinuia gîndul ca nu cumva la Direcţia poliţiei să i se piardă coropca cu care făcea negoţ ambulant.

Al doilea oaspe era cîrciumarul Palivec, care, zărindu-l pe prietenul său Švejk, îl trezi din somn, adresîndu-i-se cu un glas jalnic:

— Uite-mă şi pe mine aici.

Švejk îi scutură mîna cu afecţiune, răspunzîndu-i:

---

7 Ţine-ţi gura şi făţi slujba mai departe. (germ.)

— Asta într-adevăr mă bucură! Ştiam eu că domnul acela o să se ţină de cuvînt, cînd a spus că are să vină să vă ridice. Punctualitatea e mare lucru.

Domnul Palivec ţinu însă să precizeze că asemenea punctualităţi nu fac nici cît un căcat, întrebîndu-l apoi în şoaptă dacă ceilalţi domni arestaţi nu sînt cumva pungaşi, ceea ce pe el, ca negustor, l-ar putea compromite. Švejk îl lămuri că, în afară de unul, care încercase să ucidă şi să jefuiască un bătrîn din Holice, restul oamenilor se afla acolo din pricina arhiducelui.

Domnul Palivec se simţi jignit, susţinînd că el nu e arestat din pricina unui fleac de arhiduce, ci pentru însăşi maiestatea-sa împăratul. Afirmaţia stîrnind interesul societăţii, Palivec povesti cum l-au murdărit muştele pe împărat.

— Mi l-au necinstit, bestiile, îşi încheie el povestirea, şi la urmă m-au băgat şi pe mine în criminal! Asta nu le-o iert eu muştelor, încheie el ameninţător.

Švejk se duse din nou să se culce, dar n-apucă să doarmă mult, pentru că veniră să-l ia la interogatoriu.

Şi astfel Švejk, urcînd scara spre secţia a III-a, îşi ducea crucea spre vîrful Golgotei, fără să-şi dea seama de martiriul său.

Citind inscripţia care lămurea că scuipatul pe jos e oprit, ceru voie gardianului să-i permită să folosească scuipătoarea şi, bucuros în naivitatea lui, îşi făcu intrarea în cancelarie, cu vorbele:

— Bună seara la toată lumea, domnilor!

În loc de răspuns, cineva îi dădu un ghiont sub coaste şi-l împinse în faţa unei mese, la care şedea un domn, o mutră nepăsătoare de funcţionar cu trăsături de o cruzime atît de bestială, încît părea un evadat din cartea lui Lombroso *Tipuri de criminali.*

Se uită la Švejk cu o ferocitate care trăda setea de sînge şi-i spuse:

— Nu face pe tîmpitul.

— N-am de ce să mă fac, răspunse Švejk cu gravitate. Eu am fost reformat din armată pentru tîmpenie şi declarat idiot în mod oficial de o comisie specială. Sînt un idiot oficial.

Domnul cu mutra de criminal scrîşni din dinţi.

— Crima de care eşti acuzat şi cele de care te-ai făcut vinovat dovedesc că eşti în toate minţile.

Şi-i înşiră un pomelnic lung de diferite crime, începînd de la înalta trădare şi sfîrşind cu insultarea maiestăţii-sale şi a membrilor casei imperiale. În centrul acestui noian de învinuiri cel mai greu trăgea aprobarea asasinării arhiducelui Ferdinand, de unde răsărea o altă ramură cu noi crime, printre care strălucea aceea de instigare la revoltă, întrucît toate se întîmplaseră într-un local public.

— Ei, ce ai de zis ? întrebă triumfător domnul cu înfăţişarea feroce.

— Slavă Domnului, e destul, răspunse Švejk cu candoare. Ce e prea mult strică.

— Ei, vezi că recunoşti?

— Eu recunosc tot. Disciplina-i disciplină; fără disciplină nu faci nici o ispravă. Cînd eram eu ostaş, tot aşa...

— Vorba! se răsti la el inspectorul de poliţie. Şi să nu deschizi gura decît atunci cînd te-oi întreba eu! Înţeles?

— Păi, cum să nu înţeleg? zise Švejk. Raportez supus precum că înţeleg şi că, în tot ce veţi binevoi să-mi spuneţi, ştiu să mă orientez.

— Cu cine ai legături?

— Cu menajera mea, stimate domn.

— Şi în cercurile politice locale nu ai nici o cunoştinţă?

— Am, onorate domn; îmi cumpăr zilnic ediţia de după-masă a ziarului *Narodni politika,* „Căţeluşa” cum i se spune.

— Ieşi afară! răcni la el domnul cu mutra de fiară.

În timp ce era scos din birou, Švejk apucă să-i mai spună:

— Noapte bună, stimate domn!

Înapoindu-se în celulă, Švejk aduse la cunoştinţa arestaţilor că interogatoriul e un moft. „Se răţoieşte puţin la tine şi te dă afară.”

— Pe vremuri, povesti Švejk, era mai rău. Am citit odată într-o carte cum că acuzaţii erau puşi să umble pe tablă înroşită şi să bea plumb topit, ca să vadă dacă erau sau nu vinovaţi. Alteori le zdrobeau picioarele în butuci, ori îi întindeau pe o scară, dacă nu voiau să mărturisească, şi le ardeau şoldurile cu torţa de pompier, aşa cum i-au făcut sfîntului Jan Nepomuk. Se zice că zbiera sfîntul, de parcă l-ar fi tras în ţeapă, şi n-a încetat să zbiere decît atunci cînd l-au aruncat în apă de pe podul Eliska, într-un sac impermeabil. De multe ori omul era sfîrtecat în patru, sau ţintuit la stîlp în faţa muzeului. Ăl de stătea doar închis în camera de tortură se simţea ca un nou-născut.

— În ziua de azi, reluă Švejk cu satisfacţie, arestul e floare la ureche. Nici tu spintecare, nici tu butuci, pat avem, masă avem, laviţe avem, nu ne înghesuim ca sardelele, ciorbă ni se dă, pîine ni se dă, ulciorul cu apă ni se aduce, latrina o avem colea, sub nas. În toate se vede progresul. E drept că-i cam departe pînă la interogator: treci prin trei coridoare şi urci şi un etaj; în schimb, pe culoar e curat şi animaţie. Unul vine, altul pleacă, unu-i tînăr, altul bătrîn, bărbaţi, femei de-a valma. Îţi pare bine că cel puţin nu eşti singur. Fiecare îşi vede mulţumit de drumul lui şi nu are a se teme că la birou o să i se spună: „Aşadar, am chibzuit şi am hotărît ca mîine să fii sfîşiat în patru sau ars pe rug, la alegere”. Era desigur neplăcut să alegi şi sînt încredinţat, domnilor, că mulţi dintre noi, într-un astfel de moment, am fi stat la cumpănă. Ei, dar astăzi, spre binele nostru, lucrurile s-au schimbat.

Tocmai îşi sfîrşea pledoaria întru apărarea tratamentului modern aplicat cetăţeanului în închisori, cînd paznicul deschise uşa, strigînd:

— Švejk, îmbracă-te; eşti chemat la interogator.

— De-mbrăcat mă-mbrac eu, răspunse Švejk, n-am nimic împotrivă; dar cred că e o greşeală la mijloc, pentru că eu am mai fost dat afară de la interogator. Ş-apoi, teamă mi-e că ceilalţi domni, aci prezenţi, se vor supăra pe mine, văzînd că mă duc de două ori la interogator, pe cîtă vreme dumnealor n-au fost încă niciodată în seara asta. Ar avea motive să fie geloşi pe mine.

— Haide, ieşi odată şi nu mai trăncăni, răspunse gardianul acestei întîmpinări de gentleman.

Şi astfel Švejk se pomeni din nou în faţa domnului cu mutră de criminal, care, luîndu-l iute, îl întrebă răstit şi categoric:

— Recunoşti totul?

Švejk îşi aţinti ochii albaştri şi blajini pe chipul necruţător al omului din faţă şi zise cu blîndeţe:

— Dacă doriţi să recunosc, recunosc, onorate domn. Iar dacă mi-aţi spune: Švejk, să nu recunoşti nimic, aş tăgădui pînă în pînzele albe, măcar să ştiu că aş fi făcut bucăţele-bucăţele.

Asprul domn însemnă ceva în acte şi, întinzîndu-i lui Švejk condeiul, îl pofti să semneze.

Şi Švejk iscăli denunţul lui Bretschneider, la care erau adăugate următoarele:

„Toate învinuirile, mai sus-menţionate, împotriva mea sînt întemeiate.

Josef Švejk”

După ce semnă, se adresă asprului funcţionar:

— Mai am ceva de iscălit? Ori să mai vin mîine dimineaţă?

— Mîine dimineaţă ai să fii dus la tribunal, fu răspunsul.

— La ce oră, domnule? Nu de alta, dar nu care cumva, Doamne fereşte, să adorm.

— Ieşi afară! zbieră domnul pentru a doua oară în acea zi la Švejk, de la celălalt capăt ai mesei. În timp ce se întorcea la noul său cămin zăbrelit, Švejk îi zise gardianului care-l însoţea: Toate merg ca pe roate ! îndată ce uşa se închise în urma lui, tovarăşii de arest îl năpădiră cu tot felul de întrebări, la care Švejk răspunse hotărît:

— Am mărturisit, după cît se pare, că l-am ucis pe arhiducele Ferdinand.

Îngroziţi, cei şase bărbaţi se ghemuiră sub păturile păduchioase ; doar bosniacul exclamă: *Dobro doşli.* [8] Întinzîndu-se pe partea lui de prici, Švejk mai spuse:

— Ce păcat că n-avem un ceas deşteptător. A doua zi de dimineaţă fu însă trezit fără deşteptător şi, la orele şase fix, era dus cu duba spre tribunalul teritorial.

— Cine se scoală de dimineaţă departe ajunge, le zise Švejk tovarăşilor lui de călătorie, în timp ce duba ieşea pe poarta Direcţiei poliţiei.

---

[8] Bine-aţi venit (srb.).

III

Švejk in faţa medicilor legişti

Odăiţele confortabile şi curate ale tribunalului, pereţii văruiţi, zăbrelele date cu lac negru, precum şi rotofeiul domn Demartini, paznicul-şef al arestului preventiv, cu reveruri violete şi galon de aceeaşi culoare la chipiu, îi făcură cea mai bună impresie lui Švejk. Culoarea violetă nu e de rigoare numai aci, ci şi la ceremoniile religioase, de miercurea morţilor şi vinerea mare.

Se repeta glorioasa istorie a stăpînirii Ierusalimului de către romani. Arestaţii erau scoşi şi înfăţişaţi Pilaţilor anului 1914, jos, la parter. Judecătorii de instrucţie, Pilaţi ai vremurilor moderne, în loc să-şi spele mîinile cu ostentaţie, trimit să li se aducă de la restaurantul Teissig papricaş şi bere de Plzen înaintînd procuraturii, unul după altul, actele de acuzare.

Aici, în majoritatea cazurilor, logica dispare: paragraful cutare achită, paragraful cutare te spînzură, paragraful cutare spune tîmpenii, paragraful cutare îşi rîde de tine, paragraful cutare ucide şi nu iartă.

Excepţie făceau cîţiva domni (întocmai ca la Direcţia poliţiei) care nu prea luau legile în serios, căci pretutindeni se mai găseşte şi grîu printre neghină.

În faţa unuia din aceştia fu adus Švejk. Era un domn mai în vîrstă, cu înfăţişare blîndă, care, interogîndu-l pe vremuri pe faimosul ucigaş Vales, nu uitase niciodată să-i spună: „Poftim, luaţi loc, domnule Vales, uitaţi, un scaun liber”.

Cînd Švejk fu adus în faţa lui, îl pofti, cu înnăscuta-i amabilitate, să ia loc, adresîndu-i-se:

— Care va să zică, dumneavoastră sînteţi domnul Švejk ?

— Dacă socot bine sînt chiar el, replică Švejk, dat fiind că şi tata a fost Švejk, iar mama doamna Švejkova. Nu pot să-i fac de ruşine tăgăduindu-mi numele.

Un zîmbet prietenos flutură pe buzele judecătorului de instrucţie.

— Văd că dumneata ai făcut isprăvi, nu glumă! Ai multe pe conştiinţă!

— Eu am întotdeauna multe pe conştiinţă, zise Švejk zîmbind şi mai amabil decît domnul consilier de tribunal, poate chiar mai multe decît dumneavoastră, domnule judecător.

— Asta se vede din procesul-verbal pe care l-ai iscălit, zise judecătorul de instrucţie, cu un ton nu mai puţin amabil; nu s-a exercitat nici o presiune asupra dumitale la poliţie?

— Da de unde, onorate domn! Chiar eu i-am întrebat dacă trebuie să iscălesc şi, cînd mi-au spus să iscălesc, am iscălit. Că doar nu era să mă bat cu ei, din pricina propriei mele iscălituri! La ce mi-ar fi folosit? O rînduială trebuie să existe.

— Te simţi deplin sănătos, domnule Švejk?

— Deplin, n-aş putea zice, domnule judecător. Am reumatism şi mă ung cu alifie camforată. Bătrînul funcţionar zîmbi iarăşi cu bunătate.

— Ce-ai zice, dacă am pune să te examineze medicii legişti?

— De, eu zic că nu-s chiar aşa rău bolnav şi-i păcat să-şi piardă domnii vremea cu mine fără rost. M-a examinat şi doctorul de la Direcţia poliţiei, care voia să constate dacă nu cumva am blenoragie.

— Ştii ce, domnule Švejk? Să încercăm totuşi şi cu medicii legişti. O să întocmim o comisie: pe dumneata te trimitem, pînă una-alta, la arestul preventiv. În vremea asta te mai odihneşti puţin. Deocamdată, încă o întrebare: din procesul-verbal reiese că dumneata ai fi declarat, ba ai şi răspîndit zvonul că în curînd o să izbucnească războiul.

— Războiul, domnule judecător, o să izbucnească foarte curînd.

— Nu te apucă aşa, din cînd în cînd, un fel de crize ?...

— Asta, mă rog, nu: doar o dată era să mă apuce roata unui automobil în Piaţa Carol, dar de atunci au trecut ani mulţi.

Cu aceasta interogatoriul luă sfîrşit. Švejk îi întinse mîna judecătorului de instrucţie şi, întorcîndu-se în odăiţa lui, se adresă vecinilor:

— Va să zică, din pricina asasinării arhiducelui Ferdinand, voi fi examinat de medicii legişti.

— Şi eu am fost examinat o dată de medicii legişti, zise un tînăr. Asta s-a întîmplat cînd am ajuns în faţa curţii cu juri pentru nişte covoare. M-au declarat slab la minte. Acum am şterpelit o treierătoare cu aburi şi nu pot să-mi facă nimic. Avocatul meu mi-a spus ieri că, o dată declarat nebun, trebuie să trag foloase toată viaţa.

— Eu unul n-am nici o încredere în medicii legişti, interveni un bărbat cu înfăţişare inteligentă. O dată, după ce falsificasem nişte poliţe, am asistat, pentru orice eventualitate, la prelegerile doctorului Heveroch şi, după ce m-au prins, am făcut pe paraliticul, aşa cum l-a descris el. Am muşcat de picior un medic legist din comisie, am băut cerneală din călimară şi, să mă iertaţi, mi-am făcut nevoile într-un colţ, în faţa întregii comisii. Dar pentru că am muşcat pe unul de pulpă m-au declarat perfect sănătos şi asta m-a pierdut.

— Mie nu mi-e frică de domnii ăştia, zise Švejk. Cînd eram ostaş, m-a examinat un medic veterinar şi am ieşit bine la examen.

— Medicii legişti sînt nişte ticăloşi, glăsui un pipernicit. Mai deunăzi am dezgropat din întîmplare în livada mea un schelet şi medicii legişti au spus că e vorba de un om asasinat cu patruzeci de ani în urmă, lovit în cap cu un obiect neascuţit. Eu n-am decît treizeci şi opt de ani şi totuşi m-au închis, cu toate că le-am arătat actul de botez, extrasul de naştere şi actele de identitate în regulă.

— Eu cred, interveni Švejk, că ar fi bine să privim lucrurile cu mai multă îngăduinţă. Oricine poate şi trebuie greşească, în măsura în care se gîndeşte mai mult la un lucru. Medicii legişti sînt şi ei oameni şi oamenii au cusururile lor. Să vedeţi ce s-a întîmplat o dată la Nusle, lîngă podul de peste Botici: într-o noapte, pe cînd mă întorceam acasă de la cîrciuma „U Banzetu”, s-a apropiat de mine un domn şi m-a plesnit în cap cu o vînă de bou; cînd m-a văzut lungit la pămînt, a îndreptat lanterna asupra-mi şi a zis: „M-am înşelat, nu e ăsta”. Şi s-a înfuriat aşa de rău că greşise, încît mi-a mai croit una peste spinare. E în firea omului să greşească, pînă

la moarte. Aşa a fost şi cu domnul acela care, într-o noapte, a dat peste un cîine turbat, pe jumătate îngheţat şi l-a luat acasă la el, vîrîndu-l în patul nevestei. Cum s-a încălzit şi şi-a venit in fire, cîinele a muşcat toată familia, iar pe copilaşul din leagăn l-a sfîşiat şi l-a mîncat. Şi să vă mai spun şi o păţanie de la noi, cu un strungar care a deschis cu o cheie biserica de la Podoly; crezînd că e la el acasă, s-a descălţat în sacristie, încredinţat că e bucătăria lui, s-a culcat în altar, convins că e în patul lui, şi s-a învelit cu nişte odăjdii cu inscripţii sfinte, punîndu-şi Evanghelia şi alte cărţi sfinte sub cap, ca să i-l ţină sus, în loc de pernă. Dimineaţa, a dat peste el paracliserul. Cînd şi-a venit în fire, bietul om s-a scuzat zîmbind că a nimerit greşit. „Frumoasă greşeală, n-am ce zice, i-a răspuns paracliserul; pentru o greşeală ca asta trebuie să tîrnosim din nou biserica.” Strungarul a fost dus apoi în faţa medicilor legişti care au dovedit că era perfect lucid şi treaz, căci — după spusele lor — dacă ar fi fost beat n-ar fi nimerit cu cheia în broasca bisericii. Urmarea a fost că strungarul a murit la Pankrac.

— Să vă mai spun una şi anume cum s-a înşelat la Kladno un cîine poliţist — cîine lup — al cunoscutului reitmaistru Rotter. Reitmaistrul Rotter dresa cîini din ăştia cu care făcea experienţă pe pielea vagabonzilor, pînă cînd toţi vagabonzii au început să ocolească districtul Kladno. Văzînd cum stau lucrurile, reitmaistrul a ordonat jandarmilor să-i aducă cu orice preţ un om suspect. Şi aşa, i-au adus într-o bună zi un om destul de bine înţolit, pe care l-au găsit şezînd pe-o buturugă, în pădurea de la Lany. A pus numaidecît să i se taie o bucată din poala hainei, pe care a dat-o cîinilor poliţişti să o miroasă. După asta l-au dus pe omul cu pricina undeva afară din oraş, într-o cărămidărie, şi-au pus pe urmele lui cîinii dresaţi, care l-au găsit şi l-au adus înapoi. După asta omul nostru a trebuit să se suie pe o scară în pod, să sară peste un zid, să se arunce într-un eleşteu, cu cîinii după el. În cele din urmă s-a dovedit că omul era un deputat radical ceh, care, făcîndu-i-se lehamite de Parlament, plecase într-o excursie în pădurile le lîngă Lany. De aceea spun eu că oamenii sînt supuşi greşelilor, fie ei învăţaţi sau tîmpiţi şi fără carte. Chiar şi miniştrii greşesc.

*

Comisia de medici legişti care avea să hotărască dacă orizontul spiritual al lui Švejk este sau nu pe măsura crimelor de care fusese acuzat era alcătuită din trei domni foarte serioşi. Părerile lor erau diametral opuse.

Se înfruntau trei şcoli ştiinţifice şi trei concepţii psihiatrice diferite.

Dacă în cazul lui Švejk s-a ajuns totuşi la o perfectă înţelegere între aceste tabere ştiinţifice opuse, lucrul se poate explica numai prin impresia de-a dreptul uluitoare pe care Švejk a făcut-o asupra întregii comisii cînd, intrînd în camera unde urma să i se examineze starea psihică şi zărind pe perete portretul monarhului austriac, a strigat: „Domnilor, trăiască împăratul Franz Josef !”

Afacerea era limpede ca lumina zilei. Prin manifestarea spontană a lui Švejk cădeau o serie întreagă de întrebări rămînînd în picioare numai cîteva din cele mai

importante. Din răspunsuri urma să fie confirmată prima impresie despre Švejk, pe baza sistemului doctorului în psihiatrie Kellerson, a doctorului Heveroch şi a englezului Weiking.

— Radiul e mai greu ca plumbul?

— Eu nu l-am cîntărit, mă rog, răspunse Švejk cu zîmbetul lui binevoitor.

— Dumneata crezi în sfîrşitul lumii?

— Mai întîi ar trebui să-l apuc, dar asta n-o mai cred.

— Ai putea socoti diametrul pămîntului?

— Nu, vă rog, n-aş fi în stare, răspunse Švejk. Dar v-aş spune şi eu, domnilor, o ghicitoare: Avem o casă cu trei caturi; în casa aceasta la fiecare etaj sînt cîte opt ferestre. Pe acoperiş sînt două creste şi două coşuri. În fiecare cat sînt doi chiriaşi. Şi acum, spuneţi-mi, domnilor, în ce an a murit bunica portarului?

Medicii legişti se priviră semnificativ. Cu toate acestea, unul din ei mai puse o întrebare:

— Nu cumva ştii care e adîncimea cea mai mare în Oceanul Pacific?

— Nu, nu ştiu, mă rog, sună răspunsul; dar socot că trebuie să fie mai mare decît aceea de sub stînca Vysehrad, în Vltava.

Preşedintele comisiei întrebă scurt:

— Ajunge?

Dar unul din membri mai puse următoarea întrebare:

— Cît face 12.897 înmulţit cu 13.863 ?

— 729, răspunse Švejk fără să clipească.

— Cred că ajunge, zise preşedintele comisiei. Puteţi duce acuzatul la locul lui.

— Vă mulţumesc, domnilor, zise Švejk respectuos, şi mie mi-e de ajuns.

După plecarea lui, consiliul celor trei se opri la concluzia că Švejk este un tîmpit şi un idiot învederat, după toate legile naturii descoperite de savanţii psihiatri.

Referatul transmis judecătorului de instrucţie cuprindea printre altele:

„Subsemnaţii medici legişti au ajuns la concluzia ca individul Josef Švejk, trimis spre cercetare în faţa sus-numitei comisii, suferă de tîmpenie totală şi cretinism congenital, exprimîndu-se prin cuvinte ca: «Trăiască împăratul Franz Josef I», manifestare care ajunge cu prisosinţă pentru a lămuri că Josef Švejk este un idiot manifest. De aceea, sub semnata comisie propune:

I. Stingerea acţiunii împotriva lui Josef Švejk.

II. Transportarea şi internarea lui Josef Švejk, spre supraveghere, într-o clinică de psihiatrie, pentru a se constata în ce măsură starea lui mintală este primejdioasă pentru cei din jurul său.”

În timp ce se redacta acest referat, Švejk le povestea colegilor săi de arest:

— L-au dat uitării pe Ferdinand şi s-au distrat cu mine, spunînd tîmpenii şi mai mari. în cele din urmă, ne-am zis că ne ajunge cîte ne-am povestit şi ne-am despărţit.

— Eu nu mai am încredere în nimeni, zise pipernicitul, în a cărui livadă fusese dezgropat din întîmplare un schelet. Toţi sînt pungaşi.

— Şi pungaşii ăştia îşi au rostul lor, observă Švejk, întinzîndu-se pe salteaua de paie. Dacă toţi oamenii ar voi numai binele celorlalţi, curînd ar ajunge să se omoare între ei.

IV
Švejk e dat afară din balamuc

MAI TÎRZIU, ŠVEJK NU GĂSEA DESTULE CUVINTE DE LAUDĂ, VORBIND DE VIAŢA DIN BALAMUC:

— Zău dacă înţeleg de ce se supără nebunii, cînd îi opreşte acolo. Acolo poate omul să se tăvălească în pielea goală pe podea, să urle ca un şacal, să se înfurie şi să muşte. Dacă ar face una ca asta pe promenadă, s-ar cruci lumea ; acolo însă e un lucru firesc! Libertate cum n-au visat-o nicicînd socialiştii. Omul se poate da drept Dumnezeu ori Maica Domnului, drept regele Angliei, ori papa de la Roma, sau drept împăratul Austriei, sau sfîntul Vaclav, cu toate că ăsta a fost întotdeauna legat şi despuiat şi a zăcut într-o chilie uitată. Era acolo unul care striga în gura mare că e arhiepiscop; şi ce credeţi că făcea? Se ghiftuia! Şi mai ceva, ceva prea-prea, nu-mi vine să spun, că-i de ruşine, dar nimeni nu se ruşina. Unul a mers pînă acolo că se dădea drept sfinţii Ciril şi Metodiu, ca să i se dea porţie dublă. Nu lipsea nici domnul însărcinat care ne poftea pe toţi la botez. Mai erau închişi acolo o droaie de şahişti, politicieni, pescari şi cercetaşi, colecţionari de mărci, fotografi amatori. Era şi un colecţionar de ulcele vechi pe care le numea scrumiere. Unul stătea mereu în cămaşă de forţă, ca să nu poată socoti cînd o să fie sfîrşitul lumii. M-am mai întîlnit acolo cu nişte profesori. Unul din ei s-a ţinut tot timpul după mine şi mi-a spus că leagănul ţiganilor a fost în munţii Krkonose, iar altul m-a încredinţat că înăuntrul globului pămîntesc mai este un glob mult mai mare ca cel de deasupra.

Fiecare spunea ce-i place şi tot ce îi venea la gură, întocmai ca în Parlament. Uneori îşi spuneau basme şi, dacă se întîmpla ca prinţesa din poveste s-o sfîrşească rău, se încăierau. Cel mai furios era un domn, care se dădea drept al 16-lea volum al dicţionarului ştiinţific al lui Otto şi ruga pe toţi să-l deschidă şi să găsească expresia „cusătoare de cartonaje”, pentru că altfel — zicea el — e pierdut. Se liniştea abia după ce îl băgau în cămaşa de forţă. Atunci se bucura că a intrat în presa legătorului de cărţi şi se ruga să-l taie modern. Ce să vă mai spun, trăiam ca-n sînul lui Avraam. Poţi să răcneşti, să urli, să cînţi, să plîngi, să behăi, să munceşti, să ţopăi, să te închini, să te dai de-a berbeleacul, să umbli în patru labe, să sari într-un picior, să alergi roată împrejur, să joci, să te zbengui, să stai toată ziua pe vine, ori să te caţări pe pereţi. Nimeni nu vine să-ţi spună: „N-aveţi voie să faceţi una ca asta, nu-i frumos, domnule, ar trebui să vă fie ruşine; şi mai ziceţi că sînteţi om cult”. E adevărat că sînt şi nebuni liniştiţi de tot. Aşa era un inventator, care se scobea într-una în nas şi numai o dată pe zi zicea: „Uite, chiar acum am inventat electricitatea!” Cum vă spun, era foarte frumos pe acolo şi cele cîteva zile, pe care le-am petrecut în balamuc, au fost clipele cele mai fericite din viaţa mea.

Şi într-adevăr, chiar primirea ce i s-a făcut lui Švejk la balamuc, unde a fost dus de la tribunalul teritorial ca să fie pus sub observaţie, a întrecut toate aşteptările lui. Mai întîi, l-au dezbrăcat în pielea goală, i-au pus un fel de halat şi l-au condus la baie, luîndu-l discret de subsuori, în vreme ce unul dintre îngrijitori îi ţinea de urît povestindu-i anecdote despre evrei. La baie l-au băgat într-o cadă cu apă

caldă, apoi l-au scos şi l-au pus sub un duş rece. Aşa i-au făcut de trei ori la rînd, întrebîndu-l dacă îi place. Švejk răspunse că e mai bine decît în baia de lîngă podul Carol şi că lui personal îi place grozav să facă baie. „Dacă mi-aţi tăia şi unghiile şi m-aţi tunde, atunci nu mi-ar mai lipsi nimic pentru a fi cu totul fericit”, adăugă el zîmbind binevoitor.

Şi această dorinţă îi fu îndeplinită. După ce l-au frecat bine cu buretele, l-au înfăşurat într-un cearşaf şi l-au dus la secţia întîi, unde l-au întins în pat, l-au acoperit cu plăpumi şi l-au rugat să doarmă.

Şi azi vorbeşte Švejk cu multă plăcere despre clipele acelea. „Închipuiţi-vă că m-au dus pe braţe. Pot spune: eram pe deplin fericit.”

Şi într-adevăr, adormi fericit. Apoi îl treziră ca să-i dea o cană cu lapte şi o chiflă. Chifla era gata tăiată în bucăţele mici şi, în vreme ce unul din îngrijitori îl ţinea de amîndouă mîinile, celălalt muia bucăţelele de chiflă în lapte şi-l îndopa cu ele, cum îndopi gîsca cu boţuri de mămăligă. După ce l-au hrănit, l-au luat frumuşel de subsuori şi l-au dus la closet, unde l-au rugat să-şi facă nevoile, atît cea mare cît şi cea mică.

Şi despre această frumoasă clipă povesteşte Švejk cu plăcere şi, desigur, nu e nevoie să reproduc propriile lui cuvinte prin care mărturisea ce au făcut pe urmă cu el. Ţin să amintesc doar una din mărturisirile lui Švejk:

— În timpul ăsta, unul din ei mă ţinea în braţe.

După ce l-au adus înapoi, l-au culcat iar în pat şi l-au rugat din nou să doarmă. După ce adormi, îl treziră şi-l duseră în camera de consultaţii, unde Švejk, stînd gol puşcă în faţa a doi medici, îşi aminti de glorioasa vreme a recrutării sale. Fără voie, de pe buze îi scăpă cuvîntul:

— Tauglich [9].

— Ce-ai zis ? întrebă unul din medici. Fă cinci paşi înainte şi cinci înapoi.

Švejk făcu zece.

— Nu ţi-am spus să faci cinci? zise medicul.

— La mine nu contează cîţiva paşi în plus, răspunse Švejk.

După aceea medicii îl poftiră să se aşeze pe scaun şi unul îi ciocăni genunchii. Apoi, adresîndu-se celuilalt, spuse că reflexele sînt cu totul normale, la care, drept răspuns, celălalt medic clătină din cap şi se apucă şi el să ciocănească genunchii lui Švejk, în timp ce primul îi ridica pleoapele şi-i cerceta pupilele. Apoi plecară la masă şi schimbară cîteva expresii latineşti.

— Ascultă, ştii să cînţi? îl întrebă unul din ei. N-ai putea să ne cînţi ceva?

— Cum să nu, domnilor? răspunse Švejk. E drept că nu prea am voce şi nici ureche muzicală, dar o să încerc să vă fac pe plac, dacă vreţi să vă distraţi.

Şi Švejk se porni:

Visînd în jilţul monahal,
Călugăr mic, în seara calmă,
De ce îţi cade fruntea-n palmă
Şi-o lacrimă pe chipul pal ?

---

[9] Apt (germ.).

— Mai departe nu mai ştiu, continuă Švejk, dar dacă doriţi vă cînt:

Mi-e tristă inima şi grea
Dar gîndul zhoară-n depărtări,
Acolo, în albastre zări,
Acolo e nădejdea mea.

— Nici ăsta nu-l ştiu tot, oftă Švejk. Mai ştiu strofa întîi din Kde domov muj, *apoi* Generalul Windischgratz[10] şi ceilalţi comandanţi au început războiul în zorii zilei *şi vreo două cîntece naţionale ca* Ocroteşte-l Doamne *şi* Cînd mergem spre Jaromer*, apoi* Te slăvim de mii de ori*...*

Medicii se uitară unul la altul şi unul din ei înltrebă:

— A mai fost cercetată vreodată starea dumitale mintală?

— În armată, răspunse Švejk solemn şi mîndru. Am fost declarat în mod oficial tîmpit învederat de către domnii medici militari.

— Mie mi se pare că eşti un simulant, se răsti la el un al doilea medic.

— Eu, domnilor, se apără Švejk, nu sînt de ioc simulant, eu sînt un idiot adevărat, puteţi să vă informaţi la cancelaria Regimentului 91, din Ceske Budejovice, ori la comandamentul militar de la Karlin.

Cel mai vîrstnic dintre medici făcu un semn de deznădejde şi zise îngrijitorilor, arătînd spre Švejk:

— Daţi-i hainele înapoi şi duceţi-l la clasa a treia, pe primul coridor; pe urmă unul din voi să-i ducă la cancelarie toate actele. Şi spuneţi-le să se grăbească, să nu-l mai ţie mult pe capul nostru.

Medicii aruncară încă o privire zdrobitoare lui Švejk, care, reverenţios se retrăgea de-a-ndaratelea spre uşă, ploconindu-se ca un om binecrescut. La întrebarea unuia dintre paznici de ce se ţine de prostii, el răspunse:

— Fiindcă nu sînt îmbrăcat, sînt gol şi nu vreau să le arăt dosul domnilor ăstora, ca să nu creadă că sînt prost crescut sau obraznic.

Din clipa în care primiseră ordinul să-i înapoieze hainele, paznicii nu-i mai dădură nici o atenţie. îi poruncîră să se îmbrace şi unul din ei îl duse la clasa a treia unde, în cele cîteva zile cît a stat pînă i s-au făcut formele de dare afară, a avut prilejul să-şi exprime frumoasele lui impresii. Medicii dezamăgiţi îl proclamară „simulant cu mintea redusă" şi, cum îi dădură drumul înainte de masă, Švejk le făcu o mică scenă.

Le spuse că, dacă îl dau afară din balamuc, nu se cade să-l alunge fără să-i dea mai întîi de mîncare.

Conflictul fu curmat de sergentul chemat de portar, care îl conduse la comisariatul de poliţie din strada Salmova.

---

[10] General austriac, care în 1848 a înăbuşit mişcările revoluţionare din Praga şi Viena.

V
Švejk la comisariatul din strada Salmova

După frumoasele zile însorite, petrecute în balamuc, urmară pentru Švejk ceasuri de adevărată persecuţie. Inspectorul de poliţie Braun aranjă scena întîlnirii cu Švejk cu o cruzime demnă de călăii romani de pe vremea drăgălaşului împărat Nero. Aspru, ca pe atunci cînd se zicea: „Aruncaţi-l pe tîlharul ăsta de creştin în gura leilor”, inspectorul Braun ordonă: „Băgaţi-l la zdup!”

Nici o vorbuliţă mai mult sau mai puţin. Numai ochii domnului inspector Braun luceau în acest timp cu o perversă voluptate.

Švejk făcu o temenea şi rosti mîndru:

— Sînt gata domnilor. Cred că „zdup” înseamnă celulă, ceea ce nu e tocmai aşa de rău.

— Aici să nu faci pe nebunul, îi răspunse poliţaiul. La care Švejk replică:

— Eu n-am pretenţii şi vă sînt cît se poate de recunoscător pentru tot ce faceţi pentru mine.

În celulă, pe laviţă, şedea un om abătut. Părea nepăsător, şi înfăţişarea lui trăda limpede că scîrţîitul cheii în broască nu-i trezea speranţa că uşa i se va deschide spre libertate.

— Am onoarea, i se adresă Švejk, aşezîndu-se lîngă el, pe laviţă. Cît o fi ceasul?

— De ceas îmi arde mie? răspunse omul.

— Nu-i chiar aşa de rău aici, urmă Švejk. Laviţa e făcută din scînduri date la rindea.

Bărbatul cel grav nu-i dădu nici un răspuns; se sculă şi începu să măsoare cu paşi repezi micul spaţiu dintre uşă şi laviţă, de parcă s-ar fi grăbit să salveze ceva.

Între timp Švejk se uita cu interes la mîzgăliturile de pe pereţi. Văzu o inscripţie, în care un arestat necunoscut jura poliţiei ură pe viaţă şi pe moarte. Textul suna aşa: „Vă vin eu de hac !” Alt arestat scrisese: Pupaţi-mă în c.., curcanilor!” Altul făcea pur şi simplu constatarea: „Am stat aici de la 5 iunie 1913 şi s-au purtat frumos cu mine. Josef Marecek, negustor din Vrsovice.” Mai era şi o inscripţie, care te înduioşa prin profunzimea ei: „Îndurare, Dumnezeule mare...” şi sub ea: „Pupaţi-mă în c..” Litera „c” era însă tăiată şi pe margine era scris cu litere mari: „pulpană”. Alături, un suflet poetic scrisese versurile:

Soarele apune, iată,
Dar privirea-mi luneca
Spre colina luminată,
Unde şade mîndra mea.

Bărbatul care alerga între uşă şi laviţă, de parcă ar fi vrut să cîştige cursa maratonului, se opri deodată obosit şi, aşezîndu-se din nou la locul lui, îşi sprijini capul în mîini şi izbucni:

— Daţi-mi drumul! Nu, nu-mi dau drumul! rosti apoi ca pentru sine. Nu-mi dau drumul, nu şi nu. Sînt aici de la şase dimineaţa. Îi venise chef de vorbă. Se îndreptă din şale şi îl întrebă pe Švejk:

— N-ai cumva o curea la dumneata, ca s-o isprăvesc odată?

— Ba vă pot servi, cu cea mai mare plăcere, răspunse Švejk, desfăcîndu-şi cureaua. Eu n-am văzut niciodată cum se spînzură oamenii cu cureaua în celulă. Partea proastă e, reluă Švejk, rotindu-şi ochii împrejur, că nu se vede nici un cîrlig pe aci. Ivărul de la fereastră n-are să vă ţie. Doar să vă spînzuraţi în genunchi, de laviţă, cum a făcut un călugăr de la mănăstirea Emausy; s-a spînzurat de crucifix pentru o tînără evreică. Eu unul mă prăpădesc după sinucigaşi, aşa că nu te sfii, dă-i drumu.

Amărîtul, căruia Švejk îi strecură în mînă cureaua, se uită la ea, o zvîrli într-un colţ şi se porni apoi pe plîns, ştergîndu-şi lacrimile, cu mîinile-i negre, în vreme ce se tînguia:

— Am copilaşi, m-au adus aici pentru beţie şi viaţă imorală, oh, Dumnezeule, sărmana nevastă-mea! Ce o să zică de mine la birou? Am copilaşi, m-au arestat pentru beţie şi viaţă imorală — şi tot aşa mereu.

În cele din urmă se mai linişti puţin, se duse spre uşă şi începu să bată în ea cu picioarele şi cu pumnii. De afară se auziră paşi şi un glas tună: „Ce vrei?”

— Daţi-mi drumul! spuse domnul cu un glas jalnic, de parcă ar fi dispărut şi ultima picătură de viaţă din el.

— Unde vrei să mergi? fu întrebat din partea cealaltă.

— La slujbă! răspunse nefericitul părinte, soţ, slujbaş, beţiv şi desfrînat.

Un hohot de rîs, de rîs diabolic, răsună în tăcerea coridorului, şi paşii se depărtară iar.

— Pare-mi-se că domnul ăla vă urăşte, dacă rîde aşa de dumneavoastră, zise Švejk, în timp ce bărbatul desperat îşi reluă locul de lîngă el. Cînd un gardian are necaz pe careva, e în stare de orice. Şezi mata liniştit, dacă tot nu vrei să te spînzuri, şi aşteaptă să vezi cum se vor desfăşura lucrurile. Dacă eşti slujbaş, însurat şi cu copii, trebuie să ţi-o spun, e rău de dumneata. Dacă nu mă înşel, te aştepţi sa te dea afară din slujbă.

— Asta n-aş putea spune, oftă omul, pentru că nici eu nu-mi amintesc ce-am făcut; ştiu doar atît că m-au dat afară de undeva, pe cînd voiam să intru iar, ca să-mi aprind trabucul. Şi începusem aşa de frumos! Şeful biroului nostru îşi sărbătorea onomastica şi ne-a poftit la vinărie; de-acolo ne-am dus la alta, în a treia, în a patra, în a cincea, în a şaptea, în a opta, în a noua…

— Doriţi poate să vă ajut la numărat? zise Švejk. Eu mă pricep la treaba asta; am fost într-o noapte în douăzeci şi opt de localuri. Dar, îţi spun pe cinste, în nici unul n-am băut mai mult de trei halbe.

— Ce să-ţi mai spun continuă nefericitul subaltern al şefului care îşi serbase cu atîta tămbălău onomastica. După ce am colindat cam o duzină de cîrciumi, am băgat de seamă că şeful se rătăcise — măcar că-l legasem cu o sfoară şi-l duceam după noi, ca un căţeluş. Şi aşa am pornit să-l căutăm peste tot, şi pînă la urmă ne-am pierdut unul de altul, pînă ce m-am pomenit singur, singurel, într-o cafenea de noapte de pe Vinohrady, un local foarte serios, unde am băut lichior de-a dreptul din sticlă. Pe urmă, nu mai ţiu minte ce-am făcut; atîta ştiu că aci la comisariat, cînd m-au adus, cei doi domni gardieni au dat declaraţii că m-am îmbătat şi că m-am purtat necuviincios, că am bătut o damă, că am tăiat cu briceagul o pălărie străină pe care o luasem din cuier, că am gonit apoi capela de dame, că am învinuit în faţa lumii pe oberchelner că mi-a furat o hîrtie de douăzeci de coroane, că am spart placa de marmură de la masa la care am stat şi am scuipat intenţionat în cafeaua neagră a unui domn necunoscut de la o masă alăturată. Mai mult n-am făcut, cel puţin nu-mi pot aduce aminte să mai fi săvîrşit şi altceva. Şi, crede-mă, sînt un om cumsecade, inteligent şi care nu se gîndeşte decît la familia lui. Ce spui de toate astea? Eu nu-s cîrcotaş de felul meu.

— Te-ai căznit mult pînă ai spart placa de marmură? întrebă Švejk cu interes, în loc să-i răspundă. Ori ai spart-o dintr-o lovitură?

— Dintr-o lovitură, răspunse domnul inteligent.

— Atunci eşti pierdut, zise Švejk îngîndurat. Au să-ţi dovedească că ai făcut exerciţii anume pentru treaba asta. Dar cafeaua domnului necunoscut în care ai scuipat era cu sau fără rom? Şi, fără să aştepte răspunsul, se simţi dator să dea cîteva explicaţii: Dacă era cu rom, are să fie mai rău, pentru că e mai scumpă. La tribunal se adună toate ca să iasă la socoteală cel puţin o crimă.

— La tribunal... murmură descurajat conştiinciosul tată de familie şi, lăsîndu-şi capul în piept, căzu în starea aceea neplăcută, în care te mănîncă remuşcările[11].

— Şi ştiu cei de-acasă, întrebă Švejk, că eşti închis, ori trebuie să aştepte pînă va scrie la gazetă?

— Crezi dumneata că va scrie la gazetă? întrebă cu naivitate victima zilei onomastice a superiorului său.

— Mai mult ca sigur, veni răspunsul sincer, pentru că nu era în obiceiul lui Švejk să-şi ascundă gîndurile în faţa aproapelui. Să ştii că păţania dumitale are să placă grozav cititorilor. Şi mie îmi place să citesc rubrica despre beţivi şi isprăvile lor. Deunăzi, la „Potirul”, un muşteriu şi-a spart singur capul cu o halbă. A aruncat-o în sus şi-a aşteptat să-i cadă în cap. L-au scos din local şi a doua zi am şi citit cazul în gazete. Tot aşa la Bendlovka, cînd i-am cîrpit o palmă unuia de la pompele funebre şi el mi-a dat-o înapoi. Ca să ne împăcăm a trebuit să ne închidă pe amîndoi, şi gata, a şi apărut în gazetele de după-amiază! Şi pe domnul consilier care a spart la cafeneaua „La cadavrul” două farfurioare crezi că l-au iertat? Chiar a doua zi a apărut la gazetă. Dumneata cel mult poţi trimite din închisoare o rectificare gazetelor, cum că ştirea publicată nu te priveşte şi că dumneata nu eşti nici rudă, nici tovarăş cu purtătorul acestui nume, iar acasă poţi cere printr-o scrisoare să taie

[11] Unii scriitori întrebuinţează expresia „îl rod remuşcările”. Nu mi se pare expresia cea mai nimerită. Şi tigrul mănîncă oamenii şi nu-i roade (n.a.).

rectificarea din gazetă şi să o păstreze pentru a o putea citi şi dumneata, după ce-ţi vei fi ispăşit osînda. Nu ţi-e frig? întrebă Švejk compătimitor, văzînd că domnului inteligent îi clănţănesc dinţii. Anul ăsta avem un sfîrşit de vară cam răcoros.

— Sînt nenorocit, se tîngui colegul lui Švejk; adio avansare!

— Asta aşa-i! încuviinţă Švejk, binevoitor. Dacă, după ce-ţi vei fi isprăvit osînda, nu te vor primi înapoi la slujbă, nu ştiu zău dacă vei găsi la repezeală un alt post, pentru că pînă şi la ecarisaj dacă ai voi să intri, tot îţi vor cere un certificat de bună purtare. De, clipa asta de plăcere pe care ţi-ai îngăduit-o costă cam scump! Dar nevasta şi copiii dumitale au cu ce trăi cît vei fi închis? Ori o să fie silită să cerşească şi să-şi împingă copiii la tot felul de păcate?

Se auzi un hohot.

— Bieţii mei copii, biata mea nevastă!

Nesăbuitul păcătos se sculă şi începu să vorbească de copiii lui. Avea cinci, din care cel mai mare, de doisprezece ani, era cercetaş. Nu bea decît apă şi ar fi trebuit să fie o pildă pentru părintele lui care pentru prima dată în viaţă căzuse în acest păcat.

— E cercetaş? strigă Švejk. Îmi place să aud vorbindu-se de cercetaşi. O dată, la Midlovary, lîngă Zlive, în districtul Hluboka, regiunea Budejovice, pe vremea cînd noi, cei din Regimentul 91, făceam manevre, ţăranii au pornit la o vînătoare de cercetaşi care se cam înmulţiseră în pădurea comunală. Au pus mîna pe trei dintr-înşii. Cel mai mic, în timp ce-l legau fedeleş, atît s-a văicărit şi a plîns sărăcuţul, încît noi, soldaţi încercaţi, n-am putut îndura şi ne-am retras. În timp ce-i legau, cei trei cercetaşi au muşcat opt ţărani. După aceea, la primărie, bătuţi cu bastonul, au mărturisit că n-a fost pajişte prin împrejurimi pe care să nu se fi tăvălit cînd se încălzeau la soare şi că lanul de secară, de lîngă iazul de la Razice, a fost mistuit de foc în preajma secerişului din curată întîmplare, în vreme ce ei frigeau în secară o căprioară, pe care o uciseseră cu cuţitul în pădurea comunală. În bîrlogul lor din pădure s-a găsit peste o jumătate chintal de resturi de oase de vînat cu pene şi păr, o cantitate uriaşă de sîmburi de cireşe, o grămadă de cotoare de mere verzi şi alte bunătăţi.

Nefericitul tată de cercetaş era însă de neconsolat.

— Ce-am făcut, ce-am făcut! se văita el. Mi-am distrus reputaţia.

— Asta aşa-i, întări Švejk, cu sinceritatea lui naivă. După cele întîmplate, ţi-ai făcut o reputaţie proastă pentru toată viaţa, pentru că, pe lîngă ceea ce o să citească la gazetă, cunoscuţii dumitale au să mai adauge şi ei cîte ceva. Aşa se întîmplă întotdeauna, dar să nu-ţi pese de asta. Oamenii cu reputaţie proastă sau ştirbită sînt cel puţin de zece ori mai numeroşi decît cei cu reputaţie bună. Asta-i o nimica toată.

Pe coridor se auziră paşi greoi; cheia scîrţîi în broască, uşa se deschise şi un poliţist strigă numele lui Švejk.

— Iertaţi-mă, vă rog, răspunse Švejk cavalereşte, eu n-am fost adus aici decît de la prînz, pe cînd domnul de-alături aşteaptă de la şase dimineaţa. Eu nu-s grăbit.

Drept răspuns, mîna vînjoasă a poliţistului îl trase pe coridor şi îl duse în tăcere la etajul întîi.

La masa din a doua odaie şedea comisarul, un domn gras, cu o figură binevoitoare, care îi zise:

— Care va să zică, dumneata eşti Švejk ăla? Şi cum de-ai ajuns aici?

— Foarte simplu, răspunse Švejk, am venit însoţit de un domn poliţist, fiindcă nu am înţeles să fiu dat afară din balamuc, înainte de a mi se fi servit prînzul, ca şi cum aş fi fost o lepădătură de fată din alea, de pe stradă.

— Ştii ce, Švejk, zise cu blîndeţe domnul comisar, la ce bun să ne mai amărîm cu dumneata în strada Salmova? N-ar fi mai nimerit să te trimitem la Direcţia poliţiei?

— Dumneavoastră sînteţi, ca să zic aşa, stăpîn pe situaţie, zise Švejk, mulţumit. Drumul spre Direcţia poliţiei, acum pe seară, e o mică plimbare foarte plăcută.

— Îmi pare bine că ne-am înţeles, zise comisarul vesel. Nu-i aşa că e mai bine cînd ne înţelegem? Ce zici, Švejk?

— Şi eu mă străduiesc să mă înţeleg cu toată lumea, răspunse Švejk, şi credeţi-mă, domnule comisar, n-am să uit niciodată bunătatea dumneavoastră!

Înclinîndu-se respectuos, plecă cu poliţistul jos în camera de gardă şi, peste un sfert de ceas, Švejk putea fi văzut pe strada Jecna, colţ cu Piaţa Carol, însoţit de un poliţist, care avea la subsuoară un registru mare, cu titlul: *Arrestantenbuch* [12].

La colţul străzii Spalena, Švejk şi însoţitorul său dădură peste o mulţime de oameni care se îngrămădeau în jurul unui afiş.

— E manifestul maiestăţii-sale împăratul, privitor la declaraţia de război, zise poliţistul către Švejk.

— Eu am prezis-o, răspunse el, dar la balamuc nu se ştie încă nimic, deşi puteau să o afle de la prima mînă.

— Cum aşa? îl întrebă poliţistul.

— Pentru că acolo sînt închişi mulţi domni ofiţeri, lămuri Švejk şi, apropiindu-se de un alt grup, care se îmbulzea în faţa manifestului, strigă: Trăiască împăratul Franz Josef ! Războiul ăsta îl cîştigăm! Cineva din mulţime îi tufli pălăria peste urechi şi aşa, înghesuit de oameni, bunul soldat Švejk păşi din nou pe poarta Direcţiei poliţiei.

— Războiul ăsta îl cîştigăm cu siguranţă, v-o repet, domnilor! cu aceste cuvinte se despărţi Švejk de mulţimea care îl însoţea.

Şi undeva, din zările îndepărtate ale istoriei, se pogorî peste Europa adevărul că ziua de mîine va răsturna socotelile de azi.

---

[12] Registru de arestaţi (germ.).

VI
Švejk se întoarce acasă

Peste direcţia poliţiei pogorîse duhul autorităţii străine, care urma să constate pînă unde merge entuziasmul cu care populaţia întîmpinase vestea războiului, bineînţeles cu excepţia celor care nu tăgăduiau a fi copiii unei naţiuni obligate să sîngereze pentru interese cu totul străine ei. Direcţia poliţiei reprezenta cel mai frumos grup de scorpii birocratice, care nu cunoşteau în afară de temniţă şi spînzurătoare nici un alt mijloc pentru apărarea existenţei unor paragrafe întortocheate.

Cu toate acestea îşi tratau victimele cu o perfidă indulgenţă, cumpănindu-şi dinainte fiecare vorbă.

— Îmi pare foarte rău, făcu una din aceste scorpii vărgate în negru şi galben, cînd i-l aduseră pe Švejk, că ai picat iar în mîinile noastre. Noi credeam că ai să te faci om cumsecade, dar ne-am înşelat.

Švejk dădu din cap tăcut şi făcu o figură atît de nevinovată, încît fiara negru-galbenă îl privi cu nedumerire, rostind apoi apăsat:

— Nu face pe tîmpitul!

Trecu însă numaidecît la tonul prietenos şi continuă:

— Pentru noi, e foarte neplăcut să te ţinem închis şi te pot asigura că, după părerea mea, vina dumitale nu este aşa de mare, întrucît cu slaba dumitale inteligenţă nu încape nici o îndoială că ai fost îndemnat de cineva. Spune-mi, domnule Švejk, cine te îndeamnă să faci astfel de prostii?

După ce tuşi, Švejk răspunse:

— Eu, mă rog, n-am cunoştinţă de nici un fel de prostii!

— Nu? Adică dumneata socoteşti că nu-i o prostie, domnule Švejk, zise poliţistul cu un prefăcut ton părintesc, să faci agitaţie în faţa unui manifest privitor la război, lipit la un colţ de stradă şi să aţîţi poporul cu strigăte ca: „Trăiască împăratul Franz Josef ! Războiul e cîştigat” ? Aşa reiese din raportul poliţistului care te-a adus aici.

— Nu puteam sta nepăsător, declară Švejk, aţintindu-şi ochii blajini în privirea inchizitorului. Mi-am ieşit din fire cînd i-am văzut pe toţi cum citesc manifestul fără nici un semn de bucurie. Nici un strigăt de slavă, nici un ura, absolut nimic, domnule consilier; s-ar fi zis că nu pe ei îi privea. Atunci eu, vechi soldat din Regimentul 91, n-am mai putut răbda şi am strigat vorbele cu pricina şi socot că, în locul meu, dumneavoastră aţi fi făcut la fel. Dacă e război, trebuie să-l cîştigăm şi musai să strigăm: slavă împăratului! Asta nu poate să mi-o scoată nimeni din cap.

Învinsă şi îmblînzită, scorpia negru-galbenă nu putu să îndure privirea mieluşelului Švejk; îşi plecă ochii pe acte şi zise:

— M-aş asocia în totul avîntului dumitale dacă el s-ar fi manifestat în alte împrejurări. Ştii însă foarte bine că erai însoţit de un poliţist, aşa că o astfel de

manifestare patriotică putea şi trebuie să fi avut un efect mai mult comic decît serios asupra publicului.

— Cînd un om circulă însoţit de un poliţist, răspunse Švejk, înseamnă că se află într-un moment greu din viaţă. Şi dacă nici într-un asemenea moment nu uită ceea ce se cuvine să facă, cum e în cazul ăsta, eu socot că nu e un om de dispreţuit.

Scorpia tărcată negru şi galben îl mai privi o dată în ochi şi mîrîi.

Švejk răspunse cu obişnuita, nevinovata, modesta şi blajina căldură a privirii sale.

O clipă, cei doi se priviră fără să clipească.

— Lua-te-ar dracu, Švejk, zise în cele din urmă conţopistul. Dacă te mai prind o dată pe-aci, nu te mai întreb nimic, ci te expediez de-a dreptul la tribunalul militar, la Hradcany. M-ai înţeles?

Pînă să se dumirească, Švejk se apropie de el, îi sărută mîna şi spuse:

— Dumnezeu să vă răsplătească pentru toate. Dacă-ţi avea vreodată nevoie de un căţeluş de rasă pură, — binevoiţi să poftiţi la mine. Eu fac negoţ cu cîini.

Şi astfel, Švejk se văzu iar liber şi în drum spre casă. Stătea la cumpănă dacă să facă sau nu un popas la „Potirul”. În cele din urmă, se hotărî să deschidă uşa localului din care nu demult ieşise întovărăşit de detectivul Bretschneider.

În circiumă domnea o linişte mormîntală. La mese şedeau cîţiva muşterii, printre care şi paracliserul de la biserica Sfîntului Apolinar. Erau posomoriţi. La tejghea, cîrciumăreasa Palivcova se uita pierdută la halbele de bere.

— După cum vedeţi, m-am şi întors, zise Švejk vesel. Daţi-mi o halbă de bere. Dar pe unde-i domnul Palivec, s-a întors şi el acasă?

Drept răspuns, Palivcova se porni pe plîns şi, schimbînd tonul la fiecare cuvînt, izbucni printre suspine:

— I-au... dat... zece... ani... acum... o săptămînă...

— Ia te uită, zise Švejk, a şi făcut şapte zile.

— El, care era atît de prevăzător, continuă să bocească Palivcova, cum spunea chiar dînsul!

Muşteriii tăceau cu cerbicie, de parcă duhul rătăcitor al lui Palivec i-ar fi îndemnat la şi mai multă luare-aminte.

— Prevederea este mama înţelepciunii, zise Švejk aşezîndu-se la masă, cu halba de bere, al cărei guler de spumă era ciuruit de lacrimile doamnei Palivcova, scurse în vreme ce i-o aducea la masă. Vremurile de azi impun omului mare băgare de seamă.

— Ieri am avut două înmormîntări, zise paracliserul de la Sfîntul Apolinar, ca să schimbe vorba.

— O fi murit cineva, zise al doilea muşteriu, la care al treilea adăugă:

— Au fost înmormîntări cu catafalc?

— Tare aş, vrea să ştiu, interveni Švejk, cum or să fie înmormîntările militare acum, pe timp de război.

Auzindu-l, muşteriii se sculară, plătiră şi plecară tăcuţi. Švejk rămase singur cu doamna Palivcova.

— Asta n-aş fi crezut-o, zise el, să condamne la zece ani un om nevinovat. Că au condamnat cîte un nevinovat la cinci ani, am mai auzit, dar la zece ani, mi se pare cam mult!

— Dacă omul meu a mărturisit! se bocea Palivcova. Tot ce a spus aici despre muştele acelea şi despre portret a repetat şi la Direcţia poliţiei şi la tribunal. Am fost la proces să depun mărturie, dar ce puteam eu dovedi, cînd mi-au spus că legătura de rudenie cu bărbatul mă opreşte să depun ca martoră. M-am speriat aşa de tare de legătura asta de rudenie, încît m-am lăsat păgubaşă de mărturii, de frică să nu iasă cumva alt bucluc; el, sărmanul, s-a uitat aşa, nu ştiu cum, la mine, că n-am să uit cîte zile oi avea ochii lui. Şi apoi, după sentinţă, cînd l-au luat, le-a strigat pe coridor: „Trăiască libertatea de gîndire !” Aşa de rău se prostise.

— Da domnul Bretschneider n-a mai dat pe aici? întrebă Švejk.

— A fost în vreo două rînduri, răspunse cîrciumăreasa, a băut cîte o bere sau două, m-a întrebat cine mai vine şi a stat să asculte muşteriii cum vorbeau despre fotbal. Ori de cîte ori îl zăresc încep să vorbească de fotbal. Iar dumnealui nu-şi găsea locul, de parc-ar fi fost gata să turbeze, dintr-o clipă într-alta. În toată vremea asta n-a reuşit să înhaţe decît un tapiţer din strada Pricna.

— Asta atîrnă de priceperea lui, remarcă Švejk. Tapiţerul acela e un om prost?

— Cam ca bărbatul meu, răspunse ea plîngînd. L-a întrebat dacă ar trage în sîrbi. El i-a răspuns că nu ştie să tragă cu puşca, dar că a fost o dată la tir şi a „împuşcat” de o coroană fără să nimerească. După aceea l-am auzit cu toţii pe domnul Bretschneider zicînd, în vreme ce-şi scotea carnetul: „Ia te uită, încă o frumoasă crimă de înaltă trădare!” şi a plecat cu tapiţerul din strada Pricna, care de atunci nu s-a mai întors.

— De întors, mulţi n-au să se mai întoarcă, zise Švejk. Dă-mi un rom.

Tocmai cînd cerea Švejk al doilea rom, intră în circiumă agentul secret Bretschneider. După ce îşi roti grăbit privirile prin localul gol, se aşeză lîngă Švejk şi, comandînd o bere, aşteptă să-l audă ce mai spune.

Švejk luă o gazetă la întîmplare şi, privind anunţurile din ultima pagină, izbucni:

— Ia te uită, Cimpera din Straskov 5, poşta Racineves, vinde gospodăria cu 13 pogoane de pămînt, şcoală şi gară în localitate!

Bretschneider bătea nervos toba pe masă cu degetele şi, întorcîndu-se către Švejk, zise:

— Stau şi mă mir de ce te interesează gospodăria aceea, domnule Švejk.

— A, dumneata erai, făcu Švejk, întinzîndu-i mîna, nu te-am mai recunoscut, am o memorie foarte slabă. Dacă nu mă înşel, ultima oară ne-am văzut în biroul de primire al Direcţiei poliţiei. Ce-aţi mai făcut de atunci, veniţi des pe aici?

— Azi am venit pentru dumneata, zise Bretschneider. La Direcţia poliţiei mi s-a spus că vinzi cîini. Aş avea nevoie de un şoricar frumos, ori de un şpiţ, sau ceva asemănător.

— Vă pot face rost de orice, răspunse Švejk. Doriţi un animal de rasă, ori un vagabond ?

— Cred, răspunse Bretschneider, că am să mă hotărăsc pentru unul de rasă.

— Dar ce-aţi zice de un cîine poliţist? întrebă Švejk. Te duce după miros pe urma crimei. Ştiu un măcelar din Vrsovice care are unul; îi trage căruciorul ; ăsta însă s-a îndepărtat de profesiunea lui, ca să zic aşa.

— Eu aş dori un şpiţ, zise Bretschneider, cu prefăcută nepăsare. Un şpiţ care să nu muşte.

— Doriţi un şpiţ ştirb? întrebă Švejk. Ştiu eu unul, la un cîrciumar din Dejvice.

— Atunci mai bine un şoricar, îngăimă încurcat Bretschneider, ale cărui cunoştinţe chinologice erau încă foarte elementare şi, dacă n-ar fi primit ordin de la Direcţia poliţiei, ar fi fost desigur cu totul nule.

Ordinul suna însă precis, clar şi aspru. Să-l cerceteze cît mai de aproape pe Švejk, în ceea ce priveşte negoţul de cîini, în care scop avea dreptul să-şi aleagă ajutoare şi să dispună de sumele necesare pentru cumpărarea cîinilor.

— Şoricarii îs fie mai mari, fie mai mici, zise Švejk. Eu am cunoştinţă de doi mai mici şi de trei mai mari. Îi puteţi ţine în braţe pe toţi cinci. Vi-i recomand cu toată căldura.

— Aşa ceva mi-ar conveni, declară Bretschneider. Cam cît ar costa unul?

— După mărime, răspunse Švejk. Depinde de mărime. Şoricarul nu-i ca viţelul; la şoricar e tocmai dimpotrivă, cu cît e mai mic, cu atît e mai scump.

— Eu mă gîndesc la cîţiva mai măricei, ca să stea de pază, răspunse Bretschneider, care se temea să nu încarce prea mult fondurile secrete ale poliţiei statului.

— Bine, zise Švejk, din cei mai măricei vă pot da cu cincizeci de coroane, din cei şi mai mari cu patruzeci şi cinci de coroane ; dar am uitat un lucru. Cum să fie? Pui, mai bătrîni, cîini sau căţele?

— Mi-e totuna, răspunse Bretschneider, căruia i se puneau probleme de care nu se mai lovise înainte. Procură-mi-i şi mîine seară, la ora şapte, viu la dumneata să-i iau. O să-i am?

— Poftiţi, o să-i aveţi, răspunse prompt Švejk, dar în cazul ăsta sînt silit să vă cer o arvună de treizeci de coroane.

— Cum nu, zise Bretschneider, numărînd banii. Şi acum să ne aducă cîte un sfert de vin, plătesc eu.

După ce băură, Švejk mai dădu şi el un sfert. Apoi iarăşi Bretschneider, îndemnîndu-l pe Švejk să nu se teamă de el, pentru că nu e de serviciu şi deci pot discuta politică.

Švejk răspunse că el nu vorbeşte niciodată politică la cîrciumă şi că politica e pentru copiii mici.

Bretschneider, dimpotrivă, avea păreri mai revoluţionare, susţinînd că statele slabe sînt sortite pieirii şi ceru în această privinţă părerea lui Švejk.

Švejk declară că el n-a avut niciodată de a face cu statul, dar că a avut odată în îngrijire un pui slab, de St. Bernard, pe care l-a hrănit cu posmagi cazoni, şi că pînă la urmă tot a pierit.

După ce băură fiecare al cincilea sfert, Bretschneider se declară anarhist şi-l întrebă pe Švejk în ce organizaţie ar fi bine să se înscrie.

Švejk îi răspunse că un anarhist cumpărase pe vremuri de la el un cîine Leonberg, cu o sută de coroane, şi că i-a rămas dator pînă azi cu ultima rată.

La al şaselea sfert, Bretschneider vorbi despre revoluţie şi împotriva mobilizării. Švejk se plecă spre el şi îi şopti la ureche:

— Chiar acum a venit în local un muşteriu, să nu vă audă, aţi putea avea neplăceri. Vedeţi, cîrciumăreasa a şi început să bocească.

Într-adevăr, doamna Palivcova plîngea pe scaunul ei de după tejghea.

— De ce plîngi, cucoană cîrciumăreasă? întrebă Bretschneider. În trei luni cîştigăm războiul, vine amnistia, bărbatul dumitale se înapoiază şi facem aici un chef la toartă. Sau poate crezi că nu cîştigăm războiul? se adresă lui Švejk.

— Ce rost are să tot pălăvrăgim despre asta? zise Švejk. De cîştigat trebuie să-l cîştigăm, şi basta. Ei, dar acum trebuie să mă duc acasă.

Švejk plăti consumaţia şi se înapoie la bătrîna lui menajeră, madam Mullerova, care se sperie straşnic cînd văzu că bărbatul care învîrte cheia în uşă e Švejk.

— Eu, conaşule, socoteam că o să vă întoarceţi abia peste vreo cîţiva ani, zise ea, cu obişnuita-i sinceritate. De aceea mi-am făcut pomană cu un biet portar de la o cafenea de noapte şi l-am luat în gazdă. La noi a fost în trei rînduri percheziţie de domiţiliu şi negăsind nimic au spus că sînteţi pierdut, fiindcă sînteţi viclean.

Švejk se convinse repede că necunoscutul se instalase foarte comod. Dormea în patul lui, ba fusese chiar aşa de altruist, încît se mulţumise numai cu jumătate din pat, cealaltă jumătate cedînd-o unei creaturi cu păr lung, care din recunoştinţă dormea cu mîna după gîtul lui, în vreme ce în jurul patului zăceau aruncate de-a valma tot felul de veşminte de damă şi bărbăteşti. Din haosul acesta se vedea bine că portarul de la cafeneaua de noapte se întorsese foarte bine dispus, cu dama lui.

— Domnule, zise Švejk, scuturîndu-l pe intrus, vezi să nu scapi masa de prînz! Mi-ar părea grozav de rău să spui despre mine că te-am dat afară cînd nu mai puteai găsi nimic de mîncare.

Portarul de la cafeneaua de noapte era foarte somnoros şi i-a trebuit multă vreme pînă să se dezmeticească şi să înţeleagă că stăpînul patului se înapoiase şi-şi reclama drepturile.

După obiceiul tuturor portarilor de la cafenelele de noapte, şi acest domn ameninţă că va snopi în bătaie pe oricine ar îndrăzni să-l trezească şi încercă să-şi continue somnul.

Švejk îi adună între timp calabalîcul, i-l aduse lîngă pat şi, scuturîndu-l puternic, îi zise:

— Dacă nu te îmbraci, te arunc în stradă, aşa cum eşti. E în interesul dumitale însă să zbori de-aci îmbrăcat.

— Voiam să dorm pînă la opt seara, zise portarul sfios, trăgîndu-şi pantalonii. Eu plătesc acestei doamne două coroane pe zi pentru pat şi am dreptul să-mi aduc fete de la cafenea. Mareno, scoală!

După ce îşi puse gulerul şi-şi înodă cravata, se dezmetici într-atît, încît îl putu asigura pe Švejk că „Mimoza” e unul din cele mai cumsecade localuri de noapte, unde au acces numai dame cu condicuţa în perfectă regulă, şi-l invită călduros să binevoiască a o vizita.

Tovarăşa lui, dimpotrivă, nu părea de loc mulţumită de Švejk şi-şi exprimă această nemulţumire prin cîteva cuvinte bine simţite, dintre care cele mai cuviincioase erau: vită încălţată.

După plecarea nepoftiţilor, Švejk simţi nevoia să se răfuiască cu madam Mullerova, dar ia-o de unde nu-i. Cu caligrafia ei lăbărţată doamna Mullerova mîzgălise cu creionul o explicaţie puerilă cu privire la închirierea patului lui Švejk:

„Iertaţi-mă, conaşule, n-am să vă mai văd, mă arunc pe fereastră.”

„Minte”, îşi zise Švejk şi aşteptă.

Nu trecu o jumătate de ceas şi nefericita madam Mullerova se furişa în bucătărie. După expresia ei nenorocită, se vedea bine că aştepta de la Švejk cuvinte de mîngîiere.

— Dacă vrei neapărat să te-arunci pe fereastră, îi zise Švejk, du-te în odaie: fereastra e deschisă. Nu te-aş sfătui să sari pe fereastra bucătăriei, pentru că ai cădea peste trandafirii din grădină, i-ai strivi şi ar trebui să-i plăteşti. Pe fereastra odăii zbori frumuşel pe trotuar şi, dacă ai noroc, îţi frîngi gîtul. Dar dacă ai ghinion, nu-ţi rupi decît coastele, mîinile şi picioarele, aşa că o să mai ai de plătit şi spitalul.

Madam Mullerova izbucni în plîns, intră tăcută în odaie, închise fereastra şi, înapoindu-se, zise: „Trage şi nu e bine pentru reumatismul conaşului !”

Se duse apoi să aranjeze patul, rîndui toate cu multă grijă şi, înapoindu-se la Švejk, în bucătărie, îi zise cu ochii înlăcrămaţi:

— Cei doi căţeluşi, conaşule, pe care-i aveam în curte, au pierit şi St. Bernard-ul a fugit, cînd au venit să facă percheziţie.

— Maica ta, Cristoase! strigă Švejk. O să dau de bucluc; acuma cu siguranţă c-o să mă caute poliţia.

— Să vedeţi, a muşcat pe un domn comisar cînd l-a scos de sub pat, în timpul percheziţiei, continuă madam Mullerova. Unul din domnii aceia a zis că e cineva sub pat, aşa că, în numele legii, au somat St. Bernard-ul să iasă şi, cum el nu voia, l-au tras cu de-a sila. Cîinele să-i înghită, nu alta, apoi a zbughit-o pe uşă şi dus a fost. Pe mine m-au luat la întrebări: cine vine pe la noi, dacă nu primim cumva niscaiva bani din străinătate, şi pe urmă m-au făcut proastă cînd le-am spus că din străinătate vin bani foarte rar, ultima dată de la domnul director din Brno, arvuna de şaizeci de coroane, pentru pisica de Angora, pe care aţi anunţat-o în *Narodni politika* şi în locul căreia i-aţi trimis puiul acela chior de foxterier, într-o lada de curmale. Pe urmă au vorbit cu mine foarte cuviincios şi mi-au recomandat pe portarul de la cafeneaua de noapte, ca să nu-mi fie frică singură în casă, chiar acela pe care l-aţi dat afară.

— Mare ghinion am eu cu autorităţile, madam Mullerova! Să vezi acuma cîţi au să vie la mine, să cumpere cîini, oftă Švejk.

Nu ştiu dacă domnii care au cercetat arhiva după terminarea războiului, au descifrat registrul fondului secret al poliţiei de stat, unde era scris: B... 40 K, F... 50 K, L... 80 K **ş**.a.m.d., dar cu siguranţă că s-au înşelat, închipuindu-şi că B.F.L. erau iniţialele domnilor care pentru 40, 50, 80 etc. coroane vindeau naţiunea cehă vulturului negru-galben.

„B” înseamnă St. Bernard, „F” — foxterier, „L” — leonberghez. Pe toţi cîinii ăştia i-a luat Bretschneider de la Švejk, ducîndu-i la Direcţia poliţiei. Erau nişte javre scîrboase, care n-aveau nici în clin nici în mînecă cu vreuna din rasele pure, drept care le dăduse Švejk.

St.Bernard-ul era o amestecătură de pudel, corcit cu cine ştie ce dulău de stradă, foxterierul avea urechi de dog, era de mărimea unui cîine de măcelărie şi cu picioarele scălîmbe, de parcă ar fi fost rahitic. Leonberghezul avea un cap care aducea cu botul păros al unui grifon, coada retezată, înălţimea unui dog şi spatele gol, ca la faimoasele căţeluşe chelboase americane.

Detectivul Kalous a venit şi el să cumpere un cîine, dar s-a întors cu o javră holbată şi vărgată ca o hienă, cu coamă de cîine ciobănesc scoţian; şi astfel, în registrul fondului secret, a apărut un nou: D... 90 K.

Această jigodie juca rolul de dog.

Dar nici lui Kalous nu i-a fost dat să scoată ceva de la Švejk. S-a întîmplat cu el ca şi cu Bretschneider. Švejk întorcea pînă şi cele mai abile convorbiri politice în aşa fel, încît aducea vorba de lecuitul jegului la cîini şi căţei, şi orice capcană, cît de iscusită, pe care i-o întindea, se termina prin aceea că detectivul pleca de la Švejk cu o nouă corcitură de javră.

Asta a fost şi sfîrşitul celebrului agent Bretschneider. După ce a adunat vreo şapte dihănii din astea, s-a închis cu ele în odaia de clin dos şi, nedîndu-le de mîncare, într-o bună zi javrele l-au devorat.

Probitatea lui a mers pînă acolo, încît a scutit statul de cheltuielile de înmormîntare.

în dosarul său de serviciu, la Direcţia poliţiei, la rubrica: „comportare în serviciu” au fost trecute următoarele cuvinte pline de dramatism: „Mîncat de propriii lui cîini”.

Aflînd mai tîrziu de această tragică întîmplare, Švejk exclamase:

— Îmi frămînt mereu capul să ştiu: cum dracu au să-l reîntregească la judecata de apoi ?

VII
Švejk pleacă la oaste

În timp ce în Galiţia codrii de pe malul rîului erau martori ai fugii armatei austriece peste Rab, iar la sud, în Serbia, diviziile ei îşi mîncau binemeritata papară, cu gîndul la scoaterea monarhiei din impas, ministrul de război îşi amintea de Švejk.

Cînd i se aduse ordinul de chemare cu menţiunea ca în termen de o săptămînă să se prezinte la Strelecky Ostrov, pentru control medical, Švejk zăcea în pat, chinuit de reumatism.

Madam Mullerova îi făcea cafeaua la bucătărie.

— Madam Mullerova, se auzi, din odaie, glasul slab al lui Švejk, madam Mullerova, poftim puţin încoa...

Cînd menajera veni la patul lui, Švejk i se adresă cu acelaşi glas stins:

— Şezi, madam Mullerova.

Glasul lui avea ceva tainic şi solemn.

După ce madam Mullerova se aşeză, Švejk o anunţă ridicîndu-se în capul oaselor:

— Plec la război!

— Maică Precistă! strigă madam Mulerova. Ce să faceţi dumneavoastră acolo?

— Să lupt, răspunse Švejk cu o voce ca din mormînt. Nu-i a bună cu Austria. La nord duşmanii se năpustesc asupra Cracoviei, iar aci în sud înaintează spre Ungaria. Ne bat de ne sting peste tot, şi de aceea mă cheamă la armată. Am citit chiar ieri în gazetă că nori grei ameninţă scumpa noastră patrie.

— Da dumneavoastră nici nu vă puteţi mişca!

— N-are-a face, madam Mullerova! Am să mă prezint în cărucior. Îl ştii pe cofetarul din colţ? El are unul. Cu ani în urmă îl scotea la aer pe afurisitul cela de bunică-su, ologul. Ai să mă duci dumneata, cu căruciorul ăsta, la militărie, madam Mullerova.

Madam Mullerova se porni pe plîns.

— N-ar fi bine, conaşule, să mă reped după doctor?

— Nu te repezi nicăieri, madam Mullerova, că eu, lăsînd la o parte picioarele astea, sînt o carne de tun clasa una, iar acum, cînd Austria stă aşa de prost, orice infirm trebuie să fie la locul lui. Du-te şi vezi-ţi liniştită de cafea.

Şi în vreme ce madam Mullerova, plînsă şi zguduită de emoţie, strecura cafeaua, bravul soldat Švejk cînta în pat:

„Generalul Windischgratz cu ai lui comandanţi
În zorii zilei războiul au început.
Hop, hop, hop !
Războiul l-au început şi aşa strigau:
«Ajută-ne, Cristoase şi Sfîntă Născătoare»,

Hop, hop, hop !”

Înspăimîntată, madam Mullerova, sub impresia înfiorătorului cîntec războinic, uită de cafea şi, tremurînd toată, asculta îngrozită cum bravul soldat Švejk cînta mai departe, în pat:

Cu Sfînta Născătoare şi cele patru poduri
ridicaţi, Piemonte, avanposturi mai puternice,
hop, hop, hop !
Ce mai bătălie a fost la Solferino,
a curs acolo sînge pînă la genunchi,
hop, hop, hop !
Pînă la genunchi şi carne cu furgonul,
se măcelărea doar Regimentul 18,
hop, hop, hop !
Regiment 18, nu-ţi fie teamă de nevoi
că pentru tine se cară bani cu carul,
hop, hop, hop !

— Pentru Dumnezeu, conaşule, se auzi un glas plîngăreţ din bucătărie, dar Švejk ţinu să sfîrşească războinicul său cîntec:

Banii în furgoane şi hrana în căruţe,
care regiment mai e în stare s-o facă,
hop, hop, hop !

Madam Mullerova o zbughi pe uşă şi alergă după doctor. Se întoarse peste un ceas, în vreme ce Švejk trăgea un pui de somn.

Fu trezit de un domn plinuţ, care, după ce-i ţinu un timp mîna pe frunte, zise:

— Nu-ţi fie teamă, eu sînt doctorul Pavek, din Vinohrady... dă mîna încoace... şi bagă-ţi termometrul la subsuoară... Aşa... scoate limba... mai mult... ţine-o aşa... de ce boală au murit tatăl şi mama dumitale?

Şi astfel, în timp ce la Viena se aştepta ca toate naţiunile austro-ungare să dea cele mai frumoase pilde de credinţă şi devotament, doctorul Pavek îi prescrise lui Švejk, împotriva elanului său patriotic, bromură, recomandîndu-i bravului şi neînfricatului soldat să-şi ia gîndul de la armată.

— Stai lungit şi nu te agita; mîine vin iar.

A doua zi, cînd veni, o întrebă în bucătărie pe madam Mullerova cum îi mai merge pacientului.

— I-e mai rău, domnule doctor, răspunse ea, sincer îngrijorată. Noaptea, cînd l-a apucat reumatismul, a început să cînte imnul, scuzaţi, austriac.

La această nouă manifestare de lealitate a pacientului, doctorul Pavek se văzu silit să reacţioneze cu o doză mai mare de bromură.

A treia zi, madam Mullerova îi raportă că starea lui Švejk se agravase şi mai mult.

— După-amiază, domnule doctor, m-a trimis să-i aduc o hartă a cîmpului de luptă şi noaptea l-au apucat vedeniile: zicea că Austria va învinge.

— Dar prafurile le ia exact după prescripţie?

— Nici n-a trimis încă după ele, domnule doctor.

Doctorul Pavek, după ce-i trase lui Švejk un perdaf, plecă declarînd că în viaţa lui nu mai vine să trateze un bolnav care nesocoteşte ajutorul lui medical, refuzînd bromură.

Mai rămăseseră încă două zile pînă la data cînd Švejk trebuia să se prezinte în faţa comisiei de recrutare.

În vremea asta el îşi făcu o sumedenie de pregătiri importante. Înainte de toate, o trimise pe madam Mullerova să-i cumpere un chipiu militar; după aceea trimise să împrumute de la cofetarul din colţ căruciorul cu care pe vremuri dumnealui îşi plimba la aer bunicul paralitic şi morocănos. Apoi îşi aduse aminte că avea nevoie de cîrje. Din fericire, cofetarul păstrase ca o amintire de familie şi cîrjele bunicului.

Nu-i mai lipsea decît floarea de recrut. Şi de aceasta îi făcu rost madam Mullerova, care în ultimul timp slăbise vizibil şi pe unde umbla numai într-un plîns o ţinea.

Şi astfel, în acea zi memorabilă, străzile oraşului Praga putură vedea o pildă emoţionantă de lealitate.

O femeie bătrînă, împingînd un cărucior în care şedea un bărbat cu chipiu ostăşesc şi cocardă lustruită, făcînd semne din cîrje. La butonieră îi strălucea ţipător bucheţelul de recrut.

Şi omul acesta care agita într-una cîrjele, striga pe străzile Pragăi:

— La Belgrad ! La Belgrad !...

În urma lui mergea un grup de oameni care se adunase în faţa casei din care pornise Švejk la război. Grupul de oameni nu contenea să crească.

Švejk constată că poliţiştii postaţi la încrucişările străzilor îl salutau.

În piaţa Vaclav cortegiul din jurul lui Švejk spori cu cîteva sute de capete, iar la capătul străzii Cracovia, un tînăr cu şapcă de student avu nefericirea să fie snopit în bătaie pentru că strigase: *Heil! Nieder mit den Serben!*[13]

La colţul străzii Vodickova, poliţia călare interveni în această hărmălaie, împrăştiind mulţimea.

Cînd Švejk îi arătă inspectorului de circumscripţie, negru pe alb, că trebuie să se prezinte în faţa comisiei de recrutare, inspectorul fu oarecum dezamăgit; pentru a preîntîmpina noi incidente hotărî ca doi poliţişti călări să însoţească căruciorul în care se afla Švejk, pînă la Strelecky Ostrov.

Despre această întîmplare apăru următorul articol în Prazske uredni noviny:

„Patriotismul unui infirm. Ieri după-amiază, trecătorii de pe străzile principale ale oraşului Praga au fost martorii unei scene care constituie o minunată dovadă că

---

[13] Trăiasca! Jos sîrbii! (germ.)

în aceste vremuri mari şi de grea cumpănă, şi fiii naţiunii noastre pot da pilda cea mai frumoasă de credinţă şi devotament faţă de tronul venerabilului nostru monarh. S-ar părea că retrăim glorioasele vremuri ale grecilor şi romanilor, în care un Mucius Scaevola a poruncit să fie dus la bătălie neţinînd seama de mîna lui arsă. Cele mai sacre sentimente şi interese au fost demonstrate ieri, în chip strălucit, de un invalid în cîrje, pe care o bătrînică îl împingea într-un cărucior pentru infirmi. Acest fiu al naţiunii cehe, fără să ţie seamă de infirmitatea lui, a cerut să fie transportat spre a-şi jertfi viaţa pentru împăratul său. Iar dacă strigătul lui: «La Belgrad !» a găsit un răsunet atît de puternic pe străzile Pragăi, aceasta este o mărturie că praghezii dau o pildă înălţătoare de dragoste pentru ţară şi dinastie".

În acelaşi sens s-a exprimat şi ziarul *Prager Tagblatt,* care în încheierea articolului amintea că infirmul voluntar era însoţit de o ceată de nemţi, care l-au apărat cu piepturile lor, ca să nu fie linşat de agenţii cehi ai antantei celor patru mari puteri.

Publicînd această ştire, ziarul *Bohemia* propuse răsplătirea patriotului infirm anunţînd că darurile din partea cetăţenilor germani, pentru acest necunoscut, se primesc la administraţia ziarului.

Dar dacă după părerea acestor trei ziare, ţara cehă n-a putut da un cetăţean mai nobil decît Švejk, domnii din comisia de recrutare erau de altă părere.

Îndeosebi medicul militar şef Bautze, un bărbat neînduplecat, care vedea în toate pur şi simplu o încercare de a chiuli de la armată, de a scăpa de front, de gloanţe şi de şrapnele.

Expresia lui: „Das ganze tschechische Volk ist eine Simulantenbande"[14] a rămas de pomină.

În cele zece săptămîni de activitate la comisie, el a reperat din 11.000 de civili, 10.999 de simulanţi şi l-ar fi scos la iveală şi pe cel de-al 11.000-lea, dacă pe acest om norocos nu l-ar fi lovit damblaua, chiar în clipa cînd zbierase la el: „*Kehrt euch !"*[15]

— Ridicaţi simulantul! ceruse Bautze, după ce constatase că omul îşi dăduse sufletul.

Şi în faţa lui, în acea zi memorabilă, stătea Švejk gol puşcă, ca toţi ceilalţi, acoperindu-şi pudic goliciunea cu cîrjele în care se sprijinea.

— *Das ist wirklich ein besonderes Feigenblatt*[16], zise Bautze. Asemenea frunze de smochin n-au fost nici în rai.

— Reformat pentru tîmpenie, citi sergentul-major, uitîndu-se în dosar.

— Şi ce te mai doare? întrebă Bautze.

— Raportez supus că sînt reumatic, dar că voi sluji maiestăţii-sale împăratului pînă m-or face harcea-parcea, zise Švejk cu modestie. Mi-s genunchii umflaţi.

Bautze aruncă bravului soldat o privire înfiorătoare şi zbieră:

---

[14] Întregul popor ceh este o bandă de simulanţi (germ.).
[15] Stînga împrejur ! (germ.)
[16] Într-adevăr, originală frunză de smochin (germ.).

— Sie sind ein Simulant![17] *Şi, întorcîndu-se către subofiţer, şopti foarte calm:* Der Kerl sogleich einsperren![18]

Doi soldaţi cu baioneta la armă îl duseră pe Švejk la arestul comenduirii.

În timp ce mergea sprijinit în cîrje, Švejk băgă de seamă cu groază că reumatismul începe să-l lase.

Madam Mullerova, care îl aştepta cu căruciorul sus, pe pod, văzîndu-l între baionete, se porni pe plîns şi părăsi căruciorul pentru totdeauna.

Iar bravul soldat Švejk păşea sfios, însoţit de apărătorii înarmaţi ai statului.

Baionetele sclipeau în bătaia soarelui; la Mala Strana, în faţa monumentului lui Radecky[19], Švejk se întoarse spre mulţimea care-l urma:

— La Belgrad! La Belgrad!

Şi mareşalul Radecky privi visător, din înălţimea monumentului său, în urma bravului soldat Švejk, care se depărta cu buchetul de recrut la butonieră, şchiopătînd în cîrjele vechi, în vreme ce un domn grav făcea cunoscut oamenilor de primprejur că era vorba de un „dizertor”.

---

[17] Eşti un simulant ! (germ.)

[18] La arest cu ticălosul ăsta, imediat! (germ.)

[19] *Josef Vaclav Radecky* (1766—1858), feldmareşalul austriac de origine cehă, învingătorul lui Carol Albert în bătălia de la Novara (1849).

VIII
Švejk simulant

ÎN ACESTE ZILE ÎNĂLŢĂTOARE, MEDICII MILITARI ÎŞI DĂDEAU TOATĂ OSTENEALA SĂ ALUNGE DEMONUL ÎNŞELĂCIUNII DIN SUFLETUL SIMULANŢILOR, PENTRU A-I READUCE ÎN SÎNUL OŞTIRII.

Fură introduse cîteva noi mijloace de torturare a simulanţilor şi a celor bănuiţi că simulează ca, de pildă ofticoşii, reumaticii, bolnavii de hernie, rinichi, tifos, diabet, congestie pulmonară şi de alte maladii.

Tortura la care erau supuşi simulanţii era sistematizată, iar gradele de torturare erau următoarele:

1. Dietă absolută: dimineaţa şi seara cîte o ceaşcă de ceai, timp de trei zile, administrîndu-li-se totodată tuturora, indiferent de boala de care se plîngeau, o doză de aspirină pentru sudaţie.
2. Pentru a nu-şi închipui că în armată se linge miere, li se aplică aşa-numitul tratament: „linsul chininei”, care consta dintr-o serioasă doză de chinină în prafuri.
3. Spălături stomacale de două ori pe zi, cu un litru de apă caldă.
4. Clistir cu apă săpunită şi glicerină.
5. Împachetaj în cearşafuri muiate în apă rece.

S-au găsit oameni curajoşi, care au suportat cele cinci grade de tortură, după care au fost transportaţi într-un simplu coşciug, la cimitirul militar. Au fost însă şi din cei slabi, care ajunşi la clistir declarară că se simt bine şi că nu doresc altceva decît să plece în tranşee, cu cel dintîi batalion de marş.

Pe Švejk îl vîrîră la restul diviziei, în baraca bolnavilor, printre simulanţii slabi de înger.

— Nu mai pot răbda, îi spuse vecinul de pat, pe care îl aduseseră de la infirmerie, unde îi făcuseră a doua spălătură stomacală.

Omul simula miopia.

— Mîine mă duc la regiment, hotărî al doilea vecin, din stînga, căruia tocmai i se făcuse clistirul. Acesta simula că e surd ca un butuc.

În patul de lîngă uşă, zăcea un ofticos, înfăşurat într-un cearşaf muiat în apă rece.

— Asta e al treilea în săptămîna asta, îi atrase atenţia vecinul din dreapta. Dar ţie ce-ţi lipseşte?

— Eu am reumatism, răspunse Švejk, stîrnind un sincer hohot de rîs în toată asistenţa. Rîdea pînă şi muribundul, care simula tuberculoza.

— Cu reumatismul nu te băga între noi, îi atrase cu seriozitate atenţia un bărbat gras. Reumatismul nu-i socotit aici mai mult decît o bătătură; eu sînt anemic, îmi lipsesc o jumătate de stomac şi cinci coaste şi nimeni nu mă crede. A fost aici şi un surdomut; paisprezece zile în şir, la fiecare jumătate de ceas, l-au împachetat într-un cearşaf muiat în apă rece şi în fiecare zi i-au făcut clistir şi i-au pompat

stomacul. Sanitarii erau gata să creadă că a izbutit şi că va pleca acasă, cînd uite că doctorul îi prescrie un vomitiv. Să-şi verse maţele pe gură, nu altceva, şi deodată şi-a pierdut tăria. „Nu mai pot s-o fac pe surdomutul, ne zice el, mi-a revenit graiul şi auzul.” Bolnavii l-au îmbărbătat cu toţii, încercînd să-l convingă să nu se prostească, dar el o ţinea morţiş că aude şi vorbeşte la fel ca toată lumea. Şi aşa a şi declarat a doua zi la vizită.

— S-a ţinut el bine destul timp, îşi dădu părerea un om, care susţinea că are un picior mai scurt cu un decimetru întreg. Nu ca ăla care s-a prefăcut că l-a lovit damblaua şi după trei chinine, un clistir şi o zi de post s-a lăsat păgubaş. A mărturisit tot, şi pînă să ajungă să-i pompeze stomacul, n-a mai rămas nici pomeneală de dambla. Cel mai bine s-a ţinut un muşcat de un cîine turbat. A muşcat şi el, a lătrat şi, ce-i drept, se pricepea s-o facă de minune, numai spume la gură nu putea face. L-am ajutat şi noi cît am putut. De cîte ori nu l-am gîdilat ceasuri întregi înainte de vizită, de-l apucau cîrceii şi se făcea vînăt, dar zadarnic, spumă la gură tot nu-i venea. Era îngrozitor. Ne-a părut rău, tare rău de el cînd într-o bună zi, la vizită, s-a dat bătut. S-a sculat deodată în faţa patului, drept ca o lumînare, a salutat şi a zis: „Raportez supus, domnule doctor-şef, că probabil cîinele care m-a muşcat n-a fost turbat”. Medicul-şef l-a privit atît de ciudat, încît săracul a început să tremure din tot corpul şi a continuat: „Raportez supus, domnule doctor-şef, că nu m-a muşcat nici un cîine, eu singur m-am muşcat de mînă”. După această mărturisire, l-au judecat pentru automutilare, fiindcă şi-a muşcat mîna ca să nu plece pe front.

— Bolile astea la care e nevoie de spumă la gură, interveni simulantul gras, e greu să le imiţi. Aşa, de pildă, boala copiilor. A fost şi pe aici unul cu boala copiilor, care ne spunea că la el nu are importanţă o criză în plus, aşa că făcea uneori şi cîte zece pe zi. Se zvîrcolea în spasme, strîngea pumnii, holba ochii, de-i ieşeau ca cepele, se lovea, scotea limba, ce să vă mai spun, epilepsie curată, calitatea întîi! Dar uite că într-o bună zi se trezeşte cu nişte buboaie, două pe gît şi două pe spate, şi s-a isprăvit cu spasmele şi zvîrcolelile pe duşumea, că nu mai putea să mişte capul, nici să şază, nici să stea culcat. A făcut febră şi la vizită, în delir, a dat totul în vileag. Ce-am mai pătimit şi noi cu buboaiele lui, fiindcă a trebuit din pricina lor să mai zacă aici trei zile şi i-au dat dieta a doua; dimineaţa cafea cu chifle, la prînz supă şi găluşte cu sos, seara „puree” sau supă, în timp ce noi eram siliţi să privim flămînzi, cu stomacurile pompate şi cu dietă totală, cum dumnealui înfuleca, plescăia şi rîgîia, de sătul ce era. Trei inşi s-au înmuiat din pricina lui şi s-au dat de gol. Ăştia zăceau de o boală de inimă.

— Cel mai uşor se poate simula nebunia, fu de părere, unul din simulanţi. În odaia de alături sînt doi din corpul nostru didactic. Unul din ei ţipă într-una, zi şi noapte: „Rugul lui Giordano Bruno fumegă încă, reluaţi procesul lui Galileu!”, iar al doilea latră, întîi de trei ori, rar: ham... ham... ham... apoi repede de cinci ori în şir ham, ham, ham, ham, ham, apoi iarăşi rar şi aşa o ţine mereu. Rezistă aşa, de mai bine de trei săptămîni. De fapt şi eu am vrut, la început să fac pe nebunul, pe fanaticul religios şi să predic infailibilitatea papei, dar pînă la urmă mi-am făcut rost

de un cancer la stomac de la un frizer din Mala Strana, pentru cincisprezece coroane.

— Eu cunosc un coşar de la Brevnov, intră în vorbă un alt pacient, care pentru zece coroane îţi aranjează o temperatură, de-ţi vine să sari pe fereastră.

— Asta nu-i nimic, spuse altul, la Vrsovice e o moaşă care pentru douăzeci de coroane îţi scrînteşte aşa de binişor piciorul, că rămîi schilod pe toată viaţa.

— Eu am piciorul scrîntit numai pe cinci coroane, se auzi un glas din rîndul de paturi de lîngă fereastră. Pe cinci coroane şi trei halbe de bere.

— Pe mine boala asta a mea mă costă pînă acum peste două sutare, zise vecinul său, uscat ca un băţ. Nu-i otravă pe lume pe care să n-o fi folosit. Sînt un depozit ambulant de otrăvuri. Am băut sublimat, am aspirat aburi de argint viu, am mestecat arsenic, am fumat opiu, am băut tinctură de opiu, mi-am presărat morfină pe pîine, am înghiţit stricnină, am băut soluţie de fosfor dizolvat în acid sulfuric şi acid picric. Mi-am distrus ficatul, plămînii, rinichii, fierea, creierii, inima, maţele. Şi nimeni nu ştie ce boală am.

— Cel mai bine, susţinea unul de lîngă uşă, e să-ţi faci injecţii subcutanate cu gaz. Vărul meu a avut norocul să-i taie braţul pînă la cot şi azi nici nu-i pasă de război.

— Toate astea, zise Švejk, trebuie să le îndurăm pentru împăratul nostru. Şi pompatul stomacului şi clistirul. Cu ani în urmă, pe vremea cînd slujeam la regimentul meu, era şi mai rău. Pe atunci bolnavii erau legaţi cobză şi aruncaţi la zdup să se tămăduiască. De paturi, ca aici, ori de scuipători, nici pomeneală. Bolnavii zăceau pe scînduri goale. O dată, unul avea un tifos adevărat, iar altul, alături de el, vărsat negru. Amîndoi au fost legaţi cobză, în timp ce medicul regimentului îi buşea cu piciorul în burtă, zicînd că-s simulanţi. După ce au murit amîndoi, chestia a ajuns în parlament şi a apărut şi în gazete. Pe noi ne-au oprit sa citim gazetele şi ne-au făcut şi control prin lăzi, să vadă cine are. Şi cum sînt eu ghinionist, din tot regimentul numai la mine s-au găsit ziare. M-au scos la raport şi colonelul nostru, un bou, Dumnezeu să-l ierte, a început să zbiere la mine, să stau drepţi şi să spun cine a scris povestea aia la gazetă, că dacă nu, îmi întinde gura pînă la urechi şi mă ţine la închisoare, pînă mi-or putrezi ciolanele. Pe urmă a venit medicul regimentului, mi-a tot vînturat pumnul pe sub nas, şi a răcnit: *„Sie verfluchter Hund, sie schabiges Wesen, sie ungluckliches Mistvieh* [20], haimana socialistă!” Eu mă uit ţintă în ochii lor, nu clipesc, şi tac chitic, cu mîna dreaptă la chipiu şi cu stînga pe vipuşca pantalonilor. Dumnealor mi-au dat mereu tîrcoale, au tot hămăit la mine ca cîinii, dar eu... nimic. Tac şi dau onorul, cu mîna stîngă pe vipuşca pantalonilor. După ce au turbat aşa, cam vreo jumătate de ceas, colonelul se repede la mine şi răcneşte: „Eşti tîmpit, ori nu eşti!” „Cu tot respectul, raportez supus, domnule colonel, că sînt tîmpit.” „Douăzeci şi una de zile carceră pentru tîmpenie, două zile de post pe săptămînă, o lună închisoare, patruzeci şi opt de ore în fiare. Închideţi-l, puneţi-l la post negru şi legaţi-l, ca să se înveţe minte că statul n-are nevoie de tîmpiţi. Îţi scoatem noi din cap gazetele, nătărăule !” Aşa a hotărît

[20] Cîine blestemat, făptură scîrboasă, vită nefericită (germ.).

domnul colonel după o astfel de letargie. În timp ce zăceam la închisoare, la cazarmă s-au întîmplat minuni. Colonelul nostru a interzis cu desăvîrşire cititul. Pînă şi gazeta *Prazske uredni noviny* era interzisă; la cantină n-aveau voie să împacheteze în ziare nici cîrnaţi, nici brînză. De atunci soldaţii au început să citească, şi regimentul nostru a devenit cel mai cult. Citeam toate gazetele şi în fiecare companie se scriau poezioare şi cîntecele împotriva domnului colonel. Şi, cînd se întîmpla cîte ceva la regiment, se găsea întotdeauna în trupă cîte un binevoitor care să scrie la gazetă, sub titlul *Teroare în armată.* Dar nu se mulţumeau numai cu atît. Au scris deputaţilor la Viena să le ia apărarea şi domnii s-au pus pe interpelări, una după alta, spunînd că domnul colonel al nostru este o bestie şi aşa mai departe. Nu ştiu care ministru a trimis o comisie să facă cercetări, şi unu, Franta Henclu, din Hluboka, a căpătat doi ani de închisoare, fiindcă el a fost acela care trimisese jalba deputaţilor la Viena, pentru palma care i-a ars-o domnului colonel pe cîmpul de exerciţiu. După plecarea comisiei, domnul colonel a ordonat să se alinieze tot regimentul şi ne-a spus că soldatul e soldat, că trebuie să-şi ţie fleanca şi să-şi facă datoria şi că, dacă ceva nu-i place, asta înseamnă nesupunere. „Care va să zică, tîlharilor, aţi crezut că comisia o să vă dea dreptate, hai? zicea domnul colonel. V-a dat un rahat. Şi acum, fiecare companie să defileze în faţa mea şi să repete tare ce am spus eu!" Şi aşa am defilat, companie după companie, „pentru onor la dreapta", unde sta domnul colonel, cu mîna pe cureaua flintei şi am răcnit la el: „Aşa ne-am închipuit noi, tîlharii, că comisia o să ne de-a dreptate, un rahat ne-a dat!" Domnul colonel a rîs ţinîndu-se de burtă, pînă ce a început să defileze compania a unsprezecea. Aceasta mărşăluieşte, bate talpa, şi cînd ajunge în dreptul domnului colonel, nimic, tăcere, nici pîs. Colonelul s-a făcut roşu ca un rac, a trimis compania înapoi, să mai repete o dată. Şi iar defilează, şi iar tace şi fie-care şir se uită obraznic în ochii domnului colonel. „Stai zice domnul colonel, pe loc repaus!" Şi începe să se plimbe de colo pînă colo, prin curtea regimentului, îşi plesneşte cizma cu cravaşa, scuipă, apoi deodată se opreşte şi zbiară: *„Abtreten!"*[21], îşi încalecă gloaba şi pe-aci ţi-e drumul. Am aşteptat să vedem ce o să se întîmple cu compania a unsprezecea, şi cînd colo, nimic. Aşteptăm o zi, aşteptăm două, o săptămînă încheiată, şi tot nimic. Domnul colonel nici nu s-a mai arătat pe la cazarmă; trupa, gradaţii şi ofiţerii nu mai puteau de bucurie. Pe urmă ne-a venit alt colonel, iar despre cel vechi se spunea că era undeva într-un sanatoriu, pentru că scrisese cu mîna lui împăratului că Compania a unsprezecea s-a răzvrătit.

Se apropia vremea vizitei de după-amiază. Medicul militar, Grunstein, trecea de la pat la pat: în urma lui un subofiţer sanitar, cu condica de procese-verbale.

— Macuna?

— Prezent!

— Clistir şi aspirină! Pokorny?

— Prezent!

— Spălătură stomacală şi chinină! Kovarik?

— Prezent!

---

[21] Rupeţi rîndurile ! (Germ.)

— Clistir şi aspirină ! Kotatko!??

— Prezent!

— Spălătură stomacală şi chinină!

Şi aşa trecea, de la unul la altul, fără milă, maşinal, tăios.

— Švejk?!

— Prezent!

Doctorul Grunstein se uită la noul pacient.

— Ce te doare?

— Am onoarea să vă raportez că am reumatism!

În cursul carierei sale de practician, doctorul Grunstein se obişnuise să vorbească cu o ironie fină, care avea un efect cu mult mai mare decît zbieretele.

— Aha, reumatism, îi zise el lui Švejk. Grea boală, foarte grea. Ce întîmplare, să te apuce reumatismul tocmai în toiul războiului, cînd omul trebuie să plece la luptă. Nu mă îndoiesc că eşti foarte mîhnit din pricina asta.

— Am onoarea să raportez că sînt foarte mîhnit.

— Închipuiţi-vă, e mîhnit! Frumos din partea dumitale că reumatismul te-a făcut să-ţi aminteşti de noi. În timp de pace nevolnicii umblă lela în haimalîc, dar cum izbucneşte războiul, îi şi apucă reumatismul, şi gata, nu-i mai ţin picioarele. Nu te dor cumva genunchii?

— Mă dor, să trăiţi!

— Şi nopţi întregi nu poţi dormi, nu-i aşa? Reumatismul e o boală foarte primejdioasă, dureroasă şi grea. Avem noi leac pentru reumatism. Mai întîi dietă absolută. Celelalte metode de tratament au dat rezultate excelente. Aici ai să te vindeci mai repede decît la Piestany[22] şi ai să mărşăluieşti spre front, de au să-ţi sfîrîie călcîiele.

Întorcîndu-se spre ofiţerul sanitar, zise:

— Scrie: Švejk, dietă absolută, de două ori pe zi spălături stomacale, o dată pe zi clistir şi, pentru rest, vom vedea. Duceţi-l deocamdată la infirmerie, faceţi-i spălătură stomacală şi, pînă şi-o veni în fire, trageţi-i şi o clismă, da una zdravănă, pînă ce o chema toţi sfinţii să-i sperie reumatismul şi s-o ia la sănătoasa.

Adresîndu-se apoi tuturor celor ce zăceau în paturi, le ţinu un discurs plin de frumoase şi înţelepte sentinţe:

— Să nu vă închipuiţi că aveţi în faţa voastră un bou care se lasă dus de nas. Pe mine purtarea voastră nu mă scoate de loc din sărite. Ştiu că sînteţi simulanţi şi că vreţi să scăpaţi de armată. De aceea vă tratez ca atare. Ostaşi ca voi mi-au trecut pe dinainte cu sutele. În paturile astea au zăcut mulţi, mulţi oameni, cărora nu le lipsea nimic în afară de spiritul militar. Credeau dumnealor că, în timp ce camarazii lor luptau pe cîmpul de bătălie, ei au să stea tolăniţi în paturi, au să capete mîncare ca bolnavii şi c-o să le meargă aşa pînă la sfîrşitul războiului. S-au înşelat amarnic însă, aşa cum vă înşelaţi şi voi. Şi peste douăzeci de ani o să ţipaţi şi-n somn, cînd veţi visa cum v-aţi lecuit aici.

[22] Oraş în Cehoslovacia, renumită staţiune balneo-climatică

— Am onoarea să raportez, domnule *oberarzt,* se auzi o voce slabă, de la patul de lîngă fereastră, că m-am făcut bine. Am băgat de seamă în noaptea asta că nu mă mai sufoc.

— Cum te cheamă ?

— Kovarik, să trăiţi; spuneaţi adineauri să mi se facă clistir.

— Foarte bine, clistirul o să ţi-l mai facă o dată de plecare, hotărî doctorul Grunstein, ca să nu te plîngi cumva că n-ai fost îngrijit cum trebuie. Aşa! Şi acum toţi bolnavii pe care i-am citit să se alinieze în urma subofiţerului, pentru ca fiecare să primească ce i se cuvine.

Şi fiecare îşi căpătă porţia cinstită, aşa cum îi fusese prescrisă. Dar pe cînd unii se străduiau să influenţeze pe executorii ordinelor medicale, fie prin rugăminţi, fie ameninţîndu-i că vor ajunge şi dînşii să fie trecuţi la serviciul sanitar şi că s-ar putea să le pice şi ei o dată în mînă, Švejk avu o ţinută bărbătească.

— Nu mă cruţa, îl îndemna el pe călăul care îi administra clistirul. Gîndeşte-te la jurămîntul tău. Chiar dacă în locu-mi ar fi taică-tu sau fratele tău bun, tu trebuie să-i aplici clistirul fără şovăială. Gîndeşte-te că de clistirele astea depinde soarta Austriei şi că izbînda e a noastră !

A doua zi, la vizită, doctorul Grunstein îl întrebă pe Švejk cum îi place la spitalul militar.

Švejk răspunse că este o instituţie dreaptă care urmăreşte o ţintă înălţătoare. Drept răsplată primi acelaşi tratament, completat cu o aspirină şi trei prafuri de chinină, pe care i le-au dizolvat într-un pahar cu apă ca să le ia numaidecît.

Nici Socrate nu şi-a sorbit cupa cu otravă cu atîta seninătate cum şi-a băut chinina bravul soldat Švejk, asupra căruia doctorul Grunstein încercase toate gradele de tortură.

Cînd, în prezenţa doctorului, Švejk fu împachetat într-un cearşaf ud, la întrebarea cum i se pare, el răspunse:

— Cu respect vă raportez supus, domnule *oberarzt,* că mă simt ca într-un bazin de înot ori ca la băile de mare.

— Tot mai ai reumatism ?

— Cu respect vă raportez, domnule *oberarzt,* că nu vrea de loc să mă lase !

Švejk fu supus la o nouă tortură.

Pe vremea aceea, văduva unui general de infanterie, baroneasa de Botzenheim, se căznea să descopere soldatul despre care ziarul *Bohemia* publicase nu demult un articol descriind cum acest infirm, în timp ce era transportat într-un cărucior pentru bolnavi, striga: „La Belgrad !”, manifestaţie patriotică în urma căreia redacţia *Bohemiei* a luat iniţiativa să adreseze cititorilor săi un apel pentru o colectă întru ajutorarea lealului erou-invalid.

În sfîrşit, în urma investigaţiilor făcute la Direcţia poliţiei, s-a putut afla că era vorba de Švejk; restul n-a mai fost greu de urmărit. Baroneasa de Botzenheim, însoţită de dama de companie şi de cameristul ei, cu un coş încărcat, o porni spre Hradcany.

Biata baroneasă habar n-avea ce înseamnă să zacă cineva în spitalul militar din arestul garnizoanei. Cartea de vizită îi deschise uşa închisorii, iar în cancelarie toţi se purtară cu ea extrem de amabili şi în cinci minute află că *„der brave Soldat Švejk”,* de care se interesa, zăcea în baraca a treia, patul nr. 17. O însoţi doctorul Grunstein, în persoană, năucit de această întîmplare.

Švejk şedea pe pat, după obişnuita cură zilnică, prescrisă de doctorul Grunstein, înconjurat de un grup de simulanţi sfrijiţi şi hămesiţi, care nu se dăduseră încă bătuţi şi se luptau dîrji cu doctorul Grunstein, pe frontul dietei absolute.

Oricine ar fi stat să-i asculte ar fi avut impresia că a nimerit într-o societate gastronomică, într-o şcoală superioară de bucătari sau la nişte cursuri de menaj.

— Chiar şi jumările cele mai rele, făcute cu seu de vacă, se pot mînca, spunea unul care zăcea de „gastrită învechită”, numai calde să fie. După ce se topeşte, seul se scurge pînă se usucă, se sărează, se pipărează, şi pe cinstea mea că nu le dau nici pe jumările de gîscă.

— Las-o mai uşor cu jumările de gîscă, făcu cel cu „cancer la stomac”, peste jumările de gîscă nu există nimic mai bun. Ce sînt pe lîngă ele jumările de porc? Bineînţeles că trebuie să le prăjeşti pînă se rumenesc, aşa cum fac evreii. Ei iau o gîscă grasă, îi scot untura cu piele cu tot şi apoi o topesc.

— Ştii că te înşeli în privinţa jumărilor de porc? observă vecinul lui Švejk. Se înţelege de la sine că vorbesc de jumările făcute din untură topită în casă, după cum li se şi spune: jumări de casă. Să nu fie nici prea rumenite, dar nici galbene. Trebuie să fie ceva între aceste două nuanţe. Jumările astea nu trebuie să fie nici prea moi, nici prea tari. Nu trebuie să le ronţăi, pentru că atunci sînt arse. Trebuie să se topească în gură, şi în aceiaşi timp să nu-ţi curgă untura pe bărbie.

— Care din voi a mîncat jumări din untură de cal? se auzi glasul cuiva. Nimeni nu răspunse însă, căci în clipa aceea intră ca o furtună subofiţerul sanitar.

—Toată lumea în pat, soseşte o arhiducesă; nu cumva să-şi scoată careva picioarele murdare de sub pătură!

Nici o arhiducesă autentică n-ar fi intrat cu mai multă prestanţă şi seriozitate ca baroneasa von Botzenheim. În urma ei se îmbulzea o escortă întreagă, din care nu lipsea nici sergentul contabil al spitalului, care în toată socoteala asta vedea mîna tainică a inspecţiei ce avea să-l ia de lîngă vaca grasă din spatele frontului, ca să-l azvîrle în bătaia şrapnelelor, undeva pe sub sîrmele ghimpate.

Era palid la faţă, dar şi mai palid era doctorul Grunstein. Cartea de vizită a bătrînei baronese, cu titlul „văduvă de general”, îi juca pe dinaintea ochilor, împreună cu tot ce putea fi în legătură cu micul carton dreptunghiular, adică protecţie, plîngere, transferare pe front şi alte grozăvii de acest fel.

— Ăsta e, zise el, cu un calm prefăcut, conducînd pe baroneasă spre patul lui Švejk. E un băiat cu multă răbdare.

Baroneasa von Botzenheim se aşeză pe scaunul oferit lîngă patul lui Švejk şi începu:

— Cesky zoldat, pine zoldat, zoldat infalit, la mine place cesky austriac.

Îl mîngîie pe Švejk pe obrajii dolofani, apoi continuă:

— Eu tot citit la gazeta, eu aducem la tumneata papic, fumat, bombon, cesky zoldat, pine zoldat. *Johann, kommen Sie her!*

Valetul, care cu barba lui stufoasă aducea cu banditul Babinsky, trase un coşcogeamite coş lîngă patul lui Švejk, în vreme ce dama de companie a bătrînei baronese, o femeie înaltă, cu faţa plînsă, se aşeză pe patul lui şi-i îndreptă la spate perna de paie, convinsă fiind că aşa se cuvine să se poarte cu bolnavii eroi.

Între timp, baroneasa scotea darurile din coş. O duzină de pui fripţi înfăşuraţi în foiţă de mătase roz şi legaţi cu panglică negru-galbenă, două sticle cu un fel de lichior de război, cu eticheta: *Gott strafe England !*[23] Pe partea cealaltă a etichetei: Franz Josef ţinîndu-se de mînă cu Wilhelm, de parcă ar fi vrut să se joace de-a „Iepuraşu-n groapa sa stă singurel. Sărmane iepuraş, ce te doare de nu poţi zburda?"

Mai scoase apoi trei sticle de vin pentru convalescenţi şi două cutii de ţigări. Le înşiră toate cu eleganţă pe patul gol de lîngă Švejk, adăugînd şi o carte frumos legată: *Întîmplari din viaţa monarhului nostru,* scrisă de eminentul redactor şef al actualului organ oficial *Ceskoslovenska republica* care era un mare admirator şi cunoscător al lui Franz. Apoi mai apărură pe pat pachete cu ciocolată cu aceeaşi inscripţie: *„Gott strafe England",* şi cu chipurile împăraţilor Austriei şi Germaniei. Pe ciocolată însă împăraţii nu se mai ţineau de mînă, ci fiecare îşi vedea de ale lui, întorcîndu-şi reciproc spatele. Nostimă era peria de dinţi dublă, cu inscripţia: *„Viribus unitis"*[24]*,* pentru ca cel ce-şi va curăţa măselele cu ea să-şi aducă aminte de Austria. Un dar elegant şi foarte potrivit pentru front şi tranşee era serviciul de manichiură. Pe capacul cutiei era o poză care înfăţişa un şrapnel făcînd explozie şi un soldat cu cască, care înainta cu baioneta la armă. Sub poză sta scris: *„Fur Gott, Kaiser und Vaterland!"*[25] Pachetul de pesmeţi n-avea nici o poză, avea în schimb o inscripţie în versuri:

Osterreich, du edles Haus,
steck deine Fahne aus,
lass sie im Winde wehn,
Osterreich muss ewig stehn!

cu traducerea cehă de partea cealaltă:

Austrie, cămin drag,
Înalţă sus al tău steag.
În vînt flamura să-ţi fîlfîie,
în veci vei trăi, Austrie !

Ultimul dar era un ghiveci cu o zambilă albă. Cînd toate darurile despachetate fură înşirate pe pat, baroneasa nu-şi putu stăpîni lacrimile de emoţie. Câtorva simulanţi hămesiţi le curgeau balele. Doamna de companie a baronesei îl sprijinea

---

[23] Dumnezeu să pedepsească Anglia! (Germ.)
[24] Cu forţe unite (lat.).
[25] Pentru Dumnezeu, împărat şi patrie! (Germ.)

pe Švejk, care şedea în capul oaselor, şi plîngea şi ea. În tăcerea ca de biserică, Švejk, împreunîndu-şi mîinile pentru rugăciune, începu:

— Tatăl nostru carele eşti în ceruri, sfinţească-se numele tău, vie împărăţia ta... pardon, coniţă, nu aşa, voiam să zic: Tatăl nostru, părinte ceresc, blagosloveşte aceste daruri, de care, din mila ta, ne vom bucura. Amin!

După ce rosti aceste cuvinte, luă un pui de pe pat şi începu să înfulece, urmărit de privirile îngrozite ale doctorului Grunstein.

— Cu ce poftă mănîncă soldatul, îi şopti entuziasmată bătrîna baroneasă doctorului Grunstein. Cu siguranţă că s-a făcut bine şi poate pleca pe front. Sînt atît de mulţumită că darurile astea i-au venit la timp.

Trecu apoi de la un pat la altul, împărţi ţigări şi bomboane de ciocolată şi, revenind iar la Švejk, îi mîngîie părul, adresîndu-i-se: „*Behut euch Gott!*”[26] şi ieşi pe uşă cu întreaga suită.

Pînă să se înapoieze doctorul Grunstein de jos, unde o însoţise pe baroneasă, Švejk împărţise puii, pe care bolnavii îi devoraseră cu atîta grabă, încît doctorul Grunstein în loc de pui nu găsi decît o grămadă de oase atît de curate, de parcă puişorii ar fi căzut de vii într-un cuib de vulturi, iar scheletele lor ar fi stat luni în şir în bătaia soarelui. Se evaporase şi sticla de lichior şi cele trei sticle de vin. Şi pachetele de ciocolată şi pesmeţii dispăruseră în burţile pacienţilor. Unul băuse pînă şi sticla cu lac de unghii, care se afla în serviciul de manichiură şi muşcase şi din pasta de dinţi anexată la perie.

La întoarcere, doctorul Grunstein îşi reluă poza belicoasă şi ţinu un lung discurs. Parcă i se luase o piatră de pe inimă după plecarea vizitatorilor. Mormanul de oase roase îi întări convingerea că toţi pacienţii erau incorigibili.

— Soldaţi, începu el, dacă aţi fi avut numai un pic de minte, nu v-aţi fi atins de nimic şi v-aţi fi zis că, dacă înghiţiţi tot, domnul *oberarzt* n-are să vă creadă că sînteţi bolnavi. Prin fapta voastră însă, aţi dovedit că nu ştiţi să preţuiţi bunătatea mea. Eu vă pompez stomacul, vă fac clistire, mă căznesc să vă ţin la dietă absolută şi voi vă umflaţi burţile. Vreţi să vă alegeţi cu un ulcer la stomac? Vă înşelaţi însă amarnic, pentru că înainte ca stomacul vostru să le mistuie, am să vi-l curăţ aşa de bine, încît o să vă aduceţi aminte pînă la moarte şi o să vă povestiţi şi copiilor voştri cum v-aţi ghiftuit odată cu pui fripţi şi cu tot felul de alte bunătăţi, care, cu toate astea, n-au apucat să vă rămînă nici un sfert de ceas în pîntec, pentru că v-au fost pompate afară, calde încă. Ei, şi acum, în rînd cîte unul după mine, ca să vă amintiţi că nu sînt bou ca voi, ci niţeluş mai deştept decît toţi la un loc. În afară de asta, vă mai aduc la cunoştinţă că mîine trimit pe capul vostru o comisie, că prea trîndăviţi aci de atîta vreme fără să aveţi nici pe dracu, de vreme ce în cinci minute aţi putut să va umpleţi burţile, aşa cum aţi dovedit-o adineauri. Şi-acum, înainte, marş!

Cînd îi veni rîndul lui Švejk, doctorul Grunstein îl privi lung şi amintirea ciudatei vizite îl făcu să-l întrebe: „Dumneata o cunoşti pe doamna baroneasă?”

— Mi-e mamă vitregă, răspunse Švejk. În vîrstă fragedă m-a lepădat şi acum m-a regăsit...

---

26 Dumnezeu să te ocrotească ! (Germ.)

Doctorul Grunstein zise scurt:

— Dacă-i aşa, mai faceţi-i un clistir lui Švejk.

Seara, în saloane era jale mare. Cu cîteva ceasuri înainte avuseseră cu toţii tot felul de bunătăţi în burtă şi acum n-aveau decît ceaiul slab şi o felie de pîine.

Numărul 21, de lîngă fereastră, zise:

— Mă credeţi, camarazi? Mie îmi place mai mult puiul pane decît fript!

Cineva bombăni: „Aruncaţi-i pătura în cap”, dar toţi erau atît de slăbiţi după acel ospăţ neizbutit, încît nimeni nu se mişcă.

Doctorul Grunstein s-a ţinut de cuvînt. Dimineaţa sosiră cîţiva medici militari din faimoasa comisie.

Trecură gravi printre şirurile de paturi, oprindu-se la fiecare şi poruncind invariabil: „Arată limba!”

Švejk scoase aşa de tare limba, încît faţa i se schimonosi într-o strîmbătură tîmpită şi ochii i se închiseră.

— Cu respect vă raportez, domnule *stabartz,* că limbă mai lungă nu am.

Urmă apoi o convorbire interesantă între Švejk şi comisie. Švejk susţinea că raportase aceasta de teamă ca nu cumva dumnealor să creadă că el îşi ascunde limba de ei.

Din această pricină aprecierile membrilor comisiei cu privire la Švejk erau foarte împărţite.

Jumătate susţinea că Švejk este *„Ein bloder Kerl”*[27] , în vreme ce cealaltă jumătate afirma că e un potlogar care vrea să-şi bată joc de armată.

— Doar dracul să-şi bage coada, răcni la Švejk preşedintele comisiei, ca să nu te dibuim noi!

Švejk privi întreaga comisie cu candoarea divină a unui copil nevinovat.

Medicul militar şef se apropie de el:

— Aş vrea să ştiu, porc de cîine, ce gîndeşti tu acum?

— Raportez supus că eu nu gîndesc de fel.

— *Himmeldonnerwetter!*[28] urlă unul din membrii comisiei zornăind din sabie. Auziţi, dumnealui nu gîndeşte de fel. De ce, elefant siamez, de ce nu gîndeşti?

— Cu respect raportez că eu nu gîndesc, pentru că în armată soldatului îi este interzis să gîndească. Cînd, cu ani în urmă, eram la Regimentul 91, domnul căpitan ne zicea întotdeauna: „Soldatul n-are voie să gîndească singur. Pentru el gîndesc superiorii. Cum începe soldatul să gîndească, nu mai e soldat, ci un nespălat de civil. Gîndirea nu duce la...”

— Vorba, îl întrerupse mînios preşedintele comisiei, despre dumneata mai avem noi informaţii. *Der Kerl meint: man wird glauben, er sei ein wirklicher Idiot*[29]*...* Dumneata nu eşti de loc idiot, Švejk, eşti deştept, eşti şmecher, un *lump,* eşti o haimana, pricepi...?

— Raportez supus că pricep.

— Ţi-am mai spus să-ţi ţii fleanca, n-ai auzit?

---

[27] Un bleg (germ.).

[28] Ei, drăcie! (germ.)

[29] Nespălatul îşi închipuie că o să-l luăm drept idiot sadea ... (germ.)

— Raportez supus că am auzit să-mi ţin fleanca.

— *Himmelherrgott*[30], tacă-ţi gura; cînd ţi-am poruncit să taci, taci!

— Raportez supus că ştiu că trebuie să tac.

Domnii ofiţeri se uitară unii la alţii, apoi chemară sergentul-major:

— Pe omul ăsta, zise medicul-şef al comisiei, arătînd spre Švejk, duceţi-l la cancelarie şi aşteptaţi acolo raportul nostru. O să-l lecuiască ea, garnizoana, de pălăvrăgeala asta. E sănătos tun, se preface mizerabilul şi pe deasupra mai şi trăncăneşte, bătîndu-şi joc de superiorii săi. Îşi închipuie că am venit aici pentru distracţia lui şi că războiul e o glumă, o aiureală. Ţine minte, Švejkule, că la garnizoană o să-ţi arate ei că armata nu-i o jucărie cum crezi.

Švejk plecă la cancelarie cu sergentul-major. Pe drum, în curte, fredonă:

„C-un ordin de chemare
Nu-şi pierde nimeni firea,
Cînd crede că oştirea
E-o glumă oarecare.”

Şi în timp ce în cancelarie ofiţerul de serviciu zbiera la Švejk, căutînd să demonstreze că oamenii de teapa lui trebuiesc împuşcaţi, sus, în sălile spitalului, comisia dădea iama prin simulanţi. Din şaptezeci de pacienţi n-au scăpat decît doi. Unul cu un picior sfîrtecat de grenadă şi al doilea cu o carie a oaselor.

Au fost singurii care n-au auzit cuvîntul: *tauglich*; toţi ceilalţi, inclusiv cei trei muribunzi tuberculoşi, au fost declaraţi apţi pentru front, cu care ocazie medicul-şef nu lăsă să-i scape prilejul de a rosti o cuvîntare.

Cuvîntarea lui a fost pigmentată cu cele mai variate înjurături şi foarte succintă în ceea ce priveşte conţinutul: „Toţi sînt nişte vite şi lepădături şi numai dacă vor lupta vitejeşte pentru maiestatea-sa împăratul, vor putea reveni în rîndul oamenilor, iar după război li se va ierta păcatul că au voit să scape de militărie prin simulare”. După care, el personal îşi exprimă convingerea că acest lucru nu se va întîmpla şi că pe toţi îi aşteaptă ştreangul.

Un tînăr medic militar, suflet bun şi neprihănit încă, îl rugă pe medicul-şef să-i îngăduie să vorbească şi el. Cuvîntarea lui, rostită în limba germană, se deosebi de aceea a superiorului său prin optimism şi naivitate.

Vorbi multă vreme, arătînd că fiecare din cei care părăsesc spitalul, pentru a se întoarce la regimentele lor, pe front, trebuie să fie un cavaler şi un învingător. El era convins că vor mînui cu îndemînare armele, pe cîmpul de bătaie, şi că vor avea o comportare onorabilă în orice situaţie, fie militară, fie particulară. Că vor fi războinici invincibili, care vor aminti de gloria lui Radecky şi a prinţului Eugeniu de Savoia. Că vor face să rodească cu sîngele lor cîmpiile întinse şi glorioase ale imperiului şi că se vor achita în mod victorios de menirea pe care le-a harăzit-o istoria. Neînfricoşaţi, dispreţuindu-şi viaţa, să se avînte tot înainte sub steagurile ciuruite ale regimentelor lor, spre noi lauri, spre noi izbînzi.

---

30 Cerescule Doamne! (germ.)

Mai tîrziu, pe coridor, medicul militar şef îi spuse naivului tînăr:

— Domnule coleg, crede-mă că toate astea sînt de prisos. Din puşlamalele astea nici Radecky, nici prinţul dumitale Eugeniu de Savoia n-ar fi scos soldaţi de ispravă. Poţi să le vorbeşti şi dumnezeieşte şi drăceşte, că pentru ei totuna e. Asta-i o bandă de derbedei!

IX
Švejk la garnizoana

Supremul refugiu al celor care nu voiau să meargă la război era garnizoana. Am cunoscut un profesor suplinitor de matematici, care nu voia să facă serviciul la artilerie. În acest scop, şi ca să ajungă în arestul garnizoanei, a furat ceasornicul unui locotenent. A comis fapta, după o matură chibzuinţă. Războiul nu-i inspira respect şi nu-l încînta. I se părea o dobitocie să tragă în inamic şi să ucidă de partea cealaltă, cu şrapnele şi granate, nişte bieţi suplinitori, matematicieni ca şi el.

„Nu vreau să-mi atrag antipatii prin violenţa mea”, îşi zise, şi cu sînge rece fură ceasornicul. I-au cercetat mai întîi starea psihică, iar după ce declară că voise să se îmbogăţească, îl duseră în arestul garnizoanei. De altfel au fost mulţi cei arestaţi pentru furturi şi înşelăciuni. Idealişti şi neidealişti. Oameni care considerau războiul drept un izvor de venituri, diverşi subofiţeri de administraţie din spatele frontului, sau de pe front, care săvîrşiseră tot felul de matrapazlîcuri cu raţiile şi cu soldele, şi hoţi mărunţi, de o mie de ori mai cinstiţi decît cei care îi trimiseseră acolo. În arestul garnizoanei mai erau închişi soldaţi, pentru tot felul de alte infracţiuni cu caracter pur militar, ca încălcarea disciplinei, tentativă de revoltă, dezertare. Un tip special de arestaţi îl alcătuiau „politicii”, din care optzeci la sută erau cu totul nevinovaţi, iar din aceştia nouăzeci şi nouă la sută erau condamnaţi.

Aparatul anchetatorilor militari era grandios. Un astfel de aparat judecătoresc precede în orice stat totala decădere politică, economică şi morală. Strălucirea puterii şi a gloriei trecute conservă judecătoriile, poliţia, jandarmeria şi banda de delatori venali.

În fiecare unitate militară Austria avea agenţi provocatori, care îşi denunţau camarazii cu care dormeau într-un pat şi îşi împărţeau pîinea în timpul marşurilor.

Se înţelege că şi poliţia statului furniza material arestului garnizoanei, prin domnii Klima, Slavicek et Co. Cenzura militară trimitea aici pe autorii corespondenţei dintre cei de pe front şi cei rămaşi acasă pradă disperării. Tot aici îi aduceau jandarmii şi pe bătrînii care trăiau de pe urma copiilor şi care trimiteau scrisori pe front. Tribunalul militar le dădea cîte doisprezece ani pentru cuvintele lor de mîngîiere şi pentru descrierea mizeriei de acasă.

De la închisoarea garnizoanei, de pe Hradcany, era un drum care ducea prin Brevnov, spre cîmpul de exerciţii de la Motol. Pe acest drum se putea vedea adeseori trecînd cîte un om cu cătuşe la mîini, însoţit de santinele, iar în urma lui căruţa care transporta coşciugul. Pe cîmpul de exerciţii de la Motol se auzea ordinul scurt: *„An Feuer !*[31]Şi apoi pe la toate regimentele şi batalioanele se mai citea un ordin de zi despre împuşcarea unui răzvrătit, care se prezentase la cazarmă şi domnul căpitan îi croise cu sabia nevasta care nu se putea despărţi de el.

---

[31] La ochi! Foc! (Germ.)

La închisoarea garnizoanei, triumviratul compus din gardianul-şef Slavik, căpitanul Linhart şi sergentul Repa, poreclit şi „gîdele”, îşi îndeplinea cu zel misiunea. Cîţi deţinuţi n-au fost ucişi în bătaie în celule! Nu-i exclus ca domnul căpitan Linhart să fie şi astăzi căpitan sub regimul republican. Aş dori să i se socotească şi anii de serviciu la închisoarea garnizoanei. În ce-i priveşte pe Slavicek şi Klima, lor le sînt socotiţi aceşti ani de către poliţia statutului. Repa a ieşit din armată şi îşi vede de meseria lui de meşter zidar. Se prea poate să fie membru în vreo societate patriotică din republică.

Gardianul-şef Slavik şi-a ales, în republică, meseria de hoţ şi acum stă la răcoare. Sărmanul, n-a ştiut să se strecoare, aşa cum au ştiut s-o facă alţi militari de teapa lui.

*

Se înţelege că, luîndu-l în primire pe Švejk, gardianul-şef Slavik îi aruncă o privire plină de reproşuri:

— Aha, care va să zică şi tu ai o faimă proastă, dacă ai ajuns pînă aici? Las' pe noi, băiatule, că-ţi îndulcim noi viaţa, ca la toţi cei care ne-au picat în mînă, şi să ştii, flăcăule, că mîinile noastre nu-s mînuşiţe de damă.

Apoi, ca să dea şi mai multă greutate privirii sale, îşi vîrî pumnul vînjos sub nasul lui Švejk şi spuse:

— Ia miroase, tîlharule!

Švejk mirosi şi remarcă:

— Nu prea am chef să-l simt pe la nas, că miroase a cimitir.

Vorba aceasta liniştită şi cumpănită avu darul să placă gardianului-şef.

— Ehei, zise el, aplicîndu-i lui Švejk un pumn în burtă, stai drept. Ce-ai prin buzunare? Dacă ai ţigări, poţi să le păstrezi, banii însă dă-i încoace, ca să nu ţi-i fure. Numai atîta ai? Zău? Nu minţi, minciuna se pedepseşte!

— Unde-l băgăm? întrebă sergentul Repa.

— Să-l băgăm la număra şaişpe, hotărî gardianul-şef printre cei în izmene; ce dracu, nu vedeţi ce scrie domnul căpitan Linhart: *„Streng behuten, beobachten !”* [32]

— Da, da, se adresă el solemn lui Švejk. Pe netrebnici îi tratăm ca pe netrebnici. Dacă se revoltă careva, îl ducem la secret, îi rupem toate coastele şi-l lăsăm să zacă pînă crapă. Avem dreptul s-o facem. Cum am făcut cu măcelarul, nu-i aşa, Repa?

— Da, ne-a dat de furcă, domnule şef! răspunse visător sergentul Repa. Ăla trup, nu glumă! L-am călcat mai bine de cinci minute pînă să-i pîrîie coastele şi să-i dea sîngele pe bot. Şi a mai trăit încă zece zile. Ca piatra, nu alta!

— Aşa că vezi, tîlharule, cum merge la noi, dacă cineva se răscoală sau încearcă să evadeze, îşi încheie pedagogica-i expunere gardianul-şef Slavik. Asta înseamnează de fapt sinucidere, care la noi se şi pedepseşte ca atare. Sau să te păzească Dumnezeu, neisprăvitule, să te plîngi de ceva, la vreo inspecţie. Cînd o veni inspecţia şi te-o întreba: „Ai vreo reclamaţie?” ţine minte, putoare, că trebuie

[32] Să fie păzit şi ţinut cu străşnicie sub observaţie! (Germ.)

să stai drepţi, să saluţi şi să răspunzi: „Raportez supus că n-am nici o reclamaţie, sînt foarte mulţumit”. Ce-ai să spui, împuţitule? Ia repetă !

— Raportez supus că n-am nici o reclamaţie, sînt foarte mulţumit, repetă Švejk, cu o figură atît de blajină, încît gardianul-şef se înşelă, luînd-o drept o dovadă de cinste şi sinceritate.

— Ei, şi-acum dezbracă-te pînă la izmene şi treci la număru şaişpe, îi spuse binevoitor, fără să mai adauge neisprăvitule, ori împuţitule, sau putoare, cum îi era obiceiul.

La numărul şaisprezece, Švejk se întîlni cu nouăsprezece oameni fără pantaloni. Erau cei pe actele cărora fusese înscrisă observaţia: *„Streng behuten, beobachten!”* şi care erau supravegheaţi ca nu cumva să fugă.

Dacă izmenele lor ar fi fost curate şi dacă n-ar fi fost zăbrele la ferestre, ai fi putut crede, la prima vedere, că te afli în vestiarul unei băi.

De la sergentul Repa, Švejk fu luat în primire de *zimmerkommandant*[33], un individ bărbos, cu cămaşa desfăcută la piept. Acesta îi trecu numele pe o bucată de hîrtie care atîrna pe perete şi îi zise:

— Mîine avem teatru. Ne duce la capelă să ascultăm predica. Noi, ăştia în izmene, stăm sub amvon. Să vezi ce bazaconie are să fie!

Ca la toate închisorile şi aresturile preventive şi la închisoarea garnizoanei capela se bucura de o mare popularitate. Se înţelege de la sine că frecventarea silită a capelei nu întărea întru credinţă vizitatorii şi nici nu le sporea moralitatea. Nici nu putea fi vorba de aşa ceva.

Serviciul divin şi predicile erau însă o plăcută evadare din plictiseala închisorii. Oamenii nu se gîndeau de loc să se apropie de Dumnezeu, dar nădăjduiau că pe coridoare sau prin curte vor găsi vreun muc de ţigară sau de trabuc aruncat. Dumnezeu era uitat cu desăvîrşire în faţa unui chiştoc care zăcea stingher prin scuipătoare sau undeva pe pămînt, în praf. Acest ciuruc puturos era mai presus de Dumnezeu şi de mîntuirea sufletului.

Ei, şi pe urmă predica, ce minunat prilej de petrecere, ce comedie! Preotul de campanie, Otto Katz, era un om foarte simpatic. Predicile sale, atît de atrăgătoare şi de distractive, aduceau o înviorare în plictiseala garnizoanei. Se pricepea să pălăvrăgească atît de frumos despre nemărginita bunătate a domnului şi să ridice moralul arestaţilor desfrînaţi şi necinstiţi! Se pricepea atît de bine să înjure de pe amvon şi de la altar! Şi ce minunat ştia să răcnească *„ite missa est”* [34], să oficieze serviciul divin într-un fel atît de original şi să încurce toată rînduiala sfintei slujbe, iar cînd era bine cherchelit, să scornească rugăciuni noi şi o nouă sfîntă slujbă, un rit al său, ceva nemaiauzit pe aceste meleaguri!

Şi ce spectacol era cînd se întîmpla cîteodată să alunece şi să cadă cu potirul, cu sfintele taine, ori cu Evanghelia, învinuindu-l cu glas tare pe ministrantul de la compania arestaţilor că i-a pus piedică intenţionat, şi luînd măsuri pe loc, în faţa sfintelor taine, trimiţîndu-l la carceră şi băgîndu-l în fiare.

---

33 Şeful de cameră (germ.).

34 Iată, slujba s-a terminat (lat.), formula de încheiere a liturghiei catolice.

Năpăstuitul era bucuros căci treaba asta făcea parte din reprezentaţia de la capela deţinuţilor. Juca doar un rol mare în piesă şi era cinstit cum se cuvine.

Preotul de campanie Otto Katz, cel mai desăvîrşit preot militar, era evreu. Lucrul nu trebuie de altfel să ne surprindă. Arhiepiscopul Kohn a fost şi el evreu şi pe deasupra prietenul lui Machar.

Preotul de campanie Katz avea un trecut şi mai pitoresc decît vestitul arhiepiscop Kohn.

Absolvise Academia comercială şi făcuse armata cu termen redus. Se pricepea atît de bine în codul comercial şi la tranzacţiile de bursă, încît într-un singur an a dus firma Katz et Co. la un filament atît de glorios şi de reuşit, că bătrînul Katz a plecat în America de Nord, după ce a pus la cale un fel de lichidare cu creditorii săi, fără ştirea acestora şi a tovarăşului său care plecase în Argentina.

Aşadar, după ce a pricopsit, în mod dezinteresat, America de Nord şi de Sud cu firma Katz et Co., tînărul Otto Katz se văzu în situaţia unui om fără speranţă în vreo moştenire, fără adăpost, silit deci de împrejurări să reintre în cadrele active ale armatei.

Dar mai înainte de a-şi realiza proiectul, voluntarul Otto Katz avu o idee genială. Se boteză. Se converti întru Cristos, pentru ca acesta să-l sprijine în carieră. Se converti cu credinţa fermă că fapta lui nu-i decît o tranzacţie comercială între el şi fiul Domnului.

Fu botezat cu mare solemnitate la mănăstirea Emaus. Însuşi părintele Alban îl cufundase în cristelniţă. A fost o privelişte minunată, la care au ţinut să fie de faţă un maior pios de la regimentul unde făcea armata Otto Katz, o domnişoară bătrînă, de la institutul de domnişoare nobile de la Hradcany şi un reprezentant al consistoriului, cu faţa turtită, care îi fu naş.

Termină cu bine examenul de ofiţer, şi noul creştin Otto Katz rămase în armată. La început i se păru că toate merg bine, ba avusese chiar de gînd să urmeze cursurile pentru ofiţerii de stat-major.

Într-o bună zi însă se chercheli şi se duse la mănăstire, îşi descinse sabia şi îmbrăcă rasa. Fusese pe la arhiepiscopul de la Hradcany de unde ajunse la seminarul teologic. Înainte de hirotonisire, se îmbătă criţă într-un local faimos unde serveau femei, pe o stradă dincolo de Vejvodovice, şi astfel, din braţele voluptăţii şi ale petrecerii, trecu de-a dreptul la hirotonie. După hirotonie se duse la regimentul lui căutîndu-şi un protector şi, după ce fu numit preot militar, îşi cumpără cai, se plimbă prin Praga şi luă parte la toate chiolhanurile ofiţerilor din regimentul său.

Pe coridorul locuinţei sale răsunau adesea înjurăturile creditorilor nemulţumiţi. Aducea în casă şi fete de stradă, sau trimitea ordonanţa să i le aducă. Îi plăcea grozav să joace ferbel şi existau anumite bănuieli că trişa, dar nimeni nu 1-a prins ţinînd asul ascuns în mîneca largă a sutanei: în cercurile ofiţereşti i se spunea „sfîntul părinte”.

Nu-şi pregătea niciodată predica deosebindu-se astfel de predecesorul său, care vizitase şi el arestul garnizoanei. Acesta suferise de ideea fixă că ostaşii aflaţi în arestul garnizoanei puteau fi aduşi pe calea cea bună de pe amvon. În

momentele lui de exaltare religioasă venerabilul prelat dădea ochii peste cap, căutînd să convingă deţinuţii că se impune o reformă a prostituţiei, o reformă a protecţiei mamelor nemăritate, vorbindu-le totodată şi despre educarea copiilor din flori. Predicile sale cu caracter abstract erau inactuale,şi plicticoase.

Dimpotrivă, preotul de campanie Otto Katz ţinea predici pe care toţi le aşteptau cu bucurie.

Erau clipe de adevărată sărbătoare cînd erau duşi la capelă cei de la „numărul şaisprezece”, în izmene. Îmbrăcaţi, ar fi putut evada mai uşor.

Cei douăzeci de deţinuţi, în izmene albe, ca toţi atîţia îngeri nevinovaţi, erau postaţi sub amvon. Unii din ei, cărora le zîmbise norocul, ascundeau în gură cîte un muc de ţigară, găsit pe drum, pentru că — fireşte — neavînd buzunare, n-aveau alt loc unde să-l ascundă.

În jurul lor stăteau ceilalţi deţinuţi ai închisorii, care făceau haz de cele douăzeci de perechi de izmene de sub amvonul pe care urca pastorul, zornăind din pinteni.

— *Habhacht!*[35] striga slujitorul Domnului. Pentru rugăciune, toţi după mine! Şi tu de colo din fund, tîlharule, nu-ţi sufla nasul cu degetele, că eşti în lăcaşul Domnului, şi-acu te bag la răcoare! Ia să vedem, păcătoşilor, dacă n-aţi uitat *Tatăl nostru* ? Haide, să încercăm!... Poftim. Ştiam eu că n-o să meargă! De *Tatăl nostru* vă arde vouă? Vă umflaţi cu cîte două porţii de carne cu salată de fasole şi vă tolăniţi cu burta în jos pe laviţă, vă scobiţi în nas, da la Dumnezeu nu vă mai gîndiţi... Am, sau n-am dreptate?

Se uita de pe amvon în jos, spre cei douăzeci de heruvimi în izmene albe, care se veseleau de minune, ca toţi ceilalţi, în vremea asta, în fund se juca „maso”[36].

— E grozav aici, îi şopti Švejk vecinului său, bănuit că ar fi retezat unui camarad, în schimbul sumei de trei coroane, toate degetele de la mînă, ca să scape de armată.

— Stai că mai este, sosi imediat răspunsul celuilalt. Azi e iarăşi bine făcut şi are să pălăvrăgească despre căile pierzaniei.

Şi într-adevăr, preotul de campanie era într-o dispoziţie de zile mari. Nici el nu ştia de ce, dar se apleca mereu peste amvon, încît la un moment dat era cît pe ce să-şi piardă echilibrul şi să se dea de-a berbeleacul.

— Ia cîntaţi ceva, băieţi, strigă el de sus, ori vreţi să vă învăţ eu un cîntecel nou? Ei, atunci cîntaţi după mine:

„Dintre toate cea mai dragă
Mi-e iubita mea,
Singur nu mă duc la ea.
Se mai duc şi alţii,
Se mai duc cu miile,
De-i pupă călcîile.

---

35 Drepţi! (Germ.)
36 Joc cu briceagul, obişnuit în închisori.

Cine-i cea mai dragă oare ?...
E preasfînta născătoare...”

— Voi n-o să-l învăţaţi niciodată, trîntorilor, continuă preotul de campanie. După mine ar trebui să vă împuşte pe toţi, pricepeţi? Da, da, v-o spun asta din înălţimea acestui loc sfînt, netrebnicilor, pentru că Dumnezeu este ceva care nu se teme de voi şi care o să vă întoarcă pe dos pînă v-o năuci de cap, căci voi şovăiţi să vă apropiaţi de Cristos şi mergeţi mai bucuros pe calea spinoasă a păcatului.

— Asta voiam, îi şopti vecinul lui Švejk cu satisfacţie. E beat turtă.

— Calea spinoasă a păcatului, tîmpiţilor, e calea luptei cu metehnele. Sînteţi fiii rătăciţi, care preferaţi să trîndăviţi în celulă decît să vă întoarceţi faţa către tatăl nostru din ceruri. Ridicaţi-vă ochii sus, în slăvi; vă veţi mîntui, şi liniştea va pogorî în sufletele voastre, derbedeilor. Aş dori să încetaţi cu nechezatul acolo în fund, că doar nu sînteţi armăsari şi nu vă treziţi în grajd, ci în lăcaşul Domnului. Ţineţi minte asta, dragii mei. Aşadar... unde m-am oprit ? *Ah, ja, uber den Seelenfrieden, sehr gut.*[37] Gîndiţi-vă, vitelor, că nu sînteţi decît oameni, că trebuie să priviţi şi prin întunecimea norilor cît mai departe, la orizont, şi să ştiţi că aici, pe lumea asta, toate trecătoare sînt şi că veşnic e numai Dumnezeu. *Sehr gut, nicht wahr, meine Herren?*[38] Ar trebui să mă rog ziua şi noaptea pentru voi, pentru ca bunul Dumnezeu, tîmpiţilor, să-şi pogoare duhul în inimile voastre de gheaţă, să vă spele păcatele cu sfîntul său har, ca să fiţi pe veci ai lui, lichelelor, şi în vecii vecilor să vă iubească. Dar vă-nşelaţi. Eu unul nu vă bag în rai. Preotul de campanie sughiţă. Nu şi nu, repetă el cu înverşunare, nu fac nimic pentru voi, nici prin gînd nu-mi trece, pentru că sînteţi nişte netrebnici, fără putinţă de-ndreptare. Pe căile pe care le bateţi, milosîrdia cerească nu vă ajunge; nici suflarea dragostei divine nu vă binecuvîntă, căci bunului Dumnezeu nici prin gînd nu-i trece să se ostenească cu nişte tîlhari ca voi.

— Hei, ăia de jos, în izmene, mă auziţi?

Cele douăzeci de izmene se uitară în sus şi răspunseră într-un glas:

— Cu respect vă raportăm că auzim!

— Nu-i destul să auziţi, urmă preotul de campanie. Trebuie să simţiţi norul întunecat al vieţii în care zîmbetul lui Dumnezeu nu vă izbăveşte de durere, tîmpiţilor, căci şi bunătatea Domnului are margini; iar tu, catîrule de colo din fund, nu te rînji, că te bag la zdup, pînă te-o lua dracu. Şi voi, de colo de jos, să nu vă închipuiţi că sînteţi la cîrciumă. Dumnezeu e cel mai milostiv, dar numai cu oamenii cumsecade, nu şi cu drojdia societăţii omeneşti, care nu respectă legile şi nici măcar *„dienstreglama”*[39]. Asta am vrut să vă spun. De rugat nu ştiţi să vă rugaţi şi vă închipuiţi că la biserică se vine de florile mărului, că aici e teatru sau cinematograf. Vă scot eu trăsnăile astea din cap, ca să nu credeţi cumva că am venit aici să vă distrez şi să vă fac viaţa plăcută. O să vă bag pe toţi la carceră, asta am să fac, derbedeilor. Îmi pierd vremea cu voi şi văd că tot ce fac e de pomană.

37 Ah, da, la liniştea sufletaescă, foarte bine (germ.)
38 Foarte bine, nu-i aşa, domnii mei? (germ.)
39 Regulamentul interior (în limba germană, stîlcit).

Nici feldmareşalul ori arhiepiscopul n-ar fi în stare să vă îndrepte şi să vă aducă pe calea cea bună. Şi totuşi o să vă amintiţi odată de mine, că v-am vrut binele.

Printre cele douăzeci de izmene se auzi un hohot. Švejk izbucnise în plîns.

Preotul se uită în jos. Švejk îşi ştergea ochii cu palmele. Feţele vesele ale celor dimprejur exprimau aprobarea.

Preotul de campanie continuă, arătînd spre Švejk.

— Luaţi cu toţii pildă de la omul ăsta. Ce face? Plînge. Să nu plîngi, îţi spun, să nu plîngi! Vrei să te îndrepţi? Asta, flăcăule, nu-i aşa uşor, cum crezi. Acuma plîngi, dar înainte chiar de a te înapoia la locul tău, ai să fii iar derbedeul de mai înainte. Ehei, trebuie să mai cugeţi mult asupra milei şi bunătăţii nemărginite a lui Dumnezeu, să te frămînţi mult, ca sufletul tău să poată găsi drumul drept pe care trebuie să păşească. Vedem cu toţii cum a bocit un om care vrea să se întoarcă pe calea cea bună, dar voi, ceilalţi, ce faceţi? Nimic! Absolut nimic! Ăla de colo mozoleşte ceva în gură, de parcă s-ar trage din rumegători, iar ceilalţi, dincolo, îşi caută păduchii pe cămaşă, în lăcaşul Domnului. Ce dracu! Nu puteţi să vă scărpinaţi acasă, trebuie să aşteptaţi pentru asta slujba bisericească? Şi dumneata, domnule gardian-şef, nu observi nimic? Sînteţi doar cu toţii soldaţi, şi nu civili tîmpiţi. S-ar cuveni deci să vă purtaţi soldăţeşte, măcar cît vă aflaţi în biserică. Porniţi odată, crucea mamei voastre, în căutarea Domnului, iar păduchii să vi-i căutaţi acasă. Şi cu asta am isprăvit, golanilor, şi vă cer ca la slujbă să vă purtaţi cuviincios, să nu se mai întîmple ca ultima oară cînd cei din fund au vîndut rufăria statului pe pîine şi au crăpat-o pe cînd ieşeam cu sfintele daruri.

Preotul coborî din amvon şi intră în sacristie, urmat de gardianul-şef. Peste puţin, acesta se întoarse şi se duse întins la Švejk, îl scoase din grupul celor douăzeci de izmenari şi-l duse în sacristie.

Preotul stătea foarte comod pe masă şi îşi răsucea o ţigară.

Cînd intră Švejk, îi spuse:

— Care va să zică, eşti aici. M-am gîndit la toate şi cred că te-am dibuit cum se cuvine, mă-nţelegi, drăguţule? E prima oară cînd îmi boceşte cineva în capelă.

Sări de pe masă şi, zgîlţîindu-l pe Švejk de umeri, strigă sub chipul melancolic al sfîntului Francisc de Sales[40]:

— Recunoaşte, derbedeule, că ai plîns numai aşa, de florile mărului.

Din icoana lui, sfîntul Francisc din Sales se uita, nedumerit, la Švejk. Din altă icoană, de pe peretele opus, se uita la el, cu ochi miraţi, un martir în al cărui şezut erau înfipţi dinţii unui ferăstrău, cu care îl tăiaseră nişte mercenari romani. Faţa martirului nu arăta nici suferinţă, nici bucurie, nici iluminarea mucenicului. Chipul lui nedumerit voia să spună parcă: „Ce o mai fi şi asta, ce v-aţi apucat să faceţi cu mine, domnilor?”

— Cu respect vă raportez, domnule *feldkurat,* răspunse Švejk, cu seriozitate, mizînd totul pe o singură carte, că mărturisesc atotputernicului Dumnezeu şi domniei-voastre, preacinstite părinte, care sînteţi locţiitorul lui, că într-adevăr am plîns numai aşa, de florile mărului. Am văzut că la predica dumneavoastră lipsea un

---

40 *Francois de Sales* (1567—1622), episcop de Geneva, predicator şi scriitor.

păcătos pocăit, pe care în zadar l-aţi fi căutat în timpul predicii. Aşa că am vrut întradins să vă fac o bucurie, ca să nu credeţi că nu se mai găsesc şi oameni cinstiţi şi am vrut să mă mai înveselesc şi eu, ca să-mi mai uşurez inima.

Preotul de campanie privi cu atenţie faţa sinceră a lui Švejk. O rază de soare juca pe icoana întunecată a sfîntului Francisc, luminînd chipul martirului cu ochi miraţi de pe peretele opus.

— Dumneata începi să-mi placi, făcu preotul de campanie, aşezîndu-se din nou pe masă. Din ce regiment faci parte? Şi începu să sughiţă.

— Cu respect vă raportez, domnule *feldkurat,* că fac şi nu fac parte din Regimentul 91, că la drept vorbind nici nu ştiu bine care e situaţia mea militară.

— Şi de ce eşti închis aici? întrebă preotul, continuând să sughiţă.

Din capelă răsunau sunetele armonium-ului care ţinea loc de orgă. Muzicantul, un învăţător închis pentru dezertare, scotea din armonium cele mai jalnice melodii bisericeşti. Sunetele acestea se îmbinau cu sughiţul preotului într-o nouă gamă dorică.

— Cu respect vă raportez, domnule *feldkurat,* că nu ştiu de ce stau închis aici şi că nu mă plîng că sînt închis. Am avut ghinion, şi atîta tot. Eu vreau întotdeauna numai binele şi cînd colo toate îmi ies anapoda, întocmai ca mucenicului din icoana de colo.

Preotul de campanie se uită la icoană, îl pufni rîsul şi spuse:

— Ştii că-mi placi cu adevărat? Trebuie să mă interesez de dumneata la domnul judecător, dar acum nu mai avem vreme. Să isprăvesc odată cu sfînta slujbă. *Kehrt euch! Abtreten!*

Cînd se întoarse la grupul izmenelor, sub amvon, şi ceilalţi îl întrebară ce voise preotul de la el în sacristie, Švejk răspunse scurt şi răspicat:

— E beat.

Noua performanţă a preotului de campanie, sfînta liturghie, fu urmărită de toţi cu mare atenţie şi cu simpatie făţişă. Unul din cei aflaţi sub amvon făcu chiar prinsoare că preotului o să-i scape chivotul din mînă. Puse rămăşag pe toată raţia lui de pîine, contra două palme, şi cîştigă.

Dar ceea ce umplea inimile tuturor de bucurie, în timp ce oficia preotul de campanie, nu era de loc misticismul credincioşilor sau evlavia adevăraţilor catolici. Deţinuţii încercau acelaşi sentiment ca la teatru, atunci cînd nu cunoşti subiectul piesei. Acţiunea se încurcă şi aştepţi cu nerăbdare să vezi cum se va desfăşura mai departe. Arestaţii se cufundau în spectacolul pe care li-l oferea, cu mare sacrificiu, preotul de campanie de lîngă altar.

Se lăsară pradă desfătării estetice pe care le-o prilejuiau odăjdiile îmbrăcate de-a-ndoaselea, şi cu o caldă înţelegere şi afecţiune înflăcărată urmăreau tot ce se petrecea în altar. Ministrantul cu păr roşu, un dezertor al bisericii, specializat în mici pungăşii la Regimentul 28, se străduia să încropească pe de rost tot ritualul: tehnica şi textul sfintei liturghii. Era în acelaşi timp şi ministrant şi suflerul oficiantului, care cu o totala indiferenţă încurca fraze întregi şi în locul slujbei obişnuite ajungea pînă

la rugăciunile din postul Crăciunului pe care începea să le cînte, spre satisfacţia generală a publicului.

N-avea nici glas, nici ureche muzicală şi sub bolta capelei răsuna un fel de guiţat şi de grohăială, ca într-o cocină.

— Astăzi e beat tun, nu glumă, spuneau cu bucurie şi deplină mulţumire cei din faţa altarului. E criţă! Iar a făcut-o lată. De bună seamă că s-a îmbătat la niscaiva muieri.

Şi pentru a treia oară poate, se auzi dinspre altar cîntarea *feldkuratului: „Ite, missa est!”* care răsuna ca un strigăt de război al pieilor roşii, de se cutremurau ferestrele.

Părintele se mai uită o dată în potir să vadă dacă nu cumva mai rămăsese vreo picătură de vin, făcu un gest plictisit şi se adresă auditoriului:

— Şi acum puteţi pleca acasă, derbedeilor, slujba s-a isprăvit. Am băgat de seamă că nu arătaţi adevărată smerenie, cum s-ar cuveni, cînd vă aflaţi în biserică, în faţa sfintelor taine, golani ce sînteţi. În faţa Domnului Dumnezeul vostru, nu vă sfiiţi să rîdeţi în gura mare, să tuşiţi şi să vă hliziţi, să vă tîrşîiţi picioarele, chiar în faţa mea, care ţin aci locul Fecioarei Maria, al lui Isus Cristos şi al lui Dumnezeu tatăl, tîmpiţilor. Dacă pe viitor se mai întîmplă una ca asta, apoi întorc foaia, aşa cum meritaţi, ca să ştiţi că nu există numai un singur iad, acela despre care v-am vorbit nu demult, ci încă unul, pe pămînt, şi chiar dacă v-aţi putea izbăvi de cel dintîi, de cel din urmă nu scăpaţi. *Abtreten!*

Preotul de campanie, care în exerciţiul funcţiunii ştia să-şi îndeplinească atît de frumos această veche îndatorire faţă de arestaţi, se duse în sacristie, îşi schimbă hainele, îşi turnă în cupă vin sfinţit din damigeană şi-l dete pe gît, apoi, cu ajutorul ministrantului roşcovan, încălecă pe calul priponit în curte. Dar, aducîndu-şi aminte de Švejk, descălecă şi o porni spre biroul judecătorului militar Bernis.

Judecătorul Bernis era un om de lume, dansator de prima mînă, cu moralitate dubioasă, care se plictisea grozav şi scria versuri în limba germană pentru albume de amintiri, ca să aibă întotdeauna o rezervă la îndemînă. El era elementul cel mai important al întregului corp judecătoresc, căci poseda o cantitate atît de mare de restanţe şi de acte încurcate, încît impunea respect întregului Consiliu de război de la Hradcany. Obişnuia să piardă actele de acuzare şi trebuia să născocească altele noi. Încurca numele, pierdea firele acuzării şi ticluia altele, cum îi trăsnea prin cap. Condamna dezertorii pentru hoţie şi hoţii pentru dezertare. Încurca pînă şi procesele politice, pe care le născocea. Făcea cele mai variate scamatorii juridice, spre a-i convinge pe inculpaţi că au săvîrşit crime pe care nici nu le-au visat vreodată. Inventa acte de lezmajestate şi atribuia expresiile incriminate născocite celor ale căror acte de acuzare sau de denunţ se pierduseră în haosul de acte oficiale şi dosare.

— Servus, i se adresă preotul de campanie, întinzîndu-i mîna. Cum merge?

— Potrivit, răspunse judecătorul Bernis. Iar mi-au încurcat materialul, de nu-l mai descurcă nici dracu. Ieri am trimis sus dosarul, gata lucrat, în legătură cu un vlăjgan acuzat de răzvrătire şi mi l-au înapoiat cu menţiunea că, în cazul de faţă, nu

e vorba de răzvrătire, ci de un furt de conserve. Şi pe deasupra mai pusesem şi un număr aiurea; cum de i-au dat curs, Dumnezeu ştie.

Judecătorul de instrucţie scuipă scîrbit.

— Mai joci cărţi? îl întrebă preotul.

— Am pierdut tot; ultima dată am jucat maca cu colonelul ăla chel şi m-a curăţat. Cunosc în schimb o fetişcană nostimă. Dar tu ce mai faci, preasfinte?

—Am nevoie de o ordonanţă, zise preotul. În ultima vreme am avut un contabil bătrîn, fără studii academice, dar o vită clasa una. Toată ziua bocea şi se ruga să-l aibă Dumnezeu în pază, aşa că l-am trimis cu batalionul de marş pe front. Se spune că batalionul a fost făcut harcea-parcea. Pe urmă mi-au trimis un flăcău care toată ziua-mi şedea prin cîrciumi şi bea pe socoteala mea. Asta era mai suportabil, dar îi transpirau picioarele. Aşa că l-am expediat şi pe el cu batalionul de marş. Azi, la predică, am găsit un pezevenghi care aşa, de florile mărului, a început să plîngă. Aşa unul mi-ar trebui mie. Îl cheamă Švejk, şi e închis la numărul şaişpe. Aş vrea să ştiu de ce l-au arestat şi dacă nu s-ar putea aranja cumva ca să-l iau de aci?

Judecătorul de instrucţie scotoci prin dosare, căutînd actele în legătură cu Švejk, dar, ca de obicei, nu găsi nimic.

— Trebuie să fie la căpitanul Linhart, conchise el după o îndelungă căutare. Dracu ştie unde mi se pierd toate actele! Se vede că le-am trimis lui Linhart. Stai să-l chem chiar acum... Alo! Aci locotenentul judecător Bernis, domnule căpitan. V-aş ruga să-mi spuneţi dacă n-aveţi cumva pe acolo actele referitoare la unul Švejk... Cum? Švejk trebuie să fie la mine? Mă mir... Cum? Le-am luat în primire de la dumneavoastră? Mă mir... E la numărul şaişpe... Da, ştiu, domnule căpitan, că numărul şaişpe depinde de mine. Credeam însă că actele lui Švejk zac pe undeva pe-acolo, pe la dumneavoastră... Cum aţi spus? Nu-mi permiteţi să vorbesc aşa cu dumneavoastră?... La dumneavoastră nu zace nimic?... Alo, alo!...

Judecătorul Bernis se propti de masă şi începu să condamne furios dezordinea care domnea în conducerea anchetelor. Între el şi căpitanul Linhart exista de mult o duşmănie, în care amîndoi erau foarte consecvenţi. Dacă se întîmpla ca vreun act de al lui Linhart să cadă în mîinile lui Bernis, acesta îl dosea, aşa că nimeni nu-i mai dădea de urmă. Linhart făcea acelaşi lucru cu actele ce-i aparţineau lui Bernis. Îşi pierdeau reciproc anexele actelor [41].

(Actele referitoare la Švejk au fost găsite abia după război, în arhiva tribunalului militar, cu următorul referat: *„Intenţiona să arunce masca prefăcătoriei şi să acţioneze public împotriva persoanei împăratului şi a statului nostru”.* Actele lui erau rătăcite printre hîrtiile privitoare la un oarecare Josef Koudela. Pe coperta dosarului era o cruce şi dedesubt scria: „*Rezolvat”* şi data.)

— Uite cum l-am pierdut pe Švejk, zise judecătorul Bernis. Am să pun să-l cheme aici şi, dacă nu mărturiseşte nimic, îi dau drumul şi-l trimit la tine; restul aranjezi tu la regiment.

---

[41] Treizeci la sută din oamenii închişi în arestul garnizoanei au rămas acolo tot timpul războiului fără să fi fost măcar o dată interogaţi (n.a.).

După plecarea *feldkurat*-ului, judecătorul Bernis trimise după Švejk, dar îl lăsă să aştepte la uşă, deoarece tocmai primise o telefonogramă de la Direcţia poliţiei cum că la biroul nr.1 s-a primit materialul cerut pentru actul de acuzare nr. 7267 cu privire la infanteristul Maixner, cu semnătura căpitanului Linhart.

În acest timp, Švejk cercetă biroul judecătorului de instrucţie.

Nu s-ar putea spune că încăperea şi mai ales fotografiile de pe pereţi îi făcură o impresie prea bună. Erau fotografii de la diferite execuţii, făcute de armată în Galiţia şi în Serbia. Fotografii artistice cu bordeie incendiate şi pomi, ale căror crăci se aplecau sub povara celor spînzuraţi. Foarte reuşită era fotografia unei familii spînzurate din Serbia: un băieţandru, tatăl şi mama. Doi soldaţi cu baioneta la armă păzeau pomul de care atîrnau cei executaţi; un ofiţer stătea victorios pe primul plan, fumînd o ţigară. De partea cealaltă, în fund, se vedea bucătăria de campanie, în plină activitate.

— Aşadar, cum e cu dumneata, Švejkule? întrebă judecătorul Bernis, după ce clasă telefonograma la dosar. Ce-ai comis? Vrei să mărturiseşti, ori vrei să aştepţi pînă va fi întocmit actul de acuzare împotriva dumitale? Aşa nu mai poate să meargă. Să nu crezi că te afli în faţa unei judecătorii civile, unde te anchetează nişte civili tîmpiţi. La noi e tribunal militar, *K.u.K. Militargericht*[42]. Singura dumitale scăpare de la o pedeapsă severă şi dreaptă este să mărturiseşti.

Judecătorul de instrucţie Bernis avea o metodă aparte, cînd pierdea materialul împotriva acuzatului. După cum vedeţi însă nu era nimic deosebit şi nici nu trebuie să vă prindă mirarea că rezultatele unei astfel de anchete şi ale unui astfel de interogatoriu erau, în toate cazurile, egale cu zero.

În schimb, judecătorul de instrucţie Bernis se credea grozav de perspicace pentru că fără material împotriva acuzatului, fără să ştie ce vină are, de ce e la închisoarea garnizoanei, reuşea numai prin cercetarea comportării şi a fizionomiei celui adus la interogator să inventeze motivele pentru care fusese arestat.

Perspicacitatea şi capacitatea lui de a cunoaşte oamenii erau atît de mari, încît o dată a învinovăţit de crimă politică pe un ţigan, trimis de regimentul său la comenduire, pentru că furase cîteva duzini de rufărie — (fusese ajutor de magaziner!) — susţinînd că ar fi vorbit undeva, într-o cîrciumă oarecare, faţă de nişte soldaţi, despre înfiinţarea unui stat naţional independent compus din ţările Coroanei, Boemia şi Slovacia, în frunte cu un rege slav. „Avem dovezi, îi spusese nenorocitului de ţigan, aşa că nu-ţi rămîne decît să mărturiseşti în care cîrciumă ai spus asta, din ce regiment erau soldaţii care te ascultau şi cînd s-a întîmplat faptul.” Nefericitul ţigan născoci şi data şi circiuma şi regimentul de unde erau ascultătorii lui imaginari şi, ieşind de la interogator, evadă pentru totdeauna de la comenduire.

— Văd că dumneata nu vrei să mărturiseşti nimic, zise judecătorul de instrucţie Bernis, constatînd că Švejk tăcea chitic. Va să zică, nu vrei să spui de ce eşti aici, de ce te-au închis? Mie însă ai putea să-mi spui, înainte de a-ţi spune eu. Îţi atrag atenţia încă o dată să mărturiseşti. Va fi mai bine pentru dumneata, pentru că mărturia înlesneşte ancheta şi uşurează pedeapsa, ca la judecăţile civile.

---

42 *Koniglich und Kaiserlich Militargericht* — Tribunalul militar chezaro-crăiesc (germ.).

— Cu onoare vă raportez supus, se auzi glasul blajin al lui Švejk, că eu mă aflu aci, la comenduire, ca un prunc găsit.

— Ce vrei să zici cu asta?

— Cu onoare vă raportez supus că vă pot lămuri, foarte simplu. Pe strada noastră era un cărbunar care avea un băieţaş de doi ani, absolut nevinovat. Băieţaşul a ajuns o dată pe jos, de la Vinohrady pînă la Liben, unde un poliţist l-a găsit şezînd pe trotuar. L-a dus la comisariat şi l-a închis. Precum vedeţi, băieţaşul nu avea absolut nici o vină şi cu toate astea a fost arestat. Chiar dacă ar fi ştiut să vorbească şi dacă l-ar fi întrebat cineva de ce a fost închis, tot n-ar fi ştiut. Cam la fel e şi cu mine. Şi eu sînt un copil găsit.

Privirea scrutătoare a judecătorului de instrucţie îl măsură de jos pînă sus. Surprinzînd pe chipul lui Švejk atîta nepăsare şi nevinovăţie, iradiind din întreaga lui fiinţă, Bernia începu să se plimbe nervos prin cancelarie şi, dacă nu i l-ar fi făgăduit preotului de campanie, dracu ştie ce s-ar fi ales de el.

În cele din urmă însă se opri din nou la masa lui de lucru.

— Ascultă, se adresă el lui Švejk, care privea drept înainte, indiferent, dacă te mai întîlnesc o dată, ai să mă pomeneşti! Luaţi-l de aci!

După ce Švejk fu condus înapoi la numărul şaisprezece, judecătorul de instrucţie Bernis trimise să-l cheme pe gardianul-şef Slavik.

— Pînă la noi ordine, se răsti el scurt, Švejk va fi pus la dispoziţia părintelui Katz. Să se întocmească hîrtiile de punere în libertate. Doi oameni să-l ducă la domnul preot.

— Să-l punem în fiare, domnule locotenent?

Judecătorul bătu cu pumnul în masă:

— Eşti un bou! Ţi-am spus doar desluşit: să se întocmească hîrtiile de punere în libertate!

Şi tot ce se adunase în cursul zilei în sufletul judecătorului de instrucţie — căpitanul Linhart şi Švejk — se revărsă acum asupra gardianului-şef ca un torent, terminîndu-se cu vorbele:

— Ei, acum înţelegi că eşti un bou încoronat?

E drept că aşa ceva s-ar cuveni să se spună numai regilor şi împăraţilor, dar nici gardianul-şef, om simplu, cap neîncoronat, nu se declară mulţumit cu asta. Plecînd de la judecătorul de instrucţie, Slavik îl lovi cu piciorul pe arestatul de corvoadă care făcea curăţenie pe coridor.

În ce-l priveşte pe Švejk, gardianul-şef fu de părere că trebuia să mai doarmă o noapte la comenduire aşa, ca supliment.

*

Nopţile petrecute în arestul comenduirii se numără, pe drept cuvînt, printre amintirile cele mai plăcute.

Lîngă „numărul şaisprezece” era carcera, o hrubă întunecoasă de unde şi în noaptea aceea se auzeau gemetele unui soldat arestat, căruia sergentul-major

Repa, din ordinul gardianului-şef Slavik, îi rupsese coastele pentru un act de indisciplină.

După ce se potoliră gemetele, la numărul şaisprezece se auzea cum pocneau păduchii între unghiile arestaţilor.

Deasupra uşii, într-o spărtură în zid, se zărea o lampă cu petrol, prevăzută cu o sită protectoare, care arunca o lumină slabă şi pîlpîitoare. Mirosul de petrol se amesteca cu emanaţiile fireşti ale trupurilor omeneşti nespălate şi cu duhoarea hîrdăului, al cărui conţinut se tulbura de cîte ori era folosit, trimiţînd un nou val de putoare la „numărul şaisprezece”.

Mîncarea proastă îngreuna tuturor digestia şi cea mai mare parte dintre ei sufereau de gaze, cărora le dădeau drumul în tăcerea nopţii. Cu astfel de semnale îşi răspundeau unii altora, la tot soiul de glume.

Pe coridoare răsunau paşii măsuraţi ai santinelei. Din cînd în cînd se deschidea ferestruica de la uşă, prin care se uita gardianul.

Dinspre patul din mijloc se auzea un glas povestind în şoaptă:

— Înainte de a fi încercat să spăl putina şi pînă să mă bage printre voi eram la numărul doişpe. Acolo, cum s-ar zice, sînt cei cu pricini mai uşoare. Într-o zi, au adus un om de la ţară. Vai de capul lui! I-au dat paişpe zile, pentru că ţinuse nişte soldaţi să doarmă la el. La început s-a crezut că era vorba de un complot, mai tîrziu s-a lămurit însă că o făcuse pentru bani. S-ar fi cuvenit să-1 închidă printre cei cu vinile cele mai uşoare; acolo fiind însă plin, a ajuns la noi. Cîte nu şi-a adus de acasă cu el şi ce i-au mai trimis pe urmă, pentru că îi dăduseră voie să-şi aducă singur hrana ca să-şi mai îndulcească traiul. Şi de fumat avea voie. Avea două şunci, două pîini cît toate zilele, ouă, unt, ţigări, tutun, ce să vă mai spun? Avea în două tăgîrţe tot ce-i trebuie. Şi dumnealui socotea că toate îi erau sortite numai lui. Am încercat noi să batem şaua, dar am văzut că iapa nu pricepe c-ar trebui să împartă cu noi, aşa cum făceau şi alţii cînd căpătau cîte ceva. Zgîrie-brînză ăsta îi dădea într-una că va sta închis paişpe zile şi că şi-ar strica stomacul cu varza şi cu cartofii mucegăiţi care ni se dădeau. Zicea că ne cedează toată raţia lui de mîncare şi porţia de pîine, că tot nu-s de el şi că noi putem să le împărţim sau să le luăm pe rînd, de fiecare dată altul. Trebuie să vă mai spun că dumnealui era o persoană atît de distinsă, încît nici pe hîrdău nu-i dădea mîna să se aşeze şi aştepta pînă a doua zi, la plimbare, să-şi facă nevoile la latrina din curte. Era atît de răsfăţat, că-şi adusese pînă şi hîrtie igienică. Noi i-am răspuns că nu ne interesează porţia lui şi am răbdat aşa o zi, două, trei. Păcătosul înfuleca şunca, îşi ungea pîinea cu unt, îşi cojea ouăle, ce mai tura-vura, trăia ca în rai.

Fuma ţigară după ţigară şi nu dădea nimănui un fum, de leac. Spunea că noi n-avem voie să fumăm şi că, dacă l-ar vedea gardianul că ne dă un fum, l-ar închide. Şi cum vă spun, am răbdat noi preţ de trei zile. Dar în noaptea celei de-a patra, i-am făcut-o! Se scoală dumnealui de dimineaţă — am uitat să vă spun că totdeauna, dimineaţa, la prînz şi seara, înainte de a începe să se îndoape, dumnealui se închina, se închina mult — şi înainte de a se închina, îşi căuta tăgîrţele sub laviţă. Tăgîrţele erau la locul lor, dar închircite şi creţe, ca nişte prune uscate.

începu să ţipe că a fost jefuit şi că nu i-au lăsat decît hîrtia de closet. Pe urmă a rămas vreo cinci minute pe gînduri, zicîndu-şi că ne ţineam de glume şi că i-am ascuns bunătăţile pe undeva. Apoi ne-a spus vesel: „Vă cunosc eu, hoţomanilor, ştiu că o să-mi daţi totul înapoi, dar ce-i drept, gluma v-a reuşit”. Era între noi unul de la Liben, care i-a zis: „Ştiţi ce, acoperiţi-vă cu pătura şi număraţi pînă la zece. După asta uitaţi-vă iar în tăgîrţele dumneavoastră.” S-a acoperit omul ca un copil cuminte şi a prins a număra: un, doi, trei... Dar cel de la Liben îi spune din nou: „Nu aşa repede, trebuie să număraţi foarte încet”. Şi dumnealui sub pătură a-nceput a număra rar, în răstimpuri: un, doi, trei... Cum a zis zece, a sărit repede de pe laviţă şi s-a uitat în tăgîrţe. „Maica ta Cristoase, s-a apucat să ţipe, tot goale sînt!” Văzîndu-i mutra tîmpită, ne-am tăvălit de rîs. Şi numai ce-l auzim pe cel de la Liben spunînd: „Mai încercaţi o dată!” Şi credeţi-mă că, de prost ce era, a încercat şi a doua oară şi cînd a văzut iar că nu era nimic în tăgîrţe, afară de hîrtia de closet, a început să lovească cu pumnii în uşă şi să ţipe: „M-au furat, m-au furat, ajutor, deschideţi, pentru Dumnezeu, deschideţi!” Gardienii au dat numaidecît năvală, chemînd pe şeful lor Slavik şi pe caporalul Repa. Noi, toţi ca unul, ziceam că a înnebunit, că înainte cu o zi se ghiftuise pînă noaptea tîrziu şi că înfulecase tot. Dumnealui bocea şi spunea într-una: „Trebuie să se mai găsească pe undeva, măcar fărîmituri”. Puteau să le caute mult şi bine, că atît de deştepţi am fost şi noi. Ce n-am putut hali, am expediat cu o sfoară la etajul doi. Nu ne-au putut dovedi cu nimic, măcar că netotul o ţinea într-una cu „trebuie să mai fie pe undeva nişte fărî-mituri!” În ziua aceea n-a pus nimic în gură, pîndind dacă nu cumva vreunul dintre noi mănîncă ceva sau fumează. Nici a doua zi la prînz nu s-a atins de mîncarea de la cazan ; seara însă cartofii mucegăiţi şi varza stricată au început să-i priască, numai că acum nu s-a mai închinat ca atunci cînd se desfăta cu şuncă şi ouă. Pe urmă unul dintre noi a căpătat de afară ceva ţigări şi atunci dumnealui a început iar să ne vorbească, rugîndu-ne să-i dăm şi lui un fum. Dar nu i-am dat nimic.

— Mie îmi era teamă să nu-i fi dat careva să tragă şi el un fum, observă Švejk. Nu de alta, dar ar fi stricat toată povestea. Asemenea mărinimie nu se găseşte decît în romane, dar la comenduire şi în astfel de împrejurări ar fi o tîmpenie.

— Dar pătura i-aţi pus-o în cap, sau nu? se auzi un glas.

— Asta am uitat s-o facem.

Urmă o discuţie în şoaptă, dacă ar fi trebuit ori nu să-i tragă o chelfăneală cu pătura în cap. Majoritatea era pentru. Discuţia amuţi pe nesimţite. Scărpinîndu-se la subsuori, pe piept, şi pe burtă, unde se strîng mai mult păduchii în rufărie, şi trăgîndu-şi peste cap păturile pline şi ele de păduchi, ca să nu-i supere lumina lămpii cu petrol, adormiră...

Dimineaţa, la orele opt, Švejk fu poftit la cancelarie.

— În partea stingă, lîngă uşa cancelariei, e o scuipătoare în care se aruncă mucuri de ţigări, îl informă pe Švejk unul dintre arestaţi. La etajul întîi, mai treci pe lîngă una. Coridoarele se mătură abia pe la nouă, aşa că mai poţi găsi ceva.

Švejk însă îl dezamăgi. Nu se mai înapoie la numărul şaisprezece. Cele nouăsprezece izmene făcură tot felul de presupuneri, gîndindu-se la ce i s-ar fi putut întîmpla.

Un soldat pistruiat de la apărarea teritorială, înzestrat cu multă fantezie, lansă zvonul că Švejk îşi împuşcase căpitanul şi că l-au dus să-l execute pe cîmpul de exerciţii de la Motol.

X
Švejk ordonanţă la preotul de campanie

1

Odiseea lui Švejk îşi relua firul, sub privegherea a doi soldaţi cu baioneta la armă, însărcinaţi să-l însoţească pînă la preotul de campanie.

Însoţitorii lui erau doi bărbaţi, care se întregeau bine. Unul era lung şi deşirat, celălalt scund şi gras. Lungul şchiopăta de piciorul drept, scundul, de piciorul stîng. Amîndoi slujeau în spatele frontului pe temeiul că, înainte de război, fuseseră reformaţi.

Mergeau grav pe lîngă trotuar, trăgînd din cînd în cînd cu coada ochiului la Švejk, care păşea în mijloc şi saluta în dreapta şi în stînga pe cine îi ieşea în cale. Hainele lui civile se pierduseră în magazia comenduirii, o dată cu capela militară, cu care plecase la încorporare. La ieşirea din arest, îi dădură o tunică cazonă veche, care aparţinuse unui burtos, cu un cap mai înalt decît el.

În pantalonii pe care îi purta ar fi încăput încă trei ca Švejk. Faldurile nesfîrşite de la călcîie la piept, pînă unde îi ajungeau pantalonii, stîrneau involuntar ilaritatea şi mirarea trecătorilor. Bluza imensă, peticită în coate, murdară şi soioasă, fîlfîia pe el, ca haina de pe sperietorile de păsări. Pantalonii îi atîrnau ca la clovnii de circ. Capela militară, pe care de asemenea i-o schimbaseră la comenduire, îi cădea peste urechi.

La zîmbetele trecătorilor, Švejk răspundea cu blajinu-i surîs prietenesc şi cu blîndeţea privirii sale naive.

Şi aşa se îndreptau spre cartierul Karlin, unde era locuinţa preotului de campanie.

Cel dintîi care i se adresă lui Švejk fu însoţitorul cel scund şi gras. Treceau tocmai pe sub arcadele de jos, din Mala Strana.

— De unde eşti de fel? întrebă grăsunul.

— Din Praga.

— Şi n-ai să dai bir cu fugiţii?

Lunganul se amestecă şi el în vorbă. E un fenomen ciudat: oamenii mărunţi şi graşi sînt de obicei optimişti, pe cînd cei lungi şi uscaţi sînt, dimpotrivă, sceptici.

De aceea lunganul îi spuse mărunţelului:

— Ce-ar mai lua-o el la sănătoasa, dac-ar putea!

— Dar de ce s-o ia? grăi burtosul. Acum e ca şi liber, a scăpat de comenduire. Uite în plicul ăsta scrie tot.

— Şi ce zice, mă rog, în plicul pe care-l duci părintelui? întrebă lunganul.

— Asta n-o ştiu.

— Păi vezi, nu ştii nimic, da de trăncănit trăncăneşti.

Trecură podul Carol într-o tăcere desăvîrşită. În strada Carol, grăsunul se adresă iar lui Švejk:

— Nu ştii cumva de ce te ducem la părinte?

— La spovedanie, răspunse Švejk într-o doară. Mîine au să mă spînzure. Aşa se face întotdeauna şi asta se numeşte mîngîiere duhovnicească.

— Şi, mă rog, de ce vor să te... cum zici... întrebă cu prudenţă lunganul, în vreme ce grăsunul se uita cu compătimire la Švejk.

Amîndoi erau meşteşugari de la ţară şi capi de familie.

— Nu ştiu, răspunse Švejk, zîmbind blajin. Nu ştiu nimic. Se vede că aşa mi-a fost scris.

— Pesemne că te-ai născut într-o zodie nenorocită, observă mărunţelul, compătimindu-l cu un aer de cunoscător. La noi, la Jasenna, lîngă Josefov, tot aşa l-au spînzurat pe unul pe vremea războiului cu Prusia. L-au ridicat şi, fără să-i spună o vorbă, l-au spînzurat.

— Eu socot, observă sceptic lunganul, că nu se spînzură omul numai aşa, de florile mărului; trebuie să fie totdeauna ceva la mijloc, ca să se poată întemeia pedeapsa.

— Pedepsele nu se motivează decît în timp de pace; în război nu se mai ţine seama de viaţa omului. Ce mi-e dacă moare pe front, ori îl spînzură acasă? Ori pe jos, ori în urma căruţei, tot aia-i...

— Ia ascultă, nu cumva eşti din ăia politici? întrebă lunganul. După tonul întrebării sale, se vedea că începuse să-l îndrăgească pe Švejk.

— Politic? Sînt, şi încă ce politic! rîse Švejk.

— Nu cumva eşti socialist-naţional?

Burtosul începuse la rîndu-i să fie prudent. Se amestecă în vorbă:

— Ce ne pasă nouă de asta! zise el. Uite, ne vede lumea. Cel puţin dac-am putea intra în vreun gang, să scoatem baionetele, să nu mai bată la ochi. Nu-i aşa că n-ai să-ţi iei cîmpii? Am avea necazuri din pricina asta. Nu-i aşa, Tonik? se întoarse el către lungan, care zise încet:

—Baionetele le-am putea scoate. E doar de-ai noştri.

Încetă să mai fie sceptic şi sufletul i se umplu de milă pentru Švejk. Căutară aşadar un gang, unde-şi scoaseră baionetele, şi grăsunul îi îngădui lui Švejk să meargă alături de el.

—Ai fuma o ţigară, nu? întrebă el. Numai dacă ţi-ar.... Ar fi vrut să zică: „Numai dacă ţi-ar da să fumezi înainte de a te spînzură”, nu isprăvi însă fraza, reproşîndu-şi că ar însemna o lipsă de delicateţe.

Fumau cîteştrei, şi însoţitorii lui Švejk începură să-i vorbească de familiile lor, de la Hradec Kralove, de neveste, de copii, de peticul de pămînt, de singura vacă.

— Mi-e sete, făcu deodată Švejk.

Lunganul şi scundul se uitară unul la altul.

— Şi noi am merge la o bere, răspunse mărunţelul, simţind încuviinţarea lunganului, dar undeva unde să nu bată la ochi.

— Să mergem la „Kuklik”, propuse Švejk. Armele puteţi să le lăsaţi la bucătărie; cîrciumarul Serabona e sokol, nu trebuie să vă temeţi de el. Acolo se

cîntă din vioară şi din armonică, continuă Švejk, şi apoi vin şi fete de stradă şi fel de fel de oameni din lumea bună, care nu au voie să pună piciorul prin localurile de lux.

Lunganul şi mărunţelul schimbară o privire, apoi lunganul zise:

— Atunci, să mergem acolo; pînă la Karlin e cale lungă.

Pe drum, Švejk le povesti tot felul de snoave, astfel că intrară bine dispuşi la „Kuklik” şi făcură aşa cum îi sfătuise Švejk. Carabinele le ascunseră în bucătărie şi intrară în local, unde vioara şi armonica umpleau încăperea, cu sunetele cîntecului la modă: „La Pankrac, sus pe deal, sînt alei frumoase...”

O fată, care şedea în braţele unui tînăr blazat, cu părul lins pieptănat cu cărare, cînta cu glas răguşit: „Vorbeam şi eu cu o fetiţă şi altul merge-acum cu ea”.

La o masă dormea, beat, un negustor de sardele. Din cînd în cînd se trezea, lovea cu pumnul în masă şi bolborosea: „Nu se poate” şi iar adormea. În dosul biliardului, sub oglindă, şedeau alte trei fete, care strigau unui conductor de la calea ferată: „Tinere, fă-ne şi nouă cinste cu un vermut”. Lîngă muzică doi inşi nu se învoiau dacă o oarecare Mafka a fost sau nu ridicată de patrulă. Unul susţinea că o văzuse cu ochii lui, iar celălalt pretindea că s-a dus să se culce cu un soldat, la hotelul „Vales”.

Lîngă uşă un soldat povestea unor civili cum a fost rănit în Serbia. Avea mîna bandajată şi buzunarele pline cu ţigări, pe care le căpătase de la dînşii. Zicea că nu mai poate să bea, iar unul dintre ei, un bătrînel chelbos, îl îmbia mereu: „Bea, bea, ostaşule, cine ştie dacă ne-om mai întîlni vreodată. Să poruncesc să-ţi cînte ceva? Îţi place *Orfanul* ?”

Era cîntecul preferat al bătrînelului cu chelie şi într-adevăr, după scurt timp, vioara şi armonica începură să sune, în vreme ce bătrînelul, cu lacrimi în ochi, cînta cu glas tremurat: „Cînd prinse a îngăima, pe mama o chema, pe mama o chema”...

De la masa vecină se auzi: „Ia mai slăbeşte-ne cu asta! Du-te şi te culcă. Spînzură-te de cuiul de colo. Cară-te cu orfanul dumitale!”

Şi, ca o ultimă lovitură, cei de la masa vrăjmaşă începură să cînte: „Despărţirea, vai, despărţirea inima mi-o frînge, inima mi-o frînge...”

— Franto! îl strigară pe ostaşul rănit, după ce reuşiră să-i astupe gura *Orfanului.* Lasă-i în plata Domnului, şi vino să stai cu noi. Dă-i dracului şi trimite încoa ţigările. Altă treabă n-ai, decît să-i distrezi pe bobocii ăia?

Švejk şi însoţitorii săi priveau cu interes tot ce se petrecea în jurul lor.

Pe Švejk îl năpădiră amintirile, din vremea cînd adeseori, înainte de război, venea şi el pe acolo. Îşi aminti cum trecea în inspecţie comisarul de poliţie Drasner şi cum prostituatele, care se temeau de el, îi făcuseră un cîntec, cu textul schimbat; cum într-un rînd, cîntau cu toatele în cor:

Cu Drasner fu să fie
Ce n-a fost niciodată:
Ciupindu-se, o fată
Îi tot scuipa-n chelie.

În clipa aceea, ca la comandă, intrase Drasner cu suita lui, vînăt de mînie şi fioros. Parcă ar fi tras cineva într-un stol de potîrnichi. Agenţii secreţi îi strînseră pe

toţi grămadă. Şi el, Švejk, era în gloata aceea, dar ghinionist cum e, îndrăznise să-i spună comisarului, pe cînd acesta îl soma să se legitimeze: „Aveţi autorizaţia Direcţiei poliţiei?” Švejk îşi mai aduse aminte de un poet care şedea întotdeauna acolo, sub oglindă, şi în hărmălaia aceea generală de la „Kuklik”, în sunetele de armonică, scria versuri şi le citea prostituatelor.

Însoţitorii lui Švejk n-aveau astfel de amintiri. Pentru ei totul era nou. Le plăcea şi începură să se simtă bine. Cel dintîi care îşi găsi mulţumirea deplină fu grăsunul, pentru că oamenii ca el, în afara optimismului, mai au şi o mare înclinaţie spre epicureism. Lunganul luptă un răstimp cu sine însuşi. Dar o dată cu scepticismul, îşi pierdu încetul cu încetul şi cumpătarea, precum şi restul de judecată ce-i mai rămăsese.

— Eu mă duc să dansez, zise el, după a cincea bere, cînd văzu perechile dansînd *slapak*[43].

Grăsunul se lăsă cu totul pradă plăcerilor şi-i jucau ochii în cap. Lîngă el o femeie spunea anecdote pornografice.

Švejk bea. Lunganul dansă, apoi se înapoie cu dansatoarea la masă. După care cîntară, dansară şi băură fără încetare, giugiulindu-şi tovarăşele de petrecere. Şi în această atmosferă de dragoste venală, de nicotină şi alcool părea că pluteşte vechea zicală: „După noi, potopul!”

Pe la amiază luă loc la masa lor un soldat care se oferi, pentru o băncuţă, să le facă rost de un flegmon şi o infecţie a sîngelui. Zicea că are seringa la el şi că le injectează în picior sau în mînă o doză de petrol lampant[44]. Asta i-ar face să zacă cel puţin două luni la spital, iar dacă ar alimenta bine rana cu scuipat poate chiar şi jumătate de an, aşa că cei în drept vor fi siliţi să-i scutească cu totul de militărie.

Lunganul, care îşi pierduse cu desăvîrşire echilibrul sufletesc, se duse cu soldatul la latrină, unde lăsă să-i administreze în picior, sub piele, o injecţie cu petrol.

În amurg, Švejk propuse să-şi urmeze drumul spre locuinţa preotului de campanie. Grăsunul, căruia i se împleticea limba în gură, îl ademenea să mai stea... Lunganul fu şi el de aceeaşi părere, zicînd că părintele putea să mai aştepte. Lui Švejk însă nu-i mai plăcea la „Kuklik” şi de aceea îi ameninţă că pleacă singur.

Numai aşa porniră la drum, dar Švejk fu silit să le făgăduiască că vor mai face un popas undeva.

Se opriră dincolo de strada Florenţa, într-o mică cafenea, unde grăsunul îşi vîndu ceasornicul de argint, ca să se poată veseli în continuare.

De acolo, Švejk trebui să-i ducă de subsuori. Noua misiune îi dădu serios de furcă. Li se muiau mereu genunchii şi mereu voiau să mai intre undeva, într-un local. Grăsunul era cît pe ce să piardă plicul destinat preotului de campanie, aşa că Švejk fu silit să-1 ducă el.

---

[43] Dans popular ceh.

[44] Acesta era un mijloc destul de verificat de a ajunge la spital. Mirosul de petrol, care rămîne însă în umflătură, trădează, benzina e mai bună pentru că se volatilizează mai repede. Mai tîrziu, amatorii îşi injectau eter cu benzină, iar în ultima vreme au descoperit alte mijloace mai perfecţionate. (n.a.)

Švejk trebuia să le atragă mereu atenţia cînd prin preajma lor trecea vreun ofiţer ori vreun gradat. După eforturi şi strădanii supraomeneşti, reuşi să-i tîrască pînă la casa din strada Kralovska, unde locuia preotul de campanie.

Le puse baionetele la carabină şi-i sili, dîndu-le cîteva ghionturi în coaste, să-l escorteze ei pe el şi nu invers. La etajul întîi, la uşa apartamentului pe care se afla o carte de vizită: *Otto Katz, Feldkurat,* veni să le deschidă un soldat. Din odaie se auzeau glasuri şi clinchete de pahare şi sticle.

— Wir... melden... gehorsam... Herr... Feldkurat*... abia reuşi să îngaime lunganul, salutînd pe soldat,* ein... Paket... und ein Mann gebracht ! [45]

— Intraţi, îi pofti soldatul. Unde v-aţi aranjat aşa de bine? Şi domnul *feldkurat* e... Scuipă cu scîrbă.

Soldatul dispăru cu plicul. Aşteptară mult pe coridor, pînă se deschise uşa, pe unde apăru, nu păşind, ci zburînd, preotul de campanie. Era numai în vestă şi cu un trabuc în mînă.

— Va să zică, ai şi sosit? se adresă el lui Švejk. Aha, ai venit însoţit? Îi... n-ai un chibrit?

— Cu respect vă raportez, domnule *feldkurat,* că nu am.

— Îi... şi de ce n-ai chibrituri? Orice soldat trebuie să aibă chibrituri, ca să poată să-şi aprindă ţigara. Soldatul care n-are chibrituri este... Ce este?

— Este, raportez cu respect, fără chibrituri, răspunse Švejk.

— Foarte bine, este fără chibrituri şi nu poate da nimănui un foc. Aşadar, asta ar fi una la mînă, şi acum s-o vedem şi pe cealaltă. Nu-ţi put cumva picioarele, Švejkule?

— Cu respect vă raportez că nu-mi put.

— Asta ar fi deci a doua chestiune. Şi acum a treia. Bei rachiu?

— Cu respect vă raportez supus că rachiu nu beau, numai rom.

— Bine! Uită-te la soldatul ăsta. Pe ăsta l-am împrumutat pentru o zi de la locotenentul Feldhuber; e ordonanţa lui. Da nu bea nimic, e ab... ab... ab...stinent şi de aceea are să plece cu batalionul de marş pe front. Pen... pentru că eu n-am ce face cu un astfel de om. Asta nu e ordonanţă, e o vacă. Şi vaca bea numai apă şi rage ca un bou. Eşti abstinent, se adresă el soldatului. Mă... mă... mmm-mir că n-nu... ţi-e ruşine, netotule. Meriţi o pereche de palme.

Preotul de campanie îşi îndreptă apoi atenţia asupra celor care îl aduseseră pe Švejk şi care, tot căznindu-se să stea drepţi, se clătinau, sprijinindu-se zadarnic în carabinele lor.

— Voi v-aţi îm... îmbătat, zise părintele. V-aţi îmbătat, în exerciţiul funcţiunii, şi de aceea am să pu... pun să vă în... închidă. Švejkule, ia-le puştile şi du-i în bucătărie, şi păzeşte-i, pînă vine patrula, ca să-i ducă. Am să tele... telefonez îndată la ca... ca...cazarmă.

Şi astfel cuvintele lui Napoleon: „În război situaţia se schimbă în fiecare clipă”, îşi găsiră şi aci cea mai deplină confirmare.

---

[45] Cu respect... vă raportăm... domnule... *feldkurat,* am adus un... plic... şi un ostaş! (Germ.)

De dimineaţă, cei doi îl escortaseră cu baioneta la armă temîndu-se să nu le scape, pentru ca pe urmă el să fie acela care-i condusese, trebuind pe deasupra să-i şi păzească.

La început, nu-şi dădură prea bine seama de această schimbare, dar după ce stătură la bucătărie şi-l văzură pe Švejk la uşă, cu baioneta la armă, se dumeriră.

— Aş bea ceva, oftă micuţul optimist, în vreme ce lunganul fu din nou cuprins de o criză de scepticism şi spuse că totul e o trădare mizerabilă. Apoi începu să-l acuze în gura mare pe Švejk că i-a băgat în încurcătura asta şi-i reproşă că le făgăduise, chipurile, că mîine va fi spînzurat, şi că acum se vede că totul n-a fost decît bătaie de joc, şi cu spoveditul, şi cu spînzurătoarea.

Švejk tăcea şi se plimba pe dinaintea uşii.

— Ce boi am fost! strigă lunganul.

În cele din urmă, după ce ascultă toate învinuirile, Švejk declară:

— Acum vedeţi şi voi că milităria nu e jucărie. Eu îmi fac datoria. Şi eu am intrat în beleaua asta ca şi voi, dar, vorba ăluia, mie mi-a surîs norocul.

— Aş bea ceva, repeta desperat optimistul.

Lunganul se sculă şi porni spre uşă, împleticindu-se.

— Hai, lasă-ne să plecăm acasă, prietene, se rugă el de Švejk. Nu fă pe nebunu cu noi!

— Pleacă de lîngă mine, răspunse Švejk. Trebuie să va păzesc. Acuma nu ne cunoaştem.

În uşă se ivi chipul preotului de campanie:

— Nu ştiu cum se face, dar nu pot prinde legătura cu cazarma, aşa că duceţi-vă acasă şi ţi... ţineţi minte că în timpul serviciului nu e voie să be... beţi. Marş!

Spre cinstea preotului de campanie, trebuie să spunem că nici nu telefonase la cazarmă, neavînd telefon în casă, şi că vorbise într-un picior de lampă.

2

De trei zile Švejk era ordonanţa la preotul de campanie Otto Katz şi în acest răstimp nu-l văzuse decît o singură dată. A treia zi, veni ordonanţa locotenentului Helmich, să-i comunice lui Švejk că trebuie să vie să-l ia pe părinte acasă.

Pe drum îi povesti că preotul de campanie se certase cu locotenentul, că spărsese pianina, că e beat-criţă şi nu vrea să plece. Că locotenentul e şi el beat şi l-a zvîrlit pe popă pe coridor: zace lîngă uşă pe podea şi moţăie.

Sosind la faţa locului, Švejk îl zgîlţîi pe preot, iar cînd acesta începu să bolborosească şi deschise ochii, Švejk salută şi zise:

— Cu respect vă raportez supus, domnule *feldkurat,* că sînt aici...

— Şi ce... ca... cauţi aici?

— Cu respect vă raportez supus că am venit să vă iau, domnule *feldkurat.*

— Dumneata ai venit să mă iei... şi unde mergem?

— Acasă la dumneavoastră, domnule *feldkurat.*

— Şi de ce să mă duc acasă la mine? Ce, aici nu sînt la mine acasă?

— Cu respect vă raportez supus, domnule *feldkurat,* că vă aflaţi pe coridor, într-o casă străină.

— Şi cum... cum... am... ajuns aci?

— Cu respect vă raportez că aţi fost în vizită.

— În... în... vizită n-am... fost. Du... dumneata te... în... şeli...

Švejk îl ridică în picioare şi-l propti de perete. Preotul de campanie se bălăbănea cînd într-o parte, cînd într-alta, cînd venea peste el, şi în acest timp bolborosea: „Eu... cad”.

— Cad, repetă el încă o dată, rîzînd prosteşte. În sfîrşit, Švejk reuşi să-l lipească de perete, poziţie în care începu iar să moţăie.

Švejk îl trezi.

— Ce doriţi? zise părintele, încercînd zadarnic să lunece pe perete în jos, ca să se aşeze pe duşumea. Cine sînteţi, la urma urmei?

— Cu respect vă raportez, răspunse Švejk, proptindu-l din nou de perete, că sînt ordonanţa dumneavoastră, domnule *feldkurat.*

— N-am nici o ordonanţă, spuse cu greu preotul de campanie, făcînd o nouă încercare de a se agăţa de Švejk. Eu nu sînt *feldkurat.* Sînt un porc, adăugă el, cu sinceritatea beţivului. Dă-mi drumul, domnule, nu te cunosc.

Mica bătălie se sfîrşi cu victoria absolută a lui Švejk, care folosi biruinţa spre a-şi tîrî stăpînul pe scări pînă în gang, unde preotul opuse rezistenţă spre a nu fi scos în stradă.

— Nu te cunosc, domnule, îi spunea într-una lui Švejk privindu-l drept în ochi, în timpul luptei. Îl cunoşti pe Otto Katz? Eu sînt. Eu am fost la episcop, zbieră el, agăţîndu-se de poarta gangului. Vaticanul se interesează de mine, pricepi?

Švejk lăsă la o parte convenţionalul „cu respect vă raportez” şi vorbi cu preotul de campanie pe un ton mai familiar:

— Dă drumul la uşă, că de nu, te ating peste bot. Mergem acasă, şi basta! Gura!

Preotul îşi descleştă mîinile de pe uşă şi se prăbuşi în braţele lui Švejk.

— Bine, să mergem undeva, dar la „Suhu” nu merg, acolo sînt dator.

Švejk îl îmbrînci şi-l scoase din gang, tîrîndu-l apoi cu el pe trotuar, spre casă.

— Cine-i domnul ăsta? întrebă unul din trecători.

— Frate-meu, răspunse Švejk. A căpătat concediu şi a venit să mă vadă şi de bucurie s-a îmbătat: credea că am murit.

Preotul, care în acest timp mormăia o arie dintr-o operetă pe care nimeni n-ar fi recunoscut-o, auzind ultimele cuvinte rostite de Švejk, se îndreptă din şale, adresîndu-se trecătorilor:

— Care din voi e mort să se prezinte în termen de trei zile la comandamentul corpului, pentru ca trupul lui să poată fi prohodit.

Apoi amuţi de-a binelea, dînd mereu să cadă cu nasul în trotuar, în vreme ce Švejk, ţinîndu-l de subsuori, îl trăgea spre casă.

Cu capul înainte şi picioarele înapoi, încurcîndu-se în ele ca o pisică deşelată, preotul mormăia în surdină: *„Dominus vobiscum... et cum spiritu tuo. Dominus vobiscum* “[46]

La staţia de trăsuri, Švejk propti părintele lîngă un perete şi se duse să tocmească o birjă.

Unul din birjari spuse că-l cunoaşte foarte bine pe domnul acesta, că l-a dus o dată şi-i ajunge.

— Mi-a borît în trăsură, spuse el, fără ocol, şi nici cursa nu mi-a plătit-o. L-am plimbat mai bine de două ceasuri, pînă să-şi găsească locuinţa. Abia peste o săptămînă, după ce am fost pe la el de vreo trei ori, mi-a dat cinci coroane pentru tot pocinogul pe care mi l-a făcut.

După lungi tratative, unul din birjari se hotărî să-i ducă acasă.

Švejk se înapoie la preotul de campanie care dormea. Pălăria neagră, tare (pentru că de obicei umbla în civil) i-o luase cineva din cap şi plecase cu ea.

Švejk îl trezi şi cu ajutorul birjarului îl urcă în trăsură, unde părintele căzu într-o stare de apatie totală. Îl confundă pe Švejk cu colonelul Just, de la Regimentul 75 infanterie, şi repetă de cîteva ori la rînd: „Nu te supăra, camarade, că te tutuiesc. Sînt un porc.”

La un moment dat, părea că hurducăturile birjei îl vor face să-şi vină în fire. Se îndreptă din şale şi începu să cînte un crîmpei dintr-un cîntec necunoscut. S-ar putea să fi fost numai o fantezie a lui.

V-aţi dus, frumoase vremi ferice!
Eram de soartă răsfăţat,
Iubit şi domiciliat
La Merklin lîngă Domazlice.

Curînd însă căzu din nou într-o stare de apatie totală şi, întorcîndu-se către Švejk, îi zise, făcîndu-i cu ochiul:

— Ei, cum o mai duceţi astăzi, stimată doamnă? Plecaţi undeva în vilegiatură? întrebă din nou, după o scurtă pauză; şi, văzînd toate dublu, întrebă: Aveţi un băiat aşa de mare? şi-l arată cu degetul pe Švejk.

— Stai jos! se răsti la el Švejk, cînd părintele voi să se caţere pe capră. Te-nvăţ eu să fii om de treabă!

Preotul amuţi, privind în juru-i cu ochişori de godac, fără să-şi dea seama ce-i cu el.

De altfel, nu-şi mai dădea seama de nimic şi, adresîndu-se lui Švejk, îi spuse neliniştit:

— Doamnă, daţi-mi vă rog clasa întîi. Apoi încercă să-şi lase pantalonii în jos.

— Încheie-te imediat, porcule! zbieră la el Švejk. Toţi birjarii te cunosc! Nu-i destul c-ai borît o dată, ce mai vrei să faci? Crezi că iar ai să rămîi dator ca data trecută?

---

[46] „Domnul fie cu voi... şi cu duhul tău” (lat.).

Preotul îşi sprijini melancolic capul în palme şi începu să cînte: „Nu mă mai iubeşte nimeni...” Lăsă baltă însă cîntecul şi începu: *„Entschuldigen Sie, lieber Kamerad, Sie sind ein Trottel, ich kann singen was ich will”* [47].

Voia de bună seamă să fredoneze ceva, dar, în loc de fluierat, din gura lui izbucni un „prrr” atît de puternic, că opri trăsura în loc.

Cînd, la îndemnul lui Švejk, porniră din nou la drum, preotul încercă să-şi aprindă ţigareta.

— Nu arde, constată el disperat, după ce stricase o cutie de chibrituri, dumneata îmi sufli în chibrit.

Îşi pierdu însă pe moment firul gîndurilor şi începu să rîdă cu hohote:

— Asta-i bună, sîntem singuri în tramvai, nu-i aşa domnule coleg? şi începu să se scotocească prin buzunare. Mi-am pierdut biletul, ţipă el. Opriţi, trebuie găsit biletul.

Resemnat, făcu un semn cu mîna:

— N-au decît, să meargă mai departe...

După asta bolborosi: „În cazurile cele mai frecvente... Da, e în ordine... În toate cazurile... Dumneata te înşeli... Etajul al doilea?... Asta-i o scuză... Nu e vorba de mine, ci de dumneavoastră, stimată doamnă... Socoteala... Am de plată o cafea neagră...”

Începu ca prin vis să se certe cu un duşman imaginar, care îi contesta dreptul de a sta în restaurant lîngă fereastră. Apoi confundă birja cu trenul şi, plecîndu-se în afară, strigă în stradă în germană şi în cehă: „Nimburg, schimbaţi trenul!”

Švejk îl trase spre el, şi părintele uită de tren şi începu să imite tot felul de glasuri de animale. Se opri mai mult la cocoş şi cucurigul lui răsună din birjă ca un semnal al victoriei.

O bună parte din timp fu foarte activ, agitat, şi încercă să sară din trăsură, adresîndu-se oamenilor care treceau prin preajmă cu epitetul „haimana”. Apoi aruncă batista în stradă şi ţipă la birjar să oprească trăsura, că şi-a pierdut bagajele. După aceea începu să istorisească: „La Budejovice a fost odată un toboşar... S-a însurat... Peste un an a murit... Se porni pe rîs. Frumoasă anecdotă, nu-i aşa?”

În tot timpul ăsta, Švejk avu o atitudine foarte severă faţă de el.

La nenumăratele încercări ale părintelui de a face cîte o boroboaţă ca, de pildă, să se arunce din trăsură, ori să rupă scaunul, Švejk îi îndesă cîţiva ghionţi sub coaste, pe care părintele îi încasă cu mult calm.

O singură dată încercă să se răzvrătească şi să sară din trăsură, zicînd că nu vrea să meargă mai departe, că ştie el că în loc de Budejovice călătoresc spre Podmokly. Dar într-o clipă Švejk potoli această revoltă şi-l sili pe preot să revină în poziţia iniţială, pe scaun, avînd totodată grija ca nu cumva să adoarmă. Dintre expresiile pe care le folosea, cea mai aleasă era: „Nu dormi, scîrnăvie!”

Apoi preotul fu cuprins subit de o criză de melancolie, îl podidiră lacrimile şi-l întrebă pe Švejk dacă avea mamă.

---

[47] Scuză-mă, scumpe camarad, eşti un tîmpit, şi pot să cînt ce mă taie capul (germ.).

— Eu, oameni buni, sînt singur pe lumea asta, ţipă el din trăsură. Fie-vă milă de mine!

— Nu mă face de ruşine, îi atrase atenţia Švejk. Potoleşte-te; o să spună toată lumea că te-ai cherchelit.

— Eu n-am băut nimic, camarade, răspunse părintele. Nu-s beat, sînt treaz...

Deodată însă se ridică în picioare şi salută: Ich melde gehorsam, Herr Oberst, ich bin besoffen[48].

— Sînt un porc, repetă el de zece ori în şir, cu sinceră deznădejde.

Şi, adresîndu-se lui Švejk, se rugă şi se milogi cu încăpăţînare:

— Aruncă-mă din automobil. De ce mă duci cu dumneata?

Se aşeză din nou şi mormăi:

— În jurul lunii se formează cercuri... Dumneata, domnule căpitan, crezi în nemurirea sufletului? Un cal poate ajunge în cer?

Izbucni apoi într-un rîs zgomotos, dar peste puţin timp se întristă şi, privindu-l pe Švejk, zise apatic:

— Nu vă supăraţi, domnule, parcă v-am mai văzut eu pe undeva! N-aţi fost cumva la Viena? Mi-aduc aminte de dumneavoastră, de la seminar.

Un timp se amuză, declamând versuri latineşti: „Aurea prima sata est, aetas, quae vindice nullo”... [49]

— Mai departe nu ştiu, zise el. Aruncaţi-mă, vă rog! De ce nu vreţi să mă aruncaţi? Nu mi se întîmplă nimic. Vreau să cad în nas, declară el cu hotărîre. Domnule, continuă el cu glas rugător, scumpe prietene, trage-mi o palmă.

— Una sau mai multe? întrebă Švejk.

— Două.

— Poftim...

Preotul de campanie numără cu glas tare palmele pe care le căpătă, făcînd în acelaşi timp o mutră fericită.

— Asta face foarte bine la stomac, zise el. Ajută digestia. Mai trage-mi una şi peste bot. Mulţumesc din inimă, strigă el, după ce Švejk îi satisfăcuse foarte prompt dorinţa, sînt mulţumit. Rupeţi-mi, vă rog, vesta.

Manifesta dorinţele cele mai diferite. Îl rugă pe Švejk să-i răsucească un picior, să-l sugrume o clipă, să-i taie unghiile, să-i scoată dinţii din faţă.

Avea dorinţe de martir, cerînd lui Švejk să-i taie capul, să-l bage într-un sac şi să-l arunce în Vltava.

— Mie mi-ar sta de minune steluţele în jurul capului, spuse el cu entuziasm. Mi-ar trebui vreo zece.

Începu apoi să vorbească despre concursurile hipice de la care trecu repede la balet, fără să insiste însă prea mult.

— Dansezi ceardaş? îl întrebă pe Švejk. Cunoşti dansul ursului? Uite aşa...

Vru să sară în sus şi căzu peste Švejk, care începu să-l boxeze, aşezîndu-l înapoi pe canapea.

---

[48] Cu respect raportez, domnule colonel, că sînt beat. (germ.)

[49] Mai întîi a fost epoca de aur, care, neavînd nevoie de judecător... (primul vers sin *Metamorfoyele* lui Ovidiu)

— Vreau ceva, strigă preotul de campanie, dar nici eu nu ştiu ce. Dumneata nu ştii ce vreau? şi lăsă capul în jos, într-o resemnare totală.

— Ce-mi pasă mie ce vreau, zise grav. Şi nici dumitale, domnule, n-are ce să-ţi pese. Nu te cunosc. Cum îndrăzneşti să mă fixezi? Ştii să lupţi cu spada?

O clipă se arătă mai agresiv şi încercă să-1 doboare pe Švejk de pe scaun.

Apoi, după ce Švejk îl linişti, făcîndu-l, fără sfială, să-i cunoască superioritatea fizică, preotul întrebă:

— În ce zi sîntem astăzi, luni sau vineri?

Era curios să mai afle dacă erau în decembrie sau în iunie şi vădi un deosebit talent de a pune întrebările cele mai variate:

— Sînteţi căsătorit? Vă place să mîncaţi gorgonzola? Aţi avut ploşniţe acasă? O duceţi bine? Cîinele dumitale a avut rapăn?

Mai tîrziu deveni şi mai comunicativ, mărturisind că a rămas dator pentru cizmele de călărie, pentru cravaşă şi pentru şa, că în urmă cu trei ani a avut blenoragie şi s-a tratat cu hipermanganat.

— Pentru altceva nu era vreme, nici vorbă, zise el rîgîind. S-ar putea să vi se pară destul de amar. Dar spune şi dumneata, ce să fac, îi? Trebuie să mă ierţi şi dumneata. Autoterme, continuă el, uitînd despre ce vorbise cu o clipă înainte, se numesc vasele care menţin băuturile şi mîncărurile la temperatura iniţială. Ce părere ai, domnule coleg, care joc e mai cinstit: ferbel sau douăzeci şi unu?

— Zău, te-am mai văzut eu undeva, strigă, încercînd să-1 îmbrăţişeze pe Švejk şi să-l sărute cu buzele pline de bale. Am învăţat la aceeaşi şcoală! Bunul meu prieten, rosti duios, mîngîindu-şi piciorul, ce mare te-ai făcut de cînd nu te-am văzut! Bucuria că te văd răscumpără orice suferinţă.

Deveni poetic şi începu să vorbească despre reîntoarcerea la lumina soarelui a feţelor fericite şi a inimilor fierbinţi.

Apoi îngenunche, începu să cînte *Ave Maria,* iar după aceea să rîdă în gura mare.

Cînd ajunseră în faţa locuinţei lui, nu izbutiră să-1 dea jos din trăsură.

— N-am ajuns încă la destinaţie! striga el. Ajutor! Vor să mă răpească! Eu vreau să călătoresc mai departe!

Fu smuls din trăsură, în adevăratul înţeles al cuvîntului, ca o midie fiartă din scoica ei. În primul moment, părea că-l vor rupe în două, aşa îşi agăţase picioarele de dosul scaunului.

Rîse însă cu hohote, declarînd că i-a păcălit:

— Mă rupeţi, domnilor!

Fu tîrît apoi prin gang, pe scară în sus, spre locuinţa lui şi acolo azvîrlit pe canapea, ca un balot. Declară că el nu plăteşte cursa de automobil pe care nu o comandase şi trecu mai bine de un sfert de ceas pînă să se lămurească că era vorba de o birjă.

Dar de acord nu se declară în nici un chip, pretinzînd că el nu călătoreşte decît cu cupeul.

— Vreţi să mă înşelaţi, continuă să se apere preotul, făcînd cu înţeles din ochi lui Švejk şi birjarului. Noi am venit pe jos.

Şi deodată, într-un acces de mărinimie, aruncă birjarului punga:

— Ia tot. *Ich kann bezahlen.*[50] La mine nu contează creiţarii.

Mai corect ar fi fost însă să spună că la el nu contează treizeci şi şase de creiţari, adică exact cîţi avea în pungă. Noroc că birjarul îl supuse unei percheziţii amănunţite, amintindu-i în acelaşi timp de cîteva perechi de palme.

— N-ai decît să mi le tragi, răspunse părintele. Ce, crezi că nu le-aş suporta? Suport şi cinci de la unu ca tine!

În vesta preotului birjarul găsi o piesă de cinci coroane. Plecă, blestemîndu-şi soarta şi pe preot, că l-a făcut să-şi piardă o groază de timp şi i-a stricat socotelile.

Otto Katz adormi greu, frămîntat de tot soiul de planuri. Voia să întreprindă cîte şi mai cîte, să cînte la pian, să ia lecţii de dans şi să-şi prăjească peşte.

După asta i-o făgădui lui Švejk pe soră-sa, pe care n-o avea. Îsşi exprimă de asemenea dorinţa de a fi transportat în pat şi, în cele din urmă, aţipi declarînd că nu-i decît un porc.

3

A doua zi dimineaţa, cînd Švejk intră în odaia preotului, îl găsi lungit pe divan, frămîntîndu-şi creierul să desluşească cine şi cum l-a udat în asemenea hal, încît să i se lipească pantalonii de canapeaua de piele.

— Cu respect raportez, domnule *feldkurat,* zise Švejk, că azi noapte v-aţi...

În cîteva cuvinte îl lămuri că se înşală dacă îşi închipuie că a fost udat. Preotul îşi simţea capul greu, ca de plumb, şi era prost dispus.

— Nu-mi amintesc, zise el, cum de am ajuns din pat pe canapea.

Nici n-aţi fost în pat; cum am sosit v-am aşezat pe canapea ; de acolo nu v-am mai putut clinti.

— Şi ce boroboaţe am făcut, dac-am făcut? Nu care cumva m-am îmbătat?

— Criţă, răspunse Švejk. Beat turtă, domnule *feldkurat.* aiuraţi. Socot că v-ar face bine dacă v-aţi primeni şi v-aţi spăla.

— Mă simt ca după o chelfăneală zdravănă, se vaită preotul, şi mi-e sete. Nu cumva m-am bătut ieri?

— N-aţi ajuns pînă acolo, domnule *feldkurat.* Setea de azi urmează pe cea de ieri. De asta nu scapă omul aşa de uşor. Eu am cunoscut un tîmplar care s-a îmbătat pentru întîia oară în 1910, în seara de Anul Nou, şi a doua zi, la întîi ianuarie, i-a fost aşa de sete şi atît de rău, încît şi-a cumpărat o scrumbie şi s-a pus din nou pe băut şi aşa o ţine într-una, de patru ani, în fiecare zi, fără ca nimeni să-l poată ajuta, căci de cu sîmbătă îşi cumpără o scrumbie pentru toată săptămîna. Asta-i aşa, ca un fel de morişcă, cum zicea un bătrîn sergent-major din regimentul 91.

Preotul era mahmur şi deprimat. Dacă cineva ar fi stat să-l asculte ar fi putut fără doar şi poate să creadă că se află la conferinţele doctorului Alexandr Batek: „Să

---

50 Eu pot să plătesc (germ.).

declarăm război, pe viaţă şi pe moarte, demonului alcoolului, care ne ucide cei mai buni bărbaţi” şi că este un cititor al lucrării *O sută de scîntei etice.*

E drept că le mai modifica el, pe ici pe colo.

— Dacă omul ar bea cel puţin nişte băuturi mai acătării, zicea el, cum sînt: aracul, maraschino, coniacul; da eu am băut *borovicka*[51]. Mă mir că pot bea aşa ceva. Are un gust scîrbos. Dacă ar fi fost cel puţin *griotka*[52]. Oamenii născocesc fel de fel de porcării şi le beau ca apa. *Borovicka* asta nu e nici măcar gustoasă, n-are nici culoare şi te arde pe gît. Şi dacă ar fi măcar veritabilă, ienupăr distilat, cum am băut eu odată în Moravia. Dar poşirca de aseară era făcută dintr-un fel de spirt de surcele şi ulei. Uite cum am răguşit. Ce mai tura-vura, rachiul e otravă, hotărî el. Altceva-i o băutură naturală. Nu-i făcută la fabrică, negustoreşte, de ovrei. Aşa-i şi cu romul. Rar găseşti rom bun. Dacă aş avea acum un rachiu de nuci veritabil, oftă el după o scurtă pauză, mi-ar drege stomacul. Cum are căpitanul Snabl, la Bruska.

Începu să scotocească prin buzunare şi să caute prin pungă.

Toată averea mea e de treizeci şi şase de creiţari. Ce-ar fi dacă aş vinde canapeaua — hai, ce zici? Crezi c-ar cumpăra-o cineva? Proprietarului îi spun că am împrumutat-o, sau că ne-a furat-o cineva. Nu, canapeaua o păstrez. Te trimit mai bine la domnul căpitan Snabl, să-ţi împrumute o sută de coroane. A cîştigat alaltăieri la cărţi. Dacă nu faci nimic acolo, te duci la Vrsovice, la cazarmă, şi încerci cu locotenentul Mahler. Dacă nu izbuteşti nici acolo, te duci la Hradcany, la căpitanul Fiser. Ăstuia îi spui că am băut banii cu care trebuia să plătesc nutreţul calului. Şi dacă nici acolo n-o nimereşti, amanetăm pianul, fie ce-o fi. Am să-ţi scriu pentru fiecare cîteva rînduri. Să nu te dai bătut. Spune-le că am nevoie, că sînt pe drojdie.. Scorneşte ce te taie capul, dar să nu te întorci cu mîinile goale, că te trimit pe front. Întreabă-l pe căpitanul Snabl de unde ia rachiul acela de nuci şi cumpără-mi două sticle.

Švejk îşi îndeplini de minune misiunea. Sinceritatea naivă şi figura lui cinstită avură darul să inspire încredere, lăsînd impresia că ceea ce spune el e numai adevărul adevărat, aşa că toţi îl crezură pe cuvînt.

Švejk găsi că e mai nimerit să nu vorbească nici căpitanului Snabl, nici căpitanului Fiser şi nici locotenentului Mahler despre plata nutreţului pentru cal, ci să-şi întemeieze rugămintea, declarînd că preotul de campanie era obligat să plătească o pensie alimentară. Şi aşa căpătă bani peste tot.

Se întoarse din expediţie, acoperit de glorie şi fluturînd cele trei sute de coroane primite. Preotul de campanie, care între timp se spălase şi se schimbase, rămase uimit foarte.

— I-am luat o dată, lămuri Švejk, ca să nu fim siliţi, mîine, poimîine, să alergăm iar după bani. A mers destul de uşor, numai în faţa căpitanului Snabl a trebuit să cad în genunchi. Ăsta-i mare javră. Cum i-am spus că avem de plătit pensie alimentară...

— Pensie alimentară? repetă părintele îngrozit.

---

51 Rachiu de ienupăr.

52 Vişinată.

— Da, pensie alimentară, domnule *feldkurat,* despăgubire fetelor. Mi-aţi spus să scornesc ce m-o tăia capul şi altceva nu mi-a trecut prin scăfîrlie. La noi acasă, un cizmar a plătit pensie alimentară la cinci fete o dată şi era disperat săracu; s-a împrumutat cu bani pentru asta şi toată lumea l-a crezut. Era într-o situaţie îngrozitoare. M-au întrebat de ce fel de fată e vorba, şi eu le-am spus că e foarte frumoasă, că n-are nici cincisprezece ani. Mi-au cerut şi adresa ei.

— Tii, ce pocinog mi-ai făcut, Švejkule! oftă preotul, învîrtindu-se nervos prin odaie. Altă boroboaţă! urmă el, apucîndu-se cu mîinile de cap. Ah, şi cum mă doare capul!

— Le-am dat adresa unei baba surde de pe strada noastră, îl lămuri Švejk. Voiam să execut întocmai ordinul, pentru că ordinul e ordin. Nu m-am dat bătut... trebuia să scornesc ceva. Şi voiam să vă mai spun că pe coridor aşteaptă oamenii pentru pian. I-am chemat să-l ducă la casa de amanet, domnule *feldkurat.* Nu-i nici o pagubă dacă scoatem pianul din casă. O să fie mai mult loc şi o să avem mai mulţi bani puşi deoparte. O s-avem linişte cîteva zile. Şi dacă o întreba domnul proprietar ce vrem să facem cu pianul, îi spun eu că s-au rupt sîrmele şi l-am trimis la fabrică, să-l dreagă. Portăresei i-am şi spus-o, ca să nu se mire cînd l-om încărca. Am găsit şi un cumpărător pentru canapea. E un cunoscut de-al meu, negustor de mobilă veche. Mi-a spus că vine după-prînz. Astăzi canapelele de piele se plătesc bine.

— Altă boroboaţă n-ai mai făcut, Švejk? întrebă preotul ţinîndu-se mereu cu mîinile de cap şi luînd o înfăţişare de om ajuns la disperare.

— Cu respect vă raportez, domnule *feldkurat,* că am adus în loc de două sticle cu rachiu de nuci, din cel care cumpără domnul căpitan Snabl, cinci sticle, ca să fie niţică provizie şi să avem ce bea. Pot să mă duc cu pianul ăsta înainte de a închide casa de amanet?

Preotul făcu un gest disperat cu mîna, şi peste puţin, pianul fu urcat în camion.

Cînd se întoarse de la casa de amanet, Švejk îl găsi pe preot aşezat în faţa unei sticle desfundate de rachiu de nuci şi blestemînd că la prînz i se servise un şniţel care nu era destul de bine prăjit.

Părintele se îmbătase iar. Îi declară lui Švejk că de a doua zi va începe o viaţă nouă.

Băutorul de alcool, zicea el, e un materialist vulgar, dar omul trebuie să ducă mai ales o viaţă spirituală.

Filozofă cam vreo jumătate de ceas. Cînd desfundă a treia sticlă, veni negustorul de mobilă veche şi preotul îi vîndu canapeaua pe o nimica toată, poftindu-l să ia loc să mai schimbe o vorbă. Se făcu foc cînd negustorul se scuză că se duce să mai cumpere şi o măsuţă de noapte.

— Păcat că n-am eu una, se tîngui preotul, dar de, omul nu se gîndeşte la toate.

După plecarea negustorului de mobilă veche, preotul se aşeză la taclale cu Švejk, cu care mai goli o sticlă. O bună parte a convorbirii lor fu consacrată părerilor personale ale părintelui despre femei şi jocul de cărţi.

Stătură de vorbă multă vreme. Amurgul îl surprinse în aceeaşi conversaţie amicală.

Noaptea însă lucrurile luară altă întorsătură. Preotul reveni la starea în care se aflase în ajun, îl confundă pe Švejk cu altcineva şi-i zicea: „Te rog, nu se poate, nu pleca, îţi mai aduci aminte de cadetul ăla cu părul roşu?”

Această idilă dură pînă în momentul în care Švejk îl luă scurt:

— Gata, m-am săturat. Acu, bagă-te în pat şi dormi! Ai înţeles?

— Mă bag, drăguţule, mă bag... se poate?... cum să nu mă bag! bîigui preotul. Îţi aminteşti cînd mergeam împreună, în clasa a cincea, şi-ţi făceam temele la limba greacă? Aveţi o vilă la Zbraslav. Şi puteţi să călătoriţi cu vaporul pe Vltava. Ştiţi ce e aia Vltava?

Švejk îl sili să-şi scoată cizmele şi să se dezbrace. Preotul se supuse, protestînd, în faţa unor persoane imaginare.

— Vedeţi, domnilor, se adresa el dulapului şi ficusului, cum se poartă cu mine rudele mele? Nu vreau să ştiu de rude, hotărî el deodată, întinzîndu-se în pat. Nu vreau să ştiu de ele, chiar dacă s-ar uni cerul şi pămîntul împotriva mea!

În curînd odaia răsună de sforăitul sfinţiei-sale.

4

Între timp Švejk făcu o vizită la el acasă, la bătrîna lui îngrijitoare madam Mullerova. Din păcate nu o găsi acasă decît pe vara doamnei Mullerova, care îl înştiinţă plîngînd că madam Mullerova fusese arestată chiar în seara în care plecase el la militărie. Bătrîna fusese judecată de tribunalele militare şi, neputîndu-se dovedi nimic împotriva ei, fusese internată în lagărul de concentrare de la Steinhof, de unde trimisese chiar o carte poştală.

Švejk luă această relicvă de familie şi citi:

„Dragă Aninka! O ducem foarte bine aci, sîntem cu toţii sănătoşi. Vecina mea de pat mine, are. Încolo toate bune. Mîncare avem destulă, şi strîngem cartofi pentru supă. Am auzit că domnul Švejk a murit, cată dar de află unde zace, ca după război să-i putem împrejmui mormîntul. Am uitat să-ţi spun că în pod, în colţul întunecos, într-o lădiţă, era un căţeluş mic, un pui de şoricar. Au trecut însă atîtea săptămîni de cînd nu i s-a dat nimic de mîncare, de atunci de cînd au venit să mă ridice pentru. Cred că acum e prea tîrziu şi că bietul căţeluş o fi şi el în Domnului.”

Şi peste întreaga scrisoare stampila trandafirie: „Zensuriert K.u.K. Konzentrationslager Steinbof”.[53]

— Într-adevăr, căţeluşul era mort, glăsui printre sughiţuri verişoara doamnei Mullerova. Şi casa dumitale e de nerecunoscut. Am chiriaşe nişte croitorese. Şi-au

[53] Cenzurat Lagărul de concentrare chezaro-crăiesc Steinhof (germ.).

făcut salon de croitorie în odaia dumitale. Unde te-ntorci, numai jurnalle de modă pe pereţi şi flori la ferestre.

Verişoara doamnei Mullerova era neliniştită.

Printre sughiţuri şi văicăreli îşi mărturisi în cele din urmă teama că Švejk fugise din armată şi vrea s-o amărască, nenorocind-o şi pe ea. Pînă la urmă, ajunse să-i vorbească ca unui aventurier.

— Bună glumă, n-am ce zice, făcu Švejk. Ei bine, află, madam Kejrova, că ai toată dreptatea, am dezertat. Ca să scap a trebuit să ucid cincisprezece vagmiştri şi plutonieri majori. Dar nu cumva să spuneţi cuiva...

Şi Švejk îşi părăsi inospitaliera-i locuinţă, adăugînd:

— Madam Kejrova, am cîteva gulere şi plastroane la spălătorie, scoate-mi-le ca să am cu ce mă îmbrăca civil cînd m-oi întoarce din armată. Mai aveţi grijă să nu-mi mănînce moliile hainele din dulap. Iar domnişoarele care dorm în patul meu prezintă-le complimente din parte-mi.

După asta, Švejk se duse la „Potirul”. Cînd îl văzu, doamna Palivcova declară că nu-i dă de băut, încredinţată fiind că fugise din armată.

— Bărbatul meu, începu ea vechea poveste, era atît de prevăzător şi cu toate astea l-au arestat şi stă închis, fără nici o vină. Şi oameni ca ăştia umblă slobozi prin lume, fug din armată... Noi sîntem mai cu băgare de seamă decît dumneata, îşi încheie ea disertaţia, şi cu toate astea suferim. Nu oricine are norocul dumitale.

La această convorbire asistă şi un om în vîrstă, un lăcătuş de la Smichov, care se apropie de Švejk spunîndu-i:

— Domnule, fii te rog bun şi aşteaptă-mă afară; trebuie să vorbesc cu dumneata.

În stradă se înţelese cu Švejk, pe care şi el, după cîte auzise de la cîrciumăreasa Palivcova, îl credea dezertor.

Îi destăinui că are un fecior, care a fugit din armată şi se află la bunică-sa, la Jasenna, lîngă Josefov.

Fără să ţină seama de faptul că Švejk îl asigura că nu e dezertor, îi strecură în mînă o monedă de zece coroane.

— Ăsta-i un prim-ajutor, zise el, trăgîndu-l la vinăria după colţ. Eu te înţeleg, de mine nu trebuie să-ţi fie teamă!

Švejk reveni noaptea tîrziu la preotul de campanie, care nu se întoarse încă acasă.

Sfinţia-sa sosi abia spre ziuă, îl trezi pe Švejk şi-i spuse:

— Mîine mergem să ţinem sfînta slujbă la garnizoană. Fă cafea cu rom. Sau mai bine fierbe un grog.

XI

Švejk se duce cu feldkuratul Otto Katz să oficieze slujba religioasă de campanie

1

PREGĂTIRILE DE MASACRARE A OAMENILOR S-AU FĂCUT TOTDEAUNA ÎN NUMELE LUI DUMNEZEU, SAU AL UNEI FIINŢE PRESUPUSE SUPERIOARE, PE CARE A SCORNIT-O OMENIREA ÎN FANTEZIA EI CREATOARE.

Vechii fenicieni oficiau un serviciu divin înainte de a tăia gîtul unui prizonier, cu aceeaşi solemnitate cu care generaţiile mai noi, cu cîteva mii de ani mai tîrziu, aveau să-l oficieze înainte de a porni la război, pentru a-şi trece duşmanul prin foc şi sabie.

Canibalii din Guineea şi Polinezia, înainte de a-şi mînca într-un cadru solemn prizonierii, sau oamenii nefolositori, cum sînt misionarii, călătorii, agenţii diferitelor firme comerciale, sau simplii curioşi, aduc mai întîi jertfe zeilor lor, oficiind cele mai variate ritualuri religioase. Dat fiind însă că la ei n-a pătruns încă portul odăjdiilor, îşi împodobesc şoldurile cu cununi confecţionate din penele pestriţe ale păsărilor pădurii.

Sfînta inchiziţie, înainte de a-şi arde victimele, oficia cea mai solemnă slujbă religioasă, sfînta liturghie, cu cîntări.

La execuţiile răufăcătorilor nu lipsesc niciodată preoţii, stingherind delicvenţii cu prezenţa lor.

În prusia, sărmanul condamnat era condus la secure de pastor, în Austria preotul catolic îl însoţea la ştreang, în Franţa la ghilotină, în America tot preotul îl aşază pe scaunul electric, în Spania pe fotoliul pe care era sugrumat cu un aparat ingenios, iar în Rusia, revoluţionarii erau duşi la moarte de un popă bărbos ş.a.m.d.

Şi peste tot aveau faţă de cel năpăstuit o atitudine, de parcă ar fi voit să spună: „Ţie îţi taie numai capul, te spînzură, te sugrumă, ori bagă în tine 15 000 volţi, dar cît am eu de suferit!”

Marele măcel al războiului mondial nu putea nici el să înceapă fără o binecuvîntare bisericească. Preoţii militari, din toate armatele, se rugau şi oficiau slujbe pentru victoria părţii a cărei pîine o mîncau.

La execuţiile soldaţilor răzvrătiţi preotul era totdeauna prezent. La execuţiile legionarilor cehi[54] de asemeni preotul n-a lipsit niciodată.

Nimic nu s-a schimbat din vremea cînd tîlharul Vojtech poreclit „sfîntul”, a pornit, cu paloşul într-o mînă şi cu crucea în cealaltă, să nimicească pe slavii din Baltica.

În întreaga Europă oamenii mergeau ca vitele la abator, spre care, în afara măcelarilor-împăraţi, regi, preşedinţi şi alţi potentaţi şi voievozi, erau conduşi şi de

---

[54] Membri ai legiunilor cehe care au luptat împotriva austriecilor.

preoţii de toate credinţele care le dădeau binecuvîntarea şi îi puneau să jure fals că vor lupta pe uscat, în aer şi pe mare etc.

Slujbele religioase din armată se oficiau de două ori: prima dată înaintea plecării detaşamentelor spre a-şi ocupa poziţiile pe front şi a doua oară în imediata apropiere a frontului, în preajma dezlănţuirii măcelurilor.

Îmi amintesc cum o dată, în timpul unei astfel de slujbe, un aeroplan inamic a aruncat asupra noastră o bombă, care a căzut chiar pe altarul de campanie, nemailăsînd din preotul militar decît nişte zdrenţe sîngerînde.

După această întîmplare, ziarele au scris despre el ca despre un martir, în vreme ce avioanele noastre îi făcură o manifestaţie asemănătoare preotului din tabăra adversă.

Noi am făcut mare haz pe chestia asta şi pe crucea provizorie, sub care erau îngropate rămăşiţele preotului de campanie, apăru peste noapte următoarea inscripţie funerară:

„Ce m-aştepta pe mine,
Te-ajunse şi pe tine.
Cerul, ce l-ai făgăduit mereu,
Căzu acum pe capul tău.
Şi unde-ai cîntat osanale,
Zac ciolanele tale."

2

Švejk prepară un grog teribil, care întrecea chiar şi grogurile vechilor mateloţi. Pînă şi piraţii din secolul al optsprezecelea ar fi fost mulţumiţi bînd din acest grog.

Preotul de campanie Otto Katz era entuziasmat.

— Unde ai învăţat să faci minunăţia asta? întrebă el.

— Cu ani în urmă, pe cînd hoinăream prin lume, răspunse Švejk, la Bremen, de la un marinar depravat, care spunea că grogul trebuie să fie aşa de tare, încît cel ce l-a băut, de cade cumva în mare, să poată trece înot Canalul Mînecii. După un grog slab te-neci ca un căţeluş.

— După grogul ăsta, Švejkule, o să meargă slujba strună, fu de părere preotul, şi mă gîndesc să rostesc şi cîteva cuvinte de rămas bun. Slujba, în faţa întregii trupe, nu e glumă, ca slujba de la arestul comenduirii sau ca predica pentru derbedeii de acolo. Aici trebuie să fii într-adevăr cu mintea trează. Altar de campanie avem. E demontabil, ediţie de buzunar. Maica ta Cristoase, Švejkule! strigă el deodată, apucîndu-se de cap. Ce dobitoci sîntem! Ştii unde am ascuns altarul demontabil? În canapeaua pe care am vîndut-o.

— Nenorocire, domnule *feldkurat,* zise Švejk. Îl cunosc eu pe negustorul de mobilă veche, ce-i drept, dar alaltăieri m-am întîlnit cu nevasta lui: e arestat din pricina unui dulap de furat, iar canapeaua noastră e la un învăţător de la Vrsovice. Mare dandana cu altarul ăsta! Cel mai bine ar fi să bem grogul şi să pornim în

căutarea lui, pentru că, dacă nu mă înşel, fără altar de campanie nu se poate ţine slujba.

— Adevărat, numai altarul ne mai lipseşte, zise preotul îngîndurat, încolo totul e pregătit pe cîmpul de exerciţii. Tîmplarii au şi construit podiumul. Chivotul ni-l împrumută de la Brevnov. Potirul... ar trebui să-l am pe al meu, dar unde o fi...

Căzu pe gînduri: „Să zicem că l-am pierdut... Luăm cupa locotenentului Wittinger, de la regimentul 75. Cîndva, cu ani în urmă, a alergat la un concurs şi a cîştigat-o pentru clubul «Sport-Favorit»! E un bun alergător. A făcut patruzeci kilometri, Viena-Modling, într-o oră şi patruzeci şi opt de minute, cel puţin aşa se laudă mereu. M-am înţeles încă de ieri cu el. Ce dobitoc sînt că las toate pînă în ultimul moment! De ce, blegul de mine, nu m-am uitat în canapea?”

Sub influenţa grogului preparat după reţeta marinarului depravat din Bremen, începu să se ocărască singur, aplicîndu-şi cele mai variate nume de animale.

— E timpul să mergem să căutăm altarul de campanie, îl îndemnă Švejk, că s-a luminat de ziuă. Să-mi pun numai uniforma şi să mai beau un grog.

În sfîrşit, porniră. În drum spre nevasta negustorului de mobilă veche, preotul de campanie îi spuse lui Švejk că în ajun cîştigase mulţi bani la „binecuvîntarea Domnului” şi că, dacă va ieşi bine şi cu slujba din ziua aceea, va putea să răscumpere pianul de la casa de amanet.

Era ceva asemănător cu făgăduielile de jertfă ale păgînilor.

De la nevasta negustorului, trezită din somn, aflară adresa învăţătorului de la Vrsovice, noul proprietar al canapelei. Preotul de campanie fu foarte galant. O ciupi de obraji şi o gîdilă sub bărbie.

O porniră spre Vrsovice pe jos, sfinţia-sa simţind nevoia să se plimbe la aer curat, ca să-şi mai primenească gîndurile.

La Vrsovice, în casa învăţătorului — un domn în vîrstâ şi evlavios — îi aşteptă o surpriză neplăcută. Găsind altarul de campanie în canapea, bătrînul, încredinţat că întîmplarea era un semn dumnezeiesc, îl dăruise bisericii din Vrsovice, pentru sacristie, luîndu-şi libertatea de a scrie pe dosul altarului următoarele *„Dăruit întru cinstirea şi lauda Domnului, de domnul Karalik, învăţător pensionar, în anul Domnului 1914”.* Surprins în izmene, învăţătorul se simţea foarte stingherit.

Din convorbirea avută cu el, reieşea că atribuise descoperirii sale însemnătatea unei minuni şi porunci dumnezeieşti. Cînd cumpărase canapeaua, un glas lăuntric i-ar fi spus: „Uită-te şi vezi ce e în lada acestui divan”. Mai văzuse, zicea, în vis un înger, care i-a poruncit ritos: „Deschide lada canapelei!” Şi el a ascultat porunca.

Cînd a văzut înăuntru altarul în miniatură, demontabil-pliant, cu un loc anume pentru tabernacol, a îngenuncheat în faţa canapelei şi s-a rugat fierbinte, aducînd laudă Domnului, a socotit apoi drept o poruncă cerească să împodobească cu el biserica de la Vrsovice.

— Păi, nu prea aţi făcut bine, zise preotul de campanie. De vreme ce obiectul nu vă aparţinea, trebuia să-l predaţi poliţiei, nu unei afurisite de sacristii.

— Minunea asta vă poate crea neplăceri, interveni şi Švejk. Dumneata ai cumpărat o canapea şi nu un altar, care e trecut în inventarul armatei. Porunca asta cerească poate să vă coste scump. Nu trebuia să daţi nimic îngerilor. Un ţăran de la Zhor a dezgropat şi el cu plugul pe ogorul lui un potir, provenit din jefuirea unei sfinte biserici, şi ascuns acolo, pentru vremuri mai bune, cînd furtul va fi dat uitării. Şi el a crezut că e vorba de o poruncă cerească, şi în loc să topească potirul s-a dus cu el la preot, zicînd că vrea să-l dăruiască bisericii. Domnul părinte şi-a zis că ţăranul avea mustrări de cuget şi trimise după primar. Primarul a chemat jandarmii, iar ţăranul nevinovat a fost osîndit pentru furt de obiecte sfinte, deoarece îndruga mereu ceva despre o minune. Încercînd să se apere, a început să vorbească de un înger, ba a mai amestecat-o în daravera asta şi pe Maica Domnului, şi pînă la urmă s-a ales cu zece ani de puşcărie. Cel mai bine aţi face să mergeţi cu noi la preot, ca să ne dea înapoi bunul armatei. Altarul de campanie nu-i o pisică sau o pereche de ciorapi, pe care le puteţi dărui cui poftiţi.

Bătrînul tremura din tot trupul şi, în timp ce se îmbrăca, îi clănţăneau dinţii.

— Credeţi-mă că eu n-am avut şi n-am urmărit nici un gînd rău. Am socotit că în urma acestei porunci cereşti, pot să împodobesc bisericuţa noastră săracă de la Vrsovice.

— Pe socoteala armatei, se înţelege, zise Švejk, aspru şi apăsat. Mulţumesc lui Dumnezeu de aşa poruncă. Tot aşa s-a întîmplat şi cu unul Pivonka, din Chotebor, care, cînd i s-a încurcat mîna pe funia unei vaci străine, tot poruncă dumnezeiască credea că e.

Aşa de mult se zăpăcise bietul bătrîn de toată vorbăria asta, încît nici nu mai încercă să se dezvinovăţească. Se căznea să se îmbrace cît mai repede şi să descurce încurcătura.

Preotul de la Vrsovice dormea încă. Trezit de larma de afară, începu să bombăne, crezînd, în mahmureala lui, că era chemat la vreo împărtăşanie.

— Să mă mai slăbească cu ultima împărtăşanie, mormăi el furios, în timp ce se îmbrăca fără nici un chef. Ce oameni! Îşi amintesc de moarte tocmai cînd ţi-e somnul mai dulce, ca pînă la urmă să te mai ciorovăieşti cu ei pentru bani!

Se întîlniră în tindă, el, reprezentantul lui Dumnezeu printre catolicii civili de la Vrsovice, şi celălalt, reprezentantul pe pămînt al lui Dumnezeu, ataşat pe lîngă armată.

La urma urmei era vorba de o contestaţie între un civil şi un militar.

Dacă preotul din Vrsovice susţinea că altarul de campanie n-avea ce căuta în canapea, preotul militar fu de părere că, în nici un caz, nu îşi avea locul în sacristia unei biserici unde vin numai civili.

Švejk interveni în discuţie arătînd că e uşor să îmbogăţeşti o biserică săracă, pe spinarea armatei. Cuvîntul „săracă” îl rosti între ghilimele.

În cele din urmă, intrară în sacristia bisericii şi preotul le eliberă altarul de campanie, în schimbul următoarei adeverinţe:

„Am primit altarul de campanie, care printr-o întîmplare a ajuns în biserica din Vrsovice.

Preot milita: O t t o K a t z.”

Faimosul altar era produsul unei firme evreieşti, „Moritz Mahler” din Viena, care fabrica tot felul de obiecte şi odoare bisericeşti, ca mătănii, icoane etc.

Altarul se compunea din trei părţi, cu o poleială de aur, vizibil falsă, ca şi gloria sfintei biserici.

Fără puţină fantezie ar fi fost greu să desluşeşti ce anume voiau să reprezinte icoanele zugrăvite în cele trei părţi. Un lucru însă era sigur, că era un altar pe care la fel de bine l-ar fi putut folosi păgînii de pe Zambezi, sau şamanii buriaţilor şi ai mongolilor.

Zugrăvit în culori ţipătoare, arăta de departe ca o tăblie multicoloră, din acelea pentru examinarea daltoniştilor de la calea ferată.

O singură figură atrăgea luarea-aminte: un fel de om despuiat, purtînd aureolă de sfînt, cu trupul verzui ca tîrtiţa unei gîşte care pute, în prima fază de descompunere.

Nimeni nu-i făcea nici un rău acestui sfînt. Dimpotrivă, era străjuit de ambele părţi de două făpturi înaripate, care trebuiau să închipuie îngerii. Spectatorul avea însă impresia că sfîntul acela despuiat urla, îngrozit de societatea în mijlocul căreia se află. Îngerii păreau nişte dihănii din basme, ceva între o pisică sălbatică, cu aripi, şi un monstru apocaliptic.

În faţa lui era o icoană, care voia să înfăţişeze sfînta treime. În ceea ce priveşte porumbiţa, luată în linii mari, pictorul nu prea a avut ce să-i strice. Pictase o pasăre oarecare, ce putea fi la fel de bine şi porumbiţă şi găinuşă de rasă albă.

În schimb, Dumnezeu-tatăl arăta ca un bandit din vestul sălbatic, aşa cum e înfăţişat publicului în pasionantele filme de aventuri.

Fiul Domnului, dimpotrivă, era un bărbat tînăr, vesel, cu o burtă respectabilă, acoperită cu ceva ce semăna a chiloţi de baie. Luat în întregime, făcea impresia unui sportsman. Crucea, pe care-o avea în mînă, o ţinea cu eleganţa cu care se ţine o rachetă de tenis.

De departe totul se confunda într-o pată, care făcea impresia unui tren ce intră în gară. În ceea ce priveşte a treia icoană, era greu de ghicit ce anume voia să reprezinte.

Soldaţii se certau întotdeauna, încercînd să dezlege şarada. Unul din ei recunoscu în ea un peisaj din regiunea Sazava.

Sub icoană se afla însă următoarea inscripţie: *„Heilige Maria, Mutter Gottes, erbarme unser”* [55].

În sfîrşit, Švejk reuşi să încarce cu bine altarul în trăsură, apoi se urcă pe capră, lîngă birjar; în spatele lui, preotul îşi întinse comod picioarele peste sfînta treime.

Švejk tăifăsuia cu birjarul despre război.

Birjarul era răzvrătit. Făcea tot felul de reflecţii cu privire la victoriile armatelor austriece, ca de pildă: „Aţi turtit fesul în Serbia” şi altele asemănătoare. Cînd ajunseră la bariera oraşului, vameşul îi întrebă ce anume transportă.

---

[55] Sfînta fecioară Maria, Maica Domnului, îndură-te de noi (germ.).

Švejk răspunse:

— Sfînta treime, Sfînta fecioară şi *feldkuratul.*

În acest timp, pe cîmpul de exerciţii, companiile, gata de marş, aşteptau cu nerăbdare. Mai avură însă de aşteptat, pentru că Švejk şi *feldkuratul* trebuiră să treacă şi pe la locotenentul Wittinger, după cupa sportivă, apoi la mănăstirea Brevnov, după chivot, artofor şi altele trebuincioase sfintei slujbe, inclusiv o sticlă de vin pentru împărtăşanie. Se vede cît de colo că nu e aşa de simplu să oficiezi slujba religioasă în armată.

— Toate le facem de mîntuială, zise Švejk birjarului.

Şi avea dreptate, căci ajungînd pe cîmpul de exerciţii, lîngă podiumul cu pereţii laterali de scîndură şi cu o masă, pe care trebuia instalat altarul de campanie, preotul îşi aminti că uitase de ministrant.

Oficiul de ministrant i-l făcea întotdeauna un infanterist, care preferase însă să fie mutat la telefon şi acum era plecat pe front.

— Nu face nimic, domnule *feldkurat,* zise Švejk, pot şi eu să-i ţiu locul.

— Dar te pricepi?

— N-am făcut-o niciodată, recunoscu Švejk, dar de ce na-ş încerca? Acum e război şi în război oamenii fac treburi la care nici n-ar fi visat altădată. Un fleac de *„et cum spirtu tuo”,* la *„dominus vobiscum”* al dumneavoastră, oi fi eu în stare să-i trag. Şi apoi socot că nu e aşa de mare scofală să mă învîrtesc în jurul dumneavoastră cum se învîrte pisica în jurul mămăligii fierbinţi. Şi să vă spăl mîinile şi să vă torn vinişor din căniţe...

— Bine, încuviinţă *feldkuratul,* dar mie să nu-mi torni apă. Mai bine toarnă de pe acum vin şi în celelalte căni. De altfel, o să-ţi dau eu de veste la timp, cînd să treci la stînga, cînd la dreapta. Dacă fluier încet, o dată, înseamnă la dreapta, de două ori, la stînga. Şi nici cu cartea de rugăciuni nu-i nevoie să te oboseşti prea mult. Restu-i o jucărie. Nu cumva ai trac?

— Mie nu mi-e frică de nimic, domnule *feldkurat,* nici să fac pe ministrantul.

Şi într-adevăr, preotul a avut dreptate cînd a spus că ,,restu-i o jucărie”.

Lucrurile au mers strună.

Cuvîntarea *feldkuratului* a fost scurtă:

— Soldaţi! Ne-am adunat aci, ca înainte de a porni pe cîmpul de luptă să ne înălţăm inimile către Dumnezeu, ca să ne dăruiască izbînda şi să ne ţie sănătoşi. Nu vreau să vă ţin mult cu vorba. Vă doresc numai bine.

— *Ruht!*[56] strigă bătrînul colonel, din aripa stîngă a coloanei.

Slujbei religioase de campanie i se zice „de campanie” pentru că e supusă aceloraşi legi, ca şi tactica pe cîmpul de bătălie. În timpul manevrelor îndelungate de pe vremea războiului de treizeci de ani, slujbele religioase de campanie erau şi ele nespus de lungi.

În acord cu tactica modernă, cînd mişcările de trupe se fac cu repeziciune şi operativitate, slujba religioasă de campanie trebuie să se supună aceluiaşi ritm.

---

[56] Pe loc repaus ! (Germ.)

Slujba din acea zi a ţinut exact zece minute şi cei care au stat în preajma preotului s-au mirat grozav auzindu-l fluierînd în timpul slujbei.

Švejk răspundea cu precizie la semnale. Trecea cînd în dreapta altarului, cînd în stînga şi nu spunea altceva decît: *„Et cum spiritu tuo”.*

Toată ceremonia evoca un dans indian în jurul pietrei de sacrificiu, avînd darul binefăcător de a risipi monotonia cîmpului de exerciţiu, searbăd şi prăfuit, cu aleea de pruni la orizont şi cu latrinele al căror miros înlocuia mirozna mistică a cădelniţelor din bisericile gotice.

Petreceau cu toţii de minune. Ofiţerii, în jurul colonelului, îşi povesteau anecdote şi astfel totul se desfăşură în cea mai perfectă ordine. Ici-colo se auzea printre soldaţi: „Dă-mi şi mie un fum”.

Şi norişorii albaştri ai fumului de tutun se înălţau încetişor spre cer ca fumul jertfei. Fumau cu toţii de la mic la mare, văzînd că şi domnul colonel îşi aprinsese ţigara.

În sfîrşit se auzi comanda: *Zum Gebet !*[57] Cît ai bate din palme, se stîrni un vîrtej de pulbere şi caierul de uniforme cenuşii îngenunche în faţa cupei locotenentului Wittinger cucerită pentru apărarea culorilor clubului „Favorit Sport”, în cursa Viena-Modling.

Cupa era plină şi aprecierea unanima a celor prezenţi la manipulaţiile preotului de campanie, care începuse să circule printre şirurile de ostaşi, fu exprimată prin cuvintele: „Da bine mai ştie să sugă!”

Această operaţie fu repetată de două ori. Apoi se auzi încă o dată: „Pentru rugăciune”. Fanfara intonă grav: „Ocroteşte-l, Doamne”[58], după care urmă încolonarea şi plecarea.

— Strînge catrafusele astea, îi porunci preotul de campanie lui Švejk, arătînd spre altarul de campanie, să le putem duce înapoi, de unde le-am luat!

Porniră din nou cu birjarul lor şi restituiră toate, cinstit, afară de sticla cu vin sfinţit.

Ajungînd în sfîrşit acasă, după ce-l trimiseră pe nenorocitul de birjar la comandament, ca să-şi încaseze drepturile ce i se cuveneau pentru diversele curse, Švejk se adresă preotului de campanie:

— Cu respect vă raportez, domnule *feldkura*: nu vă supăraţi că vă întreb: ministrantul trebuie să fie numaidecît de aceeaşi religie cu cel care oficiază?

— Fireşte, răspunse preotul, altminteri slujba nu e valabilă.

— Atunci să ştiţi, domnule *feldkurat,* că s-a făcut o mare greşeală, zise Švejk. Eu n-am religie. Mare ghinionist mai sînt!

Feldkuratul se uită la Švejk, tăcu un timp, îl bătu apoi pe umăr şi zise:

— Bea vinul sfinţit care a mai rămas în sticlă şi închipuieşte-ţi că te-ai întors în sînul bisericii.

---

57 Pentru rugăciune ! (Germ.)

58 Imnul austriac.

XII
Controversă religioasă

Se întîmpla ca Švejk să nu-l vadă zile întregi pe duhovnicul sufletelor militare. Preotul de campanie îşi împărţea timpul între datorie şi desfrîu şi pe acasă dădea foarte rar, murdar, nespălat, ca un cotoi în călduri, care-şi face explorările amoroase pe acoperişuri.

Cînd venea pe acasă şi avea chef de vorbă, obişnuia, înainte de a adormi, să stea la taifas cu Švejk despre tot soiul de idealuri înălţătoare, despre avînt, despre plăcerile spirituale.

Uneori încerca să se exprime în versuri, citînd din Heine.

Švejk avu cinstea să mai oficieze o dată cu preotul de campanie slujba religioasă la un detaşament de pionieri săpători, unde din greşeală mai fusese invitat un preot militar, un fost catihet, om cu mare frică de Dumnezeu, care a rămas perplex cînd colegul său îi oferi o duşcă de coniac, din bidonul lui Švejk, pe care acesta obişnuia să-l poarte totdeauna cu el la astfel de solemnităţi.

— E o marcă bună, îl îndemnă *feldkuratul* Otto Katz. Bea oleacă şi du-te acasă. De rest am eu grijă, simt nevoia să stau sub cerul liber, mă cam doare capul azi.

Preacuviosul preot militar plecă, clătinînd din cap, iar Katz se achită, ca totdeauna, în mod strălucit, de misiunea lui.

De data aceasta sîngele Domnului se transformă în şpriţ şi predica fu mai lungă, dat fiind că din trei în trei cuvinte adăuga cîte un: „şi aşa mai departe” sau „de bună seamă”.

— Ostaşi, astăzi veţi pleca pe front, şi aşa mai departe. Îndreptăţi-vă acum gîndurile spre Dumnezeu şi aşa mai departe, de bună seamă. Nu puteţi şti, de bună seamă, ce se va întîmpla cu voi şi aşa mai departe...

Şi tot aşa tuna într-una de la altar: „Şi aşa mai departe” şi „de bună seamă”, alternând cu Dumnezeu şi cu toţi sfinţii.

În înflăcărarea şi avîntul său oratoric, *feldkuratul* îl evocă şi pe prinţul Eugen de Savoia ca pe un sfînt care-i va ocroti în vreme ce ei vor construi poduri peste rîuri. Slujba religioasă se sfîrşi, fără nici un incident, plăcută şi distractivă. Săpătorii se desfătaseră de minune.

La înapoiere, conductorul nu voi să-i lase în tramvai cu altarul demontabil.

— Cînd ţi-oi trage una în cap cu sfîntul ăsta! îl ameninţă Švejk pe conductor.

Ajungînd în sfîrşit cu bine acasă, constatară că pierduseră undeva, pe drum, tabernacolul.

— Nu face nimic, observă Švejk. Primii creştini au slujit sfînta liturghie şi fără tabernacol. Dacă am da şfară în ţară, cinstitul aducător ar cere de bună seamă răsplată. Să fi fost bani, poate că nu s-ar fi găsit nici un aducător cinstit, cu toate că oameni din ăştia mai sînt. La noi, la Budejovice, a fost la regiment un soldat, un

dobitoc cumsecade, care într-o zi a găsit pe stradă şase sute de coroane pe care le-a predat la poliţie. În gazete s-a scris despre el că e om cinstit. Şi aşa a ajuns de batjocura lumii. Nimeni nu mai sta de vorbă cu el, toţi îi ziceau: „Tîmpitule, cum ai putut să faci o prostie ca asta? Dacă mai ai un pic de onoare în tine, ar trebui să te usture pînă la moarte!” Era în vorbă cu o fată şi ea n-a mai vrut să ştie de el. Cînd a venit acasă, în concediu, şi s-a dus să asculte muzică, prietenii l-au dat afară din cîrciumă. Sărmanul de el, a pus-o la inimă, s-a îmbolnăvit de inimă rea şi pînă la urmă s-a aruncat înaintea trenului. Altă dată, tot aşa, un croitor de pe strada noastră a găsit un inel de aur. Oamenii l-au sfătuit de bine, să nu-l ducă la poliţie, el însă, încăpăţînat, nu i-a ascultat. L-au primit cuviincios, aşa cum nu se obişnuieşte la poliţie, mai ales că, ziceau, fusese anunţată pierderea unui inel de aur cu briliant; pe urmă însă, uitîndu-se la piatră, i-au spus: „D-apoi bine, omule, asta-i sticlă, nu briliant. Cat ţi s-a dat pentru briliant? Am mai văzut noi cinstiţi de ăştia, de felul dumitale”. Pînă la urmă s-au lămurit că mai pierduse unul un inel de aur, cu un briliant fals, o amintire de familie, zicea, dar croitorul a stat închis trei zile, pentru că, în enervarea lui, şi-a permis să insulte gardianul. A căpătat răsplata legală de zece la sută, o coroană şi douăzeci heleri, ciurucul găsit valorînd douăsprezece coroane. A aruncat recompensa legală în faţa păgubaşului care l-a dat în judecată pentru atentat la onoare şi croitorul s-a mai ales şi cu zece coroane amendă. După asta, spunea cui voia să asculte că omul cinstit nu merită decît douăzeci şi cinci la spate, că trebuie bătut la sînge şi tăiat în bucăţele în piaţa publică, ca să fie pildă şi să nu mai facă şi alţii ca el. Eu cred că tabernacolul nostru nu ni-l mai aduce nimeni înapoi, măcar că are pe dos ştampila regimentului, pentru că nimeni nu vrea să aibă de-a face cu efecte militare. Decît să intre cumva în bucluc, mai bine îl aruncă-n gîrlă. Ieri, la cîrciuma „La cununa de aur”, am stat de vorbă cu unul de la ţară, un om de cincizeci şi şase de ani, care se ducea la prefectură, la Nova Paka, să întrebe de ce i-au rechiziţionat căruţa. La întoarcere, după ce l-au luat la goană, s-a oprit să caşte gura la un convoi militar, care staţiona în piaţă. Un tînăr l-a rugat să vadă niţel de cai că vine numaidecît. Zicea că duce provizii de conserve pentru armată. Şi dus a fost. Cînd s-a urnit convoiul, l-au silit să meargă cu ei şi a ajuns tocmai în Ungaria, unde a rugat şi el pe cineva să-i vadă de căruţă şi numai aşa a scăpat, altfel îl tîrau pînă în Serbia. S-a întors hututui de tot şi zicea că nu mai vrea să aibă de-a face cu cele militare cîte zilişoare o mai avea.

Seara, primiră vizita preacuviosului preot de campanie, care dimineaţa voise să oficieze împreună cu ei slujba religioasă pentru detaşamentul de pionieri-săpători. Era un fanatic, care îşi băgase-n cap să-i aducă pe toţi pe căile Domnului. Pe vremea cînd fusese catihet, insufla copiilor sentimentul religios folosind ca argument suprem bătaia, şi dînd astfel prilej diferitelor gazete să publice din cînd în cînd despre el scurte note intitulate: *Catihetul brută, un catihet bătăuş* etc. Era încredinţat că pentru copii nuiaua e scula cea mai de preţ întru învăţul catehismului.

Rămăsese şchiop de un picior, în urma unei vizite făcute de tatăl unui elev, pe care preacuviosul îl cîrpise zdravăn pentru că îşi manifestase anumite îndoieli în

ceea ce priveşte sfînta treime. îi trăsese trei palme: în numele tatălui, prima, a fiului, a doua, şi a sfîntului duh, a treia.

Acum venea să-l readucă pe calea cea dreaptă pe colegul său Katz, să-i deschidă sufletul. Începu făcînd următoarea observaţie:

— Sînt mirat că la dumneata nu văd nici un crucifix. Mă întreb unde-ţi citeşti breviarul? Nici o icoană de sfinţi nu împodobeşte pereţii odăii dumitale. Ce-ai acolo, deasupra patului?

Katz zîmbi:

— Asta-i *Suzana în baie,* iar femeia goală, de sub ea, o veche cunoştinţă a mea. În dreapta, e o stampă japoneză, reprezentînd împreunarea dintre o gheişă şi un bătrîn samurai. Un lucru foarte original nu? Breviarul îl ţin în bucătărie. Švejkule, adu-l încoace şi deschide-l la pagina a treia.

Švejk ieşi; din bucătărie se auziră una după alta trei pocnituri.

Preacuviosul părinte rămase încremenit: pe masă îşi făcură apariţia trei sticle de vin destupate.

— E un vin uşor, de liturghie, domnule coleg, zise Katz, de calitate foarte bună, riesling. Aduce la gust cu vinul de Moselle.

— Nu beau, răspunse cu dîrzenie preacuviosul, eu am venit la dumneata să-ţi vorbesc din inimă, să-ţi deschid sufletul.

— Tocmai de aceea o să ţi se usuce gîtlejul, domnule coleg, zise Katz. Bea, că eu te ascult. Sînt un om foarte răbdător şi ştiu să ascult părerile altora.

Evlaviosul preot bău puţin şi holbă ochii.

— Bun vin, al dracului, nu-i aşa, domnule coleg?

Fanaticul răspunse aspru:

— Bag de seamă că dumneata drăcuieşti.

— Obişnuinţa, răspunse Katz. Uneori mi se întîmplă să blestem. Švejk, mai toarnă-i un pahar domnului părinte. Te pot asigura că înjur şi de dumnezei, de văzduh şi de grijanie. Sînt convins că, după ce vei sluji cît mine în armată, ai să începi şi dumneata să sudui. Nu e chiar atît de greu, şi nouă, duhovnicilor, ne sînt foarte, foarte familiare cuvintele: cer, Dumnezeu, cruce şi preasfinţi. Sună aşa de frumos, şi cine altul le rosteşte mai bine ca noi, specialiştii? Hai, bea, colega!...

Maşinal fostul catihet mai trase o înghiţitură. Se vedea că vrea să spună ceva, dar nu izbutea. Îşi adună gîndurile.

— Capul sus, domnule colega, continuă Katz, nu sta aşa plouat, de parc-ar fi să te spînzure peste cinci minute. Am auzit despre dumneata că o dată, într-o vineri, ai mîncat din greşeală, la restaurant, cotlet de porc, crezînd că era joi, şi că la closet ţi-ai băgat degetul în gît ca să-l dai afară, încredinţat fiind că Dumnezeu te va pedepsi. Eu mănînc carne fără frică în timpul postului, şi iadul nu mă-nspăimîntă. Pardon, beţi, vă rog. Aşa-i că acum te simţi mai bine? Sau poate că dumneata ai o concepţie înaintată despre iad şi mergi cu spiritul vremii şi cu reformiştii? Adică, în locul cazanelor obişnuite cu pucioasă pentru bieţii păcătoşi, vezi vase papiniane, cazane cu mare presiune? Păcătoşii sînt prăjiţi în margarină, fripţi pe grătare cu curent electric, milioane de ani în şir trec peste ei maşini de bătătorit şoselele, iar

de scîrţîitul dinţilor se îngrijesc dentiştii cu instrumente speciale; gemetele sînt înregistrate pe plăci de gramofon, iar discurile se trimit apoi în rai spre a-i înveseli pe cei drepţi. În rai funcţionează pulverizatoare cu apă de Colonia, iar filarmonica execută numai Brahms, de ţi se urăşte, aşa că pînă la urmă ajungi să preferi iadul sau purgatoriul. Îngerii au în bucile şezutului elice de aeroplan, ca să nu-şi obosească prea mult aripioarele. Hai, bea, domnule coleg; Švejkule, toarnă-i coniac, am impresia că domnul părinte nu se simte bine.

După ce-şi veni în fire, cuviosul prelat murmură:

— Religia e o chestiune de raţionament. Cine nu crede în existenţa sfintei treimi...

— Švejkule, îl întrerupse Katz, mai toarnă un coniac domnului *feldkurat,* ca să-şi vie în fire. Şi spune-i şi dumneata ceva... Švejk...

— Cu respect vă raportez, domnule *feldkurat,* începu Švejk, că nu demult, la Vlasim, a fost un paroh care, după ce i-a fugit bătrîna menajeră, luîndu-i averea şi băiatul, avea o servitoare cu ziua. Parohul ăsta s-a apucat la bătrîneţe să-l studieze pe sfîntul Augustin despre care se zice ca stă printre sfinţii părinţi, şi acolo a citit că cel ce crede în antipozi va fi blestemat. Şi-a chemat slujnica şi i-a spus: „Ascultă, dumneata mi-ai spus odată că ai un fecior lăcătuş, şi că-i plecat în Australia. Asta înseamnă că se află la antipozi, şi sfîntul Augustin porunceşte ca toţi acei care cred în antipozi să fie blestemaţi.” „Sfinţia-ta, se tîngui femeia, feciorul meu îmi trimite din Australia scrisori şi bani”. „Astea-s năluciri diavoleşti, îi răspunse domnul paroh; după sfîntul Augustin, nu există nici o Australie, asta-i ispita anticristului.” În duminica următoare o afurisi în biserică şi strigă în gura mare că nu există nici o Australie. Din biserică l-au dus de-a dreptul la balamuc. Sînt ei mai mulţi care şi-ar avea locul acolo. La mănăstirea Ursulinelor se află o sticluţă cu lapte din care sfînta fecioară l-a alăptat pe Isus, iar la orfelinatul de la Benesov, cînd li s-a dat să bea apă de la Lourdes, bieţii orfani s-au ales cu o cufureală cum nu s-a mai pomenit.

Preacredinciosului preot de campanie i se făcu negru înaintea ochilor şi nu-şi veni în fire decît după ce mai trase o duşcă de coniac, care i se sui la cap.

Clipind din ochi, îl întrebă pe Katz:

— Dumneata nu crezi în cinstea fără de prihană a preasfintei născătoare Maria? Nu crezi că degetul sfîntului Ioan Botezătorul, care se păstrează la călugării piarişti, e autentic? Şi în general, dumneata nu crezi în Dumnezeu? Dacă nu crezi, de ce eşti preot militar?

— Domnule coleg, răspunse Katz, bătîndu-l familiar pe spate, atâta vreme cît statul va găsi de cuviinţă că soldaţii care pleacă să moară pe cîmpul de bătălie au nevoie de binecuvântarea lui Dumnezeu, profesia de preot militar este o profesie onorabilă şi care nu cere multă osteneală. În ceea ce mă priveşte, am preferat-o alergării pe cîmpul de instrucţie şi manevrelor. Pe vremea aceea primeam ordine de la superior, pe cînd azi fac ce vreau. Reprezint pe cineva care nu există, şi eu însumi joc rolul lui Dumnezeu. Dacă nu vreau să-i iert cuiva păcatele, nu i le iert, chiar dacă mă roagă în genunchi. De altfel, tîmpiţi de ăştia nici nu se prea găsesc.

— Eu îl iubesc pe Dumnezeu, interveni preacredinciosul preot de campanie, care începuse să sughiţă, grozav de mult îl iubesc. Daţi-mi puţin vin. Eu îl preţuiesc pe Dumnezeu, continuă el apoi. Îl preţuiesc şi-l cinstesc. Pe nimeni nu preţuiesc mai presus de dînsul.

Lovi cu pumnul în masă, de săriră sticlele în sus:

— Dumnezeu este o fiinţă înălţătoare, ceva suprapămîntesc. El este cinstit în lucrările sale. E o apariţie strălucitoare, ca lumina soarelui, nu, nu, asta nu mi-o poate scoate nimeni din cap. Şi pe sfîntul Iosif îl preţuiesc, pe toţi sfinţii îi preţuiesc în afară de sfîntul Serapion. Urît nume are!

— Ar trebui să ceară schimbarea numelui, observă Švejk.

— Mi-e dragă sfînta Ludmila; şi sfîntul Bernard, continuă fostul catihet, care a mîntuit mulţi pelerini la Sf. Gotthard. Poartă atîrnată de gît o sticlă de coniac şi-i caută pe cei înzăpeziţi.

Discuţia luă apoi altă întorsătură. Preacuviosul preot de campanie începu să vorbească aiurea:

— Eu îi cinstesc pe inocenţi. Sărbătoarea lor este la 28 decembrie; pe Irod îl urăsc... Cînd găina doarme, nu poţi avea ouă proaspete...

Se porni pe rîs cu hohote şi începu sa cînte: „Sfinte Dumnezeule, sfinte tare...”

Se întrerupse repede însă şi, adresîndu-se lui Katz, îl întrebă tăios:

— Nu ştii că la 15 august este înălţarea Maicii Domnului?

Petrecerea era în toi. Se iviră şi alte sticle şi din cînd în cînd se auzea glasul lui Katz:

— Spune-mi că nu crezi în Dumnezeu, dacă nu, nu-ţi mai torn.

S-ar fi putut crede că se reîntorseseră vremurile de persecuţie ale primilor creştini. Fostul catihet cînta un cîntec pe care odinioară îl cîntau martirii din arenele romane şi urla:

— Cred în Dumnezeu, nu mă lepăd de el. Ţine-ţi vinul tău! Pot şi eu trimite să-mi aducă.

În cele din urmă, îl culcară în pat. Înainte de a adormi, mai declară ridicînd dreapta în semn de jurămînt:

— Cred în Dumnezeu-tatăl, în fiul şi în sfîntul duh. Aduceţi-mi breviarul.

Švejk îi puse în mînă o carte aflată pe masa de noapte, şi aşa se făcu că preacuviosul preot de campanie adormi cu *Decameronul* lui Boccaccio în mînă.

XIV
Švejk se duce să miruiască

Preotul de campanie Otto Katz şedea dus pe gînduri, aplecat asupra circularei cu care se întorsese de la cazarmă. Era o decizie a Ministerului de Război:

„Ministerul de Război suspendă pe tot timpul războiului dispoziţiile în vigoare cu privire la administrarea ultimei miruiri a ostaşilor şi stabileşte următoarele reguli pentru duhovnicii militari:

1. Pe front, ultima miruire se suspendă.

2. Se interzice bolnavilor în stare gravă şi răniţilor să plece în spatele frontului, pentru ultima miruire. Preoţii militari au datoria să predea imediat astfel de oameni tribunalelor militare respective pentru a fi urmăriţi mai departe.

3. În spitalele militare din interior, ultima miruire poate fi oficiată în masă, pe baza avizului medicilor militari, în măsura în care aceasta nu va stingheri buna funcţionare a instituţiei militare respective.

4. În cazuri excepţionale, comandamentul spitalelor militare din interior poate autoriza anumite persoane să primească individual ultima ungere cu sfîntul mir.

5. Preoţii militari sînt datori, la invitaţia comandamentului spitalelor militare, să acorde ultima miruire celor propuşi de comandament."

Feldkuratul mai citi încă o dată ordinul prin care i se făcea cunoscut că, a doua zi, trebuia să se ducă la spitalul militar din Piaţa Carol spre a administra celor grav răniţi sfintele taine.

— Ascultă, Švejk, striga *feldkuratul,* asta-i curată porcărie, ce zici? Parcă eu aş fi singurul preot militar din toată Praga! De ce nu-l trimit acolo pe părintele ăla credincios, care a dormit deunăzi la noi? Cică să mergem să administrăm sfintele taine în Piaţa Carol. Am şi uitat cum se face.

— Foarte simplu, domnule *feldkurat.* Să cumpărăm un catehism; trebuie să scrie acolo, zice Švejk. Ştiţi, ăsta e pentru pastorii duhovniceşti ca şi o călăuză pentru străini. La mănăstirea din Emausy era un ajutor de grădinar Care, vrînd să intre în cinul monahicesc şi rîvnind sutana pentru a-şi mai cruţa veşmintele, a trebuit să cumpere un catehism de unde aflat-a el cum se face sfînta cruce, cine a fost singur-feritul de păcatul strămoşesc, ce va să zică să ai cugetul curat şi alte alea. După care, vînzînd el pe furiş, din grădina mănăstirii, jumătate din recolta de castraveţi, a fost silit să părăsească sfîntul lăcaş, ruşinat foarte. Cînd l-am întîlnit mi-a spus: „Castraveţi mă tăia capul să vînd şi fără catehism".

Cînd Švejk aduse catehismul, preotul de campanie exclamă:

— Ia te uită, miruirea cea mai de pe urmă poate fi administrată numai de preot şi numai cu untdelemn sfinţit de un episcop. Aşa că să ştii, Švejkule, dumneata nu poţi da ultima miruire. Ia citeşte-mi cum se dă!

Švejk se apucă să citească:

— Preotul unge cu ulei sfinţit bolnavul şi diferitele organe ale simţurilor, rostind în acelaşi timp următoarea rugăciune: „Fie ca prin această sfîntă miruire şi prin îndurarea lui, să-ţi ierte Dumnezeu tot ce ai păcătuit cu văzul, cu auzul, cu mirosul, cu gustul, cu graiul, cu pipăitul şi cu umbletul”.

— Mult aş da să ştiu, Švejkule, îl întrerupse părintele, cum poate păcătui bietul om cu pipăitul, că nu pricep; poţi să mă lămureşti?

— Păi, se poate, domnule *feldkurat!* De pildă, cînd pipăie prin buzunarul altuia, sau la bal, cînd dansează... ştiţi bine şi dumneavoastră cum e pe acolo!

— Dar cu umbletul, Švejk?

— Cînd face pe şchiopul anume, ca să li se facă oamenilor milă de el.

— Dar cu mirosul?

— Cînd nu-i place vreun miros urît.

— Dar cu gustul, Švejk?

— Cînd are poftă de... cineva.

— Dar cu graiul?

— Graiul merge mînă în mînă cu auzul, domnule *feldkurat.* Cînd unul bate cîmpii prea mult şi altul îl ascultă.

După aceste consideraţiuni filozofice, preotul de campanie încetă cu întrebările şi zise:

— Ne trebuie, deci, untdelemn sfinţit de episcop. Ţine zece coroane şi du-te de cumpără o sticlă. La intendenţa militară cu siguranţă că nu se află aşa ceva.

Aşadar, Švejk porni la drum în căutarea uleiului sfinţit de episcop şi se încredinţă că e o treabă mai anevoiasă chiar decît ar fi fost să caute apa vie din basmele Bozenei Nemcova.

Intrase în cîteva drogherii, dar nu apuca să spună: „Daţi-mi, vă rog, o sticluţă cu ulei sfinţit de episcop”, că cei de faţă ori izbucneau în hohote de rîs, ori se ascundeau înspăimîntaţi sub tejghea, în vreme ce Švejk îşi lua o înfăţişare cît se poate de gravă.

Se gîndi, în cele din urmă, să-şi încerce norocul la farmacii. La prima farmacie au pus laborantul să-l dea afară. La a doua au vrut să telefoneze la postul de prim-ajutor, iar la a treia dirigintele îi spuse că firma Polak, din strada Lungă, o prăvălie cu lacuri şi uleiuri, are, fără îndoială, în depozit, uleiul cerut.

Firma Polak, din strada Lungă, era într-adevăr o firmă dibace. Nu lăsa nici un muşteriu să plece neservit conştiincios. Dacă cerea balsam de Copaiva, îi umplea sticla cu terebentină şi omul pleca mulţumit.

Cînd intră Švejk să ceară de zece coroane ulei sfinţit de episcop, stăpînul se adresă vînzătorului.

— Fii bun, domnule Tauchen, şi toarnă un litru de ulei de cînepă, numărul 3.

Şi vînzătorul, înfăşurînd sticla în hîrtie, îi zise lui Švejk pe un ton scrict profesional:

— E de prima calitate; dacă aveţi nevoie de pensule, lac, vopsele, poftiţi la noi. O să fiţi bine servit.

În acest timp, preotul de campanie repeta din catehism ceea ce nu băgase în cap, pe vremuri, la seminar. Îi plăcea grozav anumite fraze întru totul desfătătoare, la citirea cărora rîdea cu poftă: „Numele de «ultimă miruire» vine de acolo că aceasta este de obicei cea din urmă din toate sfintele ungeri pe care biserica le dă omului”.

Sau: „Ultima miruire o poate primi orice creştin catolic, care s-a înbolnăvit, grav, dar şi-a revenit”.

„Bolnavul trebuie să fie miruit, dacă se poate, înainte de a-şi pierde cunoştinţa.”

Apoi sosi o ordonanţă care aduse o scrisoare prin care i se făcea cunoscut *feldkuratului* că a doua zi, la oficierea miruirii la spital, vor asista şi cîteva reprezentante ale „Uniunii doamnelor din nobilime pentru educaţia religioasă a soldaţilor”.

Această „Uniune” era alcătuită din babe isterice, care împărţeau soldaţilor, prin spitale, icoane sfinţite şi poveşti despre soldatul catolic care-şi dă viaţa pentru maiestatea-sa împăratul. Poveştile acestea erau ilustrate cu o fotografie în culori, înfăţişînd cîmpul de bătălie. Peste tot zac cadavre şi hoituri de cai, care de muniţii răsturnate şi tunuri cu afetul în sus. La orizont arde un sat, explodează şrapnele şi în primul plan se vede un soldat murind, cu un picior retezat. Un înger se apleacă asupra-i şi îi întinde o cunună, cu următoarea inscripţie pe panglică: „*Chiar astăzi te voi duce în rai”.* Şi muribundul zîmbeşte fericit, de parcă i ar fi adus îngheţată.

După ce citi cuprinsul scrisorii, Otto Katz scuipă scîrbit şi îşi zise în sinea lui: „Mîine iar mă aşteaptă o zi grea!”.

Cunoştea el bine clica asta — cum îi zicea el — de la biserica Sf. Ignat, unde cu ani în urmă ţinuse predici pentru ostaşi. Pe vremea aceea îşi dădea încă multă osteneală cu predicile sale, iar reprezentantele „Uniunii” şedeau de obicei în spatele colonelului. Erau două femei înalte şi uscăţive, îmbrăcate în negru, cu mătănii la gît. Într-o zi, după predică s-au agăţat de el şi vreme de două ceasuri i-au vorbit despre educaţia religioasă a soldaţilor şi nu l-au slăbit pînă cînd, scos din fire, nu le-a spus: „Scuzaţi vă rog, doamnelor, dar mă aşteaptă domnul căpitan la o partidă de ferbel”.

— Care va să zică, ulei avem, spuse Švejk, solemn, cînd se întoarse de la firma Polak. Ulei de cînepă numărul 3, calitatea întîi; putem să ungem cu el un batalion întreg. E o firmă solidă. Vinde şi vopsele, lacuri şi pensule. Ne-ar mai trebui un clopoţel.

— De ce ai nevoie de clopoţel, Švejk?

— Trebuie să sunăm tot drumul, domnule *feldkurat,* ca oamenii să-şi scoată pălăriile cînd trecem cu sfîntul duh, adică cu uleiul ăsta numărul 3. Aşa se obişnuieşte, şi eu ştiu mulţi care au intrat la puşcărie pentru că nu s-au descoperit. La Zizkov o dată un preot a snopit în bătăi pe un orb care la un asemenea prilej nu şi-a scos pălăria, şi pe deasupra l-a şi închis, pentru că la judecătorie i s-a dovedit că nu era surdo-mut, ci numai orb şi că a auzit sunetul clopoţelului, şi a mai tulburat şi liniştea publică în toiul nopţii. Asta e ca la Joia Verde. Altădată oamenii nici nu ne-ar

fi luat în seamă, iar acum au să-şi scoată pălăriile în faţa noastră. Aşadar, dacă nu aveţi nimic împotrivă, domnule *feldkurat,* îl aduc numaidecît.

Primind încuviinţarea, după o jumătate de ceas, Švejk se întoarse cu clopoţelul.

— E de la poarta cîrciumii din gang, „La cruciuliţa”, spuse el. M-a costat cinci minute de frică, dar a trebuit să aştept cam multişor, pentru că oamenii forfoteau tot timpul.

— Eu mă duc la cafenea, Švejkule. Dacă vine cineva, să aştepte.

După vreun ceas, sosi un domn mai în vîrstă, cărunt, ţanţoş şi cu privirea încruntată.

Din toată înfăţişarea lui se vedea bine că era tare furios. După privire părea că ursita l-a trimis anume ca să distrugă mizerabila noastră planetă şi să-i piardă urmele în haos. Vorba-i era aspră, scurtă şi tăioasă. „Acasă? S-a dus la cafenea? Să aştept? Bine, aştept pînă dimineaţa. Pentru cafenea are, dar să-şi plătească datoriile, nu! Popă, ptiu!”

Scuipă în bucătărie.

— Nu scuipaţi aici, domnule, îi spuse Švejk uitîndu-se cu interes la domnul străin.

— Ba am să scuip încă o dată, uite, na! replică domnul, cu încăpăţînare, scuipînd pentru a doua oară pe podea. Să-i fie ruşine. Preot militar, ruşine!

— Dacă sînteţi om cu carte, îi atrase atenţia Švejk, atunci lăsaţi-vă de obiceiul de a scuipa în casă străină. Sau credeţi că dacă e război mondial vă puteţi permite orice? Trebuie să vă purtaţi cuviincios, domnule, şi nu ca un derbedeu. Să vă purtaţi ca un om binecrescut, să vorbiţi frumos, nu ca un necioplit, civil tîmpit ce sînteţi!

Înţepatul domn sări de pe scaun, începu să tremure de mînie şi răcni:

— Cum îndrăzneşti... eu nu sînt om cumsecade? Ce sînt atunci, hai spune?...

— Un prost crescut! răspunse Švejk, privindu-l ţintă în ochi. Scuipaţi pe jos, parcă aţi fi în tramvai, în tren sau undeva într-un local public. Mă miram eu mereu de ce se atîrnă afişe că nu-i voie de scuipat pe jos; acum îmi dau seama: din pricina dumitale erau. Trebuie să vă cunoască lumea, peste tot.

Domnul înţepat începu să se facă feţe-feţe şi se silea să răspundă printr-o avalanşă de înjurături la adresa lui Švejk şi a preotului de campanie.

— Aţi isprăvit cu pălăvrăgeala? îl întrebă Švejk liniştit, după ce auzi ultima ocară. („Sînteţi amîndoi nişte derbedei; cum îi turcu şi pistolu”.) Ori doriţi să mai adăugaţi ceva înainte de a zbura pe scară?

Întrucît domnul înţepat obosise aşa de rău, încît nu mai găsea nici o înjurătură inedită şi amuţise, Švejk socoti că în zadar ar mai aştepta urmarea.

Deschise deci uşa, îl răsuci pe domnul înţepat cu faţa spre coridor şi îi trase un şut, de care nu s-ar fi ruşinat nici cel mai bun jucător internaţional de fotbal.

În urma severului domn, se auzi, pe scară, glasul lui Švejk:

— Altă dată, cînd vă veţi duce undeva în vizită, printre oameni cumsecade, aveţi grijă să vă purtaţi cuviincios.

Înţepatul domn se plimbă multă vreme prin faţa casei, în aşteptarea preotului de campanie.

Švejk deschisese fereastra şi-l urmărea.

În cele din urmă sosi şi părintele, care-şi conduse musafirul în odaie şi-l pofti să şadă pe un scaun, în faţa lui.

Fără să scoată o vorbă, Švejk aduse o scuipătoare şi o puse înaintea musafirului.

— Ce mai e şi asta, Švejk?

— Cu respect vă raportez, domnule *feldkurat,* că am avut adineauri cu dumnealui o mică neplăcere din pricina scuipatului pe jos.

— Lasă-ne, Švejk, avem de lămurit o chestiune.

Švejk salută:

— Cu respect vă raportez, domnule *feldkurat,* că vă las.

Se duse în bucătărie şi în acest timp în odaie se încinse o conversaţie foarte animată.

— Dumneata ai venit să-ţi încasezi banii pentru poliţa aia, dacă nu mă-nşel? se adresă duhovnicul militar musafirului.

— Da, şi sper că...

Preotul oftă:

— Omul ajunge uneori în asemenea hal, că nu-i mai rămîne decît speranţa. Ce frumos sună vorbuliţa „a spera” din acea trinitate care înalţă omul deasupra haosului vieţii: „credinţă, speranţă, dragoste”.

— Sper, domnule *feldkurat,* că suma...

— Desigur, stimate domn, îl întrerupse preotul de campanie, pot să-ţi repet, încă o dată, că cuvîntul „a spera” întăreşte omul în lupta cu viaţa. Nu-ţi pierde speranţa. Ce frumos e să ai un ideal, să fii o fiinţă curată, neprihănită, care împrumută bani pe poliţă şi speră că va fi achitată la timp. Speră, speră mereu, că îţi voi achita o mie două sute de coroane, cînd eu n-am nici o sută în buzunar.

— Va să zică, dumneata..., bîlbîi musafirul.

— Da, va să zică eu... răspunse preotul de campanie.

Chipul musafirului luă din nou o expresie aspră.

— Asta-i escrocherie, domnule! izbucni el ridicîndu-se.

— Linişteşte-te, stimate domn...

— Escrocherie curată! repetă musafirul cu înverşunare. Ai abuzat de încrederea mea!

— Domnule, replică preotul de campanie. Sînt convins că schimbarea aerului v-ar face bine. Aci e zăduf prea mare. Švejk, strigă el spre bucătărie, domnul vrea să iasă la aer curat.

— Cu respect vă raportez, domnule *feldkurat,* se auzi din bucătărie, că pe domnul ăsta l-am mai dat o dată afară.

— Se repetă! sună ordinul, care fu executat prompt şi cu hotărîre.

— Bine că am isprăvit cu el, domnule *feldkurat,* înainte de a începe să facă scandal aci, zise Švejk înapoindu-se din coridor. Era la Malesice un cîrciumar, ahtiat

după *Biblie,* care pentru orice avea cîte un citat din Sfînta scriptură, şi cînd altoia pe cîte unul, cu vîna de bou, nu uita să zică: „Cel care cruţă nuiaua, îşi urăşte feciorul; iar cel care îl iubeşte, la timp îl pedepseşte; îţi arăt eu ţie, să te baţi la mine în cîrciumă”.

— Vezi, Švejkule, ce păţeşte omul care nu respectă preoţimea? se veseli preotul. Bine zicea sfîntul Ioan Gură de Aur: „Cine pe preot îl cinsteşte, pre Cristos cinsteşte, cine îl umileşte, pre Cristos umileşte, şi preotul e al său vicar”. Pentru mîine trebuie să ne pregătim, după cuviinţă. Fă nişte jumări de ou cu şuncă; pregăteşte şi un punci Bordeaux şi pe urmă să ne reculegem pentru că aşa spune în rugăciunea de seară: „Fereşte, Doamne, cu mila ta, această casă, de gîndurile rele ale duşmanului!”

Există pe lumea asta oameni de o rezistenţă cumplită; printre aceştia se număra şi bărbatul dat de două ori afară din casa preotului. Tocmai în momentul cînd cina era gata, sună cineva. Švejk se duse să deschidă, dar după o clipă se înapoie şi raportă:

— Iar a venit, domnule *feldkurat.* L-am închis deocamdată în baie, ca să putem lua masa în linişte.

— Nu faci bine ce faci, Švejk, îl mustră părintele. Nu ştii că „o dată cu oaspetele îţi intră şi Dumnezeu în casă?” În timpurile mai vechi, la ospeţe, mesenii erau înveseliţi de bufoni. Adu-l încoace, să ne ţie de urît.

Švejk se înapoie repede, cu îndărătnicul musafir, care se uita încruntat drept înainte.

— Luaţi loc, îl pofti binevoitor duhovnicul militar. Tocmai terminam cina. Am avut homari şi acum mai avem jumări cu şuncă. Da, nu trăieşti rău cînd oamenii îţi împrumută bani.

— Sper că n-am venit la dumneata ca să-ţi baţi joc de mine, zise omul cu faţa întunecată. Mă aflu astăzi aici pentru a treia oară. Sper că acum o să se lămurească totul...

— Raportez supus, domnule *feldkurat,* observă Švejk, că dumnealui e tare de cap. Asta îmi aminteşte de unul Bousek, din Liben; de optsprezece ori l-au dat afară într-o seară, de la „Exner”, şi de fiecare dată s-a întors în local, pe motivul că şi-ar fi uitat luleaua. Intra pe fereastră, pe uşă, prin bucătărie, prin zid, prin pivniţă şi cu siguranţă că şi-ar fi dat drumul şi pe horn, dacă nu l-ar fi dat jos pompierii de pe acoperiş. Era aşa de încăpăţînat, că ar fi putut ajunge ministru sau deputat. Au făcut pentru el ce au putut.

Rezistentul domn, ca şi cînd n-ar fi ascultat ce se vorbea, repetă cu încăpăţînate: „Eu ţin să fiu lămurit, vreau să fiu ascultat!”

— Asta se aprobă, răspunse preotul. Vorbeşte, stimate domn. Vorbeşte cît pofteşti, iar noi, între timp, vom continua ospăţul. Sper că nu te stinghereşte. Švejk, adă la masă!

— După cum ştiţi, zise încăpăţînatul, războiul e în toi. Suma am împrumutat-o înainte de război, şi dacă n-ar fi război n-aş insista atît să-mi plătiţi. Am însă o tristă experienţă.

Scoase din buzunar un carneţel şi urmă:

— Totul e însemnat. Locotenentul-major Janata îmi datora 700 de coroane şi a avut îndrăzneala să cadă pe Drina. Locotenentul Prasek a căzut prizonier pe frontul rus şi îmi datorează vreo 2000 de coroane. Căpitanul Wichterle, care-mi datorează aceeaşi sumă, s-a lăsat ucis la Ruska Rava de propriii lui soldaţi. Locotenentul-major Machek, prizonier în Serbia, mi-e dator 1500 coroane. Am mulţi din ăştia în catastif. Unul cade în Carpaţi, cu poliţa mea neplătită, altul e luat prizonier în Ungaria, altul se îneacă în Serbia, înţelegi acum îngrijorarea mea! Războiul ăsta are să mă ruineze, dacă n-am să fiu energic şi neînduplecat. Dumneata poţi să-mi răspunzi, că pe dumneata nu te ameninţă nici o primejdie... Priveşte însă aici... Şi-i puse preotului carneţelul sub nas: Vedeţi ? Preotul militar Matyas, din Brno, a murit acum o săptămînă la spitalul de contagioşi. Îmi vine să-mi smulg părul. Nu mi-a plătit datoria de 1800 de coroane şi dumnealui intră în baraca holericilor, ca să dea sfintele taine unui oarecine, cu care nu avea nici în clin, nici în mînecă.

— Era de datoria lui s-o facă, dragă domnule, interveni duhovnicul. Şi eu mă duc mîine să miruiesc.

— Şi tot în baraca holericilor, observă Švejk. Puteţi să veniţi cu noi, ca să vedeţi ce va să zică să te jertfeşti.

— Domnule preot, continuă îndărătnicul bărbat, crede-mă, sînt într-o situaţie desperată. Războiul ăsta se duce ca să-i radă de pe suprafaţa pămîntului pe toţi datornicii mei?

— Pînă te-or încorpora şi pe dumneata şi te-or trimite pe front, observă Švejk. Şi atunci eu cu domnul *feldkurat* o să facem o sfîntă slujbă, poate dă Dumnezeu din cer ca prima grenadă să te sfîrtece.

— Domnule, asta-i o chestiune serioasă, se adresă încăpăţînatul domn prelatului. Vă cer ca ordonanţa dumneavoastră să nu se amestece în treburile noastre, ca să putem ajunge odată la o înţelegere.

— Îmi daţi voie, domnule *feldkurat,* interveni Švejk. Binevoiţi a-mi porunci cu adevărat să nu mă amestec în afacerile dumneavoastră, pentru că altfel vă voi apăra mai departe interesele aşa cum şade bine şi cum se cuvine din partea unui ostaş adevărat. Domnul are toată dreptatea, dumnealui vrea să plece singur de aci. Şi nici mie nu-mi place să mă dau în spectacol, eu sînt un om de societate.

— Ştii, Švejkule, toată povestea asta a început să mă plictisească, zise preotul, ca şi cum nici n-ar fi ţinut seama de prezenţa musafirului. Credeam că omul ăsta are să ne distreze, că o să ne spună niscaiva anecdote şi cînd colo, dumnealui îmi cere să-ţi ordon să nu te amesteci în vorbă, cu toate că pînă acum ai avut de două ori de furcă cu el. În ajunul zilei în care mă aflu în faţa unui act religios atît de important, cînd trebuie să-mi îndrept toate gîndurile spre Dumnezeu, dumnealui mă pisează cu o poveste tîmpită, pentru nişte nenorocite de o mie două sute de coroane nu mă lasă să mă reculeg, mă îndepărtează de Dumnezeu şi vrea să-i mai spun încă o dată că acum nu-i dau nici un ban. Nu vreau să mai stau de vorbă cu el, ca să nu-mi strice această seară sfîntă. Spune-i tu, Švejk: „Domnul *feldkurat* nu-ţi dă nimic!”

Švejk execută ordinul, zbierîndu-i musafirului la ureche.

Încăpăţînatul musafir continua însă să şadă în fotoliu.

— Švejk, îl îndemnă preotul de campanie, întreabă-l cît mai are de gînd să caşte gura la noi?

— Nu mă mişc de aci, pînă ce nu primesc banii, insist cu străşnicie încăpăţînatul.

Duhovnicul militar se sculă, se îndreptă spre fereastră ş zise:

— În acest caz ţi-l dau pe seama dumitale, Švejk. Fă cu el ce vrei...

— Poftiţi vă rog, domnule, zise Švejk, apucînd antipaticul musafir de umăr. Un lucru bun trebuie încercat de trei ori.

Şi pentru a treia oară îşi repetă rolul său, repede şi elegant, în vreme ce preotul de campanie bătea cu degetele geam ritmul unui marş funebru.

Seara aceea, închinată reculegerii, avu mai multe faze. *Feldkuratul* se apropie de Dumnezeu cu atîta ardoare şi cuvioşie, încît pe la miezul nopţii mai răsuna încă din apartamentul său cîntecul:

„Pe cînd noi mărşăluiam,
Toate fetele plîngeau...”

iar bravul soldat Švejk îi ţinea isonul.

*

La spitalul militar erau doi oameni care doreau să primească sfintele taine: un maior bătrîn şi un funcţionar de bancă, ofiţer de rezervă. Amîndoi se aleseseră în Carpaţi cu cîte un glonţ în burtă şi zăceau unul lîngă altul. Ofiţerul de rezervă socoti de datoria lui să ceară să fie miruit, pentru a-şi imita superiorul, considerînd că, dacă n-ar proceda la el, ar fi dat dovadă de nesupunere. Evlaviosul maior o făcea din superstiţie, sperînd că rugăciunea preotului îi va reda sănătatea. Dar în aceeaşi noapte, înainte de ultima miruire, amîndoi îşi dădură sufletul şi a doua zi de dimineaţă, cînd duhovnicul militar şi Švejk sosiră la spital, cei doi zăceau cu feţele pămîntii, ca toţi cei ce mor sufocaţi.

— Ce mai paradă am făcut, domnule *feldkurat,* şi cînd colo, uite cum ne stricară totul, se supără Švejk, aflînd la cancelarie că cei doi bolnavi nu mai au nevoie de nimic.

Şi ce-i drept, paradă au făcut, nu glumă. Au venit cu trăsura, Švejk suna din clopoţel, iar preotul ţinea în mînă, înfăşurată într-un şervet, sticluţa cu ulei, cu care, solemn şi grav, binecuvînta pe trecătorii care îşi scoteau pălăria. E drept că prea mulţi n-au fost, cu toate că Švejk se silea să facă larmă mare, cu clopoţelul lui. În urma trăsurii alergau cîţiva copii nevinovaţi; unul din ei se cocoţă în spate, pe arcuri, în vreme ce tovarăşii lui strigau cît puteau: „Atinge-l, că s-a agăţat de trăsură!” Švejk suna din clopoţel, birjarul lovea cu biciul înapoi, iar în strada Vodickova, o portăreasă, membră în congregaţia sfintei Maria, alergînd într-un suflet după trăsura care gonea şi ajungînd-o, primi binecuvîntarea din mers, după

care îşi făcu cruce, scuipă şi zise: „Aleargă cu sfîntul duh, ca toţi dracii, să te-apuce oftica, nu altceva” Şi se întoarse gîfîind la locul ei.

Sunetul clopoţelului o irita însă cel mai mult pe iapa birjarului. Se vede că îi stîrnea vechi amintiri, pentru că mereu se uita înapoi şi din cînd în cînd încerca să danseze pe asfalt.

Asta a fost marea paradă de care vorbea Švejk. Preotul de campanie se dusese între timp la cancelarie, să aranjeze partea financiară a ultimei miruiri. Din socoteala înfăţişată sergentului contabil, reieşea că visteria oştirii îi datora o sută cincizeci de coroane, pentru untdelemnul sfinţit şi cheltuielile de drum.

Urmă apoi între comandantul spitalului şi omul bisericii o ceartă, în timpul căreia *feldkuratul* izbi de cîteva ori cu pumnul în masă, zbierînd:

— Să nu vă închipuiţi, domnule căpitan, că ultima miruire e gratuită. Cînd un ofiţer de cavalerie este transferat la herghelie, i se plăteşte indemnizaţie. Îmi pare nespus de rău că cei doi n-au apucat să primească ultima miruire. Ar fi costat cu cincizeci de coroane mai mult.

Švejk aştepta în acest timp jos, în camera de gardă, cu sticluţa de untdelemn sfinţit, care stîrni un mare interes în rîndurile soldaţilor.

Unul era de părere că untdelemnul acela ar fi foarte bun pentru curăţat puşca şi baioneta.

Un soldat mai tinerel, din Ceskom oravskâ vysocina, care mai credea încă în Dumnezeu, îşi imploră camarazii să nu mai vorbească despre astfel de lucruri şi să nu se lege de sfintele taine. „Ca buni creştini ce sîntem, trebuie să nădăjduim.”

Un bătrîn rezervist îi aruncă „bobocului” o privire dispreţuitoare şi spuse:

— Frumoasă speranţă, ca un proiectil să-ţi reteze scăfîrlia. Ne-au împuiat capul cu minciuni. Odată, în sat la noi, a venit un deputat din partidul catolic şi ne-a vorbit despre o cerească pace care pogoară deasupra pămîntului. S-a apucat să ne spună că Dumnezeu nu vrea război, că doreşte ca toţi oamenii să trăiască în pace şi să se aibă ca fraţii. Bună glumă! Dobitocul! De cînd a izbucnit războiul, în toate bisericile se fac rugăciuni pentru „succesul armelor”, iar despre Dumnezeu ni se vorbeşte ca despre un comandant de stat-major, care conduce operaţiile militare. Cîte înmormîntări n-am văzut eu din spitalul ăsta, şi cîte picioare şi mîini retezate nu-s scoase de aici, cu carul!

— Şi pe soldaţi îi îngroapă goi, zise un altul, iar uniformele lor sînt date altora, vii, şi tot aşa mai departe.

— Pînă vom cîştiga războiul, se amestecă Švejk.

— Hodorogule! Uite cine vrea să cîştige războiul, interveni dintr-un colţ un caporal. Pe front cu voi, în tranşee! Ce v-aş mai goni eu spre baionetele inamicului, înainte, prin sîrme ghimpate, peste mine, în bătaia mitralierelor. Să chiulească în spatele frontului, asta poate oricine; cine e bucuros să cadă pe front?

— Eu unul socotesc că e foarte frumos să te laşi înjunghiat cu baioneta, zise Švejk, şi nici un glonţ în burtă nu e rău, dar şi mai frumos e cînd te sfîrtecă grenada. Te uiţi cum îţi zboară picioarele, cu burtă cu tot şi ţi se pare atît de ciudat că mori din aşa ceva, înainte ca vreunul să te lămurească cum devine cazul.

Tînărul soldat oftă din inimă. Îşi căina viaţa tînără şi-i părea rău că se născuse într-un veac atît de păcătos, ca să fie dus la tăiere, ca vitele la zalhana. Pentru ce toate acestea?

Un soldat, învăţător de profesie, care parcă i-ar fi citit gîndurile, spuse:

— Unii învăţaţi explică războaiele ca o urmare a apariţiei petelor pe soare. Cum se iveşte o asemenea pată, spun ei, se întîmplă întotdeauna o grozăvie. Cucerirea Cartaginei...

— Ia mai slăbeşte-ne cu învăţătura, îl întrerupse caporalul, şi du-te mai bine de mătură odaia, că azi e rîndul dumitale. Ce ne pasă nouă de nişte săracii de pete pe soare? Din partea mea, pot să fie şi douăzeci, că nu-mi ţin nici de cald, nici de rece.

— Petele alea din soare au cu adevărat o mare însemnătate, se amestecă în vorbă Švejk. Odată s-a ivit o pată din astea şi eu chiar în ziua aceea am fost bătut măr în circiuma „La Banzetu” din Nusle. De atunci, de cîte ori mă duceam undeva, mă uitam totdeauna în gazetă, să văd dacă nu cumva s-a mai ivit vreo pată. Şi cum se arăta, adio mamă, nu mă mai duceam nicăieri, şi numai aşa am scăpat teafăr. Ba, cînd vulcanul cela, Mont-Pelee a distrus toată insula Martinica, un profesor a scris în *Narodni politika* că el de mult atrăsese atenţia cititorilor asupra unei mari pete pe soare. Şi a dracului *Narodni politika,* nesosind la timp în Martinica, toţi de pe insulă s-au ars.

În acest timp, duhovnicul militar se întîlni sus, în cancelarie, cu o doamnă de la „Uniunea doamnelor din nobilime pentru educarea religioasă a ostaşilor”, o matahală bătrînă şi hidoasă, care o pornise de dimineaţă prin spital, împărţind în dreapta şi-n stînga iconiţe sfinţite, pe care soldaţii răniţi sau bolnavi le aruncau în scuipătoare.

Îi scotea pe toţi din sărite cu palavrele ei neroade; îndemna ostaşii să se căiască pentru păcatele săvîrşite, şi să se îndrepte cu adevărat, pentru ca Dumnezeu, după moartea lor, să le acorde veşnica mîntuire.

Îngălbenise de mînie, în timp ce vorbea cu duhovnicul militar. Susţinea că războiul, în loc să-i înnobileze pe ostaşi, îi transformă în fiare. Jos, în saloane, bolnavii scoaseră limba la ea, făcînd-o hîrcă şi talpa iadului. *„Das ist wirklich schrecklich, Herr Feldkurat, das Volk ist verdorben”*[59]

Şi-i explică apoi cum îşi închipuie ea educaţia religioasă a soldatului. Numai cînd soldatul crede în Dumnezeu şi este pătruns de credinţă, numai atunci luptă el vitejeşte pentru împăratul său, şi nu se teme de moarte, pentru că ştie că-l aşteaptă raiul.

Mai trăncăni cîteva nerozii asemănătoare din care se vedea bine că era ferm hotărîtă să nu-l scape din mînă pe duhovnic, care se despărţi însă de ea într-un chip foarte puţin galant.

— Să mergem acasă, Švejk, strigă el în camera de gardă.

La întoarcere, nu mai făcură nici o paradă.

---

[59] E într-adevăr îngrozitor, domnule *feldkurat*, poporul e destrăbălat (germ.).

— Pe viitor ducă-se cine-o vrea să împărtăşească, zise cuvioşia sa. Asta-i bună! Să mă ciorovăiesc cu ei la plată pentru fiecare suflet pe care vor să-1 mîntuiască! Nu-ntîlneşti decît contabili şi lichele!

Zărind în mîinile lui Švejk sticluţa cu „untdelemn sfinţit”, se întunecă la faţă:

— Ascultă, Švejk, cel mai bine ar fi să ne ungem cu el cizmele.

— O să încerc să ung broasca, adăugă Švejk, că scîrţîie grozav cînd veniţi noaptea acasă.

Aşa luă sfîrşit ultima miruire care nu a avut loc.

XIV
Švejk ordonanţă la locotenentul-major Lukáš

1

Norocul lui Švejk nu ţinu mult. Soarta nemiloasă curmă legăturile prieteneşti dintre el şi preotul militar. Dacă pînă la întîmplarea de mai jos, feldkuratul fusese o figură simpatică, isprava săvîrşită acum a avut însă darul să-l demaşte.

Otto Katz îl vîndu pe Švejk locotenentului-major Lukáš, mai bine zis îl pierdu la cărţi. Aşa se vindeau pe vremuri, în Rusia, robii. Accidentul s-a întîmplat aşa, pe neaşteptate. La locotenentul-major Lukáš, într-o societate aleasă, se juca „douăzeci şi unu”.

Feldkuratul pierduse tot şi, în cele din urmă, întrebă:

— Cît îmi împrumutaţi pe ordonanţa mea? Un tembel foarte simpatic, un tip interesant, ceva *non plus ultra* [60]. Ordonanţă ca el n-aţi avut nici unul, de cînd sînteţi.

— Iţi împrumut o sută de coroane, se oferi locotenentul-major Lukáš. Dacă pînă poimîine nu mi-i restitui, îmi trimiţi aici această pasăre rară. Al meu e un păcătos. Oftează într-una, scrie scrisori acasă şi fură; fură de stinge, tot ce-i cade sub mînă. Îi mai trag eu cîte o chelfăneală, dar degeaba. I-am scos şi cîţiva dinţi din faţă, dar ticălosul tot nu s-a îndreptat.

— Atunci ne-am înţeles, se învoi cu uşurinţă preotul. Pe poimîine: ori suta de coroane, ori Švejk.

Pierdu şi această sută de coroane şi plecă acasă întristat. Ştia bine, fără umbră de îndoială, că nu va face rost de o sută de coroane şi că de fapt îl vînduse pe Švejk, pe o nimica toată, ca un mizerabil.

„Puteam să cer şi două sute de coroane”, îşi zise el cu ciudă şi, urcînd în tramvaiul care avea să-l ducă acasă, fu cuprins de remuşcări şi duioşie.

„Nu-i frumos din partea mea, îşi spuse, sunînd la uşa locuinţei sale. Cum o să mă mai uit eu acum în ochii lui tembeli şi inocenţi?”

— Švejk dragă, zise el, după ce intră în casă, astăzi s-a întîmplat ceva nemaipomenit. Am avut un ghinion grozav la cărţi. Am mizat totul şi aveam în mînă un as, pe urmă mi-a picat un zece. Bancherul, cu un valet la mînă, a tras şi a făcut şi el douăzeci şi unul. Şi aşa am tras de cîteva ori cînd la as, cînd la decar, şi de fiecare dată am avut aceeaşi carte cu bancherul. Am pierdut toţi banii.

Tăcu.

— Pînă la urmă, te-am pierdut şi pe dumneata. Am împrumutat pe dumneata o sută de coroane şi dacă pînă poimîine nu le înapoiez, nu mai eşti al meu, ci al locotenentului-major Lukáš. Mie îmi pare foarte rău, zău...

— O sută de coroane mai am eu, zise Švejk. Pot să vă împrumut.

---

[60] Mai presus de orice (lat.)

— Dă-le încoace, se învioră *feldkuratul.* Îi duc numaidecît lui Lukáš. Zău, mi-ar părea nespus de rău să mă despart de dumneata.

Lukáš fu foarte surprins, pomenindu-se din nou cu Katz.

— Vin să-ţi restitui datoria, zise preotul, privind triumfător în jurul său. Daţi-mi şi mie o carte.

— Banco, se auzi glasul părintelui, cînd îi veni rîndul. Cu un ochişor numai, strigă el, am tras mai mult.

— Banco să fie, spuse el la al doilea tur, banco blind...

— Douăzeci şi unu, anunţă bancherul.

— Eu am numai nouăsprezece, zise preotul cu jumătate de gură, mizînd ultimele patruzeci de coroane, din cele o sută împrumutate de Švejk, ca să se răscumpere din noua robie.

În drum spre casă, *feldkuratul* ajunse la convingerea că totul s-a sfîrşit, că nimic nu-l mai putea scăpa pe Švejk, că aşa i-a fost scris: să-l slujească pe locotenentul-major Lukáš.

Cînd Švejk îi deschise uşa, spuse:

— Totul e în zadar, Švejk. Împotriva fatalităţii nimeni nu poate lupta. Te-am pierdut şi pe dumneata şi cele o sută de coroane ale dumitale. Am făcut tot ce mi-a stat în putinţă, dar destinul e mai tare decît mine. Te-a aruncat în ghearele locotenentului-major Lukáš şi se apropie vremea cînd va trebui să ne despărţim.

— Şi era mult în bancă? întrebă Švejk liniştit. Dumneavoastră v-a venit rar carte? Cînd nu pică carte e foarte rău, dar uneori şi cînd cade prea bine e nenorocire. Pe strada Na Zderaze trăia un tinichigiu. Îi zicea Vejvoda; juca întotdeauna „marias” [61] într-o cîrciumă din dosul „Cafenelei secolului”. Într-o zi, îl pune dracu să zică: „Ce-ar fi dacă am juca douăzeci şi unu, la cinci bănuţi?” Am jucat douăzeci şi unu pe cinci bănuţi şi el ţinea banca. La primul tur au pasat toţi şi aşa a crescut miza la zece bănuţi. Bătrînul Vejvoda le dorea tuturor să cîştige şi zicea întruna: „Cine o trage pe aia mică a cîştigat!” Nu vă puteţi închipui ce ghinion a avut. Cartea mică nu voia să pice nici în ruptul capului şi banca crescu, se adunaseră o sută de coroane. Dintre jucători nici unul nu avea atîţia bani ca să acopere banca. Pe Vejvoda îl treceau năduşelile. Nu se mai auzea decît: „Aia mică”. Pontau cu toţii numai cîte un cinci şi de fiecare dată se curăţau. Un meşter hornar s-a înfuriat. Pe masă se adunaseră vreo două sute. S-a dus acasă după bani şi a făcut „banco”. Vejvoda voia să se descotorosească de bancă, şi după cum a povestit mai tîrziu, ar fi vrut să tragă pînă la treizeci, numai să nu cîştige, şi cînd colo, i-au picat doi aşi. S-a prefăcut că nu are nimic şi a strigat dinadins: „Şaisprezece cîştigă”. Dar meşterul hornar avea numai cincisprezece. Nu-i ăsta ghinion? Bătrînul Vejvoda se făcuse galben ca ceara şi era grozav de nenorocit; în jurul lui lumea începuse să înjure şi să mormăie că umblă cu fofîrliga, că mai mîncase el o dată bătaie pentru că ar fi măsluit cărţile, deşi era jucătorul cel mai cinstit. Dar nu s-au lăsat şi au continuat să ponteze coroană după coroană. Se strînseseră cinci sute de coroane. Pe cîrciumar nu l-a răbdat inima. Tocmai adunase banii de bere să-i ducă la fabrică.

---

[61] Joc de cărţi.

l-a scos, s-a aşezat la masă şi a pontat mai întîi cîte două sute; pe urmă a închis ochii, a întors scaunul ca să-i aducă noroc şi a zis că ţine tot ce e în bancă. „Să jucăm, a zis el, cu cărţile pe faţă”. Bătrînul Vejvoda ar fi dat nu ştiu ce numai să piardă. S-au mirat cu toţii cînd a întors cărţile şi s-a văzut un şapte pe care l-a păstrat. Cîrciumarul rîdea pe sub mustaţă fiindcă avea douăzeci şi unu. Bătrînului Vejvoda i-a mai picat un şapte şi l-a păstrat şi pe ăsta. „Acum vine un as sau un decar, a cobit cîrciumarul cu răutate. Îmi pun gîtul, domnule Vejvoda, că v-aţi curăţat.” S-a aşternut apoi o tăcere mormîntală. Vejvoda trage, întoarce cartea şi iese un al treilea şapte. Cîrciumarul s-a făcut alb ca varul; erau ultimii lui bani. S-a dus în bucătărie şi peste puţin timp se pomenesc cu băiatul de prăvălie ţipînd să vină să-l scape, căci se spînzurase de cerceveaua ferestrei. I-au tăiat frînghia, l-au readus în simţiri, şi s-a jucat mai departe. Nimeni nu mai avea o leţcaie în buzunar, toţi banii erau în bancă, în faţa lui Vejvoda, care zicea într-una: „Aia mică, a luat-o” şi ar fi vrut cu orice preţ să se cureţe; dar fiindcă era silit să dea cartea pe faţă şi să o pună pe masă, nu putea să facă nici o şmecherie şi să tragă dinadins mai mult. Cei de faţă erau uluiţi de bafta lui şi s-au înţeles să ponteze pe datorie, cu bonuri iscălite, că bani nu mai aveau. Meşterul hornar ajunsese să fie dator peste un milion şi jumătate, cărbunarul de la Na Zderaze aproape un milion, portarul de la „Cafeneaua secolului” opt sute de mii de coroane, un student în medicină peste două milioane. Numai caniotă erau peste trei sute de mii de coroane, în bonuri, se înţelege. Bătrînul Vejvoda încerca în fel şi chip să scape de bancă. Se ducea mereu la closet şi dădea altuia să-i ţină locul, dar cînd se înapoia, îl anunţau că tot el a câştigat şi că i-ar fi picat douăzeci şi unu. Au trimis să cumpere alte cărţi, dar ce folos? Se oprea Vejvoda la cincisprezece, celălalt avea paisprezece. Toţi se uitau furioşi la el şi mai abitir decît ceilalţi trăncănea un pavator, care investise cu totul, mari şi late, opt coroane. Striga în gura mare că un om ca Vejvoda n-are ce căuta pe lumea asta, că ar trebui ciomăgit şi înecat ca un pui de căţea. Nu vă puteţi închipui deznădejdea bătrînului Vejvoda. Pînă la urmă, să vedeţi ce-i trăsneşte prin minte: „Eu mă duc la closet, îi zise el hornarului. Joacă dumneata în locul meu meştere.” Şi aşa cum era, fără pălărie, a ieşit în stradă şi-a fugit într-un suflet pînă în strada Myslikova să cheme poliţia. A dat de o patrulă şi a denunţat că în cutare cîrciumă se joacă jocuri de noroc. Poliţiştii l-au poftit să se ducă înainte, că ei vin numaidecît după el. S-a înapoiat, care va să zică, la cîrciumă, unde i-au spus că între timp studentul medicinist pierduse peste două milioane, iar portarul, peste trei milioane şi că în caniotă au pus cinci bonuri de cîte o sută de mii de coroane. N-a trecut mult şi-au dat năvală poliţiştii în cîrciumă. Pavatorul, cînd i-a văzut, s-a apucat să strige: „Salvaţi-vă, care cum puteţi”, dar era prea tîrziu. Au sechestrat banca şi i-au dus pe toţi la poliţie. Cărbunarul de pe Na Zderaze s-a împotrivit, aşa că l-au dus cu duba. În bancă era peste o jumătate de miliard în bonuri şi o mie cinci sute bani gheaţă. Inspectorul de poliţie, cînd i-au arătat ditai mormanul de bănet, a rămas trăsnit şi-a exclamat: „N-am mai pomenit una ca asta! Mai rău ca la Monte Carlo!”

Au rămas cu toţii acolo, în afară de bătrînul Vejvoda, pînă dimineaţa. Lui Vejvoda, ca denunţător, i-au dat drumul şi i-au făgăduit că va căpăta drept răsplată treimea legală din banca sechestrată, vreo şaizeci de milioane, dar pînă dimineaţa a înnebunit şi umbla prin Praga comandîndu-şi cu duzinele case de bani încăpătoare. Asta zic şi eu noroc la cărţi.

Terminîndu-şi povestea, Švejk se duse să prepare grog şi-şi văzură de „lucru”. Noaptea tîrziu, după ce Švejk izbutise cu chiu, cu vai să-l aşeze în pat, preotul lăcrima, spunînd printre sughiţuri:

— Te-am vîndut, camarade, te-am vîndut ruşinos. Afuriseşte-mă, bate-mă cît vrei. Te-am aruncat în voia soartei. Nu pot să mă uit în ochii tăi. Zgîrie-mă, muşcă-mă, ucide-mă. Nu merit altceva. Ştii ce sînt eu? Şi, cufundîndu-şi faţa în pernă, preotul gemu încet, cu glas blajin: Sînt un ticălos, lipsit de caracter, asta sînt, şi adormi buştean.

A doua zi, ocolind privirile lui Švejk, plecă devreme de tot de acasă şi nu se înapoie decît noaptea, aducînd cu sine un infanterist voinic şi gras.

— Arată-i, zise el, ferindu-se iar de privirile lui Švejk, cum merg lucrurile pe aici, ca să fie orientat şi învaţă-l cum se face grog. Mîine dimineaţă te prezinţi la locotenentul- major Lukáš.

Švejk şi succesorul său petrecură o noapte plăcută cu prepararea grogului. Spre ziuă, infanteristul abia se mai ţinea pe picioare şi mormăia un potpuriu ciudat din diferite cîntece populare, pe care le amesteca între ele: „Pe lîngă Hodov curge un pîrău, draga mea îţi toarnă bere roşie. Munte, munte, înalt mai eşti, trei fetiţe trec pe şosea, pe Muntele Alb ară un ţăran.”

— Nu mi-e ruşine cu tine, frăţioare, zise Švejk. Cu însuşirile tale faci casă bună cu *feldkuratul.*

Şi aşa se face că în dimineaţa aceea locotenentul-major Lukáš văzu pentru prima oară faţa cinstită şi jovială a bravului soldat Švejk, care îi raportă:

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant,* că eu sînt Švejk, ăla pierdut de domnul *feldkurat* la cărţi.

2

Instituţia ordonanţelor ofiţereşti datează din vremuri străvechi. Se pare că Alexandru Macedon a avut şi el ţucălarul lui. Un lucru e cert că pe vremea feudalismului acest rol îl jucau mercenarii cavalerilor. Ce era Sancho Panca al lui Don Quijote? Mă mir că pînă acum n-a fost scrisă încă istoria ordonanţelor ofiţereşti. Am afla din ea că în timpul asediului cetăţii Toledo, ducele de Almavira şi-a mîncat ordonanţa fără sare, fapt pe care ni-l povesteşte ducele însuşi, în memoriile sale, arătînd că ordonanţa lui avea carnea fragedă şi moale, asemănîndu-se la gust cu ceva între carnea de găină şi cea de măgar.

Într-o veche carte bavareză despre arta militară, găsim şi instrucţiuni cu privire la ordonanţele militare. După această carte, cel care era sortit acestei cariere trebuia să fie: evlavios, plin de virtuţi, să nu mintă, să fie modest, curajos,

cinstit şi harnic. Într-un cuvînt, ordonanţa trebuia să fie un model. Timpurile noi au modificat modelul. De obicei „ţucălarul” modern nu-i nici evlavios, nici virtuos, nici cinstit. Minte, îşi înşală stăpînul şi adeseori îi transformă viaţa într-un adevărat infern. E un sclav şiret, care scorneşte tot felul de tertipuri, ca să amărască viaţa stăpînului. În această nouă generaţie de ţucălari nu găseşti fiinţe care să meargă cu devotamentul pînă a se lăsa să fie consumate fără sare de stăpînii lor, ca mărinimosul Fernando, al ducelui de Almavira. Pe de altă parte, vedem că stăpînii care luptă pe viaţă şi pe moarte cu ordonanţele lor moderne folosesc spre a-şi menţine autoritatea, cele mai variate metode, caracteristice unui regim de teroare. În anul 1912, la Graz, în Stiria, s-a judecat un proces în care rolul principal îl juca un căpitan care-şi ucisese ordonanţa, călcînd-o în picioare. A fost achitat, pe temeiul că era numai la al doilea caz. În concepţia domnilor judecători, viaţa „ţucălarului” n-are nici o valoare. El nu este decît un obiect şi în multe cazuri un manechin pentru antrenamentele stăpînilor, un rob, o fată la toate.

De aceea nu trebuie să ne prindă mirarea că o astfel de situaţie impune sclavului să fie şiret şi potlogar. Poziţia lui pe planeta noastră nu poate fi comparată decît cu suferinţele picolilor din vremurile străvechi, educaţi în credinţa că trăiesc pentru a fi pălmuiţi şi torturaţi.

Există însă şi cazuri în care ţucălarul ajunge favoritul stăpînului, şi atunci devine spaima companiei, a batalionului. Toate gradele caută să-l corupă. El hotărăşte concediile, el e în măsură să pună o vorbă bună, ca treburile să iasă bine la raport.

În timp de război, aceşti favoriţi erau răsplătiţi cu medalii de argint, mici şi mari, pentru „bărbăţie şi credinţă”.

La regimentul 91 am cunoscut cîteva cazuri. Un ţucălar a căpătat marea medalie de argint pentru că se pricepea de minune să frigă gîştele pe care le fura. Altul s-a ales cu medalia mică de argint, pentru că primea de acasă pachete cu tot felul de bunătăţi, aşa încît chiar pe vremea lipsurilor celor mai cumplite stăpînul său se ghiftuia pînă nu mai putea să se mişte.

Propunerea de decorare a fost redactată de stăpînul său astfel:

„Pentru meritul de a fi dat dovadă de bărbăţie şi vitejie deosebită în luptă, dispreţuindu-şi propria lui viaţă şi nepărăsind nici o clipă pe ofiţerul său, sub focul puternic al duşmanului care înainta”.

În vremea asta, pe undeva, în spatele frontului, el ciordea găinile din curţile oamenilor. Războiul a schimbat poziţia ordonanţei faţă de stăpînul său şi a făcut din el fiinţa cea mai hulită de trupă. Ordonanţa primeşte totdeauna o cutie întreagă de conserve, în timp ce restul trupei numai o cutie la cinci oameni. Bidonul ei e veşnic plin cu rom sau coniac. Toată ziua ronţăie ciocolată şi mestecă pesmeţi dulci, ofiţereşti, fumează ţigările stăpînului, stă acasă, se găteşte ceasuri întregi şi poartă veston de mare ţinută.

Ordonanţa e întotdeauna în relaţiile cele mai bune cu furierul, pe care îl aprovizionează din belşug cu resturile care pică de la masa lui. Sus-numiţii, împreună cu sergentul-contabil, alcătuiesc un adevărat triumvirat, care, trăind în imediata apropiere a ofiţerului, cunoaşte toate operaţiunile şi planurile de război.

Grupa cea mai bine informată e întotdeauna aceea al cărei caporal se are bine cu ordonanţa ofiţerului.

Cînd acesta zice: „La două şi treizeci şi cinci de minute spălăm putina”, la două şi treizeci şi cinci de minute fix soldaţii austrieci încep „să se detaşeze” de inamic.

Ordonanţa e în relaţiile cele mai strînse cu bucătăria de campanie, îi place să dea tîrcoale cazanului şi porunceşte, de parcă s-ar trezi la restaurant cu lista de bucate în faţă.

— Vreau o costiţă, zice el bucătarului. Ieri mi-ai trimis o bucată de coadă. Să-mi pui şi o bucată de ficat în supă; ştii bine că splină nu mănînc.

Marea măiestrie a ţucălarului se vădeşte atunci cînd seamănă panică. Cînd poziţia în care se află începe să fie bombardată, inima îi cade în pantaloni. În acest timp el se află în adăpostul cel mai sigur, cu bagajele sale şi ale stăpînului, îşi bagă capul sub pătură, ca să nu-l nimerească vreo grenadă, şi nu are altă dorinţă decît să-şi vadă stăpînul rănit, ca astfel să ajungă cu el cît mai departe de front, în interiorul ţării.

Ştie să întreţină panica sistematic, învăluind totul în mister: „Mi se pare că ridică telefoanele”, comunica el confidenţial trupei. Şi e fericit cînd poate să spună: „Le-au şi strîns”.

Nimeni nu porneşte în retragere atît de bucuros ca el. În clipa aceea nu mai ţine seama că deasupra capului îi şuieră grenadele şi şrapnelele, îşi croieşte neobosit drum cu bagajele spre statul-major, unde staţionează trenul de luptă, îi place trenul armatei austriece şi are o predilecţie pentru plimbările în vehicul. La nevoie, în cazurile cele mai grave, se urcă şi în carul sanitar, cu două roate. Cînd nu are încotro şi e silit să meargă pe jos, are înfăţişarea unui om lovit de cea mai mare nenorocire. În asemenea cazuri lasă bagajele stăpînului în tranşee şi nu cară decît propriile lui bunuri.

Dacă se întîmplă ca ofiţerul să scape de captivitate prin fugă, iar el să cadă prizonier, nu uită niciodată să ia cu sine în captivitate bagajele stăpînului. Ele trec atunci în proprietatea lui şi le păzeşte ca ochii din cap.

Am văzut un asemenea prizonier în Rusia. A mers pe jos cu ceilalţi de la Dubno pînă la Darnin, dincolo de Kiev. Ducea cu el în afară de raniţa proprie şi a ofiţerului său, care avusese norocul să fugă, încă cinci valize de mînă, de diferite mărimi, două pături, o pernă şi o legătură pe care o purta pe cap. Se plîngea că două cufere îi furaseră cazacii.

N-am să-l uit niciodată pe omul acela, care s-a chinuit aşa, cu povara, prin toată Ucraina. Era o maşină de transport vie, şi nu pot să înţeleg cum de a putut parcurge cu tot calabalîcul ăsta atîtea sute de kilometri pe jos, ca să plece apoi cu

trenul pînă la Taşkent, să-şi păzească averea şi pînă la urmă să moară întins pe geamantanul lui, răpus de tifos exantematic, în lagărul de prizonieri.

Astăzi aceste ordonanţe sînt împrăştiate prin întreaga noastră republică şi pălăvrăgesc despre actele lor de vitejie. Ei au luat cu asalt oraşele Sokal, Dubno, Nis, Piave. Fiecare din ei este un Napoleon. „I-am spus colonelului nostru să telefoneze la statul-major, că se poate porni la asalt”.

Cei mai mulţi dintre ei erau reacţionari şi trupa îi ura. Unii din ei erau şi denunţători şi nu mai puteau de bucurie cînd vedeau pe careva legat.

Cu timpul au devenit o adevărată castă. Egoismul lor nu cunoştea margini.

3

Locotenentul-major Lukáš era prototipul ofiţerului activ din putreda monarhie austriacă. Şcoala de cadeţi făcuse din el o fiinţă cu două feţe, un fel de amfibie. În societate vorbea nemţeşte, scria nemţeşte, dar citea cărţi cehe, iar pe vremea cînd funcţiona ca profesor la şcoala de teterişti, în exclusivitate cehi, le şoptea confidenţial: „Să fim cehi, dar să n-o ştie nimeni. Şi eu sînt ceh.”

Privea „cehismul” ca un fel de organizaţie secretă, de care era mai bine să te fereşti, de la distanţă.

Altfel, era om cumsecade, nu se temea de superiori, la manevre avea grijă de compania lui, aşa cum se cuvine şi este drept să fie. Ştia întotdeauna să-i rostuiască o cartiruire bună, prin şure, şi adeseori îşi cinstea ostaşii, din modesta lui soldă, cu cîte un butoi de bere.

Îi plăcea să-i audă pe soldaţi cîntînd în marş. Trebuiau să cînte şi cînd se duceau şi cînd se întorceau de la exerciţii. Şi, mergînd alături de ostaşi, cînta cu ei:

„Cînd se apropie miezul nopţii,
ovăzul din saci îl iau hoţii,
tumtarara bum !”

Era foarte iubit de soldaţi, pentru că era drept şi nu teroriza pe nimeni.

Gradaţii tremurau în faţa lui, şi într-o lună de zile făcea din cea mai mare brută de sergent-major un adevărat mieluşel.

Ştia, ce-i drept, să zbiere, dar de înjurat nu înjura niciodată. Folosea cuvinte şi fraze alese: „Uite ce este, măi băiete, zicea el, mie nu-mi face plăcere să te pedepsesc; dar n-am ce face, pentru că în disciplină valoarea şi vitejia armatei şi fără disciplină armata este ca trestia legănată în bătaia vîntului. Dacă dumneata nu-ţi ţii uniforma în regulă şi nasturii sînt rău cusuţi sau lipsesc e o dovadă că uiţi de îndatoririle pe care le ai faţă de oştire. Poate să ţi se pară de neînţeles ca pentru un lucru de nimic, căruia ca civil nu i-ai da nici o importanţă, cum ar fi, de pildă, un nasture de la bluză găsit lipsă la inspecţie, să te trezeşti la arest. Dar vezi că în armată o astfel de neglijenţă a exteriorului dumitale trebuie să fie pedepsită exemplar. De ce? Nu pentru faptul că dumitale îţi lipseşte un nasture eşti pedepsit,

ci ca să te deprinzi cu ordinea. Azi nu-ţi coşi nasturele şi începi să te laşi pe tînjală. Mîine are să-ţi pară greu să-ţi desfaci arma şi s-o cureţi, poimîine o să-ţi uiţi baioneta în cine ştie ce cîrciumă şi, pînă la urmă, ai să adormi în post, pentru că ai început, cu nenorocitul ăsta de nasture, să duci o viaţă dezordonată. Asta-i băiete, şi dacă te pedepsesc acum, e ca să te feresc de o pedeapsă şi mai grea, pentru eventualele abateri pe care le-ai putea săvîrşi, uitînd încetul cu încetul de îndatoririle dumitale. Îţi dau cinci zile de arest şi aş dori ca atunci cînd vei primi pîine şi apă să te gîndeşti că pedeapsa nu e răzbunare, ci un mijloc de educaţie, urmărind îndreptarea ostaşului pedepsit."

Ar fi trebuit de mult să fie căpitan, dar prudenţa lui în chestiunea naţionalităţii nu i-a folosit la nimic, deoarece faţă de superiori avea o atitudine într-adevăr sinceră în relaţiile de serviciu, linguşirile fiindu-i cu totul străine.

Păstrase această trăsătură proprie caracterului ţăranului din Cehia de sud, unde se născuse, într-un sat împrejmuit de codri deşi şi heleştee.

Cu toate că faţă de soldaţi era drept şi nu-i chinuia, avea totuşi o latură ciudată. Îşi ura ordonanţele, căci totdeauna se brodise să i se trimită ţucălarii cei mai neghiobi şi mai nesuferiţi din tot regimentul.

Îi lovea peste gură, îi pălmuia, se străduia să le facă educaţia prin vorbă şi faptă, uitînd că-s soldaţi. Ani de zile la rînd zadarnic s-a luptat cu ei. Îi schimba mereu, ca pînă la urmă să ofteze: „Iar m-am ales cu o vită încălţată!" Îşi considera ordonanţele ca animale de cea mai inferioară specie.

Îi plăceau foarte mult animalele. Avea un canar de Harz, o pisică de Angora şi un grifon. Nici una din ordonanţele pe care le-a schimbat nu s-a purtat însă mai prost cu aceste dobitoace decît locotenentul-major Lukáš cu ordonanţele, cînd îi făceau vreo boroboaţă.

Pe canar îl chinuiau cu foamea; una din ordonanţe i-a scos un ochi pisicii de Angora; grifonul era lovit ori de cîte ori le ieşea în cale şi, în sfîrşit, unul din predecesorii lui Švejk l-a înşfăcat şi l-a dus la hingherul de la Pankrac ca să-l ucidă, fără să-i pară rău de cele zece coroane plătite din buzunarul lui. Raportă apoi locotenentului-major foarte simplu că fugise în vreme ce-l plimba. A doua zi ordonanţa mărşăluia cu compania pe cîmpul de instrucţie.

Cînd Švejk veni să-i raporteze lui Lukáš că intră în serviciul lui, acesta îl duse în odaie şi îi zise:

— Pe dumneata mi te-a recomandat preotul Katz şi nădăjduiesc că n-ai să-l faci de ruşine. Am avut pînă acum o duzină de ordonanţe, dar nici una din ele n-a făcut purici la mine. Îţi atrag atenţia că sînt foarte sever şi pedepsesc aspru orice josnicie şi orice minciună. Doresc să-mi spui întotdeauna adevărul şi să execuţi fără să crîcneşti toate ordinele mele. Dacă zic: „Sari în foc", trebuie să sari în foc, chiar dacă nu-ţi convine. Unde te tot uiţi?

Švejk se uita cu interes într-o parte, de peretele unde atîrna colivia canarului, dar îndreptîndu-şi ochii blajini spre locotenentul-major răspunse cu glas blînd:

— Cu respect vă raportez, domnule locotenent-major, că aveţi acolo un canar de Harz.

Şi curmîndu-i astfel locotenentului-major şirul vorbii, Švejk sta pe loc, smirna, fără să clipească, privind ţintă în ochii superiorului său.

Locotenentul-major ar fi vrut să-l mustre, dar remarcînd expresia nevinovată a feţei lui Švejk spuse numai:

— Domnul *feldkurat* mi te-a recomandat drept un mare tîmpit şi mi se pare că nu s-a înşelat.

— Cu respect vă raportez, domnule locotenent-major, că, într-adevăr, domnul *feldkurat* nu s-a înşelat de fel. Cînd eram militar activ am fost reformat pentru tîmpenie, şi pe deasupra, vădită. Din pricina asta am fost dat afară din Regimentul doi: eu şi încă unul, un domn căpitan din Kaunitz. Acela, domnule locotenent-major, să-mi fie cu iertare, cînd mergea pe stradă, se scobea în acelaşi timp cu un deget de la mîna stîngă în nara stîngă, şi cu cealaltă mînă în nara dreaptă şi cînd mergea cu noi la instrucţie, ne înşira întotdeauna ca pentru defilare şi zicea: „Soldaţi, î, ţineţi minte, î, că azi e miercuri, î, fiindcă mîine va fi joi**,** î” ...

Locotenentul-major dădu din umeri, ca un om care nu-şi găseşte cuvintele pentru a spune ce vrea.

Trecu prin faţa lui Švejk, plimbîndu-se nervos între uşă şi ferestre, în vreme ce Švejk, cu mutra cea mai nevinovată, făcea „capul la dreapta”, ori „capul la stîngă”, după locul unde se afla locotenentul-major, pînă cînd acesta plecă ochii şi, privind covorul, mormăi ceva, care n-avea nici o legătură cu observaţiile lui Švejk despre căpitanul tîmpit:

— Mda, care va să zică ţin la ordine, la curăţenie, şi nu uita că la mine nu se minte. Iubesc cinstea. Urăsc minciuna şi o pedepsesc fără milă, mă înţelegi?

— Cu respect vă raportez, domnule locotenent-major, că înţeleg. E tare rău cînd omul minte. Cum începe să se încurce, s-a curăţat. Într-un sat, dincolo de Pelhrimov, era un învăţător, îi zicea Marek; umbla după fata pădurarului Spara, care i-a trimis vorbă că dacă se mai întîlneşte cu fata lui în pădure, cînd i-o ieşi în cale îl împuşcă în şezut cu două cartuşe umplute cu sare. Învăţătorul i-a răspuns că nu e adevărat, că el nu umblă după fată, dar într-o zi, cînd trebuiau iar să se întîlnească, pădurarul l-a dibuit şi era gata, gata să-i facă operaţia făgăduită, dar învăţătorul se dezvinovăţi, zicînd că venise să culeagă flori; altă dată iar, cică voia să prindă cărăbuşi, şi aşa s-a încurcat din ce în ce, pînă cînd într-o zi, cuprins de spaimă cum era, a început să jure că venise să pună nişte capcane pentru iepuri. Atunci pădurarul l-a legat fedeleş şi l-a dus la postul de jandarmi. De acolo a ajuns la judecătorie şi domnul învăţător era gata-gata să intre la răcoare. Daca ar fi spus adevărul adevărat, s-ar fi ales numai cu alicele cu sare. Eu unul mi-am zis întotdeauna că cel mai bine este să mărturiseşti făţiş şi, dacă fac vreo boroboaţă, să vin şi să spun: „Cu respect vă raportez că am făcut cutare şi cutare”. Cît despre cinste, ăsta-i un lucru tare frumos, căci cu ea omul ajunge întotdeauna cel mai departe. Asta-i ca la întrecerile de marş. Cum începe unul să umble cu fofîrlica şi să fugă, gata, e descalificat. Aşa a păţit-o un văr al meu. Omul cinstit e stimat şi preţuit de toată lumea, e mulţumit de sine însuşi şi se simte ca un nou-născut cînd se duce la culcare şi poate să-şi zică: „Şi azi am fost cinstit.”

Înainte ca Švejk să-şi termine expunerea, locotenentul- major Lukáš se aşezase pe scaun şi, privind cizmele ordonanţei, făcu următoarea reflecţie: „Doamne, cînd mă gîndesc că şi eu îndrug adesea prăpăstii de astea şi că singura deosebire e forma în care le spun”.

Cu toate acestea, nevrînd să-şi piardă autoritatea, aşteptă ca Švejk să isprăvească şi zise:

— La mine trebuie să-ţi lustruieşti cizmele, să ai uniforma curată, nasturii bine cusuţi, să faci impresia unui soldat, şi nu a unui derbedeu de civil. Ciudat că nici unul din voi nu are ţinută militărească. Numai una din toate ordonanţele pe care le-am avut avea o ţinută marţială. Dar pînă la urmă mi-a furat uniforma de paradă şi a vîndut-o în cartierul evreiesc.

Tăcu o clipă, apoi continuă înşirîndu-i lui Švejk toate îndatoririle, fără să uite bineînţeles să accentueze în mod special că trebuie să fie credincios, discret, să nu vorbească nicăieri de ceea ce se întîmplă acasă.

— La mine vin în vizita cucoane, ţinu să sublinieze, şi uneori, cîte una rămîne şi peste noapte, cînd nu sînt de serviciu a doua zi de dimineaţă. În asemenea cazuri ne aduci cafeaua la pat, cînd sun, înţelegi?

— Cu respect vă raportez, domnule locotenent-major, că înţeleg; dacă aş da aşa, buzna, la pat, pe neaşteptate, s-ar putea ca doamnei să nu-i placă. Eu mi-am adus o dată acasă o domnişoară şi tocmai cînd ne simţeam mai bine servitoarea a venit cu cafeaua la pat. Toanta s-a speriat şi mi-a vărsat cafeaua în spinare şi a mai zis şi „Bună dimineaţa, conaşule!” Eu ştiu ce se cade şi ce trebuie făcut, cînd doarme o cucoană.

— Bine, Švejk, cu cucoanele trebuie să ne purtăm întotdeauna cu băgare de seamă, zise locotenentul-major, care începuse să se mai lumineze discutînd despre subiectul care îi umplea timpul liber, între cazarmă, cîmpul de instrucţie şi cărţile de joc.

Femeile erau sufletul casei sale. Ele îi aranjau căminul. Avea vreo cîteva duzini şi multe din ele se străduiau, în timpul cît şedeau la el, să-i împodobească locuinţa cu tot felul de zorzoane.

Una din ele, nevasta unui proprietar de cafenea, care rămăsese la el două săptămîni încheiate, pînă cînd venise bărbatul să o ia acasă, i-a brodat o faţă de masă frumoasă, i-a făcut monograme la toată rufăria de corp şi ar fi terminat poate şi covorul de perete, dacă bărbatul ei nu ar fi pus capăt acestei idile.

O domnişoară, pe care după trei săptămîni au venit să o ia părinţii, voia să-i transforme dormitorul în budoar, şi-i înşirase peste tot fel de fel de marafeturi, vaze, iar deasupra patului îi atîrnase icoana îngerului păzitor.

În toate colţurile dormitorului şi ale sufrageriei se simţea mîna femeii, care pătrunsese pînă şi în bucătărie, unde se puteau vedea cele mai diferite vase şi obiecte de gătit, primite în dar din partea unei generoase soţii de fabricant, amorezată, care pe lîngă dragoste îi adusese şi un aparat special de tăiat varză şi tot felul de zarzavaturi, o maşină de tăiat pesmeţi, una de tocat carne, castroane, crătiţi, tigăi, oale şi Dumnezeu mai ştie ce.

Plecă însă după o săptămînă, neputîndu-se împăca cu gîndul că pe lîngă ea locotenentul-major mai avea încă vreo douăzeci de iubite, fapt care înrîurea în mod nefast randamentul nobilului mascul în uniformă.

Locotenentul-major Lukáš întreţinea de asemenea o vastă corespondenţă, avea un album cu fotografiile amantelor şi o colecţie de diferite relicve, manifestînd în ultimii doi ani o înclinare spre fetişism. Avea în colecţie tot soiul de jartiere de damă, patru perechi de chiloţi apelpisiţi, cu danteluţă, trei combinezoane fine, străvezii, băsmăluţe de linon, ba chiar şi un corset şi cîteva perechi de ciorapi.

— Azi sînt de serviciu, zise el. Mă întorc abia la noapte, ai grijă de toate şi deretică prin casă. Ultima mea ordonanţă a plecat azi pe front, cu batalionul de marş, pentru puturoşenia lui.

După ce mai dădu cîteva ordine, cu privire la canar şi la pisica de Angora, plecă, neuitînd să mai arunce, din pragul uşii, cîteva adagii despre cinste şi ordine.

După plecarea lui Lukáš, Švejk deretică cu grijă întreaga gospodărie, aşa că noaptea tîrziu, cînd locotenentul-major se întoarse acasă, îi putu raporta:

— Cu respect vă raportez, domnule locotenent-major, că totul e în regulă, numai pisica n-a avut de lucru şi a mîncat canarul.

— Cum? tună locotenentul-major.

— Cu respect vă raportez, domnule locotenent-major, cum s-a întîmplat: ştiam că pisicile nu iubesc canarii şi că nu le vor binele. Aşa că mi-am zis să le fac cunoştinţă, să-i împrietenesc, şi dacă bestia s-ar încumeta cumva să-i facă vreun rău, aveam de gînd să-i scutur blana, să ţină minte cîte zile o avea cum trebuie să se poarte cu un canar, pentru că mie tare mi-s dragi animalele. La noi, în casa în care stau, locuieşte un pălărier care şi-a dresat aşa de bine pisica, că de unde mai înainte i-a mîncat trei canari, acum nu mai mănîncă nici unul, iar canarul poate sa se aşeze pe spinarea ei. Am vrut şi eu să încerc şi am scos canarul din colivie şi i l-am dat bestiei să-l miroasă. Pînă să mă dezmeticesc, maimuţa i-a înhăţat capul. Nu m-aş fi aşteptat, zău, din partea ei la atîta neobrăzare. Dacă ar fi fost, domnule *oberlaitnant,* o vrabie, n-aş fi avut nimic de zis, dar un canar aşa de frumos, de Harz! Şi cu cîtă poftă l-a înghiţit, cu pene cu tot, şi cum mîrîia de plăcere! Pisicile nu au cultură muzicală şi nu pot suferi să audă canarul cîntînd, pentru că bestiile nu pricep ce e aia. Am ocărît eu pisica, dar altceva nu i-am făcut. Doamne păzeşte! Am aşteptat să hotărîţi dumneavoastră cum s-o pedepsim pentru isprava ei.

În vreme ce povestea întîmplarea, Švejk se uita în ochii locotenentului-major cu atîta sinceritate, încît acesta, deşi se îndreptase spre el cu intenţii agresive, se retrase, se aşeză pe scaun şi-l întrebă:

— Ascultă, Švejk, să fii oare, într-adevăr, atît de dobitoc?

— Cu respect vă raportez, domnule locotenent-major, răspunse Švejk solemn, sînt! Încă din copilărie mă paşte ghinionul. Întotdeauna vreau să îndrept cîte ceva, să fac bine, şi cînd colo, mereu se iveşte cîte o neplăcere pentru mine şi cei din jurul meu. Eu n-am vrut decît să-i apropii, ca să se împrietenească şi să se înţeleagă, şi zău că n-am nici o vină că l-a înghiţit. Cu ani în urmă, într-o casă, la Stupart, o pisică a mîncat chiar un papagal, pentru că şi-a bătut joc de ea, imitîndu-i mieunatul.

Pisicile au însă şapte vieţi în ele. Dacă porunciţi, domnule locotenent-major, s-o execut, va trebui s-o strivesc cu uşa, altfel nu crapă.

Cu mutra cea mai nevinovată şi cu zîmbetul său blajin, Švejk îi expuse locotenentului-major cum se execută pisicile. Dacă cei de la societatea pentru protecţia animalelor i-ar fi auzit solilocul, l-ar fi trimis, fără doar şi poate, la balamuc.

Cu prilejul acesta dovedi atîta pricepere în acest domeniu, încît locotenentul-major, uitînd de supărare, îl întrebă:

— Dumneata te pricepi la animale? Ţi-s dragi dobitoacele?

— Da. Cel mai mult îmi plac cîinii, mărturisi Švejk, pentru că sînt o afacere rentabilă pentru cine ştie să-i vîndă. Mie nu mi-a mers, pentru că am fost totdeauna cinstit; cu toate astea, tot s-au găsit unii care să vină şi să mă ia la rost zicînd că le-am vîndut o lepădătură în locul unui cîine de rasă, sănătos, ca şi cum toţi cîinii ar trebui să fie de rasă şi sănătoşi. Şi fiecare voia să-i dau pe loc arborele genealogic, aşa că am fost silit să dau la tipărit fel de fel de certificate şi să fac dintr-un dulău oarecare, născut într-o cărămidărie, un cîine nobil, de rasa cea mai pură, provenit din crescătoria de cîini Arnim von Barheim, din Bavaria. Şi zău că oamenii erau bucuroşi că au dat lovitura, că au pus mîna pe un animal de rasă pură, iar eu puteam să le ofer, de pildă, un şpiţ de la Vrsovice, drept un dax; şi dumnealor se mirau numai de ce un cîine aşa de rar, adus tocmai din Germania, era atît de păros şi n-avea picioarele strîmbe. Aşa se face la toate crescătoriile, şi aţi rămîne uluit, domnule locotenent-major, dacă aţi şti potlogăriile care se fac cu certificatele la marile crescătorii de cîini. Cîini, care să zică singuri despre ei: „Eu sînt rasă pură”, nu prea există. Ori mă-sa, ori bunică-sa a greşit cu vreo javră, ori a avut mai mulţi taţi, moştenind de la fiecare cîte ceva. De la unul urechile, de la altul coada, de la celălalt părul de pe bot, de la al treilea nasul, de la al patrulea picioarele crăcănate, de la al cincilea mărimea, şi dacă o fi avut doisprezece taţi din ăştia, vă puteţi da seama, domnule locotenent-major, cam cum poate să arate un asemenea cîine. Eu am cumpărat un cîine din ăştia; îi zicea Balaban; de la toţi taţii cîţi îi va fi avut moştenise atîta urîţenie, că toţi cîinii îl ocoleau; l-am cumpărat de mila. Era atît de părăsit! Acasă stătea tot timpul într-un colţ şi era aşa de trist, că m-am văzut nevoit să-l vînd drept un grifon. Cea mai mare bătaie de cap am avut-o cu vopsitul. Trebuia să aibă culoarea piperului şi a sării. Şi aşa a ajuns cu stăpînul său pînă în Moravia şi de atunci nu l-am mai văzut.

Expunerea aceasta chinologică avu darul să-l intereseze foarte mult pe locotenentul-major, aşa că Švejk putu continua în tihnă:

— Cîinii nu-şi pot vopsi singuri părul, cum fac cucoanele; de asta trebuie să aibă grijă cel care vrea să-i vîndă. Dacă aveţi un cîine bătrîn, albit de-a binelea, şi vreţi să vindeţi ramolitul dîndu-l drept un căţeluş de un an, sau chiar drept un pui de nouă luni, atunci cumpăraţi pulbere de argint, topiţi-o în apă, vopsiţi-l negru şi vedeţi cum arată. Ca să prindă putere, îl îndopaţi cu arsenic, ca pe cai, iar dinţii îi frecaţi cu şmirghel, din acela cu care se curăţă cuţitele ruginite. Înainte de a-l duce la vînzare, îi turnaţi pe gît şliboviţă să se îmbete niţel şi pe loc se înviorează, e

vesel, latră de bucurie şi se împrieteneşte cu oricine, ca un consilier beat. Dar principalul, domnule locotenent-major, este să le vorbeşti oamenilor, să-i toci la cap pînă se năuceşte muşteriul. Dacă cineva vrea să cumpere de la dumneavoastră un şoricar şi n-aveţi în casă decît un cîine de vînătoare, atunci trebuie să vă pricepeţi să-l convingeţi ca în loc de şoricar să plece de la dumneavoastră cu cîinele de vînătoare, iar dacă se nimereşte să n-aveţi acasă decît un şoricar şi careva doreşte să cumpere un dog nemţesc din aceia răi, păzitori, puteţi să-l prostiţi pînă într-atîta ca pînă la urmă, în loc de dog, să plece cu şoricarul în buzunar. Pe vremuri, cînd făceam negoţ de animale, mă pomenesc o dată că-mi vine o cucoană, care-mi zice că i-a zburat papagalul în grădină, şi că nişte băieţi care se jucau în faţa vilei de-a pieile roşii i-au prins papagalul, i-au smuls toate penele din coadă şi s-au împopoţonat cu ele, ca poliţiştii. Şi, de ruşine că a rămas fără coadă, papagalul s-a îmbolnăvit şi veterinarul l-a dat gata cu nişte prafuri, aşa că doreşte să cumpere alt papagal, da unul binecrescut, nu din ăia obraznici care nu ştiu decît să înjure. Şi ce era să fac eu, dacă n-aveam acasă nici un papagal şi nici nu ştiam de vreunul ? Nu aveam decît un buldog, rău al dracului şi chior de-a binelea. Ce să vă mai spun, domnule locotenent- major, că de la patru după-amiază şi pînă la şapte seara a trebuit să-mi umble gura, pînă ce am făcut-o să cumpere, în loc de papagal, buldogul acela chior. A fost mai greu decît într-o încurcătură diplomatică şi la plecare i-am zis: Să mai poftească acum băieţii să-i smulgă şi ăstuia coada; mai mult n-am mai apucat să-i spun acelei doamne, care a trebuit să se mute din Praga după ce buldogul îi muşcase pe toţi locatarii blocului. Credeţi-mă, domnule locotenent- major, că e foarte greu să pui mîna pe un animal ca lumea.

— Mie mi-s tare dragi cîinii, spuse locotenentul-major. Cîţiva dintre camarazii mei, care sînt acuma pe front, au cîinii cu dînşii şi mi-au scris că, în tovărăşia unui animal atît de credincios şi de devotat, războiul li se pare mai uşor. Aşadar, dumneata cunoşti bine toate rasele de cîini şi nădăjduiesc că, dacă aş avea un cîine, l-ai îngriji cum trebuie. Care rasă e cea mai bună, după părerea dumitale? Mă gîndesc la un cîine de campanie. Am avut o dată un grifon, dar nu ştiu...

— După părerea mea, domnule *oberlaitnant,* grifonul e un căţel foarte drăguţ. E drept că nu oricui îi place, fiindcă are părul ţepos şi barbă aspră pe bot, ca un puşcăriaş pus în libertate. Mie îmi pare frumos tocmai pentru că-i urît, ş-apoi e şi deştept. Nici nu se compară cu un tîmpit de St. Bernard. E mai deştept chiar decît foxterierul. Am cunoscut eu unul...

Locotenentul-major Lukáš se uită la ceas şi întrerupse expunerea lui Švejk:

— E tîrziu, trebuie să mă culc. Mîine sînt iar de serviciu, aşa că ai toată ziua la dispoziţie să găseşti un grifon.

Se duse la culcare, iar Švejk se întinse pe canapea în bucătărie şi începu să citească gazetele pe care le adusese locotenentul-major de la cazarmă.

„Ia te uită făcu Švejk pentru el, urmărind cu interes ultimele informaţii, sultanul l-a decorat pe împăratul Wilhelm cu medalia de război şi eu nici măcar cu cea mică, de argint, nu m-am pricopsit încă.”

Căzu pe gînduri, apoi deodată sări în sus, exclamînd: „Era cît pe ce să uit...”

Se duse în odaia locotenentului-major care dormea buştean şi-l trezi:

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant,* că n-am primit nici un ordin în ce priveşte pisica.

Locotenentul-major, buimăcit de somn, se întoarse pe partea cealaltă şi mormăi: „Trei zile de carceră” şi adormi din nou.

Švejk ieşi tiptil din odaie, scoase nenorocita de pisică de sub canapea şi-i spuse:

— Ai trei zile de carceră! *Abtreten!* Marş!

Şi pisica de Angora se furişă iar sub canapea.

4

Švejk se pregătea să plece în căutarea unui grifon cînd se pomeni cu o tînără doamna care dorea să vorbească cu locotenentul-major Lukáš. Văzu lîngă ea două valize grele, de voiaj, şi pe scară şapca hamalului, care cobora.

— Nu-i acasă, spuse Švejk răstit, dar tînăra doamnă se şi furişase în vestibul, poruncindu-i aspru:

— Du cuferele în odaie.

— Fără încuviinţarea domnului locotenent-major nu se poate, răspunse Švejk. Domnul locotenent-major mi-a ordonat să nu fac niciodată nimic fără ordinul dumnealui.

— Dumneata eşti nebun? strigă tînăra doamnă. Am venit în vizită la domnul locotenent-major.

— Eu nu ştiu nimic, răspunse Švejk neînduplecat. Domnul locotenent-major e de serviciu, se întoarce abia la noapte, şi mi-a dat ordin să fac rost de un grifon. Nu ştiu nimic, de nici un fel de cufere şi de nici o cucoană. Acum trebuie să încui casa, aşa că v-aş ruga frumos să fiţi bună şi să plecaţi. N-am primit nici un ordin, şi nu pot lăsa în casă o persoană pe care n-o cunosc. S-a mai întîmplat o dată pe strada noastră, la cofetarul Belcicky, care a lăsat pe unu să intre în casă şi dumnealui, nepoftitu, i-a deschis dulapul cu haine şi pe-aci i-a fost drumul. Nu vreau să zic cu asta nimic rău despre dumneavoastră, urmă Švejk, văzînd că tînăra doamnă face o mutră desperată şi că o podidiseră lacrimile; dar, hotărît, aici nu puteţi rămîne; de asta trebuie să vă daţi şi dumneavoastră seama, pentru că toată casa mi-a fost încredinţată mie şi sînt răspunzător de cel mai mic lucru. De aceea vă rog înc-o dată, foarte frumos, să nu vă mai obosiţi degeaba. Pînă nu primesc ordin de la domnul locotenent-major, nu-l cunosc nici pe frate-meu. Îmi pare rău, zău, că trebuie să vă vorbesc aşa, dar la militărie trebuie să fie ordine.

Între timp, tînăra doamnă îşi mai venise în fire. Scoase din poşetă o carte de vizită, scrise pe ea cîteva rînduri cu creionul, o băgă într-un plicuşor şi zise cu obidă:

— Du scrisoarea asta domnului locotenent-major; eu aştept aici răspunsul. Na, ţine şi cinci coroane pentru drum.

— Cu mine nu merge-aşa, cucoană, răspunse Švejk jignit de îndărătnicia nepoftitului oaspe. Păstraţi-vă coroanele, le las aici pe scaun şi, dacă vreţi, poftiţi cu

mine la cazarmă, şi aşteptaţi acolo; eu am să predau scrisorica dumneavoastră domnului locotenent-major şi vă aduc şi răspuns. Dar ca să rămîneţi aici, de asta, hotărît, nici nu încape vorbă...

După această lămurire, Švejk scoase valizele în vestibul şi făcînd să zornăie legătura de chei, ca un paznic de castel, zise cu hotărîre, din uşă:

— Închidem!

Tînăra doamnă ieşi descurajată pe coridor. Švejk încuie uşa şi o luă înainte. Vizitatoarea, tiptil-tiptil, ca un căţeluş, se luă după dînsul, şi nu reuşi să-l ajungă decît la tutungerie, unde Švejk intrase să-şi cumpere tutun.

Acum mergea alături de el, străduindu-se să lege o conversaţie:

— I-o dai negreşit?

— Dacă am spus c-o dau, o dau.

— Şi o să-l găseşti pe domnul locotenent-major?

— Asta n-o mai ştiu.

Merseră apoi tăcuţi, unul lîngă altul, şi abia după un răstimp mai îndelungat, tovarăşa de drum începu din nou:

— Va să zică, crezi că ai să-1 găseşti pe domnul locotenent-major?

— Eu nu cred nimic.

— Da unde socoţi dumneata c-ar putea să fie?

— Nu ştiu.

Cu aceasta, conversaţia fu întreruptă pentru mai mult timp, pînă ce tînăra doamnă o reluă întrebînd:

— N-ai pierdut scrisoarea?

— Pîn-acum, n-am pierdut-o.

— Atunci, o dai sigur domnului locotenent-major?

— Da.

— Şi ai să-l găseşti?

— V-am mai spus o dată că nu ştiu, replică Švejk. Stau şi mă mir: cum pot fi pe lume oameni atît de ciudaţi, să te întrebe mereu acelaşi lucru. Asta-i ca şi cum aş opri pe fiecare trecător şi l-aş întreba, hodoronc-tronc, în cîte sîntem azi.

Răspunsul acesta puse capăt oricărei încercări de a întreţine o conversaţie cu Švejk, aşa că restul drumului, pînă la cazarmă, se scurse într-o tăcere desăvîrşită. De abia în faţa porţii, Švejk o pofti pe tînăra doamnă să aştepte şi se aşternu pe taifas cu soldaţii de la poartă, vorbindu-le despre război, ceea ce trebuie s-o fi bucurat nespus pe tînăra doamnă, care se plimba nervoasă pe trotuar, luînd o înfăţişare foarte nenorocită la vederea lui Švejk care îşi continuă expozeul, cu o mutră atît de tembelă, încît amintea pe aceea reprodusă recent în *Cronica războiului mondial: „Prinţul moştenitor al tronului, întreţinîndu-se cu doi aviatori care au doborît un aeroplan rusesc”.*

Švejk se aşezase pe banca din faţa porţii şi începuse să explice soldaţilor că pe frontul de luptă din Carpaţi, atacurile oştilor austriece au eşuat, în schimb de partea cealaltă, comandantul oraşului Przemysl, generalul Kusmanek, a ajuns la

Kiev şi că, în urma noastră, în Serbia au rămas unsprezece puncte de sprijin şi că sîrbii n-or să mai reziste multă vreme, alergînd după trupele noastre.

Acestea zise, începu să critice diferitele bătălii cunoscute şi cu acest prilej descoperi un nou ou al lui Columb şi anume că un batalion împresurat din toate părţile trebuie să se predea.

După ce se sătura de vorbă, găsi de cuviinţă să iasă în drum şi să spună desperatei doamne să nu plece nicăieri, pentru că el se întoarce numaidecît; se duse apoi sus în cancelarie, unde-l găsi pe locotenentul-major Lukáš, care tocmai explica unui locotenent o schemă de tranşee, reproşîndu-i că nu ştie să deseneze şi că habar n-are de geometrie.

— Vedeţi, aşa se desenează asta! Dacă ai de trasat pe o linie orizontală dată o linie verticală, trebuie s-o desenezi în aşa fel, ca să formeze cu ea un unghi drept. Ai înţeles? Procedînd astfel, vei executa tranşeele cum trebuie şi nu le vei îndrepta spre duşman. Vei rămîne la şase sute de metri distanţă de el. Dar, aşa cum ai desenat dumneata, împingi poziţia noastră în linia inamicului şi stai cu tranşeele dumitale perpendicular pe inamic, în timp ce dumneata ai nevoie de un unghi obtuz. E doar atît de simplu, nu?

Locotenentul rezervist, casier de bancă în civilitate, care sta deznădăjduit în faţa acestor planuri, fără să priceapă o boabă, răsuflă uşurat cînd Švejk se apropie de locotenent:

— Cu respect vă raportez, domnule locotenent-major, că o cucoană vă trimite scrisoarea asta şi aşteaptă răspuns. Şi în acest timp îi făcu din ochi, cu înţeles şi confidenţial.

Locotenentul-major nu părea bine impresionat de cele ce citea:

„Lieber Heinrich! Mein Mann verfolgt mich. Ich muss unbedingt bei Dir ein paar Tage gestieren. Der Bursch ist ein grosses Mistvieh. Ich bin unglucklich.

Deine Katy."[62]

Locotenentul-major Lukáš oftă; îl conduse pe Švejk în cancelaria de alături, care era goală, încuie uşa şi începu să se plimbe nervos printre birouri. Oprindu-se în cele din urmă în faţa lui, zise:

— Doamna asta îmi scrie că eşti un dobitoc. Ce i-ai făcut?

— Eu nu i-am făcut nimic! Cu respect vă raportez domnule *oberlaitnant,* că m-am purtat foarte cuviincios, dar dumneaei a vrut numaidecît să se instaleze în casă. Şi fiindcă nu aveam nici un ordin de la dumneavoastră, n-am lăsat-o. Pe deasupra a mai venit şi cu două cufere, ca şi cum ar fi fost la dumneaei acasă.

Locotenentul-major mai oftă o dată adînc şi Švejk îl imită.

— Cum? strigă locotenentul-major ameninţător.

— Cu respect vă raportez, domnule locotenent-major, că ăsta-i un caz grav. Acum doi ani, un tapiţer din strada Vojtesska s-a pomenit cu o domnişoară pe care

[62] Dragă Heinrich! Bărbatul meu mă urmăreşte. Trebuie neapărat să rămîn cîteva zile la tine. Ordonanţa ta e un mare dobitoc. Sînt nenorocită. A ta, Katy (germ.).

n-a mai putut-o urni din casă. Nemaiavînd încotro, a trebuit să se otrăvească şi a otrăvit-o şi pe ea, cu gaz aerian, şi numai aşa s-a isprăvit pătărania. Cu femeile nu-i de glumit! Eu unul le cunosc!...

— Caz grav, repetă locotenentul-major după Švejk, şi niciodată nu spusese un adevăr mai adevărat. Scumpul Heinrich se afla, fără îndoială, într-o situaţie tare încurcată. O soţie urmărită de soţ vine în vizită la el pentru cîteva zile, tocmai cînd urmează să sosească doamna Mickova, din Trebon, pentru ca după trei zile să repete ceea ce-i oferă cu regularitate, de patru ori pe an, cînd vine la Praga pentru cumpărături. În afară de asta peste două zile urma să vie la el o domnişoară care i-a făgăduit să-i cedeze, după ce se codise o săptămînă încheiată, urmînd ca peste o lună să se mărite cu un inginer.

Locotenentul-major se rezemă de un birou, cu capul plecat. Tăcea şi se frămînta cum s-o descurce. Pentru moment însă nu găsi altă soluţie decît să se aşeze, să ia un plic şi o hîrtie, şi să scrie:

„Dragă Katy! Sînt de serviciu pînă la nouă seara. Vin la zece. Te rog să te simţi ca la tine acasă. În ceea ce îl priveşte pe Švejk, ordonanţa mea, i-am şi dat ordin să-ţi satisfacă toate dorinţele.

Al tău, Heinrich."

— Scrisoarea asta s-o dai cuconiţei, zise locotenentul-major. Îţi poruncesc să te porţi faţă de ea respectuos şi cu tact şi să-i împlineşti toate dorinţele, care pentru dumneata trebuie să fie ordine. Trebuie să te porţi cu ea galant şi s-o serveşti conştiincios. Ţine o sută de coroane, de care ai să-mi dai socoteală, pentru cazul că te va trimite să-i cumperi ceva. Te duci să-i comanzi cina şi aşa mai departe. Apoi, să cumperi trei sticle de vin şi o cutie de ţigări Memphis. Aşa. Asta-i tot deocamdată. Poţi pleca şi-ţi repet încă o dată, să-ţi intre-n cap: trebuie să-i îndeplineşti orice dorinţă pe care i-ai citit-o în ochi.

Tînăra doamnă pierduse orice speranţă de a-l mai revedea pe Švejk; de aceea fu foarte surprinsă cînd îl zări ieşind din cazarmă şi îndreptîndu-se spre ea, cu o scrisoare în mînă.

Salutînd milităreşte, îi întinse scrisoarea şi raportă:

— Conform ordinului domnului *oberlaitnant,* trebuie să mă port faţă de dumneavoastră, stimată doamnă, respectuos şi cu tact, să vă servesc conştiincios şi să vă împlinesc toate dorinţele pe care o să vi le citesc în ochi. Am ordin să vă hrănesc şi să vă cumpăr tot ce veţi dori. Am căpătat pentru asta de la domnul *oberlaitnant* o sută de coroane, dar din astea trebuie să cumpăr şi trei sticle de vin şi-o cutie de ţigări Memphis.

După ce citi scrisoarea tînăra doamnă îşi recăpătă încrederea în sine, pe care şi-o manifestă poruncindu-i lui Švejk să-i aducă o birjă ; iar cînd dorinţa îi fu împlinită, îi porunci să se urce pe capră, lîngă birjar.

Porniră spre casă. Ajungînd la domiciliu, tînăra doamnă jucă de minune rolul de stăpînă a casei. Švejk trebui să care valizele în dormitor şi să bată covoarele în

curte în timp ce doamna se făcuse foc şi pară dînd de-o pînză de păianjen după oglindă.

Această activitate febrilă îi trăda intenţia de a se întări pentru mai multă vreme pe această poziţie, cucerită cu atîta trudă.

Pe Švejk îl treceau toate năduşelile. După ce bătu covoarele, cucoana îşi aduse aminte că trebuiau date jos şi scuturate şi perdelele. Apoi primi ordin să spele geamurile şi la bucătărie. După asta se apucă să mute mobila dîndu-şi cu acest prilej frîu liber nervilor şi, pe cînd Švejk se spetea cărînd mobila dintr-un colţ într-altul, coniţa, neplăcîndu-i aranjamentul, făcea mereu alte combinaţii, născocind altă rînduială.

După ce a întors toată casa cu susul în jos, încetul cu încetul elanul ei întru aranjarea cuibului începu să scadă şi în cele din urmă se potoli.

Mai scoase aşternut curat din dulapul de rufe, înfăţă singură puişorii şi pernele, şi se vedea bine că operaţia aceasta o făcea din dragoste şi veneraţie pentru, pat, obiect care îi stîrnea în trup o puternică vibraţie senzuală.

Îl trimise apoi pe Švejk după mîncare şi după vin. Pînă să se întoarcă, se schimbă într-o străvezie haină de interior, care o prindea tulburător de bine.

În timpul mesei bău o sticlă de vin, fumă o mulţime de ţigări, apoi se întinse în pat, în timp ce Švejk se ospăta la bucătărie, cu pîinea de la manutanţă pe care o muia într-un pahar cu un fel de rachiu dulce.

— Švejk! se auzi deodată din dormitor. Švejk!

Švejk deschise uşa şi o zări pe tînăra coniţă întinsă peste perne, într-o poziţie foarte ademenitoare.

— Vino mai aproape!

Švejk se apropie de pat, în timp ce cuconiţa, cu un zîmbet ciudat, îi măsură umerii laţi şi pulpele groase.

Dînd la o parte ţesătura subţire care-i acoperea şi ascundea totul, rosti poruncitor:

— Scoate-ţi cizmele şi pantalonii, ia să vedem...

Şi aşa se întîmplă că, la înapoierea locotenentului-major de la cazarmă, bravul soldat Švejk putu să-i raporteze:

— Cu respect raportez, domnule *oberlaitnant,* că am împlinit toate dorinţele cucoanei şi că am servit-o conştiincios, aşa cum mi-aţi ordonat.

— Îţi mulţumesc, Švejk, zise locotenentul-major, a avut multe dorinţe?

— Circa şase, răspunse Švejk. Acum doarme dusă şi ostenită de atîta călătorie. Eu i-am făcut tot ce i-am citit în ochi.

5

În vreme ce mulţimi de ostaşi înfundate în pădurile de pe Dunajec şi de pe Raab stăteau sub ploaia de grenade, şi tunurile de calibru greu nimiceau companii întregi îngropîndu-le în masivul Carpaţilor, iar orizonturile tuturor cîmpurilor de luptă erau roşii de vîlvătaia oraşelor şi satelor incendiate, locotenentul-major Lukáš şi

Švejk trăiau neplăcuta idilă cu doamna care fugise de la bărbatul ei şi făcea acum pe stăpîna casei.

Locotenentul-major Lukáš profită de plecarea cucoanei la plimbare, pentru a ţine cu Švejk un consiliu de război, hotărînd cum să se descotorosească de ea.

— Cel mai bun lucru ar fi, domnule *oberlaitnant*, zise Švejk, dacă bărbatul ei, de la care a fugit şi care o caută, după cum spuneaţi că zice în scrisoarea pe care v-am adus-o, ar şti unde se află dumneaei, ca să vie după dînsa. Să-i trimitem telegramă, că se află la dumneavoastră şi că poate veni să şi-o ridice. În Vsenory, anul trecut, s-a întîmplat un caz, la fel, într-o vilă. Dar atunci telegrama a trimis-o chiar femeia şi bărbat-su a venit după ea şi i-a cîrpit pe amîndoi. Şi unul şi altul erau civili. În cazul nostru, faţă de un ofiţer, n-o să îndrăznească... La urma urmei dumneavoastră n-aveţi nici o vină că doar n-aţi poftit pe nimenea şi dacă dumneaei a fugit, a făcut-o de capul ei! O să vedeţi dumneavoastră că o telegramă ca asta e de mare folos. Chiar dacă or ieşi cîteva perechi de palme...

— Dumnealui e un om foarte inteligent, îl întrerupse locotenentul-major. Îl cunosc, face comerţ de hamei, en gros. Hotărît, trebuie să-i vorbesc. Telegrama se trimite.

Telegrama pe care o expedie era foarte scurtă şi concisă, în spirit comercial: „Adresa actuală a soţiei dumneavoastră este...” şi urma adresa locotenentului-major Lukáš.

Şi aşa se face că tînăra doamnă Katy fu foarte neplăcut surprinsă cînd se pomeni cu negustorul de hamei, dînd buzna pe uşă. Părea tare cumsecade şi grijuliu. Doamna Katy, fără să-şi piardă o clipă cumpătul, făcu prezentările de rigoare: „Bărbatul meu, domnul locotenent-major Lukáš”. Altceva nu-i mai veni în minte.

— Luaţi loc vă rog, domnule Wendler, îl pofti politicos locotenentul-major Lukáš, scoţînd tabachera din buzunar. Fumaţi?

Inteligentul negustor luă cuviincios o ţigară şi, slobozind fumul din gură, zise cu mult calm:

— Plecaţi în curînd pe front, domnule locotenent-major?

— Am cerut mutarea la Regimentul 91 din Budejovice unde voi pleca probabil, imediat ce termin cu şcoala de tineri cu termen redus. Avem nevoie de o sumedenie de ofiţeri şi e trist că tinerii, care au dreptul la termenul redus, nu se prezintă. Preferă să rămînă infanterişti de rînd, decît să se străduiască să devină cadeţi.

— Războiul a dăunat serios negoţului cu hamei, dar cred că nu poate să mai dureze mult, afirmă negustorul, uitîndu-se cînd la nevastă-sa, cînd la locotenentul-major.

— Situaţia noastră e excelentă, replică locotenentul-major Lukáš. Astăzi, nimeni nu se mai îndoieşte că războiul se va sfîrşi cu izbînda puterilor centrale. Franţa, Anglia şi Rusia sînt prea slabe pentru a se putea împotrivi granitului austro-turco-german. E drept că pe unele fronturi am suferit mici înfrîngeri; cum spargem însă frontul rusesc, între masivul Carpaţilor şi Dunajecul mijlociu, nu mai încape nici cea mai mică îndoială că vine sfîrşitul războiului. Francezii sînt şi ei ameninţaţi cu

pierderea întregii Franţe răsăritene în cel mai scurt timp şi cu intrarea armatelor germane în Paris, lucru absolut sigur. în afară de asta, manevrele noastre în Serbia progresează de asemeni cu succes; retragerea trupelor noastre, care de fapt nu înseamnă decît o mişcare strategică, e interpretată de mulţi în mod cu totul greşit, în contradicţie cu prezenţa de spirit şi sîngele rece absolut necesare în timp de război. Vom vedea foarte curînd că manevrele noastre, pe cîmpul de operaţii de la miazăzi, bine calculate, îşi vor da roadele. Priviţi, vă rog...

Locotenentul-major Lukáš îl apucă uşor de umăr pe negustorul de hamei şi-l conduse spre harta cîmpului de luptă oare atîrna pe perete şi, arătîndu-i diferite puncte, îi dădea lămuriri:

— Beskyzii orientali, ca şi sectoarele de pe frontul Carpaţilor, constituie pentru noi un excelent punct de sprijin. O lovitură puternică pe această linie şi nu ne oprim decît la Moscova. Războiul va lua sfîrşit mai curînd decît bănuim.

— Dar Turcia? întrebă negustorul de hamei, chibzuind în sinea lui cum să procedeze, spre a ajunge la miezul chestiunii pentru care venise.

— Turcii se ţin bine, răspunse locotenentul-major, conducîndu-l din nou la masă: Hali Bey, preşedintele parlamentului turc, şi Ali Bey au sosit la Viena, Feldmareşalul Liman de Sanders a fost numit comandant suprem al armatelor turceşti din Dardanele. Goltz Paşa a venit de la Ţarigrad la Berlin, iar Enver Paşa, viceamiralul Usedom Paşa şi generalul Djevad Paşa au fost decoraţi de împăratul nostru, în definitiv, cam multe decoraţii într-un interval atît de scurt.

Statură apoi un timp faţă în faţă, fără să-şi spună nimic, pînă ce locotenentul-major găsi cu cale să pună capăt penibilei situaţii cu următoarea întrebare:

— Cînd aţi sosit, domnule Wendler ?

— Azi-dimineaţă.

— Îmi pare foarte bine că m-aţi găsit acasă, pentru că după-amiază mă duc întotdeauna la cazarmă şi fac serviciu de noapte. Întrucît locuinţa este liberă toată ziua, am putut oferi ospitalitate coniţei. Aici n-o deranjează nimeni în timpul şederii la Praga. Ca veche cunoştinţă...

Negustorul de hamei tuşi:

— Katy este fără îndoială o femeie ciudată, domnule locotenent-major; vă rog să primiţi mulţumirile mele cele mai călduroase pentru tot ce aţi făcut pentru ea. I se năzare aşa din senin să plece la Praga, chipurile ca să-şi trateze nervii; eu eram plecat în călătorie de afaceri şi, cînd mă înapoiez, casa vraişte, şi Katy ia-o de unde nu-i.

Străduindu-se să facă o mină cît mai sinceră, o ameninţă cu degetul şi, schiţînd un zîmbet forţat, o întrebă:

— Credeai, se vede, că dacă eu sînt plecat poţi pleca şi tu? Bineînţeles că nu te-ai gîndit însă...

Văzînd că discuţia era pe cale să ia o întorsătură neplăcută, locotenentul-major Lukáš îl conduse din nou pe inteligentul negustor de hamei în faţa hărţii strategice şi, arătîndu-i localităţile subliniate, zise:

— Uitasem să vă atrag atenţia asupra unei împrejurări interesante. E vorba de acest arc mare, îndreptat spre sud-vest, unde masivul muntos formează un mare cap de pod. În această direcţie este îndreptată ofensiva aliaţilor. Închizând această cale, care leagă capul de pod de cea mai importantă linie de apărare a inamicului, se taie comunicaţiile între aripa dreaptă şi armata de nord, de pe Vistula. Acum e clar?

Negustorul de hamei răspunse morocănos că totul e foarte limpede, dar temîndu-se, în delicateţea lui, ca această replică să nu fie interpretată drept o aluzie, făcu următoarea remarcă, înapoindu-se la locul lui:

— Din cauza războiului, hameiul nostru şi-a pierdut debuşeul în străinătate. Astăzi, sînt pierdute pentru export Franţa, Anglia, Rusia şi ţările balcanice. Doar în Italia mai trimitem hamei, dar mi-e teamă că şi Italia se va amesteca în această conflagraţie. Pe urmă însă, după ce vom cîştiga războiul, o să dictăm noi preţurile mărfurilor.

— Italia rămîne în strictă neutralitate, încercă să-l mîngîie locotenentul-major. Asta-i...

— De ce nu recunoaşte că e legată prin tratatul tripartit cu Austro-Ungaria şi Germania? răbufni negustorul de hamei căruia i se îngrămădiseră toate în cap, deodată: hameiul, nevasta şi războiul. Mă aşteptam ca Italia să pornească împotriva Franţei şi Serbiei. În felul ăsta războiul de mult s-ar fi sfîrşit. Mie-mi putrezeşte hameiul în magazii, tranzacţiile în ţară sînt slabe, exportul este egal cu zero, şi Italia îşi păstrează neutralitatea. De ce a mai reînnoit atunci, în 1912, tripla alianţă cu noi? Unde-i ministrul de externe italian, marchizul di San Giuliano? Ce face dumnealui? Doarme, sau ce? Ştii dumneata ce dever am avut eu pînă la război şi ce am azi? Să nu credeţi că nu urmăresc evenimentele, urmă el, uitîndu-se furios la locotenentul-major. Acesta trăgea liniştit din ţigară, scoţînd rotocoale de fum, care se înşiruiau unul după altul şi se spărgeau, operaţie urmărită cu mult interes de doamna Katy. De ce s-au retras nemţii înapoi la graniţă, dacă erau aproape de Paris? De ce se dau lupte îndârjite de artilerie între Meuse şi Moselle? Ştiţi că la Combres şi Woewre pe Marche au ars trei fabrici de bere, unde trimiteam anual peste 500 de baloturi de hamei? Că a ars şi fabrica de bere Hartmansweiler din Munţii Vosgi, că la Niederaspach, lîngă Mulhouse, fabrica de bere a fost făcută una cu pămîntul? Asta înseamnă o pierdere de 1200 baloturi de hamei pe an, pentru firma mea. De şase ori s-au bătut nemţii cu belgienii, pentru fabrica de bere Klosterhoeck — asta-i iar o pierdere de 350 de baloturi de hamei anual.

De atîta enervare nu mai putu continua, se ridică, se apropie de nevastă-sa şi-i spuse cu ton poruncitor:

— Katy, pleci imediat cu mine acasă. Îmbracă-te! Evenimentele astea mă enervează teribil, se scuză apoi. Înainte vreme eram foarte calm.

Şi-n timp ce nevastă-sa se duse să se îmbrace, i se adresă în şoaptă locotenentului-major.

— Asta nu mi-o face pentru întîia oară. Anul trecut a fugit cu un supleant şi am găsit-o tocmai la Zagreb. Am încheiat atunci cu fabrica de bere de acolo o

tranzacţie pentru 600 de baloturi de hamei. Ehei, sudul era într-adevăr o mină de aur! Hameiul nostru mergea pînă la Ţarigrad. Astăzi sîntem pe jumătate ruinaţi. Dacă guvernul limitează şi la noi în ţară producţia de bere, ne dă lovitura de graţie.

Şi aprinzîndu-şi ţigara, oferită de gazdă, izbucni desperat:

— Varşovia singură cumpăra înainte de război 2370 de baloturi de hamei. Fabrica Augustin este cea mai mare fabrică de bere din Varşovia. Reprezentantul ei venea să mă viziteze în fiecare an. Îţi spun drept, am ajuns la desperare! Noroc că n-am copii.

Această încheiere logică, trasă drept concluzie a vizitei anuale făcute de reprezentantul fabricii de bere Augustin, din Varşovia, stîrni pe buzele locotenentului-major un zîmbet discret, surprins de negustorul de hamei, care îşi continuă expunerea:

— Fabricile ungureşti din Sopron şi Nagykanizsa cumpărau anual de la mine circa o mie de baloturi de hamei, pentru berea de export pe care o trimiteau pînă la Alexandria. Astăzi refuză orice comandă din cauza blocadei. Le ofer hameiul cu 30 la sută mai ieftin şi nu comandă nici un balot! Peste tot stagnare, ruină, mizerie, şi colac peste pupăză, necazuri conjugale.

Negustorul de hamei amuţi, iar tăcerea fu întreruptă de doamna Katy, pregătită de plecare:

— Cum facem cu valizele mele?

— O să vină un hamal să le ia, Katy, zise negustorul de hamei mulţumit, bucurîndu-se că pînă la urmă totul se sfîrşise fără ieşiri violente şi scene penibile. Dacă mai ai de făcut cumpărături e cazul să mergem. Trenul pleacă la două şi douăzeci.

Amîndoi îşi luară prieteneşte rămas bun de la locotenentul-major şi negustorul de hamei fu atît de bucuros că scăpase de buclucul ăsta încît la despărţire, în antreu, îi zise locotenentului-major:

— Dacă, ferească Dumnezeu, vei fi rănit în război, vino să-ţi faci convalescenţa la noi. O să te îngrijim cum nu se poate mai bine.

Întorcîndu-se în dormitor, unde doamna Katy se îmbrăcase de voiaj, locotenentul-major găsi pe lavoar patru sute coroane şi un bileţel cu următorul conţinut:

„Domnule locotenent-major! Nu mi-aţi luat apărarea în faţa maimuţoiului de bărbatu-meu, un idiot fără pereche. I-aţi permis să mă ridice, ca pe un obiect oarecare pe care l-a uitat în casă. În acelaşi timp v-aţi permis chiar să amintiţi că mi-aţi oferit ospitalitate. Sper că nu v-am pricinuit cheltuieli mai mari decît alăturata sumă de patru sute de coroane, pe care vă rog să binevoiţi a le împărţi cu ordonanţa dumneavoastră.”

Locotenentul-major Lukáš rămase o clipă tăcut, cu biletul în mînă, apoi îl rupse încetişor. Se uită zîmbind la banii de pe lavoar şi observînd pieptenele pe

care, în tulburarea ei, cucoana Katy îl uitase pe toaletă, în timp ce îşi aranja coafura în faţa oglinzii, îl luă şi-l depuse în colecţia de fetişuri.

— Švejk se înapoie după-prînz. Fusese plecat în căutarea grifonului.

— Švejk, zise locotenentul-major, ai, noroc. Cucoana care a locuit la mine, a plecat. A venit soţul ei şi a luat-o. Şi pentru toate serviciile pe care i le-ai adus, ţi-a lăsat patru sute de coroane, pe lavoar. Trebuie să-i mulţumeşti frumos, respectiv soţului ei, pentru că de fapt sînt banii lui, pe care dumneaei şi-i luase la drum. Să-ţi dictez scrisoarea.

Şi-i dictă următoarele:

„Mult stimate domn, vă rog să binevoiţi a transmite doamnei mulţumirile mele cordiale, pentru cele patru sute de coroane pe care mi le-a dăruit pentru serviciile ce i le-am adus, cu prilejul vizitei dumisale la Praga. Tot ce am făcut pentru domnia-sa am făcut cu plăcere şi de aceea nu pot primi această sumă şi v-o trimit...”

— Ei, ce s-a întîmplat, Švejk, hai, scrie mai departe?, ce te tot suceşti? Unde am rămas?

— Şi v-o trimit... zise Švejk cu glas tremurînd, plin de tragism.

— Aşa, bine:

„...şi v-o trimit înapoi, cu asigurarea profundului meu respect. Sărutări de mîini respectuoase coniţei. Josef Švejk, ordonanţă la domnul locotenent-major Lukáš.”

— Gata ?

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant* că mai lipseşte data.

— 20 decembrie 1914. Aşa. Şi acum scrie adresa pe plic. Ia cele patru sute coroane, du-le la poştă şi trimite-le la aceeaşi adresă.

Şi locotenentul-major Lukáš începu să fluiere vesel o arie din opereta *Divorţul.*

— Voiam să te mai întreb ceva, Švejk, strigă locotenentul-major după Švejk care se pregătea să plece la poştă; ce se aude cu cîinele pe care te-ai dus să-l cauţi?

— Am pus ochii pe unul, domnule *oberlaitnant*, un animal clasa întîi. Dar o să fie greu să punem mîna pe el. Mîine, nădăjduiesc totuşi să-l aduc. Muşcă.

6

Ultimele cuvinte, locotenentul-major Lukáš nu le mai auzise, deşi erau foarte importante. „Muşcă al dracului, javra”, ar fi vrut să mai adauge Švejk, dar pînă la urmă se răzgîndi: „La o adică ce-i pasă locotenentului-major? Vrea cîine, cîine va avea!”

De bună seamă că-i foarte uşor să spui: „Adu-mi un cîine!” Proprietarii de cîini au mare grijă de cîinii lor, chiar cînd nu sînt de rasă pură. Pînă şi javra care nu-i

bună decît să încălzească picioarele vreunei babe e îndrăgită de stăpînu-său, care nu îngăduie să i se facă vreun rău.

În afară de asta, chiar cîinele simte instinctiv, mai cu seamă dacă-i un animal de rasă, că într-o bună zi va fi înstrăinat. Trăieşte în permanenţă cu teama că va fi furat, că trebuie să fie furat, în mod inevitabil. Cînd iese, de pildă, la plimbare şi se îndepărtează de stăpînul lui, la început e vesel, zburdalnic. Se joacă cu ceilalţi cîini, se urcă pe ei, necuviincios, miroase pietrele, ridică piciorușul la fiecare colţ, chiar şi peste coşul cu cartofi al zarzavagiului, într-un cuvînt, se bucură atît de mult de viaţă, că lumea i se pare, cu siguranţă, tot atît de frumoasă ca unui tînăr care şi-a trecut cu bine bacalaureatul.

Deodată însă veţi observa că veselia lui începe să dispară, să pălească. Îl cuprinde neliniştea. Aleargă speriat pe stradă, adulmecă nervos, scheaună, şi în culmea desperării îşi bagă coada între picioare, urechile i se pleoştesc şi o ia razna prin mijlocul străzii, fără nici o ţintă.

Dacă ar putea să vorbească, fără îndoială că ar striga: Dumnezeule, Doamne, simt că mă fură cineva!

Aţi vizitat vreodată o crescătorie de cîini? Aţi văzut spaima animalelor? Ei bine, toţi cîinii de-acolo sînt de furat. Metropola a educat un anumit soi de pungaşi care trăiesc exclusiv din furtul de cîini. Există o rasă de căţei mici de salon, şoricari pitici, micuţi, ca o mănuşă, care încap în buzunarul pardesiului sau în manşonul coniţei care-i duce la plimbare. Pînă şi de-acolo se pricep pungaşii să-l sustragă. Dogul nemţesc, tărcat, renumit pentru răutatea lui, care păzeşte furios vila stăpînului de la marginea oraşului, ţi-l fură noaptea. Cîinele poliţist îl fură ziua-n amiaza mare de sub nasul detectivului. Puteţi merge cu cîinele legat de curea. V-o taie şi dispare cu el, cît ai zice peşte, iar dumneata stai pe loc şi te uiţi prosteşte, la cureaua care ţi-a rămas în mînă. Cincizeci la sută din cîinii pe care-i întîlniţi pe stradă şi-au schimbat de cîteva ori stăpînii, şi adeseori se întîmplă să cumpăraţi, după ani de zile, propriul dumneavoastră cîine, care v-a fost furat cînd era pui, în timp ce mergeaţi cu el la plimbare. Primejdia cea mai mare ca un cîine să fie furat e atunci cînd este scos să-şi facă treaba mică sau mare. Mai cu seamă în timpul ultimului act se pierd cei mai mulţi. De aceea, în această împrejurare, orice cîine se uită cu băgare de seamă în jurul lui.

Există mai multe sisteme de furat cîini. Fie direct, după metoda furtului de buzunar, fie prin ademenirea nenorocitului animal. Cîinele e o fiinţă credincioasă, dar numai în cartea de citire sau de ştiinţe naturale. Daţi-i celui mai credincios cîine să miroasă salam fript, de cal, şi e pierdut.

Uită de stăpînul alături de care merge, face cale întoarsă şi se ia după dumneavoastră; în acest timp îi curg bale din gură şi, presimţind marea bucurie pe care i-o va prilejui salamul, dă prieteneşte din coadă şi nările îi vibrează, ca celui mai sălbatic armăsar, cînd este dus la prăsilă.

*

La Mala Strana, lîngă treptele care duc la castel, se află o cîrciumioară. Într-o zi, şedeau acolo la o masă, într-un colţ mai întunecat doi bărbaţi, un militar şi un civil. Aplecaţi unul spre celălalt îşi şopteau, în taină. Arătau ca nişte conspiratori de pe vremea republicii veneţiene.

— În fiece zi, la ora opt, îi şopti civilul ostaşului, trece cu el servitoarea prin colţul pieţei Havlicek, spre parc. Dar bestia muşcă al dracului. Nu se lasă mîngîiat.

Şi, aplecîndu-se şi mai mult spre ostaş, îi şopti la ureche: „Nici crenvurşti nu mănîncă”.

— Nici fierţi? întrebă soldatul.

— Nici fierţi.

Scuipară amîndoi.

— Dar ce crapă javra asta a dracului?

— Dumnezeu ştie. Sînt unii cîini răsfăţaţi şi răzgîiaţi ca un arhiepiscop.

Soldatul şi civilul ciocniră, apoi civilul continuă să şoptească:

— O dată, tot aşa, un şpiţ negru, de care aveam nevoie pentru crescătoria de la Klamovka, nu voia să mănînce crenvurşti de la mine. Trei zile m-am ţinut scai de el, pînă ce n-a mai putut răbda şi am întrebat-o de-a dreptul pe cucoana care-l ducea la plimbare cu ce anume hrăneşte cîinele, că-i aşa de frumos? Cucoana s-a simţit foarte măgulită şi mi-a spus numaidecît că cel mai mult îi plac cotletele. Eu i-am cumpărat un şniţel. Ziceam că-i mai bun. Şi ce să vezi, jigodia nici nu l-a mirosit, că era de viţel şi dumnealui era învăţat cu carne de porc. A trebuit să-i cumpăr un cotlet. I-l dau să-l miroasă şi o iau la fugă; cîinele după mine. Cucoana ţipa cît o ţinea gura: „Puntik! Puntik!” Dar ţi-ai găsit: drăguţul de Puntik nici n-o auzea. A fugit după mine, pînă după colţ, unde i-am pus frumuşel lănţişorul de gît şi a doua zi era în crescătoria de la Klamovka. Sub gît avea un smoc de fire albe, dar le-au vopsit frumos în negru aşa de bine, că nu l-a mai recunoscut nici dracu. Ceilalţi cîini însă, pe care i-am aranjat, şi slavă Domnului c-au fost destui, s-au prins toţi la salamul de cal prăjit. Eu cred că şi tu ai face cel mai bine dacă ai întreba ce-i place mai mult cîinelui; tu, vorba aceea, soldat eşti, chipeş eşti, ţie o să ţi-o spuie mai degrabă. Eu am mai întrebat-o, dar s-a uitat la mine cu nişte ochi, să mă împungă, nu alta, şi mi-a spus: „Ce te priveşte pe dumneata?” Prea frumoasă nu-i dumneaei, e o maimuţă, dar cu un soldat o să stea de vorbă.

— Dar spune drept, e grifon veritabil? De altceva nici nu vrea să audă *oberlaitnantul* meu.

— O frumuseţe de grifon! Pe cinstea mea: piper şi sare, rasă pură, aşa cum tu te numeşti Švejk şi eu Blahnik. Pe mine mă interesează numai să ştiu ce mănîncă să ţi-laduc.

Cei doi prieteni ciocniră din nou. Încă de pe vremea cînd Švejk trăia din negoţul de cîini, înainte de război, Blahnik era furnizorul lui. Era om cu experienţă şi se spunea despre el că obişnuia să cumpere de la hingherie, pe sub mînă, cîini suspecţi, bănuiţi de turbare, pe care îi revindea. O dată a fost chiar muşcat de un cîine turbat, şi la institutul Pasteur din Viena era ca la el acasă. Acum socotea de datoria lui să dea soldatului Švejk o mînă de ajutor, în mod dezinteresat. Ştia toţi

cîinii din Praga şi din împrejurimi şi de aceea vorbea în şoaptă, ca să nu se dea de gol faţă de cîrciumar, căci îi ciordise în urmă cu şase luni din prăvălie un pui de basset căruia îi dăduse să sugă lapte dintr-un biberon în aşa fel încît prostuţul, închipuindu-şi pesemne că suge la mamă-sa, nici n-a mişcat sub manta.

Din principiu, fura numai cîini de rasă pură şi ar fi putut ocupa cu cinste funcţia de expert juridic în materie.. Era furnizorul tuturor crescătoriilor, dar livra şi persoanelor particulare. Cînd trecea pe stradă, cîinii, pe care îi furase cîndva, mîrîiau la el, iar cînd se oprea în faţa unei vitrine, adeseori cîte un cîine răzbunător ridica piciorul la spatele lui şi-i stropea pantalonii.

*

A doua zi, la orele opt dimineaţa, bravul soldat Švejk putea fi văzut plimbîndu-se între piaţa Havlicek şi parc. Aştepta servitoarea cu grifonul. În sfîrşit, aşteptarea se dovedi rodnică, şi în preajma lui apăru alergînd un cîine bărbos, ciufulit, cu păr aspru şi ochi negri, inteligenţi. Era vesel, ca toţi cîinii după ce şi-au făcut nevoile, şi se repezea la vrăbiile care se ospătau pe uliţă cu băligar de cal.

Apoi trecu pe lîngă Švejk şi însoţitoarea cîinelui. Era o fată cam trecută, cu cosiţele împletite cunună în jurul capului. Fluieră după cîine, răsucind lănţişorul şi cravaşa elegantă.

Švejk o acosta:

— Nu vă supăraţi, domnişoară, pe unde se poate ajunge la Zizkov?

Servitoarea se opri şi-l privi cu bănuială, vrînd să se încredinţeze că vorbeşte serios; chipul blajin al lui Švejk o încredinţă că soldatul avea într-adevăr de gînd să meargă la Zizkov. Expresia feţei i se îndulci şi-i explică cu bunăvoinţă pe unde s-o ia pentru a ajunge la Zizkov.

— Nu-s de mult în Praga, zise Švejk. Eu nu-s de aici, îs de la ţară. Nici dumneata nu eşti din Praga?

— Eu îs din Vodnany.

— Ia te uită! înseamnă că nu sîntem departe unul de altul, replică Švejk. Eu îs din Protivin.

Cunoştinţele geografice despre sudul Cehiei, însuşite pe vremuri de Švejk cu prilejul manevrelor în această regiune, avură darul să umple inima fetei de nostalgia locurilor natale.

— Atunci trebuie să-l cunoşti în Protivin pe măcelarul Pejhar, care are prăvălie în piaţă!

— Cum să nu-l cunosc! sări Švejk. E chiar frate-meu. Toţi oamenii de la noi îl iubesc. E tare cumsecade, serveşte frumos, are carne bună şi nu înşală la cîntar.

— Nu cumva dumneata eşti al lui Jares? întrebă fata, începînd să-i placă soldatul necunoscut.

— Ba da.

— A lui care Jares, cel din Krce, lîngă Protivin, sau cel din Razie?

— A celui din Razie.

— Mai cară şi acum bere?

— Mereu. Nu se lasă.

— Dar trebuie să fi trecut mult de şaizeci de ani!

— Şaizeci şi opt a împlinit în primăvară, răspunse calm Švejk. Acum şi-a făcut rost de un cîine şi treaba merge strună. Cîinele şade în căruţă. Taman aşa unul, ca cel de colo, care fugăreşte vrăbiile. Frumos cîine, tare frumos.

— Ăsta e al nostru, îl lămuri noua cunoştinţă. Eu slujesc la domnu colonel. Matale-l ştii pe domnul colonel al nostru?

— Cum să nu-l ştiu? răspunse Švejk. E un om cumsecade şi deştept: şi la noi la Budejovice a fost un colonel aşa.

— Stăpînul nostru e rău; mai deunăzi, cînd se vorbea că în Serbia am mîncat bătaie, a venit acasă supărat foc şi toate farfuriile din bucătărie le-a dat de pămînt, iar pe mine a vrut să mă dea afară.

— Va să zică, căţeluşul e al dumneavoastră? o întrerupse Švejk. Ce păcat că *oberlaitnantul* meu nu poate să sufere nici un cîine, că mie tare mi-s dragi. Tăcu o clipă, apoi izbucni deodată: Partea proastă-i că nu fiecare cîine mănîncă ce-i dai!

— Fox al nostru e foarte mofturos; a fost o vreme cînd nu voia de loc să mănînce carne, dar acu iar a început.

— Şi ce-i place mai mult?

— Ficat, ficat fiert.

— De viţel sau de porc?

— Totuna, rîse „conjudeţeanca” lui Švejk, luînd ultima întrebare drept o glumă nereuşită.

Se mai plimbară puţin, apoi li se alătură grifonul care mergea legat în lanţ. Se arătă foarte prietenos faţă de Švejk: încerca să-i apuce prin botniţă pantalonii, sărea pe el, şi deodată, ca şi cînd i-ar fi presimţit gîndurile, încetă să zburde şi o porni înainte, trist şi abătut, uitîndu-se înapoi, chiorîş, de parcă ar fi vrut să spună: va să zică, mi-a sunat şi mie ceasul.

Servitoarea îl mai informă pe Švejk că în fiecare seară, la orele şase, iese la plimbare cu cîinele, că ea nu are încredere în nici un bărbat din Praga, o dată dăduse un anunţ la gazetă şi i s-a prezentat un lăcătuş, s-o ia de nevastă, dar după ce a stors de la ea opt sute de coroane, chipurile pentru o invenţie, s-a făcut nevăzut. Hotărît, la ţară oamenii îs mai cinstiţi. Dacă ar fi să se mărite numai unul de la ţară ar lua, dar asta după război. Căsătoriile în timp de război, după ea, sînt o prostie, pentru că de obicei femeia rămîne văduvă.

Švejk îi dădu multe speranţe că va mai veni la ora şase şi plecă să-i comunice prietenului său Blahnik că Fox mănîncă orice fel de ficat.

— Am să-l cinstesc cu ficat de vacă, hotărî Blahnik, Tot cu ficat de vacă l-am umflat şi pe St. Bernard-ul fabricantului Vydra, un cîine foarte credincios. Mîine îţi aduc cîinele fără greş.

Blahnik se ţinu de cuvînt. A doua zi, abia isprăvise Švejk de dereticat prin casă, cînd auzi la uşă un lătrat de cîine, după care Blahnik intră iute în vestibul, tîrînd după el încăpăţînatul grifon, mai zbîrlit decît îi fusese dat să fie. Rotea ochii

sălbatic, iar privirea-i fioroasă amintea pe aceea a unui tigru flămînd închis în cuşcă la grădina zoologică. Clămpănea din dinţi şi mîrîia, vrînd să spuie parcă: „Vă sfîşii, vă-nghit!”

Legară cîinele în bucătărie, de piciorul mesei, apoi Blahnik îi povesti lui Švejk cum au decurs peripeţiile răpirii.

— Am trecut înadins pe lîngă el cu ficatul fiert împachetat în hîrtie. A început să adulmece şi să sară la mine. Nu i-am dat nimic, văzîndu-mi de drum. Cîinele după mine. În dreptul parcului, am cotit-o pe uliţa Bredovska, unde i-am dat prima bucăţică. A înghiţit-o din mers şi nu mă slăbea din ochi. Am luat-o apoi pe strada Jindriska, unde i-am dat înc-o porţie. Pe urmă, după ce s-a ghiftuit, i-am pus lănţişorul şi l-am tîrît prin Piaţa Vaclav spre Vinohrady, pînă la Vrsovice. Nu mă întreba ce mi-a făcut pe drum: cînd treceam linia de tramvai, dumnealui s-a lungit pe şine şi nu era chip să-l urnesc din loc. Voia poate să-l calce tramvaiul. Am adus cu mine şi un certificat; l-am cumpărat de la papetarul Fuchs. Îl completezi tu, Švejkule, că la asta, slavă Domnului, te pricepi tu!

— Trebuie să fie scris de mîna ta. Scrie că provine de la crescătoria Bulow, din Lipsca. Tatăl, Arheim von Kahlsberg, mama, Emma von Trautensdorf, fiica lui Siegfrid von Busenthal. Tatăl a luat premiul întîi la expoziţia de grifoni din 1912, la Berlin. Mama, decorată cu medalia de aur a „Asociaţiei pentru creşterea cîinilor de rasă” din Nurenberg. Ce vîrstă zici că are?

— După dinţi, doi ani.

— Scrie că are un an şi jumătate.

— N-a fost bine retezat, Švejkule; ia te uită la urechile lui.

— Se poate aranja. I le retezăm dac-o fi nevoie, după ce s-o obişnui cu noi. Acuma s-ar înrăi şi mai mult.

Cîinele mîrîia furios, se agita gîfîind, dar în cele din urmă se culcă cu limba scoasă, ostenit, aşteptîndu-şi soarta.

Încetul cu încetul se mai potoli. Doar din cînd în cînd mai scheuna a jale.

Švejk îi întinse restul de ficat pe care i-l lăsase Blahnik. Dar grifonul nici nu-l băgă în seamă. Îi aruncă o privire dispreţuitoare şi se uită la cei doi prieteni, de parcă ar fi vrut să spună: „M-am păcălit eu o dată, acum mîncaţi-l voi”.

Zăcea resemnat pe podea, prefăcîndu-se că doarme. Dar deodată, în urma nu se ştie cărui gînd, se sculă şi începu sa facă frumos. Se predase.

Această scenă duioasă nu avu darul să-l impresioneze pe Švejk.

— Cuş! strigă el nenorocitului, care se culcă din nou, scheunînd.

— Ce nume să-i trec în pedigriu? întrebă Blahnik. Îl chema Fox, să găsim ceva asemănător, ca să-1 priceapă repede.

— Hai să-l botezăm, să zicem, Max; ia te uită, Blahnik, cum ciuleşte urechile. Scoală, Max!

Sărmanul grifon înstrăinat de cămin şi de nume, se ridică în patru labe, aşteptînd alte porunci.

— Eu zic să-l dezlegăm, hotărî Švejk, să vedem ce face.

Cum îl sloboziră însă, cîinele se repezi la uşă, unde lătră scurt, de trei ori, la clanţă, nădăjduind probabil în generozitatea acestor oameni haini. Dar văzînd că cei doi nu manifestă nici o înţelegere pentru dorinţa sa arzătoare de a ieşi afară, făcu o băltoacă la uşă, încredinţat că acum va da cu el de-a berbeleacul, aşa cum i se întîmplase cîndva, cînd era mic şi colonelul îl educase cu asprime, ca la militările, să fie „zimmerrein”.

În loc de asta, Švejk se mulţumi să constate: „Mare pişicher e dumnealui”, apoi îl croi cu cureaua şi-i băgă botul în băltoacă, încît nu mai prididea bietul animal să se lingă.

Umilit, Max începu să schelălăiască şi să alerge prin bucătărie, mirosind cu disperare propriile urme; pe urmă netam-nesam se apropie de masă, mîncă tot restul de ficat rămas pe jos, se ghemui lîngă sobă şi adormi, obosit de această aventură.

— Cît îţi datorez? îl întrebă Švejk pe Blahnik la despărţire.

— Las-o încurcată, Švejkule, făcu Blahnik duios. Ce nu fac eu pentru un vechi prieten, mai cu seamă cînd e şi ostaş. Cu bine, băiete, şi ai grijă, nu care cumva să-l plimbi vreodată prin Piaţa Havlicek; să nu se întîmple vreo nenorocire. Dacă mai ai nevoie de un cîine, ştii unde stau.

Švejk îl lăsă pe Max să doarmă şi între timp cumpără de la măcelărie un sfert de kilogram de ficat, îl puse la fiert şi, dacă văzu că javra nu se trezeşte, îi vîrî sub nas o bucată caldă.

Max începu să se lingă în somn, apoi se întinse leneş, mirosi ficatul şi-l înfulecă. După care se duse la uşă şi repetă încercarea cu clanţa.

— Max! îl strigă Švejk. Vino aici!

Cîinele se apropie neîncrezător, Švejk îl luă în braţe, îl mîngîie, şi pentru prima dată, Max dădu prietenos din coada-i bearcă, prinse uşor între dinţi mîna lui Švejk şi se uită la el cu ochii-i inteligenţi ca şi cum ar fi vrut să spună: „Văd că n-am încotro, ştiu c-am pierdut partida!”

Švejk continuă să-l mîngîie şi începu să-i povestească cu glas blajin:

— A fost odată un colonel, care avea un căţeluş, pe care-l chema Fox. Servitoarea îl ducea la plimbare, şi a venit un domn şi l-a furat pe Fox. Fox a ajuns apoi în armată, la un locotenent şi acolo l-au botezat Max. Max, dă lăbuţa! Ei vezi, javră, că o să fim prieteni buni, dacă o să fii cuminte şi ascultător? Că de nu, coboară milităria din pod!

Max sări din braţele lui Švejk şi începu să se gudure vesel în juru-i. Seara, cînd se întoarse locotenentul-major de la cazarmă Švejk şi Max erau prieteni la cataramă.

Uitîndu-se la Max, Švejk făcu următoarea reflecţie filozofică: „La drept vorbind, soldatul e şi el un om furat de la căminul lui”.

Locotenentul-major Lukáš fu foarte plăcut impresionat cînd îl văzu pe Max, care manifestă şi el o bucurie deosebită că vede din nou un bărbat cu sabia la cingătoare.

Întrebat de unde e cîinele şi cît costă, Švejk răspunse cu un calm desăvîrşit că i l-a dăruit un vechi camarad, care pleca la oaste.

— Bine, Švejk, observă locotenentul-major, jucîndu-se cu Max. La zi întîi capeţi de la mine cincizeci de coroane pentru cîinele ăsta.

— Nu pot să primesc, domnule *oberlaitnant*...

— Švejk, i-o tăie scurt locotenentul-major, cînd ai intrat la mine în serviciu, ţi-am atras atenţia că trebuie să asculţi fără să crîcneşti. Dacă îţi spun că ai să capeţi cincizeci de coroane, trebuie să le iei şi să le bei. Ce-ai să faci cu cele cincizeci de coroane, Švejk?

— Cu respect vă raportez, domnule locotenent-major, că am să le beau, aşa cum mi-aţi ordonat.

— Şi dacă s-ar întîmpla să uit, Švejk, îţi ordon să-mi aminteşti că am să-ţi dau cincizeci de coroane, pentru cîine. Ai înţeles? N-are purici? Mai bine fă-i o baie şi piaptănă-l. Mîine sînt de serviciu, dar poimâine mă duc cu el la plimbare.

În timp ce Švejk îl scălda pe Max, colonelul, fostul lui stăpân, zbiera la el acasă şi ameninţa că, dacă pune mîna pe cel care i-a furat cîinele, îl trimite în faţa curţii marţiale, îl împuşcă, îl spînzură, îl închide pe douăzeci de ani şi-l taie în bucăţele.

,,Der Teufel soll den Kerl buserieren, răsuna prin casa colonelului, de se cutremurau ferestrele, mit solchen Meuchelmorden werde ich bald fertig”[63].

Peste capul lui Švejk şi al locotenentului-major Lukáš plutea o primejdie catastrofală.

---

63 Înghiţi-l-ar dracu. Cu criminalii ăştia, o termin eu repede (germ.).

XV
Catastrofa

Colonelul Frederik Kraus, supranumit şi von Zillergut, după un sat oarecare de lîngă Salzburg, pe care strămoşii săi îl păpaseră încă în secolul al optsprezecelea, era un idiot solemn. Cînd deschidea gura nu articula decît truisme, întrebînd în acelaşi timp dacă toată lumea înţelegea expresiile cele mai obişnuite: „Aşadar fereastra, domnilor da. Ştiţi dumneavoastră ce e o fereastră?”

Sau: „Drumul la marginile căruia se află de o parte şi de alta şanţuri se numeşte şosea. Da, domnilor. Ştiţi dumneavoastră ce-i un şanţ? Un şanţ e o deschizătură în pămînt, la care lucrează mai mulţi oameni. Este o adîncitură. Da. Se lucrează cu cazmalele. Ştiţi ce-i o cazma?”

Suferea de mania explicatului şi o făcea cu pasiunea inventatorului care vorbeşte de invenţiile lui.

„Cartea, domnilor, este un mănunchi de mai multe coli de hîrtie, tăiate în diferite formate, care sînt tipărite şi adunate la un loc, legate şi încleiate. Da. Ştiţi dumneavoastră, domnilor, ce este cleiul? Cleiul este lipici.”

Era atît de tîmpit, încît ofiţerii îl ocoleau de la distanţă, ca să nu fie obligaţi să audă explicaţii ca: „trotuarul nu ţine de partea carosabilă a străzii; el este o fîşie mai ridicată, asfaltată, de-a lungul caselor; faţada este acea parte a clădirii pe care o vedem din stradă, sau de pe trotuar; spatele casei nu-l putem vedea de pe trotuar, lucru de care ne putem convinge uşor, mergînd prin mijlocul străzii.”

Oricînd era dispus să demonstreze această interesantă descoperire. Din fericire însă, într-o bună zi, fu călcat de o maşină. De atunci se tîmpi şi mai rău. Oprea ofiţerii şi-i otrăvea cu teorii nesfîrşite despre omletă, soare, termometre, iepe, ferestre şi mărci poştale.

Te prindea într-adevăr mirarea că acest sinistru dobitoc reuşise într-un timp relativ destul de scurt să avanseze şi să fie susţinut de oameni cu mare influenţă ca, de pildă, un general comandant de armată, care-l proteja, cu toată incontestabila sa incapacitate militară.

La manevre făcea adevărate minuni cu regimentul său. Niciodată nu sosea la timp unde trebuia, ducea regimentul încolonat împotriva puştilor automate, iar odată, cu ani în urmă, la manevrele imperiale din Cehia, de sud, i s-a întîmplat să dispară de-a binelea cu regiment cu tot, şi să ajungă cu el tocmai în Moravia, unde se mai învîrti cîteva zile, după ce manevrele se terminaseră şi soldaţii se aflau prin cazărmi. Cei mari însă au închis ochii şi la această ispravă.

Relaţiile sale de prietenie cu generalul comandant şi cu alţi cîţiva înalţi demnitari ai vechii Austrii, tot atît de tîmpiţi ca şi el, i-au adus diferite decoraţii şi ordine cu care se mîndrea grozav, considerîndu-se cel mai bun soldat sub soare şi cel mai mare specialist în ale strategiei şi în celelalte discipline militare.

În cursul inspecţiilor la regiment, obişnuia să intre în vorbă cu soldaţii, întrebîndu-i mereu acelaşi lucru:

— De ce puştile introduse în armată se numesc Manlicher?

La regiment era poreclit *„Manlichertrottel”.* Era teribil de răzbunător şi capabil să nenorocească pe ofiţerii în subordine dacă nu-i erau pe plac; cînd voiau să se însoare, anexa la cererile lor, adresate organelor superioare, referate foarte proaste.

Îi lipsea jumătate din urechea stîngă, pe care i-o retezase în tinereţe un adversar la un duel cauzat de simpla constatare că Frederik Kraus von Zillergut e un tîmpit fără pereche.

Dacă am face aşadar o analiză a facultăţilor lui mintale, am ajunge la convingerea că nu erau cu nimic prejos celor care îi aduseseră caraghiosului Habsburg, Franz Josef, faima de idiot notoriu.

Acelaşi debit verbal, acelaşi bagaj de enorme naivităţi. O dată, la un banchet oferit la cazinoul ofiţerilor, cînd venise vorba de Schiller, colonelul Kraus von Zillergut se amestecă netam-nesam în vorbă: „Am văzut ieri, domnilor, un plug cu aburi tras de o locomotivă. închipuiţi-vă, domnilor, de o locomotivă; dar nu numai de una, de două locomotive! Zăresc fum, mă duc mai aproape şi ce să vezi: o locomotivă, iar de partea cealaltă a doua. Spuneţi şi dumneavoastră, domnilor, dacă nu e caraghios ? Două locomotive, ca şi cum una n-ar ajunge.”

Tăcu, şi după o clipă de gîndire, urmă: „Dacă se isprăveşte benzina, automobilul trebuie să se oprească. Şi asta am văzut-o ieri. Şi se pălăvrăgeşte despre virtutea inerţiei, domnilor. Nu merge, stă locului, nu se mişcă, n-are benzină. Nu vi se pare ridicol?”

În tîmpenia lui, era şi foarte evlavios. Avea în apartament un mic altar de casă. Se ducea foarte des să se spovedească şi să se împărtăşească la biserica Sfîntului Ignaţiu, iar de la izbucnirea războiului, se ruga pentru izbînda oştilor austriece şi nemţeşti. Amesteca creştinismul cu visurile sale despre hegemonia germană. După credinţa lui, Dumnezeu trebuia să ajute imperiului să prade bogăţiile şi să cotropească teritoriile celor învinşi.

Se înfuria cumplit cînd citea în gazete că un nou transport de prizonieri a fost adus în ţară.

— Ce rost are să transporţi prizonieri? obişnuia el să spună în asemenea prilejuri. Trebuiesc împuşcaţi toţi fără milă. Să jucăm pe cadavre. Toţi civilii din Serbia să fie arşi pînă la unul. Copiii să fie spintecaţi cu baionetele!

Era aşadar la fel de fioros ca „poetul” german Vierordt, care în timpul războiului a publicat versuri propovăduind ideea ca Germania să urască şi să ucidă cu inimă de fier milioanele de diavoli francezi:

„Spre înaltul cerului,
peste culmile munţilor
să se înalţe mormane de oase omeneşti
şi carne fumegîndă.”

*

Terminînd cursurile cu teteriştii, locotenentul-major Lukáš ieşi la plimbare cu Max.

— Îmi permit să vă atrag atenţia, domnule *oberlaitnant,* zise Švejk, grijuliu, că trebuie să fiţi foarte atent cu cîinele ăsta, să nu fugă. S-ar putea să i se facă dor de fostul lui cămin şi s-o ia razna dacă i-aţi da drumul din curea. Şi v-aş mai sfătui să nu treceţi cu el prin Piaţa Havlicek, pentru că pe acolo hoinăreşte dulăul măcelarului de la „Mariansky obraz”, care e foarte rău şi muşcă al dracului. Cum zăreşte cîine străin prin raionul lui, se burzuluieşte, bănuindu-l că vrea să-i fure mîncarea. E ca cerşetorul de la biserica Sfîntul Hastal.

Max zburda vesel prin casă, se încurca printre picioarele locotenentului-major, răsucea cureluşa în jurul săbiei şi se arăta grozav de bucuros, presimţind plimbarea.

Ieşind în stradă, locotenentul-major Lukáš se îndreptă cu cîinele spre Prikopy. În colţul străzii Panska trebuia să se întâlnească cu o doamnă. În acelaşi timp însă se gîndea şi la ale lui. Despre ce să vorbească el a doua zi elevilor? Cum determinăm înălţimea unei coline? De ce indicăm întotdeauna înălţimea pornind de la nivelul mării? Cum se calculează înălţimea simplă a unei coline a cărei înălţime a fost stabilită în raport cu nivelul mării? Ei, drăcia dracului, ce i-a venit Ministerului de Război să introducă asemenea lucruri în programul şcolii? Astea-s pentru artilerie. Şi pe urmă, nu sînt hărţile statului-major? Cînd duşmanul e la cota 312, ce rost mai are să stai să te gîndeşti de ce înălţimea acestui deal a fost stabilită de la nivelul mării, sau să calculezi ce înălţime are dealul respectiv? Te uiţi pe hartă, şi basta!

Firul acestor gînduri îi fu curmat de un „halt” autoritar, tocmai cînd se apropia de strada Panska.

La auzul acestui strigăt, cîinele încercă să se smulgă cu lanţ cu tot, şi lătrînd de bucurie se năpusti asupra celui care rostise autoritarul „halt”.

În faţa locotenentului-major se afla colonelul Kraus von Zillergut. Locotenentul-major Lukáš salută şi luă poziţia de drepţi în faţa superiorului, cerîndu-şi scuze că nu-l văzuse.

Colonelul Kraus era vestit printre ofiţeri pentru mania lui de a opri lumea pe stradă. El considera salutul drept un element de care depindea izbînda în război şi pe care se întemeiază toată forţa armatei.

— În salut, soldatul trebuie să pună tot sufletul, declara el cu o convingere oarbă, de caporal.

Avea grijă ca cel care dă onorul să execute salutul conform regulamentului pînă în cele mai mici amănunte, corect şi cu demnitate.

Îi pîndea pe toţi cei care treceau prin faţa lui, de la soldat pînă la locotenent-colonel. Soldaţii care salutau într-o doară, atingînd doar cozorocul capelei, ca şi cum ar fi vrut să spună „noroc bun”, erau duşi chiar de el de-a dreptul la cazarmă, pentru a fi pedepsiţi.

Scuza: „N-am văzut” nu era valabilă.

— Soldatul, obişnuia el să spună, trebuie să-şi caute superiorul prin mulţime şi să nu se gîndească decît la îndeplinirea îndatoririlor sale, prescrise în regulamentul serviciului interior. Cînd cade pe cîmpul de luptă, înainte de-şi dă sufletul, e dator să salute. Cel care nu ştie să salute, sau se face că nu vede, sau salută de mîntuială, în ochii mei nu mai e om, e o bestie.

— Domnule locotenent-major, începu colonelul Kraus pe un ton aspru, gradele inferioare sînt datoare să dea onorul gradelor superioare. Obiceiul ăsta n-a fost încă desfiinţat. Asta ar fi una. Şi-n al doilea rînd: de cînd au luat obiceiul domnii ofiţeri să iasă pe promenadă cu cîini furaţi? Da, cu cîini furaţi. Un cîine care aparţine altuia e un cîine furat.

— Cîinele ăsta, domnule colonel... replică locotenentul- major Lukáš.

— E al meu, domnule locotenent-major, îl întrerupse răstit superiorul. E Fox al meu.

Şi Fox, alias Max, îşi aminti de fostul stăpîn, ştergînd cu totul din inimă pe noul său protector: se smuci cu lanţ cu tot şi se năpusti asupra colonelului, manifestând bucuria pe care o simte liceanul de clasa a şasea în clipa cînd se vede înţeles de fiinţa iubită.

— Plimbatul cu cîini furaţi domnule locotenent-major, nu cadrează cu demnitatea de ofiţer. N-aţi ştiut? Un ofiţer nu poate cumpăra un cîine înainte de a fi încredinţat că-l poate cumpăra fără urmări nefaste, tuna mai departe colonelul Kraus, mîngîindu-l pe Fox-Max, care, din ticăloşie, începu să mîrîie la locotenentul-major, arătîndu-şi colţii, de parcă l-ar fi asmuţit colonelul: „şo, pe el!”

— Domnule locotenent-major, urmă colonelul, dumneata socoţi că e drept să călăreşti pe un cal furat? N-ai citit anunţul din *Bohemia* şi din *Tageblatt,* că mi s-a pierdut grifonul? N-ai citit anunţul pe care l-a dat la gazetă superiorul dumitale?

Colonelul îşi frîngea mîinile.

— Într-adevăr, frumos, ofiţeri tineri! Unde-i disciplina? Colonelul publică anunţuri şi locotenentul-major nu le citeşte.

„Ah, dacă ţi-aş putea cîrpi cîteva perechi de palme boşorogule”, îşi spunea în acelaşi timp locotenentul-major Lukáš, uitîndu-se la favoriţii colonelului, care-i aminteau de părul urangutanului.

— Vino cu mine o clipă, îl rugă colonelul. Şi merseră împreună, întreţinîndu-se foarte plăcut: Pe front, domnule locotenent-major, nu ţi se mai poate întîmpla una ca asta. De bună seamă că e foarte neplăcut să te plimbi în spatele frontului cu cîini furaţi. Da! Să te plimbi cu cîinele superiorului, într-o vreme în care pierdem zilnic sute de ofiţeri pe cîmpul de bătălie, şi anunţurile nu se citesc. Aş putea publica o sută de ani că mi s-a pierdut cîinele. Două sute de ani, trei sute de ani!

Colonelul îşi suflă nasul zgomotos, semn că-i sărise zdravăn ţandăra:

— Îţi poţi continua plimbarea, se întoarse deodată brusc şi-şi văzu de drum, plesnindu-şi furios cu cravaşa pulpanele mantalei.

Locotenentul-major Lukáš trecu pe celălalt trotuar, de unde auzi din nou: „Halt!” Colonelul oprise un nenorocit le rezervist care se gîndea probabil acasă, poate la mama lui, şi nu-l băgase în seamă.

Colonelul îl tîrî personal la cazarmă, pentru a-i administra pedeapsa cuvenită, tratîndu-l pe drum cu tot felul de insulte.

„Ce să fac eu cu Švejk? se gîndi locotenentul-major. Îi mut fălcile; nu, atîta nu-i ajunge. Chiar dacă l-aş jupui de viu, tot e prea puţin pentru un nătărău ca el!” Şi, fără să nai ţină seama că trebuia să se întîlnească cu o cucoană, o luă spre casă cu-o falcă-n cer şi una-n pămînt.

„Îl ucid, ticălosul !” îşi zise, urcîndu-se în tramvai.

*

În acest timp, bravul soldat Švejk încinsese o discuţie cu ordonanţa de la cazarmă. Soldatul adusese nişte hîrtii locotenentului, să le iscălească, şi îl aştepta.

Švejk îl cinsti cu o cafea. Stînd la taifas, îşi împărtăşiră unul altuia părerea că Austria va pierde războiul.

Vorbeau despre asta cu atîta siguranţă, ca şi cînd lucrul ar fi fost de la sine înţeles. În nesfîrşita lor convorbire, fiecare cuvînt ar fi fost considerat, fără îndoială, la tribunal drept o crimă de înaltă trădare şi amândoi ar fi ajuns la spânzurătoare.

— Împăratul trebuie să se fi tîmpit de-a binelea din toată afacerea asta, declară Švejk. Las' că prea deştept n-a fost el niciodată, dar războiul ăsta cu siguranţă că-i pune capac.

— E tîmpit, întări sentenţios soldatul. E tîmpit de dă în gropi. Poate că el, săracul, nici nu ştie că-i război. Le-o fi fost, poate, ruşine să i-o spună. Ce, crezi că s-a iscălit chiar el pe manifestul ăla către popoarele lui? Aş! Asta-i curată şarlatanie! L-au tipărit fără ştirea lui, că el nu mai e în stare să judece.

— S-a sfîrşit cu el, adăugă Švejk, cu siguranţa cunoscătorului. Se scapă-n pantaloni şi trebuie să-l hrănească ca pe un copilaş. Deunăzi ne-a povestit un domn la cîrciumă că are două doici şi că împăratul suge ţîţă de trei ori pe zi.

— De s-ar sfîrşi odată, ofta soldatul de la cazarmă, să mîncăm o bătaie zdravănă şi să fie iarăşi linişte în Austria.

Şi discuţia continuă pe această pantă, pînă cînd Švejk dădu Austriei sentinţa definitivă: o monarhie aşa de tâmpită nici n-are ce căuta pe lumea asta, la care celălalt, pentru a da oarecum o confirmare practică acestei aprecieri, adăugă: Cum ajung pe front, spăl putina!

Apoi, după ce amîndoi exprimară părerea poporului ceh cu privire la război, soldatul de la cazarmă repetă ceea ce auzise în ziua aceea prin Praga: că la Nachod se aud bubuituri de tun şi că ţarul Rusiei va sosi foarte curînd în Cracovia.

După care îşi manifestaseră indignarea că grîul din Cehia este cărat în Germania şi că soldaţii nemţi capătă ţigări şi ciocolată.

Îşi amintiră apoi de războaiele din trecut şi Švejk argumentă cu seriozitate că nici pe vremea cînd în cetăţile asediate se aruncau bombe puturoase nu era o

fericire să lupţi. Citise el că undeva o cetate fusese încercuită trei ani de zile şi duşmanul nu făcea altceva decît să se distreze în felul ăsta cu cei încercuiţi.

Fără îndoială c-ar mai fi avut de spus multe lucruri interesante şi instructive, dacă convorbirea nu le-ar fi fost întreruptă de întoarcerea locotenentului-major Lukáš.

Locotenentul-major semnă hîrtiile, oprindu-şi din cînd în cînd privirile nimicitoare asupra lui Švejk. După plecarea soldatului, îi poruncii să-l urmeze în odaie.

Ochii locotenentului-major aruncau fulgere înspăimântătoare. Se aşeză pe scaun şi, uitîndu-se la Švejk, chibzuia cum să înceapă masacrul.

„Mai întîi îi ard cîteva peste bot, îşi zise locotenentul- major, apoi îi zdrobesc nasul şi-i rup urechile, pe urmă văd eu ce-i mai fac."

Švejk se opri în faţa lui şi, privindu-l cu ochii lui blajini şi nevinovaţi, se încumetă să tulbure tăcerea premergătoare furtunii, cu următoarele cuvinte:

— Cu respect vă raportez, domnule locotenent-major, că vi s-a prăpădit pisica. A înghiţit crema de ghete şi-a binevoit să crape. Am aruncat-o în pivniţă, dar în a vecinului. O pisică de Angora, aşa de cuminte şi de frumoasă, nu mai găsiţi...

„Dumnezeule, ce mă fac cu el? îi săgetă prin minte locotenentului-major. Are o mutră aşa de tîmpită!"

Ochii blajini şi nevinovaţi străluceau cu aceeaşi netulburată blândeţe şi bunătate, îmbinate cu un desăvîrşit echilibru sufletesc, care vădea că totul e în perfectă ordine, că nu s-a întîmplat nimic, şi chiar dacă se va fi întîmplat ceva, tot e bine, din moment ce se întâmplă ceva. Locotenentul-major Lukáš sări în sus, dar nu-l lovi pe Švejk, aşa cum îşi pusese în gînd să facă de la bun , început. Îi vîrî doar pumnul sub nas şi zbieră:

— Švejkule, ai furat cîinele!

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant,* că nu ştiu să se fi întîmplat un asemenea caz în ultima vreme şi îmi îngădui să vă mai amintesc, domnule *oberlaitnant,* că pe Max l-aţi luat după-masă la plimbare, aşa că eu nu l-am putut fura. Mi-am zis eu, de cum v-am văzut venind fără cîine, că ceva trebuie să se fi întâmplat. Asta îmi aminteşte o întîmplare: pe strada Spalena este un curelar, pe nume Kunes. Curelarul nu era chip să iasă cu cîinele: ori îl lăsa pe undeva, prin vreo cîrciumă, ori i-l fura, ori i-l lua careva cu împrumut şi uita să i-l mai aducă înapoi...

— Švejk, dobitocule, *himmellaudon,* tacă-ţi gura! Dumneata ori eşti un ticălos rafinat, ori eşti o vită şi un tîmpit fără pereche. Tot timpul mă omori cu exemplele, dar ţine minte, cu mine nu te joci! De unde ai adus cîinele? Cum ai ajuns la el? Ştiai că e al colonelului nostru care şi l-a luat înapoi cînd ne-am întîlnit din întîmplare? Ştii că asta-i o ruşine nemaipomenită? Haide, spune adevărul, l-ai furat ori nu l-ai furat?

— Cu respect vă raportez, domnule locotenent-major, că nu l-am furat.

— Ştiai că e un cîine furat?

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant,* ştiam că e un cîine de furat.

— Švejk, pentru numele lui Dumnezeu, te împuşc, vită ce eşti, dobitocule, boule, măgarule, scârnăvie. Eşti chiar atît de tîmpit?

— Chiar aşa, cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant.*

— De ce mi-ai adus un cîine furat, de ce mi-ai băgat în casă bestia aia? De ce?

— Ca să vă fac o bucurie, domnule *oberlaitnant*!

Şi ochii lui Švejk priveau cu seninătate şi blîndeţe chipul locotenentului-major, care se aşeză pe scaun suspinînd:

— De ce mă pedepseşte Dumnezeu cu vita asta?

Şedea pe scaun, într-o resemnare tăcută; se simţea neputincios nu numai să-i cîrpească lui Švejk o pereche de palme dar fie şi să-şi răsucească o ţigară; nici nu-şi dădu seama de ce-l trimise pe Švejk să cumpere *Bohemia* şi *Tageblatt* şi de ce-l puse să citească şi el anunţul domnului colonel, cu privire la cîinele furat.

Švejk se înapoie cu ziarele deschise la mica publicitate. Era radios şi raportă vesel:

— Este, domnule *oberlaitnant*! Şi ce frumos descrie domnul *oberst* grifonul furat! Ţi-e mai mare dragul, şi-i mai da şi o sută de coroane răsplată celui care i-l aduce înapoi. Asta-i recompensă, clasa-ntîi! De obicei nu se dă decît cincizeci de coroane. Era la Kosire unul, Bozetech, care numai din asta trăia. Fura cîte un cîine, apoi căuta în ziare la mica publicitate şi, cum dădea de anunţ, se şi înfiinţa. O dată a furat un spiţ negru, de toată frumuseţea, şi fiindcă stăpînul nu dădea nici o veste a dat el singur anunţ la gazetă. L-a costat cinci coroane, atîtea anunţuri a dat, pînă ce s-a prezentat un domn, care pretindea că el pierduse cîinele, dar că-şi zisese că ar fi zadarnic să-l mai caute, fiindcă nu mai credea în cinstea oamenilor. Acum, zicea el, vede că tot se mai găsesc oameni cinstiţi pe lume şi asta îl bucură. Zicea că în principiu nu e pentru răsplătirea cinstei, dar că-i dăruieşte ca amintire o carte a lui, despre creşterea floriilor în casă şi-n grădină. Drăguţul de Bozetech a înşfăcat spiţul negru de labele dinapoi şi dă-i cu el în capul stăpînului şi de atunci s-a jurat că nu mai dă anunţuri la ziare. Zicea că mai bine vinde cîinele la crescătorie, dacă nu dă nimeni anunţ.

— Du-te de te culcă, Švejk, îi porunci locotenentul-major. Ai fi în stare să-mi îndrugi la prăpăstii pînă dimineaţă.

Apoi se duse şi el la culcare şi toată noaptea îl visă numai pe Švejk: că furase şi calul prinţului moştenitor, pe care i-l adusese lui, şi că prinţul moştenitor l-a recunoscut în timpul parăzii, pe cînd el, nenorocosul locotenent-major Lukáš, trecea călare în fruntea companiei.

Dimineaţa, locotenentul-major se simţea ca după o noapte de chef, urmată de o bătaie zdravănă. O mare greutate îi apăsa sufletul. Spre dimineaţă, istovit de visul îngrozitor, adormi din nou şi nu se trezi decît cînd auzi nişte bătăi în uşă. În crăpătura ei se ivi chipul plin de bunătate al lui Švejk, care întrebă cînd să-l trezească pe domnul locotenent-major.

Locotenentul-major gemu în pat:

— Afară, dobitocule. Of, e îngrozitor!

În timp ce Švejk îi aducea gustarea de dimineaţă, locotenentul-major se pomeni surprins de o nouă întrebare:

— Cu respect vă raportez, domnule locotenent-major, n-aţi dori să vă fac rost de un căţeluş?

— Cum te-aş mai trimite, Švejkule în faţa tribunalului militar! oftă adînc locotenentul-major. Dar ştiu că asta n-ar schimba nimic. Domniile lor te-ar achita, fără-ndoială, fiindcă asemenea tîmpit n-au mai văzut de cînd s-au născut. Priveşte-te în oglindă! Cînd îţi zăreşti mutra asta de dobitoc, nu-ţi vine rău? Eşti cea mai proastă glumă a naturii. Hai, spune drept Švejk, dumneata te placi?

— Cu respect vă raportez, domnule locotenent-major, că nu mă plac; nu ştiu cum, dar în oglinda asta arăt cam spanchiu sau cam aşa ceva. Asta-i oglindă neşlefuită. Băcanul Stanek, ăl de vinde ceai chinezesc, a avut odată în faţa prăvăliei o oglindă bulbucată, şi oricine se privea în ea, îi venea să borască. Îţi făcea gura mare, capul cît o baniţă, burta ca de popă bine băut; ce mai tura-vura, erai altul. O dată a trecut pe acolo domnul prefect, s-a privit şi el şi pe loc a poruncit să se scoată oglinda.

Locotenentul-major îi întoarse spatele, suspină adânc şi găsi cu cale că ar fi mai nimerit să se ocupe de cafeaua cu lapte decît de Švejk.

Švejk se şi apucase să deretice prin bucătărie. Locotenentul-major Lukáš îl auzi cîntînd:

„Grenevil mărşăluieşte pe sub poarta Prasna.
Sabia îi străluceşte şi-i plînge frumoasa”.

După un răstimp, din bucătărie se auzi din nou:

„Noi, ostaşii, sîntem domni,
Ne iubesc fetele toate,
Bani avem şi peste tot noi o ducem bine”.

„Cred şi eu că ţie îţi merge bine, nătărăule”, îşi spuse locotenentul-major scuipînd scîrbit.

În uşă se ivi capul lui Švejk:

— Cu respect vă raportez, domnule locotenent-major, că a venit după dumneavoastră de la cazarmă; trebuie să vă duceţi numaidecît la domnu colonel; ordonanţa e aici.

Şi pe un ton confidenţial, adăugă:

— O fi poate din pricina căţelului...

— Am auzit, se adresă locotenentul-major în vestibul ordonanţei care tocmai se pregătea să-i raporteze.

Rostise aceasta cu un glas sugrumat şi plecă, aruncîndu-i lui Švejk o privire nimicitoare.

Nici vorbă de raport: pe locotenentul-major îl aştepta ceva mai rău. Cînd intră în cancelarie, colonelul şedea în fotoliu şi era foarte întunecat:

— Acum doi ani, domnule locotenent-major, începu colonelul, v-aţi manifestat dorinţa de a fi transferat la regimentul 91 din Budejovice. Dumneavoastră ştiţi unde se află Budejovice? Pe Vltava, da, pe Vltava; acolo se varsă în ea Egerul, sau cam aşa ceva. Oraşul e mare, aş zice, plăcut, şi dacă nu mă înşel are şi cheiuri. Ştiţi ce este un chei? E un zid, ridicat deasupra apei. Da... De altfel, asta n-are nici o legătură cu chestiunea. Am făcut pe-acolo nişte manevre.

Colonelul tăcu şi, uitîndu-se stăruitor în călimară, trecu repede la altă temă:

— Ştiţi, cîinele meu s-a stricat la dumneavoastră. Nu vrea să mai mănînce nimic. Ia te uită, în călimară e o muscă! Ce ciudat să cadă iarna muşte în călimară! Ce dezordine!

„Hai, dă drumul odată la ce ai de spus, hodorogule”, îşi zise locotenentul-major.

Colonelul se ridică şi începu să se plimbe prin cancelarie.

— Am stat şi-am chibzuit mult, domnule locotenent-major, cum să fac ca să nu se mai repete ceea ce s-a întîmplat, şi mi-am adus aminte că aţi dorit să fiţi transferat la regimentul 91. Comandantul suprem ne-a comunicat nu de mult că la regimentul 91 din Budejovice se simte o mare lipsă de ofiţeri, pentru că sîrbii i-au *ucis* pe toţi. Vă asigur, pe cuvînt de onoare, că pînă în trei zile veţi fi la regimentul 91, la Budejovice, unde se formează cîteva *batalioane de marş.* Nu trebuie să-mi mulţumiţi. Armata are nevoie de ofiţeri care...

Şi neştiind ce să mai zică, se uită la ceas şi spuse:

— E zece şi jumătate! E timpul să plec la raportul pe regiment.

Cu asta, plăcuta convorbire luă sfârşit. Locotenentul-major se simţi foarte uşurat cînd ieşi din cancelarie. Se duse la şcoala de teterişti unde anunţă că în zilele ce urmează pleacă pe front, şi că organizează cu acest prilej o petrecere de adio la Nekazanka.

Cînd sosi acasă, îl întrebă pe Švejk, cu tîlc:

— Ascultă, Švejk, dumneata ştii ce este un „marşbatalion”?

— Cu respect vă raportez, domnule oberlaitnant, că „marşbatalionul” este un „marşbatiac” şi că „marşca” este o „marşcompanie”. Aşa le prescurtăm noi.

— Ei află atunci, Švejkule, urmă locotenentul-major cu glas ceremonios, că pleci cu mine, cu *„marşbatiacul”,* dacă îţi place aşa de mult prescurtarea. Dar să nu-ţi închipui că pe front o să te poţi ţine de parascovenii ca aici. Ei, ce zici, te bucuri?

— Cu respect raportez, domnule *oberlaitnant,* că mă bucur mult, răspunse bravul soldat Švejk. Ce bine are să fie cînd vom cădea împreună pentru maiestatea-sa împăratul şi pentru familia lui!

CARTEA A DOUA
PE FRONT

I
Peripeţiile lui Švejk în tren

Într-un compartiment de clasa adoua al acceleratului Praga—Ceske Budejovice se aflau trei persoane: locotenentul-major Lukáš, în faţa lui un domn mai în vîrstă, chel de-a binelea, şi Švejk, care stătea sfios în picioare, lîngă uşă, spre culoar, şi se pregătea tocmai să primească o nouă avalanşă de ocări din partea locotenentului-major, care fără a ţine seama de prezenţa civilului chelbos, tunase şi fulgerase împotriva lui Švejk în tot lungul drumului făcîndu-l vită încălţată etc.

Nu era vorba decît de un lucru mărunt: de numărul geamantanelor pe care Švejk le avea în seama lui.

— Auzi, ne-au furat un cufăr! îi reproşa locotenentul-major lui Švejk. Şi ţie ţi se pare o nimica toată, nătărăule?

— Cu regret vă raportez, domnule *oberlaitnant,* răspunse cu glas scăzut Švejk, că într-adevăr l-au furat. Pungaşii mişună prin gări şi parcă văd cum a fost: unuia din ei trebuie să-i fi plăcut mai multişor cufărul dumneavoastră şi, profitînd de absenţa mea, cînd am venit să vă raportez că bagajele sînt în regulă, l-a ciordit. Numai un moment prielnic i-a putut permite să fure cufărul. Ei pîndesc momentele astea. Cu doi ani în urmă, în Gara de Nord-Vest, i-au furat unei cuconiţe căruciorul cu fetiţă cu tot, dar pungaşii au fost atît de cumsecade că au predat fetiţa la comisariatul de poliţie de pe strada noastră, spunînd că au găsit-o într-un gang. Pînă la urmă, ziarele au făcut din sărmana cucoană o mamă denaturată. Şi Švejk declară cu multă convingere: La gară s-a furat de cînd e lumea şi se va fura şi de acum înainte. Altfel nu se poate.

— Ascultă Švejk, interveni locotenentul-major, eu sînt convins că o dată şi o dată o să ţi se-nfunde! Nu-mi pot da încă seama dacă faci pe boul sau dacă eşti bou din născare. Ce era în cufăr?

— Mai nimic, domnule *oberlaitnant,* răspunse Švejk, fără să piardă din ochi ţeasta lucioasă a civilului care şedea în faţa locotenentului şi care, după cît se părea, nu dădea nici o atenţie scenei, citind nestingherit *Neue Freie Presse.* Nu era decît oglinda din odaie şi cuierul de fier din vestibul, aşa că de fapt noi n-am suferit nici o pagubă; şi oglinda şi cuierul erau ale proprietarului.

În faţa gestului ameninţător al locotenentului-major, Švejk continuă cu blîndeţe:

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant,* că n-am ştiut dinainte că ne vor fura cufărul, cît despre oglindă şi cuier i-am spus domnului proprietar că i le vom înapoia la reîntoarcerea din război. În ţara duşmanilor sînt destule oglinzi şi

cuiere, aşa că nu-i vom pricinui domnului proprietar nici o pagubă. Cum vom cuceri un oraş...

— Tacă-ţi gura, Švejk, îi curmă vorba locotenentul-major cu glas ameninţător. Într-o bună zi am să te trimit în faţa tribunalului militar. Trebuie să-ţi dai seama că eşti cel mai tîmpit dintre toţi tîmpiţii de pe glob. Altul nici într-o mie de ani n-ar fi fost în stare să facă atîtea dobitocii cîte mi-ai făcut în cele cîteva săptămîni de cînd eşti la mine. Nădăjduiesc că-ţi dai seama de asta!

— Cu respect că raportez, domnule *oberlaitnant,* că-mi dau seama. Eu am spirit de observaţie, dar îmi vine mai tîrziu şi totdeauna după ce s-a întîmplat ceva neplăcut. Sînt un ghinionist, aşa cum era unul Necheleba din strada Nekazanka care se ducea la cîrciuma „în crîngul haimanalelor". Voia întotdeauna să facă numai bine şi să înceapă de sîmbătă o viaţă nouă; şi de fiecare dată îl auzeai a doua zi: „Şi aşa, măi fraţilor, pe nepusă masă, m-am trezit la zdup". Aşa cădea peste el întotdeauna necazul tocmai cînd se gîndea că se duce liniştit acasă, ca pînă la urmă să se dovedească ba că a dărîmat pe undeva vreun gard, ba că a deshămat calul unui birjar, ba că a vrut să-şi cureţe luleaua cu pana de cocoş a vreunei patrule poliţieneşti. Asta l-a dus la disperare şi de nimic nu-i părea mai rău decît că ghinionul ăsta îl urmărea din generaţie în generaţie. Bunicul lui a plecat odată să vagabond...

— Ascultă, Švejk, slăbeşte-mă cu poveştile dumitale.

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*, că tot ce vă spun aici e adevărul adevărat. Bunicul lui a plecat odată să vagabond...

— Švejk! se înfurie locotenentul-major. Încă o dată îţi interzic să-mi mai povesteşti ceva. Nu vreau să aud nimic! Cînd vom ajunge la Budejovice, mă răfuiesc eu cu dumneata. Află, Švejk, că am să te bag la arest!

— Cu respect vă raportez, domnule locotenent-major, că nu ştiam, spuse Švejk, liniştit. Despre una ca asta încă n-aţi pomenit.

Fără voie, locotenentul-major scrîşni din dinţi, oftă, scoase din manta ziarul *Bohemia* şi citi coloanele despre marile victorii şi despre acţiunea submarinului german „E" în Marea Mediterană; cînd ajunse la ştirea despre noua invenţie germană de aruncare în aer a oraşelor cu ajutorul unor bombe speciale lansate din avioane, care explodează de trei ori la rînd, fu stingherit de glasul lui Švejk, care se adresa domnului cu chelie:

— îmi daţi voie, stimate domn, nu binevoiţi a fi domnul Purkrabek, reprezentantul băncii „Slavia"?

Văzînd că domnul cu chelie nu binevoieşte să-i răspundă Švejk se adresă locotenentului-major:

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*, că odată am citit în ziare că un om normal trebuie să aibă pe cap cam vreo şaizeci pînă la şaptezeci de mii de fire de păr, şi că părul negru este mai rar, după cum se vede în numeroase cazuri.

Şi continuă necruţător:

— Pe urmă, ne-a spus odată un medic la cafeneaua „U Spirku" că pierderea părului se datoreşte unei emoţii sufleteşti de şase săptămîni.

În clipa aceea se întîmplă ceva îngrozitor. Domnul cu chelie sări ca ars şi zbieră la el:

— *Marsch heraus, Sie Schweinkerl!*[64] Apoi îl îmbrînci pe culoar şi, întorcîndu-se în compartiment, îi oferi locotenentului-major o mică surpriză, prin aceea că i se prezentă.

Se întîmplase o mică eroare. Individul cu chelie nu era domnul Purkrabek, reprezentantul băncii „Slavia”, ci nici mai mult nici mai puţin decît generalul-maior von Schwarzburg. Generalul-maior făcea tocmai, îmbrăcat în civil, o călătorie de inspecţie prin garnizoane şi se ducea să facă o surpriză la Budejovice.

Von Schwarzburg era cel mai fioros general din cîţi s-au cunoscut vreodată; ori de cîte ori găsea cîte ceva în neregulă, conversaţia pe care obişnuia s-o aibă eu comandantul garnizoanei era următoarea:

— Aveţi revolver?

— Am.

— Bine! În locul dumneavoastră, cu siguranţă că aş şti ce am de făcut cu el, pentru că ceea ce văd aici nu-i garnizoană, ci cocină de porci.

Şi într-adevăr, după inspecţia lui, pe ici pe colo se împuşca cîte unul, fapt pe care generalul-maior von Schwarzburg îl constata cu satisfacţie.

— Aşa şi trebuie! Ala zic şi eu ostaş!

Se părea că nu-i place cînd după inspecţie rămîne cineva în viaţă. Avea mania să transfere ofiţerii în locurile cele mai neplăcute. Era de ajuns să găsească cel mai mic chiţibuş pentru ca ofiţerul să-şi ia rămas bun de la garnizoana lui şi să pribegească pe la graniţa muntenegreană sau în vreo garnizoană prăpădită şi plină de beţivi, în vreun colţ murdar din Galiţia.

— Domnule locotenent-major, întrebă el, unde ai făcut şcoala de cadeţi?

— La Praga.

— Va să zică, dumneata ai făcut şcoala de cădeţi şi nici nu ştii măcar că ofiţerul răspunde de inferiorul său. Frumos din partea dumitale. În al doilea rînd, stai la taifas cu ordonanţa dumitale, cum ai sta cu un prieten intim. Îi permiţi să vorbească neîntrebat. Asta-i şi mai frumos. În al treilea rînd, îi permiţi să insulte superiorii dumitale. Şi asta-i cît se poate de frumos; toate astea duc la o singură concluzie. Cum te numeşti, domnule locotenent-major?

— Lukáš.

— Şi din ce regiment faci parte?

— Am fost...

— Mulţumesc, nu-i vorba de unde aţi fost. Vreau să ştiu unde sînteţi acum.

— În regimentul 91 infanterie, domnule general-maior. M-au transferat...

— V-au transferat? Foarte bine au făcut. N-are să vă strice să plecaţi cît mai curînd, cu regimentul 91 infanterie, undeva pe cîmpul de bătălie.

— Asta s-a şi hotărît, domnule maior.

Generalul-maior începu să-i ţină o adevărată predică, arătînd că în ultimii ani ofiţerii vorbesc cu inferiorii lor pe ton familiar şi că în asta vede primejdia răspîndirii

---

[64] Ieşi afară, porcule! (Germ.)

unor principii democratice. Soldatul trebuie ţinut sub teroare, trebuie să tremure în faţa superiorului, să-i fie teamă de el. Ofiţerii trebuie să ţină trupa la distanţă de zece paşi şi să nu-i permită să gîndească independent sau, la urma urmei, să gîndească măcar, căci în aceasta constă tragica eroare a ultimilor ani. Înainte vreme trupa se temea de ofiţeri ca de foc, în timp ce astăzi...

Generalul-maior gesticula cu desperare:

— Astăzi majoritatea ofiţerilor se bat pe burtă cu soldaţii. Asta am vrut să spun.

Apoi generalul-maior luă din nou ziarul şi se cufundă în lectură. Locotenentul-major Lukáš ieşi alb ca varul pe culoar, să se răfuiască cu Švejk.

Îl găsi stînd în picioare lîngă fereastră, cu o figură atît de blajină şi de mulţumită, cum nu o poate avea decît un pruncuşor de o lună, care a supt şi apoi face nani.

Locotenentul-major se opri şi-i făcu semn, arătîndu-i un compartiment gol. Intră după el şi închise uşa.

— Švejkule, începu el solemn, ţi-a sunat ceasul să primeşti o pereche de palme cum nu s-au pomenit. De ce te-ai legat de domnul cu chelie? Ştii ca e generalul-maior von Schwarzburg?

— Raportez, domnule *oberlaitnant,* îngăimă Švejk cu o figură de martir, că de cînd mă ştiu, nici prin gînd nu mi-a trecut să insult pe cineva şi că habar n-am de nici un fel de general-maior. Seamănă într-adevăr ca două picături de apă cu domnul Purkrabek, reprezentantul băncii „Slavia”. Ăla venea la cîrciuma de lîngă noi şi odată, cînd a adormit cu capul pe masă, un binevoitor i-a scris pe chelie cu cre-ionul chimic: „Ne permitem prin aceasta, conform tarifului III c, aici anexat, sa va oferim economiile pentru zestrea şi lucrurile copiilor dumneavoastră cu ajutorul asigurării pe viaţă!” Se înţelege că toţi au plecat, numai eu singur am rămas cu el şi, cum am întotdeauna ghinion, dumnealui după ce s-a trezit şi s-a uitat în oglindă s-a înfuriat zicîndu-şi că eu i-am făcut-o; *şi el* a vrut să-mi dea o pereche de palme.

Cuvintele „şi el” lunecaseră oarecum cu dojană şi cu atîta duioşie de pe buzele lui Švejk, încît locotenentului-major îi căzu mîna jos.

Dar Švejk continuă:

— Pentru o greşeală atît de mică, domnul acela n-ar fi trebuit să se înfurie: ar trebui în adevăr să aibă şaizeci de mii pînă la şaptezeci de mii de fire de păr, aşa cum scria într-un articol în care spunea tot ce trebuie să aibă un om normal. Mie, de cînd sînt nu mi-a trecut prin minte că există vreun domn general-maior cu chelie. Asta e, cum s-ar zice, o tragică eroare, care se poate întîmpla oricui, cînd dai prea repede crezare la tot ce auzi. Odată, cu ani în urmă, croitorul Hyvl ne-a povestit ce i s-a întîmplat în timp ce se întorcea din Ştiria, unde lucrase, spre Praga, prin Leoben. Avea cu dînsul o şuncă pe care şi-o cumpărase la Maribor. Şi-aşa, cum mergea trenul, îşi închipuia că e singurul ceh printre pasageri, dar cînd la Saint Moritz începu să-şi taie din şuncă, domnul din faţa lui începu să facă ochi dulci şuncii şi să-i lase gura apă. Văzînd asta, croitorul Hyvl îşi spuse cu glas tare: „Ce-ai mai înfuleca şi tu, nătărăule”, iar domnul din faţă îi răspunde ceheşte: „Păi, te cred că aş înfuleca

dacă mi-ai da”. Şi aşa, pînă la Budejovice au dat gata şunca. Pe domnul ăla îl chema Vojtech Rous.

Locotenentul-major Lukáš se uită la Švejk, apoi intră în compartiment. De abia se aşeză pe locul lui, cînd în uşă se ivi figura zîmbitoare a lui Švejk.

— Cu respect vă raportez, domnule locotenent-major, că peste cinci minute sîntem în Tabor. Trenul stă cinci minute. Nu ordonaţi să vă comand ceva de mîncare? Cu ani în urmă aveau aici o minunată...

Locotenentul-major ţîşni furios din compartiment şi pe culoar îi spuse:

— Îţi mai atrag încă o dată atenţia că, cu cît te arăţi mai puţin, cu atît sînt mai fericit. Aş fi foarte bucuros să nu te mai văd de loc şi fii sigur că de asta voi avea eu grijă. Să nu te mai arăţi în faţa ochilor mei. Piei dinaintea mea, dobitocule, neghiobule!

— Înţeles, să trăiţi, domnule *oberlaitnant.*

Švejk salută, făcu milităreşte stînga-mprejur şi se duse la capătul culoarului unde se aşeză în colţ pe scăunelul conductorului şi intră în vorbă cu însoţitorul de tren.

— Pot să vă întreb ceva?

Însoţitorul care nu avea chef de vorbă de loc, dădu slab şi apatic din cap.

— Pe la mine, se încinse la vorbă Švejk, venea un om cumsecade, îi zicea Hofman, şi susţinea mereu că semnalele de alarmă nu-s bune de nimic şi că nu funcţionează cînd tragi de mîner. Pe mine drept să spun, nu mă prea interesează asemenea lucruri, dar, pentru că am acum prilejul să văd un asemenea aparat, aş vrea şi eu să ştiu ce am de făcut dacă, din întîmplare, aş avea nevoie de el.

Švejk se ridică şi se apropie împreună cu însoţitorul de frîna de alarmă sub care scria: *În caz de pericol.*

Însoţitorul socoti de datoria lui să-i explice cum funcţionează aparatul.

— Bine v-a spus, cine v-a spus, că trebuie tras de mînerul ăsta, dar v-a minţit că nu funcţionează. Trenul trebuie să se oprească, frîna fiind în legătură cu locomotiva prin toate vagoanele. Frîna de alarmă trebuie să funcţioneze.

În timp ce vorbeau, amîndoi ţineau mîna pe mînerul semnalului de alarmă, şi fără să-şi dea seama traseră de el şi trenul se opri.

Bineînţeles, nu se putură pune de acord asupra celui care a dat semnalul.

Švejk susţinea că nu putea să fie el, că n-a făcut-o el, că el nu-i un derbedeu.

— Chiar m-am mirat, îi spuse blajin conductorului, cum de s-a oprit trenul aşa deodată. Merge, şi deodată stă. Uite, asta mă roade mai mult chiar decît pe dumneavoastră.

Un domn serios se ridică în apărarea însoţitorului de cale ferată, susţinînd că auzise cum soldatul începuse cel dintîi să vorbească despre semnalele de alarmă.

Dimpotrivă, Švejk continuă să-şi apere oarecum cinstea lui, susţinînd că el n-are nici un interes să întîrzie trenul, întrucît pleacă la război.

— Domnul şef de gară are să vă lămurească, hotărî conductorul. Treaba asta o să vă coste douăzeci de coroane.

În timpul acesta, călătorii săreau din vagoane, şeful de tren fluieră, o doamnă alerga înspăimîntată cu valiza peste şine, în cîmp.

— Merită, într-adevăr, douăzeci de coroane, spuse Švejk cu prudenţă, păstrîndu-şi un calm desăvîrşit, ba e chiar prea ieftin. Odată, cînd împăratul a venit în vizită la Zizkov, un oarecare Franz Snor i-a oprit caleaşca îngenunchind în faţa lui pe linia de tramvai, în mijlocul străzii. Comisarul din circumscripţie i-a spus domnului Snor, plîngînd, că nu trebuia s-o facă tocmai în circumscripţia lui, că ar fi putut s-o facă cu o stradă mai jos care ţine de consilierul de poliţie Kraus. Acolo ar fi trebuit să-i facă plecăciune împăratului. După aceea, pe domnul acela Snor l-au arestat.

Švejk se uită în juru-i. Cercul curioşilor se îngroşase cu alţi curioşi strînşi de gura conductorului-şef.

— Ei, şi-acum să plecăm mai departe, spuse Švejk. Nu-i frumos să întîrzie trenul. Dacă ar fi în timp de pace, treacă-meargă, dar în vreme de război, trebuie să se ştie că în fiecare tren călătoresc militari, generali-maiori, *oberlaitnanţi,* ostaşi. Orice întîrziere de soiul ăsta e o chestie gravă. Napoleon a întîrziat la Weterloo cu cinci minute [65] şi s-a dus de-a dura cu toată gloria lui...

În clipa aceea, prin grupul de ascultători îşi croi drum locotenentul-major Lukáš. Era îngrozitor de palid şi nu izbuti să spună altceva decît „Švejk!”

Švejk salută şi spuse:

— Raportez, domnule *oberlaitnant,* că sînt învinuit că am oprit trenul. Inventarul căilor ferate are plumbi foarte ciudaţi la frînele de alarmă. Nu-i chip să se apropie omul de ele, că-l şi loveşte năpasta; îndată îi cer douăzeci de coroane, aşa cum cer de la mine acum.

Şeful de tren coborî, fluieră, şi trenul porni din nou.

Călătorii se întoarseră la locurile lor în compartimente, iar locotenentul-major Lukáš se aşeză la locul lui, fără să scoată o vorbă.

Nu mai rămăsese decît conductorul trenului, Švejk şi însoţitorul. Conductorul scoase condica de procese-verbale şi alcătui o dare de seamă asupra întregii întîmplări. Însoţitorul se uită cu ură la Švejk, care întrebă liniştit

— Sînteţi de mult la calea ferată?

Întrucît însoţitorul nu răspunse, Švejk declară că a cunoscut la Uhrineves, lîngă Praga, pe unul Mlicek Frantisek care, tot aşa, trăgînd odată semnalul de alarmă, s-a speriat atît de tare, încît şi-a pierdut graiul paisprezece zile. Nu şi-a revenit decît atunci cînd s-a dus în vizită la grădinarul Vanek din Hostivar; acolo s-a luat la bătaie şi-n timpul bătăii Vanek a rupt o vînă de bou pe spinarea lui.

— Asta, adăugă Švejk, s-a întîmplat în mai 1912.

Însoţitorul deschise uşa closetului şi se încuie în el.

Švejk rămase singur cu conductorul care-i cerea să plătească amenda de douăzeci de coroane, spunînd că în caz de neplată va trebui să-l predea şefului de gară de la Tabor.

---

65 Întîrzierea a fost, de fapt, mult mai mare, de cîteva ore.

— Foarte bine, spuse Švejk. Mie îmi place să stau de vorbă cu oameni învăţaţi şi o să-mi facă plăcere să-l văd pe şeful gării din Tabor.

Švejk îşi scoase pipa din bluză, o aprinse şi, slobozind fumul înecăcios de tutun cazon, continuă:

— Cu ani în urmă, la Svitava, şef de gară era domnul Wagner. Era un adevărat zbir cu subalternii, pe care-i teroriza cît putea; şi mai cu seamă se pusese pe capul unui acar, Jungwirt, pînă cînd sărmanul de disperare, s-a înecat în gîrlă. Dar înainte de a o face, i-a scris şefului de gară o scrisoare în care zicea că o să-l sperie peste noapte. Şi zău, nu vă mint, i-a făcut-o. Drăguţul de şef stătea noaptea la telegraf. Se aud semnalele şi şeful recepţionează o telegramă: „Ce mai faci, nătărăule? Jungwirt.” Asta a ţinut o săptămînă întreagă, pînă cînd şeful, înnebunit, s-a apucat într-o zi să trimită pe toate firele telegrame de serviciu, răspunzînd fantomei: „Iartă-mă, Jungwirt”. Şi în noaptea următoare aparatul îi transmite următorul răspuns: „Spînzură-te de semaforul de lîngă pod. Jungwirt”. Şi domnul şef l-a ascultat. Din pricina asta l-au arestat pe telegrafistul de la staţia de dincolo de Svitava. Vedeţi că între cer şi pămînt sînt chestiuni despre care noi habar n-avem.

Trenul intra în gara Tabor şi aşa cum se cuvine, înainte de a coborî din tren însoţit de conductor, Švejk îi raportă locotenentului-major Lukáš:

— Raportez supus, domnule *oberlaitnant,* că voi fi predat la domnul şef de gară.

Locotenentul-major Lukáš nu-i răspunse nimic. Era stăpînit de o mare supărare. În cele din urmă, îşi spuse că cel mai bun lucru e să nu ia nimic în serios. Să nu-i pese nici de Švejk, nici de chelbosul de general-maior din faţa lui; să şadă liniştit, să coboare din tren la Budejovice, să se prezinte la regiment şi să plece pe front cu o companie de marş. Pe front să se lase eventual ucis şi să scape de lumea asta mizerabilă, în care-şi duce traiul o dihanie ca Švejk.

Cînd trenul se puse în mişcare, locotenentul-major Lukáš, uitîndu-se pe fereastră, pe peron, îl văzu pe Švejk încins într-o aprigă discuţie cu şeful de gară. Švejk era înconjurat de un grup de oameni printre care se zăreau şi cîţiva de la căile ferate.

Locotenentul-major Lukáš scoase un oftat. Nu era un oftat de regret. I se uşurase inima ştiind că Švejk rămăsese pe peron. În cele din urmă, pînă şi chelbosul de general-maior i se părea o javră mai suportabilă.

*

Trenul gîfîia de mult în drum spre Budejovice, dar pe peronul gării oamenii nu se mai risipeau din jurul lui Švejk.

El îşi susţinea cu tărie nevinovăţia şi convinsese pe cei din jur pînă într-atît, încît o doamnă exclamă:

— Iar au început să-i chinuie pe bieţii soldaţi.

Mulţimea îşi însuşi această părere, iar un domn declară şefului de gară că plăteşte amenda de douăzeci de coroane pentru Švejk, convins fiind că nu el era vinovatul.

— Priviţi-l numai, urmă domnul, cucerit de expresia nevinovată a lui Švejk, care întorcîndu-se către mulţime, exclamă:

— Oameni buni, sînt nevinovat.

Între timp apăru plutonierul de jandarmi care arestă un cetăţean din mulţime, spunîndu-i:

— Las' că vă-nvăţ eu să mai îndemnaţi oamenii la răscoală! O să vă treacă pofta să mai spuneţi că dacă se procedează aşa cu soldaţii, nimeni nu le mai poate cere să cîştige războiul.

Nefericitul cetăţean nu fu în stare să mai rostească nimic altceva decît că e măcelar la Stara Brana şi că nici pe departe nu s-a gîndit la aşa ceva.

Între timp, domnul cel cumsecade, care credea în nevinovăţia lui Švejk, plăti pentru el amenda la biroul gării, şi-1 conduse pe Švejk la restaurantul de clasa a treia unde îl cinsti cu bere. Aici aflînd că toate actele şi foaia de drum se aflau la locotenentul-major Lukáš, foarte generos, îi dădu o monedă de cinci coroane pentru bilet şi pentru alte cheltuieli.

Cînd plecă, îi şopti lui Švejk, confidenţial:

— Aşa, soldăţelule, cum îţi spun, dacă ajungi prizonier în Rusia, salută-l din partea mea pe meşterul berar Zeman din Zdolbunov. Ţi-ai notat, nu-i aşa, cum mă cheamă? Fii deştept şi caută să nu stai prea mult pe front.

— De asta nu aveţi nici o grijă, spuse Švejk. Nu strică niciodată să vezi meleaguri străine pe gratis.

Švejk rămase singur la masă şi în vreme ce-şi bea liniştit moneda de cinci coroane, căpătată de la generosul binefăcător, pe peron, oamenii care nu asistaseră la convorbirea lui cu şeful de gară, şi văzuseră de departe numai mulţimea adunată, îşi şopteau unul altuia că fusese prins un spion care a fotografiat gara. Această afirmaţie fu combătută însă de o doamnă, care susţinea că nu era vorba de nici un spion, dar că a auzit că un cavaler a tăiat un ofiţer la closetul de doamne, pentru că dăduse buzna peste iubita lui, care îl condusese la gară.

Urmarea acestor zvonuri fanteziste, obişnuite pe vreme de război, a fost că jandarmii evacuaseră peronul. Švejk: continuă să bea liniştit, amintindu-şi cu duioşie de locotenentul lui. Ce-o să facă oare, sărmanul, cînd o ajunge la Ceske Budejovice şi n-are să-şi găsească ordonanţa în tot trenul!

Înaintea sosirii trenului de persoane, restaurantul de clasa a treia se umplu de soldaţi şi civili. Predominau soldaţi din cele mai diferite unităţi şi de cele mai felurite naţionalităţi, pe care urgia războiului îi azvîrlise în spitalele militare din Tabor şi care plecau acum din nou pe front pentru a se alege cu alte răni, ciopîrţeli şi dureri. Se duceau să-şi cucerească crucea de lemn de pe mormînt, unde după ani şi ani, pe cîmpiile triste ale Galiţiei orientale, se va legăna bătută de vînt şi ploaie, capela militară austriacă spălăcită, cu „franticul” [66] ruginit, pe care din cînd în cînd se va

---

[66] Insigna lui Franz Josef.

aşeza, întristat, cîte un corb bătrîn, amintindu-şi de marea desfătare de pe vremuri, cînd găsea aici un îmbelşugat ospăţ de gustoase cadavre omeneşti şi hoituri de cai, cînd sub şapca pe care stă se afla cea mai aleasă trufanda — ochiul de om.

Unul din aceşti candidaţi la suferinţă, eliberat după operaţie din spitalul militar, îmbrăcat într-o uniformă soioasă, pătată de sînge şi noroi, se aşeză la masa lui Švejk. Era chircit, tras la faţă, posomorît. Puse pe masă un pacheţel, scoase din buzunar punga stricată şi începu să-şi numere banii.

Se uită apoi la Švejk şi-l întrebă:

— Magyar ?

— Eu, frăţioare, sînt ceh, răspunse Švejk. Nu vrei să bei?

— Nem tudom, buratom. [67]

— Nu face nimic, îl îndemnă Švejk, punînd halba plină în faţa soldatului posomorît. Haide, trage-i o duşcă zdravănă.

Soldatul pricepu, bău şi mulţumi.

— *Koszonom szivesen!* [68] Se uită iar la conţinutul pungii, şi în cele din urmă oftă.

Švejk înţelese că ungurul ar fi vrut să bea o bere, dar că nu avea destui bani; de aceea porunci să i se aducă una, drept care ungurul mulţumi din nou şi începu să-i povestească ceva prin semne, arătîndu-i mîna ciuruită, în vreme ce-i vorbea în limbaj internaţional: „Pif, paf, puc!”

Švejk dădu din cap compătimitor şi pipernicitul convalescent îl mai făcu să înţeleagă, lăsîndu-şi mîna stîngă pînă la jumătate de metru de pămînt şi ridicînd apoi trei degete, că avea acasă trei copii mici.

— *Nincs* ham, *nincs* ham, continuă el, vrînd să spună că acasă n-au ce mînca, şi-şi şterse ochii înlăcrimaţi, cu mîneca murdară a mantalei cazone, în care se vedea gaura de glonte care îi străbătuse trupul pentru gloria regelui Ungariei.

Şi nu-i de mirare, că petrecîndu-şi timpul în acest fel, încetul cu încetul Švejk nu mai rămase cu nimic din moneda de cinci coroane şi că, încet dar sigur, se desprindea tot mai mult de Ceske Budejovice, pierzînd cu fiecare halbă de bere, cu care se cinstea pe sine şi pe convalescentul ungur, posibilitatea de a-şi cumpăra bilet.

Prin staţie mai trecu un tren spre Budejovice, dar Švejk continua să stea la masă şi să asculte cum îi repeta maghiarul: „Pif, paf, puc! *Harom, gyermek, nincs ham eljen!*[69]

Ultimul cuvînt îl repeta ori de cîte ori ciocneau paharele.

— Bea, bea, unguraşule, îi răspundea Švejk, trage-i! Voi nu ne-aţi cinsti pe noi aşa...

Un ostaş de la masa alăturată se amestecă în vorbă spunînd că, sosind la Seghedin cu regimentul 28, ungurii i-au întîmpinat ameninţîndu-i cu pumnii.

---

[67] Nu pricep, prietene (magh.).
[68] Mulţumesc frumos (magh.).
[69] Trei copii, şi nimic de mîncare, să trăoeşti! (magh.)

Soldatul nu minţea, dar părea că se simte jignit de acest lucru care, de fapt, devenise mai tîrziu un lucru obişnuit pentru toţi ostaşii, cehi şi, în cele din urmă, îl făceau chiar şi maghiarii cînd s-au săturat să se mai bată pentru regele Ungariei.

Aceste spuse, soldatul se aşeză la masa lor şi povesti cum i-au păruit pe unguri la Seghedin, măturîndu-i din cîteva cîrciumi. În acelaşi timp însă recunoscu că şi ei ştiu să se încaiere şi că s-a ales cu o lovitură de cuţit în şale, aşa că au trebuit să-l trimită în spatele frontului să se lecuiască.

Acum însă, cînd se va întoarce la regiment, de bună seamă că comandantul batalionului va da ordin să fie băgat la arest, pentru faptul că n-a mai avut timp să-i plătească ungurului lovitura primită, aşa cum trebuie şi cum se cuvine. În felul acesta s-ar fi ales şi ungurul cu ceva din încăierare, iar onoarea întregului regiment ar fi fost salvată.

— *Ihre Dokumenten,* document dumneavoastră? Aşa îl luă cu frumosul pe Švejk şeful patrulei militare de control, un sergent însoţit de patru soldaţi cu baioneta la armă. Eu văzut şedeţi, *nicht fabre*[70]*,* şedeţi, baut, baut, într-una, soldat!

— N-am, drăguţule, răspunse Švejk. Domnul locotenent-major Lukáš, regiment numărul 91, le-a luat cu el şi eu am rămas aici, în gară.

— *Was ist das Wort*[71] tracuţule? se adresă sergentul unuia din soldaţii săi, un bătrîn miliţian, care după cum se părea i le făcea toate pe dos, deoarece îi răspunse calm:

— *Drăguţ* das ist wie: Herr Feldwebel.[72]

Sergentul continuă convorbirea cu Švejk:

— Tocument, toţi soldaţi far tocument închis *auf Bahnhofs Militarkommando den lausigen Bursch Wie einen tollen Hund.*[73]

Şi aşa îl duseră pe Švejk la comandamentul militar al gării, unde, în camera de gardă, stăteau oameni de trupă, ce arătau la fel cu bătrînul miliţian, care ştiuse să-i traducă atît de frumos în limba germană cuvîntul „drăguţule” duşmanului său firesc, domnului sergent.

Camera de gardă era împodobită cu litografii, pe care în vremea aceea ministerul de război le trimitea tuturor birourilor pe unde se perindau soldaţi, la fel ca şi în şcoli şi cazărmi.

La intrare, ochii bravului soldat Švejk se opriră asupra unui tablou, care, după cum reieşea din textul explicativ, înfăţişa pe fruntaşul Frantisek Hamm şi pe caporalii Paulhart şi Bachmayer din regimentul chezaro-crăiesc 21 de puşcaşi, îndemnînd trupa la rezistenţă. Pe peretele opus atîrna un tablou cu titlul: „Fruntaşul Jan Danko din regimentul 5 de husari honvezi cercetînd poziţia bateriilor inamice”.

Pe partea dreaptă, mai jos, atîrna un afiş: *„Pilde excepţionale de bărbăţie”.*

Cu asemenea afişe — ale căror texte, cu fantezistele lor pilde excepţionale, erau ticluite în birourile ministerului de război, de către diferiţi ziarişti germani

---

[70] Că n-aţi plecat (incorect în germ.)

[71] Ce înseamnă cuvîntul (germ.)

[72] Drăguţ înseamnă cam aşa ceva: domnule plutonier (germ.).

[73] ...la Comandamentul militar al gării, pe toţi nespălaţii, ca pe nişte cîini turbaţi (incorect în germ.).

mobilizaţi în armată — voia bătrîna şi neroada Austrie să însufleţească soldaţii care nu le citeau niciodată, iar atunci cînd asemenea pilde de bărbăţie le erau trimise pe front, broşate în cărţi, îşi răsuceau din ele ţigări din tutun de pipă cînd nu le dădeau o folosinţă şi mai potrivită, pentru a corespunde valorii şi spiritului acelor pilde excepţionale de curaj.

În timp ce sergentul era dus să caute un ofiţer, Švejk începu să citească un afiş mare.

Vizitiul Josef Bong

„Soldaţii corpului sanitar transportau răniţii spre furgoanele pregătite într-o rîpă adăpostită. De îndată ce fură pline, o porniră spre postul de ajutor. Ruşii, urmărind aceste furgoane, începură să le atace cu grenade. Calul furgonarului Josef Bong, din escadronul 3 de furgonari, a fost ucis de o schijă de grenadă. Bong se tînguia: «Sărmanul meu bălan, s-a sfîrşit cu tine!» în clipa aceea fu atins de o schijă de grenadă. Cu toate acestea, el îşi deshămă calul şi trase singur furgonul la adăpost sigur. Apoi se întoarse după harnaşamentul calului său mort. Ruşii nu conteneau să tragă. «Trageţi, trageţi, nebunilor, că eu harnaşamentul... harnaşamentul tot nu vi-l las aici!» şi continua să-l scoată de pe cal, repetînd într-una acele vorbe. În sfîrşit, fu gata şi se tîrî cu harnaşamentul înapoi spre furgon. Sanitarii începuseră să-l înjure pentru că lipsise prea mult. «N-am vrut să las acolo harnaşamentul, e aproape nou şi mi-am zis că ar fi păcat de el. Lucruri din astea nu avem de prisos», se scuză viteazul soldat, plecînd spre infirmerie şi abia aici declară că e rănit... Mai tîrziu majorul îi împodobi pieptul cu medalia de argint, pentru bărbăţie.”

Terminînd de citit şi văzînd că sergentul nu se mai întoarce, Švejk se adresă miliţienilor din camera de gardă:

— Asta zic şi eu pildă de bărbăţie! În felul ăsta în armata noastră vor fi numai harnaşamente noi. Dar cînd eram la Praga, am citit în ziarul *Prazske uredni listy* despre un caz şi mai frumos. Era vorba de un doctor, Josef Vojnov, teterist voluntar în compania a 7-a vînători de cîmp, care se afla în Galiţia. Asta, în timp ce conducea un atac la baionetă, a fost lovit de un glonte drept în cap şi, în vreme ce-l duceau spre postul de prim-ajutor, zbiera că nu se lasă pansat pentru un fleac de zgîrietură. Ţinea morţiş să pornească din nou la atac cu grupa lui, dar o grenadă îi reteză glezna piciorului. Au vrut din nou să-l ducă, dar el şontîc-şontîc, sprijinindu-se în baston, o porni spre linia de luptă, apărîndu-se de inamic cu bastonul; şi iată că-l ajunge o nouă grenadă care-i retează mîna în care ţinea bastonul. Dar el tot nu se lăsă: îşi trecu bastonul în cealaltă mînă, zbierînd că asta nu le-o iartă el şi Dumnezeu ştie ce s-ar fi întîmplat cu dînsul dacă, peste o clipă, un proiectil nu l-ar fi dat gata. Dacă pînă la urmă nu l-ar fi doborît, poate că ar fi căpătat şi el medalia de argint pentru bărbăţie. Cînd proiectilul i-a retezat capul, aşa cum se rostogolea, tot mai striga: „Mereu la datorie, grăbeşte cu credinţă, chiar dacă în jurul tău adie suflul morţii!”

— Aşa scriu ei la gazetă, spuse unul dintre soldaţi, dar dacă i-ai băga în luptă i-ar apuca strechea cît ai zice peşte.

Apoi miliţianul scuipă continuînd:

— La noi la Caslav a fost un redactor din Viena, neamţ. Făcea serviciul ca furier. Cu noi nici nu voia să vorbească ceheşte, dar cînd l-au repartizat la batalionul de marş, în care eram numai cehi, imediat a ştiut ceheşte.

În uşă îşi făcu apariţia sergentul, cu o mutră acră, şi începu să zbiere:

— Wenn man drei Minuten este weg, da hort man nichts anderes als[74]*: ceheşte, cehi.*

Ieşind afară, pentru a se duce, probabil, la restaurant, îi spuse caporalului să-l ducă numaidecât pe derbedeul acela păduchios la locotenent, imediat ce acesta va sosi.

— Domnul locotenent se distrează iar cu telegrafista din staţie, bombăni caporalul după plecarea lui. Se ţine de capul ei mai bine de două săptămîni şi ori de cîte ori vine de la telegraf e foarte furios şi spune despre ea: *Das ist aber eine Hure, sie will nicht mit mir schlafen"*[75]

Şi de data asta era furios se vede, căci, de cum sosi, se auziră cărţi trîntite pe masă.

— N-ai încotro, băiete, trebuie să mergi la el, îi spuse cu compătimire lui Švejk caporalul. Ehei, cîţi soldaţi au trecut prin mîinile lui!... Şi mai bătrîni şi mai tineri...

Apoi îl duse pe Švejk într-un birou unde la o masă cu hîrtii răvăşite şedea un locotenent tînăr, grozav de furios.

Cînd îl văzu pe Švejk însoţit de caporal exclamă foarte răspicat: „Aha !" După care urmă raportul caporalului:

— Raportez supus, domnule locotenent, că omul acesta a fost găsit în gară, fără acte.

Locotenentul clătină din cap, ca şi cînd ar fi vrut să spună că prevăzuse cu ani în urmă că în această zi şi la această oră Švejk va fi găsit în gară fără acte, căci oricine s-ar fi uitat în clipa aceea la Švejk trebuia să aibă impresia că este absolut cu neputinţă ca un bărbat cu o asemenea înfăţişare şi ţinută să poată avea asupra lui vreun act. În clipa aceea, Švejk arăta ca picat din cer, dintr-o altă planetă, şi avea aerul că priveşte cu mirare o lume nouă în care i se cere o prostie, pînă acum necunoscută lui, cum ar fi de pildă să aibă acte.

Uitîndu-se la Švejk, locotenentul reflectă o clipă ce anume să-i spună. În sfîrşit, îl întrebă:

— Ce făceai în gară?

— Cu respect vă raportez, domnule locotenent, că aşteptam trenul de Ceske Budejovice, ca să pot ajunge la regimentul meu 91, unde sînt ordonanţă la domnul *oberlaitnant* Lukáš, pe care am fost silit să-l părăsesc, fiind dus la şeful de gară din pricina amenzii, bănuit că aş fi oprit acceleratul în care călătoream, cu ajutorul frînei de alarmă şi protecţie.

---

[74] Cum lipseşti trei minute, nu mai auzi decît... (germ.).

[75] Asta e o curvă, nu vrea să se culce cu mine (germ.).

— M-ai înnebunit, zbieră locotenentul. Vorbeşte lămurit, pe scurt, şi nu-mi înşira dobitocii.

— Cu respect vă raportez, domnule locotenent, că chiar din clipa în care m-am aşezat cu domnul *oberlaitnant* Lukáš în acceleratul care trebuia să ne ducă cît mai repede la regimentul 91 de infanterie chezaro-crăiesc am avut ghinion. Mai întîi mi s-a pierdut un geamantan, pe urmă ca să nu ne încurcăm... un domn general-maior chel de tot...

— *Himmel Herrgott,* oftă locotenentul.

— Raportez supus, domnule locotenent, că trebuie să v-o spun pe şleau, ca să vă daţi seama de toată tărăşenia, cum spunea întotdeauna răposatul cizmar Petrlik, cînd îi poruncea fiului lui să-şi scoată pantalonii, înainte de a începe să-l croiască.

Şi în vreme ce locotenentul gîfîia de ciudă, Švejk continuă:

— Aşa s-a întîmplat că nu i-am prea plăcut domnului general-maior cu chelie şi domnul *oberlaitnant* Lukáš, la care sînt ordonanţă, m-a trimis afară pe coridor. Pe coridor, am fost învinuit că am făcut ceea ce v-am spus. Pînă să se lămurească chestiunea, am rămas pe peron singur. Trenul plecase, şi cu el şi domnul *oberlaitnant* cu valizele şi cu toate actele lui şi ale mele şi eu am rămas zălog aici ca un orfan, fără acte.

Švejk îl privea cu o blîndeţe atît de înduioşătoare, încît locotenentul nu se mai îndoi că tot ce auzea de la omul acesta cu înfăţişare de imbecil congenital era purul adevăr.

Apoi locotenentul îi aminti toate trenurile care trecuseră spre Budejovice după accelerat, întrebîndu-l de ce le-a pierdut.

— Cu respect vă raportez, domnule locotenent răspunse Švejk zîmbind binevoitor, că în timp ce aşteptam primul tren, a dat peste mine năpasta de a fi băut la masă halbă după halbă.

„Bou ca ăsta n-am mai văzut, îşi zise locotenentul. Recunoaşte tot. Atîţia mi-au trecut pe dinainte şi toţi negau cu înverşunare, pe cînd ăsta îţi spune liniştit: «Am pierdut toate trenurile, fiindcă am băut halbă după halbă !»”

Aceste reflecţii le rezumă într-o singură frază, cu care i se adresă lui Švejk:

— Dumneata, omule, eşti degenerat. Ştii ce va să zică un degenerat?

— Şi la noi pe strada Boiste, colţ cu Katerinska, cu onoare vă raportez, domnule locotenent, a fost un om degenerat. Taică-su fusese conte polonez, iar maică-sa, moaşă. El mătura strada şi, după ce se cherchelea, nu dădea voie să i se spună altfel decît „domnule conte”.

Locotenentul socoti că e momentul să pună capăt acestei discuţii şi spuse foarte apăsat:

— Ascultă ce-ţi spun, dobitocule: te duci la casierie, îţi cumperi bilet şi pleci ia Budejovice. Dacă te mai prind pe-aici, întorc foaia şi te dau dezertor. *Abtreten!*

Întrucît Švejk continua însă să stea nemişcat, cu mîna la cozorocul capelei, locotenentul zbieră:

— *Marsch hinaus,* n-ai auzit, *abtreten?!* Caporal Palanek du-l pe tîmpitul ăsta la casierie şi cumpără-i un bilet pentru Ceske Budejovice!

Nu trecu însă nici o clipă şi caporalul Palanek apăru din nou în birou. Prin uşa întredeschisă se zărea, în spatele lui, faţa blîndă a lui Švejk.

— Ce s-a mai întîmplat?

— Raportez supus, domnule locotenent, şopti confidenţial caporalul Palanek, că n-are bani de drum, şi n-am nici eu. Pe gratis nu vor să-l ducă pentru că nu are, cum s-ar zice, actele militare, cum că merge la regiment.

Locotenentul rezolvă repede această complicată problemă.

— Atunci să se ducă pe jos, hotărî el. N-au decît să-l bage la arest, la regiment, pentru întîrziere; n-avem vreme de pierdut cu el.

— N-ai ce face, camarade, îi spuse lui Švejk caporalul Palanek cînd ieşi din cancelarie. Trebuie s-o întinzi, băiete, pe jos, pînă la Budejovice. În camera de gardă avem raţia de pîine; ţi-o dăm să ai la drum.

Şi peste o jumătate de ceas, după ce-l mai tratară pe Švejk cu cafea neagră şi-i mai dădură, în afară de pîine, un pachet de tutun cazon, ca să aibă pe drum pînă la regiment, Švejk ieşi din Tabor. Întunericul nopţii răsuna de cîntecul lui. Cînta un vechi cîntec soldăţesc:

„Cînd mergeam spre Jaromer
Creadă-ne cine-o vrea...”

Dar dracu ştie cum s-a întîmplat că bravul soldat Švejk, în loc s-o ia spre sud, spre Budejovice, merse tot înainte, spre apus.

Păşea pe şoseaua troienită, sub gerul aspru, înfăşurat în mantaua lui cazonă, ca cel din urmă soldat din garda lui Napoleon, întorcîndu-se din campania Moscovei; cu singura deosebire că Švejk cînta vesel:

„Eu am ieşit la şpaţir
În crîngul înverzit...”

Iar în pădurile troienite, în tăcerea nopţii, cîntecul răsuna aşa de puternic, că stîrnea cîinii prin sate.

Cînd i se ura de cîntat, Švejk se aşeza pe o movilă de pietriş, îşi aprindea luleaua şi, după ce se odihnea, o pornea mai departe spre noi aventuri, îndreptîndu-se, chipurile, spre Budejovice.

II
Anabasa[76] lui Svejlk spre Budejovice

Anticul conducător de oşti, Xenofon, a străbătut toată Asia Mică şi a ajuns Dumnezeu ştie unde, fără hartă. Vechii goţi au întreprins de asemenea expediţiile lor, fără cunoştinţe topografice. Mărşăluiala în aceeaşi direcţie se numeşte anabasis. A răzbate prin meleaguri necunoscute, a fi încercuit de vrăjmaşi, care pîndesc prilejul cel mai potrivit ca să-ţi sucească gîtul, asta e anabasis. Oamenii cu mintea ascuţită, aşa cum era Xenofon, şi toate triburile prădalnice, care au năvălit în Europa cine ştie de prin ce meleaguri ale Mării Caspice sau de Azov, fac în marş adevărate minuni.

Undeva, pe lîngă Marea Nordului, unde au ajuns, tot fără hartă, şi legiunile romane ale lui Cezar, acestea s-au gîndit într-o bună zi să se înapoieze la Roma, dar pe altă cale, pentru a vedea şi mai multe în marşul lor. Şi au ajuns şi ele la Roma. De atunci, după cum se ştie, se spune că toate drumurile duc la Roma.

La fel, toate drumurile duc şi la Ceske Budejovice, lucru de care era pe deplin convins bravul soldat Švejk, atunci cînd în loc de meleagurile Budejovicelor i-a răsărit în faţă satul Milevsko.

Merse însă mereu înainte, căci nu există soldat viteaz pe care să-l stingherească un Milevsko oarecare în drumu-i spre Ceske Budejovice, unde tot trebuie să ajungă odată şi odată.

Şi aşa îşi făcu Švejk apariţia la nord de Milevsko, la Kvetov, după ce istovise toate cîntecele cazone pe care le cunoştea despre marşul ostaşilor, astfel că înainte de Kvetov se văzu silit s-o ia de la început cu cîntecul:

„Cînd noi mărşăluiam
Toate fetele plîngeau...”

Pe drumul care duce de la Kvetov la Vraz — adică tot spre nord — o bătrână care se întorcea de la biserică intră în vorbă cu Švejk, adresîndu-i-se cu creştinească binecuvântare:

— Bună ziua, ostaşule, încotro ţi-e drumul?

— Ei, măicuţo, eu mă duc la Budejovice, la regiment, răspunse Švejk, la război.

— Vai de mine, ostaşule, ai greşit drumul, exclamă speriată bătrînica. În partea asta, prin Vraz, nu ajungi acolo; pe-aici, dac-o ţii mereu înainte, ajungi la Klatov.

— Eu cred, spuse Švejk abătut, că şi din Klatov se poate merge la Budejovice. Ce-i drept, frumoasă plimbare pentru omul care se grăbeşte să ajungă la regiment,

---

[76] *Anabasis-Expediţia în interior,* titlul unei lucrări a lui Xenofon (430— 359), în care vorbeşte de retragerea celor 10.000.

ca pînă la urmă să mai aibă, colac peste pupăză, şi necazuri pentru strădania lui de a se înfăţişa la vreme unde trebuie.

— Şi pe la noi a fost un tîrîie-brîu d-ăsta. Îi zicea Tonicek Masku, oftă bătrînica. Mi-e neam după nepoată. Trebuia să plece la Plzen, la armată. De dus s-a dus. Dar după o săptămână l-au şi căutat jandarmii, pentru că nu sosise la regimentul lui. Şi după altă săptămână s-a ivit la noi, în civil, zicînd că i-au dat drumul acasă în conced. Şi s-a dus primarele la jandarm şi jandarmii l-au ridicat din conced. Acum a trimis carte de pe front, că e rănit, şi că şi-a pierdut un picior.

Bătrînica se uită la Švejk cu compătimire:

— Aşteaptă-mă, în pădurice, ostaşule; am să-ţi aduc o fiertură de cartofi, să te mai încălzeşti. Căsuţa noastră se vede de-acolo, e tocmai în dosul pădurícii, oleacă mai la dreapta. Prin satul nostru, Vraz, nu poţi trece. Jandarmii îs ca nişte diavoli. O iei pe urmă din pădurice spre Malcin. De-acolo, ocoleşte Cizovul. La Cizov jandarmii hăituiesc dezertorii, ca hingherii. Mergi de-a dreptul prin pădure şi dai de Sedlec, lîngă Horazclovice. Acolo e un jandarm tare cumsecade şi dă drumul oricui prin sat. Niscaiva acte la dumneata ai?

— N-am, măicuţo!

— Dacă-i aşa, nu te duce nici acolo, mergi mai degrabă la Radomysl, dar vezi să ajungi mai pe-n-serat, că seara-s toţi jandarmii la crîşmă. Acolo, caută pe uliţa de jos, dincolo de Florianek, o căsuţă cu dungă albastră, şi întreabă de moş Melicharek. Mi-e frate. Spune-i multă sănătate din partea mea. El o să-ţi arate pe unde să ajungi la Budejovice.

Švejk o aşteptă pe bătrînică în pădurice mai bine de o jumătate de ceas, şi după ce se încălzi cu zeama de cartofi pe care bătrînică i-o adusese într-o oală, învelită într-o pernă, ca să nu se răcească, femeia scoase din boccea un codru de pîine şi o bucată de slănină, le băgă în buzunarele lui Švejk, îi făcu semnul crucii şi-i spuse că are „acolo” doi nepoţi.

După aceea, îi mai repetă o dată, amănunţit, satele prin care trebuia să treacă, şi cele pe care trebuia să le ocolească. La urmă, scoase din buzunarul jachetei o coroană, şi i-o dădu să-şi cumpere la Malcin rachiu, să aibă de drum, căci pînă la Radomysl e cale lungă.

De la Cizov, Švejk a mers, după sfatul bătrînei, spre răsărit, spre Radomysl, socotind că oriunde s-ar afla pînă la urmă tot la Budejovice avea să ajungă.

La Malcin se întovărăşi cu un bătrîn care cînta la armonică şi pe care Švejk îl găsise în cîrciumă în timp ce-şi cumpăra rachiul pentru calea lungă pînă la Radomysl.

Bătrînul îl luă pe Švejk drept dezertor, şi-l sfătui să meargă cu el la Horazdovice, unde avea o fiică măritată, al cărui soţ era şi el dezertor. Se vedea bine că bătrînul băuse vîrtos la Malcin.

— Îşi ţine bărbatul de două luni ascuns în grajd, i se destăinui el lui Švejk. Are să te ascundă şi pe tine şi o să rămîneţi acolo pînă la sfîrşitul războiului. În doi n-o să vi se urască.

După refuzul cuviincios al lui Švejk, bătrînul îşi ieşi din fire şi o luă la stînga, peste cîmp, ameninţîndu-l că se duce să-l denunţe jandarmilor din Cizov.

La Radomysl, unde sosi către seară, Švejk îl găsi pe Uliţa de jos, dincolo de Florianek, pe unchiaşul Melicharek. Cînd îi transmise sănătate din partea surorii din Vraz, unchiaşul nu prea păru impresionat.

Insista într-una pe lîngă Švejk să-i arate actele. Era un om cu idei preconcepute; pomenea mereu de nişte tîlhari, bandiţi, vagabonzi şi hoţi care mişună prin toată regiunea Pisek.

— Fug din armată, nu le arde de oştire, umblă haimana prin împrejurimi şi fură pe unde pot, îl muştrului el pe Švejk energic şi fără înconjur. Şi toţi arată, de parcă nici n-ar şti să numere pînă la cinci... Da, da, aşa-i adevărul supără, adăugă el cînd Švejk se ridică de pe laviţă. Cînd omul are cugetul curat nu pregetă să-şi arate actele. Cînd nu le are...

— Ei, rămîi cu bine, unchiaşule.

— Da, da, cu bine, şi a doua oară du-te la altul mai prost.

După ce se pierdu în bezna nopţii, moşul continuă să bombăne în urma lui:

— Se duce, zice, la Budejovice la regimentul lui. De la Tabor... Şi şmecherul o ia întîi pe la Horazdovice şi-abia pe urmă la Pisek. Păi, ăsta face ocolul lumii...

Švejk umblă din nou aproape toată noaptea, pînă cînd, deodată, în apropiere de Putim, dădu în cîmp peste un stog de paie. În timp ce le scormonea, auzi pe aproape de tot un glas:

— De la care regiment? Încotro o iei?

— De la 91, la Budejovice.

— Ce-ţi veni să mergi acolo?

— Acolo e oberlaitnantul meu.

Din stog se auzi hohotul mai multor oameni. Cînd rîsul se potoli, Švejk îi întrebă de la ce regiment erau. Află, astfel, că doi erau de la 35, iar unul de la artilerie, tot din Budejovice. Cei de la 35 ziceau că fugiseră de la companie, cu o lună înainte, iar artileristul zicea că e pe drumuri chiar din clipa mobilizării. Era de acolo, din Putim, şi stogul de paie îi aparţinea. Noaptea doarme întotdeauna în stog. Ieri i-a găsit pe ceilalţi doi în pădure, aşa că i-a adus la el, în stogul lui.

Cu toţii trăgeau nădejde că într-o lună, două războiul va lua sfîrşit. Credeau că ruşii se şi află dincolo de Budapesta şi în Moravia. Aşa se vorbea peste tot în Putim. Spre dimineaţă, înainte de a se crăpa de ziuă, mama artileristului avea să le aducă dejunul. Cei de la 35 se hotărîseră să plece apoi la Strakonice, unde unul din ei avea o mătuşă, care la rîndul ei avea în munţi, dincolo de Susice, un cunoscut, stăpînul unor joagăre, şi acolo cică aveau să fie bine ascunşi.

— Şi tu, ăsta de la 91, dacă vrei, îl poftiră pe Švejk, poţi să vii şi tu cu noi. Cacă-te pe *oberlaitnantul* tău.

— Păi, lucrul nu-i chiar aşa uşor, răspunse Švejk şi se vîrî în paie.

Dimineaţa, cînd se trezi, ceilalţi erau plecaţi şi unul din ei, de bună seamă artileristul, îi pusese la picioare o bucată de pîine să aibă la drum.

O luă prin pădure, şi lîngă Stekno se întîlni cu un vagabond bătrîn, care îl întîmpină ca pe un vechi prieten, cu o duşcă de rachiu.

— În astea să nu umbli, îl sfătui el. Uniforma militară ar putea o dată să te coste al dracului de scump. Acum, peste tot e plin de jandarmi, şi de cerşit, nu poţi cerşi în astea. Se înţelege că după noi astăzi nu mai umblă jandarmii ca altădată, acum vă caută pe voi. Numai pe voi vă caută, repetă el cu atîta convingere, încît Švejk găsi cu cale să nu-i spună nimic despre regimentul 91. N-avea decît să creadă despre el ce-i place. De ce să spulbere iluzia unui bătrîn atît de cumsecade?

— Şi încotro te duci? întrebă vagabondul după un răstimp şi după ce amîndoi, cu lulelele aprinse, ocoliseră satul.

— La Budejovice.

— Maica ta Cristoase! se sperie vagabondul. Acolo te umflă cît ai zice peşte. Nici n-apuci să te încălzeşti. Trebuie să umbli în haine civile, zdrenţuroase şi să faci pe ologul... Da nu-ţi fie teamă. Acum mergem la Strakonice, Volyn, Dub, şi numai dracul ar trebui să-şi vîre coada ca să nu facem noi rost de haine civile. Prin partea Strakonicelui, mai sînt încă destui oameni proşti şi cinstiţi; lasă uneori noaptea deschis şi ziua nu închid de loc. Acum, iarna, se reped pe undeva, prin vecini, ca să mai schimbe o vorbă, aşa că te alegi numaidecît cu „civilul”. De fapt, ce-ţi trebuie? Ghete ai, aşa că numai de ceva pe deasupra ai nevoie. Mantaua militară e veche?

— Veche.

— Atunci păstreaz-o. La ţară merge. Ai nevoie de pantaloni şi haină. Cînd o să avem „civilul”, pantalonii şi tunica le vindem la Herrman, ovreiul din Vodnany. Cumpără efecte de la stat şi pe urmă le vinde prin sate. Astăzi mergem la Strakonice, îşi dezvoltă mai departe planul. La patru ceasuri de aici e vechea stînă de la Schwartzenberg. Acolo am un cunoscut cioban bătrîn ca şi mine: rămînem acolo peste noapte şi dimineaţa o întindem spre Strakonice să facem rost pe undeva de haine civile.

La stînă, Švejk dădu de un bătrînel simpatic care îşi mai aducea aminte de cele povestite de bunicul lui despre războaiele franceze. Era cu vreo douăzeci de ani mai în vîrstă ca bătrînul vagabond şi de aceea îi spunea acestuia, ca şi lui Švejk, „băiatule”.

— Aşa, băieţi, începu el să povestească după ce se aşezară în jurul cuptorului în care fierbeau cartofii în coajă, pe vremea aceea bunicul meu a dezertat şi el, ca şi ostaşul ăsta. Dar l-au înhăţat la Vodnany şi l-au bătut aşa de rău, că i-au făcut curu ferfeniţă. Şi pot să zic că încă a avut noroc. Feciorul lui Jares din Razice, de dincolo de Protivin, bunicul bătrînului Jares, paznic de iaz, s-a ales, la Pisek, cu plumbi pentru că a-ncercat să fugă din armată. Dar, mai înainte de a-l împuşca în tranşeele din Pisek, a trebuit să alerge printre două şiruri de soldaţi şi a încasat şase sute de lovituri de ciomag, aşa că moartea a fost pentru el o uşurare şi o izbăvire. Şi întorcîndu-se către Švejk, cu ochii în lacrimi: Şi tu cînd ai şters-o?

— După mobilizare, cum ne-au dus la cazarmă, răspunse Švejk, înţelegînd că uniforma nu-l putea convinge pe bătrînul cioban.

— Ai sărit peste zid? întrebă curios ciobanul, avîndu-l desigur în minte pe bunicul lui cînd povestea cum a sărit şi el peste zidul cazărmii.

— Altfel nu se putea, moşule.

— Şi straja a fost puternică, şi a tras?

— Da, moşule.

— Şi încotro o iei acum?

— L-a apucat sminteala, răspunse vagabondul în locui lui Švejk. Ţine cu tot dinadinsul să ajungă la Budejovice. Ce să-i faci, aşa-s tinerii, fără minte, se duc singuri la pierzanie. Trebuie să-i fac puţintică şcoală. Facem rost de unu „civil” şi pe urmă o să meargă strună. Pînă la primăvară om scoate-o noi la capăt, şi pe urmă ne ducem undeva să muncim la vreun chiabur. Anul ăsta are să fie lipsă mare de oameni şi foamete, şi se spune că au să scoată toţi vagabonzii la munca cîmpului. Aşa că mă gîndesc să mă duc mai bine de bunăvoie. E lipsă de oameni. Îi măcelăreşte...

— Cum adică, întrebă ciobanul, crezi că nu se isprăveşte anul ăsta? Da, să ştii, băiete, se poate să ai dreptate! Au mai fost războaie lungi. Ăla al lui Napoleon, pe urmă din cîte ni s-au povestit — războaiele suedeze, războiul de şapte ani... Osîndă dumnezeiască au fost. Că Dumnezeu nu mai suferă să vadă atîta păcătoşenie. Nici carnea de berbec nu le mai plăcea, da, da, băieţi, strîmbau din nas. Al'dată umblau pe aici cu duiumul să le vîndă careva pe sub mînă vreun berbec, dar în vremea din urmă nu ţi-ar mai fi mîncat decît porc, păsări şi încă unse numai cu unt sau untură. Aşa că Dumnezeu s-a mîniat pe ei pentru păcatele lor, şi n-o să-şi mai vină în fire decît atunci cînd or să-şi fiarbă lobodă, aşa cum se făcea pe vremea războiului lui Napoleon. De altfel nici stăpînirea noastră nu mai avea astîmpăr, parcă o apucase mîncărimea. Bătrînul conte Schwartzenberg, de pildă, umbla numai în trăsură, iar contele cel tînăr, mucosul, pute numai a automobil. Dar o să-i scoată Dumnezeu benzina pe nas!

Apa de la cartofi, care fierbea pe vatră, dădu în clocot şi după o scurtă pauză bătrînul cioban spuse profetic:

— Războiul ăsta n-are să-l cîştige împăratul nostru. Nu-i nici un avînt războinic, fiindcă el, cum zice domnul învăţător din Strakonice, nu s-a lăsat încoronat. Acum poate să ungă — cum se zice — buzele cui o vrea cu miere... Dacă ai făgăduit, golan bătrîn, că te laşi încoronat, trebuia să te ţii de făgăduială.

— S-ar putea, fu de părere vagabondul, ca acu s-o mai dreagă el cumva.

— Acum, nu-i mai pasă nimănui de asta, sări ciobanul întărîtat. Ar trebui să fii de faţă cînd se strîng vecinii jos, la Skocice. Fieştecare are pe cîte unul în război, şi să-i auzi cum îţi vorbesc. După războiul ăsta, zice că va fi libertate: n-au să mai fie nici curţi boiereşti, nici împăraţi, nici baroni, şi moşiile cică se vor lua. Din pricina unor vorbe din astea l-au şi ridicat jandarmii pe unul Korinek, cică îndeamnă lumea la răscoală. Da, da, astăzi jandarmii au dreptul s-o facă.

— Au avut ei şi înainte, zise vagabondul. Eu îmi aduc aminte că la Kladno era plutonier de jandarmi unu de-i zicea domnu Rotter. Într-o bună zi, s-a apucat să crească cîini poliţişti, cum le zice, din aceia cu fire de lup, de miroase totul, cînd sînt

învăţaţi. Şi avea plutonieru ăla din Kladno o mulţime de cîini din ăştia la învăţătură. Avea pentru ei o căsuţă anume unde trăiau cîinii lui ca baronii. Şi într-o bună zi îi dă prin minte să facă o încercare pe pielea noastră, a bieţilor vagabonzi. Şi aşa dădu poruncă jandarmilor să cutreiere toate împrejurimile Kladno-ului ca să adune de zor vagabonzii şi să-i predea de-a dreptul în mîinile lui. Odată, am pornit-o şi eu aşa, de la Lany, şi mă afund adînc prin pădure, dar ce folos că n-am mai apucat să ajung la casa pădurarului, că m-au şi înşfăcat şi m-au dus la domnu plutonier. Ce să vă mai spun, oameni buni; nici nu vă poate trece prin minte cîte am pătimit eu cu cîinii lui. Mai întîi i-a pus pe toţi să mă miroasă pe urmă a trebuit să mă caţăr pe o scară, şi cînd am ajuns sus, au dat drumul, după mine, unei javre, şi jivina m-a tras jos de pe scară, a pus labele pe pieptul meu şi mîrîia, şi-mi arăta colţii drept în faţă. După aceea, au luat javra şi au dus-o de acolo, şi mi-au spus să mă ascund undeva, că pot pleca oriunde vreau. Am luat-o aşadar spre valea Kacakului, prin pădure, şi m-am pitit într-o rîpă, şi ce să vezi: peste o jumătate de ceas, doi lupoi din ăia se şi aflau lîngă mine, m-au trîntit la pămînt, şi în timp ce unul mă ţinea de gît, al doilea a dat fuga la Kladno şi peste un ceas a venit la mine chiar domnul plutonier Rotter cu jandarmii lui, a chemat cîinele şi mi-a dat cinci coroane şi adeverinţă cum că pot cerşi două zile la rînd prin părţile Kladno-ului. Dar mie nu-mi ardea de asta; am luat-o la fugă spre Berounsko, de parcă îmi ardea pămîntul sub picioare, şi a doua oară pe la Kladno nu m-am mai arătat. Îl ocoleau toţi vagabonzii, căci domnul plutonier făcea probă pe pielea lor. Iubea cîinii ăştia la nebunie. Pe la posturile de jandarmi se povestea că în zilele cînd pleca în inspecţie şi vedea pe undeva un cîine lup, acolo nu mai făcea nici un fel de inspecţie şi de bucurie trăgea la măsea toată ziulica cu şeful de post.

Şi în vreme ce ciobanul cojea cartofii şi turna în străchini lapte covăsit, vagabondul îşi depăna înainte amintirile despre drepturile jandarmilor:

— La Lipnice era un şef de post care stătea în vale, sub cetate. Locuia chiar la postul de jandarmi, şi eu, bătrîn, cumsecade, am crezut întotdeauna că postul de jandarmi trebuie să fie undeva într-un loc mai răsărit, cum ar fi în piaţă sau, mă rog, cam aşa ceva, şi nu într-o uliţă dosnică. De aceea o iau frumuşel pe la marginea tîrgului şi nu mă uit la firme. Iau aşa casă după casă, pînă cînd ajung într-o căsuţă, la catul întîi: deschid uşa şi mă prezint: „Fie-vă milă şi pomană de un biet cerşetor”. Da, frăţioare, şi picioarele mi-au înlemnit. Era postul de jandarmi. Puşti pe pereţi, cruce pe masă, condici pe un scrin: deasupra mesei, măria-sa împăratul se uita drept la mine. Şi, pînă să apuc să îndrug ceva, s-a năpustit asupra-mi şeful de post şi mi-a ars un pălmoi, acolo în uşă, de m-am dus de-a berbeleacul pe scara de lemn, pînă jos, şi nu m-am oprit decît la Kejzlice. Aşa stă treaba cu drepturile jandarmilor.

Se puseră pe mîncat şi curînd se culcară în odaia caldă, întinşi pe laviţe. Noaptea, Švejk se îmbrăcă în tăcere şi ieşi afară. Luna se ivise la răsărit şi la lumina ei prielnică Švejk se îndreptă către soare-răsare, repetîndu-şi mereu în gînd: „Nu se poate să nu ajung eu la Budejovice”.

Dat fiind că la dreapta, cînd ieşi din pădure, se vedea un oraş, Švejk o coti mai spre nord, apoi spre sud, unde iar se zărea un oraş (era Vodnany). Îl ocoli cu băgare de seamă şi pe acesta mergînd peste cîmp, şi soarele de dimineaţă îl întîmpină pe povârnişurile întroienite de deasupra oraşului Protivin.

„Mereu înainte, îşi spuse bravul soldat Švejk. Datoria te cheamă. Trebuie să ajung la Budejovice."

Dar printr-o nefericită întîmplare, în loc să se îndrepte de la Protivin spre sud către Budejovice, paşii lui Švejk se îndreptară spre nord, către Pisek.

Pe la amiază, Švejk zări în faţa lui un sat. Coborînd o colină mică, îşi zise în gînd: „Nu mai merge aşa; trebuie să întreb pe unde se ajunge la Budejovice".

Şi, intrînd în sat, fu foarte surprins văzînd pe stîlpul indicator de lîngă prima căsuţă: „Comuna Putim".

— Maica ta Cristoase! oftă Švejk. Va să zică, iar sînt în Putim, unde am dormit în stogul de paie.

După asta nu mai fu de loc surprins, cînd dincolo de iaz dintr-o căsuţă văruită în alb, pe care atîrna drept emblemă o găină (căreia în alte locuri i se zice vultur), se ivi un jandarm, ca un păianjen ce-şi veghează pînza.

Jandarmul se duse de-a dreptul la Švejk şi-l luă scurt: „Încotro?"

— La Budejovice, la regimentul meu.

Jandarmul rîse sarcastic:

— Păi, dumneata tocmai de acolo vii. Budejovicele dumitale l-ai lăsat în urmă, şi-l trase la post.

Şeful de post din Putim era vestit prin partea locului ca un om care acţionează cu foarte mult tact şi totodată foarte expeditiv. El nu înjura niciodată deţinutul sau arestatul, în schimb îl supunea unui interogatoriu atît de încîlcit, încît şi un nevinovat şi-ar fi recunoscut o vină.

Doi jandarmi de la post îi ţineau isonul şi încîlcitul interogatoriu se desfăşura întotdeauna în rîsetele întregului personal jandarmeresc.

— Criminalistica se bazează pe isteţime şi amabilitate, le spunea întotdeauna şeful de post subordonaţilor săi. N-are nici un rost să zbieri la cineva. Delicvenţii şi suspecţii

Trebuiesc luaţi cu binişorul, dar în acelaşi timp trebuie să ai grijă să se înece în valuri de întrebări.

— Ei, bine ai venit, ostaşule! îl luă în primire şeful de post pe Švejk. Ia loc, rogu-te; de bună seamă că eşti obosit de drum; ei, ia povesteşte-ne, unde te duci.

Švejk îi spuse şi lui că se duce la Ceske Budejovice, la regiment.

— Pe cîte văd, fără îndoială că ai rătăcit drumul, îi spuse zîmbitor şeful de post, pentru că dumneata *vii* dinspre Budejovice, lucru de care te poţi convinge. Vezi deasupra capului dumitale atîrna harta Cehoslovaciei. Ia te uită, ostaşule. La sud de noi, e Protivin. La sud de Protivin e Hluboka şi mai la sud, Ceske Budejovice. Aşa că vezi, dumneata nu mergi spre Budejovice, ci vii de la Budejovice.

Şeful de post se uită binevoitor la Švejk, care spuse calm şi cu demnitate:

— Şi totuşi mă duc la Budejovice.

Afirmaţia era mai tare decît a lui Galileu: „Şi totuşi se învîrteşte!” deoarece se pare că acesta o făcuse în momente de mare furie.

— Ştii, măi băiete, i se adresă şeful de post lui Švejk, cu aceeaşi bunăvoinţă, eu caut să-ţi explic şi dumneata singur ai să ajungi, pînă la urmă, la convingerea că orice încercare de a tăgădui îngreunează mărturisirea.

— Aici aveţi toată dreptatea, spuse Švejk. Orice tăgadă îngreunează mărturisirea şi dimpotrivă.

— Vezi, flăcăule, că şi singur tot la asta ajungi. Spune-mi mie, cu inima deschisă, de unde ai ieşit cînd ai pornit-o spre Budejovicele dumitale. Zic anume „al dumitale”, fiindcă de bună seamă că trebuie să mai fie şi alt Budejovice, care se află undeva la nord de Putim şi care pînă acum n-a fost încă trecut pe hartă.

— Am ieşit din Tabor.

— Şi ce făceai la Tabor?

— Aşteptam trenul de Budejovice.

— De ce n-ai plecat cu trenul la Budejovice?

— Pentru că nu aveam bilet.

— Şi de ce dumitale, ca ostaş, nu ţi-au dat foaie de drum gratuită?

— Pentru că nu aveam la mine nici un act.

— Aici voiam să ajung, îi spuse victorios şeful de post unuia dintre jandarmi. Nu-i chiar aşa de prost pe cît se face; începe să se încurce bine socoteala.

Şeful de post o luă de la capăt, ca şi cum n-ar fi auzit răspunsul cu actele.

— Aşadar, dumneata ai ieşit din Tabor. Încotro mergeai deci?

— Spre Ceske Budejovice.

Expresia feţei şefului de post se înăspri puţin şi privirile-i căzură asupra hărţii.

— Poţi să ne arăţi pe hartă cam pe unde ai luat-o spre Budejovice?

— Nu mai ţiu minte toate locurile pe unde-am trecut; ştiu numai că aici, în Putim, am mai fost o dată.

Slujbaşii postului de jandarmi se uitară unul la altul cercetător, iar şeful de post continuă:

— Aşadar, la Tabor ai fost în gară. Ai ceva asupra dumitale? Scoate tot.

După ce-l percheziţionară şi nu găsiră asupra lui nimic, decît luleaua şi chibriturile, şeful de post îl întrebă:

— Spune-mi de ce n-ai nimic, absolut nimic la dumneata?

— Pentru că n-am nevoie de nimic.

— Of, Dumnezeule, oftă şeful de post, mare chin mai e şi cu dumneata! Dumneata ai spus că la Putim ai mai fost o dată. Ce ai căutat aici?

— Mergeam prin preajma Putim-ului spre Budejovice.

— Vezi bine cum te încurci! Dumneata singur spui că mergeai spre Budejovice. Pasămite acum te-ai convins că *vii* dinspre Budejovice.

— Se vede treaba că am făcut un ocol.

Şeful de post schimbă din nou, cu tot personalul, o privire semnificativă.

— Cu ocolurile astea ale dumitale mi se pare mie că hoinăreşti prin împrejurimi. Ai stat multă vreme la Tabor în gară?

— Pînă la plecarea ultimului tren spre Budejovice.

— Şi ce-ai făcut acolo?

— Am vorbit cu soldaţii.

O nouă privire foarte semnificativă a şefului de post către personal.

— Şi, de pildă, despre ce ai vorbit şi ce anume i-ai întrebat?

— I-am întrebat la ce regiment sînt şi încotro pleacă.

— Foarte bine. Şi nu i-ai întrebat cumva ce efectiv are, de pildă, regimentul şi cum este împărţit?

— Aşa ceva nu i-am întrebat, pentru că astea le ştiu de mult pe dinafară.

— Care va să zică, dumneata eşti perfect informat despre compoziţia armatei noastre?

— Desigur, domnule şef de post.

Şeful de post dădu ultima lovitură, uitîndu-se victorios la jandarmii lui.

— Ştii ruseşte?

— Nu ştiu.

Şeful de post făcu un semn brigadierului şi, după ce trecură amîndoi în odaia alăturată, şeful, cu entuziasmul totalei sale victorii şi foarte sigur de sine, declară, frecîndu-şi mîinile:

— L-ai auzit? Nu ştie ruseşte! Mare şmecher! A recunoscut totul în afară de ce-i mai important. Mîine îl expediem la Pisek, la domnul şef de raion. Criminalistica se bazează pe isteţime şi blîndeţe. Aţi văzut cum l-am înecat în valul de întrebări. Cine ar fi putut crede despre el una ca asta? Pare aşa de tîmpit şi de prost... dar tocmai pe oamenii ăştia trebuie să-i iei cu dibăcie. Acuma îl las să şadă şi mă duc să scriu procesul-verbal.

Şi chiar în după-amiaza aceea, mai bine zis spre seară, şeful de post scria zîmbind satisfăcut procesul-verbal, în care, la fiecare frază, apărea cuvîntul: *spionageverdachtig”*[77].

Pe măsură ce scria, în ciudata lui nemţească oficială, situaţia se limpezea tot mai mult în mintea şefului de post Flanderka şi cînd încheie: *„So melde ich geborsam, wird den feindlichen Offizier heutigen Tages, nach Bezirksgendarmeriekommando Pisek, uberliefert”* [78] mai zîmbi o dată mulţumit de opera lui şi strigă la brigadier:

— Aţi dat ceva de mîncare ofiţerului inamic?

— Conform ordinului dumneavoastră, domnule şef de post, asigurăm cu hrană numai pe cei care sînt aduşi şi interogaţi pînă la orele 12.

— Acum e vorba de o mare excepţie, spuse cu gravitate şeful de post. Asta trebuie să fie un ofiţer superior, vreun grangur mare. Îţi dai seama că ruşii n-au să trimită pentru spionaj un caporal oarecare. Trimiteţi la cîrciuma „Na Kocourku” [79] să i se aducă prînzul. Dacă nu se mai găseşte nimic, să i se gătească ceva. Pe urmă, să fiarbă ceai cu rom şi toate astea să le trimită încoace. Să nu spuneţi pentru cine

---

77 Suspectat de spionaj (germ.).

78 Vă raportez supus că ofiţerul inamic va fi înaintat astăzi către comandamentul de plasă Pisek (germ.).

79 La Motanul.

sînt. În general să nu pomeniţi nimănui de persoana pe care o avem aici. E secret militar. Şi acum ce face?

— A cerut să i se dea puţin tutun. Acum şade în camera de gardă atît de mulţumit, de parcă ar fi la el acasă. „E bine, cald, aici, la dumneavoastră”, zice. „Dar soba nu afumă? îmi place foarte mult aici la dumneavoastră. Dacă soba începe cumva să afume, trebuie să puneţi să cureţe coşul. Dar asta numai după-amiază şi niciodată cînd soarele se află deasupra coşului.”

— Ce rafinament! spuse şeful de post plin de entuziasm. Se preface, de parcă nici n-ar fi vorba de el. Şi cu toate astea, ştie bine c-o să fie împuşcat. Un om ca ăsta trebuie preţuit, chiar dacă e duşmanul nostru. Merge la moarte sigură. Nu ştiu dacă noi am fi în stare de una ca asta. Poate că am şovăi, am da înapoi. Pe cînd el şade liniştit şi spune: E cald, e bine la dumneavoastră: da soba nu afumă? Asta înseamnă caracter, domnule brigadier. Pentru treaba asta omul are nevoie de nervi de oţel, spirit de satisfacţie, tărie şi entuziasm. Dacă ar fi în Austria un asemenea entuziasm... dar mai bine să nu vorbim despre asta. Şi la noi există entuziaşti. Ai citit în *Narodni politika* despre *oberlaitnantul* de artilerie Berger care s-a cocoţat pe un brad înalt şi şi-a încropit acolo, pe o cracă, *beobacbtungs- punkt*[80]*?* Cum ai noştri se retrăseseră, dacă ar fi coborît, ar fi căzut prizonier. Dar el s-a hotărît să aştepte pînă ce ai noştri au să izgonească vrăjmaşul. Şi două săptămîni a aşteptat. Două săptămîni încheiate a stat în copac şi, ca să nu moară de foame, i-a ronţăit tot vîrful, hrănindu-se cu crenguţe şi ace de brad. La revenirea alor noştri era atît de slăbit încît, nemaiputîndu-se ţine de copac, s-a prăbuşit mort, la pămînt. După moarte a fost distins cu medalia de aur pentru merit şi vitejie.

Şi şeful de post adăugă foarte grav:

— Ăsta spirit de sacrificiu, domnule brigadier. Asta zic şi eu eroism! Ei, uite cum ne-am luat iar cu vorba: fugi repede şi comandă prînzul, iar pe dumnealui trimite-l la mine.

Brigadierul îl aduse pe Švejk. Şeful de post îi făcu semn, prieteneşte, să se aşeze şi începu mai întîi să-l întrebe dacă are părinţi.

— Nu am.

Şeful de post se gîndi că e mai bine aşa, că cel puţin n-o să aibă nimeni a-l plînge. În acelaşi timp se uită la faţa blîndă a lui Švejk şi bătîndu-l deodată pe umăr, dintr-un imbold de bunătate, se aplecă spre el şi-l întrebă cu un ton părintesc:

— Ei, şi cum vă place în Cehia?

— Eu în Cehia mă simt peste tot bine, răspunse Švejk, în drumul meu am dat numai peste oameni foarte cumsecade.

Şeful de post încuviinţă dînd din cap:

— Lai noi, oamenii sînt buni şi îndatoritori. Ei, cîte un furt sau o încăierare pe ici, pe colo, nu contează. Dar eu sînt aici de paisprezece ani, şi dacă stau şi socotesc, omorurile se reduc cam la trei sferturi pe an.

— Vreţi să spuneţi omor neizbutit? întrebă Švejk.

---

80 Post de observaţie (germ.).

— Da de unde, n-am vrut să spun asta. În cincisprezece ani am anchetat numai unsprezece omoruri. Dintre care cinci au fost cu furt, iar celelalte şase din cele obişnuite, care nu merită nici o atenţie.

Şeful de post tăcu şi, după un răstimp, trecu din nou la metoda lui de interogare.

— Şi ce-aţi vrut să faceţi la Budejovice?

— Să intru la datorie, la regimentul 91.

Drept care, şeful de post îl invită pe Švejk să poftească înapoi în camera de gardă, şi repede, ca să nu uite, mai adaugă în raportul său adresat comandamentului de jandarmi din Pisek: „Cunoscînd la perfecţie limba cehă, voia să încerce la Ceske Budejovice să se înroleze în regimentul 91 infanterie”.

Şeful de post îşi frecă fericit mîinile, bucurîndu-se de bogăţia materialului adunat şi de rezultatele precise ale metodei lui de anchetare. Îşi aminti de predecesorul său, şeful de post Burger, care nu vorbea de loc cu deţinutul şi-l înainta tribunalului raional cu un scurt raport: „Conform relatărilor brigadierului a fost reţinut pentru vagabondaj şi cerşetorie”. Dacă şi ăsta se mai cheamă interogatoriu!

Şi, uitîndu-se peste paginile raportului său, şeful de post zîmbi mulţumit scoţînd din masa lui de scris dosarul secret al comandamentului teritorial de jandarmi din Praga cu inscripţia: „Strict confidenţial”, şi citi încă o dată:

„Se atrage atenţia tuturor posturilor de jandarmi că sînt obligate să urmărească cu toată atenţia toate persoanele care trec prin raionul lor. Strămutarea trupelor noastre în ţinuturile Galiţiei de răsărit a făcut ca unele formaţiuni militare ruseşti, trecînd Carpaţii, să ocupe poziţii în interiorul imperiului nostru, fapt care a dus la strămutarea liniei frontului mai adînc spre apusul imperiului. Această nouă situaţie a înlesnit spionilor ruşi, în timpul mişcării frontului, să pătrundă mai adînc pe teritoriul statului nostru, mai cu seamă în Silezia şi Moravia, de unde, după ştiri vrednice de crezare, numeroşi spioni ruşi au pornit-o spre Cehia. S-a constatat că printre ei există mulţi cehi din Rusia, instruiţi în şcolile militare superioare ruseşti, care, cunoscînd la perfecţie limba cehă, par să fie spioni din cei mai periculoşi, întrucît pot face şi cu siguranţă că şi fac propagandă de înaltă trădare de patrie în rîndurile populaţiei cehe. De aceea, comandamentul teritorial ordonă reţinerea tuturor suspecţilor şi mai cu seamă sporirea vigilenţei in locurile în apropierea cărora se află garnizoane, centre de instrucţie şi gări prin care trec trenuri militare. Cei reţinuţi să fie supuşi unei percheziţii imediate şi trimişi în faţa instanţelor superioare”

Şeful de post Flanderka rîse din nou mulţumit şi băgă circulara secretă „*Sekretreservaten*” printre celelalte dosare cu titlul „Dispoziţii secrete”.

Erau multe, elaborate de Ministerul de Interne în colaborare cu Ministerul Apărării Teritoriale, căruia îi era subordonată jandarmeria.

Comandamentul teritorial de jandarmi din Praga nu mai pridídea să le multiplice şi să le expedieze.

Se aflau acolo:

Dispoziţii în legătură cu controlul stării de spirit a populaţiei locale.

Instrucţiuni asupra felului în care trebuie urmărită, în convorbirile cu populaţia locală, influenţa pe care o au asupra spiritului acesteia ştirile venite de pe front.

Chestionarul în legătură cu atitudinea populaţiei locale faţă de împrumuturile şi colectele de război.

Chestionarul cu privire la atmosfera care domneşte printre recruţi şi printre cei care urmează a fi recrutaţi.

Chestionarul în legătură cu atmosfera din rîndurile membrilor administraţiei locale şi ale intelectualilor.

Dispoziţiile cu privire la constatarea neîntîrziată a simpatiilor politice ale populaţiei, precum şi a influenţei diferitelor partide politice.

Dispoziţii cu privire la controlarea activităţii fruntaşilor partidelor politice locale şi a gradului de lealitate a anumitor partide politice, cu influenţă în rîndurile populaţiei.

Chestionarul în legătură cu ziarele, revistele şi broşurile care sosesc în raionul postului de jandarmi.

Instrucţiuni cu privire la constatarea legăturilor pe care le întreţin persoanele suspectate de nelealitate, şi în ce constă lipsa lor de lealitate.

Instrucţiuni asupra modului în care vor fi recrutaţi denunţătorii şi informatorii plătiţi, din rîndurile populaţiei locale.

Instrucţiuni pentru informatorii plătiţi, recrutaţi din rîndurile populaţiei locale, înregistraţi în serviciu pe lîngă posturile de jandarmi.

Fiecare zi aducea noi instrucţiuni, circulări, chestionare şi dispoziţii. Inundat de această puzderie de inovaţii ale Ministerului de Interne, şeful de post Flanderka avea o grămadă de restanţe şi completa chestionarele stereotip, raportînd că la el totul e în ordine şi că lealitatea în rîndurile populaţiei locale este de gradul I.

Ministerul de Interne din Austria născocise pentru lealitatea şi ataşamentul faţă de puterea imperială următoarele grade: I. a, I. b, I. c, — II. a, II. b, II. c, — III. a, III. b. III. c, — IV. a, IV. b, IV. c. Acest ultim patru roman legat de „a” însemna trădător şi ştreang, legat de „b” însemna internare, iar legat de „c” însemna: sub observaţie şi arestat.

În biroul şefului de post se aflau tot felul de imprimate şi registre. Guvernul voia să ştie ce anume gîndeşte despre *el,* fiecare cetăţean.

De cîte ori nu şi-a frînt mîinile şeful de post Flanderka privind aceste tipărituri, care, o dată cu sosirea corespondenţei, se înmulţeau necruţător. Cum zărea cunoscutul plic cu ştampila *Portofrei-dienstlich*[81], inima începea să-i bată puternic, iar noaptea, gîndindu-se la toate, ajungea la convingerea că el nu va mai apuca sfîrşitul războiului, că comandamentul teritorial de jandarmi îl va face să-şi piardă ultima fărîmă de minte şi că lui nu-i va fi dat să se bucure de victoria armelor

[81] Scutit de taxe poştale, oficial (germ.)

austriece, pentru că o să aibă fie o doagă în plus fie una în minus. Şi comandamentul raional de jandarmi îl bombarda zilnic cu întrebările: de ce nu e completat chestionarul cu numărul 72345/721a/f d, cum a fost rezolvată instrucţiunea cu numărul 88992/822gfch z, care sînt rezultatele practice ale circularii cu numărul 123456/123926/r v etc., etc.

Cea mai mare bătaie de cap i-o dădea însă instrucţiunea asupra modului de recrutare a denunţătorilor şi informatorilor plătiţi, din rîndurile populaţiei locale. În cele din urmă, dîndu-şi seama că-i imposibil să recurgă la cineva din partea locului, unde oamenii sînt grei de cap, se gîndi să se folosească în acest scop de ciobanul comunal căruia oamenii îi ziceau „Pepek, hop!” Era un cretin care ori de cîte ori i se striga aşa sărea în sus; o biată făptură, năpăstuită de natură şi uitată de oameni, un infirm care pentru cîţiva galbeni pe an şi pentru olecuţă de mîncare păştea vitele comunei.

Şeful de post l-a chemat şi i-a spus:

— Ascultă, Pepek, ştii cine-i bătrînul Prochazka?

— Beee.

— Nu behăi şi ţine minte că aşa îi zic oamenii măriei-sale împăratul. Ştii cine este împăratul?

— Ăsta este domn' mpărat.

— Bine, Pepek! Ţine minte dar: atunci cînd colinzi din casă în casă la vremea mesei şi auzi pe cineva zicînd că domnul împărat este un dobitoc sau altceva asemănător, să vii numaidecît la mine şi să-mi spui. Pentru asta ai să capeţi un gologan, iar dacă ai să auzi pe cineva spunînd că nu cîştigăm războiul vii iarăşi, pricepi, la mine şi mi-l spui p-ăl de-a cutezat să zică una ca asta, şi iar capeţi un gologan. Dacă aud însă că tăinuieşti ceva, apoi are să fie rău de tine. Te ridic şi te expediez la Pisek. Şi acum, hop!

După ce ţopăi, îi dădu doi gologani şi, mulţumit, scrise un raport către şeful comandamentului raional de jandarmi, aducîndu-i la cunoştinţă că a şi recrutat un informator.

A doua zi veni la el preotul şi-i comunică foarte confidenţial că de dimineaţă l-a întîlnit la marginea satului pe ciobanul comunal Pepek-Hop, care i-ar fi spus: „Conaşule, dom şef a spus ieri că dom'mpărat e dobitoc şi că nu cîştigăm războiul. Meee. Hop!”

După o îndelungată convorbire lămuritoare cu preotul, şeful de post ordonă ca ciobanul comunal să fie arestat.

După cîtva timp, la Hradcany, în Praga, acesta fu osîndit la doisprezece ani pentru înaltă trădare. Actul de acuzare arăta că s-a făcut vinovat de acţiuni primejdioase şi subversive, de aţîţare la răscoală, de lezmajestate şi încă alte cîteva crime şi infracţiuni.

La tribunal, Pepek-Hop s-a comportat aşa cum se comporta la păscut sau cu vecinii. La toate întrebările a behăit ca o capră, iar după pronunţarea sentinţei a slobozit un: „Meee, hop !” şi-a ţopăit. Pentru asta i s-a mai aplicat o pedeapsă disciplinară: pat tare în celulă şi post negru.

De atunci şeful de post n-a mai avut informator şi a trebuit să se mulţumească cu născocirile unui informator fictiv, sporindu-şi astfel venitul lunar cu cincizeci de coroane pe care le bea la cîrciuma „Na Kocourku”. La al zecelea pahar îl apucau scrupulele. Berea i se părea din ce în ce mai amară şi de la mesele vecine auzea mereu aceleaşi vorbe: „Azi şeful nostru de post e cam trist. Parcă n-ar fi în apele lui.” Făcîndu-i-se lehamite, pleca acasă şi după plecarea lui se găsea totdeauna cineva care să spună:

— Iar au cacarisit-o ai noştri pe undeva prin Serbia, de-i şeful nostru aşa plouat.

Acasă, şeful de post mai completă un chestionar: „Starea de spirit în rîndurile populaţiei: I. a”.

De multe ori, nopţile şefului de post erau lungi şi fără somn. Aştepta mereu inspecţii, anchete. Visa ştreanguri, visa cum e dus la spînzurătoare şi cum pentru ultima oară, la locul de execuţie, chiar ministrul Apărării Teritoriale îl întreabă: *„Wachmeister, wo ist die Antwort des Zirculars* Nr. 1789678/23792 X.Y.Z. ?”[82]

Şi acum! Prin toată clădirea postului de jandarmi parcă ar fi răsunat din toate ungherele vechea urare vînătorească: „Vînătoare bună!” şi şeful de post Flanderka se şi vedea, sigur de el, cum comandantul raionului îl bate pe umăr şi-i spune: *„Ich gratuliere Ihnen, Herr Wachmeister”* [83].

În mintea lui se conturau de asemenea şi alte imagini încântătoare, care încolţiseră undeva, într-una din circumvoluţiunile creierului său funcţionăresc: decoraţii, avansare rapidă în grad, preţuirea capacităţilor sale criminalistice, care aveau să-i deschidă calea spre o strălucită carieră.

Chemă brigadierul şi-l întrebă:

— I-ai servit masa?

— I s-a dat costiţă afumată cu varză şi găluşte. Supă n-a mai fost. A băut un ceai şi mai vrea unul.

— Să i se dea! încuviinţă cu largheţă şeful de post. Şi după ce va bea ceaiul, să fie adus la mine.

— Ei, cum v-a plăcut? întrebă şeful de post cînd, după o jumătate de oră, brigadierul îl aduse pe Švejk sătul şi mulţumit ca de obicei.

— A mers, domnule şef de post, numai că n-ar fi stricat ceva mai multă varză. Dar ce să-i faci, eu ştiu că nu eraţi pregătiţi pentru aşa ceva. Carnea afumată a fost bună; trebuie să fi fost de casă, din porc de casă. Şi ceaiul cu rom mi-a făcut bine.

Şeful de post se uită la Švejk şi începu:

— E adevărat că în Rusia se bea mult ceai? Au şi acolo rom?

— Rom se găseşte în toată lumea, domnule şef de post.

„Nu mai umbla cu fofîrliga, îşi zise şeful de post. Acum e prea tîrziu. Ar fi trebuit să fii de la-nceput mai cu băgare de seamă la ce spui!” Şi aplecîndu-se spre Švejk, îl întrebă confidenţial:

— În Rusia sînt fete frumoase?

---

[82] Şefule, unde-i răspunsul la circulara Nr. ...(germ.)

[83] Vă felicit, domnule şef de post (germ.).

— Fete frumoase sînt în toată lumea, domnule şef de post.

„Ei, fir-ai al naibii să fii ! îşi zise din nou şeful de post. Acuma cauţi să ieşi basma curată.”

Şi şeful de post scoase întrebarea numărul 42:

— Ce-aţi vrut să faceţi la regimentul 91?

— Am vrut să plec cu el pe front.

Şeful de post îl privi pe Švejk mulţumit şi făcu următoarea remarcă:

— Foarte bine. Ăsta e cel mai bun mijloc de a ajunge, în Rusia... Într-adevăr, bună chibzuială, se lumină el, urmărind ce efect au cuvintele lui asupra arestatului.

Dar ochii lui Švejk nu exprimau decît o totală seninătate.

„Omul ăsta nici nu clipeşte, se îngrozi în sinea lui şeful de post. Asta-i educaţia lor militară. Eu, unul, să fiu în situaţia lui şi să-mi spună cineva ce-i spun eu, mi-ar tremura genunchii...”

— Mîine dimineaţă o să vă ducem la Pisek, spuse el, în treacăt. Aţi fost vreodată la Pisek?

— În 1910, la manevrele imperiale.

După acest răspuns, surîsul şefului de post deveni şi mai binevoitor, şi mai triumfător. Simţea că s-a depăşit pe sine însuşi cu sistemul lui de interogare.

— Aţi făcut toate manevrele?

— Desigur, domnule şef de post, ca infanterist.

Cu calmul lui imperturbabil, Švejk se uita la şeful de post care jubila, grăbit să introducă acest amănunt în raportul său. Chemă brigadierul şi, dîndu-i-l pe Švejk în primire, completă raportul:

„Planul lui era următorul: strecurîndu-se în rîndurile regimentului 91 infanterie, intenţiona sa ceară trimiterea pe front şi cu cel mai apropiat prilej să ajungă în Rusia, întrucît şi-a dat seama că este imposibil să se reîntoarcă altfel, datorită vigilenţei organelor jandarmereşti. Că s-ar fi putut descurca de minune la regimentul 91 infanterie, lucrul este lesne de înţeles, întrucît, conform declaraţiilor sale, a recunoscut, după un lung şi întortocheat interogatoriu, că a făcut, încă în anul 1910, toate manevrele imperiale în împrejurimile oraşului Pisek, ca infanterist. Din asta se poate vedea că e foarte capabil în specialitatea lui. Ţin să reamintesc că acuzaţiile adunate sînt rezultatul sistemului meu de interogare încrucişată.”

În uşă îşi făcu apariţia brigadierul:

— Domnule şef, deţinutul vrea să meargă la privată.

— *Baionet auf!* hotărî şeful de post. Sau nu, adu-l încoace.

— Dumneavoastră vreţi să vă duceţi la closet? întrebă binevoitor şeful de post. N-o fi cumva altceva la mijloc? şi îşi pironi privirea pe faţa lui Švejk.

— Jur că nu-i decît treabă mare, domnule şef de post, răspunse Švejk.

— Numai să nu fie altceva la mijloc, repetă bănuitor şeful de post, scoţîndu-şi revolverul din toc. Vă însoţesc eu. Revolverul e foarte bun, îi spuse lui Švejk, are şapte focuri şi trage cu precizie.

Dar mai înainte de a ieşi în curte, chemă brigadierul şi-i şopti confidenţial:

— Dumneata pui baioneta la armă şi, cît o fi el înăuntru, nu mişti din spatele privatei, să nu ne facă cumva figura... Privata nu era decît o mică şi banală gheretă de lemn, aşezată în mijlocul curţii, deasupra unei gropi în care se scurgea urina dintr-o grămadă de gunoaie, din apropiere.

În această veterană construcţie îşi făcuseră nevoile generaţii întregi. Acum era ocupată de Švejk, care se ţinea cu mîna de sfoara de la uşă, în vreme ce prin ferestruica din spate brigadierul nu-l slăbea din ochi, ca nu cumva să intre în pămînt.

Asupra uşii erau aţintiţi ochii de şoim ai şefului de post, care se gîndea în care picior ar trebui să-1 împuşte dacă ar încerca să fugă.

Dar uşa se deschise încetişor şi Švejk ieşi mulţumit, adresîndu-se şefului de post:

— N-am stat prea mult? N-am abuzat cumva?

— O, da de unde, da de unde, răspunse şeful de post gîndind în sinea lui: „Ce oameni fini şi cuviincioşi! Ştie bine ce-l aşteaptă; toată cinstea pentru aşa oameni. Cuviincioşi pînă în ultima clipă. Unul de-al nostru, în locul lui, ar fi în stare de aşa ceva?”

Şeful de post rămase în camera de gardă alături de Švejk, pe patul liber al jandarmului Rampa, care era de serviciu pînă dimineaţa, în patrulare prin sate, şi care între timp şedea liniştit la „Calul negru” în Protivin şi juca stos cu nişte meşteri cizmari, spunîndu-le din cînd în cînd că Austria trebuie să învingă.

Şeful de post îşi aprinse luleaua, îi dete şi lui Švejk să şi-o umple pe-a lui; brigadierul puse lemne pe foc şi postul de jandarmi luă înfăţişarea celui mai plăcut ungher de pe faţa globului, un colţişor liniştit, cuib cald în faptul amurgului de iarnă, cînd oamenii stau de vorbă pe întuneric, la gura sobei.

Dar toţi tăceau. Şeful de post îşi urmărea firul gîndului şi în cele din urmă, întorcîndu-se spre brigadier, zise:

— După părerea mea, nu-i drept ca spionii să fie spînzuraţi. Omul care se jertfeşte pentru datorie — ca să zic aşa, patria lui — trebuie să fie executat onorabil, cu plumbi. Ce zici, domnule brigadier?

— Hotărît, trebuie împuşcat *numai* şi nu spînzurat, încuviinţă brigadierul. Să zicem că şi pe noi ne-ar trimite şi ne-ar spune: „Trebuie să aflaţi cîte puşti automate au ruşii în *maschinengewerabteilungul*[84] lor”. Ce-am face? Ne-am schimba hainele şi ne-am duce. Şi pentru asta să ne spînzure, ca pe orice ucigaş de rînd?

Atît de tare se mîniase brigadierul, încît strigă, sărind în picioare:

— Eu cer să fiu împuşcat şi îngropat cu onoruri militare.

— O fi, dar aici e un „dacă”, ţinu să remarce Švejk. Dacă omul e deştept, nu poţi găsi nici o dovadă împotrivă-i.

— Ba pot! spuse apăsat şeful de post. Dacă şi ceilalţi sînt tot atît de deştepţi şi dacă au *metoda lor.* De altfel, dumneavoastră o să vă convingeţi singur de asta!... O să vă convingeţi, repetă el apoi, pe un ton potolit, întovărăşit de un surîs binevoitor. La noi nu prind tertipurile nimănui; adevărat, domnule brigadier?

---

[84] Compania de mitraliere (germ.)

Brigadierul dădu din cap în semn de aprobare, afirmînd că pentru unii oameni cauza e pierdută dinainte, că nici simularea calmului celui mai desăvîrşit nu le ajută, ba dimpotrivă, şi că de multe ori cu cît cineva pare mai calm, cu atît se trădează mai sigur.

— Dumneata ai şcoala mea, domnule brigadier, declară cu mîndrie şeful de post. Calmul e un balon de spumă, calmul artificial este *corpus delicti.* Şi, întrerupîndu-şi expunerea cu privire la teoria lui, se adresă brigadierului: Ce mîncăm astă-seară?

— Dumneavoastră, domnule şef, nu vă duceţi astăzi la cîrciumă?

Întrebarea puse în faţa şefului de post o nouă şi grea problemă, care se cerea rezolvată fără întîrziere.

Dacă, profitînd de lipsa lui peste noapte, Švejk ar fugi? E drept că brigadierul e un om de nădejde, prudent, totuşi pînă acum i-au scăpat doi vagabonzi. De fapt lucrurile s-au întîmplat aşa: odată, pe timp de iarnă, fiindu-i lehamite să bată drumul cu ei prin zăpadă, pînă la Pisek, lîngă Razice, în cîmp, le-a dat drumul şi a tras, de formă, un foc în aer.

— Trimitem baba după cină şi pe urmă cu ulciorul după bere, rezolvă şeful de post complicata problemă. Să mai alerge şi ea.

Şi baba Pejzlerka, care îi slujea, avu într-adevăr de alergat.

După cină, între postul de jandarmi şi cîrciumă „La Motanul”, se statornici un du-te-vino neîntrerupt. Numărul urmelor lăsate de ghetele mari şi grele ale babei Pejzlerka, pe această linie de legătură, erau o mărturie neştearsă că şeful de post îşi compensase din plin absenţa de la „Motanul”.

Şi cînd, în cele din urmă, baba Pejzlerka îşi făcu apariţia în cîrciumă spunînd că domnul şef de post transmite închinăciuni şi că doreşte să i se trimită o sticlă de rachiu polonez, cîrciumarul nu-şi mai putu stăpîni curiozitatea.

— Pe cine au? răspunse baba Pejzlerka. Un om suspect. Chiar înainte de a ieşi, amîndoi îl ţineau de gît şi dom' şef de post îl mîngîia pe cap şi-i spunea: „Scumpul meu băiat slav, spionaşul meu!”

Mai tîrziu, mult după miezul nopţii, brigadierul sforăia năprasnic, întins pe somieră, îmbrăcat cum era, în uniformă.

În faţa lui şedea şeful de post cu restul de rachiu polonez pe fundul sticlei; îl ţinea pe Švejk pe după gît. Lacrimile îi curgeau şiroaie pe faţa arsă de soare, mustăţile îi erau năclăite de lichior, şi bolborosea într-una:

— Spune-mi, nu-i aşa că în Rusia nu au rachiu polonez aşa de bun? Hai, spune, ca să pot dormi liniştit. Recunoaşte bărbăteşte.

— N-au.

Şeful de post se lăsă greu peste Švejk.

— Mi-ai făcut o mare bucurie, ai recunoscut. Aşa trebuie să fie la interogatoriu. Dacă eşti vinovat, la ce bun să tăgăduieşti?

Se sculă şi împleticindu-se cu sticla goală spre camera lui, bolborosi:

„Dacă n-ar fi ajuns pe un drrrum gre-şit, toate s-ar fi pu-utut sfîrşi al-ltfel”.

Înainte de a se trînti pe pat însă, îmbrăcat în uniformă, scoase din sertarul mesei de scris raportul lui şi încercă să-l completeze cu următorul material:

„Ich muss noch dazu beizufugen dass die russische «Kontuszowka»[85]*, pe baza paragrafului 56...”*

Făcu o pată de cerneală pe care o linse rîzînd prosteşte, apoi se trînti pe pat şi adormi buştean.

Spre ziuă, sforăitul însoţit de fluierături nazale al plutonierului de jandarmi, care dormea întins în patul de lîngă peretele de vizavi, îl trezi pe Švejk. Se sculă, îl scutură pe brigadier şi se duse din nou să se întindă. Asta s-a întîmplat la cîntători; mai tîrziu, la răsăritul soarelui, baba Pejzlerka, care dormise şi ea mai multişor după alergătura nocturnă, veni să aprindă focul. Găsi uşa deschisă şi pe cei trei cufundaţi într-un somn adînc. Lampa cu petrol din camera de gardă mai pîlpîia încă. Baba Pejzlerka îi trase pe rînd jos din pat. Brigadierului îi spuse:

— Mă mir că nu vă e ruşine să dormiţi îmbrăcat, ca un neruşinat, iar lui Švejk îi atrase atenţia să se încheie cel puţin la pantaloni cînd vede o femeie.

În cele din urmă, îl îndemnă energic pe somnorosul brigadier să-l trezească şi pe domnul şef de post, atrăgîndu-i atenţia că nu mai e nici un fel de rînduială dacă mai sforăie la acel ceas.

— În bune mîini aţi căzut, mormăi baba către Švejk, în timp ce brigadierul era plecat să-l trezească pe şeful de post. Unul mai beţivan ca altul. Ar fi în stare să-şi bea şi nasul dintre ochi. Mie îmi sînt datori pe trei ani de serviciu şi, cînd le amintesc, şeful îmi spune întotdeauna: „Taci, babo, că de nu, pun să te aresteze; ştim noi că feciorul dumitale e braconier şi că ciordeşte lemne din pădurea boierească”. Şi uite aşa mă canonesc cu ei, iacă-i al patrulea an.

Baba oftă adînc, apoi urmă:

— Fiţi cu băgare de seamă, mai ales în faţa şefului de post; la chip e numai miere, da-n inimă, fiere. Pentru el omul nu-i bun decît de arestat.

Şeful de post se lăsă trezit cu mare greutate. Brigadierul avu mult de furcă pînă să-l convingă că e dimineaţă.

În cele din urmă, îşi dezlipi pleoapele, îşi frecă ochii, şi cu mintea tulbure începu să-şi reamintească de întîmplările din ajun. Un gînd îngrozitor îi fulgeră prin minte şi, uitîndu-se îngrijorat la brigadier, întrebă:

— N-a fugit?

— Da de unde, ăsta-i om cinstit.

Brigadierul începu să umble prin odaie, se uită pe fereastră, se întoarse iar, rupse o bucată de hîrtie dintr-un ziar de pe masă şi răsuci între degete un cocoloş mic de hîrtie. Se vedea bine că vrea să spună ceva.

— Am să te ajut eu, domnule brigadier. Se vede treaba că ieri am făcut-o iarăşi lată de tot!

Brigadierul se uită la superiorul său, cu un aer dojenitor:

— Dacă ai şti, domnule şef, cîte ai spus ieri, ce-ai putut vorbi cu el!

---

[85] La acestea trebuie să adaug că Kontuszowka rusească ... (germ.) Kontuszowka – varietate de rachiu.

Şi plecîndu-se spre urechea şefului de post, îi şopti:

— Că cehii şi ruşii sîntem cu toţii de un sînge, slavi, că Nikolai Nikolaevici va fi săptămîna viitoare la Presov, că Austria nu se mai ţine şi că atunci, cînd va fi anchetat mai departe, să tăgăduiască şi să le întoarcă toate pe dos, ca să reziste pînă ce vor veni cazacii să-l elibereze; că nu mai poate dura mult şi crapă măgarul; că va fi ca după războaiele husite, că ţăranii vor porni asupra Vienei cu furcile în mîini, că împăratul e un moşneag ramolit şi că în curînd o să dea ortu popii, că împăratul Wilhelm e o vită ; i-aţi mai spus că o să-i trimiteţi bani la închisoare, ca s-o ducă mai bine şi multe altele.

Brigadierul se îndepărtă de şeful de post şi continuă:

— De toate astea îmi amintesc bine, pentru că la început eram mai puţin afumat. Pe urmă m-am turtit şi eu, şi mai departe nu mai ştiu cum a fost.

Şeful de post se uita la brigadier.

— Ei, eu îmi amintesc, declară el, că dumneata ai spus că faţă de ruşi sîntem nişte pigmei şi ai zbierat de faţă cu baba: „Trăiască Rusia!”

Brigadierul începu să se plimbe nervos prin odaie.

— Ai zbierat ca un buhai, spuse şeful de post, pe urmă ai căzut de-a curmezişul patului şi ai început să sforăi.

Brigadierul se opri lîngă fereastră şi, bătînd cu degetele în geam, spuse:

— Nici dumneata, domnule şef de post, nu ţi-ai ţinut gura în faţa babei şi îmi amintesc că i-ai spus: „Ţine minte babo, că împăraţii şi regii nu se gîndesc decît la buzunarul lor şi d-aia fac război, chiar cînd sînt babalîci ca bătrînul Prochazka, pe care nu-l mai pot lăsa să iasă din privată ca să nu le murdărească tot Schonbrunul”.

— Am zis eu asta?

— Da, domnule şef de post, asta aţi spus-o înainte de a ieşi în curte să vă răstiţi la bocanci, şi aţi mai spus: „Babo, babo, bagă-mi degetul în gît”.

— Da şi dumneata, n-am ce zice, bine ai mai brodit-o, îl întrerupse şeful de post. De unde şi pînă unde ai ajuns la prostia asta, că Nikolai Nikolaevici o să fie regele Cehiei?

— De asta nu-mi aduc aminte, răspunse fără convingere brigadierul.

— Păi, cum să-ţi mai aminteşti? Erai beat criţă şi, cînd ai vrut să ieşi afară, în loc de uşă ai nimerit soba.

Amuţiră amîndoi, pînă cînd şeful de post întrerupse îndelungata tăcere:

— Eu am spus întotdeauna că alcoolul e o pacoste. Dumneata nu ţii mult la băutură şi totuşi bei. Ce ne făceam dacă omul nostru fugea? Cum am fi justificat? Ah, Doamne, cum îmi vîjîie capul! Aflã, domnule brigadier, continuă şeful de post, că chestiunea e absolut limpede tocmai pentru că n-a fugit. E vorba de un om periculos şi rafinat. Cînd o să-l ancheteze mai departe, o să spună că aici a fost liber toată noaptea, că eram beţi şi că ar fi putut să fugă de o mie de ori dacă s-ar fi simţit vinovat. Norocul e că unui asemenea om nu i se dă crezare, iar dacă noi, sub prestare de jurămînt, o să arătăm că tot ce spune e o născocire şi minciună sfruntată nici Dumnezeu nu-i mai ajută şi pe deasupra se mai asigură de sancţiunea unui paragraf în plus. Oh, dacă nu mi-ar vîjîi capul aşa tare!

Se lasă tăcere. Apoi din nou şeful de post:

— Cheam-o pe baba noastră.

— Ascultă, babo, îi spuse şeful Jejzlerkăi, privind-o cu asprime în ochi, fă rost de un crucifix cu postament şi adu-l încoace.

În faţa privirii nedumerite a Pejzlerkăi, şeful de post zbieră:

— Te-ai întors?

Apoi şeful de post scoase din sertar două lumînări pe care se vedeau urme de ceară roşie de la sigilarea scrisorilor oficiale, şi cînd, în cele din urmă, Pejzlerka intră tremurînd cu crucifixul, şeful de post aşeză crucea între cele două lumînări, la marginea mesei. Aprinse luminările şi spuse cu ton grav:

— Şezi, babo.

Încremenită, Pejzlerka căzu în fotoliu, căscînd ochii la şeful de post, la lumînări şi crucifix. O cuprinse teama şi, cum ţinea mîinile pe şorţ, se vedea cum îi tremură cu genunchi cu tot.

Şeful de post trecu grav pe lîngă dînsa şi, oprindu-se pentru a doua oară în faţa ei, i se adresă solemn:

— Babo, ieri seară ai fost martora unui mare eveniment. S-ar putea ca mintea dumitale proastă să nu fi priceput asta. Soldatul acela e iscoadă, spion, babo.

— Maica ta Cristoase, ţipă Pejzlerka. Sfîntă fecioară Maria!...

— Gura, babo! Ca să aflăm ceva de la el, am fost nevoiţi să spunem vrute şi nevrute. N-ai auzit cumva ce spuneam?

— Ba de auzit, am auzit, răspunse cu tremur în glas Pejzlerka.

— Dar toate vorbele astea, babo, au fost numai o nadă, ca să-i cîştigăm încrederea. Numai aşa am izbutit. Ne-a spus tot. L-am prins cu ocaua mică.

Şeful de post tăcu o clipă, cît să potrivească mucurile lumînărilor, apoi urmă grav, uitîndu-se cu asprime la Pejzlerka:

— Dumneata, babo, ai fost de faţă, şi ai aflat toată taina. Ei bine, taina asta e oficială, aşa că să nu te puie dracu să sufli vreun cuvinţel, că... Chiar pe patul de moarte, de-i pomeni de ea, n-ai mai avea drept să fii îngropată.

— Maica ta Cristoase, Iosife, se tîngui Pejzlerka, cît sînt de nenorocită de cînd am intrat aici.

— Nu zbiera, babo, scoală-te, apropie-te de crucifix şi ridică în sus două degete de la mîna dreaptă. Ai să juri. Spune după mine!

Pejzlerka se apropie de masă, împleticindu-se şi tînguindu-se într-una: „Sfîntă fecioară Maria, cine m-a pus să calc pe aici!”

De pe cruce o privea chipul chinuit al lui Cristos. Lumînările fumegau şi totul îi părea Pejzlerkai îngrozitor, năprasnic. Se pierdu toată, genunchii i se loveau unul de altul, mîinile îi tremurau.

Ridică două degete în sus, şi şeful de post începu să rostească apăsat şi grav:

— Jur în faţa lui Dumnezeu cel atotputernic şi a dumneavoastră, domnule şef de post, că despre tot ce am auzit şi am văzut aici nu voi sufla o vorbă pînă la moarte, nimănui, chiar dacă s-ar întîmpla să fiu întrebată. Aşa să-mi ajute

Dumnezeu! Şi acum sărută, babo, crucifixul, porunci şeful de post, după ce Pejzlerka, suspinînd adînc, jură şi făcu smerită semnul crucii.

— Aşa, şi acum du crucifixul înapoi de unde l-ai împrumutat şi spune că am avut nevoie de el pentru interogatoriu.

Copleşită, Pejzlerka ieşi din odaie în vîrful picioarelor cu crucifixul. Se vedea pe fereastră cum întorcea mereu capul spre postul de jandarmi, de parcă ar fi vrut să se încredinţeze că n-a fost numai un vis şi că într-adevăr îi fusese dat să trăiască această clipă groaznică.

În acest timp, şeful de post îşi transcria raportul! completat peste noapte cu „pete de cerneală” pe care le linsese cu manuscris cu tot, de parcă ar fi fost marmeladă.

Pe cînd îl copia în întregime, îşi aminti că mai avea de pus o întrebare. Puse aşadar să-1 cheme pe Švejk şi-1 întrebă:

— Ştiţi să fotografiaţi?

— Ştiu.

— Şi de ce nu purtaţi cu dumneavoastră un aparat?

— Pentru că nu am nici unul, urmă sincer şi clar răspunsul.

— Dar dacă aţi avea, aţi fotografia? întrebă şeful de post.

— Dacă aş avea, ar fi altceva, răspunse Švejk simplu, înfruntînd cu seninătate expresia interogativă a şefului de post care, din cauza migrenei care îi revenise, nu putu formula decît această întrebare:

— E greu de fotografiat o gară?

— Nimic mai uşor, răspunse Švejk, pentru că nu mişcă. Gara stă mereu pe loc şi nu e nevoie să-i spui: „Zîmbiţi, va rog.”

Aşadar şeful de post putu să-şi completeze raportul:

„Zu dem Bericht, Nr. 2172, melde ich...” [86]

Şi se lăsă furat de condei:

„Printre altele, în timpul interogatoriului meu întortocheat, a declarat că ştie să fotografieze, de preferinţă gări. E drept că nu s-a găsit nici un aparat de fotografiat asupra lui, dar nu mai rămîne îndoiala că îl ascunde undeva şi că nu-l poartă la el pentru a nu da de bănuit, fapt confirmat de altfel şi de propria lui mărturisire, că ar fotografia dacă ar avea la el aparatul.”

Cu capul greu după întâmplările din ajun, şeful de post încurca din ce în ce mai mult raportul în partea privitoare la fotografiat şi scria într-una:

„Reiese cu certitudine, din propria sa declaraţie, că numai faptul că nu avea aparatul de fotografiat asupra lui l-a împiedicat să fotografieze clădirile gărilor, şi în general punctele de importanţă strategică, şi este neîndoios că aşa ar fi făcut dacă ar fi avut asupra lui acel aparat de fotografiat, pe care l-a ascuns. Numai

---

86 In legătură cu raportul nr. ... vă aduc la cunoştinţă... (germ.).

împrejurării că n-a avut la îndemînă aparatul de fotografiat îi putem mulţumi că asupra lui nu au fost găsite nici un fel de fotografii.”

— Ajunge, fu de părere şeful de post şi iscăli.

Era extrem de mulţumit de opera sa, pe care cu mare falǎ i-o citi brigadierului.

— A reuşit, îi spuse brigadierului. Vedeţi, aşa se scriu rapoartele. Trebuie să cuprindă totul. Interogatoriul, domnule, nu-i o treabă simplă. Principalul e să înşiri tot ce ai de spus, ca cei de sus să facă nişte ochi cît cepele. Adu-l încoa pe omul nostru, să isprăvim o dată cu el.

— Aşa... şi acum, i se adresă grav lui Švejk, domnul brigadier are să vă ducă la Pisek, la *Bezirksgendarmeriekommando.* Conform regulamentului, ar trebui să vă punem cătuşe. Dar mă gîndesc că, întrucît sînteţi un om cumsecade, nu vă mai punem cătuşe. Sînt convins că nici pe drum nu veţi încerca să fugiţi.

Şi vizibil înduioşat de chipul plin de bunătate al lui Švejk, şeful de post adăugă:

— Şi la rău, nu uitaţi de mine. Ia-l, domnule brigadier, ţine şi raportul.

— Aşadar, cu bine, spuse Švejk cu blîndeţe. Vă mulţumesc, domnule şef de post, pentru tot ce aţi făcut pentru mine. Cînd s-o ivi prilejul am să vă scriu, iar dacă voi mai avea vreodată drum pe aici, am să mă opresc şi pe la dumneavoastră.

Švejk ieşi cu brigadierul în şosea. Oricine îi întîlnea, aşa cum erau angajaţi într-o convorbire amicală, îi lua drept nişte vechi cunoscuţi care întîmplător, au acelaşi drum, spre oraş, sau chiar spre biserică.

— Nu mi-aş fi închipuit niciodată — mărturisi Švejk ca o călătorie spre Budejovice e legată de atîtea greutăţi. Asta îmi aminteşte cazul măcelarului Chaura din Kobylisy. Ajunsese într-o noapte la Moran, lîngă statuia lui Palacky, şi toată noaptea s-a învîrtit în jurul ei, fiindcă i se părea că zidul care înconjura statuia nu mai avea sfîrşit. Cuprinzîndu-l deznădejdea, spre ziuă a început să strige, istovit: „Patrulă”. Şi a cerut poliţiştilor veniţi în grabă să-l lămurească pe unde se merge la Kobylisy, pentru că el umblă de cinci ceasuri de-a lungul unui zid care nu se mai sfîrşeşte. Poliţiştii l-au luat cu dînşii, şi dumnealui le-a spart totul în celulă.

La aceasta, brigadierul nu răspunse nimic, zicîndu-şi în sinea lui: „Ce-mi tot baţi capul cu poveşti? Iar mi-ai servit o gogoaşă despre Budejovice.”

Trecînd pe lîngă un iaz, Švejk îl întrebă pe brigadier dacă sînt mulţi pescari clandestini prin partea locului.

— Pe aici nu sînt decît braconieri, răspunse brigadierul. Pe fostul şef de post au vrut să-l zvîrle în apă. Paznicul iazului de la pichet trage-n ei cu alice, la şezut, da de pomană. Puşlamalele îşi pun o bucată de tablă sub pantaloni.

Brigadierul începu să vorbească apoi despre progres, demonstrînd că oamenii inventaseră multe lucruri şi totul, ca să se înşele între ei; apoi dezvoltă o nouă teorie cum că războiul este o adevărată fericire pentru omenire, deoarece în bătălie, pe lîngă mulţi oameni cumsecade, mor şi fel de fel de puşlamale şi derbedei.

— Oricum, sînt prea mulţi oameni pe lume, filozofă el adînc. Au început să se înghesuie unul peste altul şi omenirea s-a înmulţit peste măsură.

Se apropiau de un han.

— Al dracului mai suflă azi, spuse brigadierul. Mă gîndesc că un păhărel n-are ce să ne strice. Să nu spuneţi nimănui că vă duc la Pisek. Asta-i secret de stat.

Brigadierului îi jucau înaintea ochilor instrucţiunile de la centru în legătură cu suspecţii şi cu îndatoririle fiecărui post de jandarmi:

„Izolarea acestora de populaţia locala şi supravegherea strictă, ca în timpul transportului spre instanţele superioare să nu provoace discuţii inutile prin împrejurimi.”

— Nu-i nevoie să destăinuim cine anume sînteţi, urmă brigadierul, nu priveşte pe nimeni ce aţi săvîrşit. Nu-i voie să se răspîndească panică... Pe vremurile astea de război continuă el, panica e dăunătoare: scapi o vorbă, şi gata, se răspîndeşte cu iuţeala fulgerului peste tot. Înţelegeţi?

— Dacă-i aşa, eu unul n-am să răspîndesc panică, făgădui Švejk, şi se conformă întocmai, cînd hangiul intră cu ei în vorbă. Švejk ţinu să accentueze:

— Uite fratele zice că într-un ceas vom fi la Pisek.

— Fratele matale are conced? îl întrebă curios hangiul pe brigadier, care fără să clipească răspunse:

— Chiar azi i se termină.

— Frumos l-am îmbrobodit se adresă zîmbind lui Švejk, după ce hangiul se îndepărtă, fără panică. Sîntem în război.

Cînd înainte de intrarea în han, brigadierul declarase că, după părerea lui, un păhărel nu poate strica, fusese optimist, şi nu ţinuse seama de cantitate: dar după ce trase pe gît douăsprezece păhărele declară cu hotărîre că pînă la ora trei comandantul postului regional de jandarmi e plecat la masă, aşa că n-are nici un rost să ajungă mai devreme; şi, în afară de asta, vremea se stricase, trăgînd a viscol.

— Dacă ajungem pînă la orele patru după-amiază la Pisek, e bine, slavă Domnului. Pînă la şase e destul timp.

După cum se arăta vremea, trebuia să meargă pe întuneric; aşa că ori plecau imediat, ori mai tîrziu, totuna era. Pisek-ul nu se mută.

— Să fim bucuroşi că stăm la căldură, fu ultimul său cuvînt. Pe o vreme ca asta, cei din tranşee o duc mai greu ca noi, ăştia de-aici, de lîngă sobă.

Soba mare, de teracotă, dogorea şi brigadierul avu prilejul să constate că, de bună seamă, căldura exterioară trebuie întregită cu folos de cea interioară, cu ajutorul diferitelor feluri de rachiuri, dulci şi tari, cum zic cei din Galiţia.

Şi cu toate că hanul era izolat, jupînul avea opt feluri, din care bea singur, de urît, în timp ce crivăţul şuiera prin toate ungherele.

Brigadierul îl îndemna mereu să ţină pasul cu el, învinuindu-l că bea puţin, ceea ce era o învederată nedreptate, întrucît hangiul abia se mai ţinea pe picioare;

ţinea morţiş să joace stos şi susţinea că auzise noaptea salve de artilerie dinspre răsărit la care brigadierul răspundea într-un sughiţ:

— Fără pa-pa-anică. Aşa su-sună in-instrucţiunile.

Şi începu să demonstreze că instrucţiunile sînt ansamblul legilor în devenire. Cu acest prilej dădu în vileag cîteva din ordinele secrete. Hangiul nu mai înţelegea nimic şi nu izbuti decît să declare că războiul nu se cîştigă cu instrucţiuni.

Se lăsase întunericul, cînd brigadierul hotărî s-o pornească cu Švejk la drum, spre Pisek. Era o ceaţă s-o tai cu cuţitul şi brigadierul spunea într-una:

— Direcţia nasului, înainte marş, pînă la Pisek.

Cînd rosti comanda pentru a treia oară, glasul nu i se mai auzi din şosea, ci de undeva de jos, unde ajunsese alunecînd pe zăpadă de pe povîrnişul şoselei. Ajutîndu-se cu carabina, reuşi cu greu să se caţere înapoi pe şosea. Švejk îl auzi rîzînd înfundat: „Al dracului lunecuş”. Peste o clipă însă iar o porni de-a rostogolul pe pantă, zbierînd atît de tare, încît acoperi zgomotul vîntului: „Cad, panica!”

Brigadierul părea o furnică harnică care se încăpăţîna să se caţere pe locul unde cădea mereu.

De cinci ori repetă brigadierul acest exerciţiu, şi cînd se văzu din nou lîngă Švejk, spuse cu deznădejde:

— Aş putea foarte bine să vă pierd.

— N-aveţi teamă, domnule şef, spuse Švejk. Bine-ar fi dacă ne-am lega unul de altul. În felul ăsta nu ne putem pierde. Aveţi cătuşele la dumneavoastră?

— Jandarmul trebuie să aibă întotdeauna cătuşele asupra lui, spuse cu convingere brigadierul, orbecăind în jurul lui Švejk. Asta este pîinea noastră cea de toate zilele.

— Atunci, să ne prindem, îl îndemnă, Švejk. Haide, încercaţi.

Cu o mişcare iscusită, brigadierul prinse un ochi al cătuşei de mîna stîngă a lui Švejk, iar cealaltă de mîna sa dreaptă, aşa că erau amîndoi legaţi ca doi fraţi gemeni, împleticindu-se pe şosea, nu se putea îndepărta unul de altul. Brigadierul îl trăgea pe Švejk peste movilele de pietriş, iar cînd cădea, îl trăgea şi pe Švejk după dînsul. Între timp, cătuşele li se înfigeau în mînă, pînă cînd brigadierul hotărî că aşa nu mai merge şi că trebuie să le desfacă iar. După o lungă şi zadarnică trudă de a se descotorosi pe el şi pe Švejk de cătuşe, brigadierul suspină:

— Of, sîntem legaţi pentru vecii-vecilor.

— Amin, adăugă Švejk şi îşi continuă drumul anevoios.

Şi cînd după aceste cumplite chinuri, seara tîrziu, puseră, în sfîrşit piciorul pe scările comandamentului jandarmeriei din Pisek, brigadierul îi spuse lui Švejk, copleşit de deznădejde:

— Acum vine partea îngrozitoare: nu ne mai putem despărţi.

Şi într-adevăr fu îngrozitor cînd şeful de post hotărî să trimită după comandantul Konig.

Primele cuvinte ale căpitanului au fost:

— Ia, suflaţi spre mine! Ei, acu înţeleg, spuse el, constatînd cu mirosul ascuţit şi încercat faptul care nu mai lăsa nici o îndoială: rom, kontusovka, anason, lichior de scoruşe, lichior de nuci, vişinată, lichior de vanilie.

— Domnule şef de post, se adresă el subalternului său, aveţi în faţă o pildă de felul cum nu trebuie să arate un jandarm. Să ajungă în halul ăsta! E o ispravă pe care numai tribunalul militar o poate judeca. Auzi! Să te legi de delicvent cu cătuşele... Să vii beat, *total besoffen*[87]. Să intri aici ca o vită! Scoateţi-le cătuşele! Ce vrei? se răsti la brigadier, care cu mîna liberă saluta invers.

— Raportez supus, domnule căpitan, că v-am adus un *bericht*[88].

Trimitem noi *bericht* despre dumneata la tribunal, spuse tăios căpitanul. Domnule şef de post, închideţi-i pe amîndoi; dimineaţa să mi-i aduceţi la interogatoriu, iar *berichtul* ăsta din Putim studiaţi-l şi trimiteţi-mi-l acasă.

Comandantul de jandarmi din Pisek era un bărbat foarte aprig şi perseverent, birocrat tipicar în urmărirea inferiorilor.

Pe la posturile de jandarmi care ţineau de raionul lui, furtuna nu se potolea niciodată. Revenea cu fiecare act semnat de căpitan, care toată ziua transmitea tot felul de note şi avertismente pentru întregul raion.

*

De la izbucnirea războiului, peste posturile de jandarmi din raionul Pisek se buluceau nori grei.

Atmosfera era încărcată. Tunetele birocratismului bubuiau şi băteau în şefii de post, în brigadieri, în trupă şi în curieri. Pentru orice tîmpenie, cercetări şi pedepse disciplinare.

— Dacă vrem să cîştigăm războiul, spunea el cu prilejul inspecţiilor făcute pe la posturile de jandarmi, „a” trebuie să fie „a”, „b” — „b” ; peste tot trebuie să fie pus punctul pe „i”.

Bănuia numai trădare în juru-i şi era ferm convins că din cauza războiului fiecare jandarm din raion îşi are păcatele lui, că fiecare dintre ei are în aceste vremuri grele cîte o neglijenţă în serviciu.

De sus era bombardat cu hîrtii în care Ministerul Apărării Teritoriale îi arăta că din raionul Pisek, conform informaţiilor ministrului de război, sînt oameni care trec la duşman.

Şi-l zoreau mereu să vegheze menţinerea lealităţii în raion. Era o situaţie îngrozitoare. Femeile din împrejurimi se duceau să-şi însoţească bărbaţii la armată şi el ştia sigur că aceşti bărbaţi făgăduiesc femeilor lor că nu se vor lăsa ucişi pentru măria-sa împăratul.

Spălăcitele orizonturi începură să se întunece de norii revoluţiei. În Serbia, în Carpaţi, batalioane întregi treceau la inamic. Regimentul 28, regimentul 11... În acestea din urmă erau soldaţi din regiunea şi raionul Pisek. În fierberea

87 Beat mort (germ.)
88 Raport (germ.).

premergătoare revoltei, recruţii din Vodnany soseau cu garoafe de organdi negru. Prin gara Pisek treceau soldaţi din Praga şi azvîrleau înapoi ţigaretele şi ciocolata pe care le ofereau, în vagoanele de porci, doamnele din înalta societate a Pisek-ului.

A trecut apoi un batalion de marş şi cîţiva evrei din Pisek au zbierat: *„Heil, nieder mit den Serben !"* şi s-au ales cu cîteva perechi de palme atît de zdravene, încît o săptămînă întreagă n-au mai putut să se arate pe stradă.

Aceste întîmplări arătau limpede că acel „Doamne-miluieşte" intonat la orgă prin biserici nu era decît o poleială deşartă şi o mascaradă, aşa cum posturile de jandarmi răspundeau la chestionarele trimise prin rapoarte a la Putim, cum că totul este în perfectă ordine, că nicăieri nu se mai face agitaţie împotriva războiului, că spiritul populaţiei este de categoria unu roman A, entuziasmul, unu roman a-b.

— Voi nu sînteţi jandarmi, ci poliţai comunali, obişnuia să spună căpitanul în raidurile sale pe la posturile de jandarmi. În loc să vă ascuţiţi atenţia de o mie de ori, voi vă îndobitociţi de pe-o zi pe alta.

Şi, după ce făcea această descoperire zoologică, obişnuia să adauge:

Acasă vă lăfăiţi şi vă ziceţi în gînd: Mit ganzem Krieg Kann man uns Arsch lecken [89].

Urmărea apoi, cu regularitate, toate îndatoririle nefericiţilor de jandarmi, ţinînd adevărate prelegeri despre situaţia generală şi despre felul în care trebuiesc luate lucrurile în mînă, pentru ca într-adevăr să fie aşa cum trebuie să fie. După zugrăvirea unui astfel de tablou luminos al perfecţiunii jandarmereşti, tinzînd la întărirea puterii imperiului austriac, urmau ameninţările, anchetele disciplinare, mutările şi înjurăturile.

Căpitanul era ferm convins că e o santinelă, că apără ceva şi că toţi ceilalţi jandarmi de la toate posturile jandarmereşti, de sub comanda lui, sînt o adunătură de puturoşi, de egoişti, de oameni josnici, şarlatani, care nu se pricep absolut la nimic, decît la rachiu, bere şi vin. Şi avînd soldă mică, ca să poată trage la măsea, se lasă mituiţi şi astfel distrug Austria, încet dar sigur. Singurul om în care aveau încredere era şeful gărzii de la comandamentul raional, care cu toate acestea, ori de cîte ori intra în cîrciumă, avea obiceiul să spună: „Azi, iar m-am prăpădit de rîs cu boşorogul nostru".

*

Căpitanul studia *berichtul* şefului de post din Putim, cu privire la Švejk. În faţa lui stătea şeful de post Matejka care, în gîndul lui, îşi spunea că domnul căpitan ar putea să-l pupe în cur cu toate *„berichtele"* lui, dat fiind că jos, la *Otawa*, era aşteptat la o partidă de „şnops".

— Ascultă, Matejko, glăsui căpitanul, ultima dată v-am spus că cel mai mare idiot pe care l-am cunoscut vreodată e şeful de post din Protivin, dar după *„berichtul"* ăsta se vede că-l întrece şeful de post din Putim. Soldatul cu care a venit dihania asta, beţivanul de brigadier, încîrligaţi ca doi cîini, nu-i spion. E cu siguranţă

[89] Să ne pupe-n cur cu tot războiul lor (germ.).

un dezertor ca toţi dezertorii. După neroziile pe care le-a scris, chiar şi un copil îşi poate da seama, de la prima privire, că şeful de post era beat cu un popă papistaş. Aduceţi numaidecît soldatul, porunci el, după ce aruncă încă o privire peste raportul sosit din Putim. Nu-i destul că scrie tîmpeniile pe care le scrie, îl mai trimite pe deasupra şi cu dobitocul de brigadier. Oamenii ăştia încă nu mă cunosc cum trebuie; eu ştiu să fiu şi al dracului. Dacă n-ar face de trei ori în pantaloni, de frică, în faţa mea, ar rămîne convinşi că mă las călcat în picioare.

Apoi începu să vorbească despre atitudinea refractară a jandarmilor de astăzi faţă de toate ordinele, spunînd că după felul cum alcătuiesc *„berichtele”* se poate vedea uşor că orice terchea-berchea de şef de post îşi bate joc de toate, numai ca să încurce lucrurile şi mai mult.

— Adică dacă de sus mi se atrage atenţia că nu-i exclusă posibilitatea ca prin ţinutul nostru să mişune spioni, şefii de post încep să-i fabrice cu duiumul, şi dacă va mai ţine războiul, în scurt timp o să iasă un adevărat balamuc. Treci pe la cancelarie şi spune-le să telegrafieze la Putim după şeful de post, să se prezinte mîine la Pisek. O să-i scoată ea, telegrama, din cap întîmplarea asta extraordinară cu care-şi începe raportul.

— Tu, de la care regiment ai fugit? îl întîmpină capitanul pe Švejk.

— De la nici un regiment.

Căpitanul se uită la Švejk şi surprinse pe faţa iui blajină atîta linişte, încît îl întrebă:

— Cum ai ajuns în uniformă?

— Orice soldat, cînd se încorporează, primeşte o uniformă, răspunse Švejk cu un zîmbet naiv. Eu slujesc la regimentul 91. N-am fugit de la regiment, ci *dimpotrivă.*

Cuvîntul „dimpotrivă” fusese rostit cu o astfel de intonaţie, încît căpitanul făcu o mină disperată şi întrebă:

— Cum adică, dimpotrivă?

— E cît se poate de simplu, se destăinui Švejk. Eu mă duc spre regimentul meu, eu îl caut, şi tot eu fug de el? Nu doresc nimic altceva decît să ajung cît mai repede la regimentul meu. Îmi ies din fire cînd mă gîndesc că mă aşteaptă tot regimentul, în timp ce eu mă îndepărtez văzînd cu ochii de Ceske Budejovice. Domnul şef de post din Putim mi-a arătat pe hartă că Budejovice vine la sud şi în loc să mă trimită într-acolo, dumnealui m-a îndreptat spre miazănoapte.

Căpitanul făcu un gest cu mîna, ca şi cînd ar fi vrut să spună: „Ăsta face şi alte isprăvi, mai gogonate, decît să îndrepte oamenii spre miazănoapte”.

— Care va să zică dumneata nu poţi da de regimentul dumitale, şi cum s-ar spune erai în căutarea lui?

Švejk îi lămuri întreaga situaţie. Îi povesti de Tabor şi-i înşiră toate localităţile prin care trecuse, căutînd să ajungă la Budejovice: Milevsko — Kvetov — Vraz — Malcin — Cizov — Sedlec — Horazdovice — Radomysl — Putim — Stekno — Strakonice — Volyn — Dub- Vodnany — Protivin şi iarăşi Putim.

Cu multă însufleţire zugrăvi lupta sa cu destinul, cum a vrut cu orice preţ, neţinînd seama de piedici, să ajungă la regimentul lui 91, din Budejovice, şi cum toată strădania lui rămăsese zadarnică.

Vorbea aprins, în vreme ce căpitanul desena maşinal cu creionul, pe o bucată de hîrtie, cercul închis, din care bravul ostaş Švejk nu izbutea să iasă, în drum spre regimentul lui.

— A fost o muncă de Hercule, constată în sfîrşit, după ce ascultase cu vădită plăcere povestea lui Švejk. Văd că eşti foarte amărît că de atîta vreme n-ai putut ajunge ia regimentul tău. Trebuie să fi fost o adevărată desfătare să te vadă omul cum te învîrteai în jurul Putim-ului.

— Lucrurile s-ar fi putut lămuri încă de atunci insistă Švejk, dacă n-aş fi dat de acest domn şef de post în cuibul ăla nenorocit. Nu m-a întrebat nici de nume nici de regiment şi totul i s-a părut ciudat. Ar fi trebuit să ordone să fiu dus la Budejovice, şi la cazarmă i s-ar fi spus cu siguranţă dacă eu sînt Švejk, acela care-şi caută regimentul, sau un om suspect. Aş fi putut fi de două zile la regimentul meu şi să-mi îndeplinesc îndatoririle de ostaş.

— De ce nu i-ai atras atenţia la Putim că e vorba de o greşeală?

— Pentru că mi-am dat seama că degeaba vorbesc cu el. Bătrînul cîrciumar Rampa din Vinohrady spunea întotdeauna, atunci cînd cineva cerea pe datorie, că sînt momente cînd oamenii devin fuduli de ureche.

Căpitanul nu stătu prea mult pe gînduri şi-şi spuse că drumul cu atîtea ocolişuri ale unui om care vrea să ajungă la regimentul lui e un semn vădit de degenerare şi în consecinţă puse să se bată la maşină, respectînd toate regulile şi frumuseţea stilului oficial, următoarele:

„Onoratului comandant al regimentului nr. 91 infanterie

Ceske Budejovice.

Alăturat, vă transmit pe Josef Švejk, care, după cum declară, aparţine de regimentul dumneavoastră; numitul a fost reţinut, conform declaraţiei sale, la Putim, raionul Pisek, de către postul de jatidarmi, bănuit fiind de dezertare. Respectivul susţine că se îndreaptă spre sus-numitul regiment. Respectivul este mic de stat şi îndesat, cu faţa şi nasul potrivite, ochii albaştri, fără semne particulare, în anexa b 1 se trimite decontarea cheltuielilor pentru hrana respectivului, spre a binevoi să fie trecută în contul Ministerului Apărării Teritoriale, cu rugămintea de a ne confirma primirea respectivului. În anexa C I se trimite, pentru confirmare, situaţia efectelor pe care reţinutul le-a avut asupra sa în momentul arestării.”

*

Călătoria de la Pisek la Budejovice cu trenul se scurse repede şi plăcut pentru Švejk. Însoţitorul lui era un jandarm tînăr, un boboc, care nu-l scăpa din ochi şi se temea grozav să nu fugă. Tot drumul era frămîntat de o problemă grea: „Dacă ar trebui acum să mă duc să fac treabă mică sau treabă mare, cum aş face?”

Rezolvă problema în aşa fel, încît Švejk trebui să-i fie naş.

Tot drumul de la gară şi pînă la cazarma Marianska din Budejovice, nu-l slăbi din ochi pe Švejk, şi ori de cîte ori se apropiau de vreun colţ sau de vreo răscruce de drumuri, începea să-i povestească, aşa ca din întîmplare, cîte gloanţe adevărate primesc în fiecare escortă, la care Švejk răspundea că e convins că nici un jandarm n-ar trage după cineva pe stradă, ca nu cumva să provoace vreo nenorocire.

Jandarmul îl contrazicea şi aşa, pe nesimţite, ajunseră la cazarmă.

A doua zi, de serviciu pe cazarmă era locotenentul-major Lukáš. Şedea la masă, în cancelarie, liniştit, cînd deodată se pomeni în faţa lui cu Švejk.

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant,* că sînt iar aici, salută Švejk cu o mină triumfătoare.

La această scenă a mai asistat sergentul Kotatko, care mai tîrziu a povestit că, după raportul lui Švejk, locotenentul-major Lukáš a sărit în sus, s-a apucat cu mîinile de cap şi a leşinat în braţele lui Kotatko, iar după ce l-au readus în simţire, Švejk, care în tot timpul acesta dăduse onorul repetase:

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*, că sînt iar aici!

Atunci, locotenentul-major Lukáš, galben ca ceara, apucase cu mîna tremurîndă hîrtiile care-l priveau pe Švejk, le iscălise, ceruse tuturor să iasă afară, spunînd jandarmului că totul e în regulă, şi se închisese apoi cu Švejk în cancelarie.

Aşa a luat sfîrşit anabasisul lui Švejk spre Budejovice. Fără îndoială că, dacă lui Švejk i-ar fi fost lăsată libertatea de mişcare, ar fi ajuns şi singur la Budejovice. Dacă autorităţile s-au fălit că ele l-au transportat pe Švejk la locul datoriei e o eroare. Pentru energia şi setea lui de luptă, intervenţia autorităţilor n-a fost decît plumb în aripi.

*

Švejk şi locotenentul-major Lukáš se uitau unui în ochii celuilalt.

În ochii locotenentului-major era spaimă, groază şi deznădejde, în vreme ce Švejk îl privea cu blîndeţe şi calm, ca pe o iubită pierdută şi regăsită.

În cancelarie era linişte ca în biserică. De pe culoar se auzeau paşi. Un teterist, voluntar conştiincios, care rămăsese în cazarmă din pricina guturaiului, aşa cum se vedea după glas, fonfăia un pasaj pe care-l învăţase pe de rost şi anume: cum trebuiesc întîmpinaţi în fortificaţii membrii casei imperiale. De pe culoar se auzea clar: *„Sobald die hochste Herrschaft in der Nahe der Festung anlangt, ist das Geschutz auf allen Bastionen und Werken abzufeuern, der Platzmajor empfangt dieselbe mit dem Degen in der Hand zu Pferde, und reitet sodann vor.”*[90]

— Ţineţi-vă gura, zbieră spre culoar locotenentul-major. Duceţi-vă la dracu. Dacă aveţi temperatură, rămîneţi acasă în pat.

Paşii zelosului teterist se auziră îndepărtîndu-se şi, ca un slab ecou, mai răsună din capătul culoarului fonfăitul: „In dem Augenblicke, als der Kommandant

[90] Imediat ce înălţimea-sa se apropie de fortăreaţă, tunurile de pe toate bastioanele şi întăriturile trebuie să tragă salve de salut, iar comandantul urmează să-l întîmpine ieşindu-i înainte călare, cu sabia în mînă (germ.).

salutiert, ist das Abfeuern des Gescbutzes zu wiederholen, welches bei dem Absteigen der hochsten Herschaft zum drittenmale zu geschehen hat” [91].

Şi din nou locotenentul-major şi Švejk se priviră în tăcere pînă cînd, în cele din urmă, locotenentul-major Lukáš spuse cu amară ironie:

— Fii bine venit, Švejk, la Ceske Budejovice. Se vede într-adevăr că lucrul rău nu piere. Mandatul de arestare împotriva dumitale a fost emis; mîine te prezinţi la *regimentsraport* [92]. Eu, unul, nu-mi mai amărăsc zilele cu dumneata. Am avut destule necazuri din pricina dumitale şi răbdarea mea a ajuns la capăt. Cînd mă gîndesc că am putut sta atîta vreme cu un idiot ca dumneata...

Începu să umble nervos prin cancelarie:

— Nu, e îngrozitor. Acum stau şi mă mir de ce nu te-am împuşcat. Ce mi se putea întîmpla? Nimic. Aş fi fost eliberat. Pricepi?

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant,* că pricep tot.

— Nu începe iar, Švejkule, cu dobitociile astea ale dumitale, că zău îmi pierd cumpătul. În sfîrşit, îţi venim noi de hac. Ai împins neghiobia pînă acolo, că a plesnit catastrofal. Locotenentul-major Lukáš îşi frecă mîinile. S-a isprăvit cu dumneata, Švejkule.

Se întoarse la masa lui de lucru şi scrise cîteva rînduri pe o bucată de hîrtie, strigă apoi santinela din faţa cancelariei şi porunci să-l ducă pe Švejk la temnicer şi să-i înmîneze biletul.

Švejk păşea escortat prin curtea cazărmii şi locotenentul- major văzu cu vădită bucurie cum temnicerul deschide uşa pe care atîrna tăbliţa galbenă cu inscripţia neagră: *Regimentsarrest*[93], cum Švejk dispare în spatele uşii şi cum, după un scurt răstimp, temnicerul iese singur pe aceeaşi uşă.

Slavă Domnului, gîndi cu glas tare locotenentul-major, în sfîrşit a intrat la răcoare.

În spaţiul întunecos al cazărmii Marianska, Švejk fu primit cu căldură de-un teterist gras, tolănit pe saltea. Era unicul arestat şi, singur de două zile, se plictisea. Întrebat de Švejk, răspunse că fusese închis pentru un fleac. Pălmuise din greşeală, pe cînd era beat, un locotenent de artilerie, noaptea, pe sub nişte colonade din piaţă. De fapt nici nu-l pălmuise; îi dăduse jos doar chipiul din cap. Lucrurile se întîmplaseră aşa pentru că locotenentul stătea noaptea la intrarea în gang şi se vede treaba că aştepta vreo prostituată. Era întors cu spatele la el şi teteristului i se păruse că era un cunoscut, teterist şi el, pe numele lui Materna Frantisek.

— Un puşti, îl lămuri el pe Švejk. Şi cum spun, m-am apropiat frumuşel de el, pe la spate, şi i-am trîntit chipiul strigîndu-i: „Servus, Franci!” Dobitocul a început să fluiere după patrulă, care m-a umflat şi m-a dus...

— Se poate, nu zic ba, mărturisi teteristul, ca la înghesuială să-i fi scăpat şi cîteva perechi de palme, dar socotesc că asta nu schimbă de loc chestiunea. E limpede că a fost o eroare. Chiar recunoaşte că i-am spus: „Servus, Franci” şi că

---

91 În timp ce comnadantul dă onorul, tunurile vor mai trage o salvă de salut, care va fi repetatp pentru a treia oară cînd înălţimea-sa va descăleca (grem.)

92 Raportul pe regiment (germ.).

93 Arestul regimentului (germ.).

numele lui de botez e Anton. Aşa că lucrul e cît se poate de clar. Pot să am belele, nu zic. Da numai pentru că am şters-o de la spital şi poate din pricina socotelii cu *krankenbuch*[94] dacă iese cumva la iveală...

— Cînd am fost încorporat, continuă teteristul, mai întîi şi întîi am închiriat o cameră în oraş şi am încercat să mă asigur de un reumatism. De trei ori m-am pilit, aşa cum scrie la carte, şi pe urmă m-am dus şi m-am culcat afară din oraş, într-un şanţ, cînd ploua mai zdravăn, şi mi-am scos ghetele, dar fără rezultat. Atunci m-am apucat, în toiul iernii, să fac baie în fiecare noapte, timp de o săptămînă, în rîul Malsa; şi ce să vezi: mi-a ieşit tocmai pe dos. Dragul meu, m-am întărit în aşa hal, încît am putut apoi să zac în zăpadă o noapte întreagă, în curtea casei unde locuiam, şi dimineaţa, cînd ai casei m-au trezit, picioarele îmi erau atît de calde, de parcă aş fi purtat pîslari. Să mă fi ales cel puţin cu o anghină, da nici vorbă! Nici măcar cu o afurisită de blenoragie nu m-am putut căptuşi, în fiecare zi mă duceam la „Port Arthur": unii din colegi s-au învîrtit pînă şi de orbită, numai eu am rămas mereu imun. Închipuie-ţi, dragul meu, ce ghinion afurisit. Pînă cînd într-o bună zi, la cîrciumă „La trandafirul", am cunoscut un invalid din Hluboka. Mi-a spus să vin o dată într-o duminică, pe la el, şi m-a asigurat că a doua zi am să am picioarele umflate ca nişte butoaie. Avea acasă seringă şi ac, şi cei drept, abia am ajuns acasă de la Hluboka. Avea un suflet de aur, nu m-a înşelat. Şi aşa, m-am ales, în sfîrşit, cu mult doritul reumatism articular. Se înţelege că m-au trimis numaidecît la spital — şi totul mergea strună. După asta norocul mi-a mai surîs o dată: cumnatul meu, doctorul Marek din Zizkov, a fost transferat la Budejovice şi lui trebuie să-i mulţumesc că m-am putut menţine atîta vreme în spital. Ar fi întins-o el cu mine pînă la comisia de reformare; dar ce să fac dacă am făcut-o de oaie cu nenorocitul ăla de *„krankenbuch"*! Ideea a fost bună, admirabilă. Mi-am făcut rost de un registru mare, am lipit pe el o etichetă apelpisită, pe care am scris cu literă frumoasă: *Krankenbuch des 91 Reg.* Rubricile şi toate celelalte erau în perfectă ordine. Am scris acolo nume fictive de bolnavi, temperatura, diagnosticul şi în fiecare după-amiază, după terminarea vizitei, ieşeam cu îndrăzneală în oraş cu registrul la subţioară. La poartă făceau de gardă miliţieni aşa că, şi din punctul ăsta de vedere, eram asigurat. Le arătam registrul şi mă mai şi salutau. Pe urmă mă duceam la un cunoscut de-al meu, funcţionar la percepţie; acolo mă schimbam în haine civile si mă duceam la o cîrciumă unde, într-un cerc de cunoscuţi, rosteam tot felul de injurii la adresa imperiului nostru. Pînă la urmă, obrăznicia mea a mers pînă acolo, încît nici nu mă mai schimbam şi umblam prin cîrciumi şi prin oraş în haină militară. Mă întorceam la spital abia spre dimineaţă şi cînd mă oprea, noaptea, pe stradă patrula, îi arătam *krankenbuchul* regimentului 91 şi nimeni nu mă mai întreba nimic. La poarta spitalului arătam din nou registrul, fără să suflu o vorbă, şi într-un fel sau altul reuşeam întotdeauna să mă strecor în pat. Aşa mi se urcase obrăznicia la cap, încît eram convins că nimeni nu poate să-mi vină de hac. Şi uite că a trebuit să vină eroarea fatală din noaptea aceea, pe sub colonadele din piaţă, eroare care dovedeşte limpede, dragul meu, că ulciorul nu merge de multe ori la

[94] Condică de bolnai (germ.)

apă. Înfumurarea precede decăderea. Toată gloria s-a spulberat în vînt. Icar şi-a ars aripile. Omul se crede gigant — şi nu-i decît un căcat, dragul meu... Nu trebuie să te încrezi în noroc, ci mai bine să-ţi plesneşti singur dimineaţa şi seara mutra, ca să-ţi aduci aminte că prevederea e mama înţelepciunii şi că ce-i prea mult strică. După cheiuri şi orgii urmează întotdeauna mahmureala. Asta-i o lege a naturii, dragul meu. Cînd stau şi mă gîndesc că s-a dus dracului supracomisia, reformarea, că puteam să fiu *felddienstunfahig*[95] . Ce protecţie grozavă aveam! Puteam să mă învîrtesc să chiulesc undeva într-o cancelarie pe la comandamentul părţii sedentare, dar imprudenţa mi-a retezat picioarele.

Teteristul îşi termină spovedania cu următoarele cuvinte, rostite cu glas solemn:

— Pînă şi Cartaginei i-au venit de hac! Din Ninive au făcut o ruină, dar capul sus, bunul meu prieten! Să nu-şi închipuie dumnealor că dacă mă trimit pe front, am să trag măcar un glonţ. *Regimentsraport!* Excluderea din şcoală! Trăiască cretinismul regalo-imperial! Ce, altă treabă n-am decît să-mi frec coatele pe băncile şcolii şi să dau examene? Să devin cadet, plutonier, sublocotenent, locotenent. Fac ceva pe ei! Şcoală de ofiţeri! *Behandlung jener Schuler derselben, welche einen Jahrgang repetieren mussen!*[96] Paralizie militară... Cum se poartă arma: pe umărul drept s-au pe cel stîng? Cîte steluţe are un caporal? *Evidenzhaltung Militarreservemanner!* [97] *Himmelherrgott,* n-avem ce fuma, camarade! Nu vrei să te învăţ cum se scuipă în plafon? Priveşte, uite cum se face. Te gîndeşti între timp la ceva şi dorinţa ţi se împlineşte îndată. Dacă îţi place berea, pot să-ţi recomand apa asta minunată din cană. Dacă ţi-e cumva foame şi vrei să mănînci cu poftă, îţi recomand vorba lungă... şi-ţi mai pot recomanda, pentru clipele de plictiseală, să scrii versuri. Eu am compus aici o întreagă epopee:

„Unde-i oare temnicerul? Doarme liniştit acasă.
Al armatei stîlp el este
Pînă vine iară veste,
Din Viena, că pe front e iarăşi lată.
Atunci, împotriva duşmanului ce dă năvală
El din paturi face baricadă
Dintre obuze încet se strecoară
Dacă reuşeşte:
— Nu va pieri împărăţia austro-ungară,
Slavă ţie patrie, slavă împăratului!”

— Vezi dar, dragul meu prieten, continuă teteristul. Să mai îndrăznească careva să spună că în rîndurile poporului dispare respectul faţă de scumpa noastră monarhie. Un arestat, care n-are ce fuma şi pe care îl aşteaptă *regimentsraport,* dă cea mai frumoasă pildă de devotament faţă de tron. În versurile sale el preamăreşte

[95] Inapt pentru front (germ.)
[96] [96] Comportarea faţă de elevii care trebuie să mai repete un an (germ.).
[97] Evidenţa rezerviştilor (germ.).

patria-i nesfîrşită, ameninţată din toate părţile cu dezastrul. I se răpeşte libertatea, dar asta nu-i împiedică buzele să rostească versuri ce exprimă un neclintit devotament. *Morituri te salutant, Caesar!* Cei ce trag să moară te salută, împărate! Dar temnicerul e o puşlama! Un servitor demn de maiestatea-voastră. Alaltăieri i-am dat cinci coroane să-mi cumpere ţigări, şi dumnealui, pezevenghiul, îmi spune azi dimineaţă că aici nu-i voie de fumat, că dacă mi-ar îngădui una ca asta, ar putea să aibă neplăceri, dar că cele cinci coroane mi le înapoiază la soldă. Da, da, camarade, nu mai am încredere în nimeni! Cele mai frumoase principii sînt călcate în picioare. Auzi dumneata, să jefuieşti arestaţii! Şi pe deasupra, mizerabilul îţi mai şi cîntă toată ziua: *Wo man singt, da leg' dich sicher nieder, bose Leute haben keine Lieder!*[98] Nemernicul, golanul, haimanaua, trădătorul!

Terminând cu istorisirea păţaniilor sale, teteristul îl întrebă pe Švejk de ce anume era învinuit.

— Ai umblat să cauţi regimentul? spuse el, după ce Švejk îşi termină expunerea. Ce-i drept, frumoasă hoinăreală! Tabor, Milevsko, Kvetov, Vraz, Malci**n,** Cizov, Sedlec, Horazdovice, Radomysl, Putim, Stenko, Strakomce, Volyn, Dub, Vodnany, Protivin, Putim, Pisek, Budejovice. Spinoasă cale! Va să zică, şi dumneata te prezinţi mîine la *regimentsraport*? Ne întîlnim deci, frăţioare, pe locul de execuţie. Mare bucurie pe colonelul nostru, Schroder. Nici nu-ţi poţi da seama în ce stări îl pun asemenea împrejurări. Galopează prin curtea cazărmii ca ieşit din minţi şi-i iese limba de un cot, ca la o gloabă de dîrvală. Şi apoi cînd începe să trăncănească şi să te dăscălească împroaşcă ca o cămilă băloasă. Şi-n timp ce tu aştepţi din clipă-n clipă să se prăbuşească peste tine cazarma, el îi dă înainte. Eu, unul, îl ştiu bine; am mai fost eu odată la un asemenea *regimentsraport.*

La încorporare m-am prezentat cu cizme şi cu cilindru pe cap; şi pentru că croitorul nu-mi terminase la vreme uniforma, m-am dus aşa cum eram, în cizme şi cilindru, pe cîmpul de exerciţiu unde se aflau elevii şcolii de teterişti; m-am încolonat şi am mărşăluit cu ei, în flancul stîng. Colonelul Schroder, călare, s-a repezit la mine şi era cît pe ce să mă doboare la pămînt. ,,*Donnerweter*, a zbierat el, şi cred că s-a auzit pînă la Sumava, *wass machen Sie, Sie Zivilist ?*[99] I-am răspuns cuviincios că sînt teterist şi că iau parte la exerciţii. Ei, şi pe urmă să te ţii. A trăncănit el şi a tot trăncănit şi numai după jumătate de ceas a băgat de seamă că salut cu mîna la cilindru. În clipa aceea a mai strigat doar atît, că a doua zi să mă prezint la *regimentsraport* şi, de furie, a luat-o la sănătoasa călare, Dumnezeu ştie pînă unde, ca un ieşit din minţi; apoi s-a întors iar, a zbierat din nou furios, s-a bătut cu pumnul în piept şi a poruncit să fiu scos numaidecît de pe cîmpul de exerciţii şi să fiu dus la *houptwache.* La *regimentsraport* m-a altoit cu paisprezece zile de carceră, a ordonat să fiu îmbrăcat în nişte zdrenţe imposibile de la magazie şi m-a ameninţat cu degradarea.

— A fi teterist, zbieră dobitocul, e ceva înălţător! Teteriştii sînt embrionul gloriei şi demnităţilor militare; eroi! Luaţi pilda teteristului Wohltat, care, după

---

98 Unde viers auzi opreşte-ţi pasul
Fără teamă. Omul rău nu cîntă! (Germ.)

99 Ei drăcie ! Ce cauţi aici, civilule ? (Germ.)

examenul obişnuit, a fost avansat la gradul de caporal; s-a prezentat voluntar pe front unde a făcut cincisprezece prizonieri şi în timp ce-i preda a fost sfîrtecat de o grenadă. După cinci minute a şi sosit ordinul prin care teteristul Wohltat era avansat în gradul de cadet. Şi dumneavoastră vă poate fi hărăzit un viitor la fel de frumos; avansare, decorare şi numele vostru trecut în cartea de aur a regimentului.

Teteristul scuipă scîrbit:

— Ca să vezi, dragul meu, ce fel de animale se nasc sub soare. Ca şi cum eu mă sinchisesc de galoanele de aspirant şi de toate avantajele pe care ţi le conferă: „Dumneavoastră, tinere aspirant, sînteţi un dobitoc". Ce frumos sună: *„Sînteţi* un dobitoc", în loc de vulgarul „Eşti un dobitoc". Iar după moarte te alegi cu *„signum laudis"* sau cu marea medalie de argint. Furnizor chezaro-crăiesc de cadavre cu steluţe şi fără de steluţe. Nu-i mai fericit boul? Pe el cel puţin îl taie la abator şi nu-l mai tămîiază în prealabil pe cîmpul de exerciţii şi la *feldschiessen* [100].

Durduliul teterist se rostogoli pe celălalt mindir şi continuă:

— Nu încape îndoială; într-o bună zi trebuie să crape măgarul; porcăria nu poate să ţină o veşnicie. Încearcă să pompezi glorie într-un porc şi ai să vezi că pînă la urmă explodează. Dacă m-ar trimite pe front, pe vagon aş scrie cam aşa:

Din trupul nostru se va face rod în lan
Acht Pferde oder achtundvierzig Mann[101]

În pragul uşii care se deschise apăru temnicerul, aducînd un sfert de porţie de pîine pentru amîndoi şi apă proaspătă.

Fără să se urnească de pe mindir, aspirantul îl întîmpină cu următoarele cuvinte:

— Ce frumos, ce înălţător este să vizitezi arestaţii, sfînta Ana a regimentului 91! Fii binevenit, înger al binefacerii, cu inima plină de milosîrdie! Eşti împovărat de coşul cu mîncare şi băutură, ca să ne uşurezi şi să ne îndulceşti suferinţa. Niciodată nu-ţi vom uita binele pe care ni-l faci. Luminoasă arătare, în întunecimea închisorii.

— Las' c-o să vă piară pofta de glumă la *regimentsraport,* mormăi temnicerul.

— Nu fi răutăcios, burtosule, ripostă aspirantul, lungit pe laviţă. Spune-mi mai bine, ce-ai face dacă ai avea de închis zece aspiranţi; nu te uita aşa prosteşte, chelar al cazărmii Marianska. Îţi spun eu: ai închide douăzeci şi ai elibera zece, netotule. Maica ta Cristoase! Dacă aş fi ministru de război ţi-aş arăta eu ce-i aia militărie! Cunoşti regula din geometrie că unghiul de incidenţă e egal cu unghiul de reflecţie? Nu? Atunci să te lămuresc. Te rog însă un lucru: indică-mi un punct fix în haos şi-ţi ridic întreg pămîntul, cu tine cu tot, haidamacule!

Temnicerul holbă ochii miraţi, se cutremură şi trînti repede uşa.

— Ar trebui înfiinţată o societate de ajutor mutual pentru lichidarea temnicerilor, spuse aspirantul împărţind, corect, porţia de pîine în două bucăţi egale. În conformitate cu paragraful numărul 16 din regulamentul închisorii,

---

100 Trageri de cîmp (germ.)
101 Opt cai sau patruzeci şi opt de soldaţi (germ.).

arestaţii în cazarmă trebuie să primească, pînă la pronunţarea sentinţei, hrana militară normală; dar aici domneşte legea junglei: care cum apucă mai repede înghite raţia arestaţilor.

Şedea alături de Švejk pe marginea laviţei, şi ronţăiau amîndoi din pîinea cazonă.

— Cînd te uiţi la temnicer, îşi continuă aspirantul meditaţiile, îţi dai imediat seama cum îl abrutizează pe om războiul. Cu siguranţă că şi temnicerul nostru, înainte de a intra în armată, a fost un tînăr cu idealuri, un înger cu părul blond, duios şi atent faţă de toţi cei din jur, un protector al nenorociţilor, pe care îi apăra întotdeauna cînd se încăierau pentru vreo fată pe la hramurile din locul lui de baştină. Nu încape îndoială că atunci toţi îl preţuiau, pe cînd astăzi... Of, Doamne, cu ce plăcere i-aş da vreo două peste bot! L-aş da cu capul de perete şi l-aş azvîrli în latrină. Dar şi asta, dragul meu, e o dovadă a abrutizării totale a gîndirii în meseria de militar.

Şi aspirantul începu să cînte cu glas tare:

Nici de draci nu se temea
pînă a-ntîlnit tunarul...

— Iar dacă raportăm, dragul meu, toate astea la scumpa noastră monarhie, îşi reluă el apoi firul gîndului, ajungem neapărat la concluzia că nici ea nu stă mai bine ca unchiul lui Puşkin, despre care poetul scria că nu mai are mult de trăit, fiindcă-i un cadavru viu:

Cînd numai pentru tine îţi duci veacul,
Ar fi mai bine să te ieie dracul!

În clipa aceea se auzi din nou scîrţîitul cheii în broască. Temnicerul aprinse lampa cu petrol de pe culoar.

— O rază de lumină în întuneric! strigă aspirantul. Lumina pătrunde în oştire! Noapte bună, domnule temnicer, salută-i pe toţi gradaţii din partea noastră, iar dumitale îţi urez un vis frumos. Să visezi, să zicem, că mi-ai înapoiat cele cinci coroane pe care ţi le-am dat ca să-mi cumperi ţigări şi pe care dumneata ai binevoit să le bei în sănătatea mea. Somn dulce, otravă!

Temnicerul mormăi ceva despre *„regimentsraportul”* de a doua zi.

— Din nou singuri, spuse aspirantul. Ei, şi acum, înainte de culcare, voi închina cîteva clipe unei scurte expuneri despre felul în care se dezvoltă, zi de zi, cunoştinţele zoologice ale gradaţilor şi ofiţerilor. Pentru a asigura material de război viu, proaspăt, şi carne de tun conştientă, ehei, pentru asta trebuiesc studiate bine de tot ştiinţele naturale sau cartea *Izvoarele bunei stări economice,* apărută în editura Koci, carte în care la fiecare pagină întîlneşti cuvintele: vită, porc, scroafă. În ultima vreme vedem însă că cercurile noastre militare înaintate introduc noi epitete pentru recruţi: la compania a unsprezecea, caporalul Althof foloseşte expresia

„capră de Engadin”, sergentul Muller, învăţător neamţ din munţii Kasper, obişnuieşte să-şi gratuleze recruţii cu epitetul „putori cehe”: plutonierul Sondernummer preferă în special expresii ca „broască ţestoasă”, „porc de York”, făgăduind în acelaşi timp că fiecare recrut va fi împăiat. Şi toate astea le spune cu atîta pricepere şi lux de amănunte, de parcă ar descinde dintr-o familie de naturalişti care se ocupă cu împăiatul animalelor. Toţi galonaţii ăştia se străduiesc să insufle dragostea de patrie folosind metode speciale, cum ar fi zbieretele şi dansul în jurul recruţilor, un dans războinic, amintind de sălbaticii din Africa, cînd se pregătesc să sacrifice o antilopă nevinovată sau să pună la frigare un misionar, preparat pentru ospăţ. Se înţelege de la sine că soldaţii nemţi sînt scutiţi de toate astea. Cînd plutonierul Sondernummer se referă la *„saubande”*[102] are el grijă să adauge repede şi *„die tschechische”* [103], pentru ca nu cumva, Doamne fereşte, nemţii să aibă impresia că se referă şi la ei şi să se simtă jigniţi. În timpul acestor ceremonii, toţi gradaţii de la compania a unsprezecea holbează ochii furioşi, amintind de sărmanul cîine care din lăcomie înghite ciuperca muiată în clei, care îi rămîne în gît şi n-o mai poate da afară. O dată, mi-a fost dat să ascult o conversaţie interesantă între sergentul Muller şi caporalul Althof, despre metodele care trebuie folosite în instruirea rezerviştilor. În această convorbire reveneau mereu, la fiecare clipă, cuvintele: *ein Paar Ohrfeigen*[104]. Credeam, la început, că se întîmplase ceva între ei, că se destramă unitatea militară germană; dar m-am înşelat amarnic. Nu era vorba decît de bieţii soldaţi.

„Cînd un porc de ceh, îl sfătuia grav caporalul Althof pe sergentul Muller, nu învaţă nici după treizeci de *«nieder»* [105] să stea drept ca o lumînare, apăi nu-i de ajuns să-i dai numai cîteva peste bot. Arde-i un pumn în burtă şi cu cealaltă mînă trage-i capela peste urechi, spunîndu-i: *«Kehrt cuch»* [106] şi cînd se întoarce îi scapi un picior în tîrtiţă; şi să vezi pe urmă ce drept o să stea, şi ce-o să se mai bucure *fahnrich* [107] Dauerling.”

— Şi acum, scumpe prieten, trebuie să-ţi spun cîte ceva despre Dauerling, continuă aspirantul. Recruţii de la compania a unsprezecea vorbesc despre el înfricoşaţi, cu spaima cu care ar povesti o bătrînică părăsită undeva la o fermă în Vestul sălbatic despre isprăvile unui faimos bandit mexican. Dauerling are o faimă de canibal din triburile de antropofagi australiene, care se mănîncă reciproc atunci cînd pică unii în mîna altora. Drumul vieţii lui e teribil. De abia născut, dădaca s-a împiedicat cu el în braţe şi micuţul Konrad Dauerling a căzut în căpşor. I se mai văd şi astăzi pe cap semnele căderii. Craniul lui are, într-o parte, o teşitură aidoma aceleia pe care ar lăsa-o o cometă ciocnindu-se de polul nord. Nimeni nu mai credea că are să iasă ceva de capul lui, chiar dacă are să reziste acestui şoc cerebral; numai tatăl băiatului, colonelul Dauerling, nu şi-a pierdut nădejdea, declarînd că toate se vor aranja, de vreme ce, cum e şi firesc, tînărul Dauerling, cînd

---

102 Bandă de ticăloşi (germ.)

103 Cehi (germ.).

104 O pereche de palme (germ.)

105 Culcat (germ.).

106 Stînga-mprejur (germ.)

107 Stegar (germ.).

va fi mare, va îmbrăţişa cariera armelor. După o bătălie crîncenă cu cele patru clase inferioare de liceu, pe care le-a urmat în particular, ajutat fiind de doi profesori, dintre care unul a încărunţit prea de timpuriu şi s-a tîmpit, iar al doilea, disperat, a vrut să se arunce din turnul bisericii Sfîntul Ştefan din Viena, tînărul Dauerling a ajuns la şcoala de cădeţi din Hainsburg. Din fericire, la şcoala de cădeţi nu se ţinea seama de educaţia anterioară, pe motiv că, în general, cultura nu prezintă nici un interes pentru ofiţerii activi din armata austriacă. Idealul militarului trebuie să fie numai jocul de-a soldaţii. Cultura are o înrîurire binefăcătoare asupra oamenilor, le poate înnobila sufletele, şi de aşa ceva, în armată, nu-i nevoie. Cu cît ofiţerimea e mai abrutizată, cu atît mai bine pentru armată.

Elevul Dauerling nu izbutea să ia o notă ca lumea nici măcar la materiile pe care, de bine de rău, ceilalţi le stăpîneau. Chiar şi în şcoala aceea şi-au putut da seama cu toţii că tînărul Dauerling căzuse în cap cînd era mic.

Răspunsurile sale la examen erau o dovadă elocventă a nenorocirii suferite; tîmpenia lor era atît de adîncă, încît erau privite ca modele de imbecilitate şi aiureală, iar profesorii nu-l mai numeau decît *„unser braver Trottel".* Prostia lui era atît de strălucită, încît îndreptăţea toate speranţele că peste cîteva decenii va ajunge la Academia Militară Tereziană sau la Ministerul de Război.

Cînd a izbucnit războiul şi toţi tinerii cadeţi au fost făcuţi *fahnrichf*, în actele de avansare ale cadeţilor de la Hainsburg s-a strecurat şi numele lui Konrad Dauerling. Şi aşa a ajuns, într-o bună zi, la regimentul 91 infanterie.

Aspirantul oftă, apoi continuă istorisirea:

— În editura Ministerului de Război a apărut o carte intitulată *Drill oder Erziehung*[108], în care Dauerling a citit că soldaţii trebuiesc ţinuţi sub teroare. Succesul instrucţiei depinde, cică, de gradul de teroare. Şi în activitatea lui el a avut întotdeauna succes. Soldaţii, ca să nu fie nevoiţi să-i asculte zbieretele, se prezentau cu grămada la vizita medicală. Din păcate însă şmecheria n-a prins. Fiecare soldat care se prezenta la vizită era pedepsit cu trei zile de carceră şi *verscharft* [109]. Ştii dumneata ce-i aia *verscharft*? Te goneşte toată ziua pe cîmpul de exerciţii şi, pe deasupra, noaptea te mai şi închide. Aşa se face că în compania lui Dauerling bolnavii au dispărut. Dauerling continuă să păstreze la exerciţii vocabularul de cazarmă, obişnuit, care începe cu cuvîntul porc şi se termină cu o ciudăţenie zoologică: porc de cîine. În acelaşi timp, dumnealui e şi foarte liberal, lăsînd soldaţilor libertatea de a hotărî. „Ce vrei, elefantule, două peste bot sau trei zile *verscharft*?" Dacă alegea cineva *verscharft* mai primea pe deasupra şi doi pumni în nas, pe care Dauerling îi însoţea cu următoarea explicaţie: „Laşule, îţi aperi rîtul? Ce-ai să faci cînd o începe să bubuie artileria grea?"

Odată, după ce a spart ochiul unui recrut, dumnealui s-a explicat: *„Pah, was fur Geschichten mit einem Kerl, muss so wie so krepieren"*[110]. Asta a spus-o şi feldmareşalul von Hotzendorf: *„Die Soldaten mussen so wie so krepieren".*

108 Muştruială sau educaţie (germ.)

109 Detenţiune aspră (germ.).

110 Ei, ce atîtea poveşti pentru un soldat, oricum, tot trebuie să crape (germ.)

Metoda preferată şi eficace a lui Dauerling este de a-i aduna pe soldaţii cehi la conferinţele sale, în care vorbeşte despre misiunea militară a Austriei, exprimîndu-şi cu acest prilej şi principiile generale de educaţie, începînd de la „manşete" şi terminînd cu spînzurătoarea şi împuşcarea. La începutul iernii, înainte de a intra în spital, aspiranţii făceau instrucţie alături de compania a unsprezecea. Într-o zi, în timpul repausului, Dauerling a ţinut recruţilor cehi următoarea cuvîntare:

„Ştiu, începu el, că sînteţi nişte derbedei şi că trebuie să vi se scoată din cap toate nebuniile. Cu ceha voastră nici la spînzurătoare n-ajungeţi. Comandantul nostru suprem este neamţ. Auziţi? *Himmellaudon, nieder!*"

Totul se rezumă la *„nieder".* Şi cum stăteau aşa, întinşi pe burtă, Dauerling se plimbă prin faţa lor şi le ţinu un discurs:

— *„Nieder"* rămîne *„nieder"*, porcilor ; chiar dacă ar fi să vă rămînă oasele acolo în mocirlă. Aflaţi că *„nieder"* exista încă pe timpul vechii Rome. Pe atunci toată lumea se încorpora la 17 ani şi făcea militărie pînă la 60; în timp de război se stătea cîte treizeci de ani pe front, iar ostaşii nu se tolăneau ca porcii prin cazărmi. Şi pe vremea aceea exista în armată un comandament unic şi o limbă unică. Ce credeţi voi, că ofiţerii romani ar fi înghiţit ca trupa să vorbească *etrurisch*[111] *?* Aşa că şi eu doresc ca toţi să răspundeţi nemţeşte şi nu în limba voastră pocită. Vedeţi ce bine vă stă culcaţi în noroi; şi acum închipuiţi-vă că unuia dintre voi nu i-ar mai place să zacă, şi s-ar ridica. Ce credeţi că i-aş face? I-aş rupe gura pînă la urechi, fiindcă asta ar însemna încălcarea ierarhiei, revoltă, împotrivire, contravenire la îndatorirea de bun soldat, încălcarea ordinii şi disciplinei, şi mai cu seamă dispreţ faţă de regulament, ceea ce înseamnă că pe un asemenea om îl aşteaptă ştreangul şi *„Verwirkung des Anspruches auf die Achtung der Standesgenossen"* [112].

O clipă, aspirantul tăcu. Apoi reluă, după ce, de bună seamă, în această scurtă pauză îşi organizase în minte tema zugrăvirii atmosferei din cazarmă.

— Povestea asta s-a întîmplat pe vremea comandantului Adamicek, un om complet apatic. Cînd era la biroul lui, privea de obicei undeva în gol, ca un nebun taciturn, iar faţa lui arăta, de parcă ar fi vrut să spună: „Muştelor, fiţi bune, devoraţi-mă". Într-o bună zi a ieşit la raport un soldat din compania a unsprezecea pentru a se plînge că în seara anterioară fusese insultat, pe stradă, de *fahnrich* Dauerling, care-l făcuse „porc de ceh". În civil, soldatul ăsta era legător de cărţi şi ţinea foarte mult la demnitatea naţională.

— Care va să zică, aşa stau lucrurile, începu comandantul Adamicek, cu vocea lui domoală — vorbea întotdeauna încet. Aşa ţi-a spus aseară pe stradă ? Trebuie să constatăm dacă aveai învoire să părăseşti cazarma. *Abtreten!*

După un timp, Adamicek ordonă să fie chemat la el reclamantul:

— S-a constatat, îi comunică pe acelaşi ton moale, că în ziua aceea ai avut învoire să lipseşti din cazarmă pînă la orele zece; şi de aceea nu vei fi pedepsit. *Abtreten!*

---

111 Limba etruscă (germ.)
112 Aplicarea măsurilor cu privire la raporturile dintre ostaşii de acelaşi grad (germ.).

Căpitanului ăstuia îi ieşise vorba că are simţul dreptăţii, dragul meu! De aceea l-au expediat pe front, iar în locul lui a venit maiorul Wenzel. Ăsta era cu adevărat omul satanei cînd era vorba de aţîţări şovine, aşa că într-o bună zi i-a astupat gura lui *fahnrich* Dauerling. Nevasta maiorului Wenzel e cehă şi se teme ca de dracu de certuri între diferitele naţionalităţi. Cu ani în urmă, cînd era căpitan la Kutna Hora, s-a întîmplat odată la o beţie să înjure chelnerul de la hotel, făcîndu-l ceh murdar. Trebuie să-ţi spun însă că, în societate, căpitanul Wenzel vorbea numai ceheşte, ca şi acasă, şi că băieţii lui învaţă la o şcoală cehă. Dar ce să-i faci, cuvîntul a căzut, gazeta locală a făcut, pe chestia asta, mare tărăboi, şi după cîteva zile un deputat a depus o interpelare în parlament, la Viena, în legătură cu purtarea căpitanului Wenzel faţă de chelnerul de la hotel. Pe chestia asta, Wenzel a avut de îndurat mari neplăceri, pentru că tărăşenia s-a întîmplat tocmai în perioada cînd parlamentul discuta aprobarea bugetului militar, şi uite că deodată un căpitan beţiv din Kutna Hora, pe nume Wenzel, vine să încurce iţele.

Mai tîrziu Wenzel a aflat că toate necazurile i se trăgeau de la unul Zitko, *Kadetstellvertreter* de la unităţile de aspiranţi. El fusese cel care scrisese articolul la gazetă, pentru că el şi căpitanul Wenzel se duşmăneau de moarte, de cînd Zitko se apucase, într-o societate în care se afla şi căpitanul Wenzel, să filozofeze afirmând că e de ajuns să cuprinzi cu ochii natura, să priveşti norii acoperind orizontul, să vezi munţii înălţîndu-se semeţ în zare, să asculţi în pădure zgomotul cascadelor şi cîntecul păsărelelor; că este de ajuns să te gîndeşti la toate astea, pentru a-ţi da seama ce înseamnă un căpitan faţă de măreţia naturii. Un zero, ca orice *Kadet-stellvertreter.*

Şi cum în ziua aceea domnii ofiţeri erau cu toţii bine afumaţi, căpitanul Wenzel a vrut să-l stîlcească în bătaie pe nenorocitul filozof Zitko. Duşmănia a luat proporţii din ce în ce mai mari şi căpitanul Wenzel nu scăpa nici un prilej să-l persecute pe Zitko, cu atît mai mult cu cît maxima cadetului s-a transformat în zicala: „Ce e căpitanul Wenzel faţă de măreţia naturii?” despre care în Kutna Hora toată lumea ştia.

— Am să-l fac pe netrebnicul ăsta să se sinucidă, spunea Wenzel. Dar Zitko părăsi cariera armelor şi-şi continuă studiile de filozofie. De atunci datează furia maiorului Wenzel împotriva tinerilor ofiţeri. Nici măcar locotenenţii nu sînt apăraţi de furia lui. Aşa că ce să mai vorbim de cădeţi şi aspiranţi?

— Îi strivesc ca pe nişte ploşniţe, spunea Wenzel, şi vai de „*fahnrichul”* care ar scoate pe cineva la raport pentru te miri ce. Maiorul Wenzel ia în consideraţie numai vinile mari şi grave, cum ar fi, de pildă: să adormi cînd eşti de gardă lîngă poarta pulberăriei, sau să săvîrşeşti ceva şi mai grav, ca, de pildă, să adormi sus pe zidul cazărmii Marinska cînd încerci să-l sari noaptea; să te laşi înhăţat în timpul nopţii de patrula *landwehrului* sau a artileriei; pe scurt, cînd săvîrşeşti unul din păcatele care fac regimentul de ruşine.

— Pentru numele lui Cristos! l-am auzit odată urlînd pe săli; va să zică, pentru a treia oară l-a prins patrula *landwehrului.* La răcoare cu bestia, imediat! Dobitocul trebuie îndepărtat din cazarmă. Trimiteţi-l undeva la corvoadă, să care gunoi. Şi nici

nu s-a luat la bătaie cu ei! Halal ostaşi, ţucălari! De mâncare nimic pînă poimîine; scoateţi-i salteaua şi băgaţi-l la carceră, fără pătură, puşlamaua!

Şi acum imaginează-ţi, scumpe prietene, că de cum a sosit dobitocul de Dauerling a scos la raportul batalionului pe un ostaş care, chipurile, nu l-ar fi salutat intenţionat, în timp ce dumnealui, Dauerling, trecea prin piaţă, duminică după-amiază, în cupeu, în compania unei domnişoare!

În ziua aceea, după cum povestesc subofiţerii, raportul pe batalion a fost o adevărată descărcare de fulgere şi trăsnete; furierul batalionului a rupt-o la fugă cu condica în mînă, în timp ce maiorul Wenzel zbiera la Dauerling:

— Să nu mai aud de porcării de astea, *himmeldonnerwetter!* Vă interzic! Ştii dumneata, domnule *fahnrich,* ce înseamnă raportul pe batalion? Raportul pe batalion nu este un *schweinfest*[113] ! Cum putea să te vadă omul pe dumneata, cînd treceai prin piaţă în caleaşcă? Dumneata nu ştii că trebuie să-ţi saluţi superiorii pe care îi întîlneşti? Asta nu înseamnă de loc că soldatul trebuie să-şi sucească capul ca o cioară ca să-l descopere pe domnul *fahnrich,* care trece cu birja prin piaţă. Te rog, să taci! Raportul pe batalion este o chestiune foarte serioasă. Dacă soldatul ţi-a declarat că nu te-a văzut, pentru că tocmai în clipa aceea mă saluta pe mine, care mă aflam pe corso, deci era cu faţa spre mine, mă înţelegi, spre maiorul Wenzel, şi că nu putea deci să se uite înapoi spre vehiculul în care te aflai dumneata, eu cred că trebuie să-i dai crezare. Pe viitor, te-aş ruga să nu mă mai deranjezi cu asemenea fleacuri.

— De atunci, Dauerling s-a schimbat, adăugă aspirantul, căscînd. Ei şi-acum să dormim ca să fim odihniţi pentru *regimentsraport.* Am vrut doar să-ţi arăt, în parte, cam cum se prezintă situaţia la regiment. Colonelul Schroder nu-l înghite pe maiorul Wenzel. În general, colonelul e un tip ciudat. Căpitanul Sagner, comandantul şcolii de aspiranţi, vede în Schroder adevăratul tip de ostaş, deşi nimic nu-l înspăimîntă mai tare pe colonelul Schroder decît gîndul că ar putea fi trimis pe front. Sagner e un şmecher fără pereche şi, la fel cu Schroder, nu-i înghite pe ofiţerii de rezervă. Obişnuieşte să-i numească civili puturoşi... La aspiranţi se uită ca la nişte fiare sălbatice, care trebuiesc transformate în maşini militare, pentru a li se agăţa steluţe pe epoleţi şi a fi expediaţi pe front spre a fi masacraţi în locul ofiţerilor activi care trebuiesc păstraţi, cu grijă, de prăsilă.

De altfel, continuă aspirantul, învelindu-se cu pătura, totul miroase în armată a putregai. Masele, îngrozite încă, nu şi-au revenit în fire. Acum mai merg ele cu ochii închişi spre a fi masacrate şi, cînd vreunul e nimerit de un glonte, spune doar în şoaptă: „Mămica...” Nu există eroi dragul meu; există numai vite mînate la abator şi măcelari cuibăriţi pe la statul-major. Dar pînă la urmă tot o să izbucnească revolta şi ce păruială frumoasă o să mai iasă... Pînă atunci, trăiască armata! Noapte bună!

Aspirantul tăcu. Se suci un timp sub pătură, pînă ce-şi găsi locul, apoi întrebă:

— Dormi, camarade?

— Nu dorm, răspunse Švejk, mă gîndesc.

— La ce te gîndeşti, camarade?

---

113 Festin cu prilejul tăierii porcului (germ.).

— La marea medalie de argint pentru bărbăţie, pe care a primit-o unul Mlicko, tîmplar de pe strada Vavrova, din Praga, pentru că a fost cel dintîi soldat din regimentul lui căruia o grenadă i-a retezat piciorul, la începutul războiului. S-a învîrtit de un picior de lemn, şi peste tot pe unde se ducea, începea să se fălească cu medalia lui, arătînd că e cel dintîi invalid al regimentului. Într-o seară a venit şi el la cîrciuma „Apollo” din cartierul Vinohrady şi acolo s-a luat la ceartă cu nişte parlagii de la abator, care, pînă la urmă, i-au smuls piciorul de lemn şi l-au altoit cu el în cap. Cel care i-l smulsese nu ştia că era de lemn, aşa că de spaimă a leşinat. La circumscripţia de poliţie i-au pus la loc piciorul, dar de atunci a prins atîta mînie pe marea medalie de argint pentru bărbăţie, încît s-a dus s-o amaneteze la „Muntele de pietate”, unde l-au reţinut cu medalie cu tot. A avut destule necazuri pe chestia asta. A fost judecat de un fel de tribunal de onoare, anume făcut pentru invalizii de război, care l-a pedepsit cu ridicarea medaliei de argint, iar mai tîrziu chiar cu pierderea piciorului de lemn...

— Cum aşa?

— Foarte simplu. Într-o bună zi a venit la el acasă o comisie care i-a comunicat că nu e demn să poarte piciorul artificial, aşa că i l-au deşurubat şi pe aici le-a fost drumul, cu picior cu tot. Sau şi mai şi, continuă Švejk, e atunci cînd urmaşii vreunui căzut în război capătă pe neaşteptate o medalie, însoţită de un certificat cu indicaţia că le-a fost încredinţată că s-o agaţe undeva la loc de cinste. Pe strada Bozetech, din cartierul Visehrad, un părinte furios, care-şi pierduse băiatul pe front, crezînd că statul îşi bate joc de el, a agăţat medalia la privată. Un poliţist, care se folosea de aceeaşi privată, pe culoar, l-a denunţat pentru înaltă trădare, aşa că sărmanul a tras ponoasele.

— Asta arată, replică aspirantul, că gloria e egală cu zero. Nu demult la Viena a apărut o carte intitulată *Însemnările unui aspirant.* În ea am dat de poezia asta grozavă, în traducere cehă:

A fost odată un vajnic aspirant,
El viaţa pentru patrie şi-a dat
Şi pilda sa a dat-o şi altora, bucuros,
Cum pentru patrie să lupte curajos,

Dar vai, iată-i trupul pe afet,
Cu decoraţie, de căpitanu-i prinsă în piept,
Şi rugi fierbinţi spre cer s-au înălţat
Pentru acel ce pentru patrie viaţa şi-a dat.

— Am impresia, spuse aspirantul după o scurtă întrerupere, că spiritul nostru militar e pe ducă; de aceea, dragă prietene, propun ca, în întunericul nopţii, în tăcerea închisorii noastre, să cîntăm cîntecul tunarului Jaburko. Asta ridică moralul militar. Dar trebuie să urlăm, ca să se audă în toată cazarma Marianska. De aceea, aş fi de părere să ne aşezăm lîngă uşă.

Aşa încît peste puţin timp, din arest se auziră nişte zbierete, că se cutremurau ferestrele pe coridor:

...Şi lîngă tun stătea
şi într-una-l încă... încă...
şi lîngă tun stătea
şi-ntr-una-l încărca.
Dar iată zboară un obuz
şi-l lasă fără nici o mîna,
şi el tot calm stătea
şi-ntr-una-l încă... încă...
şi lîngă tun stătea
şi-ntr-una-l încărca.

Din curte se auziră zgomote de paşi şi glasuri omeneşti.

— Asta-i temnicierul, remarcă aspirantul, vine cu sublocotenentul Pelikan, care e azi de serviciu. E ofiţer de rezervă; mi-e bun prieten, îl cunosc de la asociaţia „Ceska Beseda”. În civil e contabil la o societate de asigurări. De la ăsta ne învîrtim de ţigări. Putem urla înainte, fără frică.

Şi din nou se auzi: *„Şi lîngă tun stătea”* etc.

Cînd uşa se deschise, temnicerul, enervat de bună seamă de prezenţa ofiţerului de serviciu, se răsti tăios:

— Hei, unde vă treziţi? La menajerie?!

— Pardon, răspunse aspirantul — aici e filiala orchestrei de la „Rudolfinum”, care dă un concert în folosul arestaţilor. Tocmai s-a terminat primul număr din program: „Simfonia războiului”.

— Ia lăsaţi-vă de fleacuri, interveni sublocotenentul Pelikan luînd o mină severă. Cred că ştiţi că începînd de la orele nouă trebuie să vă culcaţi şi să nu mai faceţi gălăgie. Numărul dumneavoastră de concert se aude pînă în piaţă.

— Raportez, domnule sublocotenent, replică aspirantul, că nu ne-am pregătit aşa cum se cuvine, şi dacă cumva vreo disonanţă v-a...

— Aşa face în fiecare seară, încercă temnicerul să-şi lovească duşmanul. Nu se poartă de loc ca un om inteligent!

— Nu vă supăraţi, domnule sublocotenent, îi curmă vorba aspirantul, aş dori să vorbesc cu dumneavoastră între patru ochi. Temnicerul să iasă şi să aştepte în dosul uşii.

Rămînînd singuri, aspirantul se adresă ofiţerului pe un ton amical:

— Haide, Franto, lasă-ne niscaiva ţigări. Sport? N-ai altele mai bune? Tu, ca sublocotenent... Pînă una-alta, îţi mulţumesc. Mai scoate şi cîteva chibrituri...

— Sport! repetă cu dispreţ aspirantul după plecarea ofiţerului. Chiar în nenorocire omul trebuie să-şi păstreze demnitatea. Ţine, camarade, fumează de noapte bună. Mîine ne aşteaptă judecata cea din urmă.

Totuşi înainte de a adormi, aspirantul nu uită să mai cînte:

— Văile şi munţii, stîncile înalte,
Mi-s prieteni dragi,
Dar nimic pe lume nu poate să-mi dea
Fata ce-am iubit.

*

Prezentîndu-l pe colonelul Schroder drept o bestie, aspirantul se înşelase, deoarece colonelul nu era cu totul lipsit de simţul dreptăţii care se manifesta, mai cu seamă după nopţile în care Schroder era satisfăcut de societatea în mijlocul căreia petrecuse în ajun, la restaurant. Şi cînd nu era satisfăcut?

În timp ce aspirantul făcea o critică nimicitoare condiţiilor de viaţă din cazarmă, colonelul Schroder petrecea la cazino în compania ofiţerilor săi şi tocmai îl asculta pe locotenentul Kretschmann, înapoiat de curînd din Serbia cu o rană la picior (îl împunsese o vacă), povestind cum privise de la postul de stat-major, pe lîngă care fusese ataşat, atacul dezlănţuit asupra poziţiilor sîrbeşti:

— Da... au ieşit din tranşee... înaintează pe toată linia, pe o lungime de doi kilometri, se avîntă, trecînd peste reţeaua de sîrmă ghimpată, şi se năpustesc asupra inamicului. Grenadele de mînă la brîu, măştile, puştile petrecute peste umăr, gata să deschidă focul, gata să dea lovitura. Şuieră gloanţele... din toate părţile. Cade un soldat, abia ieşit din tranşee; al doilea se prăbuşeşte peste o ridicătură de pămînt, un al treilea e doborît după câţiva paşi, dar trupurile camarazilor se avîntă mereu înainte... înainte, prin norul de praf şi fum. Inamicul ţinteşte în toate direcţiile, adăpostit în tranşee, în cazemate şi trage asupra noastră cu mitralierele. Şi iar cad soldaţii noştri. O grupă încearcă un asalt asupra postului de mitralieră inamic. E decimată... Dar camarazii atacă, mereu înainte... Uraaa! Cade un ofiţer. Nu se mai aud puştile infanteriei, se pregăteşte ceva îngrozitor. Iar cade o grupă întreagă şi iar se aud puştile automate ale inamicului: ratatatata... Cade... Iertaţi-mă... mai departe nu pot... sînt beat...

Ofiţerul cu piciorul rănit de cornul vacii amuţi şi rămase îndobitocit, pe scaun. Colonelul Schroder zîmbi binevoitor şi se întoarse spre căpitanul Spiro, care lovise cu pumnul în masă, de parcă ar fi vrut să se certe cu cineva, şi repeta într-una vorbe fără şir, din care nu se putea desluşi absolut nimic.

— Gîndiţi-vă bine, domnilor. Avem sub arme ulani ai miliţiei austriece miliţieni austrieci, armată teritorială, vînători bosnieci, vînători austrieci, infanterişti austrieci, infanterişti maghiari, puşcaşi imperiali tirolezi, infanterişti bosnieci, honvezi infanterişti, husari unguri, miliţie călare, vînători călări, dragoni, ulani, artilerişti genişti, sanitari, trenuri de luptă, marinari. înţelegeţi dumneavoastră? Şi Belgia? Prima şi a doua categorie formează armata operativă, a treia categorie este partea sedentară...

Căpitanul Spiro lovi cu pumnul în masă:

— Da! Armata teritorială are misiunea să asigure ordinea în ţară, pe timp de pace!

În acest timp, un tînăr ofiţer se străduia, depunînd mult zel, să-l convingă pe colonel de severitatea sa, declarînd cu voce puternică vecinului său:

— Tuberculoşii trebuiesc trimişi pe front; asta le face bine şi apoi e de preferat să cadă bolnavii decît cei sănătoşi.

Colonelul surîse, dar deodată se întunecă la faţă şi, întorcîndu-se către maiorul Wenzel, spuse:

— Am impresia că locotenentul-major Lukáš ne ocoleşte. De cînd a sosit, nu l-am văzut niciodată în mijlocul nostru.

— Dumnealui scrie poezioare, remarcă cu ironie căpitanul Sagner. Nici n-a sosit bine că s-a şi îndrăgostit de doamna inginer Schreiter, pe care a cunoscut-o la teatru.

Colonelul privi posomorit drept înainte:

— Se spune că ştie să cînte cuplete, adevărat?

— Încă din şcoala de cădeţi ne distra cu cuplete, răspunse căpitanul Sagner. Şi mai ştia şi o mulţime de anecdote cu mult haz, de ţi-era mai mare dragul să le asculţi; zău dacă-l înţeleg de ce nu mai vine printre noi.

Colonelul dădu întristat din cap:

— Da, da. Astăzi nu mai există adevărată camaraderie, îmi amintesc că, înainte vreme, fiecare dintre noi, ofiţerii, ne străduiam să contribuim cu ceva la distracţia de la cazino. Îmi aduc aminte, de pildă, că odată un locotenent, Dankl, s-a despuiat pînă la piele, s-a întins pe duşumea, şi-a înfipt în dos o coadă de scrumbie, şi ne-a prezentat „sirena mării”. Un altul, locotenentul Schleisner, ştia să ciulească urechile şi să necheze ca un armăsar, să imite la perfecţie mieunatul pisicilor şi zumzetul bondarului. Îmi aduc aminte şi de căpitanul Skoday. Ori de cîte ori îi ce-ream, aducea fete la cazino; erau trei surori pe care le dresase ca pe nişte cîini. Le urca pe masă şi ele se despuiau în faţa noastră, dansau în ritmul muzicii. Era o melodie scurtă şi cinste lui: capelmaistrul era la înălţime. Ehei, şi să fi văzut ce făcea cu ele pe canapea!... Odată a poruncit să se aducă o cadă cu apă caldă în mijlocul salonului, iar noi, pe rînd, unul după altul, a trebuit să ne scăldăm cu fetiţele acelea, şi el ne fotografia.

Amintindu-şi de toate acestea, colonelul Schroder zîmbi fericit.

— Şi ce pariuri făceam în cadă, continuă el plescăind din limbă libidinos şi agitîndu-se pe scaun. Dar azi? Asta-i distracţie? Cupletistul nici nu vine printre noi. Iar tinerii ofiţeri de astăzi nici măcar să bea nu ştiu. Nu-s încă orele douăsprezece şi, după cum bine vedeţi, cinci zac sub masă, beţi turtă. Au fost timpuri cînd stăteam în local cîte două zile, şi cu cît beam mai mult, cu atît eram mai treji, şi turnam în noi fără încetare bere, vin, lichioruri. Astăzi nu mai există adevăratul spirit militar. Dracu ştie care o fi cauza. Nici o vorbă de duh; numai şi numai poveşti fără cap şi fără coadă. Ascultaţi cum vorbesc cei din capătul mesei despre America. Fiţi atenţi.

De la celălalt capăt al mesei se auzea o voce stridentă, care striga:

— America nu poate intra în război. Americanii şi englezii sînt la cuţite. America nu e pregătită de război.

Colonelul Schroder oftă adînc şi remarcă:

— Asta-i pălăvrăgeala ofiţerilor de rezervă. Nu putea să-i ia dracul înainte de a ajunge aici? Pînă ieri, oamenii ăştia mai erau conţopişti pe undeva la vreo bancă, sau făceau cornete şi vindeau mirodenii, sare de lămîie şi cremă de ghete, sau povesteau copiilor la şcoală că foamea îi goneşte pe lupi din pădure; iar astăzi, dumnealor ar vrea să fie pe picior de egalitate cu ofiţerii activi, să înţeleagă totul şi să-şi bage nasul în toate. Şi cînd avem ofiţeri activi cum este locotenentul-major Lukáš, dumnealui nici nu catadicseşte să vie printre noi.

Colonelul plecă acasă prost dispus. A doua zi dimineaţă, cînd se trezi, se întunecă şi mai rău. În gazeta pe care o citea în pat, întîlnise la ştirile de pe front de cîteva ori aceeaşi frază, în care se preciza că „oştile noastre au fost retrase pe poziţii dinainte pregătite”. Apuseseră zilele „de glorie” ale armatei austriece, care semănau ca două picături de apă cu zilele de la Sabace.

Sub această impresie porni colonelul Schroder, la orele zece dimineaţa, spre acea faimoasă ceremonie pe care, poate pe bună dreptate, aspirantul o numise judecata din urmă.

Švejk şi aspirantul stăteau aliniaţi în curtea cazărmii şi-l aşteptau să sosească. Erau adunaţi subofiţeri, ofiţeri de serviciu, aghiotantul regimentului, sergentul furier de la cancelaria regimentului, cu actele învinuiţilor, pe care îi aştepta securea grea a justiţiei — *regimentsraport.*

În sfîrşit, colonelul îşi făcu apariţia, posomorît, însoţit de căpitanul Sagner de la şcoala de aspiranţi. Bătea nervos cu cravaşa în carâmbul cizmelor.

După ce primi raportul, trecu de cîteva ori, fără să scoată o vorbă, prin preajma lui Švejk şi a aspirantului, care făceau *rechtsschaut*[114], sau *linksschaut*[115]*,* după direcţia din care apărea colonelul. O făceau cu atîta conştiinciozitate, încît ar fi putut foarte bine să rămînă cu gîturile sucite, dat fiind că nervoasa plimbare a colonelului a durat destul de mult.

În sfîrşit, colonelul se opri în faţa aspirantului, care raportă:

— Sînt aspirantul...

— Ştiu, i-o reteză scurt colonelul. Capul răutăţilor în şcoala de aspiranţi... Cu ce vă ocupaţi în civil? Aha! Studiaţi filozofia clasică? Aşadar, un intelectual depravat...

— Domnule căpitan, strigă către Sagner adună, te rog, toată şcoala de aspiranţi. Bineînţeles, continuă el apoi, adresîndu-se din nou învinuitului, domnişorul face parte din tagma studenţilor în filozofie, cu care noi trebuie să ne murdărim mîinile aici. *Kehrt euch!* Nici nu mă îndoiam: faldurile mantalei în dezordine arată, de parcă acum ar fi venit de la fete, sau s-ar fi tăvălit prin bordel. Stai, băieţaşule, că te învăţ eu...

Elevii şcolii de aspiranţi intrară în curtea regimentului.

— În careu! ordonă colonelul, şi elevii se încolonară într-un careu strîns, în jurul împricinaţilor şi al colonelului.

---

114 Capul la dreapta (germ.).

115 Capul la stînga (germ.)

— Ia uitaţi-vă la omul ăsta, începu el să zbiere, arătînd cu cravaşa spre aspirant. Beţivul ăsta a băut cinstea voastră de aspiranţi, în care trebuie să fie educate cadrele de ofiţeri fruntaşi, care să conducă trupele spre glorie, pe cîmpul de bătălie. Dar vă întreb, unde ar fi în stare să-şi conducă oamenii acest beţivan? Dintr-o cîrciumă în alta. Ar bea, cu neruşinare, toată raţia de rom a ostaşilor… Poţi să spui ceva în apărarea dumitale? Nu poţi. Uitaţi-vă la el. Nu-i în stare să spună ceva nici măcar pentru propria lui apărare, şi în civil studiază filozofia clasică. Într-adevăr, ce-i drept, *un caz clasic.*

Colonelul rosti ultimele cuvinte rar şi apăsat, cu tîlc, şi după ce scuipă dispreţuitor, reluă:

— Un filozof clasic, care în stare de beţie se leagă noaptea de ofiţeri, smulgîndu-le chipiul de pe cap. *Mensch!*[116] Norocul dumitale că n-a fost vorba decît de un *ofiţer de artilerie*!

În aceste cuvinte era concentrată toată ura pe care cei de la 91 infanterie o nutreau faţă de regimentul de artilerie din Budejovice. Vai şi amar de artileristul care pica noaptea în mîinile patrulei regimentului 91, sau viceversa. Această ură grozavă, neîmpăcată, transmisă din contingent în contingent, se concretiza prin răzbunări sîngeroase, sub formă de vendeta, fiind alimentată de ambele părţi de tradiţionalele povestiri despre artileriştii aruncaţi în Vltava de către infanterişti, şi viceversa, despre încăierările de la „Port-Arthur”, de la „Trandafirul” şi de pe alte multe localuri de petrecere din metropola Cehiei de miazăzi.

— Nu încape îndoială, continuă colonelul, că o asemenea faptă trebuie pedepsită exemplar; omul ăsta trebuie eliminat din şcoala de aspiranţi şi nimicit din punct de vedere moral. Avem, slavă Domnului, destui intelectuali din ăştia în armată. Furier!

Furierul de la cancelaria regimentului se apropie grav, cu dosarele şi cu un creion în mînă.

În curte domnea o tăcere care semăna cu liniştea mormîntală care se aşterne în sala tribunalului, în clipa cînd preşedintele se pregăteşte să rostească: „Ascultaţi sentinţa!”

Cu o astfel de voce solemnă rosti colonelul sentinţa:

— Aspirantul Marek se condamnă la douăzeci şi una de zile *verscharft*; iar după ispăşirea pedepsei se va trimite la bucătărie să cureţe cartofi.

Apoi, întorcîndu-se spre elevii şcolii de aspiranţi, le ordonă încolonarea şi plecarea. Elevii se încolonară repede în rînduri de cîte patru şi o porniră în marş.

Cu acest prilej, colonelul atrase serios atenţia căpitanului că elevii nu băteau bine talpa, şi-i ordonă să facă cu ei după-amiază o jumătate de oră de marş.

— Trebuie să zbîrnîie, domnule căpitan. O clipă, te rog, mai aveam ceva să vă spun; era cît pe ce să uit: întreaga şcoală rămîne consemnată în cazarmă timp de cinci zile, ca să nu-l uite niciodată pe fostul lor coleg, pe acest derbedeu care se numeşte Marek.

---

116 Omule ! (Germ.)

În acest timp, derbedeul de Marek, care stătea alături de Švejk, privea drept înainte, foarte satisfăcut. Chilipir mai mare pentru el, nici că se putea. Hotărît, medita el, e de o mie de ori mai bine să cureţi cartofi la bucătărie, să rotunjeşti găluşte şi să cureţi oase, decît să zbieri cît te ţin bojocii, sub focul vijelios al inamicului: *Einzelanfallen! Bajonettauf!*

Terminînd convorbirea cu căpitanul Sagner, colonelul Schroder se întoarse spre Švejk, se opri în faţa lui şi se uită la el, mult şi stăruitor. În clipa aceea, chipul lui Švejk se prezenta în toată splendoarea lui: faţa-i zîmbitoare, încadrată de urechile mari ieşite de sub capela îndesată, exprima siguranţă de sine şi totală nevinovăţie. Ochii lui păreau că întreabă: „Nu vă supăraţi, am făcut vreun rău? Sînt eu vinovat cu ceva?”

Iar colonelul sintetiză toate observaţiile sale într-o singură întrebare pe care o adresă furierului:

— Idiot?

— Cu respect vă raportez, domnule *oberst,* idiot, răspunse Švejk în locul furierului.

Colonelul Schroder făcu un semn aghiotantului şi se retraseră amîndoi într-o parte. Apoi îl chemă pe furier şi cercetară împreună dosarul lui Švejk.

— Aha, spuse în cele din urmă colonelul; care va să zică, ăsta e faimoasa ordonanţă a locotenentului Lukáš, pe care, după cum reiese din raportul lui, a pierdut-o la Tabor. Cred că domnii ofiţeri ar face bine să se ocupe personal de educaţia ordonanţelor. Dacă domnul locotenent-major Lukáš a ştiut să-şi aleagă ca ordonanţă un idiot atît de notoriu, n-are decît să se frece pe cap cu el. Are destul timp liber pentru că tot nu iese nicăieri. Nu-i aşa că nici dumneata nu l-ai văzut vreodată în societatea noastră? Aşa e? Ei bine, atunci nu încape nici o îndoială că are destulă vreme să-şi strunească ordonanţa.

Colonelul se apropie de Švejk şi, privindu-i o clipă chipul candid, îi spuse:

— Vită încălţată! Ai să faci trei zile *verscharft* şi, după ce ispăşeşti pedeapsa, te prezinţi la locotenentul-major Lukáš.

Aşa se făcu că Švejk se întîlni din nou cu aspirantul în arestul regimentului, iar locotenentul-major Lukáš avu o nespusă bucurie, cînd colonelul îl pofti la el spre a-i comunica următoarele:

— Domnule locotenent-major, după cîte ştiu, cu o săptămînă în urmă, îndată după sosirea dumneavoastră la regiment, mi-aţi înaintat un raport în care cereaţi să vi se dea o ordonanţă, întrucît ordonanţa pe care aţi avut-o s-a pierdut în gara Tabor. Dat fiind că s-a înapoiat...

— Domnule colonel... se auzi glasul rugător al locotenentului-major Lukáš.

— Am hotărît, continuă apăsat colonelul, să-l bag la arest trei zile, iar după aceea vi-l înapoiez...

Copleşit, locotenentul-major. Lukáš părăsi cancelaria.

*

În cele trei zile petrecute în tovărăşia aspirantului Marek, Švejk se distră de minune. În fiecare seară organizau manifestări patriotice.

În fiecare noapte, din întunericul închisorii se auzea răsunînd imnul imperial *Gott erhalte unser Kaiser* [117], cîntecul *Prinz Eugen, der edle Ritter*[118] şi o serie întreagă de alte cîntece ostăşeşti. Ori de cîte ori venea temnicerul să-i astîmpere, era întîmpinat cu următorul cuplet:

Bătrînul nostru temnicier,
Nu are loc de veci *în cer.*
Ştiut fiind că locul lui
E tocma-n iadul dracului.
Chiar necuratul îl va duce,
Cu teleguţa — să-l usuce.
Ş-apoi, tăind din el surcele
Pe draci va încălzi cu ele.

Iar pe perete, deasupra laviţei, aspirantul desenă portretul temnicerului, sub care scrisese textul unui cîntec vechi:

Cînd la Praga mă duceam cîrnaţi să cer
Pe şosea un măscărici am întîlnit...
Nu era el măscărici, ci temnicer;
Mă muşca, dacă la timp n-aş fi fugit.

Şi în timp ce arestaţii se distrau în fel şi chip, întărîtînd temnicerul, aşa cum se întărîtă la Sevilla taurii de Andaluzia cu basmaua roşie, locotenentul-major Lukáš aştepta cu nelinişte reîntoarcerea lui Švejk care să-l anunţe că reintră în serviciul lui.

---

117 Ocroteşte-l, Doamne, pe împăratul nostru. (germ).
118 Prinţul Eugen, nobilul cavaler (germ.).

III
Păţaniile lui Švejk la Kiralyhid

Regimentul 91 infanterie a fost transferat la Most pe Litava-Kiralyhid.

După trei zile de arest, numai cu trei ore înainte de a fi pus în libertate, Švejk şi teteristul au fost duşi la postul de gardă şi de acolo transportaţi la gară, sub escortă.

— De mult ştiam, îi spuse pe drum aspirantului, că vom fi transferaţi în Ungaria. Acolo se vor forma batalioanele de marş, soldaţii vor face exerciţii de tragere în cîmp, se vor părui cu maghiarii şi pe urmă vom pleca voioşi mai departe, în Carpaţi. Aici, la Budejovice, vor trimite, în locul nostru, o garnizoană ungurească, şi uite-aşa se vor amesteca rasele. Există de altfel o teorie care susţine că cel mai bun mijloc împotriva degenerării e siluirea fetelor aparţinînd altei naţiuni. Treaba asta au făcut-o suedezii şi spaniolii în timpul războiului de treizeci de ani, francezii, pe vremea lui Napoleon — şi acum în regiunea Budejovice o vor face maghiarii şi sînt sigur că nici nu vor trebui să recurgă la o siluire brutală. Pe măsură ce trece timpul, toate se aranjează cu binişorul. După părerea mea, nu va fi vorba decît de o simplă schimbare. Soldatul ceh se va culca cu fetişcanele maghiare, sărmanele noastre fetiţe vor strînge la pieptul lor pe soldaţii honvedului maghiar, iar peste cîteva veacuri antropologii se vor întreba surprinşi cum se face că pe malurile rîului Malsa au apărut oameni cu pometţii obrajilor proeminenţi.

— în general, remarcă Švejk, felul ăsta de împerecheri e foarte interesant. La Praga, cunosc un chelner negru, pe nume Cristian. Tatăl lui a fost regele Abisiniei. Regele ăsta s-a prezentat cîndva, ca număr de atracţie, la un circ din Praga, la Stvanice. Aici s-a îndrăgostit de el o profesoară care scria poezioare despre ciobani şi despre pîrîiaşele din pădure, în revista *Lady.* Dumneaei s-a dus cu el la hotel unde au păcătuit — cum se spune în *Sfîntă Scriptură* — şi grozav s-a minunat cînd a născut un băiat cu totul şi cu lotul alb. Da să vezi că, după paisprezece zile, băieţaşul a început să se bronzeze. Arămiu, arămiu, dar peste o lună a prins a se înnegri. Peste o jumătate de an s-a făcut tuciuriu ca taică-său — regele Abisiniei. L-au dus la clinica dermatologică să-l decoloreze, dar acolo au spus că pielea e veritabilă, neagră-tuciurie şi că nu-i nimic de făcut. Aşa de rău îşi pierduse capul maică-sa că a început să ceară pe la toate revistele reţete şi sfaturi împotriva negrelei, că pînă la urmă au umflat-o şi au dus-o la balamucul Katerina. Pe micuţul negru l-au dat la orfelinat unde se distrau de minune pe seama lui. Mai tîrziu s-a făcut chelner şi dansator prin cafenelele de noapte. Astăzi, de pe urma lui se nasc mulatri cehi cu mare succes la dame şi care nu mai sînt aşa de vopsiţi ca el. Un student în medicină, care venea pe la cîrciumă „La Potirul", ne-a povestit odată că socoteala nu-i chiar atît de simplă. O corcitură de asta plodeşte alte corcituri şi la urmă ajung să nu se mai deosebească de albi. Pe neaşteptate însă într-o generaţie oarecare apare iarăşi un negru. Închipuiţi-vă nenorocirea. Dumneata te însori cu o domnişoară. Bine. Javra e albă; albă de tot; şi deodată, pe nepusă masă, naşte un

negru. Şi dacă cumva, cu nouă luni în urmă, o fi fost la „Variete” să vadă întrecerile atletice la care a concurat şi vreun negru, de bună seamă că treaba asta te cam pune pe gînduri.

— Cazul negrului dumitale Cristian, spuse aspirantul, trebuie privit şi din punctul de vedere al războiului. Să zicem că pe negrul ăsta îl încorporează. Bun! E praghez şi ţine deci de regimentul 28. Cred că ai auzit că regimentul 28 a trecut la ruşi. Ce zici? Ce-ar spune ruşii dacă ar lua prizonier şi pe negrul Cristian? Ziarele ruseşti ar scrie, cu siguranţă, că Austria împinge în război trupele sale coloniale, pe care nu le are, şi că a ajuns să folosească rezervele de negri.

— Se spunea totuşi, interveni Švejk, că Austria are o colonie undeva, la miazănoapte. O ţară care se cheamă Ţara lui Franz Josef...

— Măi băieţi, lăsaţi chestiile astea, le atrase atenţia un soldat din escortă. Nu-i cuminte să vorbeşti astăzi despre o ţară a împăratului Franz Josef. Nu mai pomeniţi nici un nume... Aţi face mai bine dacă...

— N-ai decît să te uiţi pe hartă, îi tăie vorba aspirantul, şi ai să vezi că într-adevăr există ţara celui mai milostiv monarh al nostru, ţara lui Franz Josef. După datele statistice nu se găsesc în ea decît sloiuri care sînt aduse în ţară cu spărgătoarele de gheaţă, aparţinînd întreprinderilor frigorifice din Praga. Această industrie este foarte preţuită şi respectată pînă şi în străinătate, fiind o întreprindere rentabilă, dar în acelaşi timp şi primejdioasă. Primejdia cea mai mare e atunci cînd gheaţa este transportată din ţara împăratului Franz Josef prin cercul polar. Vă daţi seama de primejdie ?

Soldatul din escortă mormăi ceva nedesluşit, iar caporalul se apropie să audă mai bine expunerea aspirantului, care continuă cu toată seriozitatea:

— Această singură colonie a Austriei poate aproviziona cu gheaţă întreaga Europă, şi de aceea este un factor de mare importanţă în economia naţională. Bineînţeles, colonizarea merge destul de încet, pentru că unii din colonişti nu se prezintă, iar alţii mor îngheţaţi. Nu-i mai puţin adevărat că prin schimbarea condiţiilor climaterice, lucru de care sînt direct interesate Ministerul Comerţului şi Ministerul de Externe, sînt speranţe ca uriaşele suprafeţe de gheaţă să fie exploatate aşa cum se cuvine. În plus, vor fi construite cîteva hoteluri mari, care vor atrage mulţime de turişti. Bineînţeles că trebuiesc întreprinse lucrări de amenajare a drumurilor şi potecilor printre munţii de gheaţă, trebuiesc desenate indicatoarele turistice. Singura piedică, care îngreunează munca organelor noastre locale, sînt eschimoşii... Dumnealor nu vor, nici în ruptul capului, să înveţe limba germană, adăugă aspirantul, în timp ce caporalul era numai urechi.

Caporalul era activ. Ca civil fusese argat. Era tîmpit şi brutal, înfuleca tot ce-i cădea sub nas şi idealul său în viaţă era să aibă ciorba asigurată.

— Ministerul învăţămîntului, domnule caporal, a construit, pentru ei, o şcoală cu preţul unor uriaşe cheltuieli băneşti şi sacrificii omeneşti. Cinci arhitecţi au murit de irig...

— Zidarii au scăpat, îl întrerupse Švejk. S-au încălzit cu focul din lulele.

— Dar nu toţi, reluă teteristul. Doi din ei au avut ghinion şi, uitînd să mai tragă din lulea, lulelele s-au stins şi au trebuit să-i îngroape în gheaţă. Pînă la urmă însă şcoala tot a fost înălţată, din cărămizi de gheaţă şi beton armat, o combinaţie foarte rezistentă. Dar eschimoşii au făcut în jurul şcolii un foc cu lemnele adunate de la vapoarele comerciale naufragiate printre gheţari, şi şi-au atins scopul. Gheaţa pe care fusese construită clădirea s-a topit, şi întreaga şcoală, cu director cu tot şi cu reprezentantul guvernului care trebuia să asiste a doua zi la sfeştanie, s-a prăbuşit în mare. Nu s-a mai putut auzi decît strigătul reprezentantului guvernului, ajuns în apă pînă la gît: *„Gott strafe England”.* Acuma, cu siguranţă că vor trimite trupe care să-i pună la respect pe eschimoşi. Nu încape îndoială că războiul cu ei va fi foarte greu. Armatele noastre vor avea de furcă, mai ales cu urşii polari dresaţi de eschimoşi.

— Asta ne-ar mai lipsi acum, observă cu înţelepciune caporalul. Parcă n-ar fi destule invenţii de război. Să luăm, spre pildă, măştile de gaze. O tragi pe cap şi eşti gata otrăvit; aşa ne spuneau la *„Unteroffizierschule”*[119].

— Asta-i numai aşa, ca să ne sperie, interveni Švejk. Soldatul nu trebuie să se teamă de nimic pe lumea asta. Chiar dacă, în luptă, ai cădea să zicem într-o latrină, te lingi frumuşel cu limba şi te avînţi mai departe la atac; iar cu gazele otrăvitoare ne-am obişnuit cu toţii în cazarmă cînd ni se da pîine proaspătă şi mazăre cu hrişcă. Am auzit însă că ruşii au descoperit acum ceva grozav împotriva gradaţilor.

— Cred că e vorba de nişte curenţi electrici speciali, completă teteristul, care se pun în legătură cu steluţele de pe guler făcîndu-le să explodeze pentru că sînt din celuloid. Asta-i o nouă nenorocire pe capul nostru...

Cu toate că venea de la oi, caporalul pricepu în cele din urmă că cei doi îşi băteau joc de el şi plecă de lîngă ei în fruntea escortei.

De altfel se apropiau de gară, unde populaţia oraşului Budejovice aştepta să-şi ia rămas bun de la regimentul ei. E drept că această despărţire nu avea un caracter oficial, dar piaţa din faţa gării era plină de oamenii care aşteptau sosirea ostaşilor.

Interesul lui Švejk se concentră asupra mulţimii. Şi aşa cum se întîmplă mai întotdeauna, şi de data asta s-a întîmplat ca bravii soldaţi să vină în urmă, iar cei escortaţi sub baionete să sosească cei dintîi. Bravii soldaţi vor fi înghesuiţi mai tîrziu în vagoanele de vite, în timp ce Švejk şi aspirantul vor fi instalaţi într-un vagon special, anume pentru arestaţi, care, la trenurile militare, era ataşat de obicei la vagonul comandantului. Într-un astfel de vagon pentru arestaţi, locuri cîte pofteşti.

Švejk nu se putu stăpîni să nu strige către mulţime *„Nazdar!”*[120] şi să nu fluture capela. La această ieşire entuziastă a lui Švejk, mulţimea răspunse printr-un puternic *„Nazdar”* care se răspîndi mai departe, ecoul împrăştiindu-se în faţa gării, unde cei aflaţi departe de locul cu pricina începură să-şi spună: „Vin! Vin!”

Caporalul escortei se pierdu cu firea şi zbieră la Švejk să-şi ţină gura. Dar chemarea se răspîndea ca un nahlap. Jandarmii împingeau mulţimea silind-o să

119 Şcoala de subofiţeri (germ.)
120 Salut (ceha)

deschidă drum escortei, în timp ce oamenii nu conteneau să strige cît îi ţineau plămînii: *„Nazdar!”*, fluturîndu-şi şepcile şi pălăriile.

Era o manifestaţie în toată puterea cuvîntului. La ferestrele hotelului din faţa gării, nişte femei fluturau din batiste şi strigau: „Heil !” *„Nazdar*-ul” se amestecă şi cu un „heil” din rîndurile mulţimii, iar un entuziast care profită de acest prilej ca să strige: *„Nieder mit den Serben”* fu stîlcit în bătaie şi călcat niţel în picioare, chipurile într-o busculadă neintenţionată.

Ca o scînteie electrică se răspîndea mai departe zvonul: „Vin!”

Şi escorta înainta, în timp ce Švejk, dintre baionete, făcea binevoitor din mînă către mulţime, iar teteristul saluta grav, cu mîna la chipiu.

Ajunşi în cele din urmă la gară, se îndreptară spre trenul militar care le fusese indicat. Acolo îi aştepta fanfara „Asociaţiei de tir” al cărei capelmaistru, năucit de această neaşteptată manifestaţie, era gata-gata să intoneze *Gott erhalte unser Kaiser.* Din fericire, la momentul oportun, îşi făcu apariţia, cu gambeta neagră pe cap, *oberfeldkuratul* Lacina de la divizia a 7-a de cavalerie şi începu să facă puţină ordine.

Apariţia părintelui poate fi explicată foarte simplu. *Oberfeldkuratul* Lacina, spaima popotelor ofiţereşti, veşnic nesătul, mîncău şi hulpav, sosise de cu seară la Budejovice, din întîmplare, ca să participe la mica agapă de adio a ofiţerilor care plecau cu regimentul. Mîncase şi băuse cît zece şi într-o stare de îndoielnică luciditate se duse la popotă să mai cerşească de la bucătari niscaiva resturi de mîncare. Înfulecase şi acolo cantităţi respectabile de găluşte cu sos, devorase carnea de pe oase ca o pisică sălbatică şi, în cele din urmă, descoperind o sticlă de rom, o trase gîlgîind pe gît. Spre seară se întoarse să-şi ia rămas bun, acoperindu-se încă o dată de glorie, printr-o nouă beţie. Avea în această privinţă o experienţă bogată. La divizia a 7-a de cavalerie, ofiţerii trebuiau să-i plătească întotdeauna consumaţia.

Dimineaţa i se năzări că e de datoria lui să facă ordine, la plecarea primelor eşaloane ale regimentului. De aceea trecu în revistă mulţimea, iar la gară făcu atîta zarvă, încît ofiţerii însărcinaţi cu organizarea plecării se închiseră în biroul şefului de gară, ca să nu dea peste ei.

Iată cum şi-a putut face apariţia la momentul potrivit, în faţa gării, pentru a smulge bagheta din mîna şefului de fanfară care voia să dirijeze: „*Gott erhalte unser Kaiser”.*

— Halt, strigă el. Nu începeţi, pînă nu vă fac eu semn. Şi acum pe loc repaus, pînă revin.

Intră în gară şi se luă după escorta pe care o opri cu acelaşi: Halt!

— Încotro? îl întrebă cu asprime pe caporal, care nu mai ştia ce să facă.

În locul lui răspunse, cu voce blajină, Švejk.

— Sîntem duşi la Bruck; dacă domnul *oberfeldkurat* doreşte, poate merge cu noi.

— Asta am să şi fac, declară părintele şi, întorcîndu-se spre escortă, adăugă: Cine spune că nu pot să merg? *Vorwarts! Marsch!*

Cînd se văzu în vagonul arestaţilor, preotul de campanie se întinse pe banchetă. Inimosul Švejk îşi scoase mantaua şi o puse sub capul părintelui Lacina, ceea ce făcu pe aspirant să-i şoptească la ureche caporalului, înspăimîntat:

— Trebuie să avem grijă de *oberfeldkuraţii* noştri.

Părintele Lacina, întins comod pe bancă, începu să pălăvrăgească:

— Iahnia de ciuperci, domnilor, este cu atît mai bună, cu cît are mai multe ciuperci; dar ciupercile trebuiesc mai întîi prăjite cu ceapă şi abia după aceea se adaugă foile de dafin şi ceapa...

— Ceapa aţi binevoit s-o puneţi mai înainte, îl întrerupse aspirantul, sub privirile deznădăjduite ale caporalului, care vedea totuşi în părintele Lacina pe superiorul lui, cu toate că acesta era beat.

Situaţia caporalului era într-adevăr disperată.

— Da, sublinie Švejk. Domnul *oberfeldkurat* are toată dreptatea. Cu cît e mai multă ceapă, cu atît e mai bine. La Pokomerice era un berar care băga ceapă şi în bere; zicea că ceapa taie setea. Ceapa este, în general, un lucru grozav. Ceapa coaptă se pune şi la buboaie...

În acest timp, părintele Lacina vorbea cu jumătate de gură, ca din vis:

— Totul depinde de condimente; ce fel de condimente se pun şi în ce cantitate. Nimic nu trebuie să fie prea piperat, prea ardeiat...

Vorbea din ce în ce mai rar şi mai încet:

— Nici prea mul-te cu-i-şoare, nici lă-mî-ie, nici piper, nici...

Nu apucă să termine şi adormi, şuierînd pe nas în clipele cînd se oprea din sforăit.

Caporalul se uita la el încremenit, în vreme ce soldaţii din escortă rîdeau pe înfundate, pe băncile lor.

— Ăsta nu se trezeşte cu una cu două, făcu Švejk peste puţin timp; e beat turtă. De altfel e totuna, reluă el, spre disperarea caporalului, care îi făcea semne să tacă. N-ai ce-i face: e beat criţă, după toate regulile. Dumnealui are rang de căpitan. Oricare dintre *feldkuraţi,* fie că-i mai mare sau mai mic, are acest dar de la Dumnezeu: că se matufeşte la orice ocazie chiar în faţa Domnului. Eu am făcut serviciu la *feldkuratul* Katz; ăla era în stare să-şi bea şi nasul dintre ochi. Ce face ăsta acum, nu-i nimic faţă de ce făcea ăla... Am băut împreună artoforul şi potirul şi l-am fi băut poate chiar şi pe Dumnezeu-tatăl, clacă ne-ar fi dat careva ceva pe el.

Švejk se apropie de părintele Lacina, îl întoarse cu faţa la perete şi spuse cu aerul unui cunoscător:

— O să sforăie pînă la Bruck; apoi se întoarse la locul lui, însoţit de privirile deznădăjduite ale nefericitului caporal, care spuse cu şovăială în glas:

— Poate că ar fi bine să mă duc să anunţ...

— Lasă-te păgubaş, îl sfătui teteristul. Dumneata eşti *eskortenkomandant*[121], n-ai voie să te depărtezi de noi. De asemenea, potrivit regulamentului, n-ai voie să laşi pe nimeni din gardă să părăsească vagonul ca să se ducă să anunţe, atîta timp cît n-ai pentru el un înlocuitor. După cum vezi, situaţia e încurcată. Iar ca să dai de

---

121 Comandantul de escortă (germ.)

veste printr-un foc de armă, să vină cineva, nu merge, pentru că nu se întîmplă nimic deosebit. Pe de altă parte, regulamentul spune că în vagonul arestaţilor n-are dreptul să stea nici o persoană străină, în afară de arestaţi şi escorta care îi însoţeşte. Intrarea străinilor de serviciu, strict interzisă! Să vrei să ştergi orice urmă a încălcării regulamentului, aruncîndu-l pe *oberfeldkurat* din tren, în timpul mersului, nici asta nu se poate, pentru că există aici martori, care au văzut cînd l-ai lăsat să intre în vagonul în care n-avea ce căuta. Din treaba asta, domnule caporal, te alegi sigur cu degradarea.

Caporalul, uluit, ţinu să atragă atenţia că nu el îl chemase pe preotul de campanie în vagon, că venise de capul lui şi că, la urma urmei, îi era superior şi deci nu putea să-l împiedice.

— Aici, numai dumneata eşti superior, spuse pe un ton sentenţios aspirantul, iar Švejk ţinu să adauge:

— Chiar dacă împăratul ar fi dorit să meargă cu noi, dumneata n-ar fi trebuit să-i îngădui. Asta-i ca atunci cînd vine ofiţerul de serviciu la recrutul din post şi-l roagă să meargă să-i cumpere ţigări, şi el îl mai şi întreabă ce fel de ţigări doreşte să-i aducă. Pentru treburi din astea există *festung*[122].

Caporalul, înspăimântat, încercă să se apere timid, amintind că de fapt Švejk fusese cel dintîi care i-a spus *oberfeldkuratului* că poate să meargă cu ei.

— Eu, domnule caporal, pot să-mi îngădui orice, răspunse prompt Švejk, pentru că sînt idiot, dar din partea dumitale nimeni nu s-ar fi aşteptat la una ca asta.

— Sînteţi de mult în serviciul activ? îl întrebă pe caporal teteristul, cu un aer nepăsător.

— Al treilea an, răspunse caporalul. Urmează să fiu avansat.

— Acum poţi să-i pui cruce avansării, spuse cu cinism aspirantul. Află că din afacerea asta, te alegi sigur cu degradarea.

— De fapt totuna e, reintră Švejk în discuţie, să cazi subofiţer sau soldat prost... E drept însă că am auzit cum că pe degradaţi îi bagă în prima linie.

În clipa aceea, preotul de campanie se mişcă pe banchetă.

— Doarme dus, declară Švejk, după ce constată că toate erau în cea mai perfectă ordine cu *feldkuratul.* Cu siguranţă că visează ospeţe. Mi-e teamă numai să nu facă pe el. *Feldkuratul* meu, Otto Katz, cînd era beat, nu mai ştia ce face în somn. Odată...

Şi Švejk începu să povestească, atît de captivant şi cu atîta lux de amănunte, păţaniile sale cu preotul de campanie Otto Katz, încît nici nu băgară de seamă că trenul pornise.

Abia urletele din vagoanele din spate curmară firul vorbăriei lui Švejk. Compania a douăsprezecea, formată numai din soldaţi nemţi de la Krumlovsk şi din munţii Kasper, cînta în cor:

Wann ich kumm, wann ich kumm,

---

[122] Fortăreaţă (germ.)

Wann ich wieda, wieda, kumm. [123]

Iar din alt vagon, un disperat urla, luîndu-şi rămas bun de la oraşul Budevojice:

Und du, mein Schatz,
bleibst hier. [124]
Holario, holario, hola !

Scotea nişte triluri atît de înfiorătoare, încît tovarăşii săi se văzură nevoiţi să-l tragă cu forţa de la uşa deschisa a vagonului de vite.

— Mă mir, se adresă aspirantul caporalului, că la noi n-a venit încă inspecţia. Conform regulamentului, dumneata trebuia chiar din gară să ne anunţi comandantului care conduce trenul şi nu să te ocupi de un preot de campanie beat criţă.

Nefericitul caporal se încăpăţîna să tacă şi privea cu înverşunare stîlpii de telegraf care fugeau în direcţie opusă.

— Cînd stau şi mă gîndesc că nu sîntem anunţaţi nimănui, continuă implacabil aspirantul, şi că la prima staţie va veni, cu siguranţă, comandantul trenului, începe să fiarbă-n mine sîngele de ostaş. Dacă stau şi socotesc bine, noi sîntem aici ca nişte...

— Ţigani sau vagabonzi, interveni Švejk. Parcă ne-ar fi teamă de lumina lui Dumnezeu şi n-am avea voie să mergem nicăieri, de frică să nu ne închidă.

— În afară de asta, reluă teteristul, pe baza instrucţiunilor din 21 noiembrie 1879, la transportul deţinuţilor militari cu trenul trebuie respectate următoarele reguli: în primul rînd: „Vagonul arestaţilor trebuie să fie prevăzut cu gratii”. E limpede ca lumina soarelui că aşa trebuie să fie şi, precum se vede, dispoziţia a fost executată întocmai. Ne aflăm în spatele unor gratii perfecte. Asta ar fi deci în ordine. În al doilea rînd: „În completarea dispoziţiunilor imperiale din 21 noiembrie 1879, în fiecare vagon de arestaţi trebuie să existe privată. În caz contrar, vagonul trebuie prevăzut cu o găleată acoperită, pentru nevoile trupeşti mici şi mari ale arestaţilor şi ale însoţitorilor acestora.” De fapt, aici unde ne aflăm, nu poate fi vorba de un vagon de arestaţi în care să se poată instala un closet. Ne aflăm, pur şi simplu, într-un cupeu închis, izolat de lumea întreagă. Nu se vede nici măcar găleata...

— Vă puteţi face nevoile pe fereastră, răspunse cuprins de disperare caporalul.

— Uitaţi, replică Švejk, că nici un arestat nu are voie să se apropie de fereastră.

---

[123] Cînd am să viu, cînd am să viu,
Cînd am să mă reîntorc (germ.).

[124] Şi tu, comoara mea,
rămîi aici... (germ.).

— Pe urmă, în al treilea rînd, continuă necruţător teteristul, ar trebui să existe şi un vas cu apă de băut. Nici de vas nu v-aţi îngrijit. Apropo! Ştiţi în care staţie se vor împărţi raţiile de alimente? Nu ştiţi? Eram sigur că nu v-aţi interesat...

— După cum vedeţi, domnule caporal, remarcă Švejk, nu-i chiar atît de uşor să transporţi arestaţi. Trebuie să aveţi mare grijă de noi, că nu sîntem soldaţi de rînd, să ne purtăm singuri de grijă. Nouă trebuie să ni se aducă toate sub nas; pentru asta există dispoziţii şi paragrafe pe care fiecare trebuie să le respecte, căci altfel n-ar mai fi nici o ordine. „Omul arestat e ca un copil în faşă”, spunea întotdeauna un cunoscut vagabond. „El trebuie ferit de răceală, de supărare, ca să fie mulţumit de soarta lui şi să simtă că nimeni nu-i vrea răul, sărmanul”.

— De altfel, reluă Švejk peste o clipă, privindu-l prietenos pe caporal, te rog să fii bun şi să-mi spui cînd o să fie ceasul unsprezece.

Caporalul se uită întrebător la Švejk.

— Dacă nu mă înşel, domnule caporal, dumneata voiai sa mă întrebi de ce trebuie să-mi spui cînd va fi ora unsprezece. Pentru că, de la ora unsprezece, eu aparţin vagonului de vite, domnule caporal, spuse apăsat Švejk; şi continuă apoi, cu glas solemn: La *regimentsraport* am fost pedepsit cu trei zile de arest. Mi-am început pedeapsa la ora unsprezece şi astăzi la ora unsprezece trebuie să fiu eliberat. De la ora unsprezece nu mai am ce căuta aici. Nici un soldat nu poate fi închis mai mult decît i se cuvine, deoarece în armată trebuieşte respectată disciplina şi ordinea, domnule caporal.

După această lovitură neaşteptată, nefericitul caporal nu-şi mai putu reveni atît de curînd. În cele din urmă, obiectă că el nu primise nici un fel de hîrtii privitoare la deţinuţi.

— Dar, dragă domnule caporal, strigă teteristul, hîrtiile nu vin singure la comandantul escortei. Dacă muntele nu vine la Mohamed, atunci comandantul escortei trebuie să se ducă el după hîrtii. Hotărît, nu-ţi este îngăduit să reţii pe cineva care trebuie să fie pus în libertate. Pe de altă parte, potrivit regulamentului în vigoare, nimeni nu are voie să părăsească vagonul pentru arestaţi. Drept să-ţi spun, nu ştiu, zău, cum o să ieşi din situaţia asta blestemată. Acum e zece şi jumătate.

Teteristul băgă ceasul în buzunar, apoi reluă:

— Sînt foarte curios, domnule caporal, să ştiu ce-ai să faci peste o jumătate de ceas.

— Peste o jumătate de ceas aparţin vagonului de vite, repetă visător Švejk.

Zăpăcit şi copleşit, caporalul se întoarse către el şi-i spuse împăciuitor:

— Dacă nu vă deranjează, eu cred că aici e mult mai bine decît în vagonul de vite. Eu cred...

Fu întrerupt de strigatul, din somn, al *oberfeldkuratului*:

— Mai mult sos!

— Dormi, dormi, îi spuse cu bunătate Švejk, aşezîndu-i sub cap un colţ de manta care căzuse de pe bancă, îşi vede mai departe de-un vis frumos cu mîncare bună.

Iar aspirantul începu să cînte:

Nani, nani, puişor,
închide ochişorii tăi,
Dumnezeu să te păzească,
îngerul să te-ocrotească,
nani, nani, puişor.

Nenorocitul de caporal nu mai reacţiona la nimic. Privea îndobitocit, pe fereastră, peisajul, lăsînd lucrurile să se desfăşoare la voia întîmplării, într-o totală dezorganizare.

În acest timp, retraşi în colţul lor, soldaţii din escortă jucau „maso” şi loviturile „la spate” răsunau puternic. Cînd caporalul se uită într-acolo, „dosul” unui infanterist era îndreptat tocmai spre el, ademenitor. Caporalul oftă întristat şi se întoarse din nou spre fereastră.

Teteristul stătu pe gînduri cîteva clipe, apoi se adresă caporalului:

— Dumneata ai auzit de revista *Lumea animalelor*?

— Revista asta, răspunse caporalul, cu vizibilă bucurie că discuţia lunecase pe alt făgaş, o cumpăra cîrciumarul de la noi din sat, fiindcă iubea la nebunie caprele de Angora şi, cum toate i-au pierit, căuta sfaturi în revistă, cum să le îngrijească.

— Iubite prietene, începu teteristul, ceea ce am să-ţi spun acum are să-ţi dovedească dumitale că nimeni pe lumea asta nu este ferit de greşeală! Sînt încredinţat, domnilor din fund, că veţi înceta de a mai juca „maso”, fiindcă cele ce urmează să vă povestesc sînt lucruri foarte interesante, chiar prin aceea că multe expresii de specialitate nu le veţi înţelege. Am să vă istorisesc despre *Lumea animalelor*, ca să mai uităm de necazurile noastre de război.

Cum am devenit redactor la *Lumea animalelor,* la revista asta interesantă, e o întrebare destul de complicată care m-a frămîntat multă vreme, pînă cînd am ajuns la concluzia că lucrul nu s-a putut întîmpla decît într-un moment de necugetare, furat de dragostea ce o nutream faţă de vechiul meu prieten Hajek, care pînă atunci condusese cu cinste revista; îndrăgostindu-se de fetiţa domnului Fuchs, proprietarul revistei, acesta l-a gonit pe dată, avînd însă grija ca înainte de a pleca să-l roage a-i recomanda un redactor ca lumea.

După cum vedeţi, pe vremea aceea relaţiile de muncă erau foarte ciudate.

Cînd prietenul meu Hajek m-a prezentat proprietarului revistei, acesta m-a primit cu foarte multă căldură şi m-a întrebat dacă am oarecare noţiuni despre animale şi părea foarte încîntat de răspunsul meu în care i-am declarat că întotdeauna am preţuit foarte mult animalele, că am văzut în ele etapele de dezvoltare spre specia umană şi că, mai cu seamă în ceea ce priveşte ocrotirea animalelor, am respectat întotdeauna dorinţele şi năzuinţele lor. În fond, animalele nu cer altceva decît să fie sacrificate, pe cît posibil fără durere, înainte de a fi mîncate. Crapul se naşte cu ideea fixă că nu-i frumos din partea bucătăresei să-i spintece pîntecele de viu, iar obiceiul unora de a suci gîtul cocoşului este în

contradicţie cu principiile Societăţii pentru ocrotirea animalelor, care arată că păsările nu trebuie tăiate de mîini neîndemînatice. Aspectul închircit al mrenelor prăjite dovedeşte că muribundele protestează împotriva faptului că sînt prăjite de vii în margarină. A goni curcanul...

Cînd să-i vorbesc despre curcan, patronul m-a întrerupt şi m-a întrebat dacă mă pricep la păsări, cîini, iepuri de casă, albine, dacă cunosc diversitatea vieţii animalelor, dacă ştiu să tai din jurnale străine fotografii bune pentru a fi reproduse, să traduc articole de specialitate despre animale, să răsfoiesc prin lucrările lui Brehm ca să mă inspir, pentru a redacta, în colaborare cu el, articole de fond privitoare la viaţa animalelor. M-a întrebat de asemenea dacă aş putea să scriu despre schimbarea anotimpurilor, despre alergările de cai, despre vînătoare, despre dresarea cîinilor poliţişti, despre sărbătorile naţionale şi religioase, pe scurt — dacă aş fi în stare să am o privire gazetărească de ansamblu, pe care s-o sintetizez într-un scurt şi concis articolaş de fond.

I-am declarat că mă gîndisem la asta, că mă preocupase încă de mult ideea conducerii luminate a unei asemenea reviste cum este *Lumea animalelor* şi că pot face faţă, cu cinste, tuturor rubricilor, întrucît stăpînesc la perfecţie subiectele amintite. Strădania mea, i-am spus eu, va fi însă de a ridica revista la un nivel neobişnuit de înalt, printr-o reorganizare atît din punct de vedere al conţinutului, cît şi al orientării; să introduc rubrici noi, ca de pildă: „Colţul vesel al animalelor”, „Animalele despre animale”, urmărind în acelaşi timp, cu grijă, situaţia politică; să furnizez cititorilor surprize după surprize, pentru ca să nu aibă timp să-şi revie, trecînd de la un animal la altul. Rubrica „O zi din viaţa animalelor” trebuie să alterneze cu „Noul program pentru rezolvarea problemelor în legătură cu creşterea animalelor domestice” şi cu „Mişcarea vitelor cornute”.

M-a întrerupt din nou, declarînd că proiectele mele îl satisfac în totul şi că, dacă voi reuşi să realizez numai jumătate de ceea ce îmi propun, îmi va dărui o pereche de porumbei Wyandot, de la ultima expoziţie de păsări de la Berlin, care au obţinut premiul întîi, iar proprietarul, medalia de aur pentru împerechere excepţională.

Pot să vă spun că m-am străduit să-mi respect în revistă, programul de conducere, pe cît m-au ajutat puterile, ba încă la urmă am descoperit că articolele pe care le scriam depăşeau chiar cu mult competenţa mea.

În dorinţa de a oferi cititorilor ceva nou, am început sa inventez noi animale.

Am pornit de la principiul că, de pildă, elefantul, tigrul, leul, maimuţa, cîrtiţa, calul etc. sînt de mult creaturi prea cunoscute cititorilor revistei *Lumea animalelor* şi m-am gîndit că cititorul trebuie captivat cu ceva nou, cu noi descoperiri şi de aceea am încercat să le prezint o balenă cu pîntece de sulf. Acest nou tip de balenă nu depăşea mărimea unui batog, dar era prevăzută cu o băşică plină cu acid formic şi un canal special prin care balena mea cu pîntece de sulf lansa prin explozie, oricînd dorea, asupra peştilor mai mici pe care voia să-i înghită paralizîndu-i acid otrăvitor, căruia, mai tîrziu, savantul englez... nu-mi amintesc acum ce nume i-am dat — l-a numit „acid de balenă”. Untura de balenă era cunoscută de toată lumea, dar noul

acid a trezit atenţia cîtorva cititori, care au întrebat de firma care se ocupă cu prelucrarea acestui acid.

Pot să vă asigur că, în general, cititorii *Lumii animalelor* sînt foarte curioşi.

Curînd, după balena cu pîntecele de sulf, am descoperit, unele după altele, o serie întreagă de noi animale. Vă amintesc, în treacăt numai, printre altele de: foca-tărcată — un mamifer din neamul cangurului; boul suplu — un tip de vacă preistorică; infuzorul-sepia, înfăţişat ca un tip de guzgan... Animalele mele se înmulţeau de la o zi la alta. Mă minunam eu singur de succesele pe care le obţineam. Niciodată nu mi-am închipuit că regnul animal trebuia completat atît de mult şi că Brehm a putut să treacă cu vederea atîtea animale, în lucrarea sa *Viaţa animalelor.* Au ştiut oare Brehm şi toţi urmaşii lui despre liliacul meu de pe insula Islanda „liliacul nordic”; despre pisica mea domestică de pe culmea muntelui Kilimangiaro, pe care am numit-o „cerbul-pachiuha”?

Ce ştiuseră pînă atunci naturaliştii despre puricele inginerului Kuhn, descoperit de mine în chihlimbar; despre acest purice care era orb fiindcă trăia subteran pe spatele unei cîrtiţe preistorice, şi ea oarbă, pentru că — aşa cum am scris -— străbunica lui se împerechease cu un arici orb şi el, din grotele de la Adelsberg, care pe vremea aceea se întindeau pînă la Marea Baltică de azi?

Din pricina acestui eveniment lipsit de însemnătate se încinse o aprigă polemică între ziarele *Cas (Timpul)* şi *Cech (Cehul),* deoarece *Cech,* organ clerical, citînd, cu lux de amănunte, în foiletonul său, articolul meu despre puricele orb, trase următoarea concluzie: „Ceea ce Dumnezeu face, este bine făcut”. Dimpotrivă, cum era şi firesc, *Cas,* revistă pur realistă, distruse puricele meu o dată cu preasfinţitul ziar *Cech* şi din clipa aceea se părea că mă părăseşte steaua de inventator şi descoperitor de noi creaturi.

Abonaţii revistei *Lumea animalelor* începură să se neliniştească.

Această nelinişte a fost stîrnită de scurtele mele note despre apicultură şi avicultură, în care dezvoltam o nouă teorie personală, care a produs o adevărată furie, deoarece aplicînd sfaturile mele simple, cunoscutul apicultor Pazourek a murit de apoplexie, în timp ce în regiunile Sumava şi Podkrkonose stupăritul a dispărut cu desăvîrşire. În păsări a dat molima şi, ce mai tura-vura, au pierit cu duiumul. Abonaţii îmi scriau scrisori de ameninţare şi refuzau primirea revistei.

Văzînd cum stau lucrurile, am schimbat sfera de activitate şi m-am lansat în domeniul păsărilor sălbatice. Îmi amintesc şi acum de scandalul meu cu redactorul-şef al ziarului agricol *Selsky Obzor*[125], deputatul clerical Josef M. Kadlcak!

Decupasem din revista engleză *Country Life*[126] fotografia unei păsărele cocoţate într-un nuc. Am botezat-o „nuculeană”, aşa cum, în mod logic, n-aş fi stat o clipă la îndoială să scriu că pasărea care sta pe o creangă de ienupăr se numeşte „ienuperuţ”, sau la nevoie „ienuperuţă”.

---

125 Orizontul ţăranilor.

126 Viaţa rurală.

Şi să vedeţi ce s-a întîmplat... Domnul Kadlcak a îndrăznit să mă atace, printr-o carte poştală obişnuită, în care îmi atrăgea atenţia că pasărea respectivă nu era o „nuculeană”, ci o gaiţă, pasăre căreia în traducere germană îi spune *Eichelhaher.*

I-am scris o scrisoare în care i-am expus în întregime teoria mea despre „nuculeană”, împănîndu-mi expunerea cu multe înjurături şi citate inventate din Brehm.

Deputatul Kadlcak mi-a răspuns în *Selsky Obzor* printr-un articol de fond.

Şeful meu, domnul Fuchs, se afla ca de obicei la cafenea şi citea gazetele de provincie, pentru că în ultima vreme începuse să urmărească cu multă atenţie aluziile pe care presa provincială le făcea la adresa captivantelor mele articole, apărute în *Lumea animalelor.* Cînd m-am dus la el, mi-a arătat ziarul cu pricina, *Selsky Obzor,* care se afla pe masă şi mi-a spus, aproape în şoaptă, privindu-mă cu ochii lui trişti, să citesc.

Am citit articolul cu glas tare în faţa întregii asistenţe din cafenea:

„Onorată redacţie !

Am atras atenţia că în ultima vreme revista dumneavoastră uzează de o terminologie neobişnuită şi neîntemeiată; că nu ţine seama îndeajuns de puritatea limbii cehe şi că inventează diferite specii de animale. Am prezentat proba zdrobitoare a faimoasei gaiţe, denumire străveche, folosită şi astăzi în mod curent, pe care redactorul dumneavoastră şi-a permis să o prezinte drept «nuculeană». Pentru a-mi sprijini afirmaţia, am arătat că denumirea folosită de redactorul dumneavoastră ar putea avea un temei în cuvîntul german Eichelhaher *care în traducere corectă este totuşi gaiţă.”*

— Gaiţă! repetă disperat patronul revistei.

Am continuat lectura, păstrîndu-mi sîngele rece:

„Drept răspuns, am primit din partea redactorului dumneavoastră o scrisoare foarte nepoliticoasă, cu caracter personal şi neprincipial, în care sînt etichetat drept «o vită ignorantă, demnă de condamnat», fapt care merită o sancţiune exemplară. Între oameni cuviincioşi, nu se răspunde în felul acesta la obiecţiuni concrete, de natură pur ştiinţifică. Aş fi foarte bucuros să ştiu care din noi doi anume este vită mai mare. Poate, ce-i drept, n-ar fi trebuit să-mi formulez obiecţiunile printr-o simplă carte poştală, ci printr-o scrisoare închisă; dar fiind mult prea copleşit cu munca, nu mi-am dat seama de acest amănunt; acum însă, după ieşirea grosolană a redactorului dumneavoastră, îmi permit să prezint cazul judecăţii publice.

Redactorul dumneavoastră se înşală amarnic socotind că sînt o vită ignorantă, care habar nu are cum se numeşte cutare sau cutare pasăre. Aflaţi, domnilor, că mă ocup cu ornitologia de ani şi ani de zile, dar nu din cărţi, ci studiind viaţa păsărilor în natură, avînd în colivii mai multe păsări decît a văzut vreodată redactorul dumneavoastră, de bună seamă un om închis în cîrciumile şi localurile de desfrîu din Praga.

Cu toate că cele ce voi spune sînt lucruri secundare, socotesc totuşi că n-ar strica dacă redactorul dumneavoastră s-ar convinge mai întîi cui îi reproşează dobitocia; înainte ca invectiva să-i curgă din peniţă, să facă un drum pînă la Frydland în Moravia, lîngă Mistek, unde pînă la apariţia acestui articol revista dumneavoastră era cumpărată.

De altfel, nu e vorba aici de o polemică personală cu un om iresponsabil, ci de o problemă de ştiinţă şi de aceea repet încă o dată că a inventa într-o traducere nume de păsări este un lucru nepermis, cînd avem cuvîntul neaoş arhicunoscut gaiţă."

— Da, gaiţă! exclamă patronul meu cu o voce şi mai deznădăjduită.

Eu însă liniştit, nu m-am lăsat întrerupt şi am citit mai departe:

„Asta-i curată neobrăzare din partea unor ignoranţi brutali. Cine a îndrăznit vreodată să-i spună gaiţei «nuculeană»? În lucrarea Păsările noastre, la pagina 148, *veţi găsi denumirea latinească: Ganulus glandarius B. A.*; *aceasta este pasărea de care vă vorbesc — gaiţa.*

Nu mă îndoiesc că redactorul revistei dumneavoastră va recunoaşte că îmi cunosc mai bine pasărea decît o poate cunoaşte un nespecialist. După profesorul doctor Bayer, *pasărea de care vorbeşte dumnealui are denumirea latinească* «mucifraga carycatectes B», *iar acest B nu reprezintă, aşa cum mi-a scris redactorul dumneavoastră, începutul cuvîntului bou. Ornitologii cehi cunosc numai gaiţa obişnuită şi nicidecum «nuculeana» dumneavoastră, pe care a inventat-o tocmai acest domn căruia, după propria lui teorie, îi aparţine iniţiala B, pe cartea de vizită. Aceasta este o ieşire pur personală, care nu schimbă cu nimic situaţia.*

Gaiţa rămîne gaiţă chiar dacă redactorul de la Lumea animalelor s-ar întoarce cu curul în sus, şi asta dovedeşte cu cîtă uşurinţă şi incompetenţă ştiu să scrie cîteodată oamenii de teapa redactorului dumneavoastră, care îşi permite să-l falsifice în mod grosolan pe Brehm. Acest neobrăzat scrie că, după Brehm, gaiţa ar face parte din familia crocodilului, *indicînd pagina 452, unde se vorbeşte despre* sprancioc (*Lanius minor L.*). *Mai departe, acest ignorant, dacă îmi este permis să-l numesc astfel, referindu-se din nou la Brehm, afirmă că marele savant a clasificat gaiţa în grupa a cincisprezecea, a ciorilor, în timp ce Brehm a clasificat ciorile în grupa a 17-a din care fac parte corbul şi neamul stăncuţelor. Dumnealui a mers cu neruşinarea pînă acolo, încît a îndrăznit să mă facă şi pe mine stăncuţă (colaeus) şi neam de coţofană şi de ciori albastre, cu toate că la pagina respectivă din Brehm este vorba de gaiţele de pădure şi de coţofene pestriţe..."*

— Gaiţe de pădure! suspină, apucîndu-se cu mîinile de cap editorul revistei. Dă-mi articolul! Vreau să-l citesc singur.

M-am înspăimîntat de vocea răguşită cu care citea:

„Pasărea Colibri sau mierla turcească rămîne de asemenea în traducerea cehă Colibri, tot aşa cum sturzul rămîne sturz”.

— Sturzului ar trebui să i se spună „ienupăruţ” sau „ienuperuţă”, domnule şef, am ţinut să subliniez eu, deoarece se hrăneşte cu sămînţă de ienupăr.

Domnul Fuchs trînti furios ziarul pe masă şi se băgă sub masa de biliard, bolborosind ultimele cuvinte, pe care le citise: *„Turdus, Colibri”.*

— Nici un fel de gaiţă, urlă el de sub biliard. Nu-i adevărat, „nuculeană”! Feriţi-vă că muşc, domnilor!

În cele din urmă reuşiră să-l scoată de sub biliard, şi a treia zi muri de meningită, în sînul familiei.

Ultimele cuvinte pe care le rostise în ultima clipă de luciditate au fost: „Nu e vorba de interesul meu personal, ci de binele societăţii. Din acest punct de vedere vă rog să primiţi părerea mea în ceea ce priveşte...” şi-şi dădu ultima suflare.

Terminîndu-şi istorisirea, teteristul se adresă, calm, caporalului:

— V-am spus toate astea ca să vă arăt că orice om poate ajunge uneori într-o situaţie încurcată şi să greşească!

Din toată expunerea, caporalul înţelese un singur lucru: că a greşit. De aceea se întoarse din nou spre fereastră, urmărind cu tristeţe peisajul care-i defila prin faţă.

Un interes mai mare îi treziră cele povestite lui Švejk. Soldaţii din escortă se uitau prosteşte unul la altul.

Švejk începu:

— Nimic pe lumea asta nu rămîne tăinuit, afirmă el. Totul iese la iveală, după cum prea bine aţi auzit din cele spuse, că nici măcar tîmpita aceea de gaiţă nu e „nuculeană”. E, într-adevăr, foarte interesant cum unii cad în capcană în chestii din astea. Ce-i drept, să inventezi animale nu-i lucru uşor, dar să înfăţişezi astfel de animale inventate e mult mai. greu. Cu ani în urmă, era la Praga unu Mestek. Acest Mestek a „descoperit” o sirenă pe care a arătat-o odată publicului pe strada Havlickova, din cartierul Vinohrady, în spatele unei draperii. În draperie era o gaură prin care se putea vedea, într-un fel de semiîntuneric, o canapea ordinară, pe care stătea tolănită o femeie din Zizkov. Picioarele îi erau înfăşurate într-o eşarfă de mătase verde, care, chipurile, voia să fie coada; părul îi era vopsit tot în verde, şi pe mîini purta nişte mănuşi de care erau prinse aripioare de carton verde, iar pe spinare avea legată cu sfoară un fel de cîrmă. Copiii pînă la 16 ani nu aveau acces, iar ceilalţi, care aveau peste 16 ani, plăteau intrare şi făceau mult haz de faptul că sirena avea o spinare lată pe care scria: *La revedere!* În ce priveşte sînii, nu era mare lucru de ei. Îi atîrnau pînă la buric ca nişte zdrenţe. La orele şapte seara, domnul Mestek a închis panorama, spunîndu-i femeii: „Sireno, poţi pleca acasă”. Dumneaei s-a schimbat şi pe la ora zece seara se plimba pe strada Taborska, adresîndu-se discret fiecărui om pe care-l întîlnea, cu cuvintele: „Frumosule, nu mergi cu mine?” Dar cum dumneaei nu avea condicuţă, la o razie, domnul comisar

Drasner a agăţat-o împreună cu alte păsărele de noapte şi a băgat-o la răcoare. Iar domnul Mestek a trebuit să închidă prăvălia.

În clipa aceea preotul de campanie căzu de pe banca şi continuă să doarmă dus, pe duşumea... Caporalul privi prosteşte scena, apoi, în tăcerea mormîntală, îl ridică din nou pe bancă, fără să i se dea cel mai mic concurs de către ceilalţi. Era limpede că-şi pierduse toată autoritatea. Cînd, timid, îndrăzni să spună cu o voce deznădăjduită: „Aţi fi putut să-mi daţi şi voi o mînă de ajutor", oamenii din escortă îl priviră cu indiferenţă şi nu mişcară un deget.

— Trebuia să-l laşi să sforăie acolo unde era, spuse Švejk. Eu aşa făceam cu preotul meu. O dată l-am lăsat să doarmă în privată, altă dată mi-a dormit sus pe dulap, altă dată într-o albie de rufe, într-o casă străină şi, Dumnezeu mai ştie pe unde n-a dormit.

Pe caporal îl cuprinse deodată indignarea şi, vrînd să demonstreze că el e stăpînul, spuse cu asprime:

— Tacă-ţi gura şi nu mai turui! Trăncăneşti, fără rost, ca orice ţucălar. Te ţii de om, ca ploşniţa.

— Asta aşa este, domnule caporal, iar dumneata eşti Dumnezeu, răspunse Švejk cu siguranţa de sine a filozofului care vrea să înscăuneze pacea pe pămînt, dar se lansează în acelaşi timp într-o violentă polemică, dumneata eşti maica celor şapte dureri.

— Doamne, Dumnezeule, strigă aspirantul împreunîndu-şi pios mîinile, fă ca inimile noastre să fie pline de dragoste pentru gradaţii noştri, să nu ne mai uităm la ei cu scîrbă. Binecuvîntează adunarea noastră în această hrubă de închisoare ambulantă.

Caporalul se făcu roş ca racul de furie şi urlă:

— Observaţiile astea ţine-le pentru dumneata, teterist nenorocit!

— Dumneata n-ai nici o vină, răspunse pe un ton împăciuitor teteristul. Multor neamuri şi categorii de creaturi natura le-a refuzat cu desăvîrşire inteligenţa. Ai auzit dumneata vorbindu-se despre prostia omenească? Nu crezi că ar fi fost mult mai bine dacă te-ai fi născut în altă specie de mamifere şi n-ai fi purtat numele ăsta stupid de om şi caporal? E o mare greşeală că te crezi cea mai perfectă şi mai evoluată creatură. Dacă ţi s-ar scoate steluţele, ai rămîne un nenorocit ca toţi nenorociţii, o nulitate, din alea care mor împuşcate în toate tranşeele, pe toate fronturile, fără să-i pese cuiva. Dacă îţi mai adaugă un galon şi fac din dumneata un ipochimen căruia i se spune ciorbagiu, abia n-o să fie nimic de capul dumitale. Orizontul dumitale spiritual se va îngusta şi mai mult, iar atunci cînd îţi vei lăsa undeva pe cîmpul de luptă oasele fii sigur că nu se va găsi nimeni în toată Europa care să te plîngă.

— Am să te bag la răcoare, strigă cu disperare caporalul.

Teteristul rîse cu hohote.

— Se vede treaba că dumneata vrei să mă bagi la răcoare, pentru că te-am insultat. Asta ar însemna însă să minţi, dat fiind că aparatul dumitale mintal nu e în stare să înregistreze nici o jignire; şi în afară de asta aş pune rămăşag, pe ce vrei,

că n-o să-ţi aminteşti absolut nimic din toată convorbirea noastră. Dacă ţi-aş spune că eşti un embrion, sînt sigur că vei uita-o şi pe asta nu numai înainte de prima staţie, dar cu siguranţă că înainte de a dispare din faţa noastră primul stîlp de telegraf. Eşti un creier atrofiat. Nu-mi pot de loc imagina că dumneata ai putea reda închegat, vreodată, ceea ce m-ai auzit vorbind aci. De altfel, poţi întreba pe oricare din cei de faţă dacă în cuvintele mele a existat măcar cea mai mică aluzie la adresa orizontului dumitale spiritual, sau dacă te-am jignit cu ceva.

— Aşa-i, întări Švejk, nimeni nu ţi-a spus vreo vorbuliţă pe care dumneata s-o poţi răstălmăci. Întotdeauna iese rău, cînd cineva se simte jignit. Odată eram la cafeneaua de noapte „Tunelul” şi vorbeam cu nişte prieteni despre urangutani. Printre noi era şi un marinar şi povestea marinarul că pe urangutan de multe ori nu-l deosebeşti de un cetăţean bărbos, pentru că un asemenea urangutan are păr în barbă ca nişte smocuri. „Să zicem, spunea el, ca domnul ăla de la masa de alături”...

Ne-am uitat atunci cu toţii într-acolo; bărbosul s-a sculat de la masă, s-a dus glonţ la marinar şi i-a ars o palmă; marinarul nu s-a lăsat nici el, a pus mîna pe sticla de bere şi dă-i cu ea în cap; domnul cu barbă de urangutan s-a întins pe jos, cît era de lung, şi a rămas în neştire. De marinar a trebuit să ne despărţim, pentru că şi-a luat repede tălpăşiţa; credea că l-a dat gata.

După aceea, ne-am căznit să-l readucem în simţiri pe domnul acela; da rău am făcut, că dumnealui, cum s-a trezit, a adus patrula peste noi, care, vorba ceea, n-am avut cu dumnealui nici în clin nici în mînecă. Şi aşa am ajuns cu toţii la comisariat. Acolo, el o ţinea într-una pe-a lui: că l-am făcut urangutan şi că n-am vorbit decît despre el. Şi aşa o ţinea într-una. Noi, de colo, ziceam că nu-i adevărat, că nu-i urangutan; dar el, că da, că este, că a auzit cu urechile lui. Eu l-am rugat pe domnul comisar să-l lămurească dumnealui; şi dumnealui l-a lămurit cu toată bunăvoinţa că nu-i urangutan. Dar el n-a vrut să înţeleagă, şi i-a zis domnului comisar că ştie el că dumnealui, comisarul, ţine cu noi. Atunci, domnul comisar a pus să-l bage la răcoare, ca să se trezească; noi am vrut să ne ducem înapoi la „Tunelul”, dar nu s-a mai putut, că ne-a băgat şi pe noi la zdup. Aşa că vezi, domnule caporal, ce poate să iasă dintr-un fleac de neînţelegere, cu care nici nu face să-ţi prăpădeşti vremea. Tot aşa, la Okrouhlice, era un altul care a făcut pe jignitul pentru că odată, la Nemecky Brod, i-a spus cineva cum că ar fi şarpe-tigru. Cuvinte din astea sînt, slavă Domnului, dar pentru ele nu te poate pedepsi nimeni. De pildă, dacă noi ţi-am spune dumitale acum că eşti un şobolan, ai putea dumneata să te superi pe noi pentru un fleac ca ăsta?

Caporalul sări ca fript de pe bancă. Nu se poate spune că a zbierat. Necazul, furia, deznădejdea, toate se contopiseră într-o avalanşă de urlete sălbatice; acest interesant număr de concert era acompaniat de şuieratul pe nas, executat de preotul de campanie, care continua să sforăie.

După această manifestare sălbatică, urmă o stare de depresiune totală. Caporalul se aşeză din nou pe bancă, şi ochii lui spălăciţi, lipsiţi de expresie, fixară depărtările, pădurile şi munţii.

— Domnule caporal, sparse tăcerea teteristul. Dumneata îmi aminteşti, aşa cum stai acum şi urmăreşti munţii falnici şi pădurile înmiresmate, de chipul lui Dante. Aceeaşi faţă distinsă de poet, de bărbat cu inimă caldă şi suflet bun, capabil de sentimente nobile. Rămîi, te rog, în această poziţie: te prinde foarte bine! Cu cîtă însufleţire şi uitare de sine, fără nici un fel de mofturi şi fandoseli, ochii dumitale pierduţi contemplă peisajul... Cu siguranţă că te gîndeşti cît de frumos va fi la primăvară, cînd pe aceste meleaguri pustii se va întinde un covor cu flori de cîmp de toate culorile...

— ...Covorul îmbrăţişează un pîrîiaş, adăugă Švejk, şi domnul caporal stă pe o buturugă, scuipă în creion şi scrie o poezioară pentru *Micul cititor.*

Caporalul deveni complet apatic, în timp ce teteristul susţinea cu hotărîre că văzuse capul caporalului la o expoziţie de sculptura.

— Nu te supăra, domnule caporal, dumneata n-ai stat cumva ca model sculptorului Stursa?

Caporalul îl privi trist şi răspunse:

— Nu.

Teteristul tăcu, şi se lungi pe banchetă.

Soldaţii din escortă se aşezară să joace cărţi cu Švejk. De disperare, caporalul se apucă să chibiţeze şi îşi permise chiar să remarce că Švejk n-ar fi trebuit să dea din mînă asul de pică. Dacă n-ar fi greşit, ar fi avut un şapte la ultima mînă şi ar fi cîştigat.

— În cîrciumile noastre, îi răspunse Švejk, erau pe vremuri nişte afişe, foarte frumoase, pentru chibiţi. Îmi aduc aminte de unul, care zicea:

Chibiţule,
Dacă nu-ţi ţii gura,
îţi ating figura.

Trenul se opri într-o staţie, unde începu inspecţia vagoanelor.

— Era de aşteptat, spuse necruţător teteristul, uitîndu-se cu înţeles la caporal. Inspecţia bate la uşă.

Ofiţerul care inspecta trenul intră în vagon.

Comandant al trenului militar fusese numit doctorul Mraz, ofiţer în rezervă.

Aceste însărcinări stupide erau întotdeauna încredinţate ofiţerilor de rezervă. Doctorul Mraz nu mai ştia unde îi e capul. Cu toate că în viaţa civilă era profesor de matematici la liceul real, nu-i ieşea la numărătoare un vagon. Şi colac peste pupăză, efectivele fiecărui vagon în parte, anunţate la staţia anterioară, nu mai corespundeau cu cifra indicată după îmbarcarea în vagoane, în gara Budejovice. Cînd consultă actele, se trezi deodată că i-au apărut pe hîrtie, dracu ştie de unde, două bucătării de campanie în plus. Constatînd că de la plecarea din Budejovice numărul cailor crescuse, fără să poată găsi vreo explicaţie, îl trecură fiori reci. În lista ofiţerilor, nu reuşea să descopere doi cadeţi, care îi lipseau. În biroul colonelului, instalat în vagonul din faţă, se căuta cu disperare o maşină de scris care

dispăruse. Simţea că-i crapă capul în haosul ăsta; luase trei buline de aspirină şi acum, cu cea mai dăznădăjduită mutră inspecta trenul.

Cînd intră cu însoţitorul în compartimentul arestaţilor, se uită în hîrtii şi, după ce-l ascultă pe bietul caporal, care îi raporta că transporta doi arestaţi, dispunînd de atîţia şi atîţia soldaţi, mai verifică o dată în acte veridicitatea celor raportate, apoi aruncă o privire împrejur.

— Cine-i dumnealui? întrebă apoi sever arătînd înspre preotul de campanie care dormea pe burtă, cu spatele îndreptat ireverenţios spre ofiţer.

— R... ra... portez, d-domnule locotenent, bîlbîi caporalul; că noi... asta...

— Cum adică, noi asta, mormăi, supărat doctorul Mraz, ce vrei să spui? Vorbeşte clar.

— Raportez supus, domnule locotenent, răspunse Švejk în locul caporalului, că domnul care doarme pe burtă este un domn *oberfeldkurat,* beat criţă. Dumnealui s-a luat după noi şi a dat buzna în vagon; cum dumnealui este superiorul nostru, noi n-am putut să-1 dăm afară, ca să nu încălcăm disciplina. De bună seamă că dumnealui s-a înşelat; şi-o fi zis că ăsta-i vagonul de stat-major.

Doctorul Mraz oftă şi se uită în hîrţoagele lui. Nici pomeneală de vreun preot de campanie care trebuia să meargă cu acest tren, la Bruck. Începu să clipească, nervos. La ultima staţie i s-au înmulţit, pe neaşteptate, caii; şi iată că acum i se naşte, din senin, un preot de campanie, în compartimentul arestaţilor.

Nu izbuti să găsească altă soluţie decît să ordone caporalului să întoarcă pe adormit cu burta în sus, deoarece în poziţia în care se afla nu era cu putinţă să-i stabilească identitatea.

Multă trudă îi trebui însă caporalului pînă să-l întoarcă cu faţa în sus pe *oberfeldkurat.* În timpul acestei operaţii părintele se trezi şi, zărindu-l pe ofiţer în faţa lui, îl salută amical:

— *Eh, servus, Fredy, was gibbt's neues? Abendessen schon fertig?* [127]

Apoi închise iar ochii, şi se întoarse cu faţa la perete.

Doctorul Mraz îşi dădu numaidecît seama că avea de a face cu acelaşi beţiv din ajun, de la cazinoul ofiţerilor, cu faimosul mîncător al tuturor raţiilor ofiţereşti şi oftă adînc.

— Pentru treaba asta, se adresă apoi caporalului, vei ieşi mîine la raport.

Dar cînd să plece, îl reţinu Švejk:

— Raportez supus, domnule locotenent, că eu n-am ce căuta aici. Eu trebuia să fiu închis numai pînă la unsprezece, căci tocmai astăzi mi s-a împlinit termenul. Am fost închis pe trei zile; acum trebuie să stau cu ceilalţi în vagonul de vite şi, cum ora unsprezece a trecut de mult, mă rog de dumneavoastră, domnule locotenent, să fiu scos afară de aici, şi să fiu dus în vagonul de vite, unde este locul meu, sau la domnul *oberlaitnant* Lukáš.

— Cum te numeşti dumneata? îl întrebă doctorul Mraz, uitîndu-se din nou în hîrţoage.

— Švejk Josef, raportez supus, domnule *laitnant.*

---

[127] Ce mai e nou? E gata cina? (Germ.)

— Aha, va să zică dumneata eşti vestitul Švejk, spuse doctorul Mraz. Într-adevăr, la ora unsprezece, dumneata trebuie să fii eliberat. Dar domnul locotenent major Lukáš m-a rugat să nu-ţi dau drumul pînă la Bruck. Zicea că e mai bine aşa. Cel puţin pe drum să nu faci vreo şotie.

După plecarea locotenentului, caporalul nu-şi putu stăpîni o exclamaţie de mulţumire:

— Vezi bine, Švejkule, că reclamaţia la superior nu face nici un căcat. Să fi vrut, vă dădeam în gît pe amîndoi.

— Domnule caporal, ripostă teteristul, căcatul este un argument mai mult sau mai puţin valabil, dar un om inteligent nu trebuie să folosească astfel de cuvinte, indiferent dacă e nervos sau dacă vrea să producă uimire. Şi apoi, ameninţarea dumitale ridicolă că puteai să ne dai în gît pe amîndoi!... De ce dracu n-ai făcut-o, cînd aveai un prilej atît de bun? Pesemne că numai înalta dumitale maturitate spirituală şi o deosebită delicateţă te-au împiedicat s-o faci.

— Şi-acuma, basta! M-am săturat pînă în gît, se răsti caporalul. Dacă nu încetaţi, vă bag pe amîndoi la răcoare!

— Dar pentru ce motiv, porumbelule? întrebă teteristul cu nevinovăţie.

— Asta-i treaba mea! îşi făcu curaj caporalul.

— Treaba dumitale? zîmbi teteristul. A dumitale şi a noastră. Ca la cărţi: dama mea, dama ta. Eu aş spune, mai curînd, că te-a cam zăpăcit faptul că vei fi scos la raport, şi de aceea ai început să zbieri la noi. Bineînţeles, nu în calitate oficială.

— Sînteţi nişte neruşinaţi, strigă caporalul căznindu-se să pară ameninţător.

— Eu, să vă spun una şi bună, domnule căprar, interveni Švejk, eu sînt soldat bătrîn, am făcut serviciu şi înainte de război, şi-ţi pot spune că înjurăturile şi sudălmile nu ajută la nimic. Cu ani în urmă, cînd eram militar, îmi amintesc că la noi în companie era un ciorbagiu; îi zicea Schreiter. Ăsta tot aşa, se reangajase pentru o ciorbă; putea de mult, de cînd era caporal, să plece acasă, dar şi el era, cum se zice, greu de cap. Şi tot aşa, omul stătea cît era ziulica de mare pe capul ostaşilor; se lipea de noi ca căcatul de cămaşă; cutare lucru nu-i plăcea că nu era bine, cutare lucru iarăşi, cică era împotriva regulamentului; ce să vă mai spun, ne făcea mizerie cum putea, şi cînd îl cătai, ne tot zicea: „Soldaţi sînteţi voi? Ciobani sînteţi!” într-o bună zi, n-am mai putut răbda şi am cerut să ies la *kompanienraport.*

— Ce vrei? mă întrebă căpitanul.

— Raportez supus, domnule căpitan, că am să mă plîng de domnul *feldwebel* Schreiter; noi sîntem soldaţii împăratului, şi nu ciobani. Noi slujim pe maiestatea-sa împăratul, noi nu sîntem păzitori de oi.

— Şterge-o, vierme, de aici, cît mai repede, mi-a zis căpitanul.

Dar nu m-am lăsat, l-am rugat frumos să mă scoată la *batalionsraport.*

La *batalionsraport,* cînd i-am arătat *oberstlaitnantului* că noi nu sîntem ciobani, că noi sîntem soldaţi imperiali, dumnealui m-a atins cu două zile de carceră; dar eu nu m-am lăsat şi am cerut să mă scoată la *regimentsrapor.,* La *regimentsraport,* după ce l-am lămurit bine pe domnul *oberst,* dumnealui a zbierat la mine că sînt idiot, zicînd să mă ia toţi dracii.

Eu nu m-am lăsat nici mort, şi dă-i: „Cu respect vă raportez, domnule *oberst,* vă rog să fiu scos la *brigaderaport.* Colonelul s-a speriat şi a poruncit numaidecît în cancelarie să fie chemat ciorbagiul nostru, Schreiter, şi să-l fi văzut pe dumnealui cum a trebuit să mă roage de iertare, faţă de toţi ofiţerii, pentru vorba aceea „cioban”. Pe urmă, a venit fuga după mine, în curte, şi mi-a zis că s-a isprăvit cu înjurăturile; dar mai zicea că o să aibă el grijă, să ajung la închisoarea garnizoanei. Eu am început, de atunci, să fiu cu băgare de seamă, dar pînă la urmă, tot m-a agăţat. Eram în post la magazia de muniţii şi acolo fiecare santinelă scria întotdeauna ceva pe perete. Unii desenau femei în pielea goală, alţiii scriau cîte o poezioară. Pe mine nu m-a dus capul la nimic mai bun, şi m-am apucat, într-un moment de plictiseală să mă iscălesc pe perete tocmai acolo unde stătea scris „Ciorbagiul Schreiter e un stîrv”. Şi al dracului pezevenghiul de ciorbagiu n-a mai stat pe gînduri şi m-a raportat, că se ţinea scai de mine şi mă pîndea ca un cîine. Şi să vezi ghinion, că pe locul acela, deasupra iscăliturii mele, mai era scris ceva în versuri: „Noi nu mergem la război, ba ne şi căcăm pe el”, şi asta în 1912, cînd trebuia să ne ducem în Serbia din pricina domnului consul Prochazka. Aşa că n-au stat mult pe gînduri şi m-au trimis în doi timpi şi trei mişcări la Terezina, în faţa *Landsgerichtului*[128]. De vreo cincisprezece ori au tot fotografiat peretele magaziei cu cele scrise şi cu iscălitura mea domnii de la tribunalul militar. De zece ori m-au pus să scriu, ca să poată controla scrisul: „Noi nu mergem la război, ba ne şi căcăm pe el”; de cincisprezece ori a trebuit să scriu de faţă cu dumnealor: „Ciorbagiul Schreiter e un stîrv”. În cele din urmă, a venit un specialist şi ăsta m-a pus să scriu: „Era la 29 iulie 1897, cînd Kralovy Dvur a cunoscut grozăvia revărsării cumplite a apelor Elbei”.

— Încă nu-i de ajuns, spuse judecătorul. Pe noi ne interesează cum e cu *căcatul* ăla. Dictaţi-i ceva în care să se repete literele, c, a, t. Şi ţin-te, frate, cu dictatul: „cal, cîrn, cîrnat, ars, ras, turnat”. Specialistul se zăpăcise de tot şi mereu întorcea capul înapoi, unde stătea un soldat cu baioneta la armă. În cele din urmă a hotărît ca toată socoteala să fie trimisă la Viena, aşa că mi-a cerut să mai scriu de trei ori: „Şi soarele a început să ardă, dogoarea e grozavă”. Au trimis tot materialul la Viena, ca pînă la urmă să iasă aşa: că tot ce era scris acolo nu era de mîna mea, în afară de iscălitură, pe care o mărturisisem. Pentru isprava asta mi-au dat şase săptămîni, fiindcă, ziceau ei, m-am iscălit cînd eram în post, şi în timpul cît iscăleam pe perete nu puteam păzi magazia.

— Vezi, spuse caporalul cu satisfacţie, că pînă la, urmă tot n-ai rămas nepedepsit, că tot un criminal eşti. Să fi fost eu în locul *Landsgerichtului,* te atingeam cu şase ani, nu cu şase săptămîni.

— Ia nu mai fă pe grozavul, interveni teteristul. Mai bine te-ai gîndi la sfîrşitul dumitale! Pe cît ştiu, nu de mult, ofiţerul inspector ţi-a spus că trebuie să te prezinţi la raport. Pentru treaba asta n-ar strica să te pregăteşti foarte serios şi să meditezi asupra ultimelor probleme care se pun unui caporal. Ce eşti, de fapt, dumneata în univers, cînd te gîndeşti că astrul cel mai apropiat de acest tren militar este de 275

[128] Judecătorie districtuală (germ.)

000 de ori mai departe decît soarele pentru ca axa lui paralelă să facă o curbă de o secundă. Dacă dumneata ai fi un astru în univers, ai fi cu siguranţă mult prea mic, şi cu siguranţă că nu te-ar putea surprinde nici cu cele mai perfecte aparate astronomice. Nici nu există expresie pentru neînsemnătatea dumitale în univers. Într-o jumătate de an ai face pe cer o curbă atît de mică, şi într-un an o elipsă atît de neînsemnată, încît pentru exprimarea lor în cifre nici nu există măcar vreo noţiune. Axa paralelă a dumitale nici n-ar putea fi măsurată.

— Dacă aşa stau socotelile, observă Švejk, atunci domnul căprar poate să fie mîndru că nimeni nu-l poate măsura şi, oricum o ieşi cu raportul, trebuie să stea liniştit şi să nu-şi facă sînge rău, căci orice supărare strică sănătăţii, şi acum, mai ales în timp de război, fiecare trebuie să-şi păzească sănătatea, căci necazurile războiului cer ca fiecare dintre noi să fie tare, şi nu un prăpădit. Şi chiar dacă o fi, domnule caporal, să te închidă, continuă Švejk surîzînd binevoitor, chiar dacă ţi s-o face vreo nedreptate, nu trebuie să te pierzi cu firea; dumnealor n-au decît să creadă ce vor, iar dumneata ce vrei. Tot aşa am cunoscut odată un cărbunar care a stat cu mine închis, la începutul războiului la prefectura poliţiei din Praga; îi zice Frantisek Skvor. Era băgat la zdup pentru înaltă trădare şi poate că mai tîrziu l-or fi curăţat din cauza unei sancţiuni pragmatice. Omul ăsta, cînd l-au întrebat la interogatoriu dacă are ceva de spus împotriva procesului-verbal, a răspuns:

Fie c-a fost, cum a fost, într-un fel tot a fost.
Încă niciodată n-a fost ca într-un fel să nu fi fost.

Pentru asta l-au băgat la răcoare şi două zile nu i-au dat nimic nici de mîncare, nici de băut, pe urmă l-au adus din nou la interogatoriu, dar el o ţinea într-una pe a lui:

Fie c-a fost, cum a fost, într-un fel tot a fost.
Încă niciodată n-a fost ca într-un fel să nu fi fost.

Se poate ca aşa să fi spus şi la spînzurătoare, pentru că, în cele din urmă, l-au trimis la tribunalul militar.

— Am auzit că acum se spînzură şi se împuşcă pe capete, intră în vorbă unul dintre soldaţi. Nu de mult la „exerţirplaţ” ne-au citit un *befehl,* că la Motol l-au împuşcat pe un rezervist, Kudrna, care s-a supărat pe căpitan pentru că l-a lovit cu sabia pe băiatul lui, care era în braţele nevesti-si, cînd îşi lua rămas bun de la el, la Benesov. Şi pe politici îi închide cu grămada. Pe un redactor l-au şi împuşcat, în Moravia. Şi căpitanul nostru zicea că acum-acum le vine rîndul şi la ceilalţi.

— Toate au o margine, spuse teteristul cu dublu înţeles.

— Aici aveţi dreptate, declară caporalul. Aşa ar trebui să se facă cu toţi redactorii. Ăştia nu fac decît să aţîţe poporul. Cum a fost acu un an, cînd eram numai fruntaş. Aveam sub comanda mea un redactor, care nu-mi zicea decît

„pacostea armatei”. Dar să-l fi văzut cînd îl învăţam *kleinubung*[129], cum mai curgeau pe el sudorile şi cum mai zicea: „Vă rog, domnule fruntaş, să respectaţi în mine omul”. I-am arătat eu omul, cînd făceam exerciţii de *nieder* şi curtea cazărmii era toată numai băltoace. L-am dus frumuşel în faţa unei băltoace şi băieţaşul a trebuit să se arunce în ea, şi împroşca apa, ca la bazinul de înot. Se înţelege că după-masă, trebuiau să strălucească iarăşi toate pe el; mundirul trebuia să fie curat oglindă. Băiatul curăţa, strănuta, şi-şi vărsa amarul. A doua zi arăta iar ca un porc tăvălit prin noroi. Eu stăteam lîngă el şi-i spuneam: „Ei, ce zici, domnule redactor, cine e mai tare, pacostea armatei sau omul ăla, al dumitale?” Era un adevărat intelectual... Caporalul îl privi triumfător pe teterist şi continuă: Şi-a pierdut galoanele de teterist din pricina inteligenţei lui, pentru că a scris la gazetă despre persecutarea soldaţilor. Dar cum să nu-l persecuţi, dom'le, cînd un om ca dînsul, învăţat, nu ştie să puie piedica la armă nici după ce-i arăt a zecea oară? Şi cînd îi comanzi *linksschaut* dumnealui îşi suceşte tărtăcuţa, parcă dinadins, la dreapta, şi cînd i-o spui, se uită la tine, ca o cioară speriată. La exerciţiul de prezentarea armei, dumnealui habar n-avea de ce capăt s-apuce mai întîi, de curea s-au de cartuşieră — şi se uita la mine ca viţelul la poarta nouă, cînd îi arătam cum trebuie să-i alunece mîna, în jos, pe curea. Nici nu ştia pe care umăr se poartă arma şi saluta ca o maimuţă la orice întoarcere; da să-l fi văzut, Doamne, cînd învăţa să meargă în marş. Cînd trebuia să se întoarcă, îi era totuna pe care picior o făcea; ţop, ţop, ţop, mai făcea la întîmplare încă vreo şase bătăi înainte şi abia atunci se întorcea ca un cocoş pe stinghie, iar în timpul marşului ţinea pasul ca un bolnav de podagră şi ţopăia ca o fată bătrînă cînd dansează la hram.

Caporalul scuipă dispreţuitor, apoi reluă:

— I-am dat, anume, o armă ruginită de tot, ca să înveţe să cureţe. Freca la ea, cum freacă cîinele căţeaua, şi chiar dacă şi-ar fi cumpărat încă două chile de cîlţi, tot n-ar fi ajuns s-o cureţe. Cu cît o curăţa mai mult, cu atît ruginea mai tare, iar la raport arma lui a mers din mînă în mînă, şi fiecare se minuna, cum de era atît de ruginită. Căpitanul nostru mereu îi zicea că n-are să iasă soldat din el, şi că ar face mai bine să se spînzure, de vreme ce mănîncă pîinea cazonă de pomană. Iar dumnealui nu făcea nimic, decît să clipească din ochi, pe sub ochelari. Pentru el era o adevărată sărbătoare, cînd n-avea de făcut *verscharft* sau carceră. De obicei, atunci scria la gazetă articolaşele lui despre persecutarea soldaţilor; pînă cînd, într-o bună zi, i-au făcut o percheziţie în cufăr. Doamne, Dumnezeule, ce de cărţi avea în el! Şi numai din alea despre dezarmare şi despre pace între popoare. Pentru treaba asta l-au expediat la garnizoană şi de atunci am scăpat de el... pînă cînd, deodată, a apărut iar; dar la cancelarie, ca să nu mai poată sta de vorbă cu trupa. Aşa a fost sfîrşitul nefericit al acestui intelectual. Ar fi putut să fie domn mare, dacă din prostia lui n-ar fi pierdut dreptul de aspirant. Putea fi locotenent.

Caporalul oftă:

---

129 Instrucţie individuală (germ.).

— Nici măcar faldurile de la manta nu ştia să le potrivească. Şi-a comandat tocmai de la Praga tot felul de unsori şi ape pentru lustruit nasturii, dar degeaba, că nasturii lui tot ca dracul de ruginiţi erau. Da de trăncănit, ştia să trăncănească, slavă Domnului. Cînd l-au mutat la cancelarie, nimic nu mai făcea, decît să-i dea mereu zor cu filozofia. Asta îi plăcea lui mai demult. Era, aşa cum v-am mai spus, „om”, din creştet şi pînă în tălpi. Odată, tot aşa, cînd dumnealui se gîndea nu ştiu unde, tocmai lîngă o băltoacă, în care a trebuit să se întindă, cînd am ordonat *nieder,* m-am dus lîngă el şi i-am spus: „Cînd te aud vorbind mereu despre om şi noroi, îmi aduc aminte că omul tot din noroi a fost făcut, şi n-a avut încotro; s-a mulţumit şi cu asta”.

Acum, după ce se spovedise, caporalul era satisfăcut de el însuşi, şi aştepta cu nerăbdare răspunsul teteristului. Spre dezamăgirea lui, auzi glasul lui Švejk.

— Taman pentru nişte persecuţii ca astea, cu ani în urmă, la regimentul 35, unu Konicek l-a înjunghiat pe un caporal, şi pe urmă şi-a făcut seama. Am citit asta în *Curierul.* Caporalul avea vreo treizeci de răni în trup, din care mai bine de o duzină erau mortale. După aceea, soldatul s-a aşezat peste caporalul mort, şi s-a omorît. Alt caz s-a petrecut cu ani în urmă în Dalmaţia. Acolo a fost tăiat un caporal şi nici pînă în ziua de azi nu se ştie cine i-a făcut-o. Totul a rămas învăluit în taină; numai atîta se ştie, că pe caporalul tăiat îl chema Fiala şi că era din Drabovna de lîngă Turnov. Şi mai ştiu încă despre un caporal din regimentul 75, îi zicea Reimanek...

În clipa aceea, plăcuta povestire fu întreruptă de un puternic strănut dinspre banca pe care dormea *oberfeldkuratul* Lacina. Grav şi demn, părintele se trezea în toată splendoarea lui. Deşteptarea îi era însoţită de aceleaşi fenomene ca şi deşteptarea de dimineaţă a tînărului uriaş Gargantua, atît de frumos descrisă de bătrînul şi veselul Rabelais.

Oberfeldkuratul băşea şi rîgîia pe bancă, şi căsca zgomotos cu gura cît o şură. În sfîrşit se ridică în capul oase lor şi întrebă mirat:

— O, crucifix! Unde mă aflu?

Caporalul, văzîndu-şi superiorul treaz, răspunse foarte respectuos:

— Raportez supus, domnule *oberfeldkurat,* că binevoiţi a vă afla în *„arestantenvagon”.*

Un fulger de mirare trecu peste faţa părintelui. Stătu o clipă tăcut şi încercă să reconstituie împrejurările. Zadarnic însă. Între cele trăite peste noapte şi dimineaţa, şi deşteptarea lui în vagonul cu geamuri zăbrelite se întindea o pîclă de nepătruns.

În cele din urmă se adresa caporalului, care continua să stea respectuos în faţa lui.

— Şi, mă rog, din ordinul cui, eu...

— Raportez supus, domnule *oberfeldkurat,* fără nici un ordin...

Părintele se ridică şi începu să umble nervos printre bănci, mormăind pe sub nas că nu pricepe nimic.

Se aşeză din nou şi întrebă:

— Şi încotro mergem, la urma urmei?

— La Bruck, raportez supus...

— Şi de ce mergem la Bruck?

— Raportez supus că acolo a fost mutat regimentul 91.

Părintele se căzni din nou să-şi amintească ce se întîmplase cu el; cum de ajunsese în trenul care pleacă spre Bruck, tocmai cu regimentul 91 şi pe deasupra însoţit de escortă.

Oricum, se limpezise oleacă din beţie, aşa că reuşi să-l distingă pe teterist de ceilalţi soldaţi. Întorcîndu-se spre el, îi spuse:

— Dumneata eşti un om inteligent; n-ai putea să-mi explici, fără să-mi ascunzi nimic, cum am ajuns aici cu dumneavoastră?

— Cu plăcere, răspunse pe un ton amical teteristul. E simplu de tot; azi de dimineaţă în gară, în timp ce ne duceam la tren, dumneavoastră v-aţi luat după noi. Eraţi cam făcut...

Caporalul îi aruncă teteristului o privire aspră, plină de indignare.

— V-aţi urcat în vagonul nostru, continuă calm teteristul, şi asta-i toată povestea. V-aţi întins pe bancă şi Švejk, aici de faţă, v-a pus mantaua lui sub cap. Cînd s-a făcut controlul trenului la staţia anterioară, aţi fost trecut pe lista ofiţerilor aflaţi în tren. Aţi fost, ca să zic aşa, descoperit în mod oficial şi, din pricina asta, caporalul nostru va trebui să iasă la raport.

— Ia te uită, suspină părintele. Atunci, la staţia următoare, va trebui să trec în vagonul ofiţerilor. Nu ştiţi dacă s-a servit prînzul?

— Încă nu, domnule *feldkurat,* tocmai la Viena se va servi, intră în vorbă caporalul.

— Care va să zică, dumneata mi-ai pus mantaua sub cap? se adresă părintele lui Švejk. Îţi mulţumesc din toată inima.

— Nu merit nici o mulţumire, răspunse Švejk. Am făcut aşa cum trebuie să facă orice soldat cînd vede că superiorul n-are nimic sub cap şi că e puţin făcut. Soldatul trebuie să ştie să-şi preţuiască superiorul, în orice hal ar fi el, şi în orice stare... Eu unul mă pricep bine să umblu cu *feldkuraţii* pentru că am fost ordonanţă la domnul *feldkurat* Otto Katz. Om vesel în felul lui, şi inimos.

Cuprins de un acces de democratism, în urma beţiei din ziua precedentă, *oberfelkuratul* scoase o ţigară şi i-o întinse lui Švejk.

— Ţine şi fumează! Apoi se adresă caporalului: Aud că din pricina mea vei fi scos la raport. N-ai nici o grijă, că nu ţi se întîmplă nimic; te scot eu din beleaua asta. Iar pe tine, se întoarse din nou către Švejk, te iau cu mine. Ai să trăieşti la mine, ca în puf.

Şi deodată, cuprins de o nouă criză de mărinimie, făgădui tuturor să-i ajute; teteristului îi făgădui ciocolată, soldaţilor din escortă rom, caporalului îi făgădui să-1 transfere la secţia de fotografiat de pe lîngă statul-major al diviziei a 7-a de cavalerie. Le mai făgădui că-i va lăsa la vatră pe toţi şi că nu-i va uita niciodată.

Scoase portţigaretul şi începu să împartă ţigări tuturor, nu numai lui Švejk, şi declară că îngăduie tuturor arestaţilor să fumeze, că va face tot ce-i va sta în

putinţă ca tuturor să li se îndulcească pedeapsa şi să fie cît mai repede redaţi vieţii normale de ostaş.

— Nu vreau, spuse el, să rămîneţi cu o amintire urîtă despre mine. Am destule cunoştinţe şi cu mine nu vă pierdeţi voi. De altfel, îmi faceţi impresia unor oameni foarte de treabă, pe care Dumnezeu îi iubeşte. Dacă aţi păcătuit, acum ispăşiţi şi, cum vă văd, înduraţi fără să cîrtiţi pedeapsa cu care v-a miluit Domnul.

— De ce ai fost pedepsit? se adresă el lui Švejk.

— Dumnezeu mi-a trimis pedeapsa, răspunse cu pioşenie Švejk, prin bunăvoinţa *regimentsraport*-ului, domnule *oberfeldkurat,* pentru un fleac de întîrziere.

— Mila şi dreptatea Domnului sînt fără margini, spuse solemn *oberfeldkuratul.* El ştie pe cine trebuie să pedepsească, şi tocmai prin asta arată că nimic nu scapă prevederii şi atotputerniciei sale. Dar dumneata, teteristule, de ce eşti arestat?

— Pentru că bunul Dumnezeu, răspunse teteristul, a binevoit să mă blagoslovească cu un reumatism şi mi s-a urcat la cap. După ispăşirea pedepsei voi fi trimis la bucătărie.

— Voia Domnului e bine rînduită, exclamă părintele entuziasmat, auzind vorbindu-se despre bucătărie. Un om cumsecade poate face şi acolo carieră. De fapt, tocmai la bucătărie ar trebui să fie trimişi oameni inteligenţi; pentru combinaţii; pentru că nu-i totul să găteşti, ci dragostea cu care prepari şi combini mîncările. Să luăm de pildă, sosurile. Un om inteligent, cînd face sosul de ceapă, ia toate felurile de zarzavaturi şi le înăbuşă în unt, pe urmă adaugă încetul cu încetul mirodenii, piper, puţină foaie de dafin, cimbru; pe cînd un bucătar de rînd pune ceapa la fiert şi aruncă în ea rîntaş negru din seu. Pe dumneata aş fi într-adevăr bucuros să te văd, undeva, la o popotă ofiţerească. Omul, chiar fără inteligenţă, se poate descurca în viaţă, şi-n orice meserie, dar la bucătărie nu merge. Se simte numaidecît. Ieri seara, la cazinoul ofiţerilor din Budejovice, ni s-a servit printre altele o mîncărică de rinichi cu sos de Madera. Straşnic om ăl de l-a preparat! Dumnezeu o să-i ierte toate păcatele, mi-am zis eu, trebuie să fie un adevărat intelectual; şi într-adevăr, aşa este: la bucătăria popotei ofiţereşti de acolo lucrează un învăţător din Skutk. Am gustat eu o mîncare cu sos de Madera şi la popota regimentului 64, *landwehr,* dar era cu totul altceva. Băgaseră în ea chimion, aşa cum, la orice cîrciumă ordinară, se bagă piper. Şi cine credeţi că l-a preparat? Credeţi că era bucătar în viaţa civilă? Aş! Crescător de vite la o moşie.

Preotul de campanie tăcu un timp; aduse apoi discuţia la problema culinară în *Vechiul* şi *Noul Testament,* arătînd că încă de pe acele vremi se dădea o mare atenţie pregătirii unor mîncări gustoase după serviciul divin şi după alte ceremonii religioase. După aceea îi îndemnă pe toţi să-i cînte ceva, la care Švejk, cu proverbiala şi nefericita sa inspiraţie, începu:

Vine Marina de la Hodonin
Şi-n urma ei popa, c-un clondir de vin.

— Preotul de campanie însă nu se supără:

— M-aş mulţumi şi cu niţel rom; nu-i neapărată nevoie să fie un clondir cu vin, spuse el, zîmbind prieteneşte. Cît despre Marina, s-o lăsăm şi pe ea la o parte, că numai în ispită ne-ar duce.

Caporalul cotrobăi prudent în buzunarul mantalei şi scoase o sticlă de rom.

— Cu respect vă raportez, domnule *oberfeldkurat,* spuse el cu vocea sugrumată de emoţie, trădînd sacrificiul personal pe care-l făcea, dacă nu vă supăraţi...

— Nu mă supăr de loc, băieţaşule, răspunse bucuros părintele. Beau în cinstea fericitei noastre călătorii.

— Maica ta Cristoase! exclamă caporalul, ca pentru sine, văzînd că, după o duşcă zdravănă, preotul dăduse pe gît jumătate de sticlă.

— Bată-te să te bată, spuse *oberfeldkuratul* rîzînd şi făcîndu-i cu ochiul teteristului. Mai şi blestemi pe deasupra. Pentru asta o să te pedepsească Dumnezeu.

Apoi părintele mai trase o înghiţitură şi întinzîndu-i sticla lui Švejk, îi ordonă:

— Atinge-o! Pîn-la fund!

— Războiul e război, îi spuse Švejk cu bunătate caporalului, în timp ce-i dădea înapoi sticla goală. Caporalul încuviinţă printr-o străfulgerare a ochilor, atît de ciudată, cum numai la nebuni mai poţi întîlni.

— Şi acum, pînă la Viena, să-i mai trag un pui de somn, spuse preotul. Vă rog să mă treziţi cînd om ajunge. Iar dumneata, continuă el, adresîndu-se lui Švejk, dumneata te duci la bucătăria popotei noastre, iei tacîmuri şi-mi aduci prînzul. Să spui că este pentru domnul *oberfeldkurat* Lacina. Vezi să-ţi deie porţie dublă. Dacă sînt cumva găluşte, ai grijă să nu-ţi taie de la margine, să ieşim în pagubă. Pe urmă să-mi aduci de la bucătărie o sticlă de vin şi nu uita să iei cu dumneata o ploscă, ca să-ţi toarne în ea rom.

Părintele Lacina cotrobăi prin buzunare.

— Ascultă, caporal, văd că n-am mărunţiş, împrumută-mi un florin. Aşa. Cum spuneai că te cheamă? Švejk? Bine, Švejkule, ţine un gologan pentru drum! Domnule caporal, fii bun şi mai împrumută-mi un florin. Vezi, Švejkule, şi pe ăsta îl capeţi, dacă faci rost de toate aşa cum am vorbit. Cată să-ţi dea şi ţigări şi trabucuri pentru mine. Dacă se distribuie cumva şocolată, ai grijă să împachetezi o porţie dublă, iar de-or fi conserve, vezi să-ţi dea limbă afumată sau ficat de gîscă. Aşa. Da, era să uit. Dacă se dă brînză emental, te rog să ai grijă să nu-ţi taie de la margine şi cu salamul unguresc tot aşa, nici un colţ, numai de la mijloc, ca să fie fraged şi gustos.

Oberfeldkuratul se întinse pe bancă şi curînd aţipi.

— Cred, se adresă teteristul caporalului, în clipa în care părintele începu să sforăie, că eşti mulţumit de copilul nostru găsit. Se bucură de viaţă.

O clipă, caporalul luptă cu propria lui indignare, apoi deodată pierdu orice sentiment de umilinţă şi încuviinţă aspru:

— E foarte cuminte!

— Cu mărunţişul ăsta, pe care nu-l are, intră în vorbă Švejk, dumnealui îmi aduce aminte de unul Mlicko, un zidar de la Dejvice. Ăla tot aşa, n-a avut multă vreme mărunţiş, pînă ce s-a înglodat în datorii pînă peste gît şi a fost închis pentru şarlatanie.

— Înainte de război, puse un soldat din escortă, era la regimentul 75 un căpitan care a băut toţi banii din casieria regimentului şi a trebuit să zboare din armată. Acum, că e război, e iarăşi căpitan. Am mai avut acolo un sergent care a şparlit de la magazie vreo douăzeci de baloturi de postav, şi azi e *stabfeldwebel* şi cînd te gîndeşti că în Serbia a fost, nu demult, împuşcat un infanterist, pentru că a mîncat deodată conservele pe trei zile.

— Asta n-are nici o legătură cu ce vorbeam noi, declară caporalul cu glas aspru. Dar nu-i frumos să împrumuţi de la un biet caporal doi florini ca să-i dai bacşiş.

— Ţine-ţi gologanul, spuse Švejk, eu n-am nevoie să mă îmbogăţesc pe spinarea dumitale. Şi dacă mi l-o da şi pe celălalt, ţi-l dau înapoi, ca să nu mai boceşti. Pe dumneata ar trebui însă să te bucure cînd un superior îţi cere împrumut bani ca să aibă de cheltuială. Dar dumneata eşti zgîrciob. Aici e vorba de doi gologani nenorociţi, dar tare aş vrea să te văd ce-ai face dacă ar fi să-ţi dai viaţa pentru superiorul dumitale, dacă el ar zace rănit, lîngă tranşeele duşmanului, şi dumneata ar trebui să-l salvezi şi să-l aduci în braţe, în timp ce duşmanul trage după voi cu şrapnele şi mai ştiu eu ce.

— Dumneata ai face-n pantaloni, ciuruc nenorocit, ripostă caporalul.

— Ehe cîţi sînt din ăştia care fac în pantaloni la fiecare *gefecht*[130]*!* observă un soldat din escortă. Deunăzi, la Budejovice, un camarad rănit ne povestea că s-a scăpat pe el de trei ori într-un singur atac. Prima oară cînd au ieşit clin tranşee, în faţa reţelei de sîrmă ghimpată, pe urmă cînd au început s-o taie, şi a treia oară zicea că şi-a dat drumu la un contraatac cu baioneta, al ruşilor, care strigau „ura”. Pe urmă a început să fugă înapoi în tranşee şi zicea că din grupa lor nu era unul care să nu fi făcut pe el. Pe marginea tranşeei era un mort: zăcea cu picioarele în jos; în timpul atacului un proiectil îi retezase jumătate de cap, de parcă l-ar fi tăiat cineva cu cuţitul; ăsta se scăpase pe el în ultimul moment, în aşa hal, că din pantalonii lui curgea în tranşee, căcat, amestecat cu sînge. Şi jumătatea aceea de cap, cu creier cu tot, zăcea chiar sub el. Ce, parcă ştie omul ce i se poate întîmpla?!

— Cîteodată, zise Švejk, în timpul atacului i se face omului rău din te miri ce şi îi vine greaţă. Un convalescent, venit la Praga, de la Premysl, ne povestea odată, la cîrciumă „Belvedere” de la Pohorelec, că într-o luptă corp la corp s-a trezit în faţă cu un rus cît un munte. Venea spre el cu baioneta şi îi curgea nasul. Cînd a văzut săracu mucii, zicea că i-a venit deodată rău şi a trebuit să meargă la *hilfsplatz*[131], unde l-au găsit bolnav de holeră. Fără să mai stea pe gînduri, l-au trimis în baraca holericilor, la Pesta, unde s-a îmbolnăvit de-a binelea.

— Era soldat prost sau caporal? întrebă teteristul.

---

130 Luptă (germ.).
131 Post de ajutor (germ.).

— Caporal era, răspunse Švejk liniştit.

— Asta se poate întîmpla şi oricărui teterist, replică prosteşte caporalul, aruncînd o privire zdrobitoare teteristului, ca şi cum ar fi vrut să-i spună: „Acum te-am înfundat, hai, ce zici?”

Acesta însă tăcu şi se întinse pe bancă.

Trenul se apropia de Viena. Cei care nu dormeau priveau de la fereastră reţeaua de sîrmă ghimpată şi fortificaţiile din preajma Vienei, fapt care provocă, se vede, o puternică strîngere de inimă tuturor celor din tren.

Dacă înainte se mai auzeau încă din vagoane strigătele nemţilor din munţii Kasper: *„Wann ich kumm, wann, ich kumm, wan ich wieda, wieda kumm”,* acum amuţiseră de-a binelea în faţa priveliştii neplăcute a reţelei de sîrmă ghimpată cu care era împrejmuită Viena.

— Totul e în ordine, spuse Švejk, privind şanţurile. Totul e în cea mai perfectă ordine, numai că vienezii care vin la plimbare pe aici îşi pot rupe pantalonii. Aici omul trebuie să umble cu băgare de seamă. Viena este un oraş important continuă el. Numai cîte animale sălbatice au, în menajeria aceea de la Schonbrunn. Cu ani în urmă, cînd am fost la Viena, îmi plăcea mai ales să mă duc să văd maimuţele; dar cînd se plimbă pe acolo vreun om mare de la castelul imperial, nimeni nu poate trece peste cordon. Era cu mine un croitor din circumscripţia a zecea şi l-au arestat, pentru că voia cu orice chip să vadă maimuţele.

— Ai fost şi la castel? întrebă caporalul.

— Frumos e pe acolo, răspunse Švejk. Eu n-am fost, dar mi-a povestit unu care a fost. Cel mai frumos din toate e *burgwache* [132]*.* Cică fiecare soldat din gardă trebuie să aibă doi metri înălţime. După ce iese din serviciu, fiecare capătă un brevet de tutungerie. Şi prinţese sînt acolo cîte vrei, ca gunoiul...

Trecură printr-o gară unde, în urma lor, răsună imnul austriac intonat de o fanfară care venise, pesemne dintr-o eroare, pentru că abia după o bună bucată de timp ajunseră într-o gară unde trenul se opri. Aici se distribuia hrana şi era pregătită primirea oficială.

Dar solemnităţile nu mai semănau cu cele de la începutul războiului, cînd soldaţii, în drum spre front, mîncau în fiecare staţie, şi erau întîmpinaţi de domnişoare de onoare, îmbrăcate în rochii albe caraghioase, cu feţe şi mai caraghioase, ţinînd în braţe nişte amărîte buchete de flori. În afară de asta mai ascultau şi discursul nerod al unei cucoane, al cărui soţ e astăzi mare patriot şi republican.

La Viena, bunele oficii de întîmpinare a trenului militar erau făcute de trei reprezentante ale Crucii Roşii din Austria, şi de două delegate ale unei asociaţii patriotice a femeilor şi tinerelor fete din Viena, de un reprezentant oficial al municipalităţii şi un reprezentant al armatei.

Pe feţele lor se citea o oboseală cumplită. Trenuri, transportînd trupe spre front, treceau zi şi noapte prin gara Viena şi din oră în oră soseau trenuri sanitare cu răniţi. În fiecare clipă vagoanele cu prizonieri erau trecute de pe o linie pe alta, şi la toate aceste operaţiuni trebuiau să fie de faţă toţi aceşti delegaţi ai diferitelor

---

132 Garda castelului (germ.).

corporaţii şi societăţi. Pe măsură ce vremea se scurgea, entuziasmul primelor zile se transforma în plictiseală, oboseală şi căscat. Serviciul acesta se făcea cu schimbul şi toţi cei care apăreau într-una din gările Vienei aveau aceeaşi înfăţişare obosită ca şi cei care aşteptau acum trenul cu regimentul din Budejovice.

Vagoanele de vite erau ticsite de soldaţi, cu deznădejdea întipărită pe feţe, ca oamenii duşi la spînzurătoare.

Doamnele se apropiară de ei, împărţindu-le turtă dulce, împodobită cu inscripţii de zahăr de acest gen: „Sieg und Rache”, „Gott strafe England”, „Der Oesterreicher hat ein Vaterland. Er liebt's und hat auch Ursach fur's Vaterland zu kampfen” [133]*.*

Muntenii din Kasper se îndopau cu turtă, fără însă ca de pe feţele lor să dispară expresia de deznădejde.

În cele din urmă primiră ordinul să se îndrepte, pe companii, la bucătăriile de campanie din spatele gării, după mîncare.

Tot acolo era şi bucătăria ofiţerilor, unde se duse şi Švejk ca să execute comanda *feldkuratului.* În acest timp teteristul aştepta să fie servit, dat fiind că doi soldaţi din escortă plecaseră să ridice raţia pentru cei din vagonul arestaţilor.

Švejk execută comanda întocmai, şi în timp ce traversa linia ferată îl zări pe locotenentul Lukáš, care se plimba între şine şi aştepta să vadă dacă la popota ofiţerească va mai rămîne ceva şi pentru el.

Situaţia lui nu era de invidiat, întrucît se folosea deocamdată de ordonanţa locotenentului Kirschner. Flăcăul se îngrijea însă, de fapt, numai de stăpînul lui şi se deda la adevărate acte de sabotaj cînd era vorba de locotenentul- major Lukáš.

— Unde te duci cu toate astea? îl întrebă pe Švejk nenorocosul locotenent-major, în clipa cînd Švejk tocmai pusese jos grămada de bunătăţi sustrase de la popota ofiţerilor şi înfăşurate în manta.

Švejk îl privi o clipă zăpăcit, dar îşi reveni numaidecât. Faţa lui îşi recăpătase expresia jovială şi liniştită, cînd răspunse:

— Asta-i pentru dumneavoastră, cu respect vă raportez, domnule locotenent-major... Numai că nu ştiu unde aveţi cupeul, şi apoi nu ştiu dacă domnul comandant al trenului n-ar fi împotrivă ca eu să merg cu dumneavoastră. Mi se pare că dumnealui e un porc.

Locotenentul-major Lukáš se uită la Švejk întrebător. Acesta însă continuă liniştit, pe un ton confidenţial.

— Să ştiţi, domnule locotenent-major, e un porc adevărat. Cînd a venit în inspecţie, la noi în vagon, eu i-am raportat numaidecât că e ora unsprezece şi că mi-am isprăvit pedeapsa, aşa că nu mai aveam ce căuta acolo, şi că trebuie să trec ori în vagonul de vite, ori la dumneavoastră, dar el m-a luat la trei parale ca un necioplit, şi mi-a zis să nu mă grăbesc; ci să rămîn unde mă aflu, ca măcar pe drum să nu vă fac de ruşine pe dumneavoastră, domnule *oberlaitnant.*

Şi, arborînd o figură de martir, Švejk adăugă:

---

133 „Victorie şi răzbunare”, „Doamne, pedepseşte Anglia”, „Austriacul are o patrie. El o iubeşte şi are de ce să lupte pentru patria sa” (germ.).

— Ca şi cînd eu v-aş fi făcut vreodată de ruşine, domnule *oberlaitnant.*

Locotenentul-major Lukáš oftă:

— Eu unul, continuă Švejk nu v-am făcut niciodată de ruşine. Asta-i sigur. Dacă s-a întîmplat uneori să fac vreuna boacănă, a fost o întîmplare; aşa a hotărît bunul Dumnezeu, precum bine zicea bătrînul Vanicek din Pelhrimov cînd îşi ispăşea a treizeci şi şasea pedeapsă. Niciodată însă, domnule *oberlaitnant,* n-am făcut rău cu dinadinsul; întotdeauna am vrut să fac ceva mai bun, mai acătării, ca să zic aşa, şi zău că nu-s vinovat dacă nici unul din noi n-am avut din asta nici un folos, ci numai necazuri şi supărare.

— Hai, nu mai plînge, Švejkule, spuse cu o voce înduioşată locotenentul-major Lukáš, cînd se apropiară de vagonul statului-major, aranjez eu totul ca să fii iarăşi cu mine.

— Cu respect vă raportez, domnule locotenent-major, că nu plîng. M-a apucat numai aşa, o părere de rău, că noi amîndoi, în războiul ăsta, sîntem cei mai nefericiţi oameni de sub soare, şi că n-avem nici o vină. E îngrozitor cînd stau şi mă gîndesc bine; aşa am fost eu, de cînd mă ştiu...

— Linişteşte-te, Švejkule!

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant,* că dacă n-ar fi contra disciplinei, aş spune că nu pot de loc să mă liniştesc, dar aşa trebuie să spun, că am înţeles ordinul şi că m-am liniştit.

— Bine. Şi acum, Švejkule, urcă în vagon.

— Cu respect vă raportez că mă urc, domnule *oberlaitnant.*

*

Tabăra militară din Most era cufundată în tăcerea nopţii. În barăcile trupei, soldaţii tremurau de frig, în schimb la barăcile ofiţerilor ferestrele erau deschise, de prea multă căldură.

Dinspre clădirile taberei se auzeau paşii santinelelor care făceau de gardă, tulburînd, cu bocănitul lor, somnul celor din barăci.

Jos, în Most, pe Litava, străluceau luminile de la fabrica imperială de conserve care lucra, fără îndoială, zi şi noapte, la prelucrarea resturilor de carne. Vîntul care bătea dintr-acolo aducea un miros greu de zgîrci, copite şi oase stricate, din care se fierbeau conservele de supă.

Din pavilionul părăsit, unde cu ani în urmă, în timp de pace, un fotograf îi poza pe soldaţii care-şi petreceau tinereţea pe poligonul de tir, se vedeau jos în vale, pe cheiul Litavei, lampioanele roşii ale bordelului „La spicul porumbului”. Acest bordel fusese onorat cu vizita prinţului Ştefan, cu prilejul marilor manevre imperiale de la Sopron, în anul 1908. Aici era, în fiecare seară, locul de întîlnire al ofiţerilor.

Era cel mai elegant local de perdiţie; soldaţii de rînd şi teteriştii n-aveau acces acolo.

Aceştia se duceau la „Casa trandafirilor”, a cărei lumină verde se vedea de asemenea din pavilionul fostului atelier fotografic.

Chiar pentru aceste îndeletniciri exista cuvenita diferenţiere; de altfel diferenţierea n-a dispărut nici mai tîrziu, pe front, cînd monarhia n-a mai putut să ofere oştilor sale ceva mai bun decît faimoasele bordeluri ambulante, aşa-numitele „pufuri”, ataşate pe lîngă fiecare comandament de brigadă.

Existau aşadar: k.k. Offizierspuff, k.k. Unteroffizierspuff, şi k.k. Mannschaftspuff.

Oraşul Most, aflat pe partea stîngă a Litavei, strălucea, aşa cum străluceau Kiralyhid, Cislaitania şi Translaitania, de partea cealaltă a rîului. În ambele oraşe, şi în cel unguresc şi în cel austriac, erau tarafuri de ţigani, cafenelele şi restaurantele erau puternic luminate, se cînta, se bea. Burghezia locală şi funcţionărimea îşi aduceau aci, în cafenele soţiile şi fiicele mai mari, astfel că Most pe Litava *Bruck an der Leitha* şi Kiralyhid erau de fapt un bordel de mari proporţii.

În tabără, într-una din barăcile ofiţerilor, Švejk aştepta reîntoarcerea locotenentului-major Lukáš, care plecase de cu seară în oraş la teatru, şi nu se mai întorsese încă, deşi noaptea era înaintată. Švejk stătea pe patul gata pregătit al locotenentului-major şi în faţa lui, pe masă, şedea ordonanţa maiorului Wenzel.

Maiorul Wenzel revenise la regiment în urma eşecului din Serbia, unde cu prilejul bătăliei de pe Drina îşi dovedise măsura incapacităţii sale militare. Se spunea că ar fi ordonat distrugerea unui pod-ponton, deşi jumătate din batalionul lui se mai afla pe malul celălalt al rîului. Acum era comandantul poligonului militar din Kiralyhid, şi se ocupa şi de treburile gospodăreşti ale taberei. Printre ofiţeri se vorbea că maiorul Wenzel se pune acum „pe picioare”. Camera locotenentului-major Lukáš şi cea a maiorului Wenzal erau pe acelaşi culoar.

Ordonanţa maiorului Wenzel, Mikulasek, un băiat scund, ciupit de vărsat, bălăbănea din picioare şi blestema:

— Mă întreb de ce nu vine o dată boşorogul ăsta al meu. Tare aş vrea să ştiu pe unde umblă haimanaua, toată noaptea. Dacă cel puţin mi-ar lăsa cheia de la odaia lui, aş trage şi eu un păhărel şi m-aş culca. Are acolo, păcătosul, vin cît vrei.

— Se zice că dumnealui fură, făcu Švejk, trăgînd liniştit din ţigările locotenentului, întrucît acesta îi interzisese să mai pufăie din trabuc în odaie; tu trebuie să ştii de unde aveţi vin.

— Eu mă duc unde am poruncă, răspunse Mikulasek, cu glas subţire. Îmi dă o ţidulă şi cît ai clipi fug să iau raţia pentru spital şi o aduc acasă...

— Dar dacă ţi-ar porunci, întrebă Švejk, să furi casa de bani a regimentului, ai face-o? Aici, cînd eşti cu mine, înjuri nevoie mare, dar cînd stai în faţa lui tremuri ca varga.

Mikulasek clipi din ochii lui micuţi şi răspunse:

— Ei, la una ca asta, aş sta să mă mai gîndesc.

— Ce să te mai gîndeşti, mucosule! îi strigă Švejk, dar trebui să tacă, deoarece chiar în clipa aceea se deschise uşa şi în odaie intră locotenentul-major Lukáš. Se vedea cît de colo că era foarte bine dispus, judecînd după chipiul întors cu cozorocul la spate.

Mikulasek înmărmurise de spaimă atît de tare, încît rămase pe masă şi salută aşa, uitînd că n-avea capela pe cap.

— Raportez supus, domnule *oberlaitnant,* că totul e în ordine, anunţă Švejk luînd poziţia cerută de regulamentele militare, dar uitînd să-şi scoată ţigara din gură.

Locotenentul-major Lukáš nu observă însă acest lucru şi se duse de-a dreptul la Mikulasek care cu ochii holbaţi îi urmărea fiecare mişcare, continuînd să salute din poziţia în care se afla.

— Îmi dai voie, eu sînt locotenentul-major Lukáš, spuse apropiindu-se de Mikulasek cu paşi, nu prea siguri. Pe dumneata cum te cheamă?

Mikulasek tăcea. Lukáš trase un scaun aproape de masă. În faţa lui Mikulasek, se aşeză uitîndu-se la el şi, aruncîndu-i o privire fixă, spuse:

— Švejkule, adu-mi, te rog, din geamantan revolverul de campanie.

În timp ce Švejk căuta prin geamantan, Mikulasek tăcea şi se uita la locotenentul-major cu ochi înspăimântaţi, în clipa aceea îşi dădu seama că stătea pe masă. Disperarea lui crescu şi mai mult cînd băgă de seamă că vîrfurile bocancilor săi atingeau genunchii locotenentului-major, care şedea pe scaun în faţa lui.

— Te întreb cum te numeşti, omule? zbieră la el locotenentul-major.

Mikulasek însă amuţise de-a binelea. Aşa cum a povestit mai tîrziu, apariţia neaşteptată a locotenentului-major îi dăduse un fel de paralizie. Voia să sară de pe masă şi nu putea, voia să răspundă şi limba nu i se mişca, voia să nu mai salute şi nu izbutea.

— Cu respect vă raportez, domnule locotenent-major, interveni Švejk, că revolverul nu-i încărcat.

— Atunci, încarcă-l Švejk.

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant,* că nu avem nici un cartuş, şi apoi ar fi greu să-l împuşcaţi pe masă. Eu, domnule *oberlaitnant,* dacă îmi daţi voie, îmi îngădui să spun că ăsta-i Mikulasek, ordonanţa lui domnu maior Wenzel. Totdeauna îi piere graiul cînd vede vreun domn ofiţer. Aşa-i el, se sfieşte să vorbească. E, cum sa vă spun, un boboc fricos, un papă-lapte. Domnul maior Wenzel îl lasă întotdeauna să stea pe coridor cînd se duce în oraş, şi el, săracu, umblă aiurit de colo pînă colo pe la toate ordonanţele din barăci. Dacă ar avea măcar de ce să se sperie, dar, sărăcuţul de el, n-a păcătuit cu nimic.

Švejk scuipă cu scîrbă. Tonul cu care vorbea şi faptul că se exprima cu o indiferenţă totală trădau dispreţul lui faţă de laşitatea ordonanţei maiorului Wenzel şi faţă de comportarea sa nemilitărească.

— Îngăduiţi-mi, domnule locotenent-major, continuă Švejk, să-l miros.

Švejk îi făcu vînt de pe masă lui Mikulasek, care nu înceta să caşte ochii prosteşte la locotenentul-major, îl puse jos pe duşumea şi-l mirosi la pantaloni.

— Încă nu, declară el, dar începe. Să-l dau afară.

— Dă-l afară, Švejkule.

Švejk îl conduse afară pe Mikulasek, care tremura mereu, trase uşa în urma lor, şi pe coridor îi spuse:

— Bagă-ţi în cap, neisprăvitule, că te-am scăpat de la moarte. Pentru asta, ai grijă. Cînd s-o întoarce maiorul Wenzel, fă-te încoa pe nevăzute, cu o sticlă de vin. Fără glumă, să ştii că te-am scăpat de la moarte. Cînd se-mbată *oberlaitnantul* meu nu-i a bine. Numai eu ştiu să mă descurc cu el.

— Eu sînt...

— O băşină, asta eşti, exclamă Švejk cu dispreţ. Şezi colea pe prag şi aşteaptă pînă o veni maiorul tău, Wenzel.

— Slavă Domnului că te-ai îndurat să mai vii, îl întîmpină locotenentul-major Lukáš pe Švejk, cînd acesta reintră în odaie. Vreau să-ţi vorbesc. Nu-i nevoie însă să-mi stai iarăşi drepţi, ca un prost. Ia loc, Švejkule, şi să te laşi de acest „ordonaţi" al dumitale. Să-ţi ţii gura şi să fii foarte atent la ce-am să-ţi spun. Ştii unde vine, în Kiralyhid, strada Sopronyi? Ţi-am spus să încetezi odată cu acest: „Raportez supus, domnule *oberlaitnant*, că nu ştiu". Dacă nu ştii, răspunde: nu ştiu, şi basta. Ia o bucăţică de hîrtie şi scrie: Sopronyi-utcza, nr. 16. în clădirea asta e un magazin de fierărie. Ştii ce-i aia un magazin de fierărie? *Herrgott!* Nu mai spune „raportez supus". Răspunde: ştiu sau nu ştiu. Va să zică, ştii ce-i aia un magazin de fierărie? Ştii? Bine... Magazinul ăsta e al unui ungur, Kakonyi. Ştii ce-i aia ungur? Spune odată, *himmelherrgott,* ştii sau nu ştii? Ştii? Bine. Sus, deasupra magazinului, e primul etaj şi acolo e locuinţa lui... Ştii sau nu ştii? Dacă nu ştii, crucifix, atunci află de la mine că acolo locuieşte. Asta îţi ajunge? Ajunge? Bine. Dacă nu ţi-ajunge, pun să te bage la arest. Ţi-ai însemnat că omul se numeşte Kakonyi? Bun. Atunci, mîine dimineaţă, cam pe la ora zece, cobori în oraş, găseşti casa aceea, urci sus la etajul întîi şi predai doamnei Kakonyi scrisoarea asta.

Locotenentul-major Lukáš deschise portofelul şi, căscînd, îi întinse lui Švejk un plic alb, fără adresă.

— Ţine minte, Švejkule, e un lucru foarte important, continuă el să-l dăscălească. Prevederea este mama înţelepciunii, de aceea, după cum vezi, scrisoarea n-are adresă. Mă bizui pe dumneata că vei preda scrisoarea cui se cuvine. Mai notează-ţi că doamna aceea se numeşte Etelka, scrie deci „doamna Etelka Kakonyi". Şi-ţi mai atrag atenţia că scrisoarea trebuie s-o înmînezi, discret, doamnei Kakonyi, orice s-ar întîmpla, şi să aştepţi răspuns. De altfel scrie şi în scrisoare că trebuie să primeşti un răspuns. Mai doreşti ceva?

— Dar dacă dama nu-mi dă răspuns, atunci ce fac, domnule *oberlaitnant*?

— Atunci, îi reaminteşti că trebuie neapărat să-ţi dea, îl lămuri locotenentul-major, căscînd din nou. Acum e însă timpul să mă culc; astăzi sînt într-adevăr obosit. Am băut mult. Nimeni n-ar fi mai puţin obosit după o asemenea noapte.

Adevărul e că locotenentul-major Lukáš n-avusese de gînd să întîrzie.

Părăsise spre seară tabăra, cu gîndul să vadă o operetă, la teatrul maghiar clin Kiralyhid, unde în rolurile principale jucau nişte artiste durdulii, evreice. I se povestise că marea lor calitate era că în timpul dansului aruncau picioarele în sus şi nu purtau nici tricouri, nici chiloţi; iar pentru atracţia domnilor ofiţeri se bărbiereau jos ca tătăroaicele, fapt care nu procura nici o bucurie galeriei, dar care desfăta în

schimb cu atît mai mult ofiţerii de artilerie din primele rînduri ale parterului, care pentru această privelişte nu uitau să vină la teatru cu binocluri de campanie.

Pe locotenentul-major Lukáš îl lăsase însă rece această interesantă porcărie, deoarece binoclul împrumutat de la teatru era necromat aşa că în loc de pulpe nu văzuse decît nişte umbre violete, în mişcare.

În pauza actului întîi, îşi îndreptă atenţia spre o doamnă însoţită de un bărbat între două vîrste, pe care-l trăgea spre garderobă, insistînd că vrea să plece acasă imediat, întrucît nu era dispusă să privească astfel de spurcăciuni. Rostise toate acestea destul de tare, în limba germană. Bărbatul care o însoţea răspunse în ungureşte:

— Ai dreptate, îngeraşul meu, sînt de acord, să mergem, într-adevăr, e ceva dezgustător.

— Es ist ekelhaft[134]*,* răspunse doamna, revoltată, în timp ce domnul îi ajuta să-şi puie mantoul. Ochii îi ardeau de indignare în faţa acestei neruşinări. Trebuie spus de altfel că ochii ei negri şi mari se potriveau de minune cu întreaga ei făptură. Aruncă o privire spre locotenentul-major Lukáš şi repetă încă o dată, cu şi mai multă indignare:

— Ekelhaft, wirklich ekelhaft![135]

Atîta a fost de ajuns pentru înfiriparea unei idile.

Locotenentul-major Lukáš obţinu informaţiile necesare de la garderobieră. Află că era vorba de soţii Kakonyi şi că dumnealui e proprietarul unui magazin de fierărie pe strada Sopronyi nr. 16.

— Şi locuieşte cu doamna Etelka la etajul întîi, adăugă garderobiera cu insistenţa-i de codoaşă bătrînă. Dînsa e nemţoaică din Sopron, iar el ungur; aşa-i aici, la noi, toate sînt amestecate.

Locotenentul-major Lukáš îşi luă mantaua de la garderobă şi se duse în oraş, la marele restaurant-cafenea „Arhiducele Albrecht”, unde se întîlni cu cîţiva ofiţeri de la regimentul 91 infanterie.

Nu-şi pierdu vremea flecărind prea mult, în schimb bău vîrtos, gîndindu-se mereu ce anume să-i scrie acestei frumoase şi severe doamne, plină de virtuţi, care, hotărît, îl captivase mai mult decît toate maimuţele de pe scenă, cum le spuneau ceilalţi ofiţeri.

Bine dispus, locotenentul-major se duse apoi singur la cafeneaua „La crucea Sfîntului Ştefan” şi se retrase într-un mic separeu de unde izgoni o româncă, care se oferise să se dezbrace pînă la piele în faţa lui, şi să-l lase să facă cu dînsa tot ce vrea. Porunci să i se aducă cerneală, toc şi hîrtie, comandă o sticlă de coniac şi, după o profundă meditare, scrise cu grijă această scrisoare, care i se păru a fi cea mai frumoasă din cîte a scris vreodată:

„Stimată doamnă!

134 E dezgustător (germ.)
135 Dezgustător, cu adevărat dezgustător! (germ.)

Am asistat aseară la un spectacol de teatru care pe dumneavoastră v-a indignat. V-am urmărit cu atenţie chiar de la primul act pe dumneavoastră şi pe soţul dumneavoastră. După cum am putut remarca”...

„Intră în el fără milă, îşi zise locotenentul-major Lukáš. Cu ce drept a pus omul acela mîna pe o femeie atît de încîntătoare?! Cînd te uiţi bine la el, arată ca un maimuţoi tuns.”

Şi continuă să scrie:

„...soţul dumneavoastră a urmărit cu cea mai mare solicitudine spectacolul obscen ce se desfăşura pe scenă, spectacol care dumneavoastră, stimată doamnă, v-a provocat dezgust; aceasta nu mai e artă, ci un odios atentat la sentimentele cele mai delicate ale omului!”

„Ce sîni are femeia asta, îşi spuse locotenentul Lukáš. Dă-i înainte...”

Şi scrise mai departe:

„Iertaţi-mi, stimată doamnă, această explozie de sinceritate, deşi nu mă cunoaşteţi. Am văzut în viaţa mea multe femei, dar nici una nu mi-a făcut o astfel de impresie ca dumneavoastră. Îmi dau seama că gîndirea şi concepţiile dumneavoastră despre viaţă corespund întru totul cu ale mele. Am convingerea că soţul dumneavoastră nu este decît un egoist care vă trage după el”...

„Nu, îşi zise locotenentul-major Lukáš, nu merge! Şterse: *„Schlept mit”*[136] şi scrise:

„...care pentru satisfacerea plăcerilor personale vă ia după el, stimată doamnă, la spectacole de teatru care nu corespund decît gustului său. Iubesc sinceritatea şi nu intenţionez să mă amestec în viaţa dumneavoastră particulară; aş dori numai să stau de vorbă cu dumneavoastră despre arta pură...”

„În hotelurile de aici n-are să se poată; va trebui s-o duc tocmai la Viena, îşi continuă firul gîndurilor locotenentul. Am să-mi iau o permisie...”

„...De aceea îndrăznesc, stimată doamnă, să vă solicit o întîlnire pentru a avea cinstea de a vă cunoaşte mai de aproape. Sînt încredinţat că veţi avea bunătatea de a nu refuza un om, căruia viitorul apropiat îi oferă mizeria războiului şi care, în focul bătăliei, va păstra cea mai frumoasă amintire despre un suflet care l-a înţeles precum şi el la rîndu-i l-a înţeles pe al dumneavoastră. Hotărîrea dumneavoastră va fi pentru mine poruncă, răspunsul dumneavoastră, o clipă hotărîtoare în viaţă.”

[136] Trage după (germ.)

Îşi puse iscălitura, trase pe gît un păhărel de coniac, apoi porunci să i se aducă o nouă sticlă şi bău aşa, păhărel după păhărel, aproape la fiecare frază recitită, pînă cînd, la ultimele rînduri, îl podidiră lacrimile.

Era ora nouă dimineaţa cînd Švejk îl trezi pe locotenentul-major Lukáš:

— Vă raportez supus, domnule *oberlaitnant,* că aţi adormit, şi aţi întîrziat la serviciu şi că eu trebuie să plec cu scrisoarea dumneavoastră, la Kiralyhid. V-am mai deşteptat o dată la şapte şi jumătate, şi încă o dată la opt, cînd au trecut la exerciţiu, dar dumneavoastră v-aţi întors pe cealaltă parte. Domnule *oberlaitnant...* N-auziţi, domnule *oberlaitnant...*

Locotenentul-major Lukáš mormăi ceva şi tare ar fi vrut să se întoarcă şi-acum pe partea cealaltă, dar nu izbuti, pentru că Švejk îl scutura fără milă şi-i urla în ureche:

— Domnule *oberlaitnant,* atunci eu mă duc cu scrisoarea la Kiralyhid...

Locotenentul-major căscă şi spuse buimac:

— Ce scrisoare? A... da, cu scrisoarea mea, ai grijă, discreţie! Înţelegi, ăsta-i un secret al nostru. *Abtreten...*

Locotenentul-major se strînse din nou în pătură şi continuă să doarmă dus, în timp se Švejk o porni pe drum spre Kiralyhid.

Nu i-ar fi fost chiar atît de greu să găsească strada Sopronyi nr. 16, dacă întîmplarea nu i l-ar fi adus în cale pe bătrînul genist Vodicka, repartizat la batalionul geniştilor din Stiria, a căror cazarmă era în cantonamentul din vale. Cu ani în urmă Vodicka locuise în Praga, în Bojiste, cartierul lui Švejk. De aceea o astfel de întîlnire, cu un vechi prieten, nici nu putea să se termine altfel: intrară amîndoi la cîrciumă „La berbecul negru” din Bruck, unde servea vestita chelnăriţă Ruzenka, căreia toţi teteriştii cehi care au trecut vreodată prin cantonament i-au rămas datori cu cîte ceva pentru consumaţie.

În ultima vreme genistul Vodicka, un bătrîn încurcă-lume, făcea pe cavalerul ei şi ţinea evidenţa tuturor batalioanelor care plecau din cantonament, ducîndu-se la momentul potrivit să atragă atenţia teteriştilor cehi ca nu cumva să se topească în vîltoarea războiului, fără să-şi plătească consumaţia.

— Ia spune-mi, încotro te duci? îl întrebă Vodicka, ciocnind primul pahar de vin.

— E secret, răspunse Švejk, dar ţie, ca vechi camarad, îţi spun...

După ce-i expuse totul cu lux de amănunte, Vodicka declară că el, ca bătrîn genist, nu-şi poate părăsi un vechi prieten cînd are de îndeplinit o misiune atît de importantă, aşa că va merge cu el să predea împreună scrisoarea.

Petrecură de minune, amintindu-şi de vremurile de altădată şi cînd, pe la orele douăsprezece, ieşiră de la „Berbecul negru”, toate pe lume li se păreau fireşti şi uşor de învins.

În afară de asta, purtau în inimile lor credinţa fermă că nimeni nu putea să-i înfricoşeze. Tot drumul pînă la Sopronyi-utcza nr. 16, Vodicka îşi exprimă ura neîmpăcată pe care o nutrea faţă de maghiari, şi povestea într-una cum peste tot se

încingea cu ei la bătaie, unde şi cînd s-a încăierat, şi ce anume l-a împiedicat uneori, în anumite locuri, să nu se ia la bătaie cu ei.

— Odată, la Pausdorf, unde ne-am dus şi noi, geniştii, la un păhăruţ de vin, îi băgasem unui băiat din ăsta unguraş mîna în ceafă, şi cînd eram gata să-i Croiesc tîrtiţa cu *ubersvungul*[137], numai ce-l aud că strigă:

— Tondo, nu da, eu sînt Purkrabek de la 16 *landwehr!*

— Din pricina întunericului — că noi, cum a început să se îngroaşe gluma, am dat cu sticlele în lămpi — era gata-gata să iasă o încurcătură. Pentru asta le-am plătit-o noi maimuţoilor, cu vîrf şi îndesat, la lacul Nezider, unde am fost acum vreo trei săptămîni. Acolo, într-un sat din apropiere, e cantonat un detaşament de puşcaşi honvezi şi nu ştiu cum s-a făcut că noi am intrat cu toţii tocmai în cîrciumă în care ei jucau de zor, ca ieşiţi din minţi, ceardaşul lor şi zbierau cît îi ţinea gura: *„Uram, uram, biro uram”*[138], sau *Lanyok, lanyok, lanyok a faluba*[139]. Noi ne-am aşezat liniştiţi în apropierea lor; ne-am scos doar *ubersvungurile* şi le-am pus pe masă, ca să le avem la îndemînă. „Staţi, ne ziceam, vă arătăm noi vouă *lanyok”,* şi unul din noi, Mejstrik, care avea o labă cît Bilă Hora[140] a hotărît să-i umfle fata unui maghiar, din horă. Fetele, n-am ce zice, erau a dracului de frumoase; erau, cum să-ţi spun, de tot felul; înalte şi late în cur, zvelte şi ochioase; şi cum se îndesau în ele grăsanii de unguri, se vedea că fetişcanele aveau nişte ţîţe pline şi tari ca nişte jumătăţi de mingi şi că le plăcea grozav la înghesuială. Şi cum îţi spun, Mejstrik al nostru intră repede în horă şi vrea să ia pe cea mai mîndră dintre fete de la un honved care începuse să bolborosească ceva; fără să mai stea pe gînduri, Mejstrik i-a scăpat una şi honvedul s-a întins cît era de lung; noi am apucat numaidecît *ubersvungurile,* le-am răsucit în jurul mîinii ca să nu ne zboare baionetele, şi în timp ce intram în ei, am strigat: „Vinovat, nevinovat, luaţi-i la rînd!” Pe urmă a mers ca-n pilaf. Au început să sară pe ferestre, dar noi îi apucam de picioare şi-i trăgeam înapoi în sală. Care nu era de-al nostru, încasa. Nu ştiu cum s-a făcut că s-au amestecat şi primarul şi jandarmul; aşa că le-am dat şi lor de cheltuială. După asta l-am atins zdravăn şi pe cîrciumar, care începuse să ne înjure, pe nemţeşte că i-am stricat mustăria. Pe urmă, în sat, i-am agăţat pe cei care voiau să se ascundă de noi. Frumos a fost cu un sergent de-al lor; l-am găsit într-o căpiţă de fîn, pe cîmp, tocmai devale, afară din sat; ni-l trădase fata lui, pentru că dansase cu alta... Se prinsese de Mejstrik al nostru şi s-a dus pe urmă cu el, în sus, pe drumul ce duce spre Kiralyhid, acolo unde la marginea pădurii sînt nişte uscătorii de fîn. L-a băgat într-o uscătorie şi pe urmă i-a cerut cinci coroane; da el i-a dat vreo două peste bot. Ne-a ajuns din urmă tocmai sus, aproape de cantonament; zicea că întotdeauna şi-a închipuit că unguroaicele sînt focoase, dar că scroafa aceea zăcea ca un buştean şi vorbea anapoda... Ce mai tura-vura, îşi încheie povestirea bătrînul genist Vodicka: ungurii sînt nişte derbedei.

La care Švejk ţinu să facă următoarea observaţie:

---

[137] Uberschwung – centiron (germ.)
[138] Domnule, domnule, domnule primar (magh.)
[139] Fetele, fetele, fetele din sat (magh.).
[140] Muntele Alb (cehă).

— Se găseşte cîte-un ungur care nu-i ungur din vina lui.

— Ce vorbă-i asta? se înfurie Vodicka. Asta-i o prostie, toţi sînt vinovaţi. Aş vrea să te văd, să te prindă pe tine o dată într-o „paradă” de aceea, cum mi s-a întîmplat mie, cînd am venit aici în prima zi, la cursuri. Chiar în aceeaşi zi, după-amiază, ne-au mînat la şcoală, ca pe-o cireadă de vite, şi acolo un dobitoc s-a apucat să ne deseneze şi să ne înveţe ce sînt alea cazematele, cum se sapă fundaţiile, cum se măsoară, şi pe urmă ne-a spus că cine n-o să aibă dimineaţa desenul gata, aşa cum ne-a arătat el, va fi închis şi legat. „Ei, drăcie! mi-am zis eu. De aia m-am înfipt eu la cursurile astea, ca să mîzgălesc seara cu creionaşul în nişte caieţele, ca şcolarii, sau ca să trag chiulul de pe front?” M-a cuprins o furie, că nu-mi găseam astîmpăr; nici nu mai puteam să mă uit la idiotul care ne vorbea. Îmi venea să dau cu toate de pămînt, aşa de furios eram. Nici n-am mai stat la cafea şi am întins-o din baracă; am luat-o spre Kiralyhid şi în drum nu-mi era gîndul la nimic altceva decît să găsesc undeva o bojdeucă liniştită, unde să mă fac turtă şi să fac tărăboi, să-l ating pe unu peste bot şi pe urmă să mă întorc acasă răcorit. Dar una gîndeşte omul şi alta hotărăşte Domnul. În vale, lîngă rîu, între grădini, am dat, într-adevăr, de un local pe placul meu; linişte, ca în biserică; parcă era anume făcut pentru scandal. Erau numai doi muşterii şi vorbeau între ei ungureşte. Asta mi-a turnat gaz peste foc şi, cum eram cu capsa pusă, m-am îmbătat mai repede şi mai tare decît voiam, aşa că nici n-am băgat de seamă că alături mai era un local de unde, în timp ce eu mă făceam, au intrat vreo opt husari, care, cum i-am atins pe cei doi muşterii peste bot, au tăbărît pe mine. Şi m-au snopit bestiile alea de husari în bătaie şi m-au fugărit prin grădini în aşa hal, că n-am mai putut nimeri acasă decît spre ziuă, şi a trebuit să merg de-a dreptul la infirmerie unde am minţit că am căzut într-o cărămidărie; toată săptămîna m-au ţinut înfăşurat în cearşafuri ude ca să nu mi se cojească spinarea. Aş vrea să te văd căzînd pe mîinile unor derbedei din ăştia. Ăştia nu-s oameni, sînt vite.

— Ce ţie nu-ţi place, altuia nu face, filozofă Švejk. Eu unul nu mă mir că s-au înfuriat, dacă au trebuit să-şi lase tot vinul pe masă, ca să te fugărească pe tine prin grădini, noaptea, pe întuneric. Ar fi trebuit să se răfuiască cu tine pe loc, în local, şi pe urmă să te zvîrle afară. Ar fi fost mai bine şi pentru ei şi pentru tine dacă te judecau acolo, la masă. Tot aşa, am cunoscut eu un cîrciumar din Liben, unu Paroubek. Odată s-a îmbătat la el cu rachiu de ienupăr un meşter de capcane şi grătare, care a început să înjure zicînd că rachiul era apă chioară; zicea că dacă ar munci o sută de ani de-acum încolo şi şi-ar cumpăra din tot cîştigul numai rachiu de ienupăr, de la Paroubek, şi dacă l-ar bea dintr-o singură înghiţitură, tot ar mai putea să umble pe sîrmă, cu Paroubek în braţe... I-a mai zis pe urmă că-i un cîine rîios şi o jivină. Văzînd că nu-şi mai ţine gura, Paroubek l-a înşfăcat de ceafă şi i-a dat în cap cu capcana de şobolani şi cu sîrmele lui şi l-a azvîrlit în stradă unde a prins să-l ciomăgească cu cîrligul de tras obloanele, şi l-a ţinut aşa pînă jos, în Piaţa Invalizilor; de furios ce era, a început să-l fugărească mai departe, prin Piaţa Invalizilor la Karlin, tocmai pînă sus la Zizkov; de aici prin cartierul evreiesc pînă la Malesice, unde, pînă la urmă, a rupt cîrligul pe spinarea lui, aşa că a trebuit să se întoarcă

înapoi la Liben. Da, numai că de mînie a uitat că lăsase prăvălia plină de muşterii, care în lipsa lui puteau să-şi facă de cap. Cînd s-a înapoiat în cîrciumă, s-a convins că într-adevăr aşa s-a întîmplat. Oblonul era tras pe jumătate; în faţa prăvăliei stăteau doi poliţai care se afumaseră şi ei curăţel în timp ce făceau ordine, înăuntru. În cîrciumă, totul era băut; în stradă un butoi de rom, gol; sub tejghea zăceau, beţi turtă, doi oameni care scăpaseră de ochii poliţiştilor. Cînd i-a scos de acolo, dumnealor au vrut să-i plătească cîte doi creiţari de căciulă, că de atîta băuseră chipurile secărică. Ca să vezi, cum e pedepsită lipsa de cumpătare. Aşa-i şi în război. Mai întîi batem duşmanul, pe urmă ne ţinem mereu, mereu, după el, ca pînă la urmă să nu ştim cum să fugim mai repede.

— Eu nu i-am uitat, spuse Vodicka. Numai să-mi pice în mînă unul din husarii ăia, că ştiu eu cum să mă răfuiesc cu el. Noi, geniştii, cînd e la o adică, sîntem daţi dracului. Noi nu sîntem ca muştele de fier (aşa îi numesc geniştii pe miliţieni). Cînd eram pe front, la Premysl, era cu noi un căpitan Jetzbacher. Un porc fără pereche. Ne făcea aşa mizerii, încît unul, Bitterlich, din compania noastră, s-a împuşcat din pricina lui. Bitterlich ăsta era neamţ, dar era om tare cumsecade. Ce ne-am zis noi? Cînd o începe să şuiere din partea rusească, s-a isprăvit şi cu căpitanul nostru Jetzbacher... Şi chiar aşa a fost. Cum au început ruşii să tragă, am tras şi noi în el cinci „şusuri”; dar ce să vezi? Javra ciracului mai era încă viu, ca o pisică. A trebuit să-1 dăm gata cu încă două cartuşe, ca să nu iasă vreo încurcătură; şi parcă tot mai voia să zică ceva, dar era tare caraghios...

Vodicka rîse, apoi urmă:

— Din astea se întîmplă pe front în fiecare zi. Îmi povestea, mai deunăzi, un camarad de-al meu, care acum e şi el aici, că pe cînd era infanterist, la Belgrad, tot aşa, la un atac, cei din compania lui l-au achitat pe căpitanul lor. Era un cîine, împuşcase cu mîna lui doi soldaţi, care nu mai puteau mărşălui. În timp ce-şi dădea sufletul, a început deodată să fluiere semnalul de retragere. S-au tăvălit băieţii de rîs.

Şi mergînd aşa, prinşi în această discuţie captivantă şi instructivă, Švejk şi Vodicka ajunseră în faţa magazinului de fierărie din strada Sopronyi nr. 16, proprietatea domnului Kakonyi.

— Cred totuşi că ar fi mai bine să aştepţi aici, îi spuse Švejk lui Vodicka înainte de a intra în gangul casei. Eu mă reped pînă la etajul întîi, predau scrisoarea, aştept răspunsul, şi cît ai zice peşte, sînt înapoi.

— Cum? Să te las? făcu mirat Vodicka. Cînd îţi spun că tu nu-i cunoşti pe maghiari! Aici trebuie să fim cu mare băgare de seamă... Să vezi cum ţi-l umflu...

— Ascultă, Vodicka, spuse Švejk cu seriozitate. Aici nu-i vorba de maghiar, e vorba de nevastă-sa... Nu ţi-am povestit totul, cînd stăteam cu chelneriţa aceea a noastră, că-i duc o scrisoare de la *oberlaitnantul* meu, şi că-i mare secret? *Oberlaitnantul* mi-a spus să-mi intre în cap că nimeni, absolut nimeni nu trebuie să afle ceva de treaba asta; pînă şi chelneriţa a spus că aşa se cuvine, că ăsta-i un lucru discret, şi că nu-i îngăduit nimănui să ştie că domnul *oberlaitnant* scrie unei femei măritate. Chiar şi tu ai dat din cap şi ai încuviinţat. V-am lămurit doar, de-a

fir-a-păr, că eu execut întocmai ordinul *oberlaitnantului* meu, şi pe tine te apucă deodată pofta să mergi cu mine sus.

— Se vede, Švejkule, că nu mă cunoşti încă, răspunse tot atît de serios bătrînul genist Vodicka. Eu, dacă ţi-am spus o dată că nu te las singur, ţine minte, că vorba mea e vorbă... Cînd merg doi, e totdeauna mai sigur...

— Am să-ţi dovedesc, Vodicka, că n-ai dreptate. Ştii unde vine, la Visehrad, strada Neklanova? Bine... Acolo îşi avea atelierul lăcătuşul Vobornik. Era un om drept şi cumsecade. Într-o bună zi, întorcîndu-se de la chef, a venit acasă cu un prieten de petrecere, ca să doarmă la el. După asta, a zăcut multă vreme, şi în fiecare zi, pansîndu-i rana de la cap, nevasta îi spunea: „Vezi, Tonicku, dacă n-aţi fi venit doi, nu-ţi făceam nimic decît că te boscorodeam, dar nu ţi-aş fi dat cu decimalul în cap”. După aceea, cînd i-a revenit graiul, omul i-a spus: „Ai dreptate, scumpo, a doua oară cînd m-oi duce undeva, nu mai trag pe nimeni după mine”.

— Asta ne-ar mai lipsi, strigă Vodicka mînios, să ne arunce ungurul cu ceva în cap. Ţi-l apuc de gît şi mi ţi-l azvîrl pe scară, de la etaj, de-o să zboare ca şrapnelul. Pe unguraşii ăştia trebuie să-i iei repede, fără codeală...

— Ascultă, Vodicka, doar n-ai băut chiar aşa de mult. Eu am băut două sferturi mai mult decît tine. Stai şi te gîndeşte că n-avem voie să facem nici un scandal. Eu răspund de asta. E vorba doar de o femeie...

— O ating şi pe ea, Švejkule, mie mi-e totuna. Habar n-ai încă cine-i bătrînul Vodicka. Odată eram în cîrciumă „Ostrovul trandafirilor”, la Zabehlice; şi era acolo o maimuţă care n-a vrut să danseze cu mine, pentru că, zicea, aveam gura umflată. Ce-i drept, mi-era gura umflată, că tocmai venisem de la o petrecere cu dans, de la Hostivar; dar gîndeşte-te ce jignire din partea tîrfei... „Atunci, zic eu, ţine şi dumneata una, preacinstită domnişoară, ca să nu-ţi pară rău!!” Şi cînd i-am împuşcat o scatoalcă, a dărîmat masa la care stătea cu taică-su, cu mă-sa şi cu doi fraţi, cu toate sticlele şi paharele. Nu-mi era mie frică de întreg „Ostrovul trandafirilor”, că se aflau acolo nişte prieteni de la Vrsovice, şi mi-au sărit în ajutor. Am făcut praf vreo cinci familii cu copii cu tot. Cred că zbieretele lor s-au auzit pînă la Michle. Ehei, şi pe urmă s-a scris şi la gazete despre serbarea din grădină, dată de o societate de binefacere, nu ştiu din care oraş. D-aia zic: aşa cum şi pe mine m-au ajutat alţii, şi eu sînt bucuros să sar la nevoie în ajutorul prietenilor. Eu nu mă mişc de lîngă tine, în ruptul capului. Tu nu-i cunoşti pe unguri, nici nu ştii ce le poate pielea... Şi pe urmă, nu poţi să-mi faci mie una ca asta, să mă alungi de lîngă tine, după ce nu ne-am văzut atîta amar de vreme, şi pe deasupra într-o situaţie ca asta.

— Bine, atunci, hai cu mine, hotărî Švejk, dar să fim cu băgare de seamă, să nu dăm de vreo belea.

— Nici o grijă, camarade, spuse încet Vodicka cînd ajunseră la scară. Cînd mi ţi l-oi umfla... Şi adăugă apoi, aproape în şoaptă: Ai să vezi tu că unguraşul n-o să ne dea de loc de furcă...

Dacă în gang ar fi fost cineva care să priceapă ceha, ar fi putut auzi pe scară, rostită de data aceasta cu glas mai tare, vorba lui Vodicka: „Tu nu-i cunoşti pe unguri...” La această concluzie ajunsese el în liniştitul local de pe malul Litavei, aflat

între grădinile vestitului oraş Kiralyhid, înconjurat de colinele pe care soldaţii le vor blestema de-a pururi, amintindu-şi de toate acele *ubunguri* la care au luat parte înainte de război şi în timpul războiului, cursuri la care s-au instruit teoretic pentru masacre şi măceluri reale.

*

Švejk şi Vodicka stăteau în faţa uşii domnului Kakonyi. Înainte de a apăsa pe butonul soneriei, Švejk întrebă:

— Ascultă, Vodicka, tu ai auzit vreodată că prevederea este mama înţelepciunii?

— De asta mie puţin îmi pasă, răspunse Vodicka. Dumnealui nici nu trebuie să aibă cînd deschide gura...

— Păi, eu nu am de vorbit cu nimeni, Vodicka!

Švejk sună şi Vodicka spuse cu glas tare:

— Ain, ţvai şi zboară pe scară...

Uşa se deschise şi apăru o servitoare care îi întrebă pe ungureşte ce doresc.

— *Nem tudom*[141], răspunse dispreţuitor Vodicka. învaţă, fetiţo, ceheşte.

— Verstehen Sie deutsch ? o întrebă Švejk.

— A pischen.

— Also, sagen Sie der Frau, ich will die Frau sprechen, sagen Sie, dass ein Brief ist von einem Herr draussen in Kong. [142]

— Mă mir de tine, spuse Vodicka intrînd după Švejk în hol, că stai de vorbă cu o putoare ca asta.

Rămaseră să aştepte. După ce închise uşa de la antreu, Švejk remarcă:

— Stau bine dumnealor aici, ia te uită, două umbrele în cuier, şi nici chipul ăla al domnului Isus nu-i rău.

Dintr-una din odăi, din care se auzea zgomot de linguri şi farfurii, apăru din nou servitoarea şi i se adresă lui Švejk:

— Frau ist gesagt, dass sie hat ka Zeit, wenn was ist, dass mir geben und sagen. [143]

— *Also,* spuse solemn Švejk, *der Frau ein Brief, aber balten Kuschen* [144], şi scoase scrisoarea locotenentului Lukáš.

— Ich, spuse apoi arătînd cu degetul către sine, Antwort warten hier in die Vorzimmer [145].

— De ce nu şezi? îl întrebă Vodicka, care se şi instalase pe un scaun lîngă perete. Uite colo un scaun. De ce stai în picioare ca un cerşetor? Nu te lăsa umilit de ungur. O să vezi c-o să avem de furcă cu el, dar am să ţi-l umflu... Ascultă, spuse după cîteva clipe, de unde ai învăţat nemţeşte?

---

141 Nu înţeleg. (magh.)

142 Înţelegeţi nemţeşte?... — Puţin. — Atunci, spune-i doamnei că vreau să-i vorbesc, spune-i că are o scrisoare de la un domn (germ.).

143 Doamna a spus că nu are timp, că dacă e ceva să-mi spuneţi mie (incorect în germ.).

144 Atunci, dă-i doamnei scrisoarea, dar ţine-ţi gura (incorect în germ.).

145 Eu aştept răspunsul aici, în antreu (incorect în germ.)

— De la sine, răspunse Švejk. Şi din nou se făcu tăcere.

Apoi, deodată, din odaia în care intrase servitoarea cu scrisoarea, se auziră ţipete şi zgomote puternice. Cineva trîntise de podea un obiect greu, apoi se desluşiră limpede sunete de pahare sparte şi de farfurii făcute zob, şi peste toate acestea răsunau vociferări inteligibile: *„Baszom az anyat, baszom az istenet, baszom a Krisztus Marjat, baszom at atyadot, baszom a vilagot!"*[146]

Uşa se deschise şi în hol dădu buzna un bărbat în floarea vîrstei, cu şervetul la gît, fluturînd scrisoarea predată de Švejk, cu cîteva minute mai înainte.

Mai aproape de uşă şedea bătrînul genist Vodicka şi, cum era şi firesc, lui i se adresă în primul rînd furiosul domn.

— Wass soll dass heissen, wo ist der verfluchter Kerl, welcher dieses Brief gebracbt hat?[147]

— Uşurel, îi spuse Vodicka, ridicîndu-se de pe scaun, prea mult să nu zbieri, dacă vrei să nu zbori; şi dacă vrei să ştii cine a adus scrisoarea, atunci întreabă-l pe camaradul de colo. Dar să vorbeşti frumos cu el, că altfel ieşi pe uşă cît ai spune peşte...

Acum îi veni rîndul lui Švejk să se convingă de bogatul debit verbal al furiosului domn cu şervetul înnodat în jurul gîtului, care începuse să-i toarne vrute şi nevrute ca pînă la urmă s-o întoarcă că tocmai şedea la masă.

— Noi am auzit că luaţi masa, încuviinţă Švejk într-o nemţească silabisită, adăugînd apoi ceheşte: E drept că ar fi trebuit să ne dea prin minte să nu vă ridicăm, fără rost, de la masă.

— Nu te umili, interveni Vodicka.

Furiosul domn, căruia după gesticulaţiile violente şervetul abia i se mai ţinea într-un colţ, continuă să explice că la început crezuse că în scrisoare era vorba de rechiziţionarea unor încăperi pentru armată în această casă, care este proprietatea soţiei lui.

— E drept că aici ar mai încăpea încă destui soldaţi, fu de părere Švejk, dar nu despre asta era vorba în scrisoare, precum de bună seamă v-aţi încredinţat.

Stăpînul casei se apucă cu mîinile de cap. Şi în timp ce se ţinea aşa, debită o serie de înjurături, ţinu să spuie că şi el e locotenent în rezervă, că ar dori să-şi facă datoria, dar că nu poate, fiind bolnav de rinichi. Pe vremea lui însă ofiţerimea nu era destrăbălată în aşa hal, încît să tulbure liniştea căsniciilor. În sfîrşit, ţinu să atragă atenţia că va trimite scrisoarea la regiment, la Ministerul de Război, şi o va publica şi în ziare.

— Domnule, îi spuse Švejk cu multă demnitate, scrisoarea asta am scris-o eu. *Ich geschrieben, kein Oberleutnant.* Iscălitura e numai aşa, de florile mărului, e falsă: *Unterschrift, Name, falsch.* Mie îmi place foarte mult soţia dumneavoastră. *Ich liebe Ihre Frau.* Eu sînt îndrăgostit lulea de soţia dumneavoastră, după cum spune Vrchlicky[148]. *Kapitales Frau.*

---

146 Înjurătură ungurească.

147 Ce înseamnă asta, unde-i ticălosul care a adus scrisoarea? (Germ.)

148 Scriitor clasic ceh (1853—1912).

Înfuriat peste măsură, stăpînul casei dădu să se năpustească asupra lui Švejk, care stătea în faţa lui, calm şi mulţumit de sine. Dar bătrînul genist Vodicka, urmărindu-i fiecare mişcare, îi puse piedică, îi smulse din mînă scrisoarea pe care o scutura într-una şi o băgă în buzunar; iar cînd domnul Kakonyi se dezmetici, Vodicka îl apucă de guler, se îndreptă cu el spre ieşire, deschise cu o mînă uşa, şi peste o clipă se auzea cum se rostogoleşte ceva pe scară.

Toate acestea se petrecură cu iuţeala cu care în basmele populare e descrisă răpirea cuiva de către Scaraoţchi.

În urma înfuriatului domn nu rămase decît şervetul. Švejk îl ridică, bătu cuviincios la uşa ce dădea spre odaia din care cu cinci minute înainte ieşise domnul Kakonyi, şi de unde se mai auzea un plînset de femeie.

— V-am adus şervetul, se adresă Švejk cu voce blajină doamnei care bocea pe canapea. Ar fi putut să-l calce cineva. Respectele mele.

Bătu din călcîie, salută şi ieşi în coridor. Pe scară însă nu zări nici o urmă vizibilă de bătălie. Aici, potrivit prevederilor lui Vodicka, totul se desfăşurase fără nici un fel de dificultate. Abia în gang, lîngă poartă, găsi Švejk un guler scrobit, rupt. Se pare că aici se jucase ultimul act al acestei tragedii, în momentul cînd domnul Kakonyi se agăţase cu disperare de poartă ca să nu zboare în stradă.

În schimb în stradă era animaţie. Domnul Kakonyi fusese transportat în gangul de peste drum, unde îl stropeau cu apă, iar în mijlocul străzii, bătrînul genist Vodicka se bătea ca un leu cu un grup de honvezi şi husari, care se ridicaseră în apărarea compatriotului lor. Făcea ravagii în jurul lui, învîrtind cu măiestrie centironul de care atîrna baioneta. Şi nu era singur. Luptau alături de el cîţiva soldaţi cehi de pe la diferite regimente, care tocmai treceau pe stradă.

Švejk, după cum a declarat el însuşi mai tîrziu, habar n-avea cum s-a trezit în mijlocul combatanţilor; şi cum n-avea asupra lui baioneta, s-a mirat şi el cum i-a picat în mînă bastonul unui spectator înspăimîntat.

Lupta a durat o bună bucată de vreme, dar tot ce-i frumos are şi un sfîrşit. Patrula, care din întîmplare trecea pe-acolo, îi ridică pe toţi.

Aşa se face că Švejk păşea acum alături de Vodicka, cu bastonul despre care comandantul patrulei zicea că ar fi *corpus delicti.*

Mergea mulţumit ţinînd bastonul pe umăr, ca o puşcă, în schimb, bătrînul genist Vodicka păstră tăcerea în tot timpul drumului, cu încăpăţînare. Abia cînd intrară la *hauptwache* îi spuse lui Švejk cu tristeţe:

— Nu-ţi spuneam eu că nu-i cunoşti pe unguri?

IV
Noi suferinţe

Colonelul Schroder privea cu multa satisfacţie faţa palidă, cu cearcăne mari sub ochi, a locotenentului-major Lukáš, care, încurcat, evita cu grijă să-l privească şi, cu coada ochiului, ca şi cînd ar fi studiat ceva, se iuta la planul de dislocare a trupei în tabără, care de altfel era singura ornamentaţie din biroul colonelului.

Pe masă, în faţa colonelului Schroder, se aflau cîteva ziare cu nişte articole subliniate cu creion albastru, pe care colonelul îşi mai aruncă o dată ochii în treacăt, spunînd apoi către locotenentul-major Lukáš:

— Aşadar, dumneata ştii că sluga dumitale Švejk, e arestat, şi că probabil va fi înaintat tribunalului militar al diviziei?

— Da, domnule colonel.

— Dar cu asta, bineînţeles, adăugă apăsat colonelul, plimbîndu-şi privirea pe faţa palidă a ofiţerului, nu e lichidată întreaga chestiune. Un lucru e sigur: că opinia publică locală a fost răscolită de cazul slugii dumitale, Švejk, şi că în toată afacerea asta e amestecat şi numele dumitale, domnule locotenent-major. De altfel ne-au parvenit şi cîteva documente de la comandantul diviziei. Avem în faţă cîteva gazete care se ocupă de acest caz. Dacă vreţi, puteţi să-mi citiţi cu glas tare. Întinse locotenentului-major Lukáš unul din ziarele cu articolele subliniate şi acesta începu să citească cu glas monoton, de parcă ar fi citit într-un manual de şcoală primară fraza: „Mierea este mult mai hrănitoare şi mai uşoară de digerat decît zahărul”.

„Unde este garanţia viitorului?”

— Ăsta-i *Pester Lloyd,* nu-i aşa? întrebă colonelul.

— Da, domnule colonel, răspunse locotenentul-major Lukáš, continuînd lectura:

„Dirijarea războiului spre victorie necesită colaborarea tuturor păturilor populaţiei din imperiul austro-ungar. Dacă vrem să asigurăm securitatea statului, toate naţiunile noastre trebuie să se ajute reciproc; garanţia viitorului nostru se află tocmai în acel respect spontan pe care o naţiune îl are faţă de cealaltă. Marile sacrificii de pe front ale bravilor noştri ostaşi, care nu contenesc să înainteze, nu ar fi posibile dacă spatele frontului — artera politică şi de aprovizionare a glorioaselor noastre armate — nu ar fi unit, dacă în spatele armatei noastre s-ar ivi elemente care să zdruncine unitatea statului şi care prin agitaţie şi rea-credinţă i-ar submina autoritatea şi ar provoca haos în rîndurile popoarelor înfrăţite ale imperiului. În aceste clipe istorice, nu putem trece sub tăcere atitudinea unui mănunchi de oameni care, din motive naţionale locale, încearcă să tulbure unitatea noastră şi lupta dusă de toate popoarele acestui imperiu pentru justa pedepsire a acelor

mizerabili care, fără pricină, au atacat imperiul nostru pentru a-l lipsi de toate bunurile culturale şi ale civilizaţiei. Nu putem trece sub tăcere aceste josnice manifestări aţîţătoare ale unor spirite bolnăvicioase care nu doresc decît frîngerea unităţii de gîndire în inimile popoarelor noastre. Am mai avut, pînă acum, de cîteva ori prilejul să atragem atenţia, în acest ziar, asupra faptului că autorităţile militare se văd silite să intervină cu toată severitatea împotriva acelor elemente izolate, din regimentele cehe, care, călcînd în picioare glorioasa tradiţie a regimentului din care fac parte, seamănă prin atitudinea lor nesăbuită, în oraşele noastre maghiare, ura împotriva întregului popor ceh, care, luat în ansamblu, nu este vinovat cu nimic, şi care a stat totdeauna ferm alături de interesele acestui imperiu, fapt dovedit de o serie întreagă de conducători de oşti, de origină cehă, dintre care amintim cu drag de glorioasa figură a mareşalului Radecky şi a altor apărători ai imperiului austro-ungar. Împotriva acestor pilde luminoase se ridică cîţiva derbedei cehi, depravaţi care, profitînd de izbucnirea războiului mondial, s-au prezentat ca voluntari în armată, de unde încearcă să provoace haos, pentru a destrăma unitatea popoarelor din monarhia noastră. Am mai atras o dată atenţia asupra comportării regimentului nr..., la Debreţin. Parlamentul de la Budapesta a înfierat fărădelegile acestui regiment al cărui drapel, mai tîrziu, pe front, a fost... — cenzurat — Cine are vina acestor fărădelegi? — Cenzurat — Cine i-a împins pe soldaţii cehi... — cenzurat.

De ceea ce îşi permit străinii în patria noastră ungurească ne poate convinge mai ales incidentul recent de la Kiralyhid, oraş unguresc pe malul Litavei. De ce naţionalitate erau soldaţii din tabăra militară din apropierea oraşului Brucke, care l-au atacat şi defăimat pe domnul Gyula Kakonyi, negustor onorabil din localitate? Este de datoria autorităţilor să facă cercetări în legătură cu această crimă şi să întrebe comandamentul militar care fără îndoială că se ocupă de această afacere ce rol joacă în această aţîţare, fără precedent, împotriva cetăţenilor regatului maghiar, locotenentul-major Lukáš, al cărui nume este rostit prin oraş în legătură cu evenimentele din ultimele zile, după cum ne-a relatat corespondentul nostru local, care a şi adunat un bogat material cu privire la întreaga afacere, în vremurile grave de astăzi într-adevăr strigătoare la cer. Cititorii ziarului Pester Lloyd vor urmări, fără îndoială, cu interes desfăşurarea cercetărilor, şi putem să-i asigurăm că-i vom ţine la curent, îndeaproape, cu mersul acestei afaceri de o covîrşitoare însemnătate. În acelaşi timp însă aşteptăm şi un comunicat oficial în legătură cu crima săvîrşită împotriva populaţiei maghiare la Kiralyhid. Că de această chestiune se va ocupa parlamentul de la Budapesta e limpede ca ziua; trebuie să se lămurească odată pentru totdeauna că soldaţilor cehi care trec spre front prin regatul maghiar nu le este îngăduit să considere ţara coroanei sfîntului Ştefan ca fiind la cheremul lor. Dacă unele elemente aparţinînd acestei naţiuni, care la Kiralyhid au reprezentat în chip atît «de minunat» frăţia popoarelor noastre, nu înţeleg situaţia de azi, atunci n-au decît să-şi pună cenuşă în cap, pentru că în timp de război, glonţul, ştreangul, puşcăria şi baioneta îi învaţă pe oamenii de acest soi să asculte şi să se supună intereselor celor mai înalte ale patriei noastre comune.”

— Cine semnează acest articol, domnule locotenent- major?

— Bela Barabas, redactor şi deputat, domnule colonel..

— E o bestie cunoscută, domnule locotenent-major. Dar mai înainte de a apare în *Pester Lloyd* acest articol a fost publicat în *Pesti Hirlap.* Fii, te rog, bun şi citeşte-mi acum traducerea oficială din limba maghiară a articolului apărut în ziarul *Sopronyi Naplo.*

Locotenentul-major Lukáš citi cu glas tare un articol în care se vedea strădania neobişnuită a redactorului respectiv de a introduce fraze încîlcite, cu următorul conţinut:

„Imperativul raţiunii de stat — ordinea de stat — demnitatea şi sentimentele umane călcate în picioare — sărbătoarea canibalilor — masacrarea societăţii omeneşti — bandă de mameluci — îi veţi recunoaşte între culise”. Şi articolul continua tot aşa, lăsînd limpede impresia că, în propria lor ţară, maghiarii erau poporul cel mai persecutat; se părea că soldaţii cehi s-ar fi năpustit asupra redactorului călcîndu-l în picioare şi că în timp ce el zbiera de durere un martor ocular a stenografiat zbieretele lui.

„Despre unele chestiuni, de cea mai mare importanţă — se plîngea ziarul Sopronyi Naplo — nu se spune şi nu se scrie nimic. Ştim cu toţii, foarte bine, la ce fărădelegi se dedau cehii, ce se petrece în rîndurile cehilor şi cine anume provoacă aceste dezordini. Se înţelege de la sine că vigilenţa autorităţilor este prinsă în alte chestiuni importante, ea trebuie să fie însă neapărat legată de acţiunea de supraveghere în ansamblu, pentru a nu se mai întîmpla ceea ce s-a putut întîmpla zilele acestea la Kiralyhid. Articolul nostru de ieri a fost cenzurat în cincisprezece locuri. De aceea nu ne rămîne altceva mai bun de făcut decît să declarăm că nici azi nu avem posibilitatea, din motive tehnice, să ne ocupăm pe larg de evenimentele de la Kiralyhid. Trimisul nostru special a constatat la faţa locului că autorităţile dovedesc într-adevăr mult zel în lămurirea întregii afaceri, cercetînd de zor. Ni se pare totuşi ciudat că unii participanţi la masacrul general se mai află în libertate. Aceasta se referă mai cu seamă la o anumită persoană, care potrivit informaţiilor noastre continuă să rămînă nepedepsită în cantonamentul militar, purtînd mai departe insignele regimentului său de papagali. Numele său a fost amintit alaltăieri în Pester Lloyd şi în *Pesti Naplo.* Este vorba de cunoscutul şovinist ceh *Lukáš,* despre ale cărui isprăvi deputatul nostru Savanyu Geza, reprezentantul districtului Kiralyhid, va face o interpelare în parlament.”

— În acelaşi stil fermecător, domnule locotenent-major, spuse colonelul, scriu despre dumneata revista săptămînală din Kiralyhid şi ziarele din Presburg. Cred însă că pe dumneata asta nu te mai poate interesa, toate fiind pe acelaşi calapod. Din punct de vedere politic se mai poate găsi o explicaţie, pentru că noi, austriecii, fie că sîntem nemţi sau cehi, sîntem încă destul de porniţi împotriva maghiarilor... Mă înţelegi ce vreau să spun, domnule locotenent. Există în toată socoteala asta o anumită tendinţă. Poate însă că te-ar interesa mai curînd articolul din *Komarensky*

Vecernik, în care se afirmă despre dumneata că ai încercat să o violezi pe doamna Kakonyi chiar în sufragerie, în timp ce lua prînzul alături de soţul ei pe care l-ai ameninţat cu sabia, pentru a-l sili să înfunde gura soţiei cu şervetul, ca să nu ţipe. Asta e ultima ştire în legătură cu dumneata, domnule locotenent.

Colonelul zîmbi şi continuă:

— Autorităţile nu şi-au făcut datoria. Cenzura preventivă a ziarelor locale se află tot în mîinile maghiarilor. Fac din noi ce vor. Ofiţerii noştri nu sînt destul de protejaţi împotriva defăimării de către un asemenea porc de redactor civil, şi abia în urma unei intervenţii energice, respectiv primirea telegramei din partea consiliului de război al diviziei noastre, procuratura de stat din Pesta a luat măsurile necesare pentru efectuarea unor arestări în toate redacţiile amintite. Cele mai mari ponoase o să le tragă redactorul de la *Komarensky Vecernik,* care n-are să uite de *Vecernikul* lui, cît o trăi. Consiliul de război al diviziei m-a însărcinat pe mine, în calitate de superior al dumitale, să te interoghez, trimiţîndu-mi întregul dosar referitor la cercetări. Toate s-ar fi sfîrşit cu bine, dacă n-ar fi fost la mijloc păgubosul ăla de Švejk al dumitale. O dată cu el a fost arestat un genist, pe nume Vodicka, la care s-a găsit după încăierare, cînd l-au dus la *hauptwache,* scrisoarea adresată de dumneata doamnei Kakonyi. Švejk ăsta al dumitale a susţinut la cercetări că n-ar fi fost scrisoarea dumitale şi că ar fi scris-o el; cînd i-au pus scrisoarea în faţă şi l-au invitat s-o copieze, ca să fie confruntată cu scrisul lui, a înghiţit scrisoarea. De la cancelaria regimentului au fost trimise apoi la consiliul de război al diviziei rapoartele dumitale pentru a fi comparate cu manuscrisul lui Švejk, şi dacă doriţi, puteţi vedea rezultatul.

Colonelul răsfoi prin dosar şi-i arătă locotenentului- major Lukáš următorul aliniat: „Acuzatul Švejk a refuzat să scrie fraza dictată, invocînd motivul că peste noapte a uitat să scrie”.

— În general, domnule locotenent-major, eu nu iau de loc în consideraţie cele declarate la consiliul de război al diviziei de Švejk al dumitale sau de genist. Švejk şi genistul susţin că a fost vorba de o mică farsă, rău înţeleasă, şi că de fapt ei au fost atacaţi de civili, fiind nevoiţi să se apere ca să salveze onoarea militară. Ancheta a constatat că Švejk ăsta al dumitale este, în general, o poamă bună. De pildă, după cum reiese din procesul-verbal, la întrebarea de ce nu mărturiseşte, a răspuns: „Eu mă aflu acum taman în aceeaşi situaţie în care s-a trezit odată, din pricina unui tablou al fecioarei Maria, servitorul pictorului academician Panusek. Acela, tot aşa, cînd era vorba de vreun tablou pe care trebuia să-l tăinuiască, nu putea răspunde decît: «Ce vreţi, să scuip sînge?»„ Bineînţeles, continuă colonelul, că în calitate de comandant al regimentului am avut grijă să fac demersurile necesare ca, în numele consiliului de război al diviziei, să se dea cuvenitele rectificări la articolele apărute în ziarele locale. Astăzi vor fi expediate şi sper că am făcut totul, ca să repar ceea ce s-a întîmplat din pricina comportării potlogăreşti a acestor lichele de jurnalişti civili maghiari. Nădăjduiesc că am redactat bine; ascultaţi:

„Consiliul de război al diviziei nr. N şi comandamentul regimentului nr. N declară că articolul publicat în gazeta locală, cu privire la nişte închipuite isprăvi ale ostaşilor regimentului nr. N nu este întemeiată pe adevăr, din nici un punct de vedere, că de la primul pînă la ultimul rînd articolul este născocit şi că ancheta întreprinsă împotriva acestei gazete va hotărî aspra pedepsire a vinovaţilor."

În nota sa, continuă colonelul, adresată comandamentului regimentului nostru, consiliul de război al diviziei e de părere că, de fapt, e vorba de o aţîţare împotriva unităţilor militare care trec din Cislaitania în Translaitania. Dar comparaţi, vă rog, cîtă oştire a plecat pe front de la noi, şi cîtă de la ei. Vă spun sincer că mie ostaşul ceh mi-e de-o sută de ori mai drag decît canaliile astea de unguri. Îmi aduc aminte că în apropierea Belgradului ungurii au deschis focul asupra batalionului nostru de marş nr. 2. Ai noştri, văzînd că ungurii trag în ei, au început să tragă în aripa dreaptă unde se aflau deutschmaiştrii; deutschmaiştrii, la rîndul lor, s-au zăpăcit şi ei şi au deschis focul asupra regimentului de bosnieci, care se afla alături. Închipuiţi-vă ce situaţie! Eu luam tocmai masa de prînz, la statul-major al brigăzii; în ajun a trebuit să luăm o masă frugală; puţină şuncă şi supă conservată, iar în ziua aceea ni se pregătise o supă bună de pasăre, fileuri cu orez şi prăjitură cu frişcă; cu o seară înainte, spînzurasem un cîrciumar sîrb din orăşel şi bucătarii noştri găsiseră în pivniţa lui un vin vechi de treizeci de ani. Vă puteţi închipui cu cîtă bucurie aşteptam cu toţii prînzul. Ni se servise supa, şi ne pregăteam să intrăm în găină, cînd deodată auzim o salvă, apoi un tir în toată regula; artileria noastră, neştiind că unităţile noastre trag una în alta, a deschis focul spre noi şi un obuz a căzut foarte aproape de statul-major al brigăzii. Sîrbii credeau probabil că a izbucnit răscoala, aşa că au început să ne lovească din toate direcţiile şi să pornească împotrivă-ne peste rîu. Generalul de brigadă a fost chemat la telefon şi generalul de divizie l-a luat la zor, întrebîndu-l ce înseamnă porcăria din sectorul brigăzii sale, tocmai în momentul în care primise ordin de la statul-major al armatei ca la orele 2 şi 35 de minute noaptea să înceapă, pe aripa stîngă, atacul asupra poziţiilor sîrbeşti. Zicea că noi sîntem rezerva şi să încetăm numaidecît focul. Dar într-o situaţie ca asta mai poţi ordona: „Feuer einstellen!"[149] *Centrala telefonică a brigăzii anunţa că nu poate lua contact cu nici o unitate şi ne comunică doar că statul-major al regimentului 75 face cunoscut că, în clipa aceea, a primit de la divizia vecină ordinul:* „ausharen"[150]*; că nu se poate înţelege cu divizia noastră, că sîrbii au ocupat cotele 212, 226 şi 327, şi cere trimiterea unui batalion de legătură şi stabilirea legăturii telefonice cu divizia noastră. Am trecut firul diviziei, dar ce folos: legătura fusese întreruptă pentru că sîrbii ajunseseră între timp în spatele nostru din ambele părţi şi secerau centrul dintr-un triunghi în care, pînă la urmă, au capturat tot: infanteria, artileria, cu toată coloana de automobile, magaziile şi spitalul de campanie. Două zile în şir, am gonit fără să descalec; generalul de divizie a căzut prizonier împreună cu generalul brigăzii noastre. Şi toate astea din pricina ungurilor care-au deschis focul*

149 Încetaţi focul! (germ.)
150 Rezistaţi (germ.).

asupra batalionului nostru de marş nr. 2. Se înţelege că pînă la urmă au dat vina pe regimentul nostru.

Colonelul scuipă:

— De altfel, dumneata, domnule locotenent-major, ţi-ai dat singur seama cum au ştiut să speculeze păţaniile dumitale de la Kiralyhid.

Locotenentul-major Lukáš tuşi încurcat.

— Domnule locotenent-major, i se adresă colonelul pe un ton familiar, spune drept, cu mîna pe inimă: de cîte ori te-ai culcat cu doamna Kakonyi?

Colonelul Schroder era într-o dispoziţie foarte bună:

— Nu-mi spune mie, domnule locotenent-major, că abia ai început corespondenţa. Eu, cînd eram de vîrsta dumitale, am fost trimis în Ungaria, la Jagr, la cursuri de topografie, care au durat trei săptămîni; şi să mă fi văzut dumneata cum în aceste trei săptămîni n-am făcut nimic altceva decît să mă culc cu unguroaice. În fiecare zi, alta. Fetişcane, domnişoare mai vîrstnice, văduve, care cum le vedeam, le şi agăţam, aşa că atunci cînd mă întorceam la regiment abia mă mai ţineau picioarele. Cel mai mult m-a aprins soţia unui avocat. Aia mi-a arătat de ce sînt în stare unguroaicele. În focul dragostei mă muşca de nas şi toată noaptea nu mă lăsa să închid ochii. Am început corespondenţa... cunoaştem noi, continuă colonelul, bătîndu-l prieteneşte pe umăr. Nu-i nevoie să-mi spui nimic, eu mi-am format părerea despre întreaga daraveră. Te-ai încurcat cu ea, soţul a aflat, dobitocul dumitale de Švejk... Dar ştii, domnule locotenent-major, că Švejk ăsta e totuşi un om de caracter, dacă a făcut ceea ce a făcut cu scrisoarea dumitale. Un astfel de om e într-adevăr păcat să-l pierzi. Eu cred că asta e o chestiune de educaţie. Mie unul mi-a plăcut foarte mult comportarea lui, şi ţinînd seama de asta, sînt hotărît să opresc cercetările. Pe dumneata, domnule locotenent-major, te-au defăimat în gazete. Prezenţa dumitale aici este inoportună. În cursul săptămînii va fi expediat un batalion pe frontul rusesc. Dumneata eşti cel mai vechi ofiţer al companiei a 11-a; vei pleca cu ea în calitate de *kompanienkomandant.* La brigadă, totul e aranjat. Spune plutonierului contabil să-ţi găsească altă ordonanţă.

Locotenentul-major Lukáš aruncă o privire plină de recunoştinţă spre colonel, şi acesta continuă:

— Pe Švejk îl trimit la dumneata, în calitate de *kompanienordonanz.*

Colonelul se ridică în picioare şi, întinzînd mîna locotenentului-major care pălise, îi spuse:

— Şi cu asta, totul e în perfectă ordine. Îţi urez mult noroc şi să te distingi pe front. Şi dacă cumva ne-om mai vedea vreodată, atunci să vii printre noi şi să nu ne mai ocoleşti ca la Budejovice...

Tot timpul drumului pînă acasă, locotenentul-major Lukáš repetă în gînd: *„Kompanienkomandant, Kompanienordonanz”.*

Şi în faţă îi apărea radioasă figura lui Švejk, în toată splendoarea ei.

Cînd locotenentul-major Lukáš porunci plutonierului de administraţie Vanek să-i caute altă ordonanţă în locul lui Švejk, Vanek spuse uimit:

— Eu credeam, domnule *oberlaitnant,* că sînteţi mulţumit de Švejk.

Auzind însă că Švejk fusese numit de colonel ordonanţa companiei a 11-a, exclamă: „Ajută-ne, Doamne!”

*

La consiliul de război al diviziei, în baraca prevăzută cu zăbrele la ferestre, deşteptarea se făcea, potrivit regulamentului, la orele şapte dimineaţa, cînd începea rînduirea saltelelor întinse pe duşumele, în praf. Paturi de scîndură nu erau. Într-o despărţitură a barăcii, într-o sală lungă, deţinuţii potriveau, conform regulamentului, păturile pe saltele, iar cei care isprăveau această treabă stăteau pe băncile înşirate de-a lungul peretelui; cei veniţi proaspăt de pe front se căutau de păduchi. Ceilalţi îşi treceau timpul spunînd snoave.

Švejk şi bătrînul genist Vodicka stăteau pe banca de lîngă uşă cu încă cîţiva ostaşi, de pe la diferite regimente şi unităţi.

— Ia uitaţi-vă, fraţilor, glăsui Vodicka, la băieţaşul acela ungurean de lîngă fereastră; priviţi-l cum se închina, scîrba, ca să scape cu bine. Spuneţi drept, nu i-aţi rupe gura de la o ureche la cealaltă?

— E un om de treabă, interveni Švejk. A ajuns aici pentru că n-a vrut să recruteze. E împotriva războiului, e adventist, şi a fost închis pentru că nu vrea să ucidă pe nimeni. El păzeşte porunca Domnului, dar dumnealor i-au scos-o pe nas. Înainte de război, tot aşa, trăia în Moravia un domn cu numele Nemrava; nici ăla n-a vrut să ia flinta pe umăr, cînd a fost încorporat; zicea că e împotriva principiilor lui să poarte flintă. Pentru asta l-au ţinut arestat pînă l-a luat dracul, şi pe urmă l-au dus din nou la jurămînt. Dar el de acolo, nu, că nu jură, că, zice, asta-i împotriva „prinţipurilor” lui, şi aşa a ţinut-o mereu.

— Un prost, mormăi bătrînul genist Vodicka. Putea, foarte frumos, să jure şi în acelaşi timp să se cace pe toate şi pe jurămînt.

— Eu unul am jurat pînă acum de trei ori, intră în vorbă un infanterist. Sînt aici a treia oară pentru dezertare; şi dacă n-aş avea certificat medical că acum cincisprezece ani mi-am omorît mătuşa, din nebunie, poate că aş fi fost împuşcat a treia oară pe front. Pe cînd aşa, răposata mătuşă-mea mă ajută, fără să vrea, să ies din încurcătură şi poate că, pînă la urmă, o să ies cu bine din războiul ăsta.

— Şi de ce, mă rog, ţi-ai omorît matale mătuşica? întrebă Švejk.

— De ce se omoară oamenii? răspunse ostaşul. E la mintea cocoşului: pentru bani. Baba avea cinci carnete de economii şi tocmai primise dobînzile, cînd am venit în vizită la ea, ostenit şi jerpelit. În afară de dînsa nu mai aveam pe nimeni în lumea asta. Aşa că m-am dus la ea s-o rog să mă înfieze, dar dînsa, afurisita, zicea să mă duc să muncesc, că sînt, pasămite, om tînăr, voinic şi sănătos. Şi-aşa, din vorbă în vorbă, ne-am luat la ceartă, pînă ce i-am altoit vreo două peste cap cu vătraiul şi i-am aranjat toată mutra în aşa fel, că nu mai ştiam nici eu dacă era sau nu mătuşica. Şi m-am aşezat aşa, lîngă ea, pe podea şi-i ziceam într-una: „E mătuşica sau nu-i mătuşica?” şi aşa m-au găsit a doua zi, şezînd lîngă dînsa, vecinii. După aceea am fost la balamucul din Slupy, şi mai tîrziu, înainte de război, cînd m-au trimis în faţa

comisiei militare la Bohnice, am fost declarat vindecat şi a trebuit să mă prezint din nou la militărie ca să slujesc pentru anii pe care i-am pierdut la balamuc.

Prin preajma lor trecu un soldat înalt, uscăţiv, chinuit la înfăţişare, cu un măturoi în mînă.

— Asta-i un învăţător din ultimul nostru batalion de marş, le spuse un vînător care şedea alături de Švejk. Acum se duce să măture unde a dormit. E un om foarte ordonat. L-au adus aci din pricina unei poezioare pe care a scris-o. Hei, învăţătorule, ia vino încoa! strigă el către bărbatul cu măturoiul în mînă.

Învăţătorul se apropie de banca lor, cu un aer foarte grav.

— Haide, spune-ne şi nouă cum e cîntecul cu păduchii.

Soldatul cu măturoiul tuşi, apoi începu:

— Totul e plin de păduchi, frontul întreg se scarpină,
Păduchele mare umblă pe noi.
Domnul general se tolăneşte în pat
şi în fiece zi îşi schimbă hainele.
Păduchii în oştire o duc foarte bine,
şi pe gradaţi au început să se obişnuiască,
bătrînul păduchios austriac
se şi împerechează cu păduchele prusac.

Amărîtul ostaş-învăţător se aşeză şi el pe laviţă şi suspină:

— Asta-i tot; şi pentru asta am fost pînă acum interogat de patru ori de domnul judecător de la tribunalul militar.

— La drept vorbind, treaba asta nu merită atîta osteneală, spuse cu înţelepciune Švejk. Totul depinde numai de părerea domnilor de la consiliul de război asupra bătrînului austriac păduchios. E bine că aţi pomenit de împreunarea aceea; asta o să-i încurce şi o să le tulbure mintea. N-aveţi decît să lămuriţi că *păduchiosul* este păduchele mascul şi că pe păduchele femelă nu poate să se urce decît păduchele mascul. Altfel nu vă descurcaţi din afacerea asta. Desigur că n-aţi scris poezioara cu gîndul să jigniţi pe cineva, asta e limpede. N-aveţi decît să-i spuneţi domnului judecător că aţi scris-o aşa, de plăcere, şi că după cum masculului scroafei i se spune vier, tot aşa la păduche masculul se numeşte păduchios.

Învăţătorul oftă:

— Da, dar ce mă fac dacă domnul judecător nu ştie bine limba cehă? Cam în felul ăsta i-am explicat şi eu, dar el s-a răstit la mine că păduchelui mascul i se spune în limba cehă „vesak”[151]. „Ce vorbă-i asta vsivak? mi-a spus domnul judecător. *Vesak! Femininum, sie gebildeter Kerl, ist «ten fes» also masculinum ist «ta fesak». Wir kennen unsre Pappenheimer.*[152]”

— Ce mai tura-vura, spuse cu hotărîre Švejk. Cu dumneavoastră e rău de tot, dar nu trebuie să vă pierdeţi nădejdea, cum spunea şi ţiganul Janecek din Plzen, că

[151] *Ves* — păduche ; *vesak* — cuier ; *vsivak* — păduchios.
[152] Femininul, golan cu carte de eşti, este ten fes prin urmare masculinul este ta fesak. Ne cunoaştem noi marfa! (germ.)

lucrurile se mai pot îndrepta, cînd, în anul 1879, i-au pus ştreangul de gît din pricina unui dublu asasinat şi furt. Şi a nimerit-o: chiar în ultima clipă l-au dat jos din spînzurătoare neputînd să-l spînzure în ziua de naştere a împăratului, care cădea tocmai atunci cînd urma să fie spînzurat ţiganul. Aşa că l-au spînzurat abia a doua zi, după ziua împăratului; şi unde mai pui ce baftă a avut pe urmă! A treia zi a fost graţiat, urmînd să înceapă noi cercetări, dat fiind că se dovedise pînă la urmă că isprava o săvîrşise un alt Janecek. Aşa că au trebuit să-l dezgroape din cimitirul condamnaţilor şi să-l reabiliteze la cimitirul catolic din Plzen, ca abia după aceea să se afle că era evanghelic, aşa că l-au transportat la cimitirul evanghelic şi pe urmă...

— Pe urmă încasezi o pereche de palme, se înfurie bătrînul genist Vodicka. Ia te uită ce poate născoci băiatul ăsta!... Omul are necazuri cu consiliul de război al diviziei şi el nătărăul, a început ieri, în vreme ce ne duceam la interogator, să-mi povestească cum e trandafirul de Jericho.

— Nu erau vorbele mele, se apără Švejk. Asta a povestit-o servitorul pictorului Panusek, Matei, unei babe care l-a întrebat cum arată trandafirul de Jericho. Şi el i-a spus aşa: „Luaţi baligă uscată de vacă şi puneţi-o în farfurie; stropiţi-o cu apă şi o să se înverzească aşa de frumos... ăsta-i trandafirul de Jericho”. Prostia asta n-am născocit-o eu; dar despre ceva tot trebuia să vorbim oricum, pînă la interogatoriu. Eu n-am vrut decît să te încurajez, Vodicka...

— Halal încurajare! făcu Vodicka, scuipînd cu dispreţ. Omul nu ştie pe unde să scoată capul ca să scape din încurcătură, ca o dată scăpat să se răfuiască cu unguraşii, şi el îl îmbărbătează cu baligă de vacă. Şi cum pot eu să le-o plătesc băieţaşilor ungureni, cînd stau închis şi pe deasupra mai trebuie să fac pe prostul şi să-i spun judecătorului că nu le port unguraşilor nici un fel de pică? Eh, Doamne, asta-i adevărată viaţă de cîine. Dar cînd oi pune odată eu gheara pe un băieţaş din ăştia ungureni, apoi îl sugrum ca pe o javră de cîine; le dau eu *„isten ald meg a magyart”*[153]; mă răfuiesc eu cu ei, aoleu... despre mine o să se mai vorbească încă...

— Nici o grijă, spuse Švejk, că toate se îndreaptă. Principalul e să nu spui niciodată, la tribunal, adevărul. Cel care se lasă momit şi recunoaşte, e totdeauna pierdut. Din unul ca ăsta n-are să iasă niciodată ceva ca lumea. Odată, cînd lucram la Moravska Ostrava, s-a întîmplat că un miner l-a tăbăcit pe un inginer, între patru ochi, aşa că nimeni n-a văzut; şi avocatul care îl apăra i-a spus să tăgăduiască, că nu i se poate întîmpla nimic. Preşedintele tribunalului îi spunea mereu că mărturisirea înseamnă circumstanţe atenuante, dar el o ţinea într-una pe a lui, că n-are ce mărturisi, aşa că a fost eliberat pentru că şi-a dovedit alibiul: în aceeaşi zi fusese la Brno...

— Maica ta Cristoase, izbucni furios Vodicka. Nu mai pot. Nu pricep de ce se spun toate astea. Ieri a fost cu noi la interogatoriu un om taman ca el. Cînd l-a întrebat judecătorul cu ce se ocupă în civilitate a spus: „Robotesc cu ziua la Cruce”. Şi a trebuit să treacă peste o jumătate de oră pînă să-l lămurească pe judecător că e cărător de muşchi la fierarul Kriz (Cruce); şi pe urmă, cînd l-au întrebat: „Care va

[153] Dumneyeu să-i ocrotească pe unguri (magh.)

să zică, în civil, dumneata eşti muncitor auxiliar?” El le-a răspuns: „Da de unde! Paznic de noapte e Franta Hybsu”.

De pe coridor se auzi un zgomot de paşi şi strigătele santinelei: *„Zuwachs”*[154].

— Iar ne înmulţim, spuse cu bucurie Švejk. Poate c-or fi ascuns vreun...

Uşa se deschise, şi santinelele îl îmbrînciră înăuntru pe teteristul care stătuse cu Švejk în arestul regimentului, la Budejovice, şi care fusese repartizat la bucătăria companiei de marş.

— Lăudat fie Domnul nostru Isus Cristos, spuse el intrînd, la care Švejk răspunse, în numele tuturor:

— Acum şi în vecii vecilor, amin!

Teteristul se uită cu mulţumire la Švejk, lăsă pe duşumea pătura pe care o adusese cu sine şi se aşeză pe bancă lîngă colonia cehă. Acolo îşi desfăcu jambierele, scoase ţigările, dosite cu măiestrie printre încreţituri, şi le împărţi tuturor, apoi scoase din bocanci cîteva beţe de chibrit cu capetele artistic tăiate în două şi o bucăţică de scăpărătoare. Frecă chibritul, îşi aprinse ţigara cu băgare de seamă şi, după ce oferi foc şi celorlalţi, spuse nepăsător:

— Sînt învinuit de răzvrătire.

— O nimica toată! i se adresă Švejk ca să-l liniştească. Ăsta-i un fleac.

— Bineînţeles, spuse teteristul; dacă vrem să cîştigăm războiul, cu ajutorul tribunalelor. Dacă ţin cu tot dinadinsul să se judece cu mine, n-au decît! Judece-se! La urma urmei, un proces nu schimbă cu nimic situaţia.

— Şi cum te-ai răzvrătit? îl întrebă bătrînul genist Vodicka, privindu-l cu simpatie.

— N-am vrut să curăţ closetele la *Hauptzvache,* răspunse teteristul, aşa că m-au dus pînă la colonel. Ce porc de cîine! A început să zbiere la mine zicînd că sînt arestat pe baza *regimentsraportului,* aşa că sînt un arestat ca oricare altul şi că se miră că mă mai ţine pămîntul şi nu încetează să se învîrtească de ruşine, că în armată s-a ivit un om cu calitatea de teterist, avînd dreptul la grad de ofiţer, care însă prin comportarea lui nu poate trezi decît scîrba şi dispreţul superiorilor. Eu i-am răspuns că rotaţia globului pămîntesc nu poate fi întreruptă prin apariţia unui teterist de teapa mea, că legile naturii sînt mai presus decît galoanele teteriştilor şi că aş dori să ştiu cine mă poate sili să curăţ un closet pe care nu l-am murdărit, cu toate că aş fi avut dreptul să-l murdăresc după porcăria de mîncare de la regiment, după varza stricată şi carnea de berbec împuţită ce ni s-a dat. I-am mai spus că nedumerirea lui în ceea ce priveşte faptul că mă mai ţine pămîntul mi se pare ciudată, şi că din pricina mea nu e cazul să se stîrnească un cutremur. În tot timpul discursului meu, domnul *oberst* n-a făcut decît să scrîşnească din dinţi ca o iapă cînd mestecă sfeclă îngheţată şi-i răceşte limba. Cînd am terminat a început să urle la mine:

— Cureţi sau nu cureţi closetul?

— Cu respect vă raportez că nu curăţ nici un closet.

---

154 Spor (germ.)

— Ba dumneata ai să cureţi, *Sie Einjahriger*[155]*!*

— Cu respect vă raportez că n-am să curăţ.

— *Krucíturken,* ai să cureţi dumneata, nu unul, ci o sută de closete.

— Raportez supus că n-am să curăţ nici un closet, şi cu atît mai puţin o sută!

Şi aşa a mers într-una: „Ai să cureţi?" „N-am să curăţ!" Zburau closetele în dreapta şi-n stînga, ca într-o zicătoare pentru copii din Pavel înţeleptul. Colonelul alerga prin cancelarie ca ieşit din minţi; în cele din urmă, s-a aşezat şi mi-a spus: „Gîndeşte-te bine, că de nu, te înaintez consiliului de război al diviziei, pentru răzvrătire. Să nu-ţi închipui că dumneata ai să fii primul teterist împuşcat în acest război. În Serbia am spînzurat doi teterişti de la compania a zecea, iar pe unul de la compania a noua l-am împuşcat ca pe un mieluşel. Şi de ce? Pentru nerespectarea ordinelor. Cei doi care au fost spînzuraţi s-au codit undeva lîngă Sabac să înjunghie femeia şi băiatul unui *ciujak,* iar teteristul de la compania a noua a fost împuşcat pentru că a refuzat să meargă mai departe, motivînd că are picioarele umflate din cauză de platfus. Şi acum spune, ce ai de gînd: cureţi sau nu cureţi closetul?" „Raportez supus că nu curăţ." Colonelul se uită la mine şi zise: „Ascultă, nu cumva eşti panslavist?" „Raportez supus că nu sînt." După asta m-au ridicat şi mi-au adus la cunoştinţă că sînt învinuit de răzvrătire.

— N-ar strica, spuse, Švejk, dacă ai face-o pe prostul. Tot aşa, cînd am fost închis în arestul garnizoanei era cu noi un om deştept, învăţat, profesor la o şcoală comercială. Dezertase de pe front şi trebuia să i se intenteze un proces cu tămbălău mare, cu condamnare şi spînzurătoare, ca să le treacă şi altora pofta de-a mai spăla putina; dar acuzatul a izbutit foarte simplu să iasă basma curată din toată încurcătura. S-a apucat s-o facă pe nebunul din născare, şi cînd l-a cercetat medicul-şef, a început să spuie că el n-a dezertat, că lui de mic îi place să călătorească şi că întotdeauna i se năzare să dispară undeva, departe; că odată s-a trezit la Hamburg, altă dată la Londra şi că habar n-avea cum a ajuns acolo. I-a mai spus că taică-su era alcoolic şi că şi-a făcut seama înainte de naşterea lui, că mama era prostituată şi beţivă şi că a murit de *delirium tremens*; ca sora cea mai mică i s-a înecat, iar cea mare s-a aruncat înaintea trenului, că fratele a sărit de pe podul de cale ferată de la Vysehrad, că bunicul şi-a omorît nevasta şi pe urmă s-a stropit cu gaz şi şi-a dat foc, că a doua bunică a hoinărit cu ţiganii şi s-a otrăvit în închisoare, cu chibrituri; că unul din veri, condamnat de două ori că a dat foc unor case, şi-a tăiat vinele de la gît cu un ciob de sticlă, în închisoare la Kartouzy; că o verişoară din partea lui taică-su s-a aruncat de la etajul şase, la Viena, şi că el însuşi e un om fără educaţie şi că pînă la zece ani nici nu ştia să vorbească, fiindcă la vîrsta de şase luni, cînd ai lui l-au legat de masă şi l-au lăsat singur, pisica l-a tras jos şi a căzut în cap. I-a mai zis că are des migrene cumplite şi că, în momentele de migrenă, habar n-are ce face; că într-o asemenea stare a plecat de pe front la Praga, şi că nu şi-a revenit decît atunci cînd l-a arestat poliţia militară la circiuma „U Fleku". Şi să fi văzut dumneata ce bucuroşi au fost să-l scoată cît mai repede din

---

[155] Teteristule (germ.)

armată. Cu el în cameră mai erau vreo cinci gealaţi care, pentru orice eventualitate, şi-au însemnat pe hîrtie după cum urmează:

Tata alcoolic, mama prostituată,

I sora (înecată)

II soră (tren)

Frate (de pe pod)

Bunicul + nevasta (gaz, foc)

II bunică (ţigani, chibrituri) + ş.a.m.d.

Unul din ei, cînd a început să-i băsnească medicului-şef, n-a apucat să treacă de văru-su, că doctorul, fiind la al treilea caz, i-a spus: „Ştiu flăcăule: verişoara ta din partea lui tat-tu s-a aruncat, la Viena, de la etajul şase, iar tu ai fost un copil needucat, lăsat în voia soartei, aşa că ai să te îndrepţi la corecţie”. Şi aşa l-au dus la corecţie, l-au legat burduf pe capră, şi cît ai zice văleu i-a pierit pofta şi de lipsă de educaţie, şi de tată alcoolic, şi de mamă prostituată; şi-a fost mai bucuros să se prezinte voluntar pe front.

— Astăzi, spuse teteristul, nu mai crede nimeni în armată în ţicneala ereditară. Altfel ar trebui să închidă la balamuc toate statele-majore.

În broasca uşii ferecate se auzi scîrţîitul cheii, apoi intră gardianul-şef.

— Infanteristul Švejk şi genistul Vodicka la domnul judecător.

Cei doi se ridicară de pe bancă. Vodicka i se adresă lui Švejk:

— Îi vezi, nătărăii? Toată ziua ne bîrîie cu interogatoriul, fără nici un rezultat. *Himmelherrgott!* Mai bine ne-ar condamna odată şi nu ne-ar mai purta de colo pînă colo. Aşa stăm aici cît îi ziulica de mare şi unguraşii foiesc în jurul nostru...

În drum spre birourile consiliului de război al diviziei instalate peste drum, în altă baracă, genistul Vodicka şi Švejk se întrebau între ei cînd vor fi trimişi în faţa unui tribunal ca lumea.

— Pe unde te uiţi, numai interogatoriu, se aprinse Vodicka. Şi dacă ar ieşi măcar ceva din asta. Strică teancuri întregi de hîrtie şi nu mai ajunge omul să se judece. Stă şi putrezeşte după gratii. Spune drept, tu poţi înghiţi ciorba asta? Dar varza împuţită cu cartofi degeraţi? Crucea ei de treabă! De cînd m-a făcut mama n-am văzut un război mondial aşa de tîmpit. Eu mi l-am închipuit cu totul altfel.

— Eu unul, drept să spun, sînt foarte mulţumit, spuse Švejk. Cu ani în urmă încă, pe vremea cînd făceam serviciul activ, ciorbagiul nostru, Solpera, ne spunea că în militărie fiecare trebuie să fie conştient de datoriile sale. Şi după ce spunea asta, îţi atingea una peste bot, să n-o uiţi cîte zilişoare îi mai fi avînd. Dar răposatul *oberlaitnant* Kvaiser! De cîte ori venea sa inspecteze armele, ne spunea că soldatul trebuie să dea dovadă că e un dobitoc, pentru că soldaţii nu sînt decît nişte vite pe care statul le îngrijeşte, le nutreşte, le dă cafea, le bagă tutun în pipă, şi pentru asta ei trebuie să tragă la jug ca boii.

Genistul Vodicka reflectă o clipă, apoi spuse:

— Ascultă, Švejkule, cînd ai să te afli în faţa judecătorului, ai grijă să nu te încurci şi ce ai spus înainte să repeţi şi acum, ca nu cumva să mă bagi în vreun

bucluc. Va să zică, principalul e că ai văzut cum ne-au atacat vlăjganii aceia de unguri. Le-am făcut doar toate împreună, dar pe cont propriu.

— Nici o grijă, Vodicka, îl linişti Švejk. Fii calm şi nu te enerva; ce-i, mare scofală să te afli în faţa unui consiliu de război ca ăsta, al diviziei, să fi văzut, cu ani în urmă, cum se lichida, *raz, dva,* o judecată. Era la noi, în serviciu activ, un învăţător: îi zicea Heral. Ne-a povestit el odată, pe cînd eram închişi, că la muzeul din Praga e o carte cu documentele unui tribunal militar de pe vremea Mariei Tereza. Fiecare regiment îşi avea călăul lui, care executa soldaţii, bucată cu bucată; un taler terezian de cap de om. Şi, după cum reieşea din documente, călăul cîştiga cîteodată pînă la cinci taleri pe zi... Se înţelege, adăugă Švejk cu seriozitate, că pe vremea aceea regimentele erau puternice şi le completau mereu cu ţărani.

— Cînd am fost în Serbia, continuă Vodicka, în brigada noastră, cei care spînzurau „ciujacii” erau răsplătiţi cu ţigări. Cine spînzura un bărbat căpăta zece ţigări Sport; pentru femei şi copii cîte cinci. După aceea, intendenţa a început să facă ecomomii, şi oamenii erau împuşcaţi cu grămada. Făcea atunci cu mine serviciu un ţigan; multă vreme n-am ştiut ce-i poate pielea. Ni s-a părut, ce-i drept, ciudat că era mereu chemat la cancelarie în timpul nopţii. Eram cantonaţi la Drina; şi într-o noapte, cînd era plecat, unul din noi se apucă să cotrobăiască prin boarfele lui; şi ce să vezi: javra dracului avea în raniţă trei cutii întregi a cîte o sută de Sport. Cînd s-a întors, spre dimineaţă, în şopronul nostru, judecata n-a ţinut mult. Am dat cu el de pămînt şi unu, Beloun, l-a sugrumat cu centironul. Avea javra naibii viaţă în el ca o pisică.

Bătrînul genist Vodicka scuipă:

— Nu-şi dădea sufletul şi pace! Se scăpase pe el, ochii îi ieşiseră ca cepele, da tot viu era, ca un cocoş tăiat fără îndemînare. Băieţii, dac-au văzut că nu se mai isprăveşte, au început să-l sfîşie ca pe o mîţă. Doi de cap, doi de picioare şi i-au sucit gîtul. După aceea l-am vîrît în rucsacul lui, cu ţigări cu tot, şi l-am azvîrlit binişor în Drina. Care dracu ar mai fi fumat ţigările acelea. Dimineaţa l-au căutat de zor.

— Trebuia să anunţaţi că a dezertat, accentuă cu înţelepciune Švejk, şi să spuneţi că de mult se pregătea s-o facă şi că în fiecare zi scăpa o vorbă că de-abia aşteaptă să spele putina.

— Cine mai avea vreme de pierdut cu socoteli de astea, răspunse Vodicka. Noi ne-am făcut treaba, fără să ne mai sinchisim de rest. Acolo era foarte uşor. În fiecare zi se mistuia cîte unul şi nici dracu nu-i mai dibuia urma. Cîte un sărman „ciujak” plutea frumuşel pe Drina alături de vreun soldat jerpelit din *landwehrul* nostru, pînă la Dunăre. Unii, neîncercaţi, care vedeau pentru prima dată aşa ceva, făceau puţină temperatură.

— Trebuia să le dea chinină, spuse Švejk.

Ajunşi la baraca în care erau instalate birourile consiliului de război al diviziei, patrula îi duse în cancelaria nr. 8, unde, la o masă lungă cu maldăre de hîrtii pe ea, şedea judecătorul Ruller.

În faţa lui zăcea un volum din Codul militar, pe care odihnea un pahar de ceai, băut pe jumătate. Pe masă, în dreapta, se afla un crucifix din imitaţie de fildeş. De sub linţoliul de praf, Mîntuitorul se uita disperat la postamentul crucii sale, plin de scrum şi mucuri de ţigări.

Judecătorul Ruller scutura tocmai, spre marea părere de rău a Domnului răstignit, o ţigară proaspăt aprinsă, pe postamentul crucifixului, iar cu cealaltă mînă ridica paharul cu ceai care se lipise de Codul militar.

După ce eliberă paharul din robia Codului, continuă să răsfoiască în cartea pe care o împrumutase de la cazinoul militar.

Era o carte de Fr. S. Kraus, cu un titlu foarte promiţător: Forschungen zur Entwicklungsgeschichte der geschlechtlichen Moral[156]*.*

Era atît de captivat de reproducerile naive ale desenelor de bărbaţi şi femei în costumul lui Adam şi Eva, la care erau adăugate versurile corespunzătoare, descoperite de savantul Fr. S. Kraus pe pereţii closetelor Gării de Vest din Berlin, încît nu-i băgă în seamă pe cei care intrară.

Se smulse din contemplarea reproducerilor, abia cînd Vodicka tuşi intenţionat.

— *Was geht los ?*[157] întrebă el, răsfoind mai departe şi căutînd continuarea puerilelor schiţe.

— Raportez supus, domnule judecător, răspunse Švejk, că camaradul Vodicka a răcit şi acuma tuşeşte.

Abia atunci îşi ridică ochii judecătorul Ruller şi se uită la Švejk şi Vodicka.

Se căznea să-şi compună o mină severă.

— Slavă Domnului că aţi venit odată, spuse cotrobăind prin vrafurile de hîrţoage de pe masă. Am dat ordin să vă cheme pentru ora nouă şi acum e aproape unsprezece.

— Cum stai, boule? îl întrebă pe Vodicka, care îşi îngăduise să ia pe loc repaus. Cînd oi comanda „rut”, atunci poţi face cu cotonoagele tale ce pofteşti.

— Cu respect vă raportez, domnule judecător, se auzi Švejk, dînsu e bolnav de reumatism.

— Tu ai face mai bine, să-ţi ţii clanţa, îi spuse judecătorul Ruller. Răspunde numai cînd te-oi întreba. De trei ori ai fost la mine, la interogatoriu, şi ţi-a mers gura ca o moară stricată. Ce dracu nu le mai găsesc odată? Luav-ar dracu, că mult îmi daţi de lucru. Dar să ştiţi că nu va merge să ne stingheriţi de pomană... Ia uitaţi-vă aici, nătărăilor, continuă judecătorul, după ce scoase din grămada de acte un dosar voluminos pe care scria:

Schwejk & Woditschka

— Să vă iasă din minte că o să mai trîndăviţi la *divisionsgericht* pentru o încăierare prostească, şi că în felul ăsta o să scăpaţi de front pentru o bucată de

---

156 Cercetări asupra istoriei dezvoltării moralei sexelor (germ.).

157 Ce se întîmplă ? (germ.)

vreme. Din pricina voastră a trebuit să chem la telefon consiliul de război al armatei, derbedeilor.

Oftă, apoi continuă:

— Nu fă o mutră aşa de gravă, Švejkule: pe front are să-ţi piară pofta să te mai păruieşti cu honvezii; ancheta voastră se suspendă şi fiecare pleacă la unitatea lui, unde veţi primi pedeapsa cuvenită, la raport, şi după aceea veţi pleca cu batalionul de marş, pe front. Dar dacă îmi mai picaţi vreodată în mînă, derbedeilor, întorc eu foaia, că n-o să ştiţi pe unde să mai scoateţi cămaşa. Ţineţi foile de eliberare şi vedeţi de vă purtaţi cum trebuie. Duceţi-i la nr. 2.

— Cu respect vă raportez, domnule judecător, spuse Švejk, că amîndoi vom pune vorbele dumneavoastră la inimă şi că vă mulţumim foarte mult pentru bunătatea dumneavoastră. Dacă am fi civili, mi-aş îngădui să spun că sînteţi un om de aur. Şi în acelaşi timp vă rugăm să ne iertaţi că a trebuit să vă pierdeţi atîta vreme cu noi. Noi, într-adevăr, n-am meritat-o.

— Hai, plecaţi dracului odată! zbieră judecătorul la Švejk. Noroc de domnul *oberst* Schroder, că a pus o vorbă bună pentru voi. Altfel, zău, nu ştiu ce s-ar fi întîmplat.

Vodicka se simţi din nou în apele lui, pe coridor, în timp ce santinela îi conducea spre cancelaria nr. 2.

Soldatul care îi însoţea se temea să nu ajungă tîrziu la masa de prînz şi de aceea li se adresă:

— Hai, băieţi, întindeţi-o niţel; vă mişcaţi ca păduchii.

Vodicka îl sfătui să-şi mai ţie gura, spunîndu-i că are noroc că e ceh; dacă ar fi ungur l-ar rupe în două ca pe o scrumbie.

Conţopiştii militari din cancelaria nr. 2 fiind plecaţi după mîncare, ostaşul care îi însoţea se văzu silit să-i conducă deocamdată înapoi la închisoarea consiliului de război al diviziei, fapt peste care nu a putut trece fără cuvenitele blesteme, adresate rasei nesuferite a conţopiştilor militari.

— Iar o să-mi scoată camarazii grăsimea din ciorbă, se tîngui el cu o mutră tragică, şi în loc de carne au să-mi lase numai zgîrci. Ieri, tot aşa, am escortat doi pînă la tabără şi cineva mi-a halit jumătate din raţia de pîine, pe care a ridicat-o în locul meu.

— Cum văd eu, voi ăştia, de la consiliul de război al diviziei, nu vă gîndiţi decît la burtă, spuse Vodicka, care îşi revenise de-a binelea.

Cînd îi povestiră teteristului cum s-a desfăşurat interogatoriul, acesta exclamă:

— Aşadar, „marska”, prieteni dragi! Asta-i ca în revista turiştilor cehi: „Vînt bun!” Pregătirile de drum sînt gata, de toate s-a îngrijit glorioasa noastră administraţie militară. Şi voi sînteţi gata, la comandă, să participaţi la excursia în Galiţia. Porniţi voioşi la drum, cu inima uşoară şi veselă. Să nutriţi o dragoste neţărmurită pentru meleagurile unde vă vor fi prezentate tranşeele. E tare frumos acolo şi mai cu seamă interesant. O să vă simţiţi în străinătatea îndepărtată ca la voi acasă, ca într-o ţară înrudită, ba aproape chiar ca în scumpele locuri natale. Cu

sentimentele cele mai înălţătoare, porniţi la drum spre coclaurile despre care bătrînul Humboldt a zis: ,,Pe tot cuprinsul pământului n-am văzut ceva mai măreţ ca această stupidă Galiţie”. Bogata şi preţioasa experienţă pe care glorioasa noastră armată şi-a însuşit-o în timpul retragerii din Galiţia, cu prilejul primei călătorii, va constitui cu siguranţa, pentru noile noastre expediţii războinice, un binevenit îndrumar întru alcătuirea programului celei de a doua călătorii. Mereu înainte, drept înainte, după direcţia nasului, spre Rusia, şi de bucurie să descărcaţi în aer toate cartuşele.

Înaintea plecării lui Švejk şi Vodicka, după-prînz, se apropie de ei, în cancelarie, nefericitul învăţător — cel care scrisese poezia despre păduchi — şi le spuse în taină, trăgîndu-i pe amîndoi deoparte:

— *Nu uitaţi, cînd veţi fi dincolo, să le spuneţi ruşilor, de cum îi* vedeţi: „Zdravstvuite, ruskie bratia, mî bratia cehi, mî niet avstriiţî”[158]

Cînd ieşiră din baracă, Vodicka, vrînd să-şi exprime demonstrativ ura sa faţă de maghiari şi să dovedească cum că arestul nu i-a înfrînt şi nu i-a slăbit convingerile, îl călcă pe picior pe ungurul care nu voise să facă armată şi zbieră la el: „Încalţă-te, puturosule!”

— Păcat că nu mi-a răspuns nimic, îi declară apoi lui Švejk, nesatisfăcut, genistul Vodicka. Să fi scos numai o vorbuliţă, aşa ca să-i fi întins mestecătoarea ungurească de la o ureche la cealaltă. Cînd colo, prostălăul tace şi se lasă călcat pe bătătură. *Hergot,* Švejkule, nici nu-ţi dai seama cît sînt de furios că nu m-au condamnat. La drept vorbind, situaţia arată ca şi cînd şi-ar fi bătut joc de noi; ca şi cînd toată afacerea cu ungurii ăia nici nu merită să fie luată în seamă. Şi cu toate astea, noi ne-am bătut ca leii. Tu eşti de vină că nu ne-au condamnat şi că ne-au dat un certificat care parcă vrea să spună că nici n-am şti să ne batem ca lumea. Ce-or fi crezînd de fapt despre noi? La urma urmei, a fost o încăierare destul de serioasă.

— Dragă băiete, spuse Švejk cu bunătate, eu nu prea pot să înţeleg cum se face că nu te bucuri că *divisionsgerichtul* ne-a recunoscut în mod oficial drept nişte oameni foarte cumsecade, împotriva cărora nu poate avea nimic. E drept că eu, la interogatoriu, am scăldat-o cît am putut; asta şi trebuie, e o datorie să minţi, cum spune avocatul Bass clienţilor lui. Cînd domnul judecător m-a întrebat de ce am dat buzna în locuinţa domnului Kakonyi, eu i-am răspuns simplu: „Eu am socotit că cel mai bun mijloc de a-l cunoaşte pe domnul Kakonyi este să-i facem o vizită”. După asta, domnul judecător nu mi-a mai pus nici o întrebare; şi-a dat el numaidecît seama despre ce e vorba... Ţine minte un lucru, îşi urmă Švejk meditaţia, că în faţa tribunalelor militare nimeni n-are voie să mărturisească. Cînd am fost închis la *garnisonsgericht,* un soldat din camera vecină a mărturisit totul şi cum au aflat ce-a făcut, ceilalţi i-au pus pătura în cap şi i-au poruncit să-şi retragă mărturisirea.

— Dacă aş fi făcut ceva neonorabil nici eu n-aş fi mărturisit, spuse bătrînul genist Vodicka. Dar cînd broscoiul ăla de judecător m-a întrebat de-a dreptul: „Te-ai bătut?” ce era să-i spun? „Da, m-am bătut”. „L-ai dat gata pe vreunul?” „Păi, cred şi

---

158 Să trăiţi, fraţilor ruşi, noi sîntem fraţii cehi, nu sîntem austrieci (rus.)

eu, domnule judecător”. „Dar de rănit, ai rănit pe careva?” „Cum să nu, domnule judecător !” Să ştie şi el cu cine stă de vorbă. Şi tocmai aicea-i toată ruşinea, că ne-au eliberat. Asta-i ca şi cînd nimeni n-ar vrea să creadă că mi-am rupt *ubersvungul* pe spinarea unguraşilor, că am făcut din ei tăiţei, cucuie şi vînătăi. Ai fost doar de faţă, şi ai văzut cum la un moment dat aveam împotrivă-mi trei şi cum într-o clipă toţi erau la pămînt şi eu călcam pe ei. Şi după toate astea, un mucos de judecător opreşte ancheta. Asta-i ca şi cînd mi-ar fi spus: „Dumneata, şi bătaie, căcăciosule!” Cînd s-o isprăvi războiul şi o să fiu iar civil, dau eu de el pe undeva şi îi arăt atunci dacă ştiu sau nu să mă bat. Pe urmă vin aici, la Kiralyhid, şi fac un tărăboi cum n-a văzut lumea. Or să se ascundă oamenii prin pivniţe cînd or afla că am venit să-i văd pe şmecherii de la Kiralyhid, pe haimanalele astea, pe derbedeii ăştia...

*

La cancelarie, formalităţile se terminară foarte repede. Un conţopist, cu gura încă unsuroasă de la prînz, întinzîndu-le hîrtiile, cu un aer grav, nu lăsă să-i scape prilejul de a le ţine o cuvîntare în care făcea apel la spiritul lor militar, amestecînd frazele, ca un *„wasserpolak”* [159] ce era, cu diferite expresii frumoase din dialectul lui, cum ar fi *„marekvium”, ,,glupi rolmopsie”, „krajcova sedmina”, „svinia porypana”* şi *„dum vam bane na mjesjnuckovy vasi gzichty”.*

La despărţire, întrucît fiecare era dus la unitatea lui, Švejk îi spuse lui Vodicka:

— Cînd s-o isprăvi cu războiul ăsta, nu uita să vii să mă vezi. Mă găseşti în fiecare seară, la ora şase, în circiuma „La Potirul” de la Bojiste.

— Să ştii c-am să vin, răspunse Vodicka. Se petrece bine pe-acolo?

— În fiecare zi se întîmplă cîte ceva, îl asigură Švejk, şi dacă o fi cumva prea multă linişte, avem noi grijă s-o tulburăm...

Se despărţiră, şi cînd se îndepărtară binişor unul de altul, bătrînul genist Vodicka strigă după Švejk:

— Atunci ai grijă să fie petrecere cînd am să vin.

La care Švejk răspunse tot cu glas tare:

— Dar să vii sigur, cum s-o isprăvi războiul.

Apoi se îndepărtară, iar după un răstimp mai îndelungat se auzi din nou, de după colţ, din spatele celuilalt şir de barăci, glasul lui Vadicka:

— Švejkule, Švejkule, ce fel de bere au „La Potirul”?

Şi ca un ecou se auzi răspunsul lui Švejk:

— De Velkopopovice!

— Eu credeam că de Smichov, strigă de departe genistul Vodicka.

— Au şi fete! strigă Švejk.

— Atunci, după război, la ora şase, se auzi, de undeva din vale, glasul lui Vodicka.

— Vino mai bine la şase şi jumătate, poate că mai întîrzii pe undeva, răspunse Švejk.

---

159 Locuitori din regiunea Sileziei.

După asta se mai auzi de departe de tot glasul lui Vodicka:

— La ora şase nu poţi să vii?

— Bine, viu la ora şase, auzi Vodicka răspunsul prietenului care se îndepărta.

Şi aşa se despărţi bravul soldat Švejk de bătrînul genist Vodicka. „Wenn die Lente auseinander gehen, da sagen sie auf Wiederseben”. [160]

160 Cînd oamenii se despart îşi spun ,,la revedere” (germ.).

V
De la Most pe Litava spre Sokal

Locotenentul-major Lukáš umbla nervos prin cancelaria companiei a 11-a de marş, o hrubă întunecoasă în baraca companiei, despărţită de coridor printr-un perete de scînduri. O masă, două scaune, o lampă cu petrol şi un pat de campanie.

În faţa locotenentului-major stătea plutonierul Vanek, care îşi alcătuia aici listele de plată a soldelor şi ţinea contabilitatea bucătăriei pentru trupă; el era ministrul de finanţe al întregii companii; zăcea aici cît era ziua de mare, şi tot aici dormea.

Lîngă uşă stătea un infanterist gras, cu o barbă lungă şi stufoasă ca un uriaş din basme. Era Baloun, noua ordonanţă a locotenentului-major, în civilie morar pe undeva prin împrejurimile oraşului Cesky Krumlov.

— N-am ce zice, mi-ai ales într-adevăr un ţucălar excepţional, îi spunea locotenentul-major Lukáš plutonierului contabil. Îţi mulţumesc din toată inima pentru surpriza asta plăcută. Din prima zi, cînd l-am trimis să-mi aducă prînzul de la popotă, dumnealui mi l-a înghiţit pe jumătate.

— L-am vărsat, vă rog, spuse grăsunul uriaş.

— Bine, l-ai vărsat. Dar de vărsat, puteai să verşi numai supa sau sosul, nu şi friptura. Bucăţica pe care mi-ai adus-o încăpea sub unghie. Dar cu ştrudelul, ce-ai făcut?

— Eu... am...

— Nu tăgădui... l-ai mîncat!

Locotenentul-major Lukáš rosti ultimele cuvinte cu atîta gravitate şi cu un glas atît de aspru, încît Baloun, fără să vrea, făcu doi paşi înapoi.

— Eu m-am informat la bucătărie ce am avut azi la prînz. A fost supă cu perişoare de ficat. Ce ai făcut cu perişoarele? Le-ai scos pe drum, asta ai făcut. Pe urmă a fost mîncare de carne de vită cu castraveţi. Ce-ai făcut cu ea? Şi asta ai înfulecat-o. Două felii de friptură de Frankfurt; nu mi-ai adus decît o jumătate de felie. Ce zici de asta, hai? Două bucăţi de ştrudel! Unde le-ai pus? Te-ai îndopat cu ele, ca un porc, mizerabile! Hai, spune, unde ai pus ştrudelul? Cum? Ţi-a căzut în noroi? Bestie! Poţi să-mi arăţi şi mie locul unde zace în noroi? Aha! A venit, în grabă, un cîine, ca la comandă, a înhăţat ştrudelul şi a fugit?! Doamne, Dumnezeule, am să-ţi dau peste bot, pînă ţi s-o umfla capul cît o baniţă! Pe deasupra, mai şi tăgăduieşte, porcul! Ştii cine te-a văzut? Uite, ca să ştii: *rechnungsfeldwebelul* Vanek. El a venit la mine şi mi-a spus: „Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant*, că porcul dumneavoastră, Baloun, vă înghite prînzul”. Mă uit pe fereastră şi ce să văd: dumnealui se îndopa de parcă n-ar fi mîncat de-o săptămînă întreagă. Ascultă, *Sie Rechnungsfeldwebel,* într-adevăr nu puteai să-mi găseşti alt dobitoc, afară de nătărăul ăsta?

— Cu respect vă raportez supus, domnule *oberlaitnant,* că Baloun părea cel mai cumsecade om din toată compania noastră de marş. E aşa de bleg, că nu ştie nici ce-i un *kvergriff* [161] şi, dacă i-am da arma în mînă, cine ştie ce nenorocire ar face! La ultimul exerciţiu cu *blindpatronen*[162] era gata-gata să-şi împuşte vecinul în ochi. Credeam că cel puţin într-o slujbă ca asta o s-o poată scoate la capăt.

— Şi să înghită de fiecare dată mîncarea stăpînului, interveni Lukáš, ca şi cînd nu i-ar ajunge porţia lui. Nu cumva ţi-o fi foame?

— Raportez supus, domnule *oberlaitnant,* că mie mi-e foame mereu. Dacă îi rămîne cuiva o bucată de pîine, eu o cumpăr pe ţigări, şi tot nu-mi ajunge. Aşa sînt eu de la natură. Mereu îmi zic că s-a făcut, m-am săturat, şi cînd colo, nimic. Peste puţin timp, iarăşi la fel ca şi înainte de a mînca, încep să-mi ghioräie maţele în burtă, şi gata, dumneaei iarăşi cere să-i dau. Uneori mă gîndesc că m-am săturat cu adevărat, că nu mai poate încăpea ceva în mine, dar aş, de unde! Văd pe cineva mîncînd, sau simt numai mirosul de mîncare, şi iar: în burtă la mine e ca după măturat. Îndată începe stomacul să-şi ceară dreptul lui că-mi vine să înghit şi cuie. Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant,* că eu am mai cerut o dată să capăt porţie dublă; pentru asta, la Budejovice, am fost la domnul *„regimentsarzt”* şi dumnealui, în loc de porţie dublă, mi-a dat trei zile de infirmerie şi mi-a prescris numai o cană de ciorbă pe zi. „Te învăţ eu, canalie, să-ţi fie foame, zicea dumnealui. Mai vino o dată pe aici, şi să vezi cum ai să pleci de la noi, ca un harac de hamei !” Eu, domnule *oberlaitnant,* nu-i nevoie să văd numai lucruri bune; chiar şi cele obişnuite încep să mă aţîţe şi-mi lasă gura apă. Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant,* că vă rog cu respect, să-mi fie aprobată porţie dublă. Cînd nu e carne, măcar din celelalte, cartofi, găluşte, niţeluş sos... din astea rămîn întotdeauna...

— Bine, Baloune, ţi-am ascultat necuviinţele, răspunse locotenentul-major Lukáš. *Sie Rechnungsfeldwebel,* spune dumneata, ai auzit vreodată, înainte vreme, ca după toate soldatul să mai fie şi atît de obraznic cum e flăcăul ăsta? Îmi înghite prînzul şi mai are neobrăzarea să ceară să-i aprob porţie dublă. Îţi arăt eu ţie, Baloune, să-ţi treacă pofta. *Sie Rechnungsfeldwebel,* se adresă el lui Vanek. Du-l la caporalul Weidenhofer şi spune-i să-l ţie legat în curte, lîngă bucătărie, două ceasuri, seara cînd s-o împărţi gulaşul. Să-l lege frumuşel şi sus, aşa ca să se poată ţine numai în vîrfurile picioarelor şi să vadă cum fierbe gulaşul în cazan. Şi să ai grijă ca javra să fie legată cînd se va împărţi gulaşul, să-i curgă balele din gură ca la o căţea flămîndă care adulmecă la uşa mezelăriei. Şi spune bucătarului să împartă şi porţia lui.

La ordin, domnule *oberlaitnant,* răspunse Vanek. Hai, Baloune!

În timp ce plecau, locotenentul îi opri lîngă uşă şi, uitîndu-se la chipul înspăimîntat al lui Baloun, strigă victorios:

— Te-ai învîrtit, ce zici, Baloune! Îţi doresc poftă bună! Şi dacă se mai întîmplă încă o dată, să ştii că te trimit fără de milă în faţa consiliului de război.

---

[161] Mînuirea armei (germ.)

[162] Gloanţe oarbe (germ.).

Cînd Vanek se întoarse şi-i aduse la cunoştinţă că Baloun e legat cobză, locotenentul-major Lukáš spuse:

— Dumneata, Vanek, mă cunoşti, şi ştii că lucrurile astea nu le fac cu plăcere, dar n-am încotro. În primul rînd trebuie să recunoşti că atunci cînd îi iei cîinelui osul din gură, cîinele mîrîie. Eu nu vreau să am în preajma mea un om josnic; şi în al doilea rînd, însuşi faptul că Baloun e legat, are o mare importanţă morală şi psihologică pentru întreaga trupă. În ultima vreme, de cînd sînt în compania de marş, şi ştiu că mîine-poimîine vor pleca pe front, băietanii ăştia fac ce vor.

Locotenentul-major Lukáš arăta foarte amărît şi continuă cu glas scăzut:

— Alaltăieri, în timpul nachtsubungului[163] după cum ştii şi dumneata, trebuia să facem manevra împotriva *einjahrigfreiwilligenschule*[164] în spatele fabricii de zahăr. Prima grupă, *vorbut*[165], a mers destul de liniştită pe şosea, pentru că pe asta am condus-o chiar eu, dar a doua, care trebuia s-o ia la stînga şi să trimită *vorpatrulen*[166] în apropierea fabricii de zahăr, s-a comportat, de parcă s-ar fi întors dintr-o excursie. Aşa cîntau şi tropăiau, că sînt sigur că s-a auzit pînă în cantonament. Pe urmă, în flancul drept, a pornit să tatoneze terenul a treia grupă, pe liziera pădurii; era distanţată de noi cu zece minute bune, şi totuşi, chiar de la depărtarea asta, se puteau vedea numai puncte aprinse în întuneric: derbedeii fumau. A patra grupă, care trebuia să facă pe ariergarda, dracu ştie cum s-a întîmplat că a apărut deodată în faţa avangărzii noastre, încît a fost luată drept duşman şi m-am văzut silit să mă retrag în faţa propriei mele avangărzi, care înainta împotriva mea. Aşa se prezintă compania a unsprezecea de marş, pe care am moştenit-o. Mă întreb, ce pot să scot din oamenii ăştia? Cum o să se comporte într-un *gefecht* adevărat?

Locotenentul-major Lukáš ţinea în acest timp mîinile împreunate, avea un aer de martir şi părea că vîrful nasului i se lungea.

— N-are nici un rost, domnule locotenent-major, să vă necăjiţi pentru asta, se străduia să-l liniştească plutonierul de aţă Vanek. Nu vă mai frămîntaţi pentru atîta lucru. Eu am mai fost, pînă acum, la trei companii de marş, şi fiecare din ele a fost făcută harcea-parcea, cu batalion cu tot; şi de fiecare dată ne-am întors înapoi să ne refacem. Şi toate companiile de marş au fost la fel, una ca cealaltă; nici una n-a fost cu nimic mai bună ca a dumneavoastră, domnule *oberlaitnant.* Cea mai rea a fost a noua. Asta a tras după dînsa, în prizonierat, pe toţi gradaţii şi pe *kompanienkomandant.* Eu am scăpat numai mulţumită faptului că eram plecat la trenul regimentar ca să ridic nişte rom şi vin pentru companie, aşa că s-au cărat fără mine.

Dar dumneavoastră nu ştiaţi, domnule *oberlaitnant,* că la ultimul „nachtubung” de care aţi vorbit, *Einjahrigfreiwillingenschule,* care trebuia să împresoare compania noastră, a ajuns tocmai la lacul Nezidery? A mărşăluit mereu înainte, pînă dimineaţa, iar avanposturile au ajuns pînă la mlaştină. Şi a fost

---

163 Exerciţiu de noapte (germ.).
164 Şcoala de teterişti (germ.)
165 Avangarda (germ.).
166 Patrule de recunoaştere (germ).

condusă chiar de domnul căpitan Sagner. Ar fi mers poate pînă la Soprony, dacă nu s-ar fi crăpat de ziuă, continuă cu glas scăzut plutonierul de aţă, care se complăcea grozav în asemenea situaţii şi ţinea în evidenţă toate evenimentele de acest fel. Şi ştiţi, domnule *oberlaitnant,* spuse, făcîndu-i familiar cu coada ochiului, că domnul căpitan Sagner va fi comandantul marşbatalionului nostru? Mai întîi, cum zicea plutonierul-major Hegner, s-a crezut că dumneavoastră veţi fi *batalionskomandant,* fiindcă dumneavoastră sînteţi cel mai vechi ofiţer al nostru, dar pe urmă a venit cică la brigadă ordin de la divizie, că a fost numit domnul căpitan Sagner.

Locotenentul-major Lukáš îşi muşcă buza şi aprinse o ţigară. Aflase şi el, şi era încredinţat că i se face o nedreptate. Sagner îl întrecuse pînă acum de două ori la avansare; cu toate acestea nu spuse nimic altceva decît:

— Mda, căpitanul Sagner...

— Eu, unul, nu prea mă bucur de asta, rosti confidenţial plutonierul de administraţie. Povestea *stabsfeldwebelul* Hegner că la începutul războiului, în Serbia, undeva în munţi, prin Muntenegru, domnul căpitan Sagner, dorind să se distingă, a aruncat fără nici un rost toate companiile batalionului său asupra poziţiilor sîrbeşti, deşi era limpede că numai artileria ar fi putut să-i scoată pe sîrbi dintre stîncile după care se adăposteau. N-au mai rămas, din tot batalionul, decît optzeci de oameni; chiar şi domnul căpitan Sagner s-a ales cu un *Handschus*[167] şi mai tîrziu, în spital, cu o dezinterie; pe urmă a apărut din nou la regiment, la Budejovice; şi ieri seara, la cazino, cică ar fi spus că se bucură grozav de plecarea pe front, şi că va lăsa acolo tot marşbatalionul, dar că va arăta el ce-i în stare să facă şi va primi *„signum laudis”:* în Serbia, zicea, a scrîntit-o, dar acum, ori cade cu tot marşbatalionul, ori va fi numit *oberstlaitnant*[168] şi că batalionul va trebui să zbîrnîie. Eu unul, domnule *oberlaitnant,* socot că riscul ăsta ne priveşte şi pe noi. Povestea nu demult *stabsfeldwebelul* Hegner că nu prea vă aveţi bine cu domnul căpitan Sagner şi că dumnealui tocmai de aceea va trimite mai întîi compania noastră la *gefecht,* în poziţiile cele mai expuse. Plutonierul suspină:

— Eu aş fi de părere că într-un război cu ăsta, cum avem atîta oştire şi un front atît de lung, s-ar putea obţine mult mai mult printr-o manevră ca lumea, decît prin atacuri disperate. Asta am văzut-o cu ochii mei la Dukla, cu compania a zecea de marş. Atunci, totul s-a lichidat foarte uşor; a venit ordin *„nicht schiessen”,* aşa că nu s-a tras şi s-a aşteptat pînă ce ruşii s-au apropiat de noi. I-am fi luat prizonieri, fără nici o împuşcătură, numai că atunci am avut lîngă noi, în flancul stîng, „muştele de fire”; tîmpiţii din „landswehr” s-au speriat aşa de tare la apropierea ruşilor, încît au început să-şi dea drumul la vale pe povîrniş, alunecînd pe zăpadă, ca la săniuş; iar noi am primit ordin să căutăm să ajungem cît mai repede la brigadă, pentru că ruşii stăpînesc tot flancul stîng. Eu mă aflam la brigadă, ca să dau la aprobat *kompanieverpflegungsbuch*[169]*,* căci nu putusem da de trenul nostru regimentar, cînd deodată încep să sosească primii oameni din compania a zecea. Pînă seara au sosit o sută douăzeci; ceilalţi, chipurile, au alunecat pe zăpadă, la vale, nimerind în

[167] Împuşcătură în mînă (germ.)
[168] Locotenent-colonel (germ.)
[169] Registrul de aprovizionare a companiei (germ.)

retragere, drept în poziţiile ruseşti, de parcă ar fi fost pe tobogan. A fost teribil, domnule *oberlaitnant*; ruşii aveau în Carpaţi poziţii, şi sus şi jos. Şi pe urmă, domnule *oberlaitnant,* domnul căpitan Sagner...

— Ia mai lasă-mă în pace cu domnul căpitan Sagner, se înfurie locotenentul-major Lukáš. Toate astea le ştiu eu, şi să nu-ţi închipui dumneata că atunci cînd o fi vreun *sturm*[170] sau vreun *gefecht,* dumneata ai să te afli iarăşi, din întîmplare, undeva pe la trenul regimentar ca să ridici rom şi vin. Mi s-a atras atenţia că dumneata obişnuieşti să tragi vîrtos la măsea, şi e destul să-ţi vadă cineva roşeaţa nasului, ca să-şi dea îndată seama cu cine are de-a face.

— Din Carpaţi ni se trage, domnule *oberlaitnant.* N-aveam ce face; sus, unde ne aflam, mîncarea ajungea rece, tranşeele erau săpate în zăpadă, foc nu era voie să facem, aşa că numai romul ne-a ţinut în picioare. Şi dacă nu eram eu, s-ar fi întîmplat şi cu noi ca la alte companii, unde, neavînd rom, au îngheţat oamenii. La noi, toţi erau cu nasul roş, dar astea ne-a adus şi un neajuns: batalionul a dat ordin ca numai ostaşii cu nasul roş să fie trimişi în patrulare.

— Acum, iarna a trecut, bătu şaua locotenentul-major.

— Pe front, domnule locotenent-major, romul e un lucru absolut necesar în orice anotimp al anului; vinul la fel. Produce, ca să zic aşa, buna dispoziţie. Pentru o jumătate ploscă de vin şi pentru a litră de rom, oamenii se bat cu oricine... Care-i dobitocul care bate iar în uşă, de parcă n-ar şti să citească: *Nicht klopfen!? Herein!*[171]

Locotenentul-major Lukáš, care şedea pe scaun, se întoarse spre uşă şi văzu cum se deschide încet şi fără zgomot. Şi tot atît de discret intră în cancelaria companiei a unsprezecea de marş bravul soldat Švejk, salutînd din prag, ba pare-se chiar din momentul în care începuse să bată, în timp ce privea inscripţia *„Nicht klopfen”.*

Salutul lui era ca o completare sonoră a expresiei sale fericite şi lipsite de griji. Arăta ca zeul grec al furtului, îmbrăcat în uniforma sobră a infanteristului austriac.

Locotenentul-major Lukáš închise pentru o clipă, pe jumătate, ochii în faţa apariţiei bravului soldat Švejk, care cu privirea lui îl îmbrăţişa şi îl săruta.

Cu aceeaşi plăcere se va fi uitat, de bună seamă, şi fiul risipitor — pierdut şi apoi regăsit — la tatăl său, in timp ce acesta învîrtea, spre a lui cinstire, viţelul cel gras la frigare.

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant,* că iar sînt aici, se auzi din uşă glasul lui Švejk, cu atîta sinceritate şi firesc, încît locotenentul-major Lukáš îşi reveni brusc în fire.

Din clipa în care colonelul Schroder îi adusese la cunoştinţă că i-l trimite din nou pe cap, locotenentul-major Lukáš încerca în sinea lui, zi de zi, să îndepărteze cît mai mult această revedere. În fiecare dimineaţă îşi spunea:

---

170 Atac (germ.)
171 Nu bateţi! Intră! (germ.)

„Astăzi nu cred să vie; trebuie să fi făcut el pe acolo vreo boroboaţă şi cu siguranţă că-l mai reţin”.

Prin intrarea lui simpatică şi simplă, bravul soldat Švejk reduse însă la adevărata lor valoare aceste temeri.

Švejk se uită la plutonierul de administraţie Vanek şi, întorcîndu-se spre el, îi întinse, zîmbind binevoitor, nişte hîrtii pe care le scosese din buzunarul mantalei.

— Cu respect vă raportez, domnule *rechnungsfeldwebel,* că trebuie să vă predau hîrtiile astea, pe care ni le-au scris la *regimentskanzelei.* Sînt pentru *lohnung* [172] şi pentru înscrierea în *verpflegung* [173].

Švejk se mişca atît de degajat prin cancelaria companiei nr. 11 de marş, de parcă ar fi fost de cînd lumea în cele mai strînse relaţii de prietenie cu Vanek. La această comportare plutonierul de administraţie reacţionă foarte simplu, cu cuvintele:

— Pune-le pe masă.

— Ai face bine, *Sie Rechnungsfeldwebel,* dacă m-ai lăsa singur cu Švejk, spuse oftînd locotenentul-major Lukáš.

Vanek ieşi din cancelarie şi rămase în spatele uşii, ca să asculte ce-şi vor spune cei doi.

La început nu auzi nimic, pentru că şi unul şi altul tăceau. Amîndoi se priviră îndelung, măsurîndu-se. Lukáš se uită la Švejk, ca şl cum ar fi vrut să-l hipnotizeze: ca un cocoş în faţa găinii înainte de a se năpusti asupră-i.

Švejk, ca întotdeauna, se uita cu privirea lui blajină şi inocentă de parc-ar fi vrut să spună: „Din nou împreună, sufleţelule. De-acum încolo nu ne mai desparte nimeni, porumbiţa mea.”

Şi după îndelungata tăcere a locotenentului-major, ochii lui Švejk vorbeau cu o îngăduitoare compătimire: „Haide, spune ceva, îngeraşul meu, vorbeşte!”

Locotenentul-major Lukáš curmă apăsătoarea tăcere prin aceste cuvinte, în care îşi dădu silinţa să pună o mare doză de ironie:

— Fii binevenit, Švejkule. Îţi mulţumesc pentru vizită! Aşa oaspeţi, mai zic şi eu!

Nu se putea totuşi stăpîni şi-şi vărsă supărarea din ultimele zile, izbind cît putu cu pumnul în masă. Călimara sări în sus, împroşcînd cu cerneală *lohnungs-listele.*

În acelaşi timp sări ca ars şi, oprindu-se aproape de tot de Švejk, zbieră la el:

— Dumneata... dobitocule!

Atît, şi începu să se învîrtească nervos în spaţiul îngust al cancelariei, scuipînd cu scîrbă, de fiecare dată cînd ajungea în faţa lui Švejk.

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant,* spuse Švejk văzînd că locotenentul-major Lukáš nu mai înceta să se frămînte şi să arunce într-un colţ al cancelariei cocoloaşele de hîrtie pe care le lua de pe masă, scrisoarea am predat-o

[172] Soldă (germ.).
[173] Subzistenţă (germ)

cui se cuvine. Am găsit-o cu bine pe doamna Kakonyi şi pot spune că e o femeie tare frumoasă, cu toate că n-am văzut-o decît plîngînd...

Locotenentul-major Lukáš se aşeză pe patul de campanie al subofiţerului contabil şi strigă cu vocea sugrumată:

— Cînd se vor sfîrşi odată toate astea, Švejkule?

Švejk răspunse, ca şi cînd n-ar fi auzit:

— Am avut, ce-i drept, o mică neplăcere, dar am luat totul asupra mea. Dumnealor n-au vrut să creadă că eu corespondez cu dama, aşa că am socotit mai cu folos să înghit scrisoarea la interogatoriu, înlăturînd astfel orice dovadă. Pe urmă, printr-o curată întîmplare, pentru că altă explicaţie nu găsesc, m-am încurcat într-o mică încăierare, fără nici o importanţă. Şi din asta am ieşit cu bine, şi dumnealor au trebuit să-mi recunoască nevinovăţia. Aşa că m-au trimis la *regimentsraport* şi au oprit toată ancheta, la consiliul de război al diviziei. La *regimentskanzelei* am stat cîteva minute, pînă ce a venit domnul *oberst;* m-a înjurat şi el o leacă, pe urmă mi-a zis să mă prezint imediat la dumneavoastră, domnule *oberlaitnant*, ca ordonanţă şi mi-a poruncit să vă spun că vă roagă să veniţi neapărat la dumnealui să vă spună ceva în legătură cu *marskumpacka.* A trecut de atunci mai mult de o jumătate de ceas, dar domnul colonel n-avea de unde să ştie că o să mai fiu dus pe la *regimentskanzelei* şi că acolo o să mai stau încă vreun sfert de ceas, pentru că, tot timpul ăsta, mi s-a reţinut solda şi trebuia s-o primesc de la regiment şi nu de la companie, pentru că am fost trecut la *regimentsarest.* În general, acolo toate-s brambura şi încîlcite, de-i vine omului să-şi ia cîmpii.

Locotenentul-major Lukáš, auzind că de o jumătate de ceas trebuia să fie la colonelul Schroder, se îmbrăcă în grabă şi spuse:

— Dumneata, Švejkule, iar mi-ai făcut un serviciu.

Rostise aceasta cu atîta deznădejde în glas, încît Švejk se simţi dator să-l liniştească cu o vorbă bună. De aceea, în clipa în care Lukáš ieşea val vîrtej pe uşă, strigă:

— Nu vă necăjiţi, că aşteaptă el, domnul *oberst.* Oricum, tot n-are ce tace.

Îndată după plecarea locotenentului-major, în cancelarie intră plutonierul de administraţie Vanek.

Švejk şedea pe scaun şi băga pe foc, în mica sobă de fier, bucăţele de cărbune prin portiţa deschisă. Sobiţa fumega, răspîndind un miros înecăcios. Švejk continua să se distreze, fără să-l bage în seamă pe Vanek, care îl urmări o clipă, apoi, lovind cu piciorul în portiţa sobei, îi spuse s-o şteargă.

— Domnule *rechnungsfeldwebel,* i se adresă Švejk cu demnitate, îmi îngădui să vă declar că nu pot să mă supun ordinului dumneavoastră, oricîtă bunăvoinţă aş avea. Nu pot s-o şterg chiar de tot din tabără, pentru că trebuie să mă supun unor ordine superioare. Eu sînt, dacă vreţi să ştiţi, *ordonanz,* adăugă el cu mîndrie; domnu *oberst* Schroder m-a repartizat aici, la compania a 11-a de marş, la domnul *oberlaitnant* Lukáš, la care am fost ţucălar, dar acum, datorită inteligenţei mele naturale, am fost avansat *ordonanz.* Eu şi domnul *oberlaitnant* sîntem cunoştinţe vechi. Dumneavoastră ce sînteţi în civil, domnule *rechnungsfeldwebel*?

Plutonierul de administraţie Vanek fu atît de surprins de tonul familiar al bravului soldat Švejk, încît lăsînd la o parte demnitatea, pe care îi plăcea s-o arate faţă de ostaşii din companie, răspunse, ca şi cînd ar fi fost inferiorul lui Švejk:

— Eu sînt droghistul Vanek din Kralupy.

— Şi eu am fost ucenic la o drogherie, spuse Švejk, la un domn Kokoska de la Perstyn, din Praga. Era un om foarte ciudat; o dată, pe motiv că am dat foc din greşeală în pivniţă unui butoi, m-a dat afară. Din cauza asta n-am mai fost primit nicăieri, aşa că de la sărăcia de butoi mi se trage că nu mi-am putut isprăvi ucenicia. Dumneavoastră preparaţi şi leacuri pentru vaci?

Vanek dădu din cap în semn că nu.

— La noi se făceau leacuri pentru vaci, cu poze sfinţite. Şeful nostru, domnul Kokoska, era un om foarte credincios. Citise undeva că sfîntul Pelegrinus uşura dezumflarea vitelor. A comandat, aşadar, la Smichov poze cu chipul sfîntului Pelegrinus, pe care le-a dus să le sfinţească la mînăstirea Emaus, pentru două sute de galbeni. După ce le-a sfinţit, am băgat pozele în pachetele cu leacuri pentru vaci. Leacul ăsta se amesteca cu apă caldă şi se dădea vacii să-l bea din ciubăr, în timp ce i se citea rugăciunea închinată sfîntului Pelegrinus, pe care o scrisese domnul Tauchen, primul nostru vînzător. Cînd pozele cu chipul sfîntului Pelegrinus au fost gata tipărite, s-a mai imprimat pe verso o scurtă rugăciune, Aşa se face că bătrînul Kokoska, chemîndu-l seara pe domnul Tauchen, i-a spus să scrie pînă dimineaţa o rugăciune mică pentru poză şi pentru leac. Cică să fie gata pînă la ceasurile zece, cînd vine dumnealui la prăvălie, ca s-o poată trimite la tipar, pentru că vacile aşteaptă de mult rugăciunea aia. Şi una din două: ori o scrie frumos, şi s-a învîrtit de un galben peşin, ori de nu, în paisprezece zile poate să-şi ia tălpăşiţa. Domnul Tauchen a năduşit toată noaptea şi dimineaţa, cînd a venit să deschidă prăvălia, frînt de nesomn, n-avea scris nici un rînd. Uitase şi cum îl cheamă pe sfîntul ăla din leacul pentru vaci. Servitorul nostru Ferdinand l-a scos din impas. Ăsta toate le ştia. Cînd uscam în pod ceai de romaniţă, el se urca sus la noi, se descălţa de ghete şi ne învăţa cum să nu mai asudăm la picioare. Ştia să prindă, în pod, porumbei, se pricepea să deschidă sertarul de la tejgheaua cu parale, şi ne-a mai învăţat şi alte şmecherii, cu mărfurile. Eu, ca băiat, aveam acasă o farmacie cu articole aduse de la prăvălia noastră, cum n-aveau nici la „Inimile caritabile”. Şi, cum spuneam, Ferdinand ăsta l-a ajutat şi pe domnul Tauchen; i-a spus doar atît: Daţi-o încoace, domnule Tauchen să mă uit şi eu la ea”. Domnul Tauchen a trimis numaidecît să-i aducă o bere. Şi pînă să-i aducă berea, servitorul nostru Ferdinand era gata pe jumătate şi ne citea:

Din cer pogorît-am şi iată-mă sînt,
Venit să fac bine la boi pe pămînt
Bou, vacă, viţel ori neleapcă de-i fi,
De leacul lui Kokoska nu te feri.
Încearcă-l o dată şi cît de puţin
Şi vezi că te scapă de boală şi chin.

Pe urmă, după ce trase berea pe gît, treaba i-a mers mai repede şi a isprăvit rugăciunea într-o clipă, foarte frumos:

Adu, Pelegrine, tu sfînt între sfinţi,
În punga-ne goală doi galbeni cu zimţi,
Înlătură vitelor noastre calvarul,
Fereşte cireada de orişice racile
Şi-n veci te-o slăvi gospodarul!
Păzeşte-ne boii şi vacile !

Pe urmă, cînd a venit domnu Kokoska, domnu Tauchen s-a dus cu el în birou, şi cînd a ieşit afară, ne-a arătat doi galbeni, nu unul, cum îi făgăduise, voind să-i împartă pe din două cu domnul Ferdinand. Dar pe Ferdinand rîndaşul, cînd a văzut cei doi galbeni, l-au apucat pandaliile. Ori tot, ori nimic, zicea. Atunci domnul Tauchen nu i-a mai dat nimic şi şi-a oprit pentru dumnealui amîndoi galbenii; pe mine m-a dus alături, în magazie, mi-a cîrpit vreo două scatoalce şi mi-a spus că-mi mai trage o sută dacă voi cuteza vreodată să spun că nu el a scris rugăciunea şi, chiar dacă Ferdinand s-ar duce să se plîngă bătrînului, eu trebuie să spun că Ferdinand e un mincinos. A trebuit să-i jur în faţa unui flacon cu oţet de tarhon. De atunci, servitorul nostru a început să se răzbune pe leacurile pentru vaci. Leacurile astea, noi le amestecam în pod, în nişte lăzi mari, şi de fiecare dată el aduna cu mătura, de pe unde putea, scîrnă de şoareci, o aducea sus, şi o arunca în leacuri. Pe urmă se apuca să strîngă pe stradă baligă de cal, o usca acasă, o pisa în vasele de medicamente, şi pe urmă o arunca şi pe asta în leacurile pentru vaci, cu poza sfîntului Pelegrinus. Dar nu se mulţumea numai cu atît. Îşi făcea toate nevoile, şi cele mici şi cele mari, în lăzi, pe urmă le amesteca cu leacurile de arătau ca un terci de tărîţe.

Sună telefonul. Plutonierul se repezi, ridică receptorul şi după o clipă îl aruncă necăjit:

— Trebuie să mă duc la *regimentskanzelei.* Nu-mi miroase a bine, aşa deodată.

Švejk rămase din nou singur.

Peste o clipă sună iar telefonul.

Švejk începu să parlamenteze:

—Vanek? Nu-i aici. S-a dus la *regimentskanzelei.* Cine e la telefon? Ordonanţa de la compania a 11-a de marş. Da acolo cine e? Ordonanţa de la compania a 12-a? Servus colega! Cum mă numesc eu? Švejk! Dar tu? Braun! Nu eşti cumva rudă cu unul Braun de pe strada Pobrezni de la Karlin, de meserie pălărier? Nu eşti şi nu-l cunoşti?... Nici eu nu-l cunosc; am trecut numai pe acolo, o dată, cu tramvaiul şi firma asta mi-a sărit în ochi. Ce noutăţi ştiu? Nu ştiu nimic. Cînd plecăm? Nici asta nu ştiu; nu, n-am vorbit cu nimeni încă despre plecare. Unde trebuie să plecăm?

— Deşteptule, cu *„marska”,* pe front...

— Despre aşa ceva nici n-am auzit.

— Halal ordonanţă. Nu ştii dacă *laitnantul* tău...

— *Al meu e* oberlaitnant...

— Tot un drac; atunci, nu ştii dacă *oberlaitnantul* tău s-a dus la *besprechung,* la *oberst*?

— Ba da, dumnealui l-a poftit la el.

— Păi, vezi? Şi al nostru s-a dus, şi cel de la compania a 13-a; chiar acum am vorbit cu ordonanţa lui, la telefon. Mie, drept să-ţi spun, nu-mi place graba asta. Nici tu nu ştii nimic dacă se împachetează...

— Eu nu ştiu nimic.

— Ia nu mai fă pe boul. Nu-i aşa că *rechnungsfeldwebelul* vostru a primit *wagonenaviso*? Cîtă trupă aveţi?

— Habar n-am.

— Ascultă, blegule, ce, ţi-e teamă că te mănînc? Se auzi cum interlocutorul lui Švejk vorbeşte într-o parte, adresîndu-se unui coleg: „Franto, ia celălalt receptor, ca să vezi şi tu ce ordonanţă tîmpită au la compania a 11-a”. Alo, ce faci acolo, dormi sau ce? Atunci răspunde cînd te întreabă un camarad. Va să zică, nu ştii încă nimic? Nu te ascunde! N-a zis nimic *rechnungsfeldwebelul* vostru, că veţi împărţi conserve? Cum? N-ai vorbit cu el asemenea lucruri? Tîmpitule... Ţie nu-ţi pasă de astea? (Se aud hohote de rîs.) Mi se pare mie că eşti cam lovit cu leuca. Ascultă, dacă afli ceva, telefonează-ne şi nouă la *marskumpania* a 12-a, prostănacule, îngeraşule! De unde eşti?

— Din Praga.

— Ar trebui să fii mai deştept... Dar, ia spune, cînd s-a dus *rechnungsfeldwebelul* vostru la cancelarie?

— Chiar acuşica l-au chemat.

— Poftim! Şi asta n-o puteai spune mai înainte? Şi al nostru, tot acuşica s-a dus; să ştii că se coace ceva. N-ai vorbit cu aprovizionarea?

— N-am vorbit.

— Maica ta, Cristoase. Şi mai spui că eşti din Praga. Ţie de nimic nu-ţi pasă. Pe unde hoinăreşti de-atîta vreme?

— Am sosit abia de-un ceas de la consiliul de război al diviziei.

— Ei, atunci e altă mîncare de peşte, camarade; să ştii că chiar astăzi vin să te văd. Sună de două ori.

Švejk voia să-şi aprindă luleaua, cînd telefonul sună din nou.

„Lua-v-ar dracu cu telefonu vostru, îşi zise Švejk, altă treabă n-am decît să-mi pierd vremea cu voi!”

Telefonul zbîrnia înainte necruţător, făcîndu-l pe Švejk să-şi piardă răbdarea şi să urle în receptor:

— Alo, cine-i acolo? Aici e Švejk, ordonanţa companiei a 11-a de marş.

Švejk recunoscu glasul locotenentului-major Lukáš:

— Ce faceţi cu toţii acolo? Unde-i Vanek. Cheamă-l numaidecît pe Vanek la telefon.

— Raportez supus, domnule *oberlaitnant,* că nu de mult a sunat telefonul.

— Ascultă, Švejk, eu n-am vreme de pierdut cu dumneata. În armată, nu stai la taifas la telefon, ca atunci cînd inviţi pe cineva la masă. Convorbirile telefonice trebuie să fie clare şi scurte. În convorbirile telefonice se lasă la o parte şi acest „cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant".* Aşadar Švejkule, te întreb: ştii unde-i Vanek? Să vie numaidecît la telefon.

— Nu-l am la îndemînă, cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant.* A fost chemat mai înainte la cancelaria regimentului; nu-i nici un sfert de oră de atunci.

— La reîntoarcere mă răfuiesc eu cu dumneata, Švejkule. Nu poţi să te exprimi scurt? Şi acum, fii cu multă băgare de seamă la ce-ţi spun, ca nu cumva să mi te scuzi pe urmă, că telefonul hîrîia şi n-ai înţeles... Imediat, cum atîrni receptorul...

Pauză. Un nou zbîrnîit. Ridicînd receptorul Švejk fu inundat de o avalanşă de înjurături.

— Dobitocule, haimana ce eşti, puşlama... Ce însemnează asta. De ce întrerupi convorbirea?

— Dumneavoastră, vă rog, aţi spus să agăţ receptorul.

— Peste un ceas sînt acasă, şi atunci să te ţii, Švejkule... Deocamdată, te duci imediat la baracă şi cauţi un sergent, să zicem pe Fuchs; îi spui să ia numaidecît zece oameni şi să meargă cu ei la magazie să ridice conserve. Repetă ce are de făcut.

— Să meargă cu zece oameni la magazie să ridice conserve pentru companie.

— În sfîrşit, deocamdată nu te-ai prostit. În timpul ăsta, eu am să-i telefonez lui Vanek, la *regimentskanzelei,* să- vină şi el la magazie, să le ia în primire. Dacă vine între timp la baracă, spune-i să lase toate şi să alerge *laufşrit*[174] la magazie. Şi acum agaţă receptorul.

Švejk a trebuit să alerge multă vreme zadarnic, căutîndu-l pe sergentul Fuchs şi pe ceilalţi gradaţi. Erau cu toţii la bucătărie, unde alegeau carnea de pe oase şi se bucurau grozav, uitîndu-se la Baloun, care, deşi legat, se sprijinea acum solid, cu picioarele de pămînt, căci li se făcuse milă de el; le oferea doar un spectacol interesant. Unul din bucătari îi aduse o coastă cu carne şi i-o băgă în gură; legat, uriaşul Baloun, neputînd să mişte mîinile, mişca cu băgare de seamă osul în gură, plimbîndu-l cu ajutorul dinţilor şi al gingiilor şi ronţăind în acelaşi timp carnea cu o expresie de urangutan.

— Care din voi e sergentul Fuchs? întrebă Švejk, cînd în sfîrşit le dete de urmă.

Văzînd că întrebarea e pusă de un infanterist oarecare, sergentul Fuchs nu găsi cu cale să răspundă.

— Se aude? repetă energic Švejk. Cît o să mai întreb? Unde-i sergentul Fuchs?

Sergentul Fuchs se înfăţişă şi, plin de demnitate, începu să înjure în fel şi chip, că el nu-i nici un sergent, ci domnul sergent şi că nu se spune aşa: „Unde-i sergentul", ci: „Cu respect vă întreb, nu ştiţi unde se află domnul sergent?" în grupa

---

174 Fuga marş, pas alergător (germ.).

lui, zicea el, dacă vreunul nu spune frumos; *„Ich melde gehorsam”,* se alege numaidecît cu una peste bot.

— Uşurel, îl luă Švejk cu binişorul. Dumneata ai să mergi imediat la baracă, ai să iei de acolo zece oameni şi *laufşrit* cu ei la magazie să ridicaţi conserve.

Sergentul Fuchs rămase atît de uluit, încît nu putu decît să rostească:

— Cum?

— Nici un cum, îi răspunse Švejk. Eu sînt ordonanţa marşcumpaniei a 11-a şi chiar acuşica am vorbit la telefon cu domnul *oberlaitnant* Lukáš. Şi dumnealui a spus: *„Laufşrit,* cu zece oameni la magazie”. Şi dacă nu vă duceţi, domnule sergent Fuchs, atunci eu mă duc imediat înapoi la telefon. Domnul *oberlaitnant* doreşte, în mod special, să vă duceţi *dumneavoastră,* şi n-are nici un rost să mai vobirm despre asta. „Convorbirea telefonică — spune domnul locotenent Lukáš — trebuie să fie scurtă şi clară. Dacă se spune: «merge sergentul Fuchs», atunci el merge. Faţă de un asemenea ordin, nu stai la taifas la telefon, ca atunci cînd pofteşti pe cineva la masă. În militărie, şi mai cu seamă în vreme de război, orice întîrziere e crimă. Dacă *sergentul* Fuchs nu se duce *imediat,* telefonează-mi numaidecît, că de rest am eu grijă. Din sergentul Fuchs n-are să mai rămînă decît amintirea.” Ehei, voi nu-l cunoaşteţi pe domnul *oberlaitnant.*

Švejk se uită cu un aer triumfător la toţi gradaţii, care se arătau într-adevăr surprinşi şi deprimaţi, în urma apariţiei lui.

Sergentul Fuchs bolborosi ceva şi cu pas grăbit dădu să plece. în urma lui, Švejk strigă:

—Atunci, pot să-i telefonez domnului *oberlaitnant* că totul e în ordine?

— Am să fiu numaidecît cu zece oameni la magazie, se auzi de lîngă baracă glasul sergentului Fuchs; iar Švejk, fără să mai scoată o vorbă, părăsi grupul gradaţilor, care erau la fel de uluiţi ca sergentul.

— E groasă, îşi dădu cu părerea micuţul caporal Blazek. Ne strîngem catrafusele.

*

Nici de data aceasta, după ce se înapoie la cancelaria companiei a 11-a, Švejk n-avu răgaz să-şi aprindă luleaua, din cauza telefonului care zbîrnîi din nou. La celălalt capăt al firului era iar locotenentul-major Lukáš.

— Pe unde umbli, Švejkule? Sun pentru a treia oară şi nu-mi răspunde nimeni.

— Am fost în căutare, domnule *oberlaitnant.*

— Care va să zică, s-au dus?

— Se-nţelege că s-au dus, dar nu ştiu încă dac-or fi sosit. Vreţi să mă reped pînă acolo, încă o dată?

— Aşadar, l-ai găsit pe sergentul Fuchs?

— Găsit, domnule *oberlaitnant.* Mai întîi mi-a zis: „Cum?” şi numai după ce l-am lămurit că convorbirile telefonice trebuie să fie scurte şi clare...

— Iar începi, Švejkule... Vanek s-a întors?

— Nu s-a întors, domnule *oberlaitnant.*

— Nu zbiera aşa tare la telefon. Nu ştii unde-ar putea să fie blestematul ăsta de Vanek?

— Nu ştiu, domnule *oberlaitnant,* unde ar putea să fie blestematul ăsta de Vanek.

— A fost pe la cancelaria regimentului şi de-acolo a plecat undeva. Cred că o fi la cantină. Du-te pînă acolo, Švejkule, şi spune-i să se ducă imediat la magazie. Pe urmă, caută-l pe caporalul Blazek şi spune-i să-l dezlege imediat pe Baloun, iar pe Baloun trimite-l la mine. Agaţă receptorul!

Švejk începu într-adevăr să se agite. Cînd îl găsi pe caporalul Blazek şi-i comunică ordinul locotenentului-major cu privire la dezlegarea lui Baloun, caporalul Blazek mormăi:

— Le e teamă, acum cînd iau apă la galoşi.

Švejk se duse să vadă cum îl dezleagă pe Baloun şi cum merg în aceeaşi direcţie, spre cantină, unde trebuia să-l găsească pe plutonierul contabil Vanek; îl însoţi o bucată de drum.

Baloun se uită la Švejk ca la izbăvitorul lui şi făgădui să împartă cu el toate pachetele pe care le va primi de acasă.

— Acum, la noi, spunea melancolic Baloun, trebuie să fi tăiat porcul. Cum îţi place toba, cu sînge sau fără? Tu spune-mi numai, că astă-seară scriu acasă. Porcul meu trebuie să aibă cam vreo sută cincizeci de chile. Are capul ca de buldog; ăştia-s porcii cei mai buni. Din porcii ăştia nu ies pierituri. E o rasă bună, care ţine la tăvăleală. Trebuie să aibă pe el o slănină, de opt degete. Cînd eram acasă, făceam eu singur cîrnaţii şi îmi umflam burta să plesnească. Porcul de anul trecut a avut o sută şaizeci de chile. Dar era un porc şi jumătate, continuă el cu însufleţire, strîngînd puternic mîna lui Švejk, la despărţire. L-am ţinut numai cu cartofi şi mă minunam eu singur cîtă osînză prindea. Şuncile le-am pus la sărat. Tii, ce bunătate e o bucăţică, din asta, prăjită, cu găluşte de cartofi, cu garnitură de jumări şi varză călită; te unge la inimă, nu glumă. Pe urmă bei bere şi te simţi grozav de bine! Şi toate astea ni le-a luat războiul...

Bărbosul Baloun oftă adînc şi o porni spre cancelaria regimentului, iar Švejk se îndrepta spre cantină prin bătrîna alee de tei înalţi.

În acest timp, plutonierul de administraţie Vanek stătea liniştit la cantină şi-i povestea unui cunoscut, plutonier-major, cît se putea cîştiga înainte de război cu vopselele şi cu praful de piatră.

Plutonierul-major era criţă. De dimineaţă sosise de la Pardubice un fermier, care avea un fecior în tabără. Fermierul îl mituise după obicei, şi toată dimineaţa se cinstiseră, jos, în oraş.

Acum şedea deznădăjduit, spunînd că nu mai are poftă de nimic, îndruga vrute şi nevrute, fără să-şi dea seama ce spune, iar conversaţia despre vopsele nici n-o băgă în seamă.

Era preocupat de propriile lui vedenii şi bolborosea în neştire că trenul local ar trebui să meargă de la Trebon la Pelhrimov şi înapoi.

Cînd intră Švejk, plutonierul Vanek se căznea tocmai să-i explice plutonierului-major, în cifre, cît se cîştiga la un kilogram de praf de piatră pentru case, la care majorul, aflat în plină călătorie, îi răspunse:

— La înapoiere a murit în tren şi n-a lăsat decît scrisori...

Zărindu-l pe Švejk, îl confundă pesemne cu vreun om care îi era antipatic şi începu să-l înjure şi să-i spună că e ventrilog.

Švejk se apropie de Vanek, care era şi el în mare formă, dar în acelaşi timp foarte amabil şi binevoitor:

— Domnule *rechnungsfeldwebel*, îi raportă Švejk, trebuie să vă duceţi imediat la magazie; vă aşteaptă acolo sergentul Fuchs cu zece băieţi ca să ridicaţi conserve. Trebuie să vă duceţi *„laufşrit”.* Domnul *oberlaitnant* a telefonat de două ori.

Vanek izbucni în hohote de rîs:

— Ar trebui să fiu nebun, drăguţule. Făcînd una ca asta, ar însemna să mă insult singur, îngeraşul meu. Avem destulă vreme pentru toate, copilaşule. Cînd o să însoţească şi domnul *oberlaitnant* Lukáš atîtea „marşcumpanii” cîte am însoţit eu, are să poată şi dumnealui să vorbească şi n-o să mai stingherească pe nimeni fără rost cu „*laufşritul”* lui. Ordinul ăsta cu plecatu mîine, cu strînsul catrafuselor şi cu ridicarea imediată a conservelor pentru drum l-am mai primit eu de la *regimentskanzelei.* Şi vezi ce-am făcut: am venit frumuşel la un sfert de vin, şi cum mă simt foarte bine aici, le las toate în voia soartei. Conservele rămîn conserve, raţiile raţii. Eu cunosc magazia mai bine decît domnul *oberlaitnant* şi ştiu, tot aşa de bine, cam ce se vorbeşte la un *besprechung* din ăsta cu domnii ofiţeri, în birou la domnul *oberst.* Numai domnul *oberst* îşi închipuie, în fantezia lui, că la magazie există conserve. Magazia regimentului nostru n-a avut de cînd există conserve în depozit şi le-a căpătat numai de la caz la caz de la brigadă, cînd nu le împrumuta de pe la alte regimente, cu care venea în contact. Numai regimentului din Benesov îi sîntem datori peste trei sute de cutii de conserve. He, he... Dumnealor n-au decît să spună ce vor la *besprechung;* nu-i nici o grabă. De altfel, cînd or ajunge acolo, magazionerul o să le spună el singur că au înnebunit. Nici o „marşcă” n-a căpătat conserve la drum. Aşa-i, barabulă bătrînă? se adresă el plutonierului-major.

Acesta însă răspunse fie că tocmai aţipea, fie că-l apucase un fel de delir:

— Şi în timp ce mergea, ţinea deasupra ei umbrela deschisă.

— Cel mai bine aţi face, continuă plutonierul de aţă Vanek, dacă le-aţi lăsa toate baltă. Dacă s-a spus astăzi, la *regimentskanzelei,* că se pleacă mîine, apoi asta nu trebuie s-o creadă nici un copil de ţîţă. Putem pleca fără vagoane? Chiar în faţa mea s-a telefonat la gară. N-au nici un vagon liber. Aşa a fost şi cu ultima „marşcă”. Am stat atunci în gară două zile, şi-am aşteptat pînă s-a îndurat nu ştiu cine de noi şi ne-a trimis un tren. Nu ştiam încotro plecăm. Nici *oberstul* nu ştia; am cutreierat toată Ungaria şi tot aşa, nimeni n-avea habar dacă mergem spre Serbia sau spre Rusia. În fiecare staţie se vorbea direct cu statul-major al diviziei. Şi noi eram ca un petic fără sac. Ne-au cusut, în cele din urmă, la Dukla: acolo ne-au făcut ferfeniţă şi am venit înapoi pentru refacere. Aşa că nici o grabă. Cu timpul totul se

lămureşte, nu-i nevoie să ne pripim. *Jawohl, nochamol*[175]. Astăzi au aici un vin excepţional, continuă Vanek, fără să-l ia în seamă pe plutonierul-major care bolborosea ceva ca pentru sine:

— Glauben Sie mir, ich habe bisher wenig von meinem Leben gehabt. Ich wundere mich uber diese Frage [176].

— De ce să-ţi faci griji de pomană cu plecarea marşbatalionului? Dacă vrei să ştii, în prima „marşcă” cu care am plecat eu pe front, toate s-au aranjat în cea mai perfectă ordine, în două ceasuri. La celelalte companii ale marşbatalionului nostru, de atunci, pregătirile au început cu două zile înainte. Dar la noi era *kumpanienkomandant laitnantul* Prenosil, un băiat fercheş care ne-a spus: „Nu vă grăbiţi, băieţi” — şi toate au mers ca pe roate. Cu două ceasuri înainte de plecarea trenului, am început abia să ne strîngem calabalîcul. Eu cred că ai face bine să iei loc.

— Nu pot, refuză, înfrîngîndu-şi tentaţia, bravul soldat Švejk. Trebuie să mă înapoiez la cancelarie; ce mă fac dacă telefonează cineva?

— Bine, atunci du-te, puişorule, dar ţine minte pentru altădată că nu-i frumos din partea dumitale să refuzi şi că o adevărată ordonanţă nu trebuie să fie niciodată acolo unde-i nevoie de el. Nu trebuie să te omori atîta cu serviciul. Zău, sufleţelule, nimic nu-i mai urît pe lumea asta decît o ordonanţă speriată, care vrea să înghită dintr-o dată toată milităria.

Dar Švejk o zbughise pe uşă spre cancelaria companiei sale.

Vanek rămase părăsit, întrucît, fără îndoială, nu se putea spune că plutonierul-major îi ţinea cu adevărat tovărăşie.

Acesta se turtise bine de tot şi, mîngîind sfertul de vin, bolborosea jumătate în cehă, jumătate în germană, ca pentru sine, nişte lucruri foarte ciudate, fără nici un fel de sens şi legătură între ele:

— De multe ori am trecut prin satul ăsta şi nici nu bănuiam că există pe lume. *In einem halben Jahre habe ich meine Staatsprufung hinter mir und meinen Doktor gemacht*[177]*.* Am devenit un infirm bătrîn, îţi mulţumesc, Lucia. *Erscheinen sie in schon ausgestatteten Banden*[178] , poate că este printre dumneavoastră cineva care-şi aminteşte de asta...

Ca să-i treacă de urît, plutonierul contabil bătea cu degetele tactul unui marş; plictiseala lui nu dură însă prea mult, deoarece uşa se deschise şi în cantină îşi făcu apariţia bucătarul popotei ofiţereşti, Jurajda, care se lipi de un scaun.

— Noi, începu el împleticindu-i-se limba, am primit astăzi ordin să mergem şi să ridicăm raţia de coniac pentru drum. Şi cum damigeana de rom nu era goală, a trebuit s-o golim. Asta ne-a dat de furcă. Băieţii de la bucătărie s-au făcut praf. Eu am greşit la socoteală cu cîteva porţii; domnul *oberst* a venit tîrziu şi pentru el n-a mai rămas nimic de mîncare. Acuma îi prepară omletă... E veselie mare...

---

175 Da, încă o dată (germ. incorect)

176 Vă rog să mă credeţi, am avut parte de puţine lucruri în viaţa mea pînă acum. Mă mir de întrebarea asta (germ.).

177 Într-o jumătate de an îmi dau examenul de stat şi-mi iau titlul de doctor (germ.)

178 Apăreţi vă rog în volume frumos prezentate (germ.)

— Astai o aventură frumoasă, remarcă Venek, căruia întotdeauna la un pahar de vin îi plăceau cuvintele alese.

Bucătarul Jurajda începu să filozofeze, ceea ce, de fapt, trăda fosta lui ocupaţie. Înainte de a fi militar, el scosese o revistă ocultistă şi colecţia „Misterele vieţii şi ale morţii”.

În armată izbutise să se strecoare la popota ofiţerilor şi de multe ori se întîmpla să ardă cîte o friptură, atunci cînd se cufunda în lectura traducerii străvechiului tom indian Suter pragîn — Paramita *(înţelepciunea revelată).*

Colonelul Schroder ţinea la el ca la o raritate a regimentului. Nici o altă popotă ofiţerească nu se putea mîndri cu un bucătar ocultist, care, după ce pătrunsese misterele vieţii şi ale morţii, se pricepea atît de bine să-ţi ia văzul cu biftecuri cu smîntînă şi cu tocanele lui, încît în bătălia de la Komarov locotenentul Dufek, rănit de moarte, striga într-una numele lui Jurajda.

— Da, spuse ca din senin Jurajda, care abia se mai ţinea pe scaun şi duhnea a rom de la zece poşte. Astăzi, cînd n-a mai rămas nimic pentru domnul *oberst* şi cînd a văzut numai cartofi goi, fără altceva, dumnealui a căzut în starea *gaki.* Ştii dumneata ce-i aia *gaki*? Asta-i starea spiritelor flămînde. Atunci eu i-am spus: „Aveţi, domnule *oberst,* destulă putere să biruiţi voinţa destinului, care a hotărît ca pentru dumneavoastră să nu ajungă rinichiul de viţel? Scrie în zodiac, domnule *oberst,* că dumneavoastră trebuie să mîncaţi astă-seară, la cină, o omletă minunată cu ficăţel de viţel, tocat şi înăbuşit.”

— Scumpe prietene, se adresă el după o scurtă tăcere plutonierului contabil şi, făcînd o mişcare bruscă, răsturnă toate paharele de pe masă. Asta-i lipsa de coeziune a tuturor fenomenelor, formelor şi lucrurilor, continuă posomorît după această ispravă bucătarul ocultist. Forma este lipsa de coeziune şi lipsa de coeziune este forma. Lipsa de coeziune nu se deosebeşte de formă, forma nu se deosebeşte de coeziune. Tot ce-i fără coeziune e formă, tot ce-i formă e lipsă de coeziune...

După aceste lămuriri sumare, bucătarul ocultist se cufundă într-o adîncă tăcere, sprijinindu-şi capul în mîini şi privind, pierdut, masa pe care o inundase cu vin.

Plutonierul-major bolborosea din nou ceva fără cap şi coadă:

— Grînele au dispărut de pe cîmp, au dispărut... *in dieser Stimmung erhielt er Einlandung un ging zu ihr...* [179] Rusaliile sînt în primăvară...

Plutonierul de aţă Vanek începu iar să bată toba în masă, sorbind din pahar şi amintindu-şi din cînd în cînd că era aşteptat la magazie de un sergent şi zece ostaşi. Şi ori de cîte ori îşi amintea de asta, rîdea şi făcea un gest cu mîna.

Noaptea tîrziu, cînd se întoarse la cancelaria companiei a 11-a de marş, îl găsi pe Švejk lîngă telefon.

— Forma e lipsă de coeziune şi lipsa de coeziune e formă, bîigui disperat, apoi se trînti îmbrăcat, aşa cum era, pe canapea şi adormi pe loc.

Švejk nu se mişca de lîngă telefon, deoarece cu două ceasuri în urmă cînd îl chemase locotenentul Lukáš, care-i spusese că se află încă în conferinţă la domnul

---

179 În această stare a obţinut invitaţia şi s-a dus la ea (germ.).

colonel, uitase să-i spună că poate să plece de la telefon. Fusese chemat şi de sergentul Fuchs care pînă atunci aşteptase cu cei zece soldaţi sosirea plutonierului Vanek, ca pînă la urmă să bage de seamă că magazia era închisă. În fine se făcu şi el nevăzut, iar cei zece ostaşi se întoarseră pe rînd, unul cîte unul, la baraca lor.

Din cînd în cînd Švejk se amuza ridicînd receptorul şi ascultînd. Noul sistem de telefon, introdus în armată, prezenta avantajul că se puteau auzi destul de limpede şi de desluşit convorbirile telefonice, pe toată linia.

Cei de la aprovizionare se înjurau cu cei de la artilerie, geniştii ameninţau poşta militară, poligonul de tragere lătra la compania de mitraliere.

Şi Švejk continua să rămînă nemişcat lîngă telefon.

În acest timp, în biroul colonelului şedinţa se prelungea. Colonelul Schroder dezvolta cea mai nouă teorie în legătură cu orientarea pe cîmpul de bătălie şi mai cu seamă punea accentul pe folosirea aruncătoarelor de mine.

Vorbea de toate, despre situaţia frontului cu două luni în urmă, în sud şi în răsărit, despre importanţa strînsei legături dintre diferitele unităţi, despre gazele otrăvitoare, despre tirul asupra aeroplanelor inamice, despre aprovizionarea trupei pe cîmpul de bătălie; în cele din urmă trecu la situaţia internă în rîndurile armatei.

Fură luate în discuţie relaţiile dintre ofiţeri şi trupă, dintre trupă şi gradaţi, despre dezertarea la duşmani, despre evenimentele politice şi în sfîrşit despre faptul că cincizeci la sută dintre soldaţii cehi sînt *„politisch Verdachtig”*[180] .

— Jawohl, meine Herren, der Kramarsch, Scheiner und Klofatsch.

În acest timp, cei mai mulţi dintre ofiţeri se întrebau cînd o să înceteze bătrînul să trăncănească, dar, parcă dinadins, colonelul Schroder continua să pălăvrăgească despre sarcinile noilor batalioane de marş, despre ofiţerii regimentului căzuţi pe front, despre zeppeline, despre călăreţii spanioli, despre jurământ.

La această ultimă chestiune, locotenentul Lukáš îşi aduse aminte că în clipa în care întreg batalionul depusese jurămîntul, bravul soldat Švejk nu fusese de faţă, deoarece se afla la consiliul de război al diviziei. Şi tot gîndindu-se la asta, fu cuprins deodată de un rîs isteric de care se molipsiră cîţiva ofiţeri în mijlocul cărora stătea, fapt ce atrase atenţia colonelului care tocmai trecuse la expunerea experienţei cîştigate cu prilejul retragerii armatelor germane în Ardeni.

Colonelul le încurcă pe toate şi încheie cu următoarele cuvinte:

— Domnilor, asta nu-i de rîs.

După aceea o porniră cu toţii spre cazinoul ofiţerilor, colonelul Schroder fiind chemat la telefon de către statul-major al brigăzii.

Švejk moţăia pe scaun, lîngă telefon, cînd îl trezi un nou zbîrnîit:

— Alo, aici e cancelaria regimentului, auzi, el.

— Alo, răspunse Švejk, aici e cancelaria companiei a 11-a de marş.

— Nu mă ţine de vorbă! Ia repede creionul şi scrie telefonograma pe care ţi-o dictez: „Compania a 11-a de marş...”

După aceasta urmară una peste alta cîteva fraze care se amestecau într-un haos ciudat, pentru că pe acelaşi fir vorbeau concomitent companiile a 12-a şi a 13-

---

[180] Suspect din punct de vedere politic (germ.)

a, aşa că telefonograma se pierdu complet în această învălmăşeală de sunete. Švejk nu desluşea nici o iotă. În cele din urmă totul se linişti şi Švejk recepţionă:

— Alo, alo, acum citeşte-mi ce ai scris şi nu mă mai ţine de vorbă...

— Ce să citesc?

— Cum ce să citeşti? Boule! Telefonograma!

— Care telefonograma?

— Tii, crucea ta, ce dracu, eşti surd? Telegrama pe care ţi-am dictat-o, idiotule!

— Eu n-am auzit nimic, cineva s-a amestecat pe fir...

— Fir-ai tu să fii de maimuţoi; ce-ţi închipui, că mie-mi arde de joacă numai cu tine? Spune: primeşti sau nu primeşti telefonograma? Ai creion şi hîrtie? Cum? Nu ai? Vită ce eşti! Cum? Să aştept pînă ce găseşti? Halal ostaş! Ei, gata! Eşti pregătit? Slavă Domnului că în sfîrşit te-ai descurcat. Nu cumva ţi-ai schimbat şi hainele? Şi acum fii atent: 11*-te Marschkumpanie!* Repetă !

— 11-te Marschkumpanie...

— Kumpanienkommandant, *ai scris ? Repetă.*

— Kumpanienkommandant!...

— Zur Besprechung morgen... *Eşti gata ! repetă.*

— Zur Besprechung morgen...

— Um neun Uhr — Unterschrift. Ştii ce-i aia *Unter- schrift,* maimuţoiule? Asta-i semnătură. Repetă!

— Um neun Uhr — Unterschrift. Ştii ce-i aia *Unterschrift* maimuţoiule — asta-i semnătura.

— Fir-ai al dracului de dobitoc... Aşadar, semnătura: *Oberst* Schroder, vită... Ai scris? Repetă!

— *Oberst* Schroder, vită...

— Bine, boule. Cine a primit telefonograma?

— Eu.

— *Himmelherrgott,* cine-i ăsta eu?

— Švejk. Mai ai ceva?

— Slavă Domnului, am terminat. Dar ar trebui să te numeşti Vacă... Ce se mai aude pe la voi?

— Nimic. Toate vechi.

— Şi-ţi pare bine, nu-i aşa? E adevărat că la voi a fost astăzi unu legat la stîlp?

— Nimic deosebit, era ţucălarul locotenentului-major, i-a halit prînzul... Nu ştii cînd plecăm?

— Ce întrebare?! Asta n-o ştie nici bătrînul (colonelul). Noapte bună. Ascultă, aveţi pe acolo purici?

Švejk agăţă receptorul şi se duse să-l trezească pe plutonierul de administraţie Vanek care se apăra furios, şi cînd Švejk începu să-l scuture, Vanek îl lovi cu pumnul peste nas, apoi se întoarse pe burtă şi începu să azvîrle din picioare, în dreapta şi-n stînga.

În cele din urmă, Švejk izbuti totuşi să-l trezească pe Vanek care, frecîndu-se la ochi, se întoarse cu faţa în sus întrebînd ce s-a întîmplat.

— Nimic grav, răspunse Švejk. Vreau numai să mă sfătuiesc cu dumneata. Chiar acum am primit o telefonogramă în care se spune că mîine la orele nouă domnul *oberlaitnant* Lukáš trebuie să meargă la *besprechung,* la domnul *oberst.* Nu ştiu ce să fac. Să mă duc să-i spun chiar acum, sau s-o las pe dimineaţă? Am stat mult şi m-am tot gîndit dacă să vă scol, cînd sforăiaţi atît de frumos; dar pînă la urmă mi-am zis că tot mai bine e cînd te sfătuieşti...

— Pentru Dumnezeu, te rog, lasă-mă să dorm, se văicări Vanek, căscînd cu gura mare, du-te dimineaţa şi nu mă mai trezi!

Se întoarse pe o parte şi adormi din nou.

Švejk se duse înapoi lîngă telefon şi începu iar să moţăie cu capul pe masă. Curînd însă, îl trezi un nou zbîrnîit...

— *Alo,* marşkumpania 11...

— Da, *marşkumpania* a 11-a. Cine-i acolo?

— Aici *e marşka* 13. Alo. Cît e ceasul la voi? Eu nu pot să prind centrala şi îmi pare că trebuia să fiu de mult schimbat.

— Ceasul nostru a stat.

— Atunci staţi şi voi, ca şi noi. Da ia spune, nu ştii cînd plecăm? N-ai vorbit cu *regimentskanzelei*?

— Las' că şi căcăcioşii ăia ştiu mai mult de-o grămadă, ca şi noi.

— Nu fi, domnişoară, prost crescută... Voi aţi ridicat conservele? Ai noştri, cum s-au dus, aşa s-au întors. Magazia era închisă.

— Şi ai noştri s-au întors cu mîna goală.

— Toată panica asta e de pomană. Unde crezi că plecăm?

— În Rusia.

— Eu cred că mai degrabă în Serbia. Om vedea noi cînd vom ajunge la Budapesta. Dacă o luăm la dreapta, atunci ne aşteaptă Serbia, la stînga, Rusia. Voi a-ţi primit raniţele? Se zice că acum ne urcă *lehnungul*? Ai auzit ceva? Da, ia spune, ştii să joci *friesckeviere*? Ştii? Atunci vino mîine aici. Noi jucăm în fiecare seară. Cîţi sînteţi acolo, la telefon? Cum? Singur? Las-o baltă şi du-te şi te culcă. Frumoasă ordine mai e şi la voi. Ce zici? Că ai picat acolo ca musca în lapte? În sfîrşit, slavă Domnului, au venit să mă schimbe. Somn dulce.

Urmîndu-i sfatul, Švejk se cufundă într-un somn dulce, uitînd să mai agaţe receptorul în furcă, astfel că nimeni nu-l tulbură din visare. În acest timp, telefonistul de la cancelaria regimentului tuna şi fulgera că nu poate transmite marşcompaniei a 11-a o nouă telefonogramă prin care se cerea ca pînă a doua zi la orele douăsprezece să se comunice cancelariei numărul ostaşilor care n-au fost inoculaţi împotriva tifosului.

În vremea aceasta, locotenentul-major Lukáš se mai afla încă la cazinoul ofiţerilor în compania medicului-militar Sancler, care, călare pe un scaun, bătea la intervale egale cu tacul de biliard în podea pronunţînd totodată, într-o succesiune arbitrară, frazele care urmează:

— Sultanul din Saracen, Salah-Edin, a fost cel dintîi care a recunoscut neutralitatea corpului sanitar.

Răni-ţii ambelor tabere trebuiesc îngrijiţi.

Medicamentele şi tratamentul trebuie să li se administreze pe socoteala părţii adverse.

Trebuie să se permită să li se trimită medici şi asistenţi cu trese de generali.

De asemenea prizonierii răniţi trebuie trimişi înapoi sau schimbaţi sub ocrotirea şi garanţia generalilor... Dar, după aceea, pot sluji mai departe...

Bolnavii de ambele părţi nu trebuie făcuţi prizonieri, nici ucişi, ci transportaţi la loc sigur, la spital, cu bună pază, care împreună cu bolnavii trebuie să se înapoieze... Şi... tresele de general. Tot aşa şi cu preoţii militari, medicii chirurgi, farmaciştii, infirmierii care îngrijesc bolnavii, cu toate persoanele însărcinate să dea asistenţă bolnavilor, care de asemenea nu trebuie reţinute, ci trimise înapoi la fel cu bolnavii.

Deşi stricase pînă atunci două tacuri de biliard, doctorul Sancler tot nu-şi isprăvise ciudata expunere cu privire la ocrotirea, răniţilor de război, îndrugînd mereu printre fraze ceva nedesluşit cu privire la nişte trese de general.

Plictisit, locotenentul-major Lukáš îşi bău cafeaua şi se duse acasă unde-l găsi pe uriaşul bărbos Baloun, ocupat cu prăjitul unei bucăţi de salam într-o ceaşcă de tablă, pe lampa de spirt a locotenentului.

— Am... îndrăznit, îngăimă Baloun la vederea lui Lukáš, mi-am îngăduit... raportez supus...

Lukáš îl privi cu blîndeţe. În clipa aceea îşi dădu seama că acest om nu era decît un copil mare, o creatură naivă, şi deodată îl cuprinse părerea de rău că poruncise să fie legat la stîlp din pricina foamei lui, veşnic nepotolită.

— Prăjeşte-ţi mai departe, Baloune îi spuse locotenentul-major descingîndu-şi sabia. Mîine am să pun să te treacă cu încă o porţie de pîine.

Apoi se aşeză la masă. Trecea printr-o criză de melancolie, care-l determină să scrie o scrisoare sentimentală mătuşii sale.

Dragă mătuşica,

Am primit ordin să fiu gata de plecare cu marşkumpania mea, pe front. S-ar putea ca această scrisoare să fie ultima pe care o mai primeşti de la mine, deoarece pretutindeni se dau lupte crîncene şi pierderile noastre sînt mari. De aceea îmi vine greu să închei această scrisoare spunîndu-ţi: la revedere! Cred că ar fi mai nimerit să-ţi transmit un ultim adio!”

„O termin mîine dimineaţă”, îşi zise Lukáš în sinea lui şi se duse să se culce.

Văzîndu-l dormind adînc, Baloun începu să umble din nou şi să cotrobăiască prin odaie ca gîndacii noaptea. Deschise geamantanul locotenentului şi muşcă o tabletă de ciocolată; se sperie însă cînd Lukáš se mişcă în somn, băgă repede la loc ciocolata şi se linişti.

Apoi se duse tiptil, tiptil să vadă ce a scris locotenentul-major.

Citi şi fu atît de copleşit, mai cu seamă de acest „ultim adio!”, încît se retrase în grabă pe salteaua lui de paie, de lîngă uşă, cu gîndul acasă şi la porcul tăiat.

Se vedea înţepînd maţul ca să iasă aerul şi să nu plesnească la fiert.

Şi amintindu-şi că odată vecinilor le plesnise tot *„specvurstul”,* amestecîndu-se în oală, se cufundă într-un somn foarte agitat.

Visă că a chemat un măcelar nepriceput oare i-a spart toate maţele de porc în timp ce umplea cîrnaţii. Nepriceputul măcelar uitase de asemenea să facă *blutwurştul,* pierduse osînza de la ceafă şi nu mai avea cu ce să umple cîrnaţii. I se mai păru apoi în vis că e chemat de consiliul de război, pentru că fusese prins în timp ce căra o halcă de carne de la bucătăria de campanie. În cele din urmă se văzu spînzurat de craca unui tei de pe aleea cantonamentului militar din Bruck pe Leita.

*

A doua zi cînd se trezi, în revărsatul zorilor, care se iviră o dată cu mirosul cafelei care fierbea în toate bucătăriile companiilor, Švejk agăţă mecanic receptorul în furcă, ca şi cînd tocmai atunci ar fi terminat o convorbire telefonică şi făcu o mică plimbare de înviorare prin Cancelaria companiei. Intonă totodată un vesel cîntec ostăşesc, al cărui text îl începu de la mijloc, de la partea în care era vorba de un ostaş travestit în fată care se duce la moară la iubita lui, unde morarul, înainte de a-l pofti în culcuşul fetei, strigă către morărească:

Morăriţo, adă cina
Să se ospăteze Lina.

După ce josnicul ostaş e ospătat copios de morărească, urmează tragedia familiară.

Au găsit pe uşă scris:
Morari, treziţi-vă din vis:
Fiica voastră de la moară
Nu-i nici sfîntă, nici fecioară.

Švejk depuse atîta patos în acest final, încît îl trezi pe plutonierul de aţă Vanek, care întrebă cît e ceasul.

— Chiar acuşica a sunat deşteptarea.

— Bine, eu mă scol după cafea, hotărî Vanek, care nu se grăbea niciodată: oricum o să înceapă iar să ne sîcîie cu graba lor, scoţînd sufletul din om, ca ieri cu conservele alea...

Vanek căscă, apoi îl întrebă pe Švejk dacă n-a trăncănit cumva prea mult aseară, cînd s-a întors acasă.

— Numai aşa, olecuţă, ce-a mai rămas de pe drum, răspunse Švejk. Îi dădeaţi într-una cu nişte forme care nu-s forme, că forma nu e formă şi că ce nu-i formă e

formă, şi că forma asta pînă la urmă tot nu-i formă. Dar v-a trecut repede şi aţi început să sforăiţi, de parcă aţi dus porcii ia jir.

Švejk tăcu, făcu cîţiva paşi spre uşă, apoi se întoarse lîngă patul plutonierului, se opri şi continuă:

— În ceea ce mă priveşte pe mine, domnule *rechnungsfeldwebel,* cînd am auzit ce spuneaţi despre formele alea, mi-am adus aminte de unu Zatka; lucra la uzina de gaz de pe Letna. Treaba lui era să aprindă şi să stingă felinarele. Era un om luminat şi umbla prin toate cîrciumile de pe Letna pentru că între aprinsul şi stinsul felinarelor avea destul timp liber; spre dimineaţă, cînd se întorcea la uzină, îndruga şi el vorbe din astea ca şi dumneavoastră, numai că el le zicea altfel: „cubul, zicea el, are colţuri, de aceea e colţuros”. Asta am auzit-o eu cu urechile mele, cînd îmi făceam odată nevoile pe stradă şi un poliţist afumat, în loc să mă ducă la postul de poliţie, m-a dus la uzina de gaz. Pînă la urmă, continuă Švejk cu glas scăzut, Zatka a păţit-o rău de tot. Se înscrisese în congregaţia sfintei Maria şi se ducea ca un zevzec la predicile părintelui Jemelka de la biserica Sfîntul Ignat din Piaţa Carol. Într-o bună zi, cînd au venit în piaţă misionarii, Zatka a uitat să mai stingă felinarele din raionul lui, aşa că gazul a ars trei zile şi trei nopţi, fără întrerupere. Nu-i lucru curat, urmă Švejk, cînd aşa, din senin, îl apucă pe om bîzdîcul să-şi bage nasul în filozofie; pute a *delirum tremens.* Cu ani în urmă, a fost mutat la noi un maior de la regimentul 75; îi zicea Bluher. Avea obiceiul să ne adune o dată pe lună, să ne alinieze în careu, şi să filozofeze cu noi despre disciplina militară. Nu punea în gură decît şliboviţă — nimic altceva. „Ţineţi minte ce vă spun, ostaşi, începea el să ne boscorodească în curtea cazărmii, ofiţerul este, de la sine, cea mai perfectă fiinţă şi are de o sută de ori mai multă minte decît voi toţi, la un loc. Dacă aţi sta, ostaşi, şi v-aţi gîndi toată viaţa voastră, tot n-aţi putea găsi ceva mai desăvîrşit ca ofiţerul. Orice ofiţer este o fiinţă necesară, în timp ce voi, ostaşi, nu sînteţi decît nişte creaturi întîmplătoare; existenţa voastră e posibilă, dar nu obligatorie. Dacă s-ar întîmpla, ostaşi, să înceapă războiul şi voi aţi cădea pentru maiestatea-sa împăratul, bine; situaţia nu s-ar schimba prea mult; dar dacă înaintea voastră ar cădea ofiţerul care v-ar conduce, aţi vedea atunci cît de mult depindeţi de el şi ce pierdere aţi suferit. Ofiţerul trebuie să existe, şi existenţa voastră se datoreşte de fapt domnilor ofiţeri; voi de la ei purcedeţi, fără ofiţeri aţi fi dezorientaţi, fără superiorii voştri nici o băşină n-aţi şti să trageţi. Pentru voi, ostaşi, ofiţerul este un exemplu de moralitate, fie că vă daţi sau nu seama de asta; şi fiindcă fiecare lege trebuie să-şi aibă legiuitorul ei, apăi aflaţi, ostaşi, de la mine că numai ofiţerul este omul faţă de care vă simţiţi, şi trebuie să vă simţiţi îndatoraţi şi să îndepliniţi, fără nici o excepţie, orice poruncă a lui, chiar dacă ea nu v-ar conveni.”

Odată, după ce şi-a terminat cuvântarea, a început să umble în jurul careului şi să ne întrebe pe fiecare, la rînd: „Ce simţi cînd te înapoiezi tîrziu la cazarmă?”

Soldaţii s-au zăpăcit de tot şi au dat nişte răspunsuri, care mai de care mai chisnovate. Unii s-au îndemnat a spune că n-au întîrziat niciodată, alţii că de fiecare dată cînd întîrzie îi ia cu sictir prin pîntec, alţii că simt carcera, şi aşa mai departe.

Pe ăştia maiorul Bluher i-a scos pe loc din front şi a ordonat să fie puşi după-amiază să facă *klenkubung* în curte, drept pedeapsă că nu sînt în stare să spună ce simt. Pînă să-mi vină şi mie rîndul, mi-am adus aminte de ce ne spusese el, ultima oară, cînd a stat de vorbă cu noi. Cînd s-a oprit în faţa mea, eu i-am spus foarte liniştit:

— Raportez supus, domnule maior, că atunci cînd întîrzii simt în mine un fel de nelinişte, frică şi mustrări de cuget. Dacă mă învârtesc însă de un bilet de voie, mă întorc la timp şi în ordine la cazarmă, şi atunci mă cuprinde un fel de linişte fericită şi simt o mulţumire lăuntrică...

Toţi cei din jurul meu s-au pornit pe rîs şi maiorul Bluher a zbierat la mine ca ieşit din minţi:

— Lua-te-ar dracu, mizerabile, pe tine nici ploşniţele nu se îndură să urce cînd sforăi, şi-ţi mai arde să faci glume?

Şi m-a băgat frumuşel în fiare, de mai mare dragul.

— În armată nici nu se poate altfel, răspunse plutonierul de aţă, întinzîndu-se alene pe pat; poţi să răspunzi orice-ai răspunde, să faci orice-ai face, norii tot s-adună deasupra-ţi şi trăsnetul bubuie. Fără asta nu poate să existe disciplină.

— Foarte bine zis, încuviinţă Švejk. N-am să uit, cît oi trăi, cum l-au închis pe recrutul Pech. *Laitnantul* companiei era unu Moc. Adunase odată recruţii şi a început să-i întrebe, pe rînd, de unde erau.

— Boboci nenorociţi, li s-a adresat el, trebuie să vă învăţaţi să răspundeţi limpede, precis şi repede ca dintr-o pocnitură de bici. Aşadar, să începem. Dumneata, Pech, de unde eşti? Pech, care era un om învăţat, i-a răspuns:

— Dolny Bousov, Unter Bautzen, nr. 267, 1936 de locuitori cehi, departamentul Jicin, districtul Sobotka, fostul domeniu Kost, biserica parohială Sfîntă Caterina din secolul al XIV-lea, renovată de contele Vaclav Vratislav Netolicky, şcoală, poştă, telegraf, fabrică de zahăr, moară cu fierăstraie, conacul Valcha, şase bîlciuri tradiţionale... Deodată *laitnantul* Moc s-a năpustit asupra lui, a început să-i care la pumni peste gură şi să urle: „Ţine, un tîrg tradiţional, al doilea tîrg tradiţional, al treilea, al patrulea, al cincilea, al şaselea”.

Pech, cu toate că nu era decît recrut, a cerut să fie scos la *batalionsraport.* Pe vremea aceea, la cancelaria regimentului era o bandă veselă şi unul din bandă a scris că recrutul nostru cere să fie scos la *batalionsraport* din pricina bîlciurilor tradiţionale de la Dolny Bousov. *Batalionskommandant* era maiorul Rohell. *„Aho, was gibt's ?”*[181] l-a întrebat el pe Pech, şi Pech i-a dat drumu: „Cu respect vă raportez, domnule maior, că la Dolny Bousov sînt şase bîlciuri anuale”. Mai mult n-a apucat să spună; maiorul Rohell a început să zbiere şi a poruncit să fie dus numaidecît la ospiciul spitalului militar; de atunci bietul Pech a fost cel mai năpăstuit soldat şi a dus-o din pedeapsă în pedeapsă.

— E greu să educi pe soldaţi, răspunse plutonierul Vanek căscînd. În militărie soldatul, care n-a avut parte de pedeapsă, nu-i soldat. În timp de pace, mă rog, mergea poate teoria că soldatul care se elibera fără nici o pedeapsă avea pe urmă întîietate în serviciul civil. Astăzi însă tocmai acei ostaşi care înainte, în timp de

[181] Aşadar, ce se aude ? (germ.).

pace, nici n-apucau să mai iasă din arest, sînt cei mai buni pe front. Îmi aduc aminte de infanteristul Sylvanus de la compania a 8-a. Înainte de război, o ţinea numai într-o pedeapsă; şi ce pedepse... Nu se sfia să fure ultimul gologan camarazilor de arme; în schimb, cînd s-a pornit la atac, el a fost primul care a tăiat *drahthindernisse*[182], a capturat trei soldaţi inamici şi pe unul l-a achitat pe drum, spunînd că nu avea încredere în el. Pentru isprava asta a căpătat medalia mare de argint, i-au cusut două steluţe şi, dacă nu l-ar fi spînzurat mai tîrziu la Dukla, ar fi de mult sergent. Dar de spînzurat au trebuit să-l spânzure, pentru că odată după un atac, a cerut să fie trimis în recunoaştere şi o altă patrulă de la regiment l-a prins pe cînd buzunărea morţii. Au găsit la el vreo opt ceasuri şi o grămadă de inele... Aşa că l-au spînzurat la statul-major al brigăzii.

— Se vede din asta, remarcă Švejk cu înţelepciune, că fiecare soldat trebuie să-şi cucerească singur poziţia lui în armată.

Telefonul zbîrnîi. Plutonierul de aţă ridică receptorul şi recunoscu glasul locotenentului-major Lukáš, care îl întrebă ce se aude cu conservele, făcîndu-i apoi cîteva reproşuri.

— Într-adevăr, nu sînt, domnule *oberlaitnant!* striga la telefon Vanek. De unde să fie dacă ele nu există decît în închipuirea celor de sus, de la intendenţă! N-avea nici un rost să trimitem acolo oamenii, de pomană. Eu am vrut să vă telefonez. Ce spuneţi? Că am fost la cantină? Aşa v-a spus bucătarul ocultist de la popota ofiţerească? Da, e adevărat, mi-am îngăduit să mă duc. Dumneavoastră ştiţi, domnule locotenent, cum a numit ocultistul zarva asta cu conservele? „Teroarea inexistenţei”. Da de unde, domnule locotenent-major, sînt perfect treaz. Ce face Švejk? E aici lîngă mine! Să vi-l chem la telefon?

— Švejk, la telefon, strigă Vanek, apoi adăugă cu glas foarte scăzut: şi dacă te întreabă cumva în ce stare am venit, ai grijă să-i spui că am venit în stare normală.

Švejk luă receptorul:

— Aici e Švejk, raportez supus, domnule *oberlaitnant.*

— Ascultă, Švejkule, ce se aude cu conservele? S-a aranjat?

— Nu sînt, domnule *oberlaitnant!* Nici urmă de conserve...

— Aş dori, Švejkule, ca atîta vreme cît mai rămînem în cantonament, să te prezinţi în fiecare dimineaţă la mine. De altfel, ai să rămîi tot timpul pe lîngă mine, după ce vom pleca. Ce ai făcut astă-noapte?

— Am stat toată noaptea la telefon.

— A fost ceva nou?

— A fost, domnule *oberlaitnant.*

— Švejkule, nu începe iar cu prostiile. S-a comunicat de undeva ceva important?

— S-a anunţat, domnule *oberlaitnant,* dar abia pentru ora nouă. N-am vrut să vă neliniştesc, domnule *oberlaitnant,* că era destulă vreme.

— Pentru numele lui Dumnezeu, spune-mi *odată:* ce este atît de important pentru ora nouă?

---

[182] Reţea de sîrmă ghimpată (germ.).

— O telefonogramă, domnule *oberlaitnant.*

— Nu te înţeleg, Švejkule.

— Staţi c-o am scrisă, domnule *oberlaitnant:* „Primiţi telefonograma. Cine e la telefon? Ai scris? Atunci citeşte”, sau cam aşa ceva...

— Ei drăcie! Švejkule, cu dumneata poate să-şi iasă omul din minţi... Spune-mi repede conţinutul că de nu, mă reped acolo şi vai de oasele dumitale. Hai, spune, ce s-a întîmplat?

— Iarăşi un fel de *besprechung,* domnule *oberlaitnant.* Astăzi la ora nouă, la domnu *oberst.* Am vrut să vă trezesc astă-noapte, dar pe urmă m-am răzgîndit.

— Asta ţi-ar mai fi lipsit, să îndrăzneşti să mă scoli din somn, pentru orice prostie, cînd era destul timp pentru asta şi dimineaţa. *Wieder eine Besprechung, der Teufel soll das alles buserieren!*[183] Lasă receptorul şi cheamă-l la telefon pe Vanek!

— Plutonierul contabil Vanek la telefon!

— Rechnungsfeldwebel *Vanek*, Herr Oberlaitnant.

— Ascultă, Vanek, găseşte-mi, te rog, numaidecît o altă ordonanţă. Derbedeul ăsta de Baloun mi-a mîncat pînă dimineaţa toată ciocolata. Cum spui? Să-l legăm? Nu, îl dăm la echipele de sanitari. E voinic cît un munte şi o să poată căra răniţii căzuţi la atac. Îl trimit chiar acum la dumneata. Aranjează asta la *regimentskanzelei* şi înapoiază-te imediat la companie. Ce crezi, plecăm curînd?

— Nu-i nici o grabă, domnule *oberlaitnant.* Cînd a fost să plecăm cu marşcompania a 9-a, ne-au dus de nas, tot aşa, patru zile la rînd. Cu a 8-a a fost şi mai rău. Numai cu a 10-a a fost mai bine. Făceam atunci *felddienstflec*[184], la amiază ne-a venit ordinul şi seara am plecat! În schimb, pentru asta, ne-au purtat prin toată Ungaria şi dumnealor singuri nu ştiau ce gaură, şi de pe care front, s-o astupe mai întîi cu noi.

De cînd devenise comandant al companiei a 11-a de marş, locotenentul-major Lukáš se afla într-o stare care în termeni filozofici se numeşte sincretism; înţelegem prin asta că el îşi dădea toată osteneala să atenueze conflictele prin soluţii care duceau ades la compromis.

De aceea, se vede, i-a şi răspuns lui Vanek în felul următor:

— Mda, s-ar putea, de fapt cam aşa este. Aşadar, dumneata socoteşti că nu plecăm astăzi? La ora nouă avem *besprechung* cu domnul *oberst...* Apropo, dumneata ştii că ai fost numit *dienstfuhrender*[185]?... Te întreb numai aşa. Te rog să-mi întocmeşti... Stai, de ce aveam nevoie să-mi întocmeşti?” Ah, da... o situaţie a tuturor gradaţilor, cu menţiunea de cînd slujesc în armată... Pe urmă o situaţie cu rezervele de hrană ale companiei... Cum? Naţionalitatea? Da, da şi asta... Dar mai cu seamă nu uita să-mi trimiţi altă ordonanţă... Cum? Ce să facă astăzi *fahnrich* Pleschner cu trupa? *Vorbereitung zum Abmarsch ?*[186] Socotelile? Vin să le semnez după-masă. Nu lăsaţi pe nimeni să iasă în oraş. La cantina taberei? După-masă,

---

183 Iar o convorbire, dracu s-o ia ! (germ.).

184 *Felddienst* — serviciu militar de campanie.

185 Locţiitor provizoriu al comandantului de companie (germ.).

186 Exerciţii în vederea plecării (germ.).

pentru un ceas... Dă-mi-l, te rog, pe Švejk!... Ascultă, Švejk, dumneata rămîi deocamdată la telefon...

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant,* că încă n-am băut cafeaua.

— Atunci adă-ţi cafeaua şi nu pleca din cancelarie pînă nu te chem. Dumneata ştii ce-i aia ordonanţă?

— Da, domnule *oberlaitnant,* e unu care aleargă mereu...

— Aşadar, să fii la post cînd te-oi chema. Mai spune-i odată lui Vanek să-mi caute un ţucălar. Alo! Švejkule, unde eşti?

— Aici, domnule *oberlaititant,* chiar acum au venit cu cafeaua.

— Alo, Švejkule!

— Vă ascult, domnule *oberlaitnant,* cafeaua e rece de tot.

— Dumneata, Švejkule, ştii acum foarte bine ce va să zică un ţucălar. Te rog să-l vezi şi dumneata şi pe urmă să-mi raportezi dacă e ceva de capul lui. Şi acum agaţă receptorul.

Vanek, sorbind zgomotos din cafeaua neagră, în care îşi turnase rom din sticla camuflată cu eticheta *„Tinte”*[187](pentru orice eventualitate), se uită la Švejk şi spuse:

— Nu ştiu ce are *oberlaitnantul* ăsta al nostru, că urlă la telefon. Am auzit tot ce ţi-a spus. Dumneata, Švejkule, trebuie să fii o bună cunoştinţă a domnului *oberlaitnant.*

— Cred şi eu. Noi sîntem ca o singură mînă, răspunse Švejk. Vorba ceea, o mînă spală pe alta. Prin cîte n-am trecut noi doi, împreună. De cîte ori n-au vrut să ne despartă unul de altul, dar pînă la urmă tot ne-am regăsit. Dumnealui s-a bizuit întotdeauna pe mine, în toate, de mă mir, chiar şi eu, de multe ori. Ai auzit dumneata chiar acum cum m-a rugat să-ţi mai amintesc o dată că trebuie să-i găseşti un alt ţucălar şi că trebuie să-l văd şi eu ca să dau despre el referinţe. Ehei, dumnealui nu se mulţumeşte cu orice ţucălar.

*

Colonelul Schroder convocase cu mare plăcere, pentru a doua oară, pe toţi ofiţerii batalionului de marş, dat fiind că avea o deosebită pasiune pentru flecăreală. În afară de asta, mai trebuiau luate unele măsuri urgente în chestiunea teteristului Marek, care refuzase să cureţe latrinele, fapt pentru care fusese trimis de colonelul Schroder la consiliul de război al diviziei, pentru răzvrătire.

Marek fusese adus înapoi în cursul nopţii de la consiliul de război al diviziei şi acum se afla reţinut sub pază la *hauptwache.* O dată cu el, cancelaria regimentului primi un raport, foarte încurcat, trimis de consiliul de război al diviziei, în care se arăta că, în cazul lui Marek, nu poate fi vorba de răzvrătire, teteriştii nefiind obligaţi să cureţe latrinele, aşa că nu poate fi vorba decît de *subordinationsverletzung*[188], delict care poate fi trecut cu vederea în cazul unei comportări exemplare pe front.

---

[187] Cerneală (germ.).

[188] Neexecutare de ordin (germ.)

Din aceste motive, se spunea în raport, inculpatul Marek este trimis înapoi la regimentul de care ţine, ancheta cu privire la încălcarea disciplinei fiind oprită pînă la sfîrşitul războiului, ea putînd fi totuşi redeschisă la prima abatere pe care o va săvîrşi teteristul Marek.

Pe ordinea de zi mai era de asemenea înscris şi un alt caz: o dată cu teteristul Marek, consiliul de război al diviziei trimisese la *hauptwache* pe falsul sergent Teveles, care nu demult îşi făcuse apariţia la regiment, trimis de spitalul militar din Zagreb. Purta pe piept marea medalie de argint pentru vitejie şi îşi cususe la tunică trese de teterist şi trei steluţe. Vorbea vrute şi nevrute despre actele de eroism ale companiei a 6-a de marş, susţinînd că era singurul supravieţuitor al acestei companii. În urma cercetărilor făcute s-a putut stabili că, la începutul războiului, plecase într-adevăr, cu compania a 6-a de marş, un oarecare Teveles, care nu avea însă dreptul la tresa de teterist. Cerîndu-se informaţii din partea brigăzii în subordinele căreia se afla compania a 6-a, în momentul în care, la 2 decembrie 1914, armatele austro-ungare se retrăgeau din Belgrad, s-a putut afla că pe listele celor propuşi sau distinşi cu medalia de argint nu figura nici un soldat cu numele de Teveles. Nu s-a putut însă constata, sub nici o formă, dacă în lupta de la Belgrad, soldatul infanterist Teveles fusese avansat la gradul de sergent, deoarece întreaga companie a 6-a de marş dispăruse fără urmă, cu ofiţeri cu tot, în preajma bisericii Sfîntul Sava din Belgrad. În faţa consiliului de război al diviziei, Teveles s-a apărat argumentînd că într-adevăr îi fusese făgăduită marea medalie de argint pentru vitejie, şi că aceasta l-a determinat să şi-o cumpere la spital, de la un bosniac. În ceea ce priveşte tresele de teterist, Teveles susţine că şi le-a cusut fiind în stare de ebrietate, şi că a continuat să le poarte fiind mereu beat şi avînd organismul slăbit de pe urma dezinteriei.

La deschiderea *besprechungului,* înainte de a se trece la discutarea acestor două cazuri, colonelul Schroder îşi exprimă părerea că, dat fiind că plecarea pe front poate interveni din moment în moment, este absolut necesar ca reuniuni de acest fel să aibă loc cît mai des. De la comandamentul brigăzii i se comunicase că se aşteaptă ordine de la divizie. În consecinţă, trupa trebuie ţinută în stare de alarmă, iar comandanţii de companie trebuie să fie cu băgare de seamă ca nimeni să nu lipsească. După această scurtă comunicare, colonelul începu să repete tot ceea ce spusese cu o zi înainte. Prezentă din nou situaţia evenimentelor şi insistă asupra faptului că nimic nu trebuie să ştirbească curajul şi iniţiativa în luptă.

În faţa lui, pe masă, se afla prinsă în ace cu gămălie harta cîmpului de bătălie, pe care nişte stegule̡ţe înfipte cu bolduri marcau linia fronturilor; de data asta însă stegule̡ţele erau răvăşite şi fronturile deplasate. O parte din stegule̡ţe zăceau chiar sub masă.

Toată harta fusese devastată de motanul conţopiştilor de la cancelaria regimentului, care, peste noapte, după ce-şi făcuse nevoile pe cîmpul de bătălie austro-ungar vrînd să-şi acopere isprava împrăştiase stegule̡ţele, murdărind toate poziţiile şi necinstind toate corpurile de armată.

Colonelul Schroder era foarte miop.

Ofiţerii batalionului de marş urmăreau cu mult interes degetul colonelului Schroder, care se apropia de grămezile respective.

— De aici, domnilor, spre Sokal pe Bug... spuse colonelul, atotştiutor, deplasîndu-şi spre Carpaţi degetul arătător, care se împotmoli însă într-una din grămăjoarele cu care motanul avusese grijă să dea hartei un relief.

— *Was ist das, meine Herren?* întrebă colonelul mirat, în clipa în care simţi ceva lipindu-i-se de deget.

— *Wahrscheinlich Katzendreck, Herr Oberst*[189], îi răspunse foarte politicos, în numele tuturor, căpitanul Sagner.

Colonelul porni vijelios spre cancelaria vecină de unde, curînd, se putu auzi un vacarm infernal, din care se desluşeau blesteme şi înjurături însoţite de ameninţarea îngrozitoare de a-i pune pe cei vinovaţi să lingă în urma cotoiului.

Interogatoriul fu scurt. Colonelul află că motanul fusese adus la cancelarie, cu paisprezece zile în urmă, de cel mai tînăr dintre conţopişti, Zwieblfisch. În urma acestei constatări, Zwieblfisch îşi adună catrafusele, după care un conţopist mai vîrstnic îl conduse la *hauptwache,* unde urma să rămîie pînă la noi ordine ale domnului colonel.

Cu aceasta şedinţa luă sfîrşit. Înapoindu-se congestionat în biroul său, unde era aşteptat de corpul ofiţeresc, colonelul Schroder uită că mai avea de hotărît asupra soartei teteristului Marek şi a falsului sergent Teveles. De aceea rosti laconic:

— Rog pe domnii ofiţeri să fie gata pregătiţi şi să aştepte ordinele şi instrucţiunile mele.

Aşa se face că teteristul Marek şi sergentul Teveles rămăseseră mai departe, sub pază, la *hauptwache,* şi mai tîrziu, cînd în mijlocul lor îşi făcu apariţia Zwieblfisch, putură să joace „mariaş”, iar după „mariaş” să-l necăjească pe paznic, cerîndu-i să vină să le prindă puricii care-şi făceau de cap pe salteaua de paie.

Puţin mai tîrziu, cercul lor se mări o dată cu sosirea fruntaşului Peroutka de la compania a 13-a de marş, care, cu o zi înainte, cînd se răspîndise vestea plecării pe front, dispăruse din cantonament, fiind descoperit, a doua zi, de patrula militară la cîrciumă „Trandafirul alb” din Bruck. Văzîndu-se în încurcătură, Peroutka încercase să se dezvinovăţească, spunînd că voise, înainte de plecare, să vadă cunoscuta seră a contelui Harrach din Bruck, şi că la înapoiere rătăcise drumul şi că abia spre dimineaţă, frînt de oboseală, nimerise la „Trandafirul alb”. (În timpul ăsta, de fapt, se desfătase în patul Ruzenei de la acelaşi „Trandafir alb”.)

Situaţia continua să fie tulbure. Domnea o totală nesiguranţă: pleacă regimentul, nu pleacă? La telefonul din cancelaria companiei a 11-a de marş, Švejk asculta cu o răbdare imperturbabilă tot felul de păreri, care pesimiste, care optimiste. Telefonistul companiei a 12-a de marş spunea că auzise de la cineva în cancelaria regimentului că mai întîi se vor face exerciţii de tragere cu manechine mobile şi că plecarea va avea loc abia după *feldmassigschiess- ubungen*[190]. Părerea

---

[189] Probabil murdărie de pisică, domnule colonel (germ.)

[190] Exerciţii de tragere în cîmp (germ.)

aceasta optimistă nu era însă împărtăşită de cel de la marşcompania a 13-a, care transmitea că tocmai se înapoiase caporalul Havlik din oraş, unde aflase, de la un muncitor de la calea ferată, că vagoanele erau trase în gară.

Vanek îi smulse lui Švejk receptorul din mînă şi strigă furios la telefon că cei de la calea ferată habar n-au pe ce lume trăiesc şi că el, Vanek, abia s-a întors de la cancelaria regimentului, unde nu se ştia încă nimic precis.

Švejk se instală cu încăpăţînare lîngă telefon şi tuturor celor care întrebau: „ce se mai aude”, le răspundea, foarte binevoitor, că nu ştie încă nimic precis.

Tot aşa îi răspunse şi locotenentului-major Lukáš, cînd acesta întrebă:

— Ce se mai aude *pe la voi ?*

— Nu se ştie încă nimic precis, domnule *oberlaitnant,* răspunse el stereotip.

— Agaţă receptorul, boule!

După aceea urmară cîteva telefonograme, pe care Švejk le recepţionă după multă tevatură. Mai întîi înregistră telefonograma referitoare la vaccinaţi şi nevaccinaţi, care n-a putut fi dictată în cursul nopţii, întrucît Švejk adormise uitînd să pună receptorul în furcă.

Primi apoi o telefonogramă întîrziată, cu privire la conserve, chestiune care fusese lămurită cu o zi înainte.

Ceva mai tîrziu veni la rînd o telefonogramă adresată tuturor batalioanelor, companiilor şi unităţilor regimentelor, care suna astfel:

„Copia telefonogramei pe brigadă, nr. 75692 Ordinul de brigadă nr. 172. În rapoartele (situaţiile) referitoare la gospodărirea şi administrarea bucătăriilor de campanie va fi respectată următoarea ordine în specificarea produselor de consum: 1) carne, 2) conserve, 3) zarzavaturi proaspete, 4) zarzavaturi uscate, 5) orez, 6) macaroane, 7) crupe de hrişcă şi făină de hrişcă, 8) cartofi; în loc de 4) zarzavaturi uscate, 5) zarzavaturi proaspete.”

Cînd Švejk citi acest mesaj plutonierului de aţă, Vanek declară solemn că astfel de telefonograme se aruncă din oficiu în latrină.

— Tîmpenia asta a născocit-o vreun dobitoc de pe la statul-major al armatei şi acum circulă pe la toate diviziile, brigăzile şi regimentele.

În sfîrşit, Švejk mai recepţionă o telefonogramă, dictată însă într-o asemenea viteză, încît abia reuşi să prindă următoarele cuvinte ce aduceau cu un mesaj cifrat:

„In der Folge genauer erlaubt gewesen oder das selbst einem hingegen immerhin eingebolt werden.”[191]

— Aiureli! declară Vanek, cînd Švejk îşi exprimă contrariat nedumerirea, după ce reciti de trei ori cu glas tare ceea ce scrisese. Numai prostii, deşi dracu ştie dacă n-o fi ceva cifrat; dar pentru aşa ceva noi nu sîntem pregătiţi. Şi asta se poate arunca...

— Eu cred, spuse Švejk, că dacă m-aş duce la domnu *ob'laitnant* şi i-aş zice că trebuie *in der Folge genauer erlaubt gewesen oder das selbst einem hingegen*

[191] Înşiruire de cuvinte fără legătură între ele şi fără de nici un înţeles.

immerhin eingeholt werden s-ar putea supăra... Unii oameni sînt aşa de supărăcioşi, că te apucă şi groaza, continuă Švejk, purtat din nou de valul amintirilor. Într-o zi mergeam cu tramvaiul de la Vysocany la Praga. În staţia Liben s-a urcat un domn, Novotny. Cum l-am recunoscut, m-am dus lîngă el pe platformă şi am intrat în vorbă, zicîndu-i că amîndoi eram din Drazov. El însă s-a răstit la mine, furios, şi zicea să-l las în pace, că nu mă cunoaşte. Atunci am încercat să-l lămuresc, rugîndu-l să-şi amintească de mine care încă de mic copil veneam pe la dumnealui cu mama mea, pe care o chema Antonia, că pe tata îl chema Prokop şi era vechil. Dar nici după asta n-a vrut să mărturisească că ne cunoaştem. Atunci i-am dat şi alte amănunte, doar-doar l-oi face să-şi amintească... I-am spus că la Drazov erau doi Novotny, pe unul îl chema Tonda, iar pe celălalt Iosef, că el e cu siguranţă Iosef, cel despre care mi-au scris cunoscuţii din Drazov că şi-a împuşcat nevasta, care îi făcea zile amare din pricina beţiei lui... Şi ce să vezi: cînd a auzit vorbele astea, dumnealui s-a stropşit deodată şi a dat să mă lovească... eu însă m-am ferit şi dumnealui a spart geamul de la platforma din faţă... ăla mare din faţa manipulantului. Ei, şi pe urmă ne-au dat jos pe amîndoi şi ne-au dus la comisariat, şi aici s-a dovedit că dumnealui îi sărise ţandăra pentru că nu-l chema Iosef Novotny, ci Eduard Doubrava şi era din Montgomery, din America, venit la Praga să-şi vadă rubedeniile.

Telefonul întrerupse povestirea lui Švejk şi o voce hîrîită de la compania de mitraliere întrebă din nou dacă vor pleca sau nu. Zicea că a doua zi de dimineaţă va fi iar un *besprechung* la domnul *oberst.*

În uşă apăru, palid de tot, cadetul Biegler, cel mai mare idiot din întreaga companie, care la şcoala de teterişti se străduise să se evidenţieze cu cunoştinţele sale. Îi făcu semn lui Vanek să iasă după el pe coridor, unde avură o convorbire îndelungată.

Reintrînd, Vanek zîmbea dispreţuitor.

— Mare bou mai e şi ăsta, îi spuse lui Švejk. Avem aici, în compania noastră, exemplare de lux, nu glumă! A fost şi el la *besprechung* şi, la despărţire, domnul *oberlaitnant* a ordonat ca toţi *zugkomandanţii*[192] să facă *kvervisite* şi să fie foarte drastici. Şi acum, boul vine să mă întrebe dacă ar fi cazul să lege la stîlp pe Zlabek, pentru că şi-a curăţat puşca cu gaz.

Vanek se înfurie.

— Uite ce tîmpenie mă întreabă, idiotul, cînd ştie bine că azi-mîine plecăm pe front. Ai văzut doar că domnul *oberlaitnant* s-a răzgîndit, nu fără rost, cu legatul ordonanţei lui. Da, lasă, că i-am zis-o eu puştiului ca să-i iasă din cap că o să facă din *manschaft*[193] nişte vite.

— Fiindcă tot veni vorba de ţucălarul ăla, interveni Švejk, aţi făcut rost de unul ca lumea pentru domnul *oberlaitnant*?

— Ai răbdare, răspunse Vanek. E destulă vreme pentru toate; şi pe urmă, stau şi mă gîndesc că domnul *oberlaitnant* o să se obişnuiască şi cu Baloun; ei, o să-i mai halească pe ici pe colo cîte ceva şi pe urmă, oricum, o să-i treacă, cînd om fi pe

[192] Comnadanţii de plutoane (germ.)
[193] Trupă (germ.)

front. Acolo de multe ori n-o să aibă nici unul ce mînca. Cînd zic eu: Baloun rămîne, s-a isprăvit, n-ai ce-i face. Asta mă priveşte pe mine şi domnul *oberlaitnant* n-are de ce să se amestece în treburile mele. Cum îţi zic: nici o grabă.

Vanek se întinse pe canapeaua lui şi apoi reluă:

— Švejkule, eu aş zice mai bine să-mi povesteşti o anecdotă din viaţa militară.

— Ar fi ceva, răspunse Švejk, dar mă tem că iar o să ne sune careva.

— N-ai decît să închizi, Švejkule; deşurubează legătura sau scoate receptorul din furcă.

— Bine, consimţi Švejk scoţînd receptorul, am să vă povestesc una care se potriveşte grozav cu situaţia de acum, numai că pe vremea aceea în loc de război adevărat nu erau decît manevre, dar panică era tot aşa, ca şi astăzi, fiindcă nu se ştia cînd o luăm din loc, din cazarmă. Era cu mine acolo unul Sic din Porice, om cumsecade, dar evlavios şi tare fricos. Îşi închipuia că manevrele sînt ceva îngrozitor, că în timpul lor oamenii mor de sete şi că sanitarii îi adună de pe drum în timpul marşului. De aceea a început să bea zdravăn, să aibă de rezervă, şi cînd am luat-o din loc si am ajuns pe aproape de Mnisek, ne-a zis: „Măi, băieţi, eu unul nu mai pot, pe mine numai Domnul mai poate să mă scape”. Pe urmă am ajuns la Horovice şi aici am avut două zile *rast*[194]*,* fiindcă se întîmplase o încurcătură şi noi mersesem atît de repede înainte, încît era gata-gata ca împreună cu celelalte regimente, care erau în flancul nostru, să luăm prizonier tot statul-major al inamicului. Asta ar fi fost o mare ruşine, corpul nostru de armată urmînd s-o cacarisească şi duşmanul să cîştige partida, fiindcă acolo la ei comandant era un amărît de arhiduce. Ei, şi să vedeţi ce s-a apucat să facă Sic al nostru. A părăsit cantonamentul, ducîndu-se să-şi cumpere nu mai ştiu ce într-un sat, dincolo de Horovice. Către amiază a pornit înapoi spre tabără. Zăpuşeală mare, el încins, cum îi şade omului mai bine. Deodată vede în drum o troiţă cu o statuie mică de tot a sfîntului Jan Nepomuk. S-a închinat în faţa sfîntului Jan şi i-a spus: „Trebuie că mori de căldură; dacă ai avea măcar niţică băutură. Stai aici în bătaia soarelui, de bună seamă că năduşeşti într-una.” Zicînd aceasta, deşurubă bidonul, trase o duşcă zdravănă şi spuse: „Ţi-am lăsat şi ţie o înghiţitură, sfinte Jane din Nepomuk”. Dar nu ştiu cum se făcu, de spaimă poate, dar a tras totul pe gît, nemailăsînd nimic pentru sfîntul Jan. „Maica ta Cristoase, oftă el necăjit, Sfinte Jane din Nepomuk, iartă-mă rogu-te; am să-mi răscumpăr greşeala asta. Te iau cu mine în cantonament şi-ţi dau să bei pînă n-ai să mai poţi sta în picioare.” Şi drăguţul de Sic, de mila sfîntului Jan din Nepomuk, a spart geamul, a scos statuia sfîntului, a băgat-o sub bluză şi a adus-o în tabără. De-atunci, se culca cu sfîntul Jan Nepomuk în paie, şi-l purta în timpul marşurilor în raniţă, fiindcă îi aducea mare noroc la cărţi. Peste tot unde am fost cantonaţi, a cîştigat, dar ajungînd în regiunea Prachen ne-au cantonat la Drahenice. Aici, netam-nesam, Sic pierdu totul. Dimineaţa, cînd ne încolonam de plecare, l-am văzut pe sfîntul Jan Nepomuk spînzurat în părul de lîngă drum. Asta-i toată povestea, şi acum mă duc să agaţ la loc receptorul.

---

194 Repaus (germ.).

Şi telefonul aduse iarăşi înfrigurarea vieţii noi, trepidante, care începuse din clipa în care vechea armonie a liniştii din tabără fusese întreruptă.

În acest timp, locotenent-major Lukáš studia în odaia lui o scrisoare sosită chiar atunci pentru el, de la regiment, în care i se dădeau instrucţiuni cu privire la desluşirea cifrurilor. în acelaşi timp, i se înmînă un ordin secret, cifrat, în legătură cu direcţia în care va porni marşbatalionul spre graniţa Galiţiei (prima etapă):

7127 — 1238 — 457 — 2121 — 35 = Moson

8922 — 375 — 7282 — Rab

4432 — 1238 — 7217 — 35 — 8922 — 35 = Komarom

7282 — 9299 — 310 — 375 — 7881, 298, 475 — *7979* = Budapesta.

Desluşind cifrul, locotenentul-major Lukáš oftă: — *Der Teufel soll das buserieren.*[195]

---

195 Dracu să-l pieptene (germ.).

CARTEA A TREIA
GLORIOSUL DEZASTRU

I
Traversînd Ungaria

În sfîrşit, veni şi clipa cînd fură înghesuiţi în vagoane; cîte patruzeci şi doi de oameni la opt cai. Dat fiind că puteau să doarmă în picioare, caii călătoreau, desigur, mai comod decît trupa. Dar ăsta era un amănunt de care nu se sinchisea nimeni!... Trenul militar ducea un nou transport de oameni spre abatoarele din Galiţia.

Şi totuşi, fiinţele acestea simţiră parcă o oarecare uşurare în clipa cînd trenul se puse în mişcare; era cel puţin un lucru sigur, în timp ce înainte vreme fuseseră chinuite de nesiguranţă, de panică, întrebîndu-se mereu dacă plecarea se va întîmpla chiar în ziua aceea, a doua zi sau abia a treia zi. Unii încercaseră sentimentul condamnaţilor la moarte care aşteaptă înfricoşaţi venirea călăului spre a-i duce la locul de execuţie. Apoi se lăsase o linişte, ca după un greu impas.

De aceea, la plecarea trenului, un ostaş strigase din vagon ca ieşit din minţi:

— Plecăm, plecăm!

Din care se vede că plutonierul de administraţie Vanek avusese dreptate cînd îi spusese lui Švejk că nu-i nici o grabă.

Pînă să se vadă îmbarcaţi în vagoane, mai trecuseră, într-adevăr, cîte va zile în care timp nu se vorbise decît de conserve, ceea ce-l făcuse pe încercatul Vanek să declare ritos că asta-i vorbărie goală: „De unde şi pînă unde conserve? Mai degrabă o liturghie cum s-a făcut la compania de marş dinaintea noastră. Dacă se dau conserve, nu se mai face slujbă. Şi viceversa, slujba înlocuieşte conservele.”

Aşa se face că în locul conservelor de gulaş îşi făcu apariţia *oberfeldkuratul* Ibl, care răpuse trei iepuri dintr-un foc, oficiind simultan pentru trei companii. Două primiră binecuvîntarea pentru Serbia şi una pentru Rusia.

Cu acest prilej, sfinţia-sa rosti o cuvîntare plină de însufleţire, pe care o şterpelise din calendarele militare. Cuvîntarea fusese atît de mişcătoare, încît la intrarea trenului în Moson, Švejk, care se afla împreună cu Vanek în vagonul unde fusese improvizată cancelaria companiei, îşi aminti de ea şi-i spuse plutonierului de faţă:

— O să fie o adevărată plăcere, vorba *feldkuratului,* să auzi pe cîmpul de bătălie, atunci cînd ziua se va îngemăna cu noaptea, iar soarele cu razele-i aurii va scăpăta în spatele munţilor — cum spunea el — ultima suflare a muribunzilor, nechezatul cailor în agonie, gemetele răniţilor şi blestemele populaţiei văzîndu-şi casele în flăcări. Grozav îmi place mie cînd oamenii se prostesc la pătrat.

Vanek încuviinţă, dînd din cap:

— A fost teribil de mişcător.

— Frumos şi instructiv, reluă Švejk. Am băgat şi eu de seamă şi, dacă m-oi întoarce din război, am s-o povestesc la „Potirul”. În timp ce ne vorbea, domnul *feldkurat* se răscrăcărase aşa de frumos, că mi-era teamă să nu-i alunece ţurloiul şi să nu se prăbuşească cumva peste altarul de campanie, să-şi spargă scăfîrlia de artofor. Ne dădea pilde atît de înălţătoare din istoria armatei noastre, de pe vremea lui Radecky; rumeneala amurgului se împreună cu flăcările care se ridicau din hambarele aprinse pe cîmpul de bătălie; vorbea, de parcă fusese pe acolo şi văzuse cu ochii lui.

În aceeaşi zi, *oberfeldkuratul* Ibl se şi afla la Viena, unde povestea altui batalion de marş aceeaşi istorie înduioşătoare, de care amintise Švejk şi care îi plăcuse atît de mult, încît o numise prostie la pătrat.

— Iubiţi ostaşi, spunea *feldkuratul* Ibl, luaţi aminte, închipuiţi-vă că sîntem la paşopt cînd, la Custozza, după o luptă crîncenă care a durat zece ani, regele Italiei, Albert, a trebuit să părăsească cîmpul însîngerat în faţa părintelui ostaşilor noştri, mareşalul Radecky, care la optzeci şi patru de ani a cucerit o victorie atît de măreaţă. Gîndiţi-vă, dragi ostaşi! Pe o înălţime din faţa Custozzei cucerite s-a oprit venerabilul conducător de oşti, înconjurat de credincioşii lui comandanţi... Toţi cei din juru-i sînt pătrunşi de măreţia clipei, căci, dragi ostaşi, nu departe, în faţa feldmareşalului, un ostaş se luptă cu moartea. Cu mîinile şi picioarele semănate pe cîmpul de onoare, stegarul regimentului Hrt, rănit fiind, simte aţintite asupră-i privirile mareşalului Radecky. Rănit de moarte, chinuit de durere, bravul ostaş mai strînge cu entuziasm în mîna dreaptă, aproape încremenită, medalia de aur. Văzînd chipul înălţător al mareşalului, inima îi zvîcneşte cu putere, în trupu-i înţepenit reînvie ultimele rămăşiţe de vlagă şi printr-o sforţare supraomenească muribundul încearcă să se tîrască întru întîmpinarea mareşalului: „Pe loc repaus, bravul meu ostaş”, i se adresează mareşalul care, descălecînd, îi întinde mîna. „Iertaţi-mă, domnule mareşal, spune muribundul, mi-am pierdut amîndouă mîinile. Dar v-aş ruga un singur lucru: spuneţi-mi adevărul adevărat, am cîştigat bătălia?” „Am cîştigat, camarade, îi răspunde cu bunăvoinţă feldmareşalul. Păcat că bucuria ţi-e tulburată de durerea rănilor.” „Ce-i drept, înălţimea-ta, cu mine s-a sfîrşit”, încuviinţează cu glasul stins ostaşul, zîmbind măgulit. „Ţi-e sete?” îl întreabă Radecky. „A fost o zi dogorîtoare, domnule mareşal, peste treizeci de grade.” Auzind asta, Radecky ia bidonul de la aghiotant şi-l întinde muribundului, care trage o duşcă zdravănă. „Bogdaproste, de o mie de ori”, strigă el încercînd din răsputeri să sărute mîna comandantului său. „De cînd eşti în armată?” îl întreabă mareşalul. „De mai bine de patruzeci de ani, domnule mareşal! La Aspern am cucerit medalia de aur. Am fost şi la Lipsca; am căpătat şi crucea de război; de cinci ori am fost rănit de moarte; da acum s-a isprăvit cu mine. E o mare cinste şi fericire că am apucat ziua de azi! Nu-mi pasă de moarte, dacă am cucerit o victorie atît de strălucită şi împăratul şi-a redobîndit pămînturile.” În clipa asta, dragi ostaşi, din tabără se aud înălţătoarele cuvinte ale imnului nostru „Ia-ne, Doamne, sub paza ta!” Ele acoperă puternic şi plin de măreţie cîmpul de bătaie. Ostaşul căzut, care îşi ia rămas bun de la viaţă, mai încearcă o dată să se ridice. „Trăiască Austria! strigă

el cu însufleţire. Slavă ei! Cîntaţi mereu acest cîntec minunat! Slavă comandantului nostru! Trăiască armata!” Muribundul se mai apleacă o dată spre dreapta mareşalului, pe care o sărută, apoi se lasă uşor la pămînt şi, în tăcere, nobilul său suflet se înalţă la cer. Conducătorul de oşti stă cu capul descoperit în faţa trupului neînsufleţit al unuia din cei mai viteji ostaşi. „Un sfîrşit minunat, în adevăr de invidiat”, spune mişcat mareşalul, cuprinzîndu-şi faţa în palme. Dragi ostaşi, vă doresc tuturora să aveţi parte de un sfîrşit atît de frumos.

Aşa încît, aducîndu-şi aminte de această cuvîntare a *oberfeldkuratului* Ibl, Švejk era într-adevăr îndreptăţit să-l numească vită încălţată, fără a-l ponegri cîtuşi de puţin.

După asta, Švejk începu să sporovăiască despre faimoasele ordine care le fuseseră citite înainte de îmbarcare: un ordin pe armată semnat de Franz Josef şi un al doilea iscălit de arhiducele Ferdinand Josef, comandantul suprem al armatelor de pe frontul răsăritean. în amîndouă era vorba de evenimentele petrecute în ziua de 3 aprilie 1915, la trecătoarea Dukla, cînd două batalioane din regimentul 28, cu ofiţeri cu tot, au trecut de partea ruşilor în sunetele fanfarei regimentului.

Amîndouă fuseseră citite cu glasul tremurînd şi sunau aşa:

„Ordin pe armată din 17 aprilie 1915:

Adînc îndurerat ordon ca, pentru laşitate şi trădare în faţa inamicului, regimentul de infanterie chezaro-crăiesc nr. 28 să fie şters din controalele armatei. Drapelul regimentului va fi luat şi predat Muzeului Militar. Începînd de astăzi, acest regiment care, cu moralul otrăvit încă din patrie, a plecat pe front pentru a săvîrşi actul de înaltă trădare încetează să mai existe.

Franz Josef I”

Ordinul pe armată al arhiducelui Ferdinand Josef:

„Trupele cehe n-au fost la înălţime în timpul campaniei, şi mai ales în ultimele lupte. Trebuind să apere poziţii bine întărite şi pe care se aflau stabilite de mai multă vreme, ele au fost mai prejos de orice aşteptări, fapt de care inamicul a profitat pentru a restabili relaţii şi legături cu elemente josnice din rîndurile acestor trupe.

După care duşmanul, sprijinit de aceşti trădători, şi-a îndreptat atacurile împotriva poziţiilor ocupate de aceste trupe.

De mai multe ori duşmanul a izbutit să ia prin surprindere unităţile noastre şi, aproape fără să întîmpine rezistenţă, a pătruns în liniile noastre şi a capturat un mare număr de apărători.

Ruşine, de o mie de ori ruşine şi dispreţ acestor mizerabili fără onoare care s-au făcut vinovaţi de trădarea împăratului şi a imperiului, pătînd astfel nu numai onoarea drapelelor glorioasei noastre armate, ci şi pe aceea a naţiunii căreia îi aparţin.

Mai devreme sau mai tîrziu, glonţul sau ştreangul călăului îi va ajunge.

Datoria oricărui soldat ceh care şi-a păstrat simţul onoarei este să divulge comandantului său pe ticăloşii aţîţători şi trădători care se află printre ei.

Cel care nu va proceda aşa se va dovedi el însuşi un trădător şi un ticălos.

Prezentul ordin va fi citit în faţa tuturor soldaţilor din regimentele cehe.

Prin decizia monarhului nostru, regimentul chezaro-crăiesc nr. 28 se şterge din controalele armatei, iar toţi prizonierii, fugari din regiment, vor plăti cu sînge crima gravă de care s-au făcut vinovaţi.

Arhiduce Josef Ferdinand"

— Ni l-au citit cam tîrzior, îi spuse Švejk lui Vanek. Mă mir că ni l-au citit abia acum, că doar majestatea-sa împăratul a dat *„befelul"* încă la 17 aprilie. S-ar părea că au avut motive să nu dea să ni-l citească imediat. Dacă eu aş fi împărat, n-aş îngădui, Doamne fereşte, asemenea amînări. Dacă dau *„befelul"* la 17 aprilie, apoi, tune-fulgere-trăsnească, musai să fie citit tot la şaptesprezece aprilie în toate regimentele.

De partea cealaltă a vagonului, în faţa lui Vanek, stătea bucătarul oculist de la popota ofiţerească şi scria ceva. În spatele lui erau ordonanţa locotenentului Lukáš, bărbosul uriaş Baloun, şi telefonistul ataşat pe lîngă compania a 11-a de marş, Chodounsky. Baloun mesteca un coltuc de pîine cazonă şi-i spunea înspăimîntat telefonistului Chodounsky că el n-are nici o vină că în învălmăşeala îmbarcării nu izbutise să răzbească pînă la vagonul comandamentului, unde se afla locotenentul lui.

Chodounsky căuta să-l sperie şi mai tare, spunîndu-i că o făcuse lată rău şi că s-ar putea alege cu plutonul de execuţie.

— Of, de s-ar sfîrşi o dată cu chinul ăsta, se tînguia Baloun. Am mai păţit-o eu o dată în timpul manevrelor de la Votice, cînd era cît pe ce să mă curăţ. Eram aşa de înfometaţi şi morţi de sete, că nu mai puteam şi, cînd a venit la noi aghiotantul batalionului, am strigat: „Daţi-ne apă şi pîine!" Dumnealui a întors calul către mine şi mi-a spus că dacă lucrul s-ar fi întîmplat în timp de război, ar fi trebuit să fiu scos din rînduri şi împuşcat: „Da acum, zicea el, ai să faci cunoştinţă cu arestul comenduirii; am avut însă noroc pentru că în timp ce călărea spre comandament, unde se ducea să anunţe cazul, calul s-a speriat, dumnealui a căzut şi, cu ajutorul lui Dumnezeu, şi-a rupt gîtul".

Baloun oftă din greu şi se înecă tot înfulecînd la pîine; cînd îşi reveni, se uită cu jind la cei doi saci ai locotenentului Lukáš, pe care îi avea în pază.

— Ehei, ce de-a mai conserve de ficat şi salam unguresc au ridicat domnii ofiţeri, urmă el cu obidă. Uite aşa o bucată!

Şi sorbea din ochi pachetele locotenentului, ca un cîine hămesit la uşa unei mezelării.

— N-ar strica, spuse Chodounsky, dacă ne-ar aştepta barem o masă bună. La începutul războiului, cînd ne îndreptam spre Serbia, peste tot eram ospătaţi şi crăpăm pînă nu mai puteam. Tăiam din pulpişoarele de gîscă bucăţelele cele mai bune şi jucam cu ele ţintar pe tablete de şocolată. La Osek, în Croaţia, doi domni

ne-au adus în vagon un cazan mare cu fripturi de iepure, ca din partea veteranilor; dar, ghiftuiţi cum eram, ni s-a făcut greaţă şi le-am răsturnat cazanul în cap. Tot drumul am borît. Caporalul Matejka, din vagonul nostru, se îndopase aşa de rău că, pînă nu i-am aşezat o scîndură pe burtă şi n-am ţopăit pe el ca la cramă, nu s-a uşurat; ţîşnea din el şi pe sus şi pe jos. Cînd am trecut prin Ungaria, la fiecare staţie ni se aruncau în vagoane găini fripte. Dar nu mîncam din ele decît creierii. La Kaposfalva, ungurii ne-au bombardat cu hălci întregi de porc fript. Un camarad s-a ales cu un cap de porc în scăfîrlie şi s-a mîniat aşa de rău, că a început să gonească donatorul peste şine, cu centironul în mînă. În schimb, în Bosnia nici măcar apă n-am căpătat. Dar pînă în Bosnia, cu toate că era interzis, am avut tot felul de rachiuri, după pofta inimii. Cît despre vin, curgea gîrlă. Mi-aduc aminte că într-o staţie, un cîrd de cuconiţe şi domnişoare a venit să ne cinstească cu bere şi noi ne-am pişat în ea! Să le fi văzut cum fugeau! Cît a ţinut drumul, toţi am fost afumaţi; eu nu mai ştiam barem nici care-i asul de pică. Dar cînd ni-era lumea mai dragă, hodoronc-tronc, pe nepusă masă, ne ajunge un ordin; ne-apucasem să isprăvim jocul de cărţi şi a trebuit să coborîm cu toţii din vagoane. Un nenorocit de caporal, am şi uitat cum îi zice, zbiera la oameni să cînte: *„Und die Serben mussen sehen, dass wir Osterreicher Sieger, Sieger sind”* [196]. Dar careva din spate i-a altoit un picior că s-a prăvălit pe şine. Apoi a zbierat să aşezăm armele în piramidă şi imediat trenul, golit, a făcut cale întoarsă în direcţia din care venise; şi cum era de aşteptat, în zăpăceala aceea, a plecat cu hrana noastră pe două zile. Şi cum să-ţi spun, la o distanţă cît de-aici pînă la copacii de colo, au şi început să şuiere şrapnelele. Comandantul batalionului a venit în grabă şi a adunat pe toţi ofiţerii la o consfătuire, după care a apărut locotenentul Macek, ceh get-beget, dar care nu vorbea decît nemţeşte. Era alb ca varul şi ne-a spus că mai departe nu putem pleca, pentru că linia fusese aruncată în aer de sîrbi care, peste noapte, trecuseră rîul şi acum se aflau în flancul nostru stîng. Sînt încă destul de departe de noi, zicea; dar cum ne sosesc întăririle, îi facem harcea-parcea. Ne sfătuia să nu ne predăm, Doamne fereşte, dacă cumva o fi să ne batem, fiindcă sîrbii se poartă, cică, sălbatic cu prizonierii, le taie urechile, nasul şi le scot ochii. De şrapnelele care explodau la cîţiva paşi de noi zicea să nu ne fie nici o teamă. Era, pare-se, tirul artileriei noastre. Deodată însă, de undeva, din spatele colinei, s-a auzit o rafală, tatatatatatatata. Astea, zicea, sînt mitralierele noastre. După care, din stînga, a răsunat o canonadă puternică; noi am auzit-o cel dintîi şi ne-am trîntit pe burtă; pe deasupra au zburat cîteva grenade şi în spatele nostru gara a început să ardă. În aceeaşi clipă, peste capetele noastre au început să şuiere gloanţe din flancul drept, iar din depărtări venea un zgomot surd de salve şi zăngănit de arme. *Oberlaitnantul* Macek ne-a dat ordin să desfacem piramidele şi să încărcăm armele. *Dienstfuhrenderul* s-a apropiat şi el şi i-a spus că ordinul nu putea fi executat din cauză că nu aveam la noi nici un fel de muniţii, că ştii doar şi dumneata foarte bine, zicea, că muniţiile trebuia să le ridicăm la etapa următoare, înainte de a ajunge pe poziţii. I-a mai spus că înaintea noastră plecase un tren cu muniţii, dar că, de bună seamă, acum era în mîinile

---

196 Şi sîrbii să înţeleagă că noi, austriecii, sîntem învingători, învingător (germ.).

sîrbilor. *Oberlaitnantul* Macek a rămas o clipă înlemnit, apoi, fără să stea mult pe gînduri, a ordonat: *„Bajonett auf”* [197]. De ce ? Nici el nu ştia, dar în desperarea aceea trebuia, cît de cît, să facem ceva. Ne-a ţinut aşa, în stare de alarmă, pînă cînd a trebuit să ne ascundem din nou în şanţuri, pentru că apăruse un aeroplan ; gradaţii zbierau cît îi ţinea gura: *„Alles decken, decken!”*[198] Pe urmă s-a aflat că avionul era de-al nostru şi că din greşeală a fost doborît de artileria noastră. Şi iarăşi ne-am sculat în poziţie de drepţi, da nimeni, nu ne-a ordonat *„Ruht!”* Stăteam aşa, cînd deodată am văzut venind în galop mare spre noi un cavalerist. Încă de departe se auzea cum striga: *„Wo ist das Batalionskommando?”* [199] Comandantul batalionului i-a ieşit în întîmpinare, cavaleristul i-a dat o hîrtie şi, fără să mai aştepte, a gonit înainte spre flancul drept. Comandantul batalionului a citit ordinul din mers şi deodată parcă şi-a ieşit din minţi. A scos sabia din teacă şi a început să alerge nebuneşte spre noi: *„Alles zuruck, alles zuruck!”*[200] zbiera către ofiţeri. *„Direktion Mulde, einzeln abfallen!”*[201] Şi a început jucăria. Ca şi cum ar fi aşteptat această clipă, au prins să tragă în noi din toate părţile. În stînga noastră era un lan de porumb. Parcă intrase dracu în toţi; am lepădat raniţele în plata Domnului, în şanţurile acelea afurisite, şi ne-am tîrît în patru labe pînă în vale. *Oberlaitnantul* Macek s-a ales cu un plumb în ţeastă şi n-a mai apucat să spună nici Doamne-ajută: pînă să ajungem în vale, cîmpul se umpluse de morţi şi răniţi. I-am lăsat să zacă acolo şi am fugit ca nebunii pînă seara. Lanurile din faţa noastră erau făcute una cu pămîntul de ostaşii care trecuseră înainte, călcînd totul în picioare. N-am întîlnit decît un tren de luptă jefuit. În cele din urmă am ajuns la staţia de cale ferată, unde sosiseră noi ordine: îmbarcarea şi întoarcerea la comandament. N-am putut executa însă ordinul dat, fiindcă întregul comandament căzuse prizonier cu o zi mai înainte, lucru pe care l-am aflat abia dimineaţa. Aşa se face că am rămas ca nişte orfani de care nimeni nu voia să ştie, ca pînă la urmă să fim ataşaţi pe lîngă regimentul 73, pentru a ne retrage cu el, ceea ce am şi făcut cu dragă inimă, dar mai întîi a trebuit să mărşăluim o zi întreagă pînă să-i dăm de urmă. După aceea am...

Nu-l mai asculta nimeni; Švejk şi Vanek jucau tabinet, bucătarul oculist de la popota ofiţerească continua să-i scrie soţiei, care în lipsa lui începuse să scoată o nouă revistă teozofică. Baloun moţăia pe bancă. Aşa că telefonistului Chodounsky nu-i mai rămăsese altceva de făcut decît să repete:

— Da, da, n-am să uit cît oi trăi...

Apoi se ridică şi se duse să chibiţeze la partida de tabinet.

— Tot faci tu pe chibiţul, aprinde-mi măcar luleaua, îl rugă prieteneşte Švejk. Tabinetul e o treabă mai delicată decît războiul şi decît toate aventurile de la graniţa sîrbească. Of, ce prostie am făcut, îmi vine să-mi trag palme! Nu puteam să mai aştept cu riga? Uite, mi-a picat valetul. Mare dobitoc mai sînt!

---

197 Baioneta la armă (germ.)
198 Adăpostiţi-vă toţi, adăpostiţi-vă! (germ.).
199 Unde-i postul de comandă al batalionului? (germ.)
200 Înapoi, înapoi cu toţii! (germ.)
201 Direcţia Mulda, unul cîte unul, retragerea! (germ.)

Între timp, bucătarul ocultist îşi terminase scrisoarea şi de bună seamă că, recitind-o, era satisfăcut de felul cum o adusese din condei pentru ca să nu aibă dificultăţi cu cenzura militară.

„Scumpa mea soţie,

Cînd ai să primeşti aceste rînduri, eu am să fiu de cîteva zile în tren, deoarece plecăm pe front. Nu mă bucur prea mult, pentru că în tren trebuie să lîncezesc şi nu pot să fiu folositor. În tren nu există bucătărie pentru ofiţeri, iar aprovizionarea cu alimente se face în gările unde ne oprim. Aş fi fost tare bucuros ca, în trecere prin Ungaria, să pot prepara domnilor ofiţeri un gulaş de Seghedin; dar n-a fost chip. Poate însă că atunci cînd om ajunge în Galiţia am să le pot găti o mîncare galiţiană adevărată: «şolet» — gîscă înăbuşită în crupe sau orez. Crede-mă, dragă Helenko, că fac tot ce pot ca să mai îndulcesc domnilor ofiţeri viaţa plină de griji şi necazuri. Am fost trecut de la regiment la batalionul de marş, aşa că am să-mi pot înfăptui dorinţa mea cea mai fierbinte, aceea de a avea prilejul, chiar cu puţinele noastre mijloace de aici, să pun pe roate bucătăria ofiţerească de campanie. Îţi aminteşti, draga Helenko, că la încorporare mi-ai urat să am parte de superiori cumsecade. Dorinţa ţi s-a împlinit şi nu numai că nu pot să mă plîng, dar pot spune chiar că domnii ofiţeri sînt adevăraţi prieteni ai noştri şi mai cu seamă cu mine se poartă părinteşte. Cît de curînd am să-ţi trimit numărul oficiului nostru poştal...”

Împrejurările îi dictaseră bucătarului această scrisoare, după ce-şi mîncase lefteria faţă de colonelul Schroder, care pînă atunci îl protejase. Lucrurile se petrecuseră cam aşa: la masa de adio a ofiţerilor batalionului de marş, dintr-o regretabilă inadvertenţă, colonelul Schroder rămăsese din nou fără omletă cu rinichi de viţel şi, drept pedeapsă, bucătarul ocultist a fost trimis pe front cu batalionul de marş, iar bucătăria popotei ofiţereşti a fost încredinţată unui nefericit de învăţător de la Institutul de orbi din Klarov.

Bucătarul mai reciti o dată scrisoarea şi conţinutul ei i se păru foarte diplomatic; important era să se menţină cît mai depărtişor de cîmpul de luptă, fiindcă, orice s-ar *zice,* „omul vrednic şi pe front se-nvîrteşte”. E drept că în civilie scrisese, în calitate de redactor şi proprietar al unei reviste ocultiste, un studiu cuprinzător în care afirmase că nimeni nu trebuie să se teamă de moarte şi un studiu despre metempsihoză...

Terminînd de citit, se aşeză şi el să facă pe chibiţul lîngă Švejk şi Vanek. În clipa aceea între cei doi jucători se ştersese orice deosebire de grad. Pe de altă parte nici nu mai jucau în doi: Chodounsky intrase şi el în partida de tabinet.

Ordonanţa companiei, Švejk, îl lua peste picior fără nici o sfială pe plutonierul de administraţie Vanek:

— Stau şi mă întreb cum dracu joci aşa de prost. Vezi doar că el joacă, eu n-am nici un as, şi dumneata nu întorci optul şi arunci, ca cel mai nătîng dintre dobitoace, valetul de treflă şi golanul ăsta cîştigă.

— Ce zbieri atîta pentru un valet pierdut, i-o întoarse politicos plutonierul, dumneata nu joci ca un idiot? Şi de unde vrei să scot un opt de treflă, cînd n-am nici umbră de treflă? N-aveam decît un as de pică şi unul de tobă, nătărăule.

— Păi dacă-i aşa, trebuia să joc atuul, nene, spuse zîmbind Švejk. Asta îmi aminteşte de o întîmplare care se aseamănă. O dată, la restaurantul „La Valsu”, era tot aşa un neisprăvit care avea atuul, dar nu-l juca şi amîna într-una pe cele mai mici. Şi ce carte îi cădea! Din toate culorile, cele mai mari. Aşa cum nu m-aş alege cu nimic acum dacă dumneata ai juca atu, la fel şi atunci nici eu, nici ceilalţi n-am făcut nici o ispravă; oricît am fi jucat, tot am fi pierdut. Pînă la urmă tot eu i-am spus-o: „Ascultă, domnule Herold, fi te rog aşa ele bun, joacă atuul şi nu mai face pe prostul”. Dar dumnealui s-a răstit la mine zicînd că are dreptul să joace ce-i place şi să ne ţinem gura, că dumnealui a făcut universitatea. Ei, asta l-a costat cam scump. Cîrciumarul era de-ai noştri, chelneriţa şi ea intimă, chiar foarte, cu noi, aşa că patrula militară a fost lămurită cum se cuvine: în primul rînd, că este o neobrăzare să tulburi liniştea nopţii chemînd patrula, cînd cazi în faţa cîrciumii pe gheaţă şi-ţi turteşti nasul. Apoi, că nici nu ne-am atins de el cînd a măsluit cărţile, dar cînd a fost prins, a întins-o aşa de iute că s-a împiedicat şi a căzut. Cîrciumarul şi chelneriţa au arătat şi ei că într-adevăr ne-am purtat faţă de dînsul ca nişte gentlemeni, mai frumos chiar decît s-ar fi cuvenit. La drept vorbind, nici nu merita altă soartă. Stătea în circiumă de la şapte seara pînă la miezul nopţii, consuma o bere şi un sifon şi făcea pe boierul, zicînd că-i profesor universitar; şi se pricepea la jocul de cărţi ca pisica la algebră... Cine împarte?

— Hai să jucăm jocker, propuse bucătarul ocultist. Şase şi doi.

— Mai bine povesteşte-ne despre metempsihoză, cum i-ai povestit domnişoarei de la bufet, cînd ţi-ai rupt nasul, spuse plutonierul de administraţie Vanek.

— Despre metempsihoză asta am auzit şi eu, interveni Švejk. Cu ani în urmă îmi închipuiam că am să mă, pardon, autoinstruiesc, ca să nu rămîn de căruţă. Aşa că mă duceam la biblioteca publică a „Societăţii Industriale” din Praga; dar, cum eram jerpelit şi cu găuri la pantaloni, şi-au închipuit că veneam să fur paltoane şi nu m-au lăsat să intru, aşa că nu m-am putut instrui. Văzînd cum stau lucrurile, mi-am pus hainele de sărbătoare şi m-am dus la biblioteca unui muzeu, de unde am împrumutat, împreună cu un prieten, o carte în care era vorba despre imigrarea sufletelor şi am citit acolo că un împărat indian, după ce a murit, s-a prefăcut în porc şi cînd porcul a fost înjunghiat, s-a prefăcut în maimuţă, din maimuţă a devenit bursuc şi din bursuc, ministru. Mai tîrziu, în militărie, mi-am dat seama că un pic de adevăr tot trebuie să fie în povestea asta, pentru că orice necioplit care avea o steluţă îi numea pe ostaşi ba porci de cîine, ba alt soi de dobitoace necuvîntătoare; judecînd după asta, mi-am zis că s-ar putea ca în urmă cu mii de ani aceşti ostaşi de rînd să fi fost cumva vestiţi conducători de oşti. Dar în timp de război strămutarea asta a sufletelor e o mare prostie. Dracu ştie prin cîte prefaceri trebuie să treacă omul pînă să ajungă, să zicem, telefonist, bucătar sau simplu infanterist şi apoi deodată să-l sfîrtece o grenadă şi sufletul să-i intre într-un cal de artilerie, ca pe

urmă o nouă grenadă să explodeze peste întreaga baterie, în timp ce ocupă o cotă, să ucidă calul în care s-a reîncarnat răposatul şi sufletul lui să intre într-o vacă de la aprovizionare, din care se face gulaş pentru trupă, şi din vacă să se mute din nou într-un telefonist şi din telefonist iarăşi...

— Nu înţeleg, spuse jignit telefonistul Chodounsky, de ce tocmai eu trebuie să fiu ţinta acestor bancuri tîmpite.

— Nu te supăra; nu cumva eşti rudă cu Chodounsky, ăla cu biroul particular de detectivi, care are un ochi ce aduce cu Sfînta Treime? îl întrebă cu un aer de nevinovăţie Švejk. Grozav îmi plac mie detectivii particulari. Cu ani în urmă am făcut serviciul militar împreună cu un detectiv particular: îi zicea Stendler. Avea un cap aşa de lunguieţ, încît *feldwebelul* nostru întotdeauna îi spunea că în cei doisprezece ani de cînd era în militărie mai văzuse el multe capete lunguieţe, dar că o asemenea tărtăcuţă nici prin minte nu-i trecuse că ar putea să existe. „Ascultă, Stendlere, îi zicea, dacă anu ăsta n-ar fi manevre, capul dumitale lunguieţ n-ar avea ce căuta în militărie; aşa însă tărtăcuţă dumitale va putea fi folosită pentru orientarea tirului de artilerie, în lipsă de alt punct de reper.” Şi cîte alte n-a îndurat sărmanul! Uneori, în timpul marşului, era trimis la cinci sute de metri înainte şi după aceea *feldwebelul* ordona: *„Direktion tărtăcuţă!”* Dar domnul ăsta, Stendler, a avut mare ghinion şi ca detectiv particular. Cîte nu ne povestea la cantină despre necazurile lui. Avea misiunea, de pildă, să urmărească dacă nevasta vreunui client nu se aduna cu altul şi dacă se aduna, cu cine se aduna, unde şi cum se aduna. Sau invers. Cîte o femeie geloasă voia să ştie cu cine umblă bărbatul ei, ca să poată face acasă şi mai mare tărăboi. Stendler era un om învăţat, vorbea numai în cuvinte alese despre încălcarea fidelităţii conjugale şi aproape că-i dădeau lacrimile cînd ne povestea cum fiecare client voia ca soţul sau soţia să fie surprinşi în flagrant delict. Altul poate că s-ar bucura dacă ar da peste o pereche în flagrant delict şi ar holba ochii, dar domnul ăsta Stendler, după cum zicea, se pierdea cu firea. Ba spunea chiar că nici nu-i venea să se uite la asemenea spurcăciuni. Nouă însă ne lăsa gura apă, aşa cum lasă bale cîinele cînd adulmecă mirosul de şuncă fiartă, ori de cîte ori dumnealui ne povestea despre feluritele poziţii în care găsea perechile. De fiecare dată cînd eram consemnaţi în cazarmă, ne povestea amănunţit: „Uitaţi-vă, zicea el, aşa am văzut-o pe doamna cutare cu domnul cutare...” Pînă şi adresele ni le spunea. Şi era, sărmanul, aşa de trist. „Cîte palme n-am căpătat, zicea, şi dintr-o parte şi din cealaltă; dar mai mult mă durea că pe deasupra primeam şi bacşiş. De un bacşiş din astea n-am să uit pînă la moarte. El gol, ea goală; la hotel; şi, închipuiţi-vă, idioţii, nu încuie uşa! Nu încăpuseră pe divan amîndoi, fiindcă erau graşi, aşa că preacurveau pe covor, ca pisicile. Covorul era gros, plin de praf şi de mucuri de ţigară. Cînd am intrat, au sărit amîndoi ca fripţi: dumnealui s-a proptit în faţa mea, acoperindu-şi ruşinea cu o mînă pe care o ţinea ca pe o frunză de smochin; dumneaei s-a întors cu spatele la mine; pe piele i se vedea imprimat modelul covorului, ca nişte zăbrele, iar pe şira spinării i se lipise un muc de ţigară. «Scuzaţi, vă rog, domnule Zemek, eu sînt detectivul particular Stendler, de la casa Chodounsky şi am avut misiunea oficială să vă prind în flagrant delict, pe baza

înştiinţării primite din partea soţiei dumneavoastră. Doamna cu care întreţineţi aici relaţii nepermise este doamna Grotova» De cînd mă ştiu n-am văzut om aşa de calm. «Daţi-mi voie, mi-a răspuns cu un aer foarte firesc, să mă îmbrac. De vină e numai soţia mea, care cu gelozia ei neîntemeiată m-a împins spre asemenea relaţii nepermise; mînată de simple bănuieli îşi jigneşte soţul, urmărindu-l peste tot şi arătîndu-i o neîncredere ruşinoasă. Acum însă ruşinea nu mai poate fi tăinuită... Unde îmi sînt indispensabilii?» mă mai întrebă el, foarte liniştit. «Pe pat», îi răspund eu. Şi în timp ce-şi trăgea indispensabilii, continua să vorbească: «Aşa că dacă ruşinea nu mai poate fi tăinuită, nu-mi rămîne altceva decît divorţul. Dar cu asta ruşinea tot nu poate fi ascunsă. În general, divorţul e o treabă serioasă, continuă el îmbrăcîndu-se. Cel mai bine e atunci cînd, înarmîndu-se cu răbdare, soţia nu dă ocazia de scandal public. În ceea ce vă priveşte, faceţi ce vreţi; eu vă las aici singur cu doamna.» Între timp, doamna Grotova se băgase în pat; domnul Zemek mi-a strîns mîna şi a plecat.” Nu-mi mai aduc bine aminte ce ne-a mai povestit pe urmă domnul Stendler, fapt e că dumnealui a avut cu doamna, în pat, o discuţie foarte spirituală; i-a spus ca de fapt căsătoria nu a fost instituită spre a duce pe fiecare de-a dreptul la fericire, că datoria fiecăruia în căsătorie este să-şi potolească poftele şi să-şi purifice trupul. „În timp ce discutam aşa, ne-a spus domnul Stendler, am început pe nesimţite să mă dezbrac şi cînd eram gata despuiat, zăpăcit de tot şi sălbatic cum e cerbul în poiană, deodată intră în odaie bunul meu prieten Stach, şi el detectiv particular la firma Stern, concurenta noastră, la care se adresase domnul Grot, în chestiunea legăturii amoroase a soţiei dumisale. «Aha, care va să zică, domnul Stendler e în flagrant delict cu doamna Grotovo! Felicitările mele!» Atît a apucat să spună domnul Stach. A închis discret uşa şi a plecat. «Acum e totuna, a fost de părere doamna Grotova, nu trebuie să vă grăbiţi cu îmbrăcatul; aveţi loc destul lîngă mine.» «Într-adevăr, stimată doamnă, tocmai la problema locului mă gîndesc», i-am răspuns eu zăpăcit, nemaiştiind ce vorbesc. Atît doar îmi amintesc că i-am spus că neînţelegerile dintre soţi au urmări nefaste asupra educaţiei copiilor.” Ne-a mai povestit pe urmă cît de repede s-a îmbrăcat, cum şi-a luat picioarele la spinare cu gîndul să-i spună totul şefului, domnului Chodounsky; dar că mai întîi s-a dus să prindă niţel curaj şi cînd a ajuns, a ajuns ca ciupercile după ploaie. Între timp fusese pe acolo domnul Stach, care, primind dispoziţiile de la domnul Stern, şeful lui, să lovească în domnul Chodounsky, îi spusese acestuia ce fel de subaltern are în biroul lui de detectivi particulari. La rîndul său, domnul Chodounsky n-a găsit altceva mai bun de făcut decît să trimită repede după soţia domnului Stendler, ca să se răfuiască ea cu el şi să-l înveţe minte ce înseamnă să fie trimis undeva în misiune oficială şi dumnealui să fie găsit în flagrant delict de concurenţă. „De atunci, ne-a spus domnul Stendler, fiindcă veni vorba, am capul şi mai lunguieţ...”

— Ei, jucăm pe cinci sau pe zece? Şi reluară jocul.

Trenul opri în gara Moson. Era seară şi nimeni n-avea voie să coboare din vagoane.

Cînd trenul se puse din nou în mişcare, dintr-un vagon răsună un glas puternic ce voia să acopere parcă duduitul roţilor. În atmosfera duioasă a înserării, un ostaş din munţii Kasper intona cu zbierete înfricoşătoare un imn de laudă nopţii liniştite care se apropia de pusta ungară:

Gute Nacht! Gute Nacht!
Allen Muden sei's gebracht.
Neigt der Tag stille zur Ende,
ruhen alle fleiss'gen Hande,
bis der Morgen ist erwacht.
Gute Nacht! Gute Nach ![202]

— *Halt Maul, du Elender!*[203] îl întrerupse cineva pe sentimentalul cîntăreţ, care amuţi.

După care fu smuls de la fereastră.

Vrednicele mîini nu se odihniră însă pînă în zori. La fel ca pretutindeni în tren, la lumina slabă a lumînărilor, şi aci, la lumina unei lămpiţe cu gaz, atîrnată în perete, se juca jocker şi, ori de cîte ori intra mesa cîte unul cînd se dădeau cărţile, Švejk declara că acesta este cel mai cinstit dintre jocuri, deoarece fiecare poate să schimbe cîte cărţi pofteşte.

— La jocker, susţinea Švejk, trebuie să ridici numai asul şi şeptarul, pe urmă poţi să renunţi. Nu mai eşti obligat să iei alte cărţi. Dacă vrei s-o faci, o faci pe riscul tău.

— Hai să tragem o duşcă, propuse Vanek, în aprobarea tuturor.

— Şapte roşu, anunţă Švejk, tăind cartea. Cîte un bănuţ fiecare şi cîte patru cărţi. Faceţi jocul, să ne alegem cu ceva.

Şi pe feţele tuturora se citea atîta mulţumire, de parcă nici n-ar fi fost vorba de război, iar ei s-ar fi aflat nu într-un tren care-i ducea pe front, spre mari bătălii şi masacre sîngeroase, ci undeva într-o cafenea din Praga, la masa de joc.

— Nu mi-aş fi închipuit, observă Švejk după încheierea unei partide, că jucînd la întîmplare şi schimbînd toate cărţile o să-mi pice asul. Credeaţi că mă daţi gata cu riga? Ehei, cu asul meu fac harcea-parcea orice rege.

Şi în timp ce în vagon regele era tăiat cu asul, departe pe front, regii se tăiau între ei cu ajutorul supuşilor.

În vagonul comandamentului, unde se aflau ofiţerii batalionului de marş, domnea de la începutul călătoriei o tăcere ciudată. Cei mai mulţi ofiţeri erau cufundaţi în lectura unei cărţulii legate în pînză şi avînd titlul: *Die Sunden der*

---

202 Noapte bună! Noapte bună!
Pe la case se adună
Lin se apropie ziua de asfinţit,
Mîinile vrednice truda au sfîrşit.
Pînă zorii se răzbună,
Nopate bună! Nopate bună! (germ.)

203 Tacă-ţi fleanca, nefericitule ! (germ.)

Vater[204] roman de Ludwig Ganghofer, cu toţii ţineau deschisă cartea la pagina 161. Căpitanul Sagner, comandantul batalionului, stătea în picioare lîngă fereastră şi avea în mînă aceeaşi cărticică, deschisă tot la pagina 161.

Privea peisajul şi se gîndea cum să expună cît mai pe înţeles, ce anume trebuiau să facă ofiţerii cu această carte. De altfel acesta era un lucru strict secret.

Între timp, ofiţerii îşi spuneau în gînd că colonelul Schroder înnebunise de-a binelea.

E drept, cam într-o ureche era el de mai multă vreme; dar nimeni nu se aştepta ca scrînteala să izbucnească deodată. Înainte de plecarea trenului îi chemase la ultimul *besprechung.* Cu acest prilej le adusese la cunoştinţă că urmau să capete cu toţii cîte un exemplar din cartea *Die Sunden der Vater* de Ludwig Ganghofer şi că volumele fuseseră trimise la cancelaria batalionului.

— Domnilor, le spusese colonelul, cu un aer foarte misterios, să nu uitaţi niciodată de pagina 161!

Dar cu toată lectura atentă a acestei pagini, ofiţerii nu reuşiră să tragă nici o concluzie. Era vorba de o oarecare Marta, care se apropia de o masă de scris, scotea din sertar textul unui rol dintr-o piesă şi filozofa cu glas tare cum că publicul trebuie să participe la durerea eroului. Pe urmă, tot la aceeaşi pagină, apărea un oarecare Albert, care încerca mereu să fie spiritual, glumeţ... Toate acestea, rupte de acţiunea necunoscută care preceda, păreau atît de lipsite de sens încît, de furie, locotenentul Lukáš îşi sfărîmă între dinţi ţigaretul.

— A înnebunit boşorogul, îşi ziceau cu toţii. S-a isprăvit cu el. Acum e sigur că are să fie transferat la Ministerul de Război.

Căpitanul Sagner se întoarse de la fereastră, după ce se gîndise bine la ce voia să spună. Nu avea prea mult talent pedagogic, din care pricină îi şi trebuise atîta vreme ca să-şi alcătuiască în minte planul expunerii despre însemnătatea paginii una sută şaizeci şi una.

Înainte de a-şi începe expunerea, li se adresă cu *„Meine Herren”,* cum făcea şi bătrînul colonel, deşi de obicei, şi chiar înainte de îmbarcarea în tren, le spusese *„Kameraden”.*

— Aşadar, *„meine Herren”,* repetă el şi începu să le spună că înainte cu o seară primise din partea colonelului instrucţiuni referitoare la pagina 161 din *Sunden der Vater* de Ludwig Ganghofer.

— *Also, meine Herren,* continuă el cu glas solemn, informaţiuni strict confidenţiale, în legătură cu noul sistem de cifrare a telegramelor pe front.

Cadetul Biegler scoase carnetul de note şi creionul şi declară cu un zel neobişnuit:

— Sînt gata, domnule căpitan.

Se uitară cu toţii la acest imbecil, al cărui zel, cunoscut încă de la şcoala de gradaţi, se învecina cu tîmpenia. Intrase voluntar în armată şi, cu cel dintîi prilej, după ce se pusese la curent cu originea elevilor, povestise comandantului şcolii de

---

[204] Păcatele părinţilor (germ.).

gradaţi cum că strămoşii lui se iscăleau de fapt Biegler von Leuthold şi că aveau pe blazon o aripă de cocostîrc cu coadă de peşte.

De atunci — elevii îl porecliseră, după blazonul lui, şi „Aripa de cocostîrc cu coadă de peşte” — începuse să fie crunt persecutat, devenind brusc antipatic, deoarece palavrele lui nu prea se potriveau cu negoţul cinstit cu piei de iepuri al tatălui său; acest romantic entuziast îşi dădea silinţa să înghită toată ştiinţa militară, se remarca prin sîrguinţă şi prin cunoaşterea nu numai a tot ce-l obliga programul de învăţămînt, dar şi prin aceea că-şi împuia capul, clin proprie iniţiativă, cu studierea pătimaşă a lucrărilor de strategie şi istoria războaielor, despre care îi plăcea să vorbească, şi nu renunţa pînă cînd nu era doborît şi nimicit. În cercurile ofiţereşti se socotea cel puţin egal ca valoare cu gradele superioare.

— *Sie, Kadett,* i se adresă căpitanul Sagner, cît timp nu-ţi dau voie să vorbeşti, te rog să taci, fiindcă nimeni nu te-a întrebat nimic. De altfel, n-am ce spune, eşti un militar grozav de deştept. Eu îţi aduc la cunoştinţă informaţii strict secrete şi dumneata găseşti cu cale să le notezi în carnetul de însemnări. Dacă pierzi carnetul, consiliul de război te mănîncă.

Dar cadetul Biegler mai avea şi prostul obicei de a căuta să convingă pe oricine, prin tot felul de scuze, că e bine intenţionat.

— Cu respect vă raportez, domnule căpitan, răspunse el, că în cazul unei eventuale pierderi a carneţelului nimeni n-ar desluşi ce-am scris, deoarece stenografiez, şi nimeni n-ar putea înţelege prescurtările mele. Folosesc stenografia engleză.

Cu toţii îi aruncară nişte căutături dispreţuitoare; căpitanul Sagner dădu din mînă plictisit şi-şi continuă expunerea.

— Am amintit, aşadar, de noua metodă de cifrare a telegramelor pe front; dacă cumva nu sînteţi lămuriţi pentru ce anume v-a fost recomandat din romanul lui Ludwig Ganghofer *Die Sunden der Vater* tocmai pagina 161, atunci aflaţi, domnilor, că aici se află cheia pentru noua metodă de descifrare care intră în vigoare pe baza noii decizii a comandamentului corpului de armată, pe lîngă care sîntem ataşaţi. După cum ştiţi, pe front există mai multe metode de descifrare a comunicărilor importante. Cea mai nouă, pe care o folosim noi, este metoda prin completare. O dată cu intrarea în vigoare a acestei metode, se anulează din oficiu cifrurile şi instrucţiunile privitoare la descifrarea lor, primite săptămîna trecută de la comandamentul regimentului.

— *Erzherzog-Albrecht-System,* bolborosi pentru sine zelosul cadet Biegler. 8922—R, preluat din metoda lui Gronfeld.

— Noul sistem este foarte simplu, răsună în tot vagonul glasul căpitanului. Am primit personal de la domnul colonel volumul doi şi informaţiile corespunzătoare.

— Dacă, de pildă, am avea de primit ordinul: *„Auf Kote 228, Maschinengewehrfeuer links richten”,* ni se va trimite, domnilor, următorul mesaj cifrat: *„Sache - mit - uns - wir - auf - sehen - in - die - versprachen- die- Martha - wir - den - wir - Dank - wohl - Regiekollegium - Ende - wir versprachen - wir - gebessert - versprechen - wirklich denke - Idee - ganz - herrscht - Stimme - letzten”.* Aşadar,

foarte simplu, fără nici o complicaţie inutilă. De la comandament, prin telefon la batalion; de la batalion, tot prin telefon, la companie. Imediat ce primeşte acest mesaj, comandantul îl descifrează în modul următor: ia volumul *Die Sunden der Vater,* deschide la pagina 161 şi începe să caute la pagina 160, de sus în jos, cuvîntul *„Sache”.* Poftiţi, domnilor, cuvîntul *„Sache”* apare pentru prima oară la pagina 160 unde este al 52-lea cuvînt ; aşadar se caută în pagina vecină, 161, a 52-a literă, citind de sus. Observaţi că este litera „A”. Cuvîntul următor în mesaj este *„mit”.* La pagina 160, în rîndul al şaptelea, există cuvîntul care la pagina 161 corespunde literei „u”. Apoi urmează în mesaj „uns” ; asta înseamnă, fiţi atenţi, vă rog, al 88-lea cuvînt care corespunde cu a 88-a literă din pagina vecină 161, care este „f”. Am descifrat deci cuvîntul *„auf”.* Şi aşa mai departe pînă cînd descifrăm ordinul: „Asupra cotei 228, dirijaţi focul mitralierelor spre stînga”. După cum vedeţi, domnilor, foarte ingenios, simplu şi imposibil de descifrat fără cheia care este: pagina 161 din cartea lui Ludwig Ganghofer, *Die Sunden der Vater.*

Ofiţerii priveau tăcuţi nefericitele pagini şi păreau vădit contrariaţi. După un moment de linişte, tăcerea fu deodată întreruptă de strigătul deznădăjduit al cadetului Biegler:

— Herr Hauptman, ich melde gehorsam: Jesus Maria! Es stimmt nicht ![205]

Şi, într-adevăr, lucrurile erau foarte misterioase. Oricît s-ar fi trudit, nimeni în afară de căpitanul Sagner nu găsea la pagina 160 cuvintele şi literele cu care începea cheia la pagina 161.

— *Meine Herren,* bîigui căpitanul Sagner, după ce se convinse că strigătul desperat al cadetului Biegler exprima un adevăr incontestabil. Ce s-a întîmplat? În exemplarul meu din *Die Sunden der Vater* al lui Ganghofer există şi în ale dumneavoastră nu există ?

— Îmi daţi voie, domnule căpitan? se auzi din nou glasul cadetului Biegler; îmi permit să atrag atenţia că romanul lui Ludwig Ganghofer are două volume. Binevoiţi să vă uitaţi pe copertă: *„Roman in zwei, Banden”...* Noi avem volumul I şi dumneavoastră aveţi volumul II, continuă metodicul cadet Biegler; de aceea e limpede ca lumina zilei că paginile 160 şi 161 de la noi nu pot să corespundă cu paginile 160 şi 161 de la dumneavoastră. La noi e cu totul altceva. Primul cuvînt al mesajului descifrat, trebuie să fie la dumneavoastră *„Auf”,* iar nouă ne-a ieşit: *„Heu*!”

Ceea ce îi făcu pe toţi să-şi spună că Biegler nu era în definitiv chiar aşa de tîmpit.

— Eu am primit volumul II de la statul-major al brigăzii, spuse căpitanul Sagner. Trebuie să fie o eroare la mijloc. Domnul colonel a comandat pentru dumneavoastră volumul I. După toate aparenţele, continuă el, ca şi cum lucrurile ar fi fost clare şi sigure şi el le-ar fi cunoscut mai de mult, înainte chiar de a fi ţinut expunerea despre metoda foarte simplă de descifrare, lucrurile s-au încurcat la

---

205 Domnule căpitan, cu respect vă raportez, Doamne Isuse şi Maică Precistă! Nu se potriveşte de loc! (germ.).

statul-major al brigăzii. Au uitat să comunice la regiment că e vorba de volumul II, asta-i tot.

În acest timp, cadetul Biegler îi privea pe toţi cu un aer de triumf, iar locotenentul Dub îi şoptea locotenentului-major Lukáš că „Aripa de cocostîrc cu coadă de peşte” i-a dat peste nas cum se cuvine căpitanului Sagner.

— Un caz foarte ciudat, domnilor, reluă căpitanul Sagner, dorind să reia discuţia, deoarece tăcerea care se aşternuse era cam penibilă. Cei de la cancelaria brigăzii sînt nişte imbecili.

— Îmi permit să observ, se auzi din nou glasul neobositului cadet Biegler, care voia să-şi mai etaleze o dată cunoştinţele, că astfel de chestiuni, cu caracter secret, strict secret, nu ar trebui să plece de la divizie prin cancelaria brigăzii. O chestiune care priveşte cele mai confidenţiale probleme ale corpului de armată ar putea fi transmisă, printr-o circulară strict confidenţială, numai comandanţilor de divizii, brigăzi sau regimente. Cunosc un sistem de cifru care a fost folosit în războaiele pentru cucerirea Sardiniei şi Savoiei, în campania anglo-franceză din Crimeea şi Sevastopol, în timpul răscoalei boxerilor din China şi în ultimul război ruso-japonez. Acest sistem a fost dus mai departe...

— Puţin ne pasă nouă de toate astea, cadet Biegler, îi curmă vorba cu un ton dispreţuitor şi dezgustat căpitanul Sagner. Un lucru e sigur: sistemul, despre care v-am vorbit eu, este nu numai unul dintre cele mai bune, dar putem spune chiar că este imbatabil. Toate serviciile de contraspionaj ale duşmanilor noştri se vor dovedi neputincioase. Chiar dacă şi-ar pune gheaţă la cap, tot n-ar putea desluşi mesajele noastre cifrate. E un sistem cu totul nou. Aceste cifruri n-au precedent.

Zelosul cadet Biegler tuşi cu subînţeles.

— Îmi îngădui, domnule căpitan, să vă atrag atenţia asupra cărţii lui Kerickhoff, despre codurile cifrate militare. Oricine îşi poate comanda cartea la Editura Dicţionarului Ştiinţific-Militar. Acolo, domnule căpitan, puteţi găsi descrisă foarte bine metoda despre care ne-aţi vorbit. Inventatorul ei este colonelul Kircher, care a slujit pe vremea lui Napoleon I în armata saxonă. *Metoda cuvintelor cifrate* de Kircher, domnule căpitan. Fiecare cuvînt din mesaj este explicat în pagina vecină, cu ajutorul cheii. Această metodă a fost perfecţionată de locotenentul-major Fleissner în cartea *Handbuch der militarischen Kryptographie,* pe care oricine şi-o poate procura de la Editura Academiei Militare din Wiener-Neustadt. Poftiţi, domnule căpitan.

Cadetul Biegler cotrobăi puţin în servietă, scoase cartea despre care amintise şi continuă:

— Fleissner dă acelaşi exemplu, fiţi, vă rog, amabili şi vă convingeţi cu toţii. Acelaşi exemplu pe care l-am auzit.

Mesajul: „Auf Kote 228 Maschinengewehrfeuer links richten”.

Cheie: „Ludwig Ganghofer, Die Sunden der Vater. Zweiter Band.”

Şi citiţi, vă rog, mai departe. Cifrul: *„Sache - mit - un*s *das - wir - auf - seben - in - die - versprachen - die - Martha...”* şi aşa mai departe. Exact ce-am auzit acum o clipă.

Unei dovezi atît de zdrobitoare nu i se mai putea aduce nici un fel de contraargument. Mucosul de „Aripă de cocostîrc cu coadă de peşte” avea dreptate.

Vreun domn general de la statul-major al armatei îşi uşurase, probabil, misiunea. Descoperise, se vede, cartea lui Heissner despre codurile cifrate militare şi de aici tot pocinogul.

În tot acest timp se putea vedea că locotenentul-major Lukáš e pradă unui mare zbucium sufletesc. Îşi muşcă buzele, voi să zică ceva, dar pînă la urmă se răzgîndi şi spuse cu totul altceva decît avusese de gînd.

— Nu trebuie să facem din asta chiar aşa o tragedie, observă el încurcat. Cît am stat în cantonament la Bruck, pe Litava, s-au schimbat mai multe sisteme de descifrare a mesajelor. Pînă să ajungem pe front, se vor găsi, puteţi să fiţi siguri de asta, alte sisteme noi, dar, după părerea mea, pe cîmpul de luptă nu-i vreme pentru dezlegarea unor asemenea criptograme. Pînă să descifrezi mesajul, ia de unde nu-i compania, batalionul, chiar brigada. Fleacurile astea n-au nici un folos practic!

Căpitanul Sagner încuviinţă din cap cu vădită nemulţumire.

— În practică, spuse el, cel puţin din propria mea experienţă de pe frontul sîrbesc, vă pot confirma că nimeni n-a avut vreme să descifreze mesaje. Nu vreau să spun că cifrul n-ar avea însemnătate în cazul unei perioade de şedere mai îndelungată în tranşee, cînd ne-am îngropat în pămînt şi trebuie să aşteptăm. Dar că sistemele se schimbă e iarăşi adevărat.

Căpitanul Sagner bătea în retragere pe toată linia.

— O mare parte din vină pentru faptul că statele-majore folosesc astăzi în tot mai mică măsură mesajele cifrate pe front o poartă telefoanele de campanie, care nu sînt precise şi nu reproduc limpede fiecare silabă în parte, mai ales în timpul tirului de artilerie. Nu se aude nimic şi din cauza asta se creează un haos.

O clipă amuţi.

— Zăpăceala, domnilor, este tot ce poate fi mai rău pe front, adăugă apoi, cu un aer profetic şi iar tăcu.

— Dintr-o clipă în alta, *meine Herren,* reluă după un răstimp, privind pe fereastră, ajungem la Raab. Trupa primeşte cîte o sută cincizeci de grame de salam unguresc de cap şi jumătate de oră repaus!

Se uită pe itinerar:

— La orele 4,12 plecarea. La 3,58 toată lumea în vagoane. Aşadar, se coboară pe companii. Mai întîi a unsprezecea, şi aşa mai departe. *Zugsweise, Direktion Verpflegsmagazin nr. 6* [206]*.* De serviciu în timpul distribuirii, cadet Biegler!

Se uitară cu toţii la cadetul Biegler cu o privire din care se citea: „Ehei, puştiule, nu te vedem bine: militărie ţi-a trebuit!”

Dar zelosul cadet Biegler scoase numaidecît din servietă o coală de hîrtie şi rigla şi începu să linieze. Împărţi coala pe companii de marş şi ceru fiecărui comandant în parte să-i comunice efectivul companiilor respective. Nici unul nu cunoştea însă situaţia pe dinafară şi nu izbuti să dea cadetului Biegler decît nişte cifre destul de vagi, după datele aproximative din carnetele lor de însemnări.

---

206 Pe companii, spre magazia de aprovizionare nr. 6 (germ.).

În desperare de cauză, căpitanul Sagner începuse să răsfoiască între timp *Păcatele părinţilor* şi, în clipa cînd trenul se opri în gara Raab, închise cartea cu zgomot şi făcu remarca:

— Nu scrie rău Ludwig Ganghofer ăsta! Locotenentul-major Lukáš o zbughi cel dintîi din vagonul comandamentului şi se îndreptă grăbit spre vagonul în care se afla Švejk.

*

Švejk şi ceilalţi încetaseră de mult jocul, iar Baloun, ordonanţa locotenentului Lukáš, suferea din nou atît de crunt de foame, încît începuse să uite de disciplina militară şi să spună că ştie el prea bine cu ce se îndoapă domnii ofiţeri. E mai rău ca pe vremea robotei, zicea. Înainte vreme, în militărie nu era aşa. După cum ştia de la bunicu-său, în războiul din şaizeci şi şase ofiţerii au împărţit cu ostaşii găina şi pîinea. Văicărelile şi blestemele lui nu mai conteniră, pînă cînd, în cele din urmă, Švejk găsi cu cale să laude situaţia din armată, în războiul actual:

— Ei, da tînăr mai trebuie să fie bunicul tău, observă el foarte prietenos, cînd intrară în Raab. Aşa de tînăr, că nu poate să-şi aducă aminte decît de războiul din '66. Da, cunosc eu pe unu, Ronovsky, avea un bunic care a fost în Italia încă pe timpul robotei, a făcut acolo doisprezece ani de militărie şi s-a întors acasă caporal. Nu avea unde munci şi bunicul de care vă spun l-a luat pe taică-său să muncească la el. Într-un rînd s-au dus la clacă să încarce buşteni şi un buştean — după cum povestea bunicul, care făcea slujbă la taică-său — era aşa de greu că nu puteau nici măcar să-1 mişte din loc... cînd a văzut şi a văzut şi-a zis: „Să-l lăsăm dracului aici, doar n-o să ne rupem şalele de dragul lui”. Pădurarul, care era pe aproape şi a auzit, a început să zbiere la ei şi să-i ameninţe cu băţul, ca musai să încarce buşteanul. Bunicul lui Ronovsky i-a răspuns doar atît: „Ascultă mă, mardeiaşule, eu sînt om cu milităria făcută...” Şi ce să vezi: peste o săptămînă a căpătat ordin de chemare şi a trebuit să plece din nou în Italia, unde a mai stat zece ani şi de unde scria mereu acasă că la înapoiere are să-l pocnească pe pădurar cu securea în cap. Ghinionul lui că, între timp, pădurarul a murit.

În uşa vagonului se ivi locotenentul-major Lukáš:

— Ia vino încoa', Švejk, spuse el, lasă balivernele dumitale şi vino să mă lămureşti într-o chestiune.

— La ordin, să trăiţi, domnule *oberlaitnant!*

Locotenentul-major Lukáš îl trase pe Švejk într-o parte şi privirile cu care-l săgeta erau foarte bănuitoare.

În timpul expunerii căpitanului Sagner, care se terminase cu binecunoscutul fiasco, locotenentul-major Lukáš ajunsese la anumite concluzii de detectiv, care nu-i dăduseră de altfel prea mult de furcă, deoarece, cu o zi înainte de plecare, Švejk îi raportase: „Domnule *oberlaitnant,* la batalion sînt nişte cărţi pentru domnii *laitnanţi.* Le-am adus de la *regimentskanzlei.”*

De aceea, cînd trecură peste linia a doua şi ajunseră în spatele unei locomotive neîncălzite, care aştepta de o săptămînă un tren cu muniţii, locotenentul-major Lukáš îl întrebă direct, fără ocolişuri:

— Ascultă, Švejkule, cum a fost cu cărţile?

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant,* că e o poveste cam lungă, şi dumneavoastră binevoiţi întotdeauna să vă pierdeţi răbdarea cînd vi le spun toate cu de-amănuntul. Ca atunci, de pildă, cînd aţi vrut să-mi daţi o palmă, pentru că aţi rupt hîrtia în care era vorba de împrumutul de război, şi eu v-am spus că am citit o dată într-o carte că înainte vreme, în timp de război, oamenii trebuiau să plătească impozit pe ferestre: cîte douăzeci de bănuţi de fiecare fereastră; şi pe gîşte...

— Apoi aşa, Švejkule, nu mai isprăvim niciodată, i-o reteză locotenentul-major continuînd interogatoriul şi fiind foarte atent să nu scape o vorbă despre lucrurile strict confidenţiale pe care le auzise, pentru ca nătărăul de Švejk să nu-i facă iar vreo boroboaţă. Îl cunoşti pe Ganghofer?

— Ce meserie are? întrebă Švejk plin de interes.

— E un scriitor german, tîmpitule, răspunse locotenentul-major Lukáš.

— Vă jur pe legea mea, domnule *oberlaitnant*, spuse Švejk cu o expresie de martir, că nu cunosc nici un scriitor german, personal. Personal n-am cunoscut decît o singură dată un scriitor ceh; îi zicea Ladislav Hajek şi era din Domazlice. Era redactor la *Lumea animalelor* şi i-am vîndut odată o spurcăciune de cotarlă, pe care i-am dat-o drept rasă pură. Era un om tare vesel şi cumsecade. Venea mereu la o cîrciumă unde-mi citea poveşti triste, de care ne tăvăleam de rîs; numai el plîngea şi ne cinstea pe urmă pe toţi, şi noi trebuia să cîntăm: „Pridvorul din Domazlice, e frumos-frumos vopsit ; cel care-l vopsi — se zice — multe fete a iubit... Din păcate nu mai este, l-a-nghiţit de mult pămîntul.”

— Unde te trezeşti, Švejkule, la teatru? Zbieri ca un cîntăreţ de operă, îl întrerupse speriat locotenentul-major Lukáš, în timp ce Švejk intona ultimele cuvinte: „Din păcate nu mai este, l-a-nghiţit de mult pămîntul”. Nu asta te-am întrebat. Am vrut numai să ştiu dacă ai băgat de seamă că erau de Ganghofer cărţile despre care mi-ai amintit. Şi acu răspunde-mi, ce s-a întîmplat cu ele, ai înţeles? izbucni furios locotenentul-major.

— Ca care? Cu alea pe care le-am adus la batalion de la *regimentskanzlei?* întrebă Švejk. Să trăiţi, domnule *oberlaitnant,* chiar de ăla erau scrise de care m-aţi întrebat dacă-l cunosc. Ştiţi, am primit atunci o telefonogramă, direct de la *regimentskanzlei.* Voiau de fapt să trimită cărţile la *batalionskanzlei,* dar acolo nu era nimeni, nici măcar *dienstfuhrenderul*[207], se vede că erau cu toţii la cantină, fiindcă se pleca pe front şi nimeni nu putea să ştie dacă are să mai aibă vreodată prilejul să meargă la cantină. Şi aşa cum vă spuneam, domnule *oberlaitnant,* dumnealor şedeau acolo, şedeau şi beau şi telefonul zbîrnîia pe la toate companiile şi nimeni nu răspundea nicăieri! Dat fiind că dumneavoastră mi-aţi ordonat să rămîn de planton la telefon, pînă o să fie repartizat pentru treaba asta telefonistul Chodounsky, am rămas acolo şi am aşteptat pînă mi-a venit şi mie rîndul. Cei de la

207 Caporalul de serviciu (germ.).

regimentkanzlei înjurau că nu răspunde nimeni la telefon şi că ei au de transmis o telefonogramă în care se spune că *marşbatalionskanzlei* trebuie să ridice de la *regimentskanzlei* nişte cărţi pentru domnii ofiţeri de la *marşbatalion.* Şi cum ştiu, domnule *oberlaitnant,* că în armată trebuie să se lucreze repede, am telefonat numaidecît la re*gimentskanzlei* că mă duc personal să ridic cărţile, ca să le duc la *batalionskanzlei.* Acolo, mi-au dat o raniţă mare, pe care cu chiu cu vai am cărat-o pînă la noi, la *kompaniekanzlei,* unde m-am uitat şi eu prin cărţi. Şi să vedeţi ce mi-am zis. *Regimentsfeldwebelul* de la *regimentkanzlei* mi-a spus că cei de la batalion ştiu din telefonogramă ce au de făcut cu cărţile şi care volum anume trebuia ales. Ştiţi, cărţile erau în două volume. Primul volum separat, al doilea separat. De cînd mă ştiu n-am rîs cu atîta poftă, că doar în viaţa mea am citit destule cărţi, dar niciodată n-am început să citesc ceva de la volumul doi. Şi dumnealui îmi şi repeta: „Uite, zicea, aici ai volumul întîi, aici volumul doi. Ştiu ei, domnii ofiţeri, care din ele trebuie să-l citească.” Mi-am zis în gînd că s-au îmbătat cu toţii, pentru că eu ştiu una şi bună: că atunci cînd ai de citit o carte, un roman ca acela pe care l-am adus, *Sunden der Vater,* că ştiu şi eu nemţeşte, apoi trebuie să începi cu primul volum, că doar nu sîntem ovrei ca să citim de-a-ndoaselea. De aceea v-am şi întrebat pe dumneavoastră, domnule *oberlaitnant*, la telefon, atunci cînd v-aţi întors de la cazinou şi v-am raportat despre cărţile acelea, dacă nu cumva, în armată, s-a schimbat socoteala şi cărţile se citesc în altă ordine, mai întîi volumul doi, şi pe urmă volumul întîi. Şi dumneavoastră mi-aţi spus că trebuie să fiu beat ca un porc, dacă nu ştiu nici măcar că la rugăciune se spune întîi „Tatăl nostru” şi pe urmă „amin”. Ce s-a întîmplat, nu vă simţiţi bine, domnule *oberlaitnant?* întrebă Švejk mirat, văzînd că locotenentul Lukáš se face alb ca varul şi se sprijină pe tamponul locomotivei.

Obrazul palid al locotenentului nu trăda nici urmă de răutate. Era mai degrabă expresia unei mari deznădejdi.

— Spune... spune mai departe, Švejkule... acum e totuna, mi-e bine...

— Şi cum vă spuneam, răsună dulce glasul lui Švejk, în spatele locomotivei părăsite, eu eram de aceeaşi părere. Într-o zi am cumpărat o carte de aventuri despre banditul Rozsa Savan din pădurea Bakony, din care tot aşa lipsea prima parte, pe care a trebuit s-o ghicesc şi pot să vă spun că nici într-o carte cu bandiţi nu te poţi descurca fără volumul întîi. Aşa că am înţeles repede că nu se poate ca domnii ofiţeri să înceapă a citi volumul doi şi pe urmă volumul unu, şi m-am gîndit că m-aş face de rîs dacă aş comunica la *regimentskanzlei* că ştiu ei, domnii ofiţeri, *care volum* trebuie să citească. De altfel, domnule *oberlaitnant,* toată povestea asta cu cărţile mi s-a părut cam deocheată şi încurcată. Eu unu ştiam că, în general, domnii ofiţeri nu prea citesc şi mai cu seamă în timp de război cînd e...

— Tîmpeniile astea păstrează-le pentru dumneata, Švejkule, oftă locotenentul-major Lukáš.

— De altfel, domnule *oberlaitnant,* dumneavoastră ştiţi că eu v-am întrebat numaidecît, la telefon, dacă doriţi amîndouă volumele deodată şi dumneavoastră mi-aţi răspuns, ca şi acum, să păstrez tîmpeniile astea pentru mine, că doar n-o să

ne apucăm să mai cărăm şi cărţi după noi. Atunci, mi-am zis că dacă asta e părerea dumneavoastră, cu siguranţă că şi ceilalţi domni ofiţeri socotesc la fel. L-am întrebat, ca să fiu mai sigur, şi pe Vanek al nostru, că ştiu că are destulă experienţă de front şi el mi-a spus că la început domnii ofiţeri credeau că războiul e o jucărie şi şi-au luat cu dînşii pe front toată biblioteca, cum se obişnuieşte în vilegiatură. Unii au căpătat chiar în dar, de la doamnele arhiducese, operele complete ale multor poeţi, aşa că ţucălarii se cocoşau sub povara lor şi blestemau ziua cînd s-au născut. Dar Vanek mi-a spus că, de fapt, cărţile n-au fost de nici un folos pentru fumători, deoarece hîrtia, deşi era foarte frumoasă, era prea groasă, aşa că la privată omul îşi nenorocea, să-mi fie cu iertare, tot curul cu acele poezii. De citit n-aveau vreme, fiindcă trebuiau să fugă, mereu, aşa că le azvîrleau cît colo: pe urmă s-a şi împămîntenit obiceiul ca, de îndată ce se auzea un bombardament, ţucălarul să se descotorosească urgent de toate cărţile distractive. Aşa că, după toate astea, am vrut să aflu şi părerea dumneavoastră, domnule *oberlaitnant,* şi cînd v-am întrebat la telefon ce să fac cu cărţile, dumneavoastră mi-aţi răspuns că mie cînd îmi intră ceva în căpăţînă, nu mă las pînă nu mă aleg cu una peste bot. Văzînd, care va să zică, cum stau lucrurile, domnule *oberlaitnant,* am dus la *batalionskanzlei numai primul volum* din roman, iar volumul al doilea l-am lăsat provizoriu la noi la *kompaniekanzlei.* Eu voiam numai binele, domnule *oberlaitnant:* mi-am zis că după ce domnii ofiţeri vor citi volumul întîi, li se va împărţi şi volumul al doilea, ca la bibliotecă, dar deodată, pe neaşteptate, a venit ordinul de plecare şi o telefonogramă pe întregul batalion cum că tot ce este de prisos trebuie predat numaidecît la *regimentsmagazin.* Atunci l-am întrebat şi pe domnul Vanek dacă nu socoteşte ca lucru de prisos volumul al doilea din roman şi mi-a spus că, de cînd cu experienţa tristă din Serbia, din Galiţia şi din Ungaria, nici un fel de cărţi distractive nu se mai cară pe front şi că numai cutiile acele de prin oraşe în care se adună ziarele vechi pentru ostaşi sînt de folos, fiindcă în ziare se poate răsuci bine tutunul sau fînul uscat pe care-l fumează ostaşii în tranşee. Volumul întîi din roman a fost împărţit domnilor ofiţeri, la batalion, iar volumul doi l-am dus la magazie.

Şi, după ce tăcu o clipă, continuă:

— Acolo în magazie, domnule *oberlaitnant,* sînt tot felul de lucruri: chiar şi cilindrul cu care s-a încorporat capelmaistru din Budejovice.

— Ascultă, Švejkule, am să-ţi spun ceva, oftă din rărunchi locotenentul-major Lukáš. Dumneata nici nu-ţi dai seama de gravitatea isprăvii dumitale. Mie, unul, mi s-a urît să te mai fac prost. Nici nu există calificative pentru tîmpenia dumitale. Cînd îţi spun „tîmpit”, înseamnă că sînt foarte bun. Ai săvîrşit un lucru îngrozitor, atît de îngrozitor, încît cele mai înfiorătoare crime pe care le-ai săvîrşit, de cînd te cunosc, sînt un fleac, o adevărată floare la ureche pe lîngă această ultimă ispravă... Oh, Švejkule, dacă ai şti ce ai făcut... Dar dumneata n-ai s-o ştii niciodată... Şi dacă cumva ar veni vorba vreodată de cărţile acelea, să nu îndrăzneşti să trăncăneşti că eu ţi-aş fi spus la telefon ca volumul doi să-l... Auzi, dacă se întîmplă vreodată să vie vorba cum a fost cu volumul unu şi cu volumul doi, dumneata te faci că nu auzi. Nu

ştii nimic, n-ai habar de nimic, nu-ţi aminteşti de nimic. Nu cumva să-ţi treacă prin minte să mă vîri în vreo încurcătură, păcăto...

Glasul locotenentului-major Lukáš era stins, ca al unui om bolnav scuturat de friguri. Švejk folosi clipa de tăcere care se aşternuse, pentru a pune o întrebare nevinovată:

— Mă iertaţi, vă rog cu respect, domnule *oberlaitnant,* dar de ce, mă rog, n-am să aflu niciodată de grozăvia pe care am săvîrşit-o? Eu, domnule *oberlaitnant,* numai de aceea am îndrăznit să vă întreb, pentru ca pe viitor să ştiu să mă feresc de astfel de lucruri că, nu-i aşa, se spune că omul din greşeală învaţă, ca turnătorul Adamec, de la fabrica Danek, care din greşeală a băut acid clorhidric...

N-apucă însă să termine, că locotenentul-major Lukáš îi reteză pilda cu aceste cuvinte:

— Nu-ţi explic nimic, nătărăule! Marş la vagon şi spune-i lui Baloun ca pînă om ajunge la Budapesta să-mi aducă la comandament o chiflă şi pateul de ficat din valiză, împachetat în staniol. Pe urmă să-i spui lui Vanek că e un imbecil. De trei ori i-am cerut să-mi dea efectivul exact al trupei şi astăzi, cînd mi-a trebuit, n-am avut la îndemînă decît vechea situaţie, de săptămîna trecută.

— *Zu Befehl, Herr Oberlaitnant*[208]*,* urlă Švejk şi se îndreptă agale spre vagonul lui.

Plimbîndu-se printre şine, locotenentul-major Lukáš îşi spunea: „Ia uite, în loc să-i fi dat cîteva perechi de palme, am stat şi am vorbit cu el, cum aş fi făcut-o cu un vechi prieten”.

Švejk urcă în vagonul lui cu un aer grav. Simţea un respect deosebit faţă de propria-i persoană. Doar nu se întîmplă în fiecare zi să săvîrşeşti o ispravă aşa de înfricoşătoare, încît nici să n-ai voie măcar să afli ce-ai făptuit.

*

— Domnule *rechnungsfeldwebel,* spuse Švejk după ce se aşeză la locul lui, domnul *oberlaitnant* Lukáš pare a fi astăzi într-o dispoziţie grozav de bună. Mi-a spus să vă transmit că sînteţi un imbecil, fiindcă de trei ori v-a cerut pînă acum să-i daţi situaţia adevărată a trupei.

— *Herrgott!* sări ars Vanek. Le arăt eu sergenţilor... Eu sînt vinovat că derbedeii ăştia îşi fac de cap şi nu-mi trimit situaţia exactă a grupelor? De unde să scot eu situaţia, din burtă? N-am ce zice, bine mai merg lucrurile în compania noastră! Aşa ceva nu se poate întîmpla decît la marşcompania a unsprezecea. Am ştiut eu, am fost sigur. Nu m-am îndoit o clipă că la noi trebuie să fie debandadă. Într-o zi lipsesc la bucătărie patru porţii, a doua zi apar trei în plus. Barem dacă nătărăii ne-ar anunţa, să ştiu şi eu cînd intră vreunul în spital. Chiar luna trecută l-am dus pe unu Nikodem la spital şi abia la soldă am aflat că dumnealui a murit la Budejovice, de ftizie galopantă. Dar raţiile lui s-au ridicat în continuare. Am ridicat şi o tunică, dar Dumnezeu mai ştie pe unde o fi... Ca pînă la urmă tot mie să-mi mai

[208] La ordin, domnule locotenent-major (germ.).

facă mustrări domnul *oberlaitnant* că sînt un imbecil cînd, vezi bine, nu-i în stare să puie ordine în compania lui.

Plutonierul contabil Vanek umbla nervos, de colo pînă colo, prin vagon:

— Să fiu eu *kompaniekommandant,* toate ar zbîrnîi! Aş şti ce face fiecare ostaş! Gradaţii ar trebui să-mi înainteze de două ori pe zi efectivul trupei. Dar gradaţii nu fac nici cît o ceapă degerată! Şi cel mai afurisit e sergentul Zyka. Numai glumele şi snoavele-s de capul lui, dar cînd îi atrag atenţia că Kolarik a fost detaşat la aprovizionare, dumnealui îmi raportează a doua zi acelaşi efectiv, ca şi cînd Kolarik ar trîndăvi mai departe la companie, în grupa lui. Şi asta se întîmplă în fiecare zi... da de spus despre mine se spune că sînt un imbecil... Păi, aşa nu-şi poate cîştiga prieteni domnul *oberlaitnant. Rechnungsfeldwebelul* companiei nu-i un fruntaş oarecare, cu care oricine poate să-şi şteargă...

Baloun, care ascultase cu gura căscată, completă în locul lui Vanek frumosul cuvînt pe care acesta nu apucase să-l rostească, încercînd, probabil, pe această cale să intre şi el în vorbă.

— Dumneata să-ţi ţii gura, i-o reteză scurt plutonierul de aţă.

— Ascultă, Baloun, se auzi Švejk. Ţie am a-ţi transmite din partea domnului *oberlaitnant* să-i aduci... cînd om ajunge la Budapesta, o chiflă şi pateul de ficat pe care îl are jos, în valiză, învelit în staniol.

Uriaşul Baloun lăsă să-i atîrne, lipsite de vlagă, mîinile lungi ca de cimpanzeu, îşi plecă grumazul şi rămase aşa, o bucată de vreme.

— Nu-l mai am, îngăimă el cu glasul sugrumat de deznădejde, privind ţintă duşumeaua murdară a vagonului. Nu-l mai am... repeta el, în răstimpuri, eu... eu am crezut... înainte de plecare l-am despachetat... L-am mirosit... să văd dacă nu s-a stricat... L-am gustat, strigă deodată deznădăjduit, şi cu atîta sinceritate, încît toţi înţeleseră ce se întîmplase.

— L-ai înghiţit cu staniol cu tot, se opri în faţa lui plutonierul de administraţie Vanek, încîntat că nu mai trebuie să-şi apere punctul de vedere, după care el n-ar fi singurul imbecil, aşa cum îi trimisese vorbă locotenentul-major, şi că pricina instabilităţii efectivului îşi are rădăcini mai adînci în alţi imbecili; era fericit că discuţia intrase acum pe alt făgaş, învîrtindu-se în jurul veşnic nemîncatului Baloun, în jurul noului şi tragicului eveniment. Vanek avea o poftă grozavă să-i spună lui Baloun cîteva cuvinte usturătoare şi bine ţintite, dar fu împiedicat de bucătarul ocultist Jurajda care lăsînd deoparte cartea lui preferată, traducerea străvechiului tom indian *Pragnâ — Paramitâ,* se întoarse spre nefericitul Baloun, nimicit cu totul sub povara destinului.

— Baloun, ar trebui să veghezi singur asupra dumitale, ca să nu-ţi pierzi încrederea în propria-ţi persoană şi în soartă. N-ar trebui să-ţi însuşeşti ceea ce se cuvine altora. Ori de cîte ori te afli în faţa unei probleme asemănătoare, pe care ai înfulecat-o, pune-ţi întrebarea: „În ce raport se află faţă de mine pateul de ficat?”

Švejk socoti, cu cale să întregească această meditaţie eu un exemplu practic:

— Ţii minte, Baloun, nu de mult chiar tu mi-ai spus că la voi acasă au să taie porcul, au să facă afumături şi că imediat ce-om ajunge la destinaţie şi ai să ştii

numărul poştei militare, ai tăi au să-ţi trimită o şuncă întreagă. Închipuie-ţi acum că cei de la *feldpost* ar trimite şunca la companie; şi că fiecare dintre noi, împreună cu domnul *rechnungsfeldwebel,* am tăia la început cîte o bucăţică, aşa de gustare, şi că ne-ar place şi apoi am tăia altă bucăţică şi pe urmă încă o bucăţică, pînă ce din şunca ta s-ar alege ce s-a ales dintr-un cunoscut de-al meu, Kozel, care era factor poştal. I se măcinau oasele, aşa că mai întîi i-au tăiat piciorul de la fluier, pe urmă de la genunchi, pe urmă coapsa, şi dacă n-ar fi murit la vreme, l-ar fi tăiat tot în bucăţele, cum se întîmplă cînd ascuţi un creion cu mina ruptă. Închipuie-ţi, care va să zică, Baloun, că noi ţi-am înghiţi toată şunca, aşa cum ai înghiţit tu pateul de ficat al domnului *oberlaitnant.*

Uriaşul Baloun îi privea pe toţi, cu o nespusă durere.

— Numai datorită mie, se adresă plutonierul de aţă lui Baloun, ai rămas ordonanţă la domnul *oberlaitnant.* Trebuia să fii transferat la sanitari şi să cari răniţii după *gefecht.* La trecătoarea Dukla, sanitarii noştri s-au dus de trei ori după un *fahnrich* rănit, care se alesese cu un *bauchschuss*[209] lîngă sîrma ghimpată, şi au rămas cu toţii acolo, cu cîte un *kopfschuss*[210]. Abia a patra echipă a reuşit să-l aducă, da, pînă să ajungă cu el la *hilfsplatz*[211]*, fahnrich-ul* s-a curăţat.

Baloun nu se mai putu stăpîni şi izbucni într-un plîns disperat, cu sughiţuri.

— Mă mir că nu ţi-e ruşine, îi spuse Švejk cu dispreţ. Soldat eşti tu?...

— Ce să fac, eu nu-s făcut pentru armată, se tînguia Baloun. Aşa sînt eu, un hămesit, un nemîncat, fiindcă nu duc o viaţă tihnită. Aşa-i tot neamul nostru. Răposatul tata a pus o dată rămăşag într-o circiumă la Protivin că mănîncă la botul calului cincizeci de cîrnaţi şi două pîini mari, şi a cîştigat rămăşagul. O dată, tot la un rămăşag, eu am mîncat patru gîşte şi două crătiţi cu găluşte cu varză. Cînd sînt acasă, după masa de prînz, mi se năzare întotdeauna să mai gust ceva. Intru în cămară, tai o bucată de carne, trimit după un ulcior cu bere şi înghit două chile de carne afumată. Aveam acasă un argat bătrîn, îi zicea Womela; totdeauna îmi spunea să fiu cu băgare de seamă, să nu înfulec atîta şi să nu mă îndop, că el îşi aminteşte că bunicu-său i-a povestit o dată ce-a păţit un nesătul ca mine, cînd a venit războiul şi nu s-au făcut opt ani de zile nici un fel de bucate şi pîinea se cocea din paie şi era sărbătoare mare cînd puteau să amestece în lapte cîteva fărîme de brînză, în lipsă de pîine. Şi bietul gospodar, de care vă spuneam, a murit la o săptămînă după ce a dat foametea, fiindcă pîntecele lui nu era învăţat c-o lipsă ca aceea...

Baloun îşi înălţă privirea deznădăjduită.

— Dar eu cred că Dumnezeu pedepseşte numai, da nu părăseşte omul.

— Dumnezeu a adus flămînzii pe lume şi tot el are grijă de ei, observă Švejk. Legat ai fost o dată, acum ai merita să fii trimis în prima linie; cînd eram eu ordonanţă la domnul *oberlaitnant,* apăi putea să se bizuie pe mine în toate şi nici nu i-ar fi trecut prin minte că i-aş putea ciordi din raţie. De cîte ori se distribuia ceva mai deosebit, dumnealui îmi spunea: „Păstrează asta pentru dumneata, Švejkule”,

---

209 Glonte în burtă (germ.)
210 Glonte în cap (germ.)
211 Post de prim ajutor (germ.)

sau: „Asta nu prea îmi place; dă-mi şi mie o bucăţică şi cu restul fă ce vrei”. Cînd eram la Praga şi mă trimitea după mîncare la restaurant, pentru ca dumnealui să nu-şi închipuie că porţia e prea mică din cauză că eu i-aş fi mîncat jumătate pe drum, mai cumpăram o porţie din bănuţii mei dacă nu mi se părea de ajuns, numai să se sature domnul *oberlaitnant* şi să nu creadă despre mine cine ştie ce. Într-o zi însă m-a dibuit şi de-atunci îi aduceam întotdeauna lista de bucate de la restaurant şi dumnealui îşi alegea. Şi aşa, într-o bună zi, şi-a ales o friptură de porumbel umplut. Cînd mă uit mai bine, văd că-mi dă numai jumătate de porumbel. Ce-mi zic? Domnul *oberlaitnant* are să creadă că cealaltă jumătate am mîncat-o eu, aşa că am mai cumpărat o porţie din banii mei şi i-am adus o fripturică frumoasă, de a mîncat din ea şi domnul *oberlaitnant* Seba, care în ziua aceea n-avea de mîncare acasă şi picase în vizită la *oberlaitnantul* meu, tocmai la vremea prînzului. Dar în timp ce mînca, numai ce-l aud că spune: Švejk, să nu-mi spui mie că aici e o singură porţie. Nicăieri nu se dă un porumbel întreg la un meniu. Bagă de seamă, dacă fac rost de bani, chiar azi trimit să-mi aducă un prînz de la restaurantul tău! Hai, spune drept, aşa-i că-i porţie dublă? Şi m-a pus domnul *oberlaitnant* să mărturisesc acolo, în faţa lui, că mi-a dat bani numai pentru o porţie, neştiind că are să aibă musafir. Am răspuns că am primit bani pentru un prînz obişnuit. „Vezi? i-a spus oaspetelui *oberlaitnantul* meu. Şi asta nu-i nimic. Zilele trecute, Švejk mi-a sosit la prînz cu două pulpe de gîscă. Vezi şi tu: supă cu tăiţei, carne de vacă cu sos de sardele, două pulpe de gîscă, găluşte cu varză la discreţie şi clătite!”

— ...tui maica mă-sii! plescăi Baloun.

Švejk continuă:

— Asta mi-a pus capacul. A doua zi chiar, domnul *oberlaitnant* Seba şi-a trimis ţucălarul să-i aducă prînzul de la restaurantul nostru şi nefericitul a venit cu o moviliţă de pilaf de pasăre, cam cît cacă în pelinci un prunc de şase săptămîni; să tot fi fost două linguriţe. Domnu *oberlaitnant* Seba l-a luat îndată în tarbacă, pentru că i-ar fi mîncat, cică, jumătate din porţie. Dar ţucălarul o ţinea într-una că-i nevinovat. Pînă la urmă, domnul *oberlaitnant* l-a atins bine peste bot şi m-a dat exemplu pe mine, arătînd că eu aduc porţia întreagă domnului *oberlaitnant* Lukáš. Şi aşa se face că a doua zi, cînd s-a dus să ia prînzul la restaurant, ostaşul s-a interesat cum devine cazul şi pe urmă i-a spus lui stăpînu-său, care la rîndul lui a povestit tărăşenia *oberlaitnantului* meu. Şi cum stăteam seara liniştit şi citeam în ziar comunicatele comandamentelor duşmane, mă trezesc deodată cu *oberlaitnantul* meu, galben ca ceara, şi numai ce-l aud că se răsteşte la mine, ca să-i spun — zice — cîte porţii duble am plătit la restaurant, că el ştie tot, că oricît aş încerca să tăgăduiesc, tot nu-mi ajută, că de prost mă ştia el prost, dar că aş fi şi nebun, la asta nu se gîndise. L-am făcut de ruşine în aşa hal zicea, încît îi venea să mă împuşte mai întîi pe mine şi pe urmă şi pe el. „Domnule *oberlaitnant* i-am zis eu, vă aduceţi aminte că în prima zi, cînd am venit la dumneavoastră, mi-aţi spus că toţi ţucălarii sînt hoţi şi puşlamale. Ce puteam să fac dacă la restaurant dădeau cu adevărat porţii aşa de mici, că dumneavoastră aţi fi putut să credeţi că şi eu sînt o lichea, că v-am mîncat...”

— Ah, Dumnezeule din ceruri! şopti Baloun şi, aplecîndu-se după valiza locotenentului Lukáš, se retrase în fundul vagonului.

— Ei, şi după aceea, urmă Švejk, locotenentul Lukáš a început să se scotocească prin toate buzunarele; dar după ce a văzut că n-ajunge la nici un rezultat, a băgat mîna în buzunarul vestei şi mi-a întins ceasul lui de argint. Era mişcat pînă la lacrimi. „Ascultă, Švejkule, mi-a zis. La soldă să-mi faci, te rog, o listă cu cît îţi datorez... Ceasornicul ăsta păstrează-l, pe deasupra. Şi pe viitor să nu te mai ţii de prostii.” Pe urmă, într-o bună zi, ne-a ajuns pe-amîndoi o sărăcie, că a trebuit să mă duc cu ceasul la casa de amanet.

— Ia ascultă, ce tot faci acolo în fund? îl întrebă în clipa aceea pe Baloun plutonierul de administraţie Vanek.

În loc de răspuns, nefericitul Baloun sughiţă. Deschisese între timp valiza locotenentului-major Lukáš şi înfuleca ultima chiflă...

*

Prin gară trecu, fără să oprească, un tren încărcat de sus pînă jos cu un detaşament de *deutschmaiştri,* trimişi pe frontul sîrbesc.

Încă nu-şi reveniseră din entuziasmul despărţirii şi de la Viena pînă aici o ţinuseră într-un răcnet:

Prinz Eugenius, der edle Ritter,
Wollt' dem Kaiser wiedrum kriegen
Stadt und Festung Belegrad.
Er liess schlagen einen Brucken,
Dass man kunnt' hinuberrucken
Mit der Armee wohl fur die Stadt.[212]'

Un caporal cu mustaţa în furculiţă, aplecîndu-se, sprijinit cu coatele de ostaşii care îşi bălăbăneau picioarele afară din vagon, bătea tactul şi urla cît îl ţinea gura:

Als die Bruken war geschlagen,
Dass man kunnt' mit Stuck und Wagen
Frei passier'n den Donaufluss,
Bei Semlin schlug man das
Lager Alle Serben zu varjagen...[213]

---

[212] Prinţ Eugen, nobil cavaler,
Vru-mpăratului din nou s-aducă
Oraş-cetatea-i Băligrad.
Porunci dădu un pod s-aruce
Peste care să irumpă
Cu armata în oraş (germ.)

[213] Iar cînd podul fu durat,
Pe dată s-a şi terminat
A Dunării trecere
Tabăra la Semlin fu-aşezată
Pe toi sîrbii ca să-i bată... (germ.).

Deodată însă îşi pierdu echilibrul, zbură din vagon şi nimeri cu burta drept în pîrghia de la ace, unde rămase agăţat ca într-o ţeapă; trenul nu zăbovi însă nici o clipă şi din vagoanele din spate se auzea un cîntec nou:

Graf Radecky, edler Degen,
Schwur's des Kaisers Feind zu fegen
Aus der falschen Lombardei.
In Verona langes Hoffen
Als mehr Trupepn eingetroffen
Fuhlt und ruhrt der Held sich frei...[214]

Înfipt în pîrghia neroadă de la ace, vajnicul caporal îşi dăduse sufletul. Nu dură mult şi un tînăr ostaş de la comandamentul gării fu postat *de gardă* lîngă el, cu baioneta la armă şi, luîndu-şi misiunea în serios, stătea în poziţie de drepţi lîngă ace, cu un aer atît de victorios, de parcă accidentul caporalului ar fi fost opera lui.

Era maghiar şi striga de-a lungul şinelor, cît îl ţinea gura, către cei din eşalonul regimentului 91 care veneau pe acolo să vadă ce se întîmplase:

— Nem szabad! Nem szabad! Komission Militar nem szabad![215]

— Ăsta a scăpat, fu de părere bravul soldat Švejk care era şi el printre curioşi. S-a învîrtit el de o bucată de fier în burtă, dar are cel puţin avantajul că toată lumea ştie unde e îngropat. E chiar lîngă linia ferată, aşa că ai lui au să ştie unde să-1 găsească. E foarte aproape de gară şi deci nu trebuie să-l caute pe toate cîmpurile de luptă. S-a înţepat atît cît e nevoie, mai observă ei cu un aer de cunoscător, dînd tîrcoale în jurul caporalului, maţele s-au lăsat în pantaloni.

— Nem szabad! Nem szabad! *striga mereu tînărul ostaş maghiar.* Komission Militar Bahnhof! Nem szabad!

În spatele lui Švejk se auzi un glas aspru:

— Ce faceţi aici?

Cînd se întoarse, dădu cu ochii de cadetul Biegler. Švejk salută:

— Cu respect vă raportez, domnule cadet, ne uităm la răposatul...

— Ce căutaţi aici? Cine-a stîrnit toată agitaţia asta?

— Cu respect vă raportez, domnule cadet, răspunse calm şi demn Švejk, că în viaţa mea n-am stîrnit nici un fel de agitaţie...

În spatele cadetului Biegler, cîţiva ostaşi pufniră în rîs, iar din faţă se apropie de cadet plutonierul de administraţie Vanek:

— Domnule cadet, i se adresă el. Domnul *oberlaitnant* şi-a trimis aici ordonanţa, pe Švejk, ca să vadă ce s-a întîmplat şi să-i raporteze. Eu vin chiar acum

---

214 Graf Radeckz, paloş ce nu se frînge,
Jură împăratului pe vrăjmaş a-l strînge
Din Lombardia felonă.
Şi cînd în cea Veronă
Multe trupe se adunară
Se simţi stăpîn pe ţară. (germ).

215 Nu e voie! Nu e voie! Comisia militară nu e voie! (magh.).

de la vagonul comandamentului şi ştiu că ordonanţa batalionului, Matusic, vă caută de urgenţă din partea domnului *batalionskomandant.* Trebuie să vă prezentaţi numaidecît la domnul căpitan Sagner.

Se îndreptau cu toţii spre vagoanele lor, cînd deodată se auzi semnalul de îmbarcare.

Mergînd alături de Švejk, Vanek îi spuse:

— Cînd eşti între oameni, Švejkule, fă bine şi mai lasă-te de înţelepciunea dumitale... S-ar putea să-ţi iasă o dată pe nas. Caporalul ăla e de la *deutschmaiştri* şi s-ar putea spune că te-ai bucurat de moartea lui. Biegler ăsta mănîncă cehi cu pîine.

— Bine, da n-am spus nimic, răspunse cu candoare Švejk. Am spus numai ca s-a înţepat foarte bine şi că i-au căzut maţele în nădragi... Ar fi putut...

— Termină o dată, Švejkule! şi plutonierul de aţă scuipă scîrbit.

— De fapt, observă Švejk, pentru maiestatea-sa împăratul e totuna dacă maţele îi atîrnă aici sau în altă parte. Oricum, se cheamă că omul şi-a făcut datoria... Ar fi putut la fel de bine...

— Ia te uită, Švejkule, îl întrerupse Vanek. Ia te uită cum goneşte *batalionsordonanz* Matusic spre vagonul comandamentului. Stau şi mă minunez cum nu s-a împiedicat încă de şine.

Cu puţin timp înainte, între căpitanul Sagner şi zelosul cadet Biegler avusese loc un schimb de cuvinte foarte tăios.

— Am fost foarte mirat, cadet Biegler, spusese căpitanul Sagner, că n-ai venit să-mi comunici imediat că nu se mai distribuie cele o sută cincizeci de grame salam unguresc de cap. A trebuit să ies eu din vagon ca să aflu de ce se întoarce trupa de la magazie. La fel şi domnii ofiţeri, ca şi cînd ordinul n-ar fi ordin. Am spus limpede doar: „La magazie *zugsweise,* companie după companie”. Asta înseamnă că dacă la magazie n-am primit nimic, întoarcerea în vagoane trebuia să se facă tot *zugsweise,* companie după companie. Dumitale, cadet Biegler, ţi-am dat ordinul să vezi de ordine, dar dumneata ai lăsat totul baltă. Te-ai bucurat că n-a mai trebuit să te îngrijeşti de numărătoarea porţiilor de salam şi te-ai dus foarte calm, după cum am putut vedea pe fereastră, să te uiţi la caporalul mort de la *deutschmaiştri.* Asta, ca pe urmă, cînd te chem, să nu găseşti nimic mai bun de făcut decît să-mi trăncăneşti, cu fantezia dumitale de cadet, că te-ai dus acolo să te convingi dacă în jurul răposatului caporal nu se face vreo agitaţie...

— Am onoarea să vă raportez că ordonanţa companiei a 11-a, Švejk...

— Lasă-l în pace pe Švejk, strigă căpitanul Sagner. Să nu-ţi închipui, cadet Biegler, că o să-ţi reuşească vreo intrigă împotriva locotenentului-major Lukáš. Noi l-am trimis pe Švejk... Văd că te uiţi la mine cu aerul că m-aş fi pus pe capul dumitale... Ei bine, da, m-am pus, cadet Biegler... Dacă nu ştii să-ţi respecţi superiorul şi te încumeţi să-l înfrunţi, apoi ţine minte, cadet Biegler, că eu te pot face să nu uiţi staţia Raab cîte zile îi avea... Te învăţ eu minte să faci pe grozavul cu cunoştinţele dumitale teoretice... Ai răbdare numai, pînă ajungem pe front... Cînd ţi-oi da ordin să mergi în *offizierpatrule* în faţa gardului de sîrmă ghimpată... Unde ţi-e

raportul? Nici măcar raportul nu mi l-ai dat cînd ai venit... Nici măcar teoretic nu eşti în stare, cadet Biegler, să...

— Cu respect vă raportez, domnule căpitan[216], că în loc de o sută cincizeci de grame de salam unguresc, s-au dat trupei cîte două cărţi poştale ilustrate, de cap. Poftiţi, domnule căpitan...

Şi cadetul Biegler întinse comandantului de batalion două cărţi poştale ilustrate, editate de Direcţia arhivei militare de război din Viena, aflată sub conducerea generalului de infanterie Woinowich. Pe una din cele două cărţi poştale se putea vedea caricatura unui soldat rus, a unui mujic cu barbă mare, pe care îl îmbrăţişează un schelet. Sub caricatură, un text:

„Der Tag, an dem das perfide Russland krepieren wird, wird ein Tag der Erlosung fur ganze unsere Monarchie sei.,”[217]

A doua ilustrată provenea din Reichul german. Era un dar german pentru ostaşii austro-ungari.

Sus se putea citi inscripţia *Viribus Unitis* sub care se vedea o spînzurătoare, de al cărui ştreang atîrna sir Edward Grey[218]; jos, sub el, salutau vesel doi ostaşi: un austriac şi un german.

Versurile care însoţeau poza erau culese din cartea lui Greinz: *Pumnul de fier,* un volum de epigrame la adresa inamicilor noştri, despre care ziarele germane scriau că sînt adevărate şfichiuituri de bici, fiind totodată pătrunse de un nestăvilit umor şi de un spirit neîntrecut.

Iată cum sună, în traducere, textul de sub spînzurătoare:

„Grey,
Orice pedeapsă-şi are ceasul ei,
Şi iată a sunat şi ceasu-n care
Să te înalţe în spînzurătoare,
Aşa cum se cuvine, Edward Grey.
Însă pe lumea asta nu-i stejar
Pe-un falnic ram să te-ospitaliteze,
De-aceea va să spînzuri de-un arţar,
Spre gloria republicii franceze „

Abia apucase căpitanul Sagner să termine lectura acestor versuri pline „de nestăvilit umor şi de un spirit neîntrecut”, cînd pe uşa vagonului de stat-major intră grăbit Matusic, ordonanţa batalionului.

Fusese trimis de Sagner la centrala telegrafică de la comandamentul militar al gării, pentru a afla dacă nu veniseră cumva noi ordine. Avea în mînă o telegramă de

[216] Toate convorbirile între ofiţeri au loc, bineînţeles, în limba germană (n.a.)
[217] Ziua cînd perfida Rusie se va prăbuşi, va fi o zi salvatoare pentru monarhia noastră (germ.)
[218] Om de stat englez (1862-1933), ministru al afacerilor externe între 1905 şi 1916.

la brigadă. Telegrama era necifrată şi suna simplu: *„Rasch abkochen, dann Vormarscb nach Sokal”.* Căpitanul Sagner dădu din cap îngîndurat.

— Cu respect vă raportez, domnule căpitan, spuse Matusic, că comandantul gării vă roagă să poftiţi pînă la dumnealui. Zicea că mai are o telegramă.

Drept care, între comandantul gării şi căpitanul Sagner a avut loc o convorbire cu caracter strict confidenţial.

Prima telegramă fusese înmînată deşi, după cum am văzut, avea un cuprins foarte ciudat, ţinînd seama de faptul că batalionul se afla în staţia Raab:

„Pregătiţi repede mîncarea, şi direcţia Sokal”.

Telegrama era necifrată şi adresată batalionului de marş al regimentului 91, cu o copie pentru batalionul de marş al regimentului 75, care se afla în urmă-i. Iscălitura era autentică: Comandantul brigăzii Ritter von Herbert.

— Foarte confidenţial, domnule căpitan, şopti misterios comandantul militar al gării. O telegramă secretă de la divizia dumneavoastră. Comandantul brigăzii dumneavoastră a înnebunit. A fost transportat la Viena după ce a transmis de la brigadă cîteva duzini de telegrame asemănătoare, în toate părţile. La Budapesta veţi găsi o nouă telegramă. Telegramele lui s-ar cuveni de fapt să fie anulate, dar pînă acum n-am primit nici o dispoziţie în acest sens. Am doar un ordin de la divizie în care se spune ca telegramele necifrate să nu fie luate în consideraţie. De înmînat însă trebuie să le înmînez, deoarece referitor la acest lucru n-am primit încă răspuns de la instanţele *mele* superioare. Prin intermediul instanţelor *mele,* m-am informat la comandamentul corpului de armată, care a deschis o anchetă... Am fost ofiţer activ, genist bătrîn, adăugă el, am participat la construirea liniei noastre strategice din Galiţia... Domnule căpitan, urmă el cu tristeţe după o clipă de tăcere. Pe ăştia, bătrînii, ne trimit pe front! Dar Ministerul de Război pute de ingineri civili de la calea ferată, care n-au decît examenul de teterişti... De altfel, peste un sfert de ceas puteţi pleca mai departe... Îmi amintesc că o dată, la şcoala de cădeţi din Praga, te-am ajutat să te salţi la bara fixă, ca unul ce eram din cursul superior. În ziua aceea eram amîndoi consemnaţi. Dumneata te bătuseşi cu colegii germani din clasă. Era cu dumneata acolo şi unul Lukáš. Eraţi cei mai buni prieteni. Cînd am primit telegrama cu tabelul ofiţerilor care trec prin staţie cu marşbatalionul, mi-am adus aminte... Ei, dar de atunci au trecut cîţiva anişori... Pe vremea aceea, cadetul Lukáš mi-era foarte simpatic...

Convorbirea avu darul să-l întristeze pe căpitanul Sagner. Îl cunoştea foarte bine pe cel cu care vorbea. La şcoala de cădeţi fusese conducătorul opoziţiei antiaustriece, dar cu timpul gîndul la avansare îl făcuse să renunţe la această idee. Cel mai mult îl întristară însă cuvintele referitoare la locotenentul-major Lukáš, din care reieşea că, indiferent din ce motive, acesta fusese îndepărtat de pretutindeni.

— Locotenentul Lukáš, spuse el apăsat, este un ofiţer foarte bun. Cînd pleacă trenul?

Comandantul gării se uită la ceas:

— Peste şase minute.

— Am plecat, spuse Sagner.

— Credeam că ai să-mi mai spui ceva, Sagner.

— *Also, Nazdar !* răspunse Sagner şi ieşi.

*

Întorcîndu-se în vagonul comandamentului, căpitanul Sagner îi găsi pe toţi ofiţerii la locurile lor. Jucau pe grupe „Frische Viere”. Singurul care nu juca era cadetul Biegler.

Răsfoia un vraf de manuscrise, în care începuse să descrie scene de război, deoarece dorea să se remarce nu numai pe cîmpul de luptă, ci şi ca fenomen literar, în calitate de cronicar al evenimentelor de război. Omul „cu coadă de peşte” năzuia să devină un mare scriitor de război. Încercările sale literare începeau cu titluri foarte promiţătoare, în care se oglindea spiritul militar al vremii, dar care nu erau încă terminate, aşa încît pe hîrtie nu erau trecute decît titlurile lucrărilor care urmau să ia naştere.

„Caracterele luptătorilor din marele război — Cine a început războiul — Politica Austro-Ungariei şi originea războiului mondial — Însemnări de război — Austro-Ungaria şi războiul mondial — Foloasele războiului — Conferinţă populară despre izbucnirea războiului — Consideraţii politice şi militare — O zi glorioasă a Austro-Ungariei — Imperialismul slav şi războiul mondial — Documente din războiul mondial — Contribuţii la istoria războiului mondial — Însemnări zilnice din războiul mondial — Primul război mondial — Dinastia noastră în războiul mondial — Naţiunile imperiului austro-ungar sub arme — Lupta mondială pentru putere — Cronica campaniei mele — Cum luptă duşmanii Austro-Ungariei — A cui va fi victoria? — Ofiţerii şi ostaşii noştri — Faptele măreţe ale soldaţilor mei — Din vremea marelui război — În toiul luptei — Cartea eroilor austro-ungari — Brigada de fier — Culegere din scrierile mele de război — Eroii marş-batalionului nostru — Manual de front pentru ostaşi — Zile de luptă şi de victorie — Ce am văzut şi ce am învăţat pe front — În tranşee — Povesteşte un ofiţer... — Cu fiii Austro-Ungariei, înainte! — Aeroplanele inamice şi infanteria noastră — După luptă — Artileriştii noştri, fii credincioşi ai patriei — De-ar fi să vină toţi dracii peste noi... — Războiul defensiv şi ofensiv — Sînge şi fier — Victorie sau moarte — Eroii noştri în prizonierat.”

Apropiindu-se de cadetul Biegler şi citind titlurile, căpitanul Sagner nu se putu stăpîni şi-l întrebă de ce scrisese toate acestea şi ce anume urmărea.

Foarte bucuros, cadetul Biegler răspunse că fiecare titlu arăta una din cărţile pe care voia să le scrie. Cîte titluri atîtea cărţi.

— Dorinţa mea, domnule căpitan, este să las o amintire după mine, în caz că voi cădea în luptă. Modelul meu este profesorul german Udo Kraft. S-a născut în anul 1870, s-a prezentat voluntar în război şi a căzut în ziua de 22 august 1914, la Anloy. Înainte de a muri a publicat cartea: *Cum să înveţi a muri pentru împărat.* [219]

Căpitanul Sagner îl pofti pe Biegler lîngă fereastră.

---

[219] Udo Kraft: *Selbsterziehung zum Tod fur Kaiser,* C.F. Amelang's Verlag, Leipzig (n.a.).

— Arată-mi cadet Biegler, tot ce mai ai; mă interesează grozav activitatea dumitale, îl îndemnă ironic căpitanul Sagner. Ia să văd caietul pe care l-ai ascuns sub bluză...

— Încă nu-i nimic, domnule căpitan, răspunse cadetul Biegler roşind ca un copil. Poftiţi să vă convingeţi.

Caieţelul avea înscris pe copertă, următorul titlu:

Schiţele celor mai importante şi mai celebre bătălii ale oştilor austro-ungare, alcătuite după studii istorice de ofiţerul imperial şi regal (K.u.K.) Adolf Biegler.

Cu observaţii şi explicaţii de ofiţerul (K.u.K.) Adolf Biegler.

Osatura lucrării era foarte simplă. Aceasta începea cu bătălia de la Nordlingen din 6 septembrie 1634 şi continua cu bătălia de la Zenta din 11 septembrie 1697, bătălia de la Caldiera din 31 octombrie 1805, Aspern — 22 mai 1809, bătălia popoarelor de la Lipsca — 1813, după care veneau la rînd bătăliile de la Santa Lucia — mai 1848 şi Trautenau 27 iunie 1866 şi în sfîrşit cucerirea Sarajevo-ului, la 9 august 1878. Schemele şi desenele planurilor semănau între ele ca două picături de apă. Cadetul Biegler desenase peste tot nişte dreptunghiuri: de o parte goale, reprezentînd forţele austro-ungare, de alta haşurate: duşmanii. În ambele tabere exista o aripă stîngă, un centru şi o aripă dreaptă, în spatele dreptunghiurilor erau desenate rezervele şi peste tot se vedeau săgeţi. Bătălia de la Nordlingen, ca şi cea de la Sarajevo, arătau ca un teren de fotbal înaintea începerii jocului, iar săgeţile indicau parcă direcţia în care trebuia bătută mingea.

De altfel şi căpitanului Sagner îi veni numaidecît în minte acest lucru şi întrebă:

— Cadet Biegler, dumneata joci fotbal?

Biegler roşi şi mai mult şi începu să clipească nervos; părea că are vedenii.

Căpitanul Sagner continuă să răsfoiască zîmbitor caietul şi se opri la însemnările care însoţeau schema bătăliei de la Trautenau, în timpul războiului pruso-austriac.

Cadetul Biegler scrisese următoarele:

„Bătălia de la Trautenau n-ar fi trebuit să aibă loc, deoarece terenul muntos nu îngăduia desfăşurarea diviziilor de sub comanda generalului Mazzucheli, ameninţate de puternicele coloane prusace aflate pe colinele din jurul aripii stingi a diviziilor noastre”.

— Care va să zică, după părerea dumitale, cadet Biegler, îi spuse căpitanul Sagner, cu acelaşi zîmbet batjocoritor, întinzîndu-i caietul, bătălia ar fi trebuit să aibă loc numai dacă Trautenau ar fi fost aşezat în cîmpie. E foarte frumos din partea dumitale, cadet Biegler, că în scurtul răstimp de cînd te afli în armată, te-ai străduit să te remarci ca strateg, numai că strategia dumitale e aidoma cu a copiilor care se joacă de-a soldaţii şi se cred generali. De altfel, cum văd, dumneata te-ai avansat

singur, de mai mare dragul. Ia te uită: K.u.K. Offizier *Adolf Biegler! Pînă la Budapesta ajungi cu siguranţă feldmareşal. Alaltăieri, mai cîntăreai încă, la tăticu acasă, piele de vaci,* K.u.K. Leutnant *Adolf Biegler!... Ascultă, omule, deocamdată dumneata nu eşti ofiţer. Eşti un simplu cadet, care atîrnă în aer între* fahnrich *şi subofiţer. Eşti încă departe de a te putea numi ofiţer; comportarea dumitale seamănă cu aceea a unui caporal care ar porunci cîrciumarului să-i spună „domnule sergent-major”. Şi adresîndu-se locotenentului-major: Ascultă, Lukáš, cadetul Biegler ţine de compania ta; vezi de-l iuţeşte. Dumnealui se dă drept ofiţer, ajută-l să-şi cucerească acest drept în luptă. Cînd o să înceapă* trommelfeuer-ul[220] *şi vom trece la atac, să-l trimiţi cu grupa lui să taie* Drahthindernisse, der gute Junge[221]... *Apropo, Zikan, îţi transmit salutări de la comandantul gării din Raab.*

Cadetul Biegler îşi dădu seama că convorbirea cu el se terminase, salută şi, roşu ca un rac, străbătu vagonul pînă la capătul lui, pe culoar.

Deschise ca un lunatic uşa closetului şi, privind inscripţia, în germană şi maghiară: *„A se folosi numai în timpul mersului”,* scînci, sughiţă şi se porni pe un plîns înfundat. Apoi îşi lăsă în jos pantalonii... Pe urmă se scremu ştergîndu-şi lacrimile şi, în sfîrşit, găsi o folosinţă potrivită caietului cu inscripţia: *Schemele celor mai importante şi mai celebre bătălii ale oştilor austro-ungare, alcătuite de K.u.K. Ofizier Adolf Biegler.* Pîngărite, foile dispăreau în gura closetului şi se împrăştiau, în cădere, printre şinele peste care gonea trenul militar.

Cadetul Biegler îşi spălă la robinet ochii înroşiţi de plîns, apoi ieşi pe culoar, spunîndu-şi în gînd că trebuie să se ţină tare, al dracului de tare. De dimineaţă îl dureau şi capul şi burta.

Trecu pe lîngă ultimul compartiment în care ordonanţa batalionului, Matusic, juca „şnops”[222] cu Batzer, ordonanţa comandantului.

Aruncînd o privire în compartiment, prin uşa întredeschisă, Biegler tuşi. Cei dinăuntru îi întoarseră spatele şi-şi continuară jocul.

— Nu ştiţi ce trebuie să faceţi? întrebă cadetul Biegler.

— Ştiu, dar nu putut, răspunse ordonanţa căpitanului Sagner, în îngrozitorul dialect nemţesc din munţii Kasper: *Mi'is'd'Trump' ausganga...*

— S-ar fi cuvenit, domnule cadet, să joci treflă, urmă el, după o scurtă pauză. Treflele mari şi imediat să pun riga de tobă... Asta ar fi trebuit să fac...

Cadetul Biegler nu mai suflă nici o vorbă şi plecă cu coada între picioare, să se aşeze în colţul lui. Ceva mai tîrziu, venind să-l cinstească cu coniac din sticla pe care o cîştigase la cărţi, *fanhrich* Peschner se minună de zorul cu care Biegler citea din cartea profesorului Udo Kraft: *Cum să înveţi a muri pentru împărat.*

Pînă să ajungă la Budapesta, cadetul Biegler se îmbătă în aşa hal, încît, aplecîndu-se pe fereastră, striga cît îl ţinea gura, în pustiu:

— Frisch drauf! Im Gottes Namen, frisch drauf![223]*...*

---

220 Focul de artilerie (germ.).
221 Sîrma ghimpată, bunătatea asta de băiat (germ.).
222 Sau „şaizeci şi şase”, joc de cărţi vienez.
223 Pe ei! În numele Domnului, pe ei! (germ.).

Din ordinul căpitanului Sagner, ordonanţa batalionului, Matusic, îl trase înapoi în compartiment, unde, împreună cu Batzer, ordonanţa căpitanului, îl întinseră pe canapea. Şi în timp ce dormea, cadetul Biegler avu următorul vis:

Visul cadetului Biegler înainte de Budapesta

Se făcea că avea *„signum laudis”,* crucea de fier, era maior şi se ducea să inspecteze unităţile din brigada care îi fusese încredinţată. Nu se dumirea de ce, avînd sub comanda lui o brigadă întreagă, continua totuşi să rămînă numai maior. Bănuia că fusese numit general-maior, dar că gradul de „general” se pierduse undeva în debandada care domnea la poşta militară.

Îi venea să rîdă amintindu-şi că în timp ce călătoreau spre front, căpitanul Sagner îl ameninţase că-l va trimite să taie gardurile de sîrmă ghimpată. De altfel, dînd ascultare propunerii lui, comandamentul diviziei îl mutase pe căpitanul Sagner la alt regiment împreună cu locotenentul- major Lukáš. La altă divizie chiar, care ţinea de alt corp de armată.

Cineva îi şi povestise că amîndoi se înecaseră undeva într-o mlaştină, în timp ce fugeau.

Se îndrepta cu automobilul spre front ca să inspecteze unităţile din brigada lui şi deodată situaţia i se limpezi. Era trimis de cartierul general al armatei.

Foarte aproape de el treceau soldaţi, cîntînd o melodie al cărui text îl citise în culegerea de cîntece militare austriece, *Es gilt:*

„Halt euch brav, ihr tapf'ren Bruder,
werft den Feind nur herzhaft nieder,
lasst des Kaisers Fahne weh'n...”[224]

Peisajul semăna cu tablourile reproduse în *Wiener Illustrierte Zeitung.*

În dreapta, lîngă un şopron, se vedea o baterie de artilerie care deschisese focul asupra tranşeelor duşmane, aflate în apropierea şoselei pe care trecea el cu automobilul. În stîngă, era o casă din care se trăgea cu arma, în timp ce duşmanul încerca să forţeze uşa cu patul carabinelor. Aproape de şosea, ardea un aeroplan inamic. La orizont se zăreau unităţi de cavalerie şi sate în flăcări. Apoi tranşeele unui batalion de marş şi o mică înălţime de pe care mitralierele trăgeau în duşman. Ceva mai departe, de-a lungul şoselei, se întindeau tranşeele inamicului. Şi şoferul gonea mereu pe şosea, apropiindu-l tot mai mult de duşman.

Strigă prin pîlnie către şofer:

— Încotro mergem? Nu vezi că dăm peste duşman?

Şoferul îi răspunse:

— Domnule general, ăsta-i singurul drum ca lumea. Şoseaua e în stare bună. Pe drumurile lăturalnice nu m-ar ţine cauciucurile.

---

[224] Fiţi viteji, voi fraţi eroi,
Daţi duşmanul înapoi,
Fîlfîie steagul împăratului... (germ.).

Pe măsura ce se apropia de duşman, focul devenea tot mai puternic. Grenadele explodau de jur împrejurul tranşeelor, de amîndouă părţile ale aleii de pruni.

Foarte calm, şoferul îi spunea însă:

— Grozavă şoseaua asta, domnule general, alunecăm ca pe unt. Dacă am coti în cîmp s-ar duce dracului cauciucurile. Uitaţi-vă, domnule general, zbieră deodată în pîlnie şoferul. Şoseaua asta e aşa de bine construită că nici obuzele de treizeci de centimetri nu ne fac vreun rău. E netedă, ca-n palmă; pe drumurile pietruite de cîmp cauciucurile ar exploda numaidecît; şi de altfel, oricum, nu ne putem întoarce, domnule general!

„Bzz-Bum!” auzi deodată Biegler şi automobilul făcu un salt uriaş.

— Nu v-am spus eu, domnule general, strigă şoferul în pîlnie, că şoseaua e al dracului de bine construită? Acum a explodat în faţa noastră unul de treizeci şi opt. Dar precum vedeţi nici o gaură; şoseaua e ca în palmă. Dacă am lua-o însă peste cîmp, gata cauciucurile. Acum trag asupra noastră de la patru kilometri.

— Dar încotro mergem?

— Vedem noi, răspunse şoferul. Cît ţine aşa şoseaua, garantez.

Un zbor, un zbor uriaş şi automobilul se opri.

— Domnule general, strigă şoferul, nu aveţi la dumneavoastră o hartă de campanie?

Generalul Biegler aprinse lanterna şi observă că are o hartă de campanie pe genunchi. Dar ce folos: era o hartă marină din 1864, a ţărmurilor Helgolandului, de pe vremea războiului purtat de Austria şi Prusia împotriva Danemarcii, pentru Schleswig.

— Am ajuns la o răspîntie, îi spuse şoferul. Amîndouă drumurile duc spre poziţiile duşmanului. Aş vrea să ştiu care-i mai bun, ca să nu sufere cauciucurile, domnule general... Eu răspund de automobilul comandamentului...

În clipa aceea se auzi o bubuitură, o bubuitură asurzitoare şi deodată apărură nişte stele mari cît roata. Calea Laptelui era ca smîntîna.

Biegler se înălţă în haos alături de şofer, pe perna din faţă. Restul automobilului fusese retezat parcă cu foarfecele, aşa încît din vehicul nu rămăsese decît partea din faţă, în plin elan ofensiv.

— Noroc că v-aţi aplecat să-mi arătaţi harta, îi spuse şoferul. Aţi zburat lîngă mine... Restul s-a dus pe apa sîmbetei. Era unu de patruzeci şi doi... Mi-am dat eu seama că, o dată ajunşi la răscruce, şoseaua nu mai face două parale. După ala de treizeci şi opt, nu putea să vină decît unu de patruzeci şi doi. Altceva pînă acum nici nu există, domnule general.

— Încotro o iei?

— Zburăm spre cer, domnule general, şi trebuie să ocolim cometele. Astea-s mai afurisite decît obuzul de patruzeci şi doi. Vedeţi, sub noi se află acum Marte, continuă iar şoferul după o lungă pauză.

Biegler îşi recăpătase liniştea şi siguranţa de sine.

— Dumneata, cunoşti istoria bătăliei popoarelor de la Lipsca? se adresă el şoferului. Cum a pornit spre Liebertkovice, la 14 octombrie 1813, feldmareşalul duce de Schwarzenberg şi cum la 16 octombrie s-a dat bătălia pentru Lindenau, bătălie condusă de generalul Merweldt, cum armatele austriece se aflau la Wachau, şi cum la 19 octombrie a căzut Lipsca?...

— Domnule general, îl întrerupse şoferul, am ajuns la poarta raiului; coborîţi, domnule general. Nu putem trece pe poarta raiului din cauza aglomeraţiei. E plin de ostaşi.

— Treci peste unul din ei, se răsti Biegler la şofer. Ai să vezi cum se dau pe urmă la o parte.

Şi, aplecîndu-se afară din automobil, strigă cît îl ţinea gura:

— *Achtung, sie Schweinebande!*[225] Dobitocii, văd un general şi nu catadicsesc să facă *rechtsschaut* [226]*.*

Foarte calm, şoferul îl linişti:

— Greu, domnule general, cei mai mulţi dintre ei au capul retezat.

Abia acum băgă de seamă generalul Biegler că cei care se înghesuiau la poarta raiului erau invalizi de tot felul, care-şi pierduseră în război anumite părţi ale corpului pe care le aduceau însă cu ei în raniţă: capete, mîini, picioare.

Un artilerist cumsecade, care se îmbulzea la poarta raiului, îmbrăcat într-o manta zdrenţăroasă, îşi ducea în raniţă burta sfîrtecată, dimpreună cu membrele inferioare.

În altă raniţă, aparţinînd unui vrednic ostaş din *landwehr,* generalul Biegler văzu o bucă pe care bravul ostaş o pierduse în bătălia de lîngă Lvov.

— Ştiţi, asta-i pentru buna regulă, i se adresă din nou şoferul, despicînd mulţimea. De bună seamă pentru supracomisia cerească.

Nu puteai trece prin poarta raiului decît pe baza unui cuvînt de ordine, de care generalul Biegler îşi aduse numaidecît aminte: „*Fur Gott und Kaiser”.* [227] Automobilul intră în rai.

— Domnule general, îl întîmpină un ofiţer-înger cu aripioare cînd trecură prin faţa unei cazărmi cu recruţi-îngeri, trebuie să vă prezentaţi la cartierul general.

Apoi ocoliră un cîmp de exerciţii, unde un furnicar de îngeri-recruţi învăţau să strige: „Aleluia”.

Trecură pe lîngă o grupă de ostaşi în care un caporal-înger, roşcovan, luase în tărbacă pe un tont de recrut-înger; îi căra orbeşte pumni în burtă şi-i striga:

— Cască rîtul mai tare, mă, porc de Betleem. Aşa se strigă „Aleluia”? Parcă ai avea găluşte în gură. Grozav aş vrea să ştiu care a fost boul de ţi-a dat drumul în rai, dobitocule! Hai, mai încearcă o dată... Cum, mă, Hhahlehluia? Îţi arăt eu ţie, bestie, să-mi fornăi mie aici, în Rai... încă o dată, cedru de Liban...

Şi în timp ce se îndepărtau, în urma lor mai răsunară multă vreme zbieretele sinistre ale îngerului-recrut cu voce răguşită: „Hhahle-hluia!” şi urletele îngerului-caporal: „A-le-lu-ia, a-le-lu-ia, vacă de Iordania!”

---

[225] Drepţi, adunătură de porci! (germ.).
[226] Pentru onor la dreapta (germ.).
[227] Pentru Dumnezeu şi Kaiser (germ.)

Se treziră deodată în faţa unei lumini puternice, care strălucea deasupra unei clădiri ce aducea cu cazarma Marianska din Ceske Budejovice; pe acoperiş erau două aeroplane, unul în partea stîngă, celălalt în dreapta, iar la mijloc, între ele, era întinsă o pînză uriaşă pe care se vedea o inscripţie cu litere gigantice:

K. U. K. GOTTESHAUPTQUAKTIER

Generalul Biegler fu coborît din automobil de doi îngeri în uniformă de jandarmi, care îl apucară de guler şi-l duseră în clădire, la etajul întîi.

— Să fiţi cuviincios cu Dumnezeu, îi recomandară îngerii în dreptul uşii, făcîndu-i apoi vînt înăuntru.

În mijlocul odăii, pe pereţii căreia atîrnau tablourile lui Franz-Josef şi Wilhelm, al lui Karl Franz-Josef, moştenitorul tronului, al generalului Viktor Dankl, al arhiducelui Frederic şi al şefului cartierului general, Konrad von Hotzendorf, stătea Dumnezeu.

— Cadet Biegler, i se adresă Dumnezeu, apăsînd pe fiecare cuvînt. Nu mă cunoşti? Eu sînt fostul dumitale căpitan Sagner, de la compania a unsprezecea de marş.

Biegler înlemni.

— Cadet Biegler, se auzi din nou glasul Domnului. Cu ce drept ţi-ai însuşit titlul de general-maior? Cu ce drept ai trecut, cadet Biegler, cu automobilul statului-major prin poziţiile duşmanului?

— Am onoarea să vă raportez...

— Gura, cadet Biegler, cînd îţi vorbeşte Dumnezeu.

— Am onoarea să vă... bîigui din nou Biegler.

— Bine, care va să zică dumneata n-ai de gînd să-ţi ţii gura? se răsti la el Dumnezeu. Bine... Deschise uşa şi strigă: „Să vie doi îngeri!”

În sală intrară doi îngeri cu carabinele petrecute peste aripa stîngă. Biegler îi recunoscu pe Matusic şi Batzer.

Din gura Domnului răsunară sonor cuvintele:

— Zvîrliţi-l în privată!

Şi cadetul Biegler se prăvăli într-o duhoare îngrozitoare.

*

Pe banca din faţa celui pe care dormea cadetul Biegler, Matusic şi Batzer, ordonanţa personală a căpitanului Sagner, jucau înainte „şaizeci şi şase”.

— *Stink awer d'Kerl wie a'Stockfisch,* exclamă Batzer care urmărea cum se frămînta în somn cadetul Biegler. *Muss d'Hosen voll ha'n...*[228]

— Se poate întîmpla oricui, răspunse filozofînd Matusic. Lasă-l în plata Domnului, că n-ai ce-i face. Doar n-ai de gînd să-l primeneşti. Mai bine împarte cărţile.

---

228 Pute ca o altă aia... trebuie să aibă pantalonii plini (germ.).

Începeau să se vadă luminile Budapestei. Deasupra Dunării săltau jucăuş razele unui reflector.

Cadetul Biegler începuse de bună seamă să viseze altceva; vorbea prin somn:

— Sagen Sie meiner tapferen Armee, dass Sie sich in meinen Herzen ein unvergangliches Denkmal der Liebe und Dankbarkeit errichtet hat[229]*.*

Cum, în timp ce rostea aceste cuvinte, începu din nou să se sucească, Batzer simţea acum mai bine mirosul, ceea ce îl făcu să scuipe şi să facă următoarea remarcă:

— Stink wie a'Haislputza, wie a'bescheissena Haislputza.

Iar cadetul Biegler se zvîrcolea din ce în ce mai tare în noul şi fantasticul lui vis.

Se făcea că era apărătorul oraşului Linz în războiul pentru moştenirea Austriei. Vedea redutele, retranşamentele şi palisadele din jurul oraşului. Cortul lui fusese transformat într-un spital uriaş. Pretutindeni în preajmă-i zăceau bolnavi care se ţineau de burtă. Sub palisadele oraşului Linz treceau cavaleriştii francezi ai lui Napoleon I.

Deasupra mulţimii, ţinîndu-se şi el de burtă, comandantul oraşului striga unui parlamentar francez:

„Comunicaţi împăratului dumneavoastră că nu mă predau...”

Apoi, pe neaşteptate, durerea de burtă părînd a-l fi lăsat, porni cu batalionul la asalt şi trecînd peste palisade ieşi din oraş pe drumul glorios al victoriei; îl văzu pe locotenentul-major Lukáš acoperind cu pieptul lovitura de paloş a unui cavalerist francez care îl ameninţa pe el: comandantul Biegler, apărătorul Linz-ului încercuit.

După cîteva clipe, locotenentul-major Lukáš îşi dădu ultima suflare la picioarele lui, rostind aceste vorbe:

— Ein Mann wie Sie, Herr Oberst, ist notiger ales ein nicbtsnutziger Oberleutnant! [230]

Adînc mişcat, apărătorul oraşului Linz se întoarse spre muribund, cînd deodată o schijă îl nimeri drept în muşchii şezutului.

Biegler îşi duse instinctiv mîna la spate, îşi pipăi pantalonii şi simţi ceva umed, lipicios. Strigă:

— *Sanitat! Sanitat*[231] şi se prăbuşi de pe cal...

Batzer şi Matusic îl ridicară de pe duşumea şi-l aşezară din nou pe bancă, la locul lui.

După care, Matusic se duse să raporteze căpitanului Sagner ciudăţeniile care se petrec cu cadetul Biegler.

— Eu nu cred că din coniac i se trage, opina el. Mai degrabă ar putea să fie holeră. Domnul cadet Biegler a băut apă în toate staţiile.

---

[229] Spuneţi vitezei mele armate că şi-a înălţat în sufletul meu un nepieritor monument de dragoste şi recunoştinţă (germ.).

[230] Un bărbat ca dumneavoastră, domnule colonel, e mai folositor decît un netrebnic de locotenent-major (germ.)

[231] Sanitar! Sanitar (germ.)

— Matusic, i-o tăie căpitanul, holera nu vine aşa cu una, cu două. Spune-i doctorului, e în compartimentul vecin, să se ducă să-l vadă...

Pe lîngă batalion fusese ataşat medicul militar Welfer, un doctor bătrîn şi mare şmecher. Bea bine şi lovea rău, dar ştia carte. Trecuse prin mai multe facultăţi de medicină ale imperiului austro-ungar şi făcuse practică în tot felul de spitale; cu toate astea, Welfer nu-şi luase doctoratul din cauză că un unchi al lui avusese grijă să amintească în testamentul pe care îl lăsase moştenitorilor că studentul în medicină Friederich Welfer va căpăta o bursă anuală pînă în ziua cînd îşi va lua diploma de doctor în medicină.

Bursa era cam de patru ori mai mare decît salariul unui medic de spital, aşa încît M.U.C. Friederich Welfer îşi dădea, pe bună dreptate, silinţa să studieze mai departe.

Moştenitorii turbau de furie. Îl declarară idiot, încercară să-l încurce cu o nevastă bogată, numai să scape de el.

Dinspre partea lui însă, pentru a-i întărîta şi mai mult, M.U.C. Welfer, membru activ în vreo douăsprezece asociaţii studenţeşti, publică cîteva culegeri de poezii foarte nevinovate, la Viena, Lipsca şi Berlin. Scria la revista *Simplicissimus* şi-şi vedea liniştit de studii, ca şi cum nimic nu s-ar fi întîmplat.

Izbucnirea războiului a însemnat o ruşinoasă lovitură pe la spate dată lui M.U.C. Friederich Welfer...

Autorul volumelor de poezii *Lachende Lieder, Krug und Wissenschajt, Marchen und Parabeln* [232] fu luat cu japca în armată, iar unul dintre moştenitori, funcţionar la Ministerul de Război, avu grijă ca hîtrul bun de glume Friederich Welfer să-şi ia „doctoratul de război”. Examenul l-a dat în scris. I s-a dat un chestionar cu o serie de întrebări, la care Welfer a răspuns stereotip: *„Lecken Sie mir Arsch!”* Peste trei zile, colonelul îi aduse la cunoştinţă că-şi luase diploma de doctor în medicină generală şi-i mai spuse că, de fapt, de mult era copt pentru doctorat, că medicul şef îl repartizase la un spital de refacere şi că avansarea lui viitoare va depinde numai de purtarea pe care o va avea: la care mai adaugă că se ştia totul despre el, despre duelurile avute cu ofiţerii în diferite oraşe universitare, dar că acum, în timp de război, ele vor fi date uitării.

Autorul volumului de poezii *Ulciorul şi ştiinţa* îşi muşcă buzele şi plecă să-şi facă datoria.

După constatarea cîtorva cazuri în care dăduse dovadă de prea multă bunăvoinţă faţă de pacienţii militari, prelungindu-le cît putu mai mult şederea în spital, tocmai în perioada cînd stăpînirea lansase cuvîntul de ordine: „Decît să zacă în spitale, mai bine să piară în tranşee; de ce să piară în spitale şi nu în linia întîi” — doctorul Welfer fu trimis pe front cu batalionul 11 de marş.

Ofiţerii activi ai batalionului îl considerau un om de nimic. Dar nici rezerviştii nu-i dădeau prea mare atenţie, refuzîndu-i prietenia, pentru ca să nu lărgească şi mai mult prăpastia care exista între ei şi ofiţerii activi.

---

[232] Rîs şi cîntec, Ulciorul şi ştiinţa, Basme şi parabole (germ.).

Cum era şi firesc, căpitanul Sagner se considera mult superior faţă de fostul M.U.C., care în cursul îndelungatei sale studenţii spintecase atîţia ofiţeri. În clipa cînd „medicul militar” Welfer trecu pe lîngă el, se făcu a nu-l observa şi continuă să pălăvrăgească cu locotenentul-major Lukáš despre tot felul de fleacuri, spunîndu-i, de pildă, că la Budapesta se cultivă dovleci. La această afirmaţie locotenentul-major Lukáš îi răspunse că, pe vremea cînd fusese elev în anul trei al şcolii de cădeţi, făcuse, împreună cu cîţiva prieteni „civili”, o vizită în Slovacia, la un preot evanghelic, care, zicea el, le servise ca garnitură la friptura de porc varză cu dovleac, şi turnîndu-le în pahare, le spusese:

Porcului cu dovleac
Să-i venim de hac.

Lucru de care el, Lukáš, se simţise foarte jignit.[233]

— N-o să vedem prea mult din Budapesta, constată căpitanul Sagner. Cum văd, o ocolim. După itinerar, ar trebui să rămînem aici două ore.

— Cred că manevrează, răspunse locotenentul-major Lukáš. Ne duce la triaj, la Transport-Militar-Bahnhof.

Tocmai atunci se apropie de ei medicul militar Welfer.

— N-are nimic, li se adresă el rîzînd. Domnii care vor să devină ofiţeri în armata noastră şi care la Cazinoul din Bruck se mai făleau încă cu cunoştinţele lor în ale strategiei şi istoriei ar trebui avertizaţi că e primejdios să înfulece dintr-o dată tot pachetul cu dulciuri trimis de mămica, pe front. De cînd am părăsit Bruck-ul, cadetul Biegler a mîncat treizeci de rulade cu cremă, aşa cum singur a recunoscut, şi a băut în toate gările numai apă fiartă; asta îmi aminteşte, domnule căpitan, de un vers al lui Schiller: *...Wer sagt von...*

— Ascultă, doctore, îl întrerupse căpitanul Sagner, aici nu-i vorba de Schiller; pe mine mă interesează ce se întîmplă cu cadetul Biegler.

Medicul militar Welfer zîmbi.

— Aspirantul la gradul de ofiţer, cadetul dumneavoastră Biegler, s-a căcat pe el... Nu-i vorba nici de holeră, nici de dizenterie, ci pur şi simplu de *cufureală.* Domnul aspirant la gradul de ofiţer a băut niţel mai mult coniac şi s-a căcat pe el... Asta-i tot... De altfel, am impresia că s-ar fi scăpat şi fără coniacul dumneavoastră. A înghiţit atîtea rulade cu cremă, primite de acasă... E un copil... La cazino, pe cît ştiu, nu bea niciodată mai mult de un sfert. Abstinent.

Şi doctorul Welfer scuipă cu dispreţ. Apoi urmă:

— Îşi cumpără întotdeauna rulade de Linz...

— Care va să zică, nu-i nimic grav? interveni căpitanul Sagner. Cu toate astea... dacă povestea s-ar afla...

Locotenentul-major Lukáš se ridică în picioare şi-i spuse lui Sagner, plictisit:

— Halal comandant de grupă!...

---

233 Convorbirea între căpitanul Sagner şi locotenentul-major Lukas avea loc în limba cehă (n.a.).

— Eu l-am pus niţel pe picioare, observă Welfer, continuînd să zîmbească. Mai departe rămîne să hotărască domnul comandant de batalion... Aş putea să-l predau pe cadetul Biegler spitalului din localitate... eliberîndu-i un certificat că suferă de dizenterie. Un caz grav de dizenterie, izolare urgentă... şi cadetul Biegler ar fi internat în baraca contagioşilor... Cred că aşa ar fi mult mai bine, urmă Welfer cu acelaşi zîmbet nesuferit. Aveţi de ales între un cadet căcăcios şi unul atins de dizenterie...

Căpitanul Sagner se adresă prietenului Lukáš pe un ton foarte oficial:

— Domnule locotenent-major, cadetul Biegler din compania dumneavoastră s-a îmbolnăvit de dizenterie şi va rămîne la Budapesta pentru îngrijire medicală...

Căpitanul Sagner avu impresia că Welfer rîdea foarte sfidător, dar, uitîndu-se la medicul militar, constată că avea o mină foarte indiferentă.

— Aşadar, e-n regulă, domnule căpitan, i se adresă Welfer foarte calm. Aspirantul la gradul de ofiţer... în definitiv, continuă el dînd plictisit din mînă, orice bolnav de dizenterie se scapă în pantaloni...

Aşa se face că bravul cadet Biegler fu transportat la spitalul militar de izolare din Uj Buda. Pantalonii săi cufuriţi se pierdură în vîltoarea războiului mondial. Iar visurile cadetului Biegler despre marile victorii fură închise între pereţii uneia din barăcile spitalului de izolare.

Cînd află că are dizenterie, cadetul Biegler se simţi nespus de bucuros.

La urma urmei, îi era indiferent dacă, în timp ce-şi făcea datoria, fusese rănit sau se îmbolnăvise pentru maiestatea-sa împăratul.

Se întîmplă însă o mică încurcătură. Din cauză că toate locurile pentru bolnavii de dizenterie erau ocupate, cadetul Biegler fu transportat în baraca holericilor.

În timp ce-i făceau baia şi-i puneau termometrul sub braţ, veni să-1 vadă un medic maghiar. Privind termometrul, dădu din cap îngîndurat şi exclamă:

— Treizeci şi şapte de grade!

La bolnavii de holeră, scăderea bruscă a temperaturii era simptomul cel mai grav. În această stare bolnavul devine apatic.

Şi într-adevăr, cadetul Biegler nu dădea de loc semne de enervare. Era foarte calm şi-şi repeta mereu în gînd că, orice-ar fi, el pentru împărat suferă.

Drept care, medicul porunci să i se introducă termometrul în rect.

— Ultimul stadiu al holerei, îşi spuse el. Semnul sfîrşitului; bolnavul slăbeşte la maximum, pierde simţul mediului înconjurător, nu-şi mai dă seama ce face decît aşa, ca prin vis... Rîde în spasmele agoniei.

Şi, ca să fim drepţi, cadetul Biegler zîmbi ca un martir, se purtă eroic cînd i se introduse termometrul în rect. Nici nu se clinti.

— Da, da, îşi urmă gîndul medicul militar, astea-s semnele care la holeră duc încetul cu încetul la moarte sigură: o apatie totală...

Îl mai întrebă pe subofiţerul sanitar dacă Biegler vomitase sau avusese scaune diareice în cadă.

Primind un răspuns negativ, se uită lung la Biegler. Dacă în timpul holerei încetează diareea şi vărsăturile, ăsta-i încă un semn care arată, pe lîngă cele dinainte, ce se întîmplă cu bolnavul în ultimele ceasuri, înainte de moarte.

Scos din baia caldă şi întins pe pat gol puşcă, Biegler începu să tremure de frig. Dinţii îi clănţăneau şi tot corpul i se încreţi ca pielea de găină.

— Vedeţi, spuse în limba maghiară medicul militar. Frisoane puternice, membrele reci... Sfîrşitul.

Aplecîndu-se asupra cadetului Biegler, îl întrebă pe nemţeşte:

— Also, wie geht'?[234]

— S-ssse-hr gu-gu-tt, clănţăni din dinţi Biegler: *...Ei-ne De-deck-ke...*[235]

— Cunoştinţa în parte pierdută, în parte păstrată, spuse pe ungureşte medicul, trupul foarte slăbit. Ar trebui să aibă buzele şi unghiile negre... Da, da, ăsta-i al treilea caz cînd îmi moare unul de holeră fără să i se-nnegrească unghiile şi buzele...

Aplecîndu-se din nou asupra lui Biegler, continuă pe ungureşte:

— A doua bătaie a inimii a încetat...

— Ei-ei-ne-ne De-de-de-de decke, ke-ke, clănţănea cadetul Biegler.

— Astea-s ultimele lui cuvinte, se adresă medicul subofiţerului sanitar. Mîine îl îngropăm împreună cu maiorul Koch. Nu mai are mult şi-şi pierde cunoştinţa. Hîrtiile-i sînt, la cancelarie?

— Acolo trebuie să fie, răspunse calm subofiţerul sanitar.

— *Ei-ne-ne-ne De-de-de-decke-ke-ke,* clănţăni desperat cadetul Biegler în urma celor ce se depărtau.

Din cele şaisprezece paturi cîte erau în încăpere, numai cinci erau ocupate. Unul dintre bolnavi dăduse ortul popii. Murise cu două ore mai înainte şi acum era acoperit cu un cearşaf; mortul purta numele descoperitorului bacililor holerei. Era maiorul Koch, despre care medicul militar spusese că va fi înmormîntat a doua zi, împreună cu cadetul Biegler.

Cadetul Biegler se ridică în capul oaselor şi pentru prima oară avu prilejul să vadă cum se moare de holeră pentru împărat, căci din cei patru bolnavi rămaşi în viaţă doi erau în agonie; se sufocau şi se învineţeau, scoţînd în acelaşi timp nişte sunete într-un soi de limbă necunoscută, mai degrabă un fel de horcăieli de glas sugrumat.

Ceilalţi doi, cu vădite semne de însănătoşire, aminteau de bolnavii de tifos în plin delir. Strigau vorbe fără şir şi scoteau de sub pături nişte picioare slăbănoage. Deasupra lor stătea aplecat un sanitar cu mustaţă, care încerca să-i mîngîie, vorbindu-le într-un dialect german din Stiria, după cum putu să-şi dea seama Biegler.

— Şi eu am avut holeră, drăgălaşii mei, dar n-am zvîrlit cu picioarele. Acum e bine de voi. O să primiţi concediu pînă... Nu te mai zbengui atîta, strigă el la unul care lovise pătura cu piciorul şi o întorsese pe dos. Aici nu-i voie să faci aşa ceva. Fii

---

[234] Cum te simţi? (germ.)

[235] Foarte bine. O pătură ... (germ.)

bucuros că ai călduri şi că n-au să te scoată de aici cu muzică militară. Aţi scăpat amîndoi.

După care îşi roti privirea prin odaie, şi urmă:

— Vedeţi, ceilalţi s-au şi curăţat. Ne-am aşteptat la asta, adăugă el binevoitor. Fiţi bucuroşi că aţi scăpat. Fiţi cuminţi, trebuie să mă duc după cearşafuri.

Se înapoie numaidecît. Îi înveli în cearşafuri pe cei doi care muriseră, cu buzele negre ca tăciunele; le scoase mîinile cu unghii negre, cu care, în ultimele clipe ale agoniei, îşi acoperiseră cu înverşunare ruşinea, se căzni să le bage limba în gură, apoi îngenunche şi începu să se închine:

— Heilige Marie, Mutter Gottes...

Şi în timp ce se ruga, bătrînul sanitar, originar din Stiria, se uita la pacienţii săi porniţi pe însănătoşire, al căror delir însemna drumul spre o viaţă nouă.

— *Heilige Marie, Mutter Gottes,* reluă sanitarul rugăciunea, cînd deodată un bărbat în pielea goală îl bătu pe umăr.

Era cadetul Biegler.

— Ascultă, eu... am fă-făcut baie... Adică... de fapt, mi-au fă-fă-cut b-baie... îmi trebuie o pătură... Mi-e frig...

— Dumneata eşti un caz aparte, îi spuse cu o jumătate de oră mai tîrziu cadetului Biegler, care acum se odihnea sub pătură, acelaşi medic militar care-l declarase pierdut. Dumneata, domnule cadet, eşti reconvalescent; mîine te trimitem la spitalul de rezervă din Tarnov. Eşti purtător de bacili holerici... Am ajuns aşa de departe cu ştiinţa, că acum ştim toate... Dumneata eşti din regimentul 91...

— Batalionul 13 de marş, răspunse în locul cadetului Biegler subofiţerul sanitar, compania a unsprezecea...

— Scrie! i se adresă medicul:

„Cadetul Biegler, batalionul 13 de marş, compania 11-a de marş, regimentul 91, se trimite spre supraveghere la spitalul de holerici din Tarnov. Purtător de bacili holerici...”

Şi în felul acesta, cadetul Biegler, entuziast luptător pentru cauza împăratului, deveni un primejdios purtător de bacili holerici.

II
La Budapesta

În gara militară din Budapesta, Matusic aduse căpitanului Sagner o telegramă de la comandament, semnată de nefericitul general care nu de mult fusese transportat la balamuc. Avea acelaşi cuprins ca şi telegrama primită în staţia precedentă.

,,Gătiţi repede mîncarea şi apoi spre Sokal.”

La care mai era adăugat:

„Trenul regimentar intră în subzistenţa grupului de răsărit. Recunoaşterea se suspenda. Batalionul treisprezece de marş construieşte un pod peste Bug. Amănunte în ziare.”

Căpitanul Sagner porni numaidecît spre comandamentul gării, unde fu salutat de un ofiţer scund şi gras, care-i zîmbi prieteneşte.

— Generalul ăsta al vostru a făcut numai boroboaţe, îl întîmpină acesta, rîzînd în hohote, dar de transmis, a trebuit să vă transmit eu tîmpenia asta, întrucît pînă acum n-am primit nici o dispoziţie de la divizie în care să se spună că telegramele nu trebuiesc predate adresanţilor. Ieri a trecut prin gară batalionul 14 de marş din regimentul 75. Comandantul batalionului avea aici o telegramă în care i se făcea cunoscut că toţi ostaşii trebuie să primească cîte şase coroane drept recompensă specială pentru Przemysl şi în acelaşi timp că din cele şase coroane fiecare oraş e obligat să depună aici la cancelarie cîte două coroane pentru împrumutul de război... După informaţii din surse demne de crezare, generalul dumneavoastră de brigadă suferă de paralizie cerebrală...

— Domnule maior, se adresă căpitanul Sagner comandantului gării militare, conform ordinului primit de la regiment şi conform itinerariului, batalionul nostru se îndreaptă spre Godolo. Trupa urmează să primească aici o sută cincizeci de grame de brînză Emental, de cap. La ultima haltă trebuia să primească cîte o sută cincizeci de grame de salam unguresc. Dar n-a primit nimic.

— Mi se pare că şi aici are să se întîmple la fel, răspunse maiorul, continuînd să surîdă binevoitor. Nu ştim nimic despre un asemenea ordin pentru *regimentele din Cehia.* De altfel, asta e o chestiune care nu mă priveşte; adresaţi-vă Biroului de aprovizionare.

— Cînd urmează să plecăm, domnule maior?

— Înaintea dumneavoastră e un tren cu artilerie grea pentru Galiţia. Îi dăm drumul peste un ceas. Pe linia a treia e un tren sanitar, care pleacă la douăzeci şi cinci de minute după artilerie. Pe linia a douăsprezecea avem un tren cu muniţii. Pleacă la zece minute după trenul sanitar, iar peste douăzeci de minute pleacă şi

trenul dumneavoastră. Bineînţeles, dacă între timp nu intervine vreo schimbare, adăugă el cu acelaşi zâmbet, care îl făcu să-şi piardă orice simpatie în ochii căpitanului Sagner.

— Îmi îngăduiţi, domnule maior, îl întrebă Sagner, să vă cer lămuriri în legătură cu faptul că nu ştiţi nimic în privinţa ordinului referitor la distribuirea a o sută cincizeci de grame de brînză Emental pentru regimentele din Cehia?

— E un secret, îi răspunse cu acelaşi zîmbet comandantul gării militare din Budapesta.

— Am făcut-o de oaie, se mustră în gînd căpitanul Sagner, ieşind din clădirea comandamentului. Cine dracu m-a pus să-i spun lui Lukáš să adune toţi comandanţii şi trupa de care au nevoie şi să plece cu ei la magazie să ridice cele o sută cincizeci de grame de brînză Emental de cap?

Dar înainte ca locotenentul-major Lukáš, comandantul campaniei a 11-a, să fi dispus trimiterea trupei la magazie pentru cele o sută cincizeci de grame de brînză Emental, aşa cum ordonase căpitanul Sagner, în faţa lui îşi făcură apariţia Švejk şi nefericitul Baloun.

Acesta tremura ca varga.

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant,* i se adresă Švejk cu obişnuita-i candoare, că chestiunea de care vreau să vă vorbesc este foarte importantă. V-aş ruga, de aceea, domnule *oberlaitnant,* dacă s-ar putea să *rezolvăm această chestiune undeva mai la o parte,* cum zicea şi bunul meu prieten Spatina din Zhora, cînd — fiind martor la o cununie — l-au apucat deodată nevoile în biserică.

— Hai, Švejkule, spune o dată, ce s-a întîmplat? îl întrerupse locotenentul-major Lukáš, căruia de altfel i se făcuse dor de Švejk, la fel ca şi acestuia de locotenent. Să mergem ceva mai încolo!

Baloun îi urma, mai mult mort decît viu. Matahala asta de om îşi pierduse cu desăvârşire echilibrul sufletesc şi-şi bălăbănea mîinile într-o deznădejde cumplită.

— Ce s-a întîmplat, Švejkule, îl întrebă locotenentul-major cînd se depărtară.

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant,* că e mai bine să mărturiseşti fapta înainte de a ieşi la iveală. Dumneavoastră aţi ordonat, domnule *oberlaitnant,* că o dată ajunşi la Budapesta, Baloun să vă aducă pateul de ficat şi-o chiflă. Ai primit ordinul sau nu? se întoarse Švejk către Baloun.

Baloun începu să-şi agite şi mai mult mîinile, ca şi cînd ar fi vrut să se apere împotriva ameninţării unui duşman nevăzut.

— Din păcate, urmă Švejk, ordinul n-a putut fi executat, domnule *oberlaitnant.* Eu am înghiţit pateul dumneavoastră de ficat... Da, l-am mîncat, spuse Švejk, înghiontindu-l pe desperatul Baloun, pentru că... ştiam că pateul de ficat se poate strica. Am citit de multe ori în gazete că familii întregi s-au otrăvit cu pateu de ficat. O dată, la Zderaz, altă dată la Beroun, pe urmă la Tabor, la Mlada

Boleslav, la Pnbram... Toţi otrăviţii au murit. Ştiţi, pateul de ficat e cea mai primejdioasă conservă...

Tremurînd din tot corpul, Baloun se întoarse într-o parte, îşi băgă degetul pe gît şi începu să verse cu scurte icneli.

— Ce-i cu dumneata, Baloun?

— Bo-bo-răsc e, e, do-do-mnu-le obr... e, e, *oberlaitnant, e, e, ober-lait-nant* e, e! striga nefericitul Baloun în clipele de răgaz. Eu-eu l-am mîn-ee-cat, e, e, eu-ee-singur, ie...

Din nefericitul Baloun ţîşneau pe gură pînă şi bucăţile de staniol în care fusese înfăşurat pateul.

— După cum vedeţi, domnule *oberlaitnant,* interveni Švejk, fără să-şi piardă cîtuşi de puţin sîngele rece, orice pateu înghiţit pe furiş iese la suprafaţă ca untdelemnul deasupra apei. Eu am vrut să iau totul asupra mea, dar dumnealui se dă de gol ca un tîmpit. De altfel să ştiţi că e un om cumsecade, numai că înghite tot ce i se încredinţează. Am mai cunoscut o dată un om ca ăsta. Era servitor la o bancă. Putea să-i dea pe mînă, cu toată încrederea, mii şi mii de coroane. O dată, chiar a ridicat nişte bani de la o altă bancă, unde i-au dat din greşeală cu o mie de coroane mai mult, dar el, cinstit, i-a dat pe loc înapoi; să-l fi trimis în schimb să-ţi cumpere de cin'sprezece creiţari o bucată de carne era sigur că jumătate o înfulecă pe drum. Era aşa de hulpav, că dacă funcţionarii îl trimiteau după cîrnaţi el îi cresta pe drum cu briceagul şi, după ce gusta din ei, lipea găurile cu *englişflaster,* care la cinci cîrnaţi îl costa mai mult decît un cîrnat întreg.

Locotenentul-major Lukáš oftă adînc şi se depărtă.

— Binevoiţi a-mi transmite vreun ordin, domnule *oberlaitnant*? strigă Švejk în urma lui, în timp ce nefericitul Baloun continua să-şi vîre degetele în gît.

Lukáš dădu plictisit din mînă şi o porni spre magazia cu provizii. Pe drum îi veni în gînd ciudata idee că, atîta timp cît ostaşii înfulecă pateul de ficat al ofiţerilor, Austria nu poate cîştiga războiul.

Între timp, Švejk îl trăsese pe Baloun în dosul gării militare şi încerca să-l liniştească, spunîndu-i că se vor duce împreună în oraş de unde îi vor aduce locotenentului-major cîrnaţi de Debreţin. În mintea lui Švejk noţiunea acestei specialităţi se îmbina în chip firesc cu imaginea capitalei regatului ungar.

— Mi-e să nu scăpăm trenul, se tîngui Baloun, care, pe lîngă că era veşnic nesătul, mai era şi lacom.

— Cînd pleci pe front, declară cu convingere Švejk, află de la mine că nu scapi niciodată nimic, pentru că orice tren care merge spre front îşi are rostul lui şi are grijă să nu ajungă la staţia de destinaţie cu jumătate de eşalon. De altfel, dragă Baloun, te-am ghicit: eşti un zgîrie-brînză.

Nici n-ar mai fi avut însă cînd să plece, căci se dăduse semnalul de îmbarcare. Ostaşii care se înapoiau de la magazie urcau din nou în vagoane cu mîinile goale. În locul raţiilor de o sută cincizeci de grame de brînză Emental de cap, care trebuia să fie distribuită aci, căpătase fiecare cîte o cutie de chibrituri şi o carte poştală ilustrată, editată de Comitetul pentru mormintele de război din Austria, Viena XIX, *Canisiusgasse* 4. În loc de o sută cincizeci de grame de brînză, ţineau cu toţii în

mînă cimitirul militar din Sedlisk cu monumentul nefericiţilor ostaşi din *landwehr,* confecţionat la iuţeală de un sculptor chiulangiu, sergentul teterist Scholtz.

Şi vagonul comandamentului domnea o frămîntare neobişnuită. Ofiţerii batalionului de marş erau adunaţi în jurul căpitanului Sagner, care le povestea ceva foarte enervat. Venise chiar atunci de la comandamentul gării şi ţinea în mînă o telegramă, de data aceasta reală şi foarte confidenţială, sosită de la statul-major al brigăzii. Era foarte lungă, cuprinzînd instrucţiuni şi ordine legate de noua situaţie în care se afla Austria, începînd de la 23 mai 1915.

Brigada telegrafia că Italia declarase război Austro-Ungariei.

Încă de pe vremea cînd se aflaseră la Bruck, pe Litava, ofiţerii vorbeau în gura mare la cazino, în timpul prînzului sau al cinei, despre atitudinea ciudată a Italiei, dar, la drept vorbind, nimeni n-ar fi crezut că se vor împlini cuvintele profetice ale cadetului Biegler, ale acestui idiot, care într-o seară, la cină, dăduse deoparte farfuria cu macaroane, declarînd:

— Astea am să le mănînc sub porţile Veronei.

După ce studie instrucţiunile primite de la brigadă, căpitanul Sagner ordonă să se sune alarma.

Imediat ce se adună, trupa batalionului de marş fu aşezată în careu, iar căpitanul Sagner citi ostaşilor, foarte grav, ordinul telegrafic pe care-l primise de la brigadă:

„Mînat de o laşitate fără seamăn, regele Italiei a uitat de legăturile frăţeşti şi de îndatoririle sale de aliat al imperiului nostru. De la izbucnirea războiului, în care ar fi trebuit să fie alături de bravii noştri ostaşi, regele Italiei s-a comportat ca un criminal mascat care loveşte pe la spate, avînd o atitudine de duplicitate şi ducînd tratative secrete cu duşmanii noştri. Această acţiune trădătoare a culminat în noaptea de 22 spre 23 mai, cînd Italia a declarat război imperiului nostru. Comandantul nostru suprem este convins că glorioasele şi curajoasele sale oştiri vor răspunde la josnica trădare a inamicului necredincios printr-o asemenea lovitură, încît trădătorul să-şi dea seama că, începînd războiul în mod ruşinos şi trădător, el şi-a hotărît propria-i pieire. Sîntem ferm încredinţaţi că, cu ajutorul lui Dumnezeu, nu va trece mult şi cîmpiile Italiei vor vedea din nou pe învingătorii de la Santa Lucia, Vicenza, Navarra, Custozza. Vrem să învingem, trebuie să învingem şi cu siguranţă vom învinge!”

Apoi urmă obişnuitul *„dreimal hoch”* şi ostaşii fură din nou îmbarcaţi în vagoane, de data asta puţin descumpăniţi, în locul celor o sută cincizeci de grame de brînză Emental se aleseseră cu războiul împotriva Italiei.

*

În vagonul în care se afla Švejk, plutonierul de administraţie Vanek, telefonistul Chodounsky, Baloun şi bucătarul Jurajda, se încinse o discuţie aprinsă în legătură cu intrarea Italiei în război.

— La fel s-a întîmplat la Praga, în strada Taboroska, începu Švejk. Locuia acolo un negustor, Horejsi; ceva mai încolo, de partea cealaltă a străzii, îşi avea prăvălia negustorul Posmourny; şi între ei era băcanul Havlasa. Într-o bună zi, lui Horejsi îi vine în minte o idee grozavă: să se întovărăşească cu băcanul Havlasa împotriva lui Posmourny. Zis şi făcut. Imediat a intrat în vorbă cu el, gîndind să-şi unească prăvăliile sub o singură firmă: „Horejsi şi Havlasa”. Dar băcanul Havlasa, un şmecher şi jumătate, s-a dus pe ascuns la negustorul Posmourny şi i-a spus că Horejsi îi dă o mie două sute pe băcănia lui şi pe deasupra mai vrea să intre cu el în tovărăşie. Dar că dacă el, Posmourny, îi dă o mie opt sute, ar fi mai bucuros să meargă în tovărăşie cu el contra lui Horejsi. Aşa se şi învoiră şi Havlasa s-a învîrtit un timp mieros în jurul lui Horejsi, pe care-l trădase, prefăcîndu-se că-i cel mai bun prieten al lui. Cînd venea vorba de tovărăşia primită îi spunea: „Nici o grijă, nu mai e mult. După băi.” Şi într-adevăr, cînd se întoarseră de la băi, totul era în ordine, aşa cum îi făgăduise mereu lui Horejsi. Într-o dimineaţă, în timp ce se ducea să deschidă prăvălia, Horejsi văzu o firmă nouă deasupra prăvăliei concurentului său, o firmă cît toate zilele: „Posmourny şi Havlasa”.

— Şi la noi, interveni prosteşte Baloun, a fost un caz dintr-ăsta: am vrut să cumpăr un juncan din satul vecin, mă învoisem şi, cînd să-l iau, mi l-a umflat de sub nas măcelarul din Votice.

— Acum, reluă Švejk netulburat, cînd avem pe cap încă un război, cînd mai avem un duşman şi un front nou, are să trebuiască să facem economie de muniţii. „Cînd ai mai mulţi copii, îţi trebuie mai multe nuiele”, spunea moş Chovanec din Motol, care-i croia pe copiii din vecinătate, treabă pentru care primea un ban de buzunar.

— Mie mi-e teamă numai că din pricina Italiei o să ne dea porţii mai mici, spuse Baloun tremurînd din tot corpul.

Plutonierul de administraţie căzu pe gînduri şi apoi răspunse cu toată seriozitatea:

— N-ar fi de mirare, pentru că acum victoria noastră o să mai întîrzie niţeluş.

— Ehei, acum am avea nevoie de un nou Radecky, fu de părere Švejk. Ala cunoştea bine locurile pe acolo, ştia care-i partea slabă a italienilor, ce trebuie luat cu asalt şi din care parte. Nu-i chiar aşa de uşor să pătrunzi undeva. Mă rog, de intrat e în stare să intre oricine, dar totul e să ştii cum să ieşi; asta-i adevărata ştiinţă militară... Cînd intră omul undeva, trebuie să ştie tot ce se petrece în jurul lui, ca să nu se pomenească nitam-nisam în faţa unei încurcături din acelea care se cheamă catastrofă. La noi acasă, pe vremea cînd stăteam în vechea locuinţă, a fost prins în pod un hoţ; şmecherul băgase de seamă, în timp ce se căţăra în pod, că zidarii reparau luminatorul. Aşa că dumnealui s-a smuls din braţele oamenilor, a buşit-o pe nevasta intendentului şi şi-a dat drumul în luminator, dar de acolo n-a mai ieşit. Tătucul nostru Radecky cunoştea orice potecă; nimeni n-a putut să pună

mîna pe el. Într-o carte despre general scria cu de-amănuntul cum a luat-o la sănătoasa de la Santa Lucia, în timp ce italienii fugeau şi ei şi cum abia a doua zi, cînd îi căuta cu ocheanul, şi-a dat seama că italienii nu erau pe cîmpul de bătaie şi că el e învingătorul; profitînd de ocazie, a ocupat Santa Lucia rămasă de izbelişte. Aşa a fost numit mareşal.

— Frumoasă ţară Italia, intră în vorbă bucătarul Jurajda. Am fost şi eu o dată la Veneţia şi ştiu că italianul îl face pe oricine porc. Cînd se înfurie, oricine e *„porco maledetto".* Chiar şi Papa e porc pentru el şi *„madona mia e porco", „papa e porco".*

În legătură cu cele de mai sus plutonierul de administraţie Vanek se exprimă şi el în termeni foarte binevoitori despre Italia. La drogheria lui din Kralupy avea un aparat de preparat sirop de lămîie, pe care-l făcea din lămîi stricate, iar lămîile cele mai ieftine şi cele mai stricate le cumpăra întotdeauna din Italia. Acum s-a isprăvit cu transportul lămîilor din Italia la Kralupy. Nu încape nici o îndoială că războiul cu Italia va aduce tot felul de întîmplări neaşteptate, căci Austria va căuta să se răzbune.

— Asta-i un fel de a spune: să te răzbuni! zise Švejk. Sînt unii care îşi închipuie că se răzbună, dar pînă la urmă oalele sparte le plăteşte cel pe care dumnealui şi l-a ales ca unealtă a răzbunării. Pe vremuri, cînd stăteam încă la Vinohrady, la parter locuia intendentul imobilului, care ţinea în gazdă un mic funcţionăraş de la nu ştiu care bancă; omuleţul ăsta obişnuia să frecventeze o cîrciumă din strada Krameriova, unde s-a luat la harţă o dată cu un domn care avea la Vinohrady un laborator pentru analiza urinei. Domnul nu se gîndea la altceva şi nu vorbea decît despre analizele lui. Umbla cu buzunarele pline de sticluţe cu urină, pe care le dădea cunoscuţilor pe la nas, îndemnîndu-i să-şi dea urina la analiză, pentru că de asta atîrna — zicea el — fericirea omului, a familiei. Nu costă mai nimic — zicea — numai şase coroane. Toţi clienţii cîrciumii, ba chiar şi cîrciumarul şi cîrciumăreasa, şi-au dat urina la analiză, numai funţionăraşul se ţinea tare, cu toate că domnul îl urmărea mereu la pisoar, adresîndu-i-se cu bunăvoinţă: „Nu ştiu cum să-ţi spun, domnule Skorkovsky, dar mie nu-mi prea place cum arată urina dumitale; fii bun şi urinează în sticluţă cît mai e vreme! Pe urmă să nu fie prea tîrziu!" în cele din urmă, a reuşit să-l convingă. Asta l-a costat pe funcţionăraş şase coroane, iar domnul acela a avut grijă să-i îndulcească cheltuiala, speriindu-l aşa cum făcuse cu toţi muşterii, ca şi cu bietul cîrciumar, căruia îi alungase clienţii, deoarece fiecare analiză era apoi interpretată verbal cu concluzia că e vorba de un caz grav. După el toată lumea trebuia să bea numai apă, să nu fumeze, să nu se însoare, iar cît despre mîncare, numai zarzavat! Funcţionăraşul nostru, ca şi ceilalţi de altfel, s-a înfuriat grozav şi, ca unealtă a răzbunării lui, s-a gîndit la intendent, ştiindu-l brutal din fire. Aşa se face că într-o bună zi îi spuse domnului cu analizele că de la o vreme intendentul nu se simţea tocmai bine şi că-l roagă să vină a doua zi de dimineaţă pe la orele şapte, să-i ia urina pentru analiză. Dumnealui s-a dus. Intendentul dormea încă. Domnul l-a trezit, spunîndu-i prieteneşte: „Am onoarea, domnule Malek, bună dimineaţa. Poftiţi, aveţi aici sticluţa, binevoiţi să urinaţi şi daţi-mi şase coroane." Doamne! Cînd a sărit odată intendentul din pat, numa-n izmene,

şi cînd mi ţi l-a-nşfăcat de beregată, ferească Dumnezeu! L-a buşit de dulap, pînă a trecut cu el prin uşă. După ce l-a scos din dulap, a luat vîna de bou şi dă-i şi dă-i pînă la pus pe goană, aşa în izmene cum era, la vale pe strada Celakovsky. Schelălăia stimabilul ca un cîine călcat pe coadă şi în strada Havlickova, ţuşti în tramvai: pe intendent l-a înhăţat poliţaiul cu care s-a luat la păruială. Fiindcă era în izmene şi cu cele de ruşine la vedere, l-au ridicat cu duba pentru atentat la bunele moravuri. Şi în drum spre poliţie, tot mai striga din dubă ca un apucat: „Fire-aţi ai dracului de derbedei, vă arăt eu vouă să-mi analizaţi mie urina”. A stat la răcoare şase luni pentru agresiune şi ultraj. După pronunţarea sentinţei, a început să insulte coroana, aşa că n-ar fi de mirare dacă ar zace şi acum în puşcărie; de aceea spuneam eu că atunci cînd vrei să te răzbuni pe cineva, oalele sparte le plăteşte un om nevinovat.

În timp ce asculta, pe Baloun îl frămînta un gînd. În cele din urmă se adresă îngrijorat lui Vanek:

— Mă rog frumos, domnule *rechnungsfeldwebel,* dumneavoastră credeţi că din pricina războiului cu Italia ni se vor da raţii mai mici?

— E limpede ca lumina zilei, răspunse prompt Vanek.

— Maica ta Cristoase, izbucni Baloun şi, lăsîndu-şi capul în palme, rămase tăcut în colţul lui.

Cu aceasta, discuţia despre Italia luă sfîrşit.

*

În vagonul comandamentului, discuţia despre noua situaţie creată prin intrarea Italiei în război s-ar fi desfăşurat, cu siguranţă, foarte anost în lipsa vestitului teoretician militar, cadetul Biegler, dacă bineînţeles nu s-ar fi găsit cineva care să-l înlocuiască într-o oarecare măsură. Înlocuitorul era locotenentul Dub de la compania a treia.

Locotenentul Dub era în civil profesor de limba cehă şi dovedise o irezistibilă înclinaţie de a-şi manifesta loialitatea ori de cîte ori avea ocazia. La lucrările scrise dădea elevilor subiecte din istoria familiei Habsburg. Pe cei din clasele inferioare îi speria cu împăratul Maximilian, care s-a căţărat pe o stîncă şi n-a mai putut să coboare, cu Josef al II-lea, plugarul, şi cu Ferdinand cel Bun. În clasele superioare, subiectele erau bineînţeles mai complicate, ca de pildă, tema pentru cei din a şaptea: *Împăratul Franz Josef I, sprijinitor al ştiinţei şi artei,* lucrare care a avut drept urmare excluderea unui elev din toate şcolile medii ale imperiului austro-ungar; elevul scrisese că cea mai lăudabilă operă a acestui monarh a fost construirea podului împăratul Franz Josef I din Praga.

Profesorul Dub nu uita niciodată să-şi pună elevii să cînte cu evlavie imnul austriac de ziua împăratului şi la alte sărbători imperiale şi regale. În societate nu era iubit, deoarece se ştia precis că făcea oficiul de denunţător al colegilor săi. În oraşul unde profesa, făcea parte din „sfînta treime” a celor mai mari tîmpiţi şi imbecili, compusă din: prefectul judeţului, directorul gimnaziului şi el. În acest cerc

restrîns, Dub învăţase să facă politica imperiului austro-ungar şi acum îşi debita înţeleptele idei cu glasul şi intonaţia lui de profesor ticăit.

— La drept vorbind, pe mine nu mă miră de loc pasul făcut de Italia. Mă aşteptam la asta încă de acum trei luni. E clar că Italia a devenit foarte mîndră în ultima vreme, după victoria asupra turcilor, în războiul pentru Tripolitania. În afară de asta, se bizuie cam prea mult pe marina militară şi pe starea de spirit a populaţiei noastre din regiunile de pe litoral şi din Tirolul de sud. Încă înainte de război am discutat despre asta cu prefectul judeţului nostru şi i-am spus vă guvernul nostru nu trebuie să subestimeze mişcarea iredentistă din sud. Prefectul mi-a dat toată dreptatea pentru că şi el, ca orice om clarvăzător căruia menţinerea acestui imperiu îi stă la inimă, trebuie să se fi gîndit de multe ori unde ne poate duce o indulgenţă exagerată faţă de astfel de elemente. Îmi aduc foarte bine aminte că acum doi ani, în timpul războiului balcanic, cînd afacerea Prohazska era tocmai în toi, într-o convorbire cu domnul prefect am spus că Italia pîndeşte prilejul cel mai apropiat pentru a ne lovi pe la spate. Şi uite că aşa s-a şi întîmplat! strigă Dub cu atîta vehemenţă, de parcă s-ar fi certat cu toţi cei de faţă, deşi, în timp ce el vocifera, ofiţerii activi din vagon îşi ziceau în gînd: „Pisălogul ăsta ar face bine să ne mai scutească cu pălăvrăgeala”.

— Şi apoi, reluă Dub pe un ton mai măsurat, de cele mai multe ori nici chiar în manualele de şcoală nu s-a vorbit de vechile noastre raporturi cu Italia, de zilele glorioase ale armatelor noastre biruitoare din anul una mie opt sute şi patruzeci şi opt şi din anul una mie opt sute şi şaizeci şi şase, despre care se aminteşte astăzi în ordinul de brigadă. Eu, unul, însă mi-am făcut întotdeauna datoria şi încă înainte de terminarea anului şcolar, aşadar, chiar la începutul războiului, am dat la compoziţie elevilor mei următoarea temă: *Unsere Helden in Italien, von Vincenza bis zur Custozza, oder...*[236]

Şi zevzecul locotenent Dub adăugă solemn:

— *...Blut und Leben fur Habsburg! Fur ein Osterreich, ganz, einig, gross!*[237] După care tăcu, aşteptînd, pesemne ca şi ceilalţi ofiţeri din vagonul comandamentului să-şi spună părerea despre noua situaţie, ceea ce i-ar fi dat prilejul să le dovedească încă o dată, că încă cu cinci ani în urmă prevăzuse cum se va comporta Italia faţă de aliatul ei. Mare îi fu însă dezamăgirea cînd căpitanul Sagner, căruia ordonanţa batalionului, Matusic, îi adusese din gară ediţia de seară a ziarului *Pester Lloyd,* exclamă răsfoind ziarul:

— Ia te uită, Weiner, pe care am văzut-o la Bruck în reprezentaţie, a jucat ieri aici la Teatrul Mic.

Şi cu aceasta, discuţia despre Italia se încheie în vagonul comandamentului.

*

236 Eroii noştri în Italia, de la Vincenza pînă la Custozza, sau... (germ.)

237 Sîngele şi viaţa pentru Habsburgi! Pentru o Austrie indivizibilă, unită, mare! (germ.)

Ordonanţa batalionului, Matusic, şi ordonanţa căpitanului Sagner, Batzer, care şedeau la capătul vagonului, priveau războiul cu Italia dintr-un unghi de vedere strict utilitar, întrucît, cu ani în urmă, pe vremea cînd îşi făcuseră serviciul activ, luaseră parte la nişte manevre în Tirolul de sud.

— O să fie cam greu să urcăm munţii de acolo, constată Batzer. Căpitanul Sagner are o grămadă de cufere. Oi fi eu de la munte, dar altă brînză-i să iei flinta sub manta şi să aştepţi să-ţi pice un iepure pe moşia ducelui Schwartzenberg.

— Asta cam aşa ar fi, dacă ne-ar trimite în Italia. Nici mie nu mi-ar conveni s-o iau razna, cu ordine, peste munţi şi gheţari. Şi apoi, dacă stai să te gîndeşti la haleală, ăia nu crapă decît polenta şi ulei, spuse Matusic întristat.

— La urma urmei, de ce să ne trimită tocmai pe noi în munţi, se înfurie Batzer. Regimentul nostru a mai fost în Serbia, în Carpaţi, şi-am mai cărat cuferele căpitanului prin munţi; de două ori le-am şi pierdut; o dată în Serbia, a doua oară în Carpaţi, într-o bătălie, şi s-ar putea să mi se întîmple a treia oară acelaşi lucru chiar la frontiera italiană; cît despre haleală acolo...

Scuipă cu scîrbă, se apropie mai mult de Matusic şi-i spuse oarecum confidenţial:

— La noi, în munţii Kasper, facem nişte găluşte mici de tot cu aluat din cartofi cruzi; fierbi cartofii, îi tăvăleşti în ou, îi presari frumuşel cu pesmet şi pe urmă îi prăjeşti în slănină. Cuvîntul slănină îl rosti solemn, pe un tot aproape religios.

— Dar cel mai bine merg cu varză acră călită, adăugă după o clipă de melancolie. Poţi să asemuieşti asta cu sărăcia ceea de macaroane?

Aşa se încheie şi aci discuţia despre Italia...

În celelalte vagoane, care aşteptau de mai bine de două ceasuri în gară, circula zvonul că trenul va fi întors din drum şi îndreptat spre Italia.

Zvonul părea întărit şi de împrejurarea că între timp se petrecuseră lucruri ciudate cu eşalonul. Trupa fusese coborîtă din nou din vagoane, iar sanitarii şi echipele de deparazitare stropiră peste tot cu lisol; operaţia fu primită cu profundă nemulţumire, mai ales în vagoanele unde erau depozitate rezervele de pîine cazonă.

Dar ordinul nu se discută, ci se execută; comisia sanitară dăduse ordin să fie dezinfectate toate vagoanele eşalonului 728 şi echipa stropea cu lisol, fără pic de remuşcare, mormanele de pîine cazonă şi sacii cu orez. Tot lucruri din care oricine putea să vadă că se petrecea ceva neobişnuit.

După asta, ostaşii fură din nou goniţi în vagoane, pentru ca peste o jumătate de oră să fie iar mînaţi afară, din pricină că un general bătrîn, căruia Švejk îi găsi pe loc o poreclă potrivită, venise să inspecteze eşalonul. Pitit în spatele frontului, Švejk şopti plutonierului de administraţie Vanek, care era lingă el:

— E-un bese-n cizme!

Bătrînul general se plimbă în faţa frontului, însoţit de căpitanul Sagner; apoi, ca să mai „însufleţească” trupa, se opri în dreptul unui ostaş mai tinerel şi-l întrebă de unde e, cîţi ani are şi dacă are ceas. Închipuindu-şi că generalul voia să-i dăruiască unul, ostaşul declară că nu are ceas, deşi avea. Drept care, bătrînul bese-

n cizme îi răspunse cu zîmbetul bleg pe care-l arbora împăratul Franz Josef, cînd se adresa vreunui primar dintr-un oraş al împărăţiei.

— Bineee, bine, apoi îl cinsti cu o vorbă pe caporalul de alături, întrebîndu-l dacă soţia îi era sănătoasă.

— Cu respect vă raportez, zbieră caporalul, că nu sînt însurat. La care generalul, cu acelaşi zîmbet ramolit, repetă stereotip:

— Bineee, bine.

Apoi-generalul, căzut în mintea copiilor, ceru căpitanului Sagner să-i arate cum ştiu ostaşii să numere din doi în doi. Peste o clipă se putea auzi:

— Un—doi, un—doi, un—doi.

Treaba asta plăcea grozav generalului bese-n cizme. Avea acasă doi ţucălari pe care-i alinia în fiecare zi şi-i punea să numere: „unu—doi... un doi...”

Generali din ăştia erau în Austria cu duiumul.

După ce se termină cu bine inspecţia, în timpul căreia generalul nu fu de loc zgîrcit cu laudele la adresa căpitanului Sagner, trupa fu învoită să se plimbe prin preajma gării, dat fiind că între timp venise vestea că trenul va pleca abia peste trei ore. Ostaşii se plimbau prin apropierea gării şi căscau gura în căutarea unui filantrop din cei care se găsesc totdeauna pe peroanele gărilor şi de la care se poate cerşi o ţigară.

Se vedea bine că entuziasmul de la început, care se vădise în primirea sărbătorească făcută eşaloanelor prin gări, scăzuse mult, degenerînd pînă la urmă în cerşetorie.

Căpitanul Sagner se pomeni cu o delegaţie a „Asociaţiei pentru întîmpinarea eroilor”, compusă din două babe pocite, care îi înmînară darul Asociaţiei pentru eşalonul lui, adică douăzeci de cutiuţe cu pastile pentru parfumatul gurii, reclamă a unei fabrici de produse zaharoase din Pesta. Cutiuţele de metal care adăposteau pastilele plăcut mirositoare erau grozav de frumoase: pe capac era un honved maghiar care da mîna unui ostaş din *landsturmul* austriac, iar deasupră-le strălucea coroana sfîntului Ştefan. De jur-împrejurul pozei se vedea inscripţia, în limbile germană şi maghiară: *„Fur Kaiser, Gott und Vaterland”.*

Fabrica de zaharicale era atît de devotată tronului, încît dădea întîietate împăratului, lăsîndu-l pe Dumnezeu pe planul al doilea.

Fiecare cutiuţă avea optzeci de pastile, adică cinci pastile la trei oameni. În afară de asta, cele două babe pocite mai aduseseră un pachet mare cu nişte rugăciuni tipărite, al căror autor era arhiepiscopul Geza Budafala de Szatmar. Rugăciunile erau publicate în limbile germană şi maghiară şi cuprindeau cele mai înfricoşătoare blesteme la adresa duşmanilor imperiului austro-ungar. Erau compuse cu atîta patimă, încît nu lipsea decît să li se mai adauge la sfîrşit colorata înjurătură ungurească: *„Baszom a Krisztusmarjat!”*

Preacucernicul arhiepiscop era de părere că milostivul Dumnezeu trebuia să-i sfîrtece în bucăţele pe ruşi, englezi, sîrbi, francezi şi japonezi şi să facă din ei tăieţei şi gulaş cu papricaş. Şi tot graţie preacucernicului arhiepiscop, Dumnezeu trebuia să se scalde în sîngele duşmanilor şi să-i ucidă pe toţi, aşa cum făcuse Irod cu copiii.

Nobilul arhiepiscop al Budapestei folosea, în rugăciunile sale, vorbe minunate ca acestea: „Binecuvînteze Domnul baionetele voastre, ca să taie adînc în burţile duşmanilor. Fie ca bunul şi dreptstăpînitorul să îndrepte focul artileriei spre capetele comandanţilor duşmani. Deie milostivul Domn ca toţi vrăjmaşii să se înece în sîngele ce se va scurge din rănile de la voi purcese.”

De aceea, repet, acestor rugăciuni nu le mai lipsea altceva decît să li se adauge la sfîrşit: *„Baszom a Krisztusmarjat!”*

După ce predară darurile, doamnele exprimară căpitanului Sagner dorinţa de a fi de faţă la împărţirea lor. Una din ele avu chiar curajul să declare că ar fi dispusă, cu acest prilej, să vorbească ostaşilor pe care nu-i numea decît *„unsere braven Feldgrauen”* [238]*.*

Amîndouă se simţiră însă foarte jignite cînd căpitanul Sagner refuză să le satisfacă dorinţa. Pentru moment, darurile fură transportate în vagonul-magazie. Cinstitele doamne trecură printre şirurile de ostaşi şi una din ele mîngîie prieteneşte pe obraz pe un soldat cu o barbă mare, un oarecare Simek din Budejovice, care neştiind nimic despre înalta situaţie a acestor doamne declară camarazilor, după plecarea lor:

— Da neruşinate mai sînt curvele pe aici! Dac-ar fi cel puţin ceva de capul lor, aş mai zice. Dar calcă ca berzele şi-aduc ca nişte sperietori. Şi-o curvă ca asta rîvneşte la ostaşi!

În gară era animaţie mare. Intrarea Italiei în război provocase panică; două eşaloane de artilere fuseseră reţinute şi trimise în Stiria. Un eşalon de bosnieci, uitat acolo din motive necunoscute, staţiona în gară de două zile. Tot de două zile bosniecii nu mai primiseră raţiile şi cerşeau pîine în Pesta Nouă. Peste tot se auzeau vorbele aprinse ale bosniecilor uitaţi care înjurau într-una, gesticulînd mînioşi:

— Jeben ti boga, jeben ti duşu, jeben ti maicu!

În sfîrşit, batalionul de marş nr. 91 fu din nou adunat şi ostaşii îşi reluară locurile în vagoane. Peste o clipă însă ordonanţa batalionului, Matusic, veni de la comandamentul gării cu vestea că plecarea va avea loc abia peste trei ore. De aceea, ostaşii căpătară din nou permisiunea să coboare din vagoane. Puţin înainte de plecarea trenului, în vagonul comandamentului intră foarte enervat locotenentul Dub, care ceru căpitanului Sagner să ordone neîntârziat arestarea lui Švejk.

Locotenentului Dub, vechiul şi cunoscutul denunţător în calitatea lui de profesor de gimnaziu, îi plăcea să intre în vorbă cu ostaşii, pentru ca să le afle părerile şi totodată să-i înveţe şi să-i lămurească pentru cine şi de ce luptă.

În timp ce se plimbase în spatele gării, îl zărise lîngă un felinar pe Švejk, care se uita cu interes la afişul-reclamă al unei loterii militare cu scop de binefacere. Afişul închipuia un soldat austriac înjunghind lîngă un zid un cazac bărbos, cu o înfăţişare speriată.

Locotenentul Dub îl bătuse pe Švejk prieteneşte pe umăr şi-l întrebase dacă-i place afişul.

---

238 Vitejii noştri ostaşi. (germ.).

— Am onoarea să vă raportez, domnule *laitnant,* răspunsese Švejk, că e o prostie. La viaţa mea am mai văzut afişate destule tîmpenii, dar o dobitocie ca asta încă nu mi-a fost dat să văd.

— Da ce, mă rog, nu-ţi place? îl întrebase din nou locotenentul Dub.

— Mie, domnule *laitnant,* în afişul ăsta nu-mi place cum ţine ostaşul arma; nu vedeţi că poate să frîngă baioneta de zid? De ce s-o facă, cînd ştie că pentru asta poate să fie pedepsit? Nu vedeţi că rusul a ridicat mîinile sus şi se predă? E prizonier, care va să zică, şi cu prizonierii trebuie să ne purtăm omeneşte, că şi ei sînt oameni ca şi noi.

Pornind de aici, locotenentul Dub căutase să cerceteze mai adînc felul de a gîndi al lui Švejk şi de aceea îl întrebase:

— Aşadar, dumitale ţi-e milă de rus?

— De-amîndoi mi-e milă; şi de rus fiindcă e înjunghiat, şi de soldat, fiindcă poate să fie arestat pentru asemenea ispravă. Sînt sigur că în operaţia asta, domnule *laitnant,* baioneta, ca să zic aşa, s-a frînt; zidul în care a înfipt-o ostaşul pare de piatră şi oţelul e fragil. Înainte de război, cînd eram în serviciul activ, am avut la companie un domn locotenent. Nici un tambur bătrîn nu ştia să se exprime ca domn locotenent al nostru. Pe terenul de *esercit* ne spunea: „Cînd e *habt acht,* să căşti ochii ca motanul care se cacă în paie”, încolo era un om tare cumsecade. O dată, în seara de ajun, a înnebunit; a cumpărat pentru companie un vagon întreg cu nuci de cocos; de atunci ştiu eu cît sînt de fragile baionetele. Jumătate de companie şi-a frînt baionetele în nucile alea şi *oberlaitnantul* a dat ordin să fie închisă toată compania; trei luni de zile n-am avut voie să ieşim din cazarmă, iar domnul *laitnant* a fost consemnat în cameră.

Locotenentul Dub se uitase mînios la faţa nevinovată a bravului soldat Švejk şi-l întrebase iritat:

— Dumneata mă cunoşti pe mine?

— Se poate să nu vă cunosc, domnule *laitnant*?

Locotenentul Dub holbase ochii mari şi bătuse din picior:

— Ba încă nu mă cunoşti.

Švejk răspunsese din nou cu acelaşi calm imperturbabil, cu care se răspunde la raport:

— Vai-de mine, domnule *laitnant,* vă cunosc! Vă raportez supus că sînteţi de la batalionul nostru de marş.

— Dumneata încă nu mă cunoşti, strigase pentru a doua oară locotenentul Dub. Dumneata îmi cunoşti poate numai partea cea bună, dar aşteaptă să mi-o cunoşti şi pe cea rea... Eu sînt rău, să fii sigur de asta, eu ştiu să fac pe oricine să plîngă. Ei, şi acum spune, mă cunoşti sau nu mă cunoşti?

— Vă cunosc, domnule *laitnant.*

— Îţi spun pentru ultima dată că nu mă cunoşti, măgarule. Mai ai cumva fraţi?

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant,* că am unul.

Locotenentul Dub îşi ieşise mai tare din fire privind faţa calmă şi senină a lui Švejk şi, neputîndu-se stăpîni, zbierase:

— Atunci, cu siguranţă că fratele dumitale e şi el o vită ca dumneata! Ce meserie are?

— Profesor, domnule *laitnant.* A fost şi el la militărie şi a dat examenul de ofiţer.

Locotenentul îl fulgerase cu o privire nimicitoare. Švejk o suportase însă cu demnitate şi sînge rece, aşa că deocamdată întreaga discuţie cu locotenentul se terminase printr-un scurt:

— Abtreten ![239]

După care se despărţiră, văzîndu-şi fiecare de drum şi gîndind fiecare la ale sale.

Locotenentul Dub voia să ceară căpitanului arestarea lui Švejk, iar Švejk, la rîndu-i, îşi spunea că văzuse el mulţi ofiţeri tîmpiţi, da unul ca locotenentul Dub nu mai pomenise.

Locotenentul Dub, care în împrejurări ca acestea socotea că trebuie să se ocupe de educaţia ostaşilor, descoperi în spatele gării alte victime. Erau doi soldaţi din acelaşi regiment, dar din altă companie, care se tocmeau pe întuneric, într-o germană stîlcită, cu două din prostituatele care mişunau cu duzinele prin preajma gării.

Depărtîndu-se, Švejk mai auzi foarte desluşit glasul tăios al locotenentului Dub:

— Mă cunoaşteţi?!... Ba eu vă spun că nu mă cunoaşteţi!...

— Aşteptaţi numai pînă o să mă cunoaşteţi!...

— Îmi cunoaşteţi poate numai partea bună. Dar să vă ţineţi, cînd mi-oţi cunoaşte-o şi pe cea rea!...

— Am să vă fac să plîngeţi, măgarilor!...

— Mai aveţi fraţi pe acasă?...

— Or fi şi ei tot nişte dobitoci ca şi voi!... Ce meserie au avut?... Cum? La aprovizionare?!... Ei bine, ţineţi minte că sînteţi ostaşi... Sînteţi cehi? Ştiţi voi că Palacky a spus că dacă Austria n-ar fi, ar trebui inventată... *Abtreten!*

Cu toate acestea, privită în general, inspecţia locotenentului Dub nu se soldase cu rezultate satisfăcătoare. Mai acostase vreo trei grupe de ostaşi, dar strădania lui educativă „de a-i face să plîngă” eşuase cu desăvîrşire. Materialul uman trimis pe front era acum de asemenea calitate, încît locotenentul Dub putea să citească în ochii fiecărui individ în parte că toţi laolaltă gîndeau despre el ceva foarte neplăcut. Simţindu-se aşadar jignit în amoru-i propriu, căută să se răzbune, şi de aici cererea adresată căpitanului Sagner de a dispune arestarea lui Švejk. Pentru a motiva necesitatea izolării bravului soldat Švejk, Dub expuse atitudinea lui foarte ciudată şi impertinentă, caracterizînd răspunsurile sincere ale lui Švejk la ultima întrebare cu observaţii foarte caustice şi subliniind că, dacă lucrurile vor continua să meargă aşa, corpul ofiţeresc îşi va pierde toată autoritatea în faţa trupei, fapt de care, fără îndoială, nici unul dintre domnii ofiţeri nu se îndoieşte.

---

239 **Rupeţi rîndurile (germ.).**

Aminti, de asemenea, că înainte de război vorbise personal cu domnul prefect despre aceasta şi-i spusese că superiorul trebuie să ştie să exercite o anumită autoritate faţă de inferiorii săi. Şi, fireşte, domnul prefect fusese de aceeaşi părere. Mai cu seamă în timp de război, cu cît te apropii mai mult de inamic trebuie să ştii să te faci temut de ostaşi. Iată temeiurile pentru care cere ca Švejk să fie pedepsit disciplinar.

Căpitanul Sagner care, ca orice ofiţer activ, îi ura pe toţi rezerviştii, de orice profesie ar fi fost ei în viaţa civilă, atrase atenţia locotenentului Dub că asemenea comunicări se fac numai sub formă de raport şi în nici un caz în felul în care te tocmeşti pe zarzavat în piaţă. În ceea ce-l priveşte în special pe Švejk, îi aminti că prima instanţă de care depinde Švejk este domnul locotenent-major Lukáš. Singura cale de urmat e raportul, de la companie la batalion şi aşa mai departe. Acest lucru ar fi trebuit să fie cunoscut şi de domnul locotenent. Dacă Švejk a săvîrşit în adevăr ceva grav, va fi chemat la *kompanienraport,* iar dacă va face apel, chestiunea va ajunge la *batalionsraport.* Dacă domnul locotenent-major Lukáš va dori acest lucru şi va socoti că e cazul să primească reclamaţia domnului locotenent Dub drept o comunicare oficială, el, căpitanul Sagner, nu are nimic împotrivă ca Švejk să fie chemat şi interogat.

Locotenentul-major Lukáš nu avu nimic de obiectat; ţinu doar să sublinieze că din convorbirile avute cu Švejk ştia că fratele lui era într-adevăr profesor şi ofiţer de rezervă.

Locotenentul Dub începu să bată în retragere, afirmînd că el ceruse pedeapsa numai aşa, de formă, şi că s-ar putea, de bună seamă, ca respectivul Švejk să nu ştie să se exprime, astfel încît răspunsurile lui să lase impresia că ar fi impertinente şi lipsite de respect faţă de superiori. În afară de asta, întreaga înfăţişare a acelui Švejk arată limpede că e slab de minte.

În felul acesta, furtuna trecu peste capul lui Švejk fără ca fulgerele să se dezlănţuie.

În vagonul care slujea drept cancelarie şi magazie a batalionului, plutonierul de administraţie Bautanzel împărţea cu multă dărnicie celor doi conţopişti ai săi bomboane parfumate din cutiile ce trebuiau distribuite trupei. Era de altfel un obicei bine statornicit ca tot ce era destinat trupei să fie supus în cancelaria batalionului unei operaţiuni asemănătoare cu aceea la care erau supuse nefericitele de bomboane aromate. Fenomenul devenise pretutindeni atît de frecvent în timpul războiului, încît chiar dacă se constata la o inspecţie că nu se fură, plutonierul de administraţie era totuşi suspectat de forurile superioare că depăşeşte bugetul, dar că, mulţumită potlogăriilor pe care le face, iese basma curată.

În lipsă de ceva mai bun, îndopîndu-se cu pastilele aromate sustrase trupei, Bautanzel vorbea despre condiţiile nenorocite în care se desfăşura călătoria:

— Am însoţit pînă acum două batalioane de marş, da niciodată n-am îndurat mizerie ca asta. Ehei, mă băieţi, pe vremea ceea pînă să fi ajuns la Presov aveam cu duiumul tot ce-ţi dorea sufletul. Aveam puse deoparte zece mii de ţigări „Memfis”, două roţi de brînză Emental, trei sute de cutii de conserve — şi să te ţii pe urmă

afaceri cînd, după ce-am coborît în tranşee, ruşii din Presov ne-au tăiat legăturile cu Musina. Din toată provizia pe care o făcusem, am predat, numai aşa de ochii lumii, a zecea parte pentru marşbatalion, zicînd că am făcut economii, iar restul l-am vîndut cu hurta la aprovizionare. Aveam un maior, Sojka, mare porc! Nu prea se avea el bine cu frontul, fiindcă pe acolo şuierau gloanţele şi pocneau şrapnelele. Aşa că mai tot timpul se învîrtea la noi, la aprovizionare. De cîte ori venea, spunea că trebuie să se convingă, chipurile, dacă gătim mîncare bună pentru ostaşii batalionului. De obicei venea pe la noi ori de cîte ori afla că ruşii pregătesc ceva; tremura ca varga de frică; trăgea mai întîi o duşcă zdravănă de rom la bucătărie şi după aceea începea să inspecteze toate bucătăriile de campanie instalate în jurul trenului regimentar, pentru că nu se putea ajunge sus pe poziţii şi mîncarea se ducea noaptea. Împrejurările erau pe atunci de aşa natură, încît nici vorbă nu putea să fie de hrană specială pentru ofiţeri. Singurul drum liber care mai făcea legătura cu spatele frontului era ocupat de nemţii din Reich, care păstrau pentru ei şi se îndopau cu tot ce era mai bun din ce ni se trimitea nouă din spate, aşa că la noi ajungea mai nimic şi te miri ce; chiar şi noi, cei de la aprovizionare, rămăseserăm fără hrană ofiţerească. În tot timpul ăsta n-am izbutit să pun deoparte pentru noi, cei de la cancelarie, nimic; doar un purceluş pe care l-am pus la afumat. Şi ca să nu ne dibuiască maiorul Sojka, l-am pus bine, la un bun prieten de-al meu, care era *feuerwerker* la artilerie, cam la vreo oră depărtare de noi. Maiorul ăsta, ori de cîte ori venea pe la noi, începea mai întîi să guste din ciorbă. E drept că prea multă carne n-aveam de unde băga în cazan; abia dacă găseam prin împrejurimi cîţiva porci şi cîte-o vacă jigărită. Şi unde mai puneţi că prusacii ne făceau concurenţă mare; plăteau de două ori mai mult decît noi la rechiziţionarea vitelor. Şi aşa, în tot timpul cît am stat lîngă Bardenov, n-am putut să pun deoparte decît vreo două mii şi ceva de coroane de la cumpărăturile de vite; şi cînd stai şi te gîndeşti că de cele mai multe ori în loc de bani am dat bonuri cu *„ştempelul”* regimentului, mai cu seamă în ultima vreme, cînd ştiam că spre răsărit ruşii erau la Radvan, iar la apus în Podolin. E greu să lucrezi cu o naţie nenorocită ca cei de pe-acolo, care nu ştiu nici să citească, nici să scrie, şi iscălesc numai cu trei cruci, lucru prea bine ştiut de intendenţa noastră, aşa că atunci cînd trimiteam după bani nu puteam anexa chitanţe false, cum că aş fi primit banii; asta poţi s-o faci numai acolo unde norodul e mai învăţat şi ştie să se iscălească. Şi pe urmă, cum v-am spus, prusacii plăteau mai bine şi bani peşin, aşa că la noi se uitau ca la tîlhari şi, colac peste pupăză, intendenţa mai venise şi cu dispoziţia ca toate chitanţele iscălite cu cruce să se predea spre control contabilităţii de campanie. Unde te-ntorceai, numai de controlori dădeai. Venea cîte unul şi, după ce se ghiftuia şi bea pe rupte, se ducea a doua zi să ne denunţe. Maiorul Sojka, cum spuneam, dădea toată ziulica tîrcoale bucătăriilor de campanie, şi uite, mă jur că o dată a scos din cazan carnea pentru un sfert de companie. A început c-un cap de porc: a zis că nu-i bine fiert, aşa că şi l-a pus să mai fiarbă niţel; e adevărat că pe atunci multă carne nu se punea la fiert; pentru toată compania să tot fi fost douăsprezece porţii cinstite de carne, de pe vremuri; dar dumnealui a înfulecat tot, ca pe urmă să guste din ciorbă şi să înceapă

să zbiere că-i apă chioară, că unde s-a mai pomenit ciorbă de carne fără carne; pînă la urmă a spus să-i mai bage rîntaş şi mi-a aruncat în ea ultimele mele macaroane, pe care abia izbutisem să le adun. Dar asta nu m-ar fi durut aşa de tare dacă în sosul ăsta nu mi s-ar fi dus pe copcă şi cele două chile de unt special pentru ceai, pe care le pusesem bine încă de pe vremea cînd aveam popotă ofiţerească. Îl ţineam pe un fel de poliţă deasupra patului. Cînd a dat de el, a început să urle; voia să ştie al cui era. Atunci i-am spus că, conform bugetului pentru hrana trupei şi conform ultimului ordin pe divizie, fiecare ostaş are dreptul la un supliment de cincisprezece grame de unt sau douăzeci şi unu de grame de untură şi că, întrucît cantitatea disponibilă nu e suficientă, rezervele de unt au rămas la magazie pînă cînd suplimentul de unt va putea fi distribuit trupei în cantitatea ordonată. Maiorul Sojka s-a făcut foc şi pară şi a început din nou să urle la mine că ştie el că aştept să vină ruşii şi mi-a luat ultimele două chile de unt; a poruncit să se bage untul numaidecît în ciorbă, în caz că ciorba e fără carne. Aşa mi s-au dus dracului toate proviziile şi vă rog să mă credeţi că maiorul ăsta îmi aducea ghinion, ori de cîte ori îmi ieşea în cale. Încetul cu încetul mirosul i se dezvoltase în aşa hal, că îmi adulmeca pe loc toate rezervele. O dată pusesem deoparte nişte ficat de vacă din raţia trupei, şi tocmai ne gîndeam să-l facem înăbuşit, cînd intră dumnealui şi mi-l scoate de sub pat. La zbieretele lui de fiară i-am răspuns că ficatul urma să fie îngropat în pămînt, aşa cum ne învăţase de dimineaţă un potcovar de la artilerie, care făcuse şcoala de veterinari. Maiorul a chemat un flăcău de la aprovizionare şi l-a luat cu dînsul sus în munţi, unde au pus ficatul la fiert într-un ceaun, după nişte stînci. Asta i-a pus capac, fiindcă ruşii au văzut focul şi-au repezit un obuz drept în ceaunul maiorului. Ne-am dus şi noi acolo să vedem ce s-a întîmplat, dar numai dracul mai ştia unde era ficatul maiorului.

*

Apoi veni ştirea că plecarea va avea loc abia peste patru ore. Pînă la Hatvan, linia era blocată de trenuri cu răniţi, în gară se răspîndise zvonul că lîngă Jager un tren sanitar, cu bolnavi şi răniţi, se ciocnise cu un tren care transporta o unitate de artilerie. Şi se mai spunea că din Pesta se trimiseseră trenuri cu echipe de ajutor.

Fantezia întregului batalion începu repede să lucreze. Se vorbea de două mii de morţi şi răniţi şi că ciocnirea fusese aranjată pentru a se acoperi matrapazlîcurile de la aprovizionarea bolnavilor.

Faptul stîrni o aspră critică în legătură cu proasta aprovizionare a batalionului şi înjurături la adresa pungaşilor de la cancelarie şi magazie.

Cei mai mulţi erau de părere că Bautanzel, plutonierul de administraţie al batalionului, împărţea totul pe din două cu ofiţerii.

În vagonul comandamentului, căpitanul Sagner anunţa că, potrivit itinerariului, la ora aceea ar fi trebuit să fie de mult la graniţa Galiţiei. La Jager, conform programului, ar fi trebuit să ridice pentru trupă pîine şi conserve pe trei zile. Dar pînă la Jager mai erau încă zece ore de drum. Pe de altă parte, la Jager

staţionau atîtea trenuri cu răniţi din ofensiva de la Lvov, încît, potrivit telegramei primite, nu mai rămăsese nici urmă de pîine cazonă sau de conserve. Primise ordin ca, în loc de pîine şi conserve, să plătească trupei cîte 6 coroane şi 72 fileri de cap, care urmează a fi achitaţi pe nouă zile, împreună cu solda, bineînţeles dacă va primi banii de la brigadă. În casă nu avea decît 12 000 de coroane.

— Asta-i curată porcărie din partea regimentului! se înfurie locotenentul-major Lukáš. Să ne lase să pribegim în voia soartei.

Între *fahnrich*-ul Wolf şi locotenentul-major Kolar se încinse o discuţie în şoaptă. Amîndoi pretindeau că în ultimele trei săptămîni colonelul Schroder ar fi depus la Banca Viena, în contul său personal, 16 000 de coroane.

Locotenentul-major Kolar arătă cu acest prilej cum se pot face economii: furi din vistieria regimentului 6 000 de coroane şi le bagi în buzunar, apoi foarte logic dai un ordin către toate bucătăriile să reducă cîte trei grame de mazăre din raţia zilnică a fiecărui ostaş. Într-o lună se adună nouăzeci de grame de cap, iar pe companie se face o rezervă de cel puţin şaisprezece kilograme de mazăre de care bucătarul trebuie să se descotorosească.

Locotenentul-major Kolar şi Wolf îşi povestiră reciproc despre diverse cazuri de acest fel pe care le observaseră.

Un lucru era mai ales sigur: că asemenea matrapazlâcuri se făceau cu duiumul în toată administraţia militară. Începînd de jos, de la plutonierul de administraţie al unei companii nenorocite şi pînă la cei cu epoleţi de general, care-şi adunau provizii pentru iarna postbelică.

Războiul cerea curaj chiar şi în materie de furt...

Cei de la intendenţă se priveau mieros, de parcă ar fi vrut să spună: „Sîntem trup şi suflet, camarade, furăm pe rupte, frăţioare, estorcăm, dar n-ai ce face, frate-miu. E greu să lupţi împotriva curentului. Dacă nu iei tu, ia altul şi pe deasupra se mai spune despre tine că te-ai lăsat de furat fiindcă ai adunat destul.”

În vagon intră un domn cu vipuşcă roşie şi aurie la pantaloni. Era un alt general, din cei care se plimbau în inspecţie pe toate liniile.

— Luaţi loc, domnilor, şedeţi, ordonă el binevoitor, bucuros că surprinsese un eşalon despre care nu ştia că staţionează acolo.

Cînd căpitanul Sagner voi să-i dea raportul, generalul îl opri cu un gest:

— Nu, nu, eşalonul dumneavoastră nu e în ordine... Eşalonul nu doarme! Eşalonul dumneavoastră ar fi trebuit să doarmă acum. Eşaloanele care staţionează în gări trebuie să doarmă — ca şi în cazărmi — la ora nouă.

Vorbea tăios şi sacadat.

— Puţin înainte de ora nouă, trupa trebuie scoasă la latrină, în spatele gării, şi pe urmă trimisă la culcare. Altminteri, peste noapte soldaţii murdăresc calea ferată. Aţi înţeles, domnule căpitan? Repetaţi vă rog ce-am spus... Sau... mai bine nu repetaţi şi faceţi totul întocmai cum doresc: alarma, fuga la latrină, sunaţi stingerea, şi la culcare; apoi controlaţi cine nu doarme şi pedepsiţi! S-a înţeles? Ăsta-i tot. Masa de seară la ora şase!

Trecu apoi la o poveste din trecut care s-ar fi întîmplat aiurea, undeva pe alte meleaguri. Stătea acolo ca o fantomă coborîtă din sferele celei de-a patra dimensiuni.

— Masa de seară la ora şase, continuă el uitîndu-se la ceas care arăta ora 11 şi zece minute. *Um halb neune Alarm, Latrinenscheissen, dann schlafen gehen.*[240] La masa de seară, adică la orele şase: gulaş cu cartofi în loc de o suta cincizeci de grame de brînză Emental.

Acestea zise, dădu ordin să se facă o demonstraţie. Căpitanul Sagner porunci, aşadar, pentru a doua oară, să se sune alarma, iar generalul, după ce asistă la încolonarea batalionului, începu să se plimbe de colo pînă colo cu ofiţerii după el, explicîndu-le într-una cum şi ce trebuie să facă, de parc-ar fi avut de-a face cu nişte idioţi incapabili să priceapă lucrurile dintr-o dată. În timp ce vorbea, arăta cu degetele spre acele ceasornicului:

— *Also, sehen Sie! Um halb neune scheissen, und nach einer halben Stunde schlafen. Das genugt vollkommen.* [241] În această perioadă, trupa are oricum scaun rar. Eu pun accentul principal pe somn. Somnul îi întăreşte pe ostaşi pentru marşurile care vin. Atîta timp cît se află în tren, ostaşii trebuie să doarmă. Dacă nu-s locuri destule în vagoane, trupa trebuie să doarmă *partienweise* [242]*.* O treime se culcă comod în vagoane şi doarme de la nouă pînă la miezul nopţii, iar ceilalţi stau în picioare şi se uită la ei. Apoi primii, care s-au odihnit, fac loc altei treimi, care doarme de la miezul nopţii pînă la orele trei dimineaţa. A treia parte doarme de la trei la şase; pe urmă se sună deşteptarea şi trupa se spală. În timpul mersului nu-se-sa-re din vagoane! Postaţi în faţa eşalonului patrule pentru ca trupa să-nu-sa-ră din vagoane în timpul mersului! Dacă unui ostaş îi frînge piciorul duşmanul... rostind aceste cuvinte generalul se lovi cu palma pe picior ...ăsta e un lucru vrednic de laudă, dar ca să se schilodească sărind fără nici un rost din vagoane în plină viteză, asta e o faptă condamnabilă.

— Aşadar, ăsta-i batalionul dumneavoastră? îl întrebă pe căpitanul Sagner, privind feţele somnoroase ale ostaşilor, dintre care mulţi, sculaţi din somn pe neaşteptate, nu se puteau reţine şi căscau cu poftă, treziţi de aerul proaspăt al nopţii. Ăsta, domnule căpitan, e un batalion de căscălăi... Trupa trebuie să meargă la culcare la ora nouă.

Generalul se opri în dreptul companiei a unsprezecea, unde în flancul stîng stătea Švejk, care căsca de zor ţinîndu-şi, cuviincios, mîna la gură. Cu toate acestea, de sub mînă se auzeau asemenea zgomote, încît locotenentul-major Lukáš se cutremură la gîndul că generalul ar putea da importanţă acestui fapt. Ba mai mult, i se păru chiar că Švejk căsca intenţionat.

Iar generalul, ca şi cînd l-ar fi cunoscut pe Švejk, se întoarse către el şi-l întrebă:

— Bohm oder Deutscher?

---

240 La ora opt şi jumătate alarma, vizitarea latrinei şi apoi culcarea (germ.)

241 Care va să zică, la ora opt şi jumătate aşezarea pe vine şi după o jumătate de oră culcarea. E absolut suficient (germ.).

242 Pe rînd (germ.).

— Bohm, melde gehorsamst, Herr Generalmajor.[243]

— *Dobrje*[244], spuse generalul, care era polonez şi cunoştea puţin limba cehă. Ragi ca vaca la fîn. *Stul pysk, drj gubu*[245], nu behăi! Ai fost la latrină?

— Cu respect vă raportez, domnule general-maior, că n-am fost.

— De ce nu te-ai dus la căcare cu ceilalţi?

— Cu respect vă raportez, domnule general-maior, că în timpul manevrelor de la Pisek colonelul Wachtl ne spunea, în timpul repausului, cînd ostaşii se împrăştiau prin lanurile de secară, că soldatul nu trebuie să se gîndească mereu la „şaiserai”; soldatul, zicea dumnealui, trebuie să se gîndească la luptă. De altfel, mă rog frumos, ce să facem noi la latrină? Nici n-avem ce scoate. După program, ar fi trebuit să primim pînă acum cina în cîteva staţii, dar n-am primit nimic. Este o vorbă: „Cu burta goală nu te înfige la latrină!”

În timp ce explica domnului general, în cuvinte simple, care era situaţia, Švejk îl privea cu atîta încredere, încît acesta citi în ochii lui rugămintea de a le da o mînă de ajutor. E doar la mintea cocoşului că atunci cînd dai ordin să se meargă la latrină în mod organizat, ordinul trebuie susţinut cît de cît şi pe dinăuntru.

— Trimiteţi-i pe toţi înapoi în vagoane, se adresă generalul căpitanului Sagner. Cum se face că n-au primit masa de seară? Eşaloanelor care trec prin gară trebuie să li se dea masa de seară. Aici e punct de aprovizionare. Nici nu se poate altfel. Există un plan precis.

Generalul rosti aceste cuvinte cu atîta siguranţă, încît se putea trage concluzia că, deşi erau orele unsprezece noaptea, masa de seară trebuia servită la orele şase, aşa cum arătase la început, astfel că nu mai rămînea altceva de făcut decît să fie reţinut trenul peste noapte, pînă a doua zi la orele şase seara, pentru a se putea distribui gulaşul cu cartofi.

— Nimic nu-i mai grav în război, spuse generalul cu o nemaipomenită gravitate, decît să uiţi de aprovizionarea trupei în timpul transportului. Datoria mea e să aflu adevărul, să constat care este situaţia exactă la comandamentul gării. Căci să ştiţi de la mine, domnilor, că uneori sînt vinovaţi chiar comandanţii eşaloanelor. Inspectînd staţia Subotişta, pe linia ferată din sudul Bosniei, am putut constata că şase eşaloane nu luaseră masa de seară, din pricină că domnii comandanţi uitaseră să o ceară. De şase ori gătiseră în staţie gulaş cu cartofi şi nimeni nu venise să-l ridice. L-au vărsat la gunoi. După cum vedeţi, domnilor, s-a făcut jaf cu gulaşul de cartofi, pentru ca trei staţii mai departe aceiaşi soldaţi care se învîrtiseră în jurul mormanelor de cartofi la Subotişta să cerşească în gară un codru de pîine. După cum vedeţi şi dumneavoastră, în acest caz nu administraţia militară a fost de vină. Făcu un gest violent cu mîna. Da, comandanţii eşaloanelor nu şi-au făcut datoria. Să mergem la cancelarie.

Ofiţerii îl urmară tăcuţi, întrebîndu-se în gînd de ce au înnebunit subit toţi generalii.

---

[243] — Ceh sau german?
— Ceh, raportez supus, domnule general-maior (germ.)

[244] Bine (pol.)

[245] Ţine-ţi gura (în ceha amestecată cu poloneză)

La comandament aflară că nu se ştia nimic despre gulaş. Era adevărat că în ziua aceea ar fi trebuit să se gătească pentru toate eşaloanele ce trecuseră prin gară, dar ulterior venise un ordin ca să se scadă din socoteala hranei cuvenite fiecărui soldat cîte 72 de helleri de cap, astfel încît fiecare unitate care trecea prin staţie avea un disponibil de 72 de helleri de fiecare ostaş, sumă pe care avea s-o primească de la intendenţa de care depinde, la cea mai apropiată plată a soldei. Cît priveşte pîinea, trupa trebuia s-o ridice la staţia Watiana — cîte o jumătate de bulcă de cap.

Comandantul punctului de aprovizionare, un om care nu se lăsa intimidat cu una, cu două, spuse fără ocol generalului că ordinele se schimbă de la un ceas la altul. Cum găteşte pentru eşaloane, vine un tren sanitar, care aduce un ordin superior, aşa că trupa se trezeşte în faţa cazanelor goale.

Generalul încuviinţă din cap şi declară că situaţia se îmbunătăţeşte văzînd cu ochii. La începutul războiului fusese mult mai rău. Nu se pot face toate aşa, deodată. Trebuie experienţă, trebuie practică. Teoria ţine adesea practica în loc. Cu cît războiul va dura mai mult, cu atît se va putea pune mai multa ordine în toate.

— Să vă dau un exemplu practic, spuse el în continuare, trădînd nespusa plăcere de a fi adus discuţia pe acest făgaş. Cu două zile în urmă, eşaloanele care au trecut prin staţia Hatvan n-au primit pîine. Aflaţi, domnilor, că dumneavoastră mîine o veţi primi. Ei, şi-acuma să mergem la restaurantul gării.

La restaurantul gării, domnul general îşi reluă expunerea cu privire la latrină, încercînd să arate cît este de disgraţios cînd pretutindeni de-a lungul liniei ferate se văd „kaktuşi”. Mînca un biftec şi tuturor celor din preajmă-i li se părea că mestecă în gură un kaktus.

Dădea atîta importanţă latrinelor, de parcă de ele ar fi atîrnat victoria monarhiei austriece.

În legătură cu noua situaţie care intervenise o dată cu intrarea în război a Italiei, generalul declară că latrinele armatei noastre constituie un avantaj de netăgăduit în campania din Italia.

Victoria Austriei izvora din latrină.

Pentru domnul general totul era cît se poate de simplu. Marşul spre victorie se desfăşura după prescripţia: la orele şase seara ostaşii capătă gulaş cu cartofi, cu o jumătate de oră mai tîrziu trupa se uşurează la latrină, iar la orele nouă se duce la culcare. În faţa unei asemenea oştiri, duşmanul intră în panică.

Gînditor, generalul-maior îşi aprinse o ţigară de foi şi rămase multă vreme cu privirile aţintite în tavan, căznindu-se să-şi aducă aminte ce anume s-ar mai cădea să spună, ca ofiţerii eşalonului să se aleagă cît de cît cu ceva de pe urma inspecţiei sale.

— Miezul batalionului dumneavoastră e sănătos, spuse el deodată, băgînd de seamă că cei din juru-i se aşteptau să stea mai departe aşa, fixînd plafonul, şi să tacă. Efectivul dumneavoastră este în perfectă ordine. Soldatul cu care am stat de vorbă ne îndreptăţeşte — dată fiind sinceritatea şi ţinuta lui militară — să nădăjduim că întregul batalion va lupta pînă la ultima picătură de sînge.

Tăcu, îşi înălţă privirile spre tavan, rezemat cu spatele de speteaza scaunului, şi în această poziţie îşi continuă expunerea, în timp ce locotenentul Dub, sub impulsul spiritului său servil, îl imita holbînd şi el ochii în tavan.

— Batalionul dumneavoastră are nevoie însă de fapte care să nu poată fi uitate. Batalioanele brigăzii din care faceţi parte îşi au fiecare istoria lor, şi batalionul dumneavoastră trebuie s-o ducă mai departe. Dar dumneavoastră vă lipseşte omul care să ţină precis în evidenţă evenimentele şi să scrie istoria batalionului. Toate firele trebuie să ducă spre el; omul ăsta trebuie să cunoască actele de vitejie ale fiecărei companii. Trebuie să fie un om inteligent, învăţat, nu un dobitoc oarecare, sau o vacă. Domnule căpitan, dumneata trebuie să numeşti pe lîngă batalion un *batalionsgeschicbtsschreiber* [246].

Se uită apoi la ceasul din perete, ale cărui ace aduseră aminte somnoroasei societăţi că era momentul să se despartă.

Generalul îi rugă pe domnii ofiţeri să-1 conducă pînă la vagonul său de dormit, ataşat la trenul de inspecţie care staţiona în gară. În urma lui, comandantul gării oftă din greu: generalul uitase de plata consumaţiei, un biftec şi o sticlă de vin, şi acum trebuia s-o plătească el, din buzunarul lui. Avea cîteva vizite de astea pe zi. Aşa s-au dus pe apa sîmbetei cele două vagoane cu fîn pe care pusese să le tragă pe linie moartă, după ce le vînduse firmei Lowenstein, furnizoarea de furaj a armatei, ca pe nişte păioase încă nesecerate de pe cîmp. Bineînţeles, vagoanele fuseseră din nou vîndute statului, dar, pentru orice eventualitate, el le lăsase mai departe acolo. Cine ştie, poate că împrejurările îl vor sili să le mai vîndă o dată firmei Lowenstein!

În schimb toate inspecţiile îi dădeau certificat de bună purtare, încît se dusese vestea că la comandantul gării principale din Pesta se bea şi se mănîncă bine.

*

Dimineaţa, cînd sună deşteptarea, eşalonul era tot în gară. Ostaşii se spălară la cişmea, cu apa strînsă în gamelă. Generalul nu plecase nici el; trenul cu care venise era în gară; porni deci să inspecteze personal latrinele, unde ostaşii se duceau, în conformitate cu ordinul de zi pe batalion: *„Schwarmweise unter Kommando der Schwarmkommandanten”* [247]. Ordinul fusese dat de căpitanul Sagner, pentru a face o bucurie domnului general-maior. Apoi, ca să-i facă plăcere şi locotenentului Dub, căpitanul Sagner îl numise in ziua aceea de serviciu pe batalion.

Aşadar, locotenentul Dub inspecta latrinele.

În latrina nesfîrşit de lungă încăpea pe două şiruri întreg efectivul a două plutoane.

---

[246] Cronicarul batalionului (germ.).

[247] Pe grupe, sub conducerea comandantului de grupă (germ.).

Ostaşii stăteau frumos pe vine, unul lîngă altul, pe taluzul şanţului, ca rîndunelele pe firele de telegraf, toamna, cînd se pregătesc să-şi ia zborul spre ţărmurile calde ale Africii.

Li se zăreau genunchii din pantalonii lăsaţi, şi cu toţii îşi atîrnaseră centironul în jurul gîtului, de parcă ar fi vrut, dintr-o clipă într-alta, să se spînzure şi nu aşteptau decît comanda pentru executarea funestului act.

Toate acestea vădeau spirit de organizare şi o disciplină militară de fier.

În flancul stîng stătea Švejk, care se pripăşise şi el prin partea locului şi citea cu interes un petic de hîrtie rupt, Dumnezeu ştie din care roman al Ruzenei Jesenska:

...ensionatul de aci, din păcate, doamnele.
ut nesigure, poate chiar mai mult.
te în cea mai mare parte închise, pierd.
cu prînzul în cameră, sau se
distracţie sui-generis. Iar dacă s-au
se ducea omul numai şi numai de d
devenea mai bună, sau nu voia chiar
cească, aşa cum ele însele ar fi dorit.
nu era nimic pentru tînărul Kricka.

La un moment dat îşi ridică ochii de pe hîrtie şi se uită într-o doară spre ieşirea latrinei, dar deodată încremeni, îl văzuse chiar pe domnul general-maior, din ajun, în ţinută de paradă, întovărăşit de aghiotantul lui; cu un zel neobişnuit, locotenentul Dub le dădea explicaţii.

Švejk îşi roti privirea în jur. Ostaşii continuau să stea liniştiţi pe vine, fiecare la locul lui, şi numai gradaţii păreau oarecum stingheriţi.

Švejk simţi numaidecît gravitatea momentului.

Sări în picioare, aşa cum era, cu pantalonii lăsaţi, cu centironul în jurul gîtului, folosindu-se pînă în ultima clipă de peticul de hîrtie, şi zbieră cît îl ţinea gura:

— Einstellen! Auf! Habacht! Rechtsschaut![248] *şi salută în poziţie de drepţi.*

Generalul-maior zîmbi părinteşte şi binevoi să spună:

— Ruht, weiter machen![249]

Caporalul Malek fu cel dintîi care dădu exemplu plutonului său, reluîndu-şi poziţia iniţială. Numai Švejk rămase în picioare, continuînd să salute, întrucît, dintr-o parte se apropia de el locotenentul Dub, iar din cealaltă parte, cu acelaşi zîmbet, generalul-maior.

— Pe dumneata parcă te-am mai văzut azi-noapte, se adresă generalul-maior lui Švejk, care rămăsese în ciudata-i postură. Furios, locotenentul Dub se întoarse către generalul-maior şi-i raportă umil:

— Ich melde gehprsam, Herr Generalmajor, der Mann ist blodsinnig und als Idiot bekannt, saghafter Dummkopf.[250]

---

248 Încetarea! Sculaţi! Drepţi! Pentru onor, la dreapta! (germ.).
249 Pe loc repaus, continuaţi! (germ.)
250 Cu respect vă raportez, domnule general-maior, că individul e tîmpit şi cunoscut ca idiot, un dobitoc căruia i-a mers vestea (germ.).

— *Was sagen Sie, Herr Leutnant?* [251] strigă surprins generalul-maior către locotenentul Dub şi-i demonstră, răstit, că se înşală, că în realitate era vorba de un ostaş care ştia ce trebuie să facă cînd vede un superior şi gradaţi care nu-l bagă în seamă. Aşa-i şi pe front. În clipe de primejdie, chiar şi un simplu soldat poate să ia comanda. În cazul de faţă tocmai el, locotenentul Dub, ar fi trebuit să comande: *„Einstellen! Auf! Habtacht! Rechtsschaut!”*

— Te-ai şters la cur? îl întrebă pe Švejk generalul-maior.

— Am onoarea să vă raportez, domnule general-maior, că totul e în ordine.

— Nu te mai caci?

— Am onoarea să vă raportez că sînt complet *fertig.*

— Atunci trage-ţi pantalonii şi pe urmă stai *Habt Acht.*

Şi pentru că generalul-maior rostise acest *Habt Acht* cu glasul ceva mai ridicat, toţi cei din preajmă-i începură să ia poziţia de drepţi.

Generalul-maior le făcu un semn amical şi cu o blîndă şi părintească voce le spuse:

— Aber nein, rubt, ruht, nur weiter machen![252]

Švejk era acum în ţinută reglementară şi generalul-maior îi adresă o scurtă cuvîntare în limba germană:

— Respectul faţă de superior, cunoaşterea regulamentelor şi prezenţa de spirit înseamnă totul în armată. Iar cînd toate acestea se îmbină cu vitejia, atunci nu există pe lume duşman de care să ne fie teamă.

Şi, întorcîndu-se spre locotenentul Dub, îi spuse, împungîndu-l pe Švejk prieteneşte, cu degetul în burtă:

— Notează ce-ţi spun: cum ajungeţi pe front să fie înaintat neîntîrziat; şi cu prima ocazie să-l decoraţi cu medalia de bronz, pentru serviciu conştiincios şi cunoaşterea... *Wissen Sie doch, wass ich schon meine... Abtreten !*[253]

Acestea spuse, generalul-maior părăsi latrina unde locotenentul Dub dădea comenzi cu glas tare, în aşa fel ca să le audă şi superiorul său.

— Erster Schwarm, auf! Doppelreihen... Zweiter Schwarm...[254]

În acest timp, Švejk ieşise din coloană şi, trecînd pe lîngă locotenentul Dub, îi dădu, reglementar, onorul; locotenentul Dub găsi însă cu cale să-i spună: *Herstelt*[255] şi Švejk se văzu silit să-l salute încă o dată, dîndu-i astfel o nouă dovadă de disciplină:

— Mă cunoşti? Nu mă cunoşti! Mi-oi fi cunoscut tu partea bună, dar să te ţii cînd ai să mi-o cunoşti şi pe cea rea... Am să te fac să plîngi!

Îndreptîndu-se spre vagonul lui, Švejk îşi aminti de o întîmplare: „Cînd eram încă la Karlin, în cazarmă, era acolo un *laitnant,* Chudavy; cînd îl apucau năbădăile zicea: «Să ştiţi, mă băieţi, să vă feriţi de mine că eu sînt porc şi am să rămîn porc cît timp o să fiţi în companie».”

---

251 Se poate, domnule locotenent? (germ.).
252 Nu, staţi liniştiţi, staţi liniştiţi, continuaţi! (germ.)
253 Ştiţi doar ce cred... Rupeţi rîndurile! (germ.)
254 Grupa întîi, drepţi! Pe două rînduri... Grupa a doua... (germ.)
255 La loc comanda! (germ.)

Trecînd pe lîngă vagonul comandamentului, Švejk fu strigat de locotenentul-major Lukáš, care îi ordonă să-i amintească lui Baloun să dea zor cu cafeaua şi să închidă bine cutia cu lapte conservat, ca nu cumva să se strice.

În vagonul în care se afla plutonierul de administraţie Vanek, pe o lămpiţă de spirt, Baloun prepara într-adevăr cafea pentru locotenentul-major Lukáš. Dar intrînd pentru a-i transmite ordinul, Švejk băgă de seamă că, în lipsa lui, tot vagonul se înfruptase din cafeaua locotenentului.

Cutiile de cafea şi lapte conservat ale locotenentului-major Lukáš erau pe jumătate golite, iar Baloun, sorbind cafea din ceaşcă, umbla din nou cu linguriţa prin laptele conservat ca să şi-o mai dreagă niţeluş.

Bucătarul ocultist Jurajda şi plutonierul de administraţie Vanek făgăduiseră să acopere paguba imediat ce vor sosi proviziile de cafea şi lapte conservat.

Îi oferiră o ceaşcă de cafea şi lui Švejk, care refuză însă, spunîndu-i lui Baloun:

— Chiar acum a venit un ordin de la cartierul general al armatei, în care se spune că ţucălarul, care se înfruptă din conservele de cafea şi lapte ale ofiţerului lui, să fie spînzurat în douăzeci şi patru de ore. Îţi transmit asta din partea domnului *oberlaitnant,* care vrea să te vadă într-o clipită cu cafeaua la el.

Înspăimîntat, Baloun smulse din mîna telegrafistului Chodounsky ceaşca de cafea pe care abia i-o umpluse, o puse să se mai încălzească, mai adăugă puţin lapte conservat şi se năpusti spre vagonul comandamentului. Cu ochii holbaţi de spaimă, întinse locotenentului-major Lukáš cafeaua, îngrozit la gîndul că acesta ar putea bănui ceva în legătură cu felul cum îi gospodărise el conservele.

— Am... am întîrziat, bîigui Baloun, pentru că n-am putut deschide cutiile...

— Ai vărsat laptele conservat, nu? îl întrebă locotenentul-major Lukáš, gustînd din cafea. Sau l-ai înghiţit, linguriţă cu linguriţă, ca supa. Ştii ce te aşteaptă?

Baloun slobozi un oftat şi începu să se tînguie:

— Am trei copii, cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant.*

— Bagă de seamă, Baloun, îţi atrag din nou atenţia să te laşi de lăcomia ta. Švejk nu ţi-a spus nimic?

— Ba da. Că-n douăzeci şi patru de ore aş putea să fiu spînzurat, răspunse Baloun, pierdut şi tremurînd din tot corpul.

— Lasă tremuratul, gogomanule, şi fă-te mai bine om de treabă, îi spuse zîmbind locotenentul-major Lukáš. Scoate-ţi din cap hămeseala asta şi spune-i lui Švejk să vadă prin gară, sau prin apropiere, de ceva bun de mîncare. Ţine, dă-i zece coroane. Pe tine nu te mai trimit nicăieri. Ai să mergi numai cînd o să fii sătul să crăpi. Nu mi-ai topit cumva cutia de sardele? Hai? Zici că nu? Bine... Ad-o s-o văd.

Baloun îi înmînă lui Švejk hîrtia de zece coroane, transmiţîndu-i dorinţa domnului *oberlaitnant* de a-i face rost prin gară de ceva bun de mîncare. Apoi, oftînd amarnic, scoase din cufărul locotenentului-major cutia cu sardele şi, cu un sentiment de profundă părere de rău, o duse spre control stăpînului său.

Bietul de el, se bucurase atît de mult la gîndul că locotenentul-major Lukáš uitase de sardele... şi cînd colo, s-a lins pe bot. Acum locotenentul le va opri la el în vagon şi-l va lăsa cu buza umflată. Se simţea jefuit.

— Aici sînt, sa trăiţi, sardelele dumneavoastră, domnule *oberlaitnant,* spuse cu jale în glas, predînd cutia proprietarului ei. S-o deschid?

— Bine, Baloun, foarte bine; nu deschide nimic! Du-te şi pune-o la loc. Am vrut numai să mă conving dacă nu cumva te-ai uitat prin ea. Mi s-a părut, cînd mi-ai adus cafeaua, că ţi-era gura cam unsuroasă. Ce-a făcut Švejk, a plecat?

— Cu respect vă raportez, a pornit, se lumină la faţă Baloun. A spus că domnul *oberlaitnant* are să fie mulţumit, că toată lumea o să-l invidieze pe domnul *oberlaitnant.* S-a dus undeva dincolo de gară. Zicea că cunoaşte pe-aici locurile, pînă la Rakospalota şi că dacă trenul ar pleca cumva fără el, se bagă în coloana de automobile şi ne ajunge din urmă la staţia următoare. Să n-avem nici o grijă, a zis, că ştie el ce-i aia datorie... chiar de-ar fi să ia o birjă pe socoteala lui şi să vină cu ea pînă în Galiţia. Aşa a spus... Pe urmă, a spus, aţi putea să-i reţineţi din soldă. Orice-ar fi, să nu vă faceţi nici o grijă din pricina lui, domnule *oberlaitnant.*

— Marş de-aici, îi curmă vorba locotenentul-major Lukáš, întunecîndu-se deodată.

De la biroul comandamentului se anunţă că trenul va pleca spre Godolo-Aszod abia la două după-amiază şi că în gară se vor distribui cîte doi litri de vin roşu şi o sticlă de coniac pentru domnii ofiţeri. Se spunea că era vorba de un transport rătăcit, care iniţial fusese destinat „Crucii Roşii”. Oricum, transportul picase ca din cer şi în vagonul comandamentului domnea o bună dispoziţie generală. Coniacul avea trei steluţe şi vinul era de Gumpoldskirchen.

Numai locotenentul-major Lukáš era abătut. Trecuse un ceas şi Švejk tot nu se arătase. După o altă jumătate de oră văzu însă, îndreptîndu-se spre vagonul comandamentului, un cortegiu foarte ciudat, care ieşise din biroul poliţiei din în frunte păşea Švejk, grav şi demn, ca odinioară martirii creştini cînd erau tîrîţi în arenă.

De o parte şi de alta era însoţit de cîte un honved cu baioneta la armă; în flancul stîng era un caporal de la comandamentul gării şi în urma lor o femeie în fustă roşie cu falduri şi un bărbat cu cizme, cu pălărie rotundă pe cap, avînd un ochi învineţit şi în mînă o găină speriată, care cotcodăcea de zor.

Procesiunea dădu să intre în vagonul comandamentului, dar caporalul strigă în ungureşte omului cu găina şi femeii să rămînă jos.

Zărindu-l pe locotenentul-major Lukáš, Švejk clipi din ochi cu tîlc.

Caporalul ceru să vorbească cu comandantul companiei a 11-a de marş. Locotenentul-major Lukáš luă din mîna lui documentul eliberat de comandantul gării, în care citi, pălind:

„Comandantului companiei a 11-a de marş a batalionului de marş N., din regimentul 91 infanterie, spre noi cercetări,

Se predă infanteristul Švejk Josef, conform declaraţiei sale ordonanţă a acestei companii N., batalionul de marş N., regimentul 91 infanterie, învinuit de crima de furt, săvîrşită în dauna soţilor Istvan din Jsatarcsa, în raza comandamentului gării.

Faptele: Infanteristul Švejk Josef, capturînd o găină care alerga în spatele casei proprietatea soţilor Istvan din Isatarcsa, raza comandamentului gării, găina fiind de asemenea proprietatea soţilor Istvan, şi surprins de proprietar care voia să-i ia găina, numitul s-a împotrivit lovindu-l pe proprietarul Istvan cu găina peste ochiul drept şi, reţinut de patrula chemată de urgenţă, a fost transportat la unitatea lui, iar găina înapoiată proprietarului ei:

Semnătura ofiţerului de serviciu”.

În timp ce semna adeverinţa de primire a inculpatului, locotenentul-major Lukáš simţi că se moaie genunchii.

Švejk stătea atît de aproape, încît băgă de seamă că Lukáš uitase să completeze data.

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant,* că astăzi sîntem în douăzeci şi patru. Ieri a fost în 23 mai, cînd Italia ne-a declarat război. Am fost prin oraş şi acolo nu se vorbeşte decît de asta.

Honvezii şi caporalul plecară. Rămaseră doar soţii Istvan, care ţineau morţiş să se urce în vagon.

— Dacă aţi mai avea la dumneavoastră, domnule *oberlaitnant,* o monedă de cinci, am putea cumpăra găina. Nerodul ăsta vrea pe ea cincisprezece creiţari, dar socoteşte în preţ zece creiţari pentru vînătaia de la ochi, explică Švejk, foarte calm. Eu, însă, domnule *oberlaitnant*, socotesc că zece creiţari pentru un ochi de idiot e cam mult. Pentru douăzeci de creiţari, mi-aduc aminte, la cîrciuma „La fata bătrînă” i-au scos strungarului Matei tot maxilarul cu şase dinţi; şi pe vremea aceea banii aveau mai multă valoare decît astăzi. Wohlschlager spînzură şi el numai pentru patru creiţari. Ia vino-ncoa, făcu semn Švejk omului cu ochiul învineţit şi cu găina în mînă. Tu, babo, rămîi acolo!

Bărbatul urcă în vagon.

— O rupe niţeluş pe nemţeşte, adăugă el. Înţelege toate înjurăturile şi ştie chiar destul de bine să suduie.

— Also zebn Gulden*, se adresă apoi ungurului*. Funf Gulden Henne, funf Auge[256]. *Pricepi?* Ot forint ki kiriki, ot forint kukuk, igen? *Aici e* „stabsvagon”, *pungaşule. Dă găina, mă!*

Întinse omului, luat prin surprindere, o hîrtie de zece, îi luă găina, îi suci pe loc gîtul, şi-l împinse pe ungur afară din vagon, strîngîndu-i prieteneşte mîna:

— Jo nopot, baratom[257]*, adieu,* cară-te la baborniţă, dacă nu vrei să zbori. Ca să vedeţi, domnule *oberlaitnant,* că toate se pot aranja, spuse Švejk apoi, întorcîndu-se către locotenentul-major Lukáš. Cel mai bine e cînd lucrurile se lămuresc fără scandal, fără alai. Acu îl iau pe Baloun şi vă facem o supă de găină, să-i meargă vestea pînă în Transilvania.

Scos din sărite, locotenentul-major Lukáš îi smulse găina din mînă şi răcni:

---

256 Va să zică zece galbeni: cinci pentru găină, şi cinci pentru ochi (germ.).

257 Salutare, prietene (magh.).

— Ştii, Švejk, ce păţeşte ostaşul care în timp de război jefuieşte populaţia paşnică?

— Moarte onorabilă, cu pulbere şi plumb, răspunse Švejk solemn.

— Dumneata însă, Švejkule, meriţi ştreangul, pentru că eşti cel dintîi care a început cu jaful. Dumneata — zău dacă mai ştiu cum să-ţi spun — ai uitat de jurămînt. Ah, simt că-mi plesneşte capul...

Švejk se uită ţintă la Lukáš şi, luîndu-şi o înfăţişare de om nedumerit, rosti:

— Cu respect vă raportez că n-am uitat de jurămîntul pe care trebuie să-l păzească neamul nostru de războinici. Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant,* că am jurat solemn credinţă şi supunere luminatului meu stăpîn Franz Josef I; credincios şi supus voi fi şi generalilor maiestăţii-sale şi tuturor superiorilor mei, pe care îi voi asculta, îi voi cinsti şi apăra. Voi împlini întocmai ordinele şi dispoziţiile lor în toate împrejurările, împotriva oricărui duşman, oricare ar fi el, şi oriunde ar suna porunca maiestăţii-sale imperiale şi regale, pe apă, pe uscat, în aer, ziua şi noaptea, în bătălii, la atac, în lupte şi în oricare alte acţiuni, oriunde...

Švejk ridică de jos găina şi continuă tot aşa, stînd în poziţie de drepţi şi privindu-l pe locotenentul-major Lukáš drept în ochi:

— ...totdeauna şi cu orice prilej voi lupta cu vitejie şi bărbăţie, nu voi părăsi niciodată armata, drapelul şi stindardul, nu voi intra niciodată în vreo înţelegere cu duşmanul, mă voi purta întotdeauna aşa cum cer legile militare şi cum se cuvine unui bun ostaş şi voi trăi şi muri în cinste şi onor, aşa să-mi ajute Dumnezeu. Amin. Iar găina asta, cu respect vă raportez, n-am furat-o, n-am jefuit pe nimeni şi m-am purtat cum se cuvine, cu gîndul la jurămîntul făcut.

— Lasă găina, dobitocule, zbieră locotenentul-major Lukáš, lovindu-l pe Švejk peste mîna în care ţinea mortăciunea. Uite ce scrie în actele astea, negru pe alb. „Se predă infanteristul Švejk Josef, conform declaraţiei sale, ordonanţă a acestei companii... învinuit de crima de furt”... Şi mai ai nasul să-mi spui, fiară sălbatică, hienă... ah, odată şi-odată tot am să te ucid! Spune, tîlhar tîmpit, cum de ţi-a dat prin minte una ca asta... spune!

— Cu respect vă raportez, răspunse Švejk cu glas blajin, că la mijloc e o neînţelegere. Cînd am primit ordinul dumneavoastră, să vă fac rost de ceva bun de mîncare, am stat şi m-am gîndit cam ce anume ar putea fi mai bun. Pe lîngă gară n-am găsit nimic, numai salam de cal şi un fel de pastramă de măgar. Dar cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant,* am stat şi m-am gîndit bine... Şi ce mi-am zis? Pe front e nevoie de ceva hrănitor, pentru ca să poţi îndura mai bine greutăţile războiului. Şi m-am gîndit să vă fac o bucurie orizontală. Am vrut să vă fac, domnule *oberlaitnant,* o supă de găină.

— Supă de găină, repetă după el Lukáš, luîndu-se cu mîinile de cap.

— Da, să trăiţi, o supă de găină, domnule *oberlaitnant:* am cumpărat ceapă şi cincizeci de grame de fidea. Sare şi piper avem la cancelarie. Nu mai rămînea decît să cumpăr găina. M-am dus aşadar dincolo de gară, pînă la Isatarcsa. De fapt e un sat, nici nu aduce a oraş; măcar că pe prima stradă scrie *Isatarcsa varos*[258]. Trec pe

[258] Oraşul Isatarcsa (magh.).

o stradă cu grădini, apoi pe a doua, pe a treia, pe a patra, pe a cincea, pe a şasea, pe a şaptea, pe a opta, pe a noua, pe a zecea, pe a unsprezecea, şi abia pe a treisprezecea, chiar la capătul străzii, unde în spatele unei case începea izlazul, ciuguleau plimbîndu-se agale cîteva găini. M-am apropiat şi am ochit-o pe cea mai mare şi mai grea; binevoiţi a vă uita la ea, domnule *oberlaitnant,* e numai untură; nici nu-i nevoie s-o căutaţi la tîrtiţă; de la prima ochire se vede că a fost îndopată cu grăunţe, nu glumă. Am luat-o, aşadar, foarte public, de faţă cu toată lumea care, ce-i drept, striga ceva la mine pe ungureşte şi, cum o ţineam pe picioare, am întrebat cîţiva oameni şi pe ceheşte, şi pe nemţeşte, a cui e, ca s-o pot cumpăra; deodată însă, din casa aceea mărginaşă de care vă spuneam, vin în fuga mare spre mine un bărbat şi o femeie şi încep să mă înjure mai întîi pe ungureşte, pe urmă pe nemţeşte, cum că le-am furat găina ziua în amiaza mare. Le-am spus să nu zbiere aşa la mine, că eu sînt trimis s-o cumpăr pentru dumneavoastră şi le-am povestit cum devine cazul. Afurisita de găină, cum o ţineam aşa de picioare, a început deodată să bată din aripi şi să încerce să zboare; şi cum eu o ţineam uşurel şi n-o strîngeam, mi-a ridicat mîna *şi a vrut să se aşeze pe nasul stăpînului ei.* Omul a început să urle că am vrut — zicea — să-l ating cu găina peste bot. Muierea se smiorcăia şi striga mereu la găină: „puta, puta, puta, puta”. Nişte dobitoci, care nu pricepuseră nimic din tot ce se întîmpla, s-au dus să cheme patrula de honvezi şi chiar eu i-am rugat să meargă cu mine la *bahnhofkommando,* ca nevinovăţia mea să iasă ca untdelemnul deasupra apei. Dar cine să se înţeleagă cu domnul *laitnant* de serviciu; n-a vrut să ştie de nimic, nici chiar atunci cînd l-am rugat să vă întrebe pe dumneavoastră dacă-i adevărat sau nu că m-aţi trimis să vă cumpăr ceva bun. Ba a mai şi ţipat la mine să-mi ţin gura; că oricum ar fi, nu mă aşteaptă decît o creangă groasă şi un ştreang bun. Era, mi se pare, în toane foarte rele, pentru că mi-a spus că numai un ostaş care jefuieşte poate fi aşa de durduliu. Au venit în staţie, zicea, mai multe plîngeri; alaltăieri, cică, ar fi dispărut cuiva un curcan; şi cînd am spus că în vremea aceea noi eram la Raab, mi-a răspuns că tertipuri din astea nu prind la dumnealui. Aşa că m-a trimis la dumneavoastră. Şi, după toate, un caporal s-a răţoit şi el la mine, zicea că m-am făcut că nu-l văd şi mă întreba dacă ştiu cu cine am de-a face. Eu i-am spus că e *gefreiter*[259] că dacă ar fi de la vînători, ar fi *patrollfuhrer*[260]*,* iar la artilerie *oberkanonier*[261]*.*

— Švejkule, spuse după un răstimp locotenentul-major Lukáš, dumneata ai trecut pînă acum prin atîtea întâmplări şi neplăceri, sau, cum le spui dumneata, „încurcături” şi neînţelegeri, încît pînă la urmă poate că numai un ştreang gros în jurul gîtului, cu toate onorurile militare, în careu, te-ar ajuta să scapi de necazurile astea. Înţelegi?

— Da, să trăiţi, domnule *oberlaitnant,* un careu sau un *geschlossenes batalion*[262] se formează din patru companii şi numai în mod excepţional din trei sau

259 Caporal (germ.).
260 Şef de patrulă (germ.).
261 Comandant de tun (germ.)
262 Batalion cu efectivul complet (germ.).

cinci... Doriţi să vă pun în supa de găină mai mulţi tăiţei, domnule *oberlaitnant,* ca să fie mai deasă?

— Ascultă, Švejkule, fă bine şi dispari cît mai repede cu găină cu tot, înainte să-ţi dau cu ea în cap, dobitocule...

— La ordin, domnule *oberlaitnant,* dar să ştiţi că ţelină n-am găsit, şi nici morcov... să trăiţi! Am să pun car...

N-apucă să termine şi zbură cu găină cu tot din vagonul comandamentului. După care locotenentul-major Lukáš bău pe nerăsuflate un pahar mare de coniac. Iar Švejk, oprindu-se la fereastra vagonului, salută şi apoi se depărtă.

Regăsindu-şi liniştea sufletească, fericit că toate se terminaseră cu bine, Baloun se pregătea să deschidă cutia cu sardele a locotenentului-major, cînd Švejk îşi făcu apariţia cu găină în mînă, prilejuind o firească emoţie tuturor celor din vagon. Nu le venea să-şi creadă ochilor şi toate privirile voiau să spună parcă: de unde-ai ciordit-o?

— Am cumpărat-o pentru domnul *oberlaitnant,* le spuse *Švejk,* scoţînd din buzunare ceapa şi fideaua. Aveam de gînd să-i fac din ea o supă, dar dumnealui nu mai vrea, aşa că mi-a dăruit-o mie.

— Nu cumva era moartă? întrebă îngrijorat plutonierul de administraţie Vanek.

— Eu personal i-am sucit gîtul, răspunse Švejk, în timp ce-şi scotea cuţitul din buzunar.

Plin de recunoştinţă şi respect pentru Švejk, Baloun începu să pregătească în tăcere lampa de spirt a locotenentului-major. Apoi luă găleţile şi se duse fuga după apă.

Telegrafistul Chodounsky, care se oferi să ajute la jumulit, se apropie de Švejk şoptindu-i la ureche în mare taină:

— E departe de aici? Trebuie să sari pîrleazul sau umblă pe stradă?

— Am cumpărat-o.

— Ce tot îndrugi? Zău, parcă nu mi-ai fi prieten! Crezi că noi n-am văzut cînd te-au adus sub escortă? Ajută totuşi, cu mult zel, la jumulitul găinii. Bucătarul ocultist Jurajda îşi dădu şi el concursul, tăind cartofi şi ceapă pentru supă.

Penele aruncate din vagon treziră atenţia locotenentului Dub, Care îşi făcea inspecţia în jurul trenului.

Strigă spre vagon să se arate la faţă cel care jumuleşte găina; în uşa vagonului apăru Švejk, pe al cărui chip se citea o imperturbabilă mulţumire de sine.

— Ce-i asta? se răsti locotenentul Dub, ridicînd capul de găină.

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant,* că e un cap de găină, de rasă neagră, tiroleză. Sînt foarte bune ouătoare, domnule *laitnant.* Fac pînă la două sute şaizeci de ouă pe an. Poftim, vă rog să vedeţi ce ouătoare plină a avut.

Şi Švejk îi întinse sub nas locotenentului Dub maţele şi celelalte măruntaie ale găinii.

Dub scuipă scîrbit. Dădu să plece, dar peste o clipă se întoarse:

— Pentru cine o preparaţi?

— Pentru noi, să trăiţi, domnule *laitnant.* Uitaţi-vă ce de untură are pe ea.

Locotenentul Dub se îndepărtă bombănind:

— Ne mai întîlnim noi la Filippi[263].

— Ce ţi-a zis? întrebă bucătarul Jurajda.

— Ei, ne-am dat şi noi întîlnire undeva, la Filippi. Domnii ăştia învăţaţi au obiceiuri proaste.

Bucătarul oculist ţinu însă să atragă atenţia că numai esteţii sînt homosexuali, lucru fără de care nici nu-se poate închipui estetica.

Iar plutonierul de administraţie Vanek folosi prilejul pentru a vorbi despre batjocorirea fetelor de către pedagogi în mănăstirile spaniole.

Şi în timp ce apa din ceaun începea să clocotească pe lampa de spirt, Švejk îşi aminti de istorioara cu un educator căruia îi fusese încredinţată la Viena o colonie de copii părăsiţi şi care-i necinstise pe toţi.

— Ce să-i faci, asta-i o boală, dar mai rău e cînd le apucă pe femei. Acum cîţiva ani, erau în Praga II două cucoane, părăsite de bărbaţi pentru că fuseseră nişte haimanale, una Mourkova şi una Souskova. Într-o zi — cam pe timpul cînd înfloreau cireşii din Roztoky — dumnealor au găbjit acolo, în amurg, un bătrîn de o sută de ani, un flaşnetar impotent, l-au tîrît pînă în crîngul de la Roztoky şi i-au făcut felul. Şi ce l-au chinuit, sărmanul! Un domn profesor, Axamit din Zizkov, făcea săpături în crîng; căuta nişte schelete de pitici şi făcuse cîteva gropi; într-o groapă de astea l-au tîrît javrele pe bietul flaşnetar, l-au chinuit şi l-au batjocorit. A doua zi, vine la faţa locului profesorul Axamit şi vede că în groapă e ceva. Grozav s-a mai bucurat. Dar cînd colo, ce să vezi? Era flaşnetarul sleit de puteri şi chinuit ca un martir de cuconiţele divorţate. În jurul lui erau numai aşchii. A cincea zi şi-a dat duhul; javrele de cucoane au avut neruşinarea să se ducă şi la înmormîntare. Asta-i perversitate, ce mai...

— Ai pus sare? se întoarse Švejk către Baloun care, profitînd de interesul general pentru cele povestite, ascunsese ceva în raniţa lui. Ia să vedem ce faci acolo? Ascultă, Baloun, îl mustră Švejk cu un ton grav. Ce voiai să faci cu pulpa asta de găină: ia uitaţi-vă, ne-a şterpelit o pulpă, ca apoi să şi-o fiarbă pe furiş. Ştii, Baloun, ce-ai făcut? Ştii ce pedeapsă îl aşteaptă pe cel care-şi jefuieşte, pe front, camaradul de arme? E legat de o gură de tun şi i se trage un obuz. Acum e prea tîrziu să oftezi. Cum întîlnim pe front prima unitate de artilerie, te prezinţi numaidecît la cel dintîi *oberfeuerwerker*[264]. Pînă atunci, ca pedeapsă, ai să faci instrucţie. Ieşi afară!

Norocosul Baloun coborî, iar Švejk din uşa vagonului îi comandă:

— Habt Acht! Ruht! Habt Acht! Rechts schaut! Habt Acht! *Uită-te drept la mine!* Ruht! *Acum ai să faci mişcări pe loc*. Rechts um! *Ce faci, omule? Eşti o vacă. Coarnele trebuie să-ţi ajungă acolo unde aveai înainte umărul drept*. Herstellt! Rechts um! Links um! Halbrechts! *Nu aşa, boule!* Herstellt! Halbrechts! *Vezi, prostănacule, că merge?!* Halblinks! Links um! Links! Front! Front, *dobitocule! Nu*

---

263 Oraş din Tracia, aici în anul 42 î.e.n. Antonius şi Octavianus au învins pe Brutus şi Casius. Expresia are sensul de „Va veni ceasul răzbunării."

264 Artificier-şef (germ.).

ştii ce-i aia Front? Gradaus! Kehrt euch! Kniet! Nieder! Setzen! Auf! Setzen! Nieder! Auf! Nieder! Auf! Setzen! Ruht! Auf! Ruht! *Aşa, Baloun, vezi, asta-i sănătos ; acum ai să mistui ca lumea!*

În jur începuseră să se adune grupuri compacte de ostaşi. Se produse rumoare.

— Fiţi buni şi făceţi vă rog loc, strigă Švejk. Camaradul o să mărşăluiască. Hai, Baloun, fii atent, să nu trebuiască să *herstellen.* Mie nu-mi place să chinuiesc trupa, fără rost. Aşadar: *Direktion Bahnhof.* Uite, cum îţi arăt eu. *Marschieren marsch! Gliedhalt!*[265] Stai, fir-ai al dracului, că te bag la răcoare! *Glied-halt!* Slavă Domnului, dobitocule, că te-ai oprit, *Kurzer Schritt!*[266] Nu ştii ce-i aia *Kurzer Schritt?* Te învăţ eu minte, de-o să-ţi iasă ochii! *Voller Schritt! Wechselt Schritt! Ohne Schritt!*[267]*.* Bivole ! Cînd comand *„Ohne Schrittt”,* bate cotonoagele pe loc, ai înţeles?

În jur se strînseseră cel puţin două companii.

Baloun năduşea, se pierduse cu firea, iar Švejk nu mai contenea să comande:

— Gleicher Schritt! Glied ruckwarts marsch !

— Glied halt!

— Laufschritt!

— Glied marsch!

— Schritt!

— Glied halt!

— Ruht!

— Haht! Acht! Direktion Bahnhof. Lauf schritt marsch! Halt! Kehrt euch! Direktion Wagon! Lauf schritt marsch! Kurzer Schritt! Glied halt! Ruht! *Ei, şi-acum răsuflă niţel! Pe urmă o luăm de la capăt. Dacă e bunăvoinţă, toate se fac*.

— Ce-i aici? se auzi deodată glasul locotenentului Dub care venea în grabă, foarte agitat.

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant,* răspunse Švejk, că facem şi noi puţintică instrucţie, ca să nu uităm de exerciţ şi să nu pierdem de pomană un timp atît de preţios.

— Dă-te jos din vagon, îi porunci locotenentul Dub. De data asta, într-adevăr m-am săturat! Ai să mergi cu mine la domnul *batalionskomandant.*

Cînd îl zări pe Švejk intrînd în vagonul comandamentului, locotenentul-major Lukáš coborî de partea cealaltă şi se duse pe peron.

În timp ce asculta raportul locotenentului Dub despre ciudatele „năzbîtii” ale bravului soldat Švejk (cum se exprimase locotenentul), căpitanul Sagner era foarte bine dispus; vinul de Gumpoldskirchen era într-adevăr minunat.

— Aşadar, dumneata nu vrei să pierzi de pomană timpul preţios, făcu el cu tîlc. Matusic, vino încoace!

Ordonanţa batalionului primi ordin să-l cheme pe plutonierul Nasaklo, de la compania a 12-a, cunoscut printre ostaşi drept cel mai mare tiran, şi totodată să-i facă rost lui Švejk de o carabină.

---

265 Ţine pasul! (germ.)

266 Pasul mic ! (germ.).

267 Întinde pasul! Schimbă pasul! Fără pas! (germ).

— Omul ăsta, se adresă căpitanul Sagner plutonierului Nasaklo, nu vrea să piardă bunătate de timp de pomană.. Ia-l te rog în spatele vagonului şi fă dumneata cu el un ceas de exerciţii cu arma. Dar fără milă, fără repaus, comandă după comandă, frumos; *setzt ab, an, setzt ab!* Ai să vezi, Švejkule, cum o să-ţi treacă de urît, îi spuse căpitanul la plecare.

Curînd, din spatele vagonului se auzi o comandă aspră răsunînd peste calea ferată. Plutonierul Nasaklo, care fusese ridicat de la o partidă de douăzeci şi unu, unde tocmai ţinea banca, zbiera de parcă ar fi vrut să se audă în toată împărăţia Domnului:

— Beim Fuss! Schultert! Beim Fuss! Schultert![268]

Apoi pentru o clipă amuţi şi se auzi glasul lui Švejk, liniştit şi mulţumit:

— Astea le-am învăţat cu ani în urmă, pe vremea cînd eram militar activ. La comanda *„beim Fuss",* puşca stă sprijinită de piciorul drept. Ascuţişul patului vine în linie dreaptă cu vîrful piciorului. Mîna dreaptă, se înţelege de la sine, e întinsă şi ţine puşca în aşa fel, că degetul gros cuprinde cocoşul; celelalte degete trebuie să închidă patul în faţă, iar la comanda *„Schultert!"* puşca trebuie ţinută uşor de curea pe umărul drept, cu *laufmundungid*[269] în sus şi cocoşul la spate...

— Termină cu trăncăneala, se auzi din nou comanda plutonierului Nasaklo. *Habt Acht! Rechts schaut!* Pentru Dumnezeu, ce faci...

— Sînt în poziţia de *„schultert"* şi la *„rechts schaut"* mîna dreapta alunecă pe curea în jos, apuc gîtul patului şi zvîrl capul la dreapta ; la *„habt Acht"* apuc din nou cureaua cu mîna dreaptă şi aduc capul înainte, cu ochii la dumneata.

Şi din nou răsună glasul plutonierului:

— In die Balanz! Beim Fuss! In die Balanz! Schultert ! Bajonett auf! Bajonett a! Fallt das Bajonett! Zum Gebet! Vom Gebet! Kniet nieder zum. Gebet! Laden! Schiessen! Schiessen halb rechts! Ziel Stabswagon! Distanz 200 Schritt... Fertig! An! Feuer! Setzt ab! An! Feuer! An ! Feuer! Setzt ab! Aufsatz normal! Patronen versorgen! Ruht!

Plutonierul îşi răsuci o ţigară.

Iar Švejk citi pe patul carabinei numărul de serie şi izbucni:

— 4268! Numărul ăsta l-a avut o locomotivă de cale ferată de pe linia şaisprezece din gara Peciky. Trebuia dusă la depoul din Lysa pe Elba, pentru reparaţie, dar n-a fost chiar aşa de uşor, domnule plutonier, pentru că mecanicul care urma s-o conducă pînă acolo avea slabă ţinere de minte la cifre. Impiegatul de mişcare l-a chemat la el în canţelarie şi i-a spus: „Pe linia şaisprezece se află locomotiva cu numărul 4268. Eu ştiu că dumneata n-ai ţinere de minte la cifre şi că, atunci cînd ţi se scrie un număr pe hîrtie, pierzi hîrtia. Dar fii cu băgare de seamă la ce-ţi spun, dacă nu ţii minte cifrele: am să-ţi arăt ce uşor e să ţii minte orice cifră. Numai să fii cu băgare de seamă: locomotiva pe care trebuie s-o duci la depoul din Lysa pe Elba are numărul 4268. Va să zică, atenţie: prima cifră e patru, a doua doi. Ţii minte 42, adică 2 ori 2; asta înseamnă că dacă începi de la stînga ai mai întîi 4

---

268 La picior! La umăr! La picior! La umăr! (germ.).

269 Gura ţevii (germ.)

pe care-l împărţi la 2 şi-ţi dă 2, aşa că iar ai frumos aranjat unul lîngă altul 4 şi 2. Ei, şi acum să nu te sperii. Cît face de doi ori 4, opt, nu ? Bun, întipăreşte-ţi în minte că din numărul 4268, cifra opt este ultima la rînd. Dacă ţii minte că prima este 4, a doua 2, a patra 8, nu mai rămîne decît să fii deştept şi să ţii minte şi pe6, care vine înainte de 8. Lucru-i la mintea cocoşului: prima cifră este 4, a doua doi, patru şi cu doi fac şase. Care va să zică, acum eşti sigur că a doua de la capăt este şase; de acum încolo ordinea cifrelor nu-ţi mai iese din minte. Îţi rămîne în cap numărul 4268. Sau putem ajunge la acelaşi rezultat, pe o cale şi mai simplă...”

Plutonierul isprăvi ţigara şi, holbînd ochii spre Švejk, apucă doar să bîiguie:

— Kappe ab![270]

Švejk însă îşi continua expunerea, impasibil:

— Şi atunci a început să-i explice o metodă mai simplă, ca să-şi amintească de numărul 68. 6 fără 2 fac 4, care va să zică are 4—68, nu mai rămîne decît să-l bage pe doi şi gata: 4—2—6—8. De altfel, nu-i prea greu dacă socoteala se face şi altfel: cu ajutorul înmulţirii şi împărţirii. Se ajunge la acelaşi rezultat. „Ţii minte, i-a spus impiegatul, că de 2 ori 42 fac 84. Anul are 12 luni. Se scade 12 din 84 şi ne rămîne 72, din care mai scădem 12 luni şi rămînem cu 60. Aşadar pe şase îl avem asigurat, iar pe zero îl ştergem. Va să zică avem aşa: 42, 68, 4. Dacă l-am tăiat pe zero, îl tăiem şi pe patru din coadă şi ne asigurăm iarăşi, foarte uşor, 4268, numărul locomotivei pe care trebuie s-o duci la depoul din Lysa pe Elba”. Şi cum îţi spuneam, cu împărţirea e la fel de uşor. Socotim coeficientul după tariful vamal... Dar ce s-a întîmplat, v-a venit rău, domnule *feldwebl*? Dacă doriţi, pot să încep cu: *„Generaldecharge! Fertig! Hoch an! Feuer!”* Afurisită treabă! Domnul căpitan n-ar fi trebuit să ne trimită în soare! Trebuie să mă duc după o targă.

Adus la faţa locului, medicul opină că ar putea să fie o insolaţie puternică sau o congestie cerebrală acută.

Cînd plutonierul îşi veni în fire, Švejk se afla lîngă el şi-i spuse:

— Ei, şi-acum să vă povestesc şi restul. Credeţi, domnule plutonier, că mecanicul a ţinut minte? Aş! De unde! S-a încurcat şi a înmulţit totul cu trei, fiindcă şi-a adus aminte de sfînta treime: aşa că locomotiva tot n-a găsit-o şi mai e şi acum tot pe linia şaisprezece.

Plutonierul dădu din nou ochii peste cap.

Cînd se înapoie în vagonul lui, la întrebarea unde zăbovise atîta, Švejk răspunse:

— Cine învaţă pe altul *Laufschritt,* face de o sută de ori *Schul-tert!*

În fundul vagonului, într-un colţ, Baloun tremura ca varga.

În lipsa lui Švejk, cînd găina începuse să fiarbă, îi înfulecase jumătate din porţie.

*

270 Descoperiţi! (germ.).

Înainte de plecarea trenului, eşalonul fu ajuns din urmă de un tren militar mixt, cu tot felul de rămăşiţe de unităţi. Erau fie întîrziaţi, fie soldaţi ieşiţi din spital, care se întorceau la unităţile lor, sau alţi indivizi suspecţi, înapoiaţi din permisie sau eliberaţi din arest.

Din acest tren coborî şi aspirantul Marek, acuzat odinioară de răzvrătire deoarece refuzase să cureţe latrinele. Tribunalul militar al diviziei găsise cu cale să-l elibereze şi să-i caseze procesul. Aşa încît teteristul Marek îşi făcu apariţia în vagonul comandamentului, pentru a se prezenta comandantului de batalion. Teteristul nu făcuse pînă acum parte din nici o unitate; fusese purtat din arest în arest.

Cînd se trezi cu el că-i aduce actele pe care se putea citi indicaţia strict secretă: *„Politisch Verdachtig! Vorssicht!”* [271], căpitanul Sagner nu se arătă prea bucuros, dar din fericire îşi aduse aminte de *„latrinengeneral”,* care îi recomandase cu atîta interes completarea batalionului cu un *batallionsgeschichtsschreiber.*

— Dumneata, teteristule, eşti foarte neglijent, îi spuse Sagner. La şcoala de teterişti ai fost o adevărată mazetă; în loc să fi căutat să te distingi şi să-ţi cîştigi rangul la care îţi dă dreptul inteligenţa dumitale, ai umblat din arest în arest... Acum ai însă ocazia să-ţi îndrepţi greşeala, dacă printr-o îndeplinire exemplară a îndatoririlor te vei reîncadra în rîndurile ostaşilor merituoşi. Închină batalionului puterea dumitale de muncă, cu toată dragostea. Eu voi încerca să te ajut. Eşti un om tînăr şi inteligent şi fără îndoială că te pricepi să scrii, să redactezi. Uite acum despre ce e vorba. Fiecare batalion are nevoie pe front de un om care să ţină, cronologic, evidenţa faptelor de arme care privesc direct acţiunea batalionului respectiv pe cîmpul de luptă. Toate campaniile victorioase, toate momentele glorioase şi însemnate la care participă batalionul şi în care are un rol precumpănitor trebuie să fie descrise, pentru ca, încetul cu încetul, să devină o contribuţie la întocmirea istoriei întregii noastre armate. Înţelegi ce vreau să spun?

— Am onoarea să vă raportez, domnule căpitan, că înţeleg. E vorba de episoade din viaţa unităţilor. Nu-i aşa? Batalionul îşi are istoria lui. Regimentul îşi alcătuieşte istoria lui, pe baza istoriei batalioanelor sale. Regimentele creează apoi istoria brigăzii, istoria brigăzilor pe aceea a diviziilor, şi aşa mai departe. Vă asigur, domnule căpitan, că-mi voi da toată silinţa.

Teteristul Marek îşi duse mîna la inimă şi continuă:

— Voi însemna cu sinceră dragoste evenimentele măreţe ale batalionului nostru; mai cu seamă acum, cînd ofensiva e în plină desfăşurare, cînd luptele vor fi crîncene, cînd batalionul nostru va acoperi cu eroicii săi fii cîmpul de bătălie. Voi consemna cu grijă evenimentele ce vor urma, pentru ca paginile istoriei batalionului nostru să fie pline de lauri.

— Ai să fii ataşat pe lîngă comandamentul batalionului; ai să ţii evidenţa celor propuşi pentru decorare; ai să consemnezi — bineînţeles în conformitate cu recomandările noastre — marşurile care vor atesta în mod deosebit elanul de luptă şi disciplina de fier a batalionului nostru. Nu-i chiar aşa de uşor, teteristule, dar sper

---

[271] Suspect politiceşte. A se ţine sub supraveghere! (germ).

că talentul şi spiritul dumitale de observaţie, susţinute de directivele pe care ţi le voi da, te vor ajuta să ridici batalionul nostru deasupra celorlalte unităţi. Am sa telegrafiez chiar acum la regiment că te-am numit *Batallionsgeschitsschreiber.* Prezintă-te la plutonierul de administraţie Vanek, de la compania 11-a, ca să te cartiruiască în vagon. Acolo ai să găseşti mai uşor un loc; pe urmă spune-i să vină numaidecît la mine. Bineînţeles că ai să fii pus în subzistenţă la comandamentul batalionului. Se va da un ordin de zi pe batalion.

*

Bucătarul ocultist dormea. Baloun tremura, deoarece deschisese şi cutia de sardele a locotenentului-major, plutonierul de administraţie Vanek se dusese la căpitanul Sagner, iar telegrafistul Chodounsky, care se-nvîrtise prin gară de o sticluţă de borovicka şi o trăsese pe gît, devenise melancolic şi cînta:

Hoinar fără grijă sub cerul senin,
Cu inima pururi voioasă
Treceam prin viaţă, voios pelerin,
Şi viaţa-mi părea mai frumoasă.

Acum şi credinţa şi dragostea-i scrum,
Căci viaţa-i ca valul şi marea,
Trădarea-n tot locul pîndeşte pe drum
Şi greu ne loveşte trădarea.

Apoi se sculă de pe scaun, se duse la masa de lucru a plutonierului de administraţie şi scrise pe o bucată de hîrtie, cu litere mari:

„Prin prezenta, vă rog cu respect să fiu numit şi avansat în rangul de trompet al batalionului.
Chodounsky, telegrafist."

*

Căpitanul Sagner nu se întinse prea mult la vorbă cu plutonierul de administraţie Vanek. Îi atrase doar atenţia că deocamdată *Batallionsgescbichtsschreiberul* Marek va rămîne în vagon cu Švejk.

— Pot să-ţi spun numai că Marek este, ca să zic aşa, un tip suspect. *Politisch verdachtig.* Dar, ca să fiu drept, lucrul nu mi se pare chiar aşa de ciudat. Despre cine nu se spune în ziua de azi că e suspect? Circulă tot felul de bănuieli. Dumneata înţelegi ce vreau să spun. Îţi atrag atenţia că dacă s-ar întîmpla să scape cumva vreo vorbă care, înţelegi dumneata... să ai grijă să i-o curmi ca, Doamne fereşte, să n-am şi eu vreo neplăcere de pe urma lui. Să-i spui, pur şi simplu, să nu trăncănească. Atît. Şi-o să fie bine. Asta nu înseamnă că trebuie să vii să-mi

raportezi toate fleacurile. Înţelege-te bine cu el, prieteneşte; mai bine o convorbire amicală, decît un denunţ prostesc. Într-un cuvînt, ce s-o mai lungim, eu n-am chef să aud nimic, pentru că... înţelegi, o chestiune de asta se răsfrînge întotdeauna asupra întregului batalion.

Cînd se întoarse în vagon, Vanek îl luă deoparte pe teteristul Marek şi-i spuse:

— Ascultă, dumneata eşti un om suspect, dar lucrul n-are nici o importanţă. Ai grijă numai să nu vorbeşti vrute şi nevrute faţă de telegrafistul Chodounsky.

N-apuca sa isprăvească bine vorba şi Chodounsky intra împleticindu-se; căzu în braţele plutonierului de administraţie şi cu un glas răguşit, ca după beţie, mormăi ceva ce voia să aducă a cîntec:

De toţi şi toate părăsit,
Cu inima zdrobită,
Eu alinare am găsit
La sînul tău, iubită.
În ochii tăi un foc ceresc
Ca steaua se ivi
Şi gura-ţi de mărgean şopti:
Eu nu te părăsesc.

*

— Nu vă părăsesc, urla Chodounsky. Am să vă spun tot ce-am să aud la telefon. Mă cac pe jurămînt.

Într-un colţ Baloun îşi făcea cruce îngrozit, şi începu să se roage cu glas tare:

— Preasfîntă născătoare de Dumnezeu, ascultă ruga mea aprinsă, ascultă-mă, milostivă, şi mîngîie-l pe robul care te cheamă cu credinţă vie, cu neţărmurită nădejde şi dragoste fierbinte, din această vale a plîngerii. Pogoară, regină a cerului, harul tău asupră-mi pentru ca din mila Domnului şi sub ocrotirea ta să-mi pot duce povara pînă la capăt.

Şi preacurata Fecioară Maria pogorî într-adevăr asupră-i harul divin: căci peste o clipă, din sărăcăcioasa-i raniţă, teteristul Marek scoase cîteva cutii de sardele, împărţind fiecăruia cîte una.

Baloun deschise, fără să şovăie, valiza locotenentului-major Lukáš şi puse la loc sardelele picate ca din cer.

Puţin mai tîrziu însă, cînd ceilalţi desfăcură cutiile şi începură să guste din sardele, căzu din nou în ispită, deschise valiza, scoase sardelele şi le înfulecă pe nerăsuflate.

Şi iată că deodată, preacuvioasa şi preasfînta Maria îl părăsi, căci tocmai în clipa cînd dădea pe gît ultimii stropi de ulei din cutie, apăru în uşa vagonului ordonanţa batalionului, Matusic, care strigă:

— Baloun, ia sardelele şi du-te cu ele la domnul *oberlaitnant.*

— Aoleu, o să plouă cu palme.

— Ascultă, Baloun, cu mîinile goale mai bine nu te duce, îl sfătui Švejk. Ia cu tine măcar cinci cutii goale.

— Ce-i fi păcătuit dumneata, că te pedepseşte Dumnezeu aşa de rău? interveni teteristul. Trebuie că există un păcat mare de tot în viaţa dumitale. N-ai fi săvîrşit, cumva, vreun furt de obiecte sfinte sau să fi mîncat popii şunca atîrnată în coş la afumat? Nu cumva i-ai băut din pivniţă vinul sfinţit? Ai sărit, cumva, cînd erai copil, pîrleazul, în livada parohiei, ca să furi pere?

Baloun se clătină pe picioare şi faţa-i îngrozită arăta o deznădejde fără margini. Cu buzele tremurînd, şopti desperat:

— Cînd o să se isprăvească odată cu chinurile mele?...

— Ei, vezi, aici e aici, spuse teteristul, care auzise cuvintele nefericitului Baloun. Dumneata, amice, ai pierdut legătura cu Dumnezeu. Nu mai ştii nici să te închini cum trebuie, ca Dumnezeu să te adune cît mai repede de pe lumea asta.

La care Švejk adăugă:

— Aşa-i el. Nu-i în stare să ia o dată hotărîrea ca viaţa lui de ostaş, gîndurile de ostaş, vorbele, faptele şi moartea lui ostăşească să le lase toate în voia inimii milostive, de mamă, a preasfîntului Dumnezeu, cum zicea *feldkuratul* meu Otto Katz, cînd o lua niţel razna şi din greşeală se ciocnea pe stradă de vreun ostaş.

Baloun declară oftînd că-şi pierduse încrederea în Dumnezeu văzînd că zadarnic îl roagă să-i dea puterea să-şi stăpînească pîrdalnicul lui de stomac.

— Nu din războiul ăsta mi se trage, se văieta el. E o boală veche: sînt lacom, nu pot să fac nimic. Nevastă-mea şi copiii se duc mereu la hramul de la Klokoty să se roage pentru mine, dar degeaba!

— Da, da, spuse Švejk. E lîngă Tabor. Au acolo o Sfîntă Fecioară împodobită cu briliante false. Un paracliser de prin Slovacia a vrut o dată s-o fure. Era un om foarte cucernic. A venit la hram şi şi-a zis că isprava are mulţi sorţi de izbîndă dacă se curăţă mai întîi de toate păcatele vechi, aşa că s-a dus la popă să se spovedească şi i-a mărturisit că a doua zi avea de gînd s-o fure pe Sfînta Fecioară Maria. Dar n-a avut nici cînd să zică valeu, că pînă să spună el de trei sute de ori *„Tatăl nostru”,* cum îl îndemnase sfinţia-sa, ca să nu aibă cînd s-o şteargă, ceauşii şi paracliserii l-au şi înşfăcat şi l-au dus la postul de jandarmi.

Bucătarul ocultist şi telegrafistul Chodounsky discutară aprins dacă trădarea tainei spovedite este sau nu o faptă strigătoare la cer, sau dacă nu cumva toată povestea era o prostie, dat fiind că era vorba de briliante false... în cele din urmă, bucătarul izbuti să-i demonstreze lui Chodounsky că la mijloc fusese un blestem, adică o soartă predestinată din negurile trecutului, cînd nefericitul paracliser din Slovacia era, poate, încă o caracatiţă pe-o altă planetă şi că, oricum, destinul hotărîse de mult, poate de pe vremea cînd preotul din Klokoty nu era decît un pui de dinosaur cu pungă — mamifer dispărut astăzi — că el va nesocoti taina spovedaniei, cu toate că din punct de vedere al dreptului canonic se dă absolvire chiar cînd e vorba de bunuri bisericeşti.

La această pledoarie, Švejk ţinu să adauge şi el o observaţie:

— Aşa-i. Nu există om pe lumea asta care să ştie ce năzdrăvănii o să facă peste cîteva milioane de ani; şi nici nu trebuie să-şi frămînte mintea cu aşa ceva. Cînd făceam serviciul la Karlin, era la *erkennenskomrnando* un *oberlaitnant,* Kvasnicka; la fiecare oră de teorie, ne spunea: „Să nu vă închipuiţi, mă, căcănarilor, că milităria se isprăveşte pe lumea asta, boi şi porci sălbatici ce sînteţi. Ne mai întîlnim noi şi pe lumea cealaltă şi am să curăţ rapănul de pe voi, bandă de porci ce sînteţi!”

Iar Baloun, care în disperarea lui îşi închipui că tot despre el e vorba, îşi continuă spovedania publică:

— Nici Klokoty n-a putut să-mi potolească lăcomia.. Cum s-a întors nevasta cu copiii de la hram, a şi început să numere găinile. Lipseau una sau două. Dar ce era să fac, dacă nu m-am putut stăpîni? Ştiam bine că le ţinea pentru ouă, dar cînd ieşeam afară şi mă uitam la ele, simţeam cum mi se cască o prăpastie în pîntec şi pînă nu dădeam gata găina nu mă potoleam. O dată, cînd ai mei erau duşi la Klokoty să se roage pentru mine, ca să mă apăr şi să nu mai fac vreo nouă pagubă, am ieşit să mă plimb prin curte, dar necuratul mi-a scos în cale un curcan. De data asta era s-o plătesc cu viaţa. M-am înecat c-un os care îmi rămăsese în gît, şi dacă nu era argatul, un flăcău mărunţel, care să-mi scoată osul, nu mai şedeam eu azi aici şi nici războiul nu-l mai apucam. Aşa zău! Era dibaci argatul. Era mic, spătos, gros...

Švejk se apropie de Baloun.

— Scoate limba!

Baloun căscă o gură cît o şură şi-i arătă limba:

— Ştiam eu că l-ai înghiţit şi pe argat. Hai, mărturiseşte, cînd l-ai înghiţit? În timp ce ai tăi erau la Klokoty, nu-i aşa?

Baloun îşi împreună mîinile şi strigă, deznădăjduit:

— Lăsaţi-mă, camarazi! Am destule necazuri, nu mă mai necăjiţi şi voi!

— Noi nu te osîndim pentru asta, interveni teteristul. Dimpotrivă, asta dovedeşte că ai să fii un bun ostaş. În timpul războaielor lui Napoleon, cînd franţujii au încercuit Madridul, comandantul cetăţii asediate şi-a mîncat aghiotantul fără sare, ca să nu fie silit să predea oraşul de foame. Asta zic şi eu sacrificiu; dacă-l săra, era, sigur, mai uşor de mistuit. Cum îl cheamă pe aghiotantul batalionului nostru, domnule *rechnungsfeldwebel*? Cum? Ziegler? Dacă l-ai tăia în porţii, cu sfrijitul ăsta nu poţi hrăni ca lumea nici o companie.

— Ia uitaţi-vă, oameni buni, strigă plutonierul de administraţie Vanek, Baloun are mătănii.

Într-adevăr, în clipele sale de mare pocăinţă, Baloun îşi căuta izbăvirea în micile mărgele de fistic fabricate de firma Moritz Lowenstein din Viena.

— Tot de la Klokoty le am, spuse melancolic Baloun. Pînă să mi le-aducă, am dat gata doi boboci de gîscă; dar asta-i carne? Zgîrci.

Între timp sosi ordin ca trenul să plece peste un sfert de oră... Cum nimeni nu credea, se întîmplă ca în ciuda pazei întărite pe ici, pe colo, cîţiva să mai hoinărească. Aşa se face că în clipa plecării lipseau optsprezece oameni, printre

care şi plutonierul Nasaklo de la marşcompania a 12-a, care, în timp ce trenul gonea dincolo de Isatarcsa, se ciorovăia în păduricea de duzi din spatele gării, într-un şanţ nu prea adînc, cu o tîrfă care-i cerea cinci coroane; plutonierul îi oferea drept plată pentru serviciul făcut o coroană sau o pereche de palme, la alegere. Pînă la urma se opri la ultima soluţie, şi asta cu atîta insistenţă, încît la ţipetele femeii lumea din gară începu să alerge spre locul cu pricina.

III
De la Hatvan la graniţa Galiţiei

Tot timpul cît a durat transportul pe calea ferată al batalionului, care apoi urma să străbată pe jos toată Galiţia răsăriteană — de la Laborka spre front, ca să se acopere de glorie, în vagonul în care călătoreau teteristul şi Švejk discuţiile avură un caracter mai mult sau mai puţin subversiv; discuţii asemănătoare, dar într-o măsură, ce-i drept, mai mică, au avut loc şi în alte vagoane; ba chiar şi în vagonul comandamentului domnea o atmosferă de nemulţumire, de cînd la Fuzes-Abony venise de la regiment un ordin pe armată, prin care se făcea cunoscut că raţiile de vin pentru ofiţeri au fost reduse cu una optime de litru. Se înţelege că nici trupa nu fusese uitată. Raţia de tapioca fusese redusă cu zece grame de cap. Ordinul stîrni cu atît mai multe nedumeriri cu cît nimeni nu văzuse nici urmă de tapioca în batalion.

Cînd află de toate acestea, plutonierul de administraţie Bautanzel se simţi nu numai jignit, dar jefuit chiar. Exprimîndu-şi dezaprobarea, el arătă, pe bună dreptate, că în timp de război tapioca e un articol de lux şi că ar fi putut lua cel puţin 8 coroane pe kilogram.

La Fuzes-Abony, unde urma să se pregătească gulaşul cu cartofi pe care punea atîta preţ „latrinen-general”-ul, aflară că o companie îşi pierduse bucătăria de campanie. Făcîndu-se cercetările de rigoare, se dovedi că nefericita bucătărie de campanie nici nu plecase din Bruck şi că în clipa aceea se mai afla încă depozitată undeva în spatele barăcii 186, părăsită şi rece.

Cu o zi înainte de plecarea eşalonului, personalul acestei bucătării de companie fusese închis la comenduire pentru atitudine turbulentă în oraş şi ştiuse să se învîrtească în aşa fel, încît să rămînă arestat pînă cînd compania de marş de care ţineau pornise să traverseze Ungaria.

Compania rămasă fără bucătărie fu repartizată la bucătăria altei campanii; cum era de aşteptat, evenimentul nu se petrecu fără certuri, deoarece ostaşii din amîndouă companiile, însărcinaţi cu curăţatul cartofilor, socotiră că „nu-s chiar aşa de tîmpiţi ca să se spetească pentru alţii”. Pînă la urmă se dovedi că povestea cu gulaşul nu era de altfel decît un exerciţiu pentru a-i deprinde pe ostaşi cu gîndul că pe front, dacă în timp ce se găteşte gulaşul, vine ordinul *„Alles zuruck”,* gulaşul să fie vărsat fără ca nimeni să-i fi aflat gustul.

Toată povestea fusese, aşadar, o pregătire de luptă, dacă nu prea tragică ca urmări, în orice caz foarte instructivă. Lucrurile s-au petrecut cam aşa: în clipa cînd gulaşul urma să fie distribuit, se auzi ordinul: „În vagoane !” şi trenul porni numaidecît spre Miskolc. Dar nici aici nu fu împărţit gulaşul, deoarece în gară era un tren cu vagoane ruseşti, fapt pentru care li se interzise ostaşilor să coboare din vagoane, în schimb li se permise să lase frîu liber fanteziei lor. Şi ostaşii îşi spuseră că gulaşul va fi distribuit abia la coborîrea din tren, în Galiţia. Acolo însă se va constata că gulaşul s-a acrit şi, ca atare, fiind necomestibil, va fi aruncat.

Într-adevăr, gulaşul fu transportat mai departe la Tiszalak-Zombor şi, cînd nimeni nu se mai gîndea la el, trenul opri la Nove Mesto de sub Şiator, unde focul fu din nou încins sub cazane, gulaşul încălzit şi în cele din urmă distribuit.

Gara era supraaglomerată; mai întîi trebuiau să plece două trenuri cu muniţii, după ele două eşaloane de artilerie şi un tren cu unităţi de pionieri. Se adunaseră, aşadar, trenuri cu grupări aparţinînd celor mai diverse unităţi ale armatei.

În spatele gării, nişte husari honvezi se distrau cu doi evrei polonezi, cărora le goliseră sticlele cu rachiu şi acum, bine dispuşi, drept plată îi loveau peste gură, fapt îngăduit pare-se, deoarece în imediata lor apropiere se afla *rittmaisterul* lor care privea satisfăcut scena, în timp ce după o magazie, alţi husari honvezi umblau sub fustele oacheşelor fete ale evreilor loviţi.

Tot în gară mai era un tren cu o unitate de aviaţie. Nu prea departe erau alte aeroplane şi tunuri, dar de data asta într-o stare de plîns: avioane doborîte, ţevi de tun plesnite. În timp ce tot ce era proaspăt şi nou se îndrepta spre cîmpul de luptă, aceste rămăşiţe ale gloriei se întorceau pentru refacere şi reconstruire în interiorul ţării.

Locotenentul Dub explica tocmai ostaşilor adunaţi în jurul tunurilor şi aeroplanelor distruse că acestea erau — se înţelege — trofee de război, cînd deodată observă că ceva mai departe, în mijlocul unui grup compact, Švejk dădea şi el anumite lămuriri. Se apropie deci de locul cu pricina şi ascultă glasul potolit a lui Švejk:

— Oricum am lua-o, pînă la urmă tot pradă de război se cheamă că e. E drept că la prima vedere, cel care citeşte pe afetul tunului *K.u.K. Artillerriedivision* nu pricepe nimic. Dar lucrurile se vede că s-or fi petrecut aşa: tunul trebuie să fi căzut în mîinile ruşilor şi noi a trebuit să-l cucerim din nou; şi aflaţi de la mine că o asemenea pradă are un preţ mult mai mare, fiindcă... fiindcă, adăugă el solemn cînd îl zări pe locotenentul Dub, nu-i voie să laşi nimic în mîna duşmanului. Asta-i la fel ca şi cu Przemysl sau cu soldatul căruia la un atac duşmanul i-a smuls bidonul. E o chestie veche de pe timpul lui Napoleon, după cîte se spune; ostaşul a intrat noaptea în tabăra duşmanului şi s-a întors cu bidonul. Şi unde mai pui că a ieşit şi cu cîştig, pentru că duşmanul primise peste noapte raţia de rachiu.

Locotenentul Dub spuse numai:

— Ascultă, Švejk, şterge-o în galop şi altă dată să nu te mai prind pe aci.

— La ordin, domnule *laitnant,* răspunse scurt Švejk şi plecă spre alt şir de vagoane. Dacă locotenentul Dub ar fi auzit însă ce mai adăugase în şoaptă, cu siguranţă că şi-ar fi ieşit din fire, deşi în fond nu era vorba decît de o nevinovată zicală biblică: „Încă puţin şi-ai să mă vezi şi iarăşi puţin şi n-ai să mă mai vezi”.

După plecarea lui Švejk, locotenentul Dub se prosti în asemenea hal, încît atrase soldaţilor atenţia asupra unui aeroplan austriac doborît, pe al cărui fuzelaj scria cu litere citeţe şi mari: „Wiener Neustadt”.

— Vedeţi, spuse el, avionul ăsta rusesc l-am doborît la Lvov.

Cuvintele lui fură însă auzite de locotenentul-major Lukáš care, apropiindu-se, adăugă cu glas tare:

— Şi amîndoi aviatorii ruşi au fost carbonizaţi.

După care plecă de acolo fără să mai spună ceva, spunîndu-şi că locotenentul Dub era un dobitoc fără pereche.

În spatele unui vagon dădu cu ochii de Švejk şi încercă să-l ocolească pentru că, la vederea locotenentului-major Lukáš, Švejk făcuse o mutră din care se putea vedea că avea multe pe inimă şi voia să le împărtăşească.

Fără să stea însă pe gînduri, Švejk îi ieşi înainte.

— *Ich melde gehorsamst, Kompanienordonanz* Švejk aşteaptă noi ordine. Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant,* că v-am mai căutat în vagonul comandamentului.

— Ascultă, Švejk, îi răspunse locotenentul-major Lukáš tăios şi cu duşmănie, ştii cum te numeşti? Sau ai uitat cum te-am botezat?

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant,* că n-am uitat; eu nu sînt ca teteristul Zelezny[272]. Cu mult înainte de război ne aflam amîndoi în cazarma de la Karlin, unde era colonel unu Fiedler von Bumerang, sau aşa ceva...

Fără să vrea, locotenentul-major Lukáš rîse de acest „aşa ceva”, în timp ce Švejk îi da înainte:

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant,* că colonelul ăsta, cum vă spuneam, era pe jumătate cît dumneavoastră şi purta o barbă lungă ca ducele de Lobkovitz, aşa că arăta ca un maimuţoi; şi pentru că la mînie avea obiceiul să sară de două ori mai sus decît unde-i sta capul, l-am poreclit „boşorogul de gumă”! Şi, cum vă spuneam, era într-o zi de întîi mai şi aveam *bereitscbaft*; cu o seară înainte ne-a ţinut în curtea regimentului o cuvîntare măreaţă, spunîndu-ne că a doua zi trebuie să rămînem cu toţii în cazarmă şi să nu ne urnim de acolo, pentru ca la nevoie să putem împuşca din ordin superior toată banda socialistă. Ostaşul — ne-a spus — care se va brodi învoit şi nu se va înapoia la timp la cazarmă, prelungind noaptea cu de la sine putere pînă a doua zi, se va face vinovat de trădare de ţară, pentru că un asemenea ostaş — zicea — în stare de beţie fiind, nu va mai putea să nimerească ţinta la comanda foc, trăgînd — zicea — pe deasupra, adică în aer. Teteristul Zelezny, de care vă vorbeam, cum s-a întors în dormitor ne-a comunicat că boşorogul de gumă i-a dat o idee grozavă. Băiatul avea dreptate: dat fiind că a doua zi intrarea în cazarmă era oprită, mai cuminte era nici să nu te prezinţi. Şi aşa cum vă spun, să trăiţi domnule *oberlaitnant,* aşa a făcut. Dar *oberstul* ăsta Fiedler era o javră fără pereche, Dumnezeu să-l ierte; a doua zi a început să hoinărească prin Praga în căutarea fugarilor; aşa se face că lîngă poarta „Pulberăriei” l-a găbjit pe Zelezny. Cum l-a zărit s-a şi repezit la el: „Te înfaţ eu, intulcesc eu la tine fiaţa, te touă ori!” I-a mai spus el şi altele şi pînă la urmă au pornit amîndoi spre cazarmă. Pe drum l-a tot descîntat, întrebîndu-l mereu cum îl cheamă. „Aha, Şelesnei, Şelesnei! Tu cacarisit, eu bucuros că prins la tine. Araţ eu la ţine «den ersten Mai», Şelesny, Şelesny, tu închis, fain închis!” Da lui Zelezny nu-i păsa de loc; şi cum treceau pe strada Porice, aproape de Rozvaril, a zbughit-o într-un gang, s-a făcut nevăzut prin mulţime şi l-a lăsat pe boşorog cu gura căscată. Şi aşa de rău s-a

272 Fieraru (cehă).

înfuriat domnul *oberst* că i-a scăpat printre degete, că de supărare a uitat cum îl chema. Ajuns la cazarmă, a început să ţopăie de ciudă; şi mult s-a mai minunat caporalul de serviciu pe batalion cînd s-a trezit cu el urlînd şi răcnind în ceheasca lui pocită: „Medenei (Arămaru) închis, nu Medenei închis, Olofenei (Plumbaru) închis, Cinofei (Zincarul) închis!”[273] Aşa Olofenei şi Cinovy. A scos chiar la raport tot regimentul, dar între timp Zelezny, despre care toată lumea ştia că era omul cu pricina, a fost trimis în răspîndire la infirmerie, ca tehnician dentar ce era. Într-o bună zi unul din regimentul nostru a înjunghiat un dragon la circiuma „U Bucku” pe motiv că-i curta iubita. Ne-a adunat pe toţi în careu, chiar şi pe cei de la infirmerie. Cei prea betegi erau susţinuţi de cîte doi camarazi. Dacă n-a avut încotro, a trebuit să iasă şi Zelezny. Ni s-a citit un ordin pe regiment, care suna cam aşa: „Avînd în vedere că dragonii sînt şi ei ostaşi şi ca atare, fiindu-ne camarazi, este aspru oprit a se înjunghia dragoni...” În timp ce un teterist tălmăcea ordinul, colonelul rotea priviri de fiară la pîndă. A trecut prin faţa frontului, a trecut prin spate, a ocolit careul şi deodată a dat cu ochii de Zelezny, care era înalt cît un munte. Era mai mare dragul cînd l-a scos în mijlocul careului. Teteristul se oprise din cetanie, iar colonelul a început să sară în faţa lui Zelezny, în copci de prepelicar, zbierînd ca un ieşit din minţi: Aha, tu la mine nu scăpat, tu la mine nu fugit, acum tu spus este Şelesnei, şi eu mereu spus Medenv, Cinofy, Olofeny; el Şelesny este, el terbeteu Şelesny, infaţ eu la tine minte Olofeny, Cinofy, Medeny, du Mistwiech, du Schwein, du Şelesny!” I-a dat el, nu-i vorbă, o lună de arest, dar peste vreo doua săptămîni l-a apucat o durere de măsea, şi şi-a amintit că Zelezny e tehnician dentist. Aşa că l-a adus de la arest la infirmerie, ca să-i scoată măseaua. A tras Zelezny, nu-i vorbă, de măsea cam o jumătate de oră, că de trei ori a trebuit să-l stropească pe colonel cu apă să-l readucă în simţiri, dar pînă la urmă s-a muiat boşorogul şi l-a iertat de restul pedepsei. Aşa se întîmplă cînd superiorul uită numele inferiorului; inferiorului, însă, nu-i este îngăduit niciodată să uite de numele superiorului, cum bine ne zicea *oberstul* de care vă vorbeam, şi aşa şi este căci cîte zile om avea n-o să uităm că am avut un colonel pe care îl chema Fiedler... N-a fost cumva prea lungă povestea, domnule *oberlaitnant*?

— Ascultă, Švejk, îi răspunse locotenentul-major Lukáš. Cu cît te ascult mai mult, cu atît îmi dau mai bine seama ca dumneata, de fapt, nu-ţi respecţi superiorii. Soldatul e dator să-i vorbească numai de bine pe foştii lui superiori.

Locotenentul-major Lukáš începea să se dispună.

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant,* îl întrerupse Švejk, pocăit, domnul colonel Fiedler e de mult pe ceea lume. Dar dacă domnul *oberlaitnant* doreşte, pot să vorbesc de el numai de bine. Aflaţi, domnule *oberlaitnant,* că era un adevărat înger binefăcător al ostaşilor. Era la fel de bun şi cumsecade ca sfîntul Martin, care împărţea gîştele la cei sărmani şi flămînzi. Dumnealui îşi împărţea mîncarea de prînz de la popota ofiţerească cu primul ostaş care îi ieşea în cale, şi cînd nouă, tuturor, ni se făcuse lehamite de găluştele cazone, a ordonat să ni se facă la popotă *„grenadiermarş*” cu carne de porc. Dar abia în timpul manevrelor şi-a

[273] Toate numele sînt pronunţate într-un argou ceh.

arătat dumnealui toată mărinimia. La Doini Karlovice a poruncit să bem pe socoteala lui toată fabrica de bere de acolo, şi cînd era ziua lui onomastică sau de naştere punea să se gătească pentru tot regimentul iepure cu smîntînă şi găluşte. Era aşa de bun cu trupa, că o dată, să vedeţi, domnule *oberlaitnant...*

Locotenentul-major Lukáš îl lovi uşor peste ureche şi-i spuse cu un ton prietenos:

— Acum las-o baltă şi pleacă, secătură.

— Zu Befehl, Herr Oberlaitnant!

În timp ce Švejk intră în vagonul lui, în faţa eşalonului, lîngă vagonul în care erau depozitate sub lacăt telefoanele şi sîrma telefonică, se petrecea următoarea scenă: cum din ordinul căpitanului Sagner totul trebuia să fie *feldmassig,* se puseseră santinele. Acestea erau postate de o parte şi de alta a trenului, iar parolele şi consemnele se dădeau la cancelaria batalionului.

În ziua aceea *„fedruf”*[274] era cuvîntul „Kappe”, iar *„losung”* [275], „Hatvan”. Ostaşul care păzea aparatele de telefon şi trebuia să ţină minte aceste vorbe era un polonez din Kolomeia, pripăşit la regimentul 91, prin cine ştie ce întîmplare ciudată.

Habar n-avea ce înseamnă „Kappe”; dar pentru că avea idee de mnemotehnică, îşi aduse aminte că parola începea cu litera „k”; aşa se face că locotenentului Dub, care era de serviciu pe batalion, şi care se apropie de el cerîndu-i cuvîntul de ordine din ziua aceea îi răspunse foarte mîndru:

— Kaffee!

Era de fapt foarte firesc să se întîmple aşa; polonezul din Kolomeia se gîndea mereu la cafeaua de dimineaţă şi seară, care li se dăduse în cantonament, la Bruck.

Şi după ce zbieră pentru a două oară *„Kaffe”*, iar locotenentul Dub continuă să se apropie tot mai mult de el, polonezul, aducîndu-şi aminte de jurămîntul pe care-l făcuse şi de faptul că era în post, strigă ameninţător: „Halt!”, iar cînd locotenentul Dub mai făcu doi paşi, cerîndu-i într-una parola, ostaşul îndreptă spre el carabina şi, cum nu cunoştea prea bine limba germană, folosi un amestec ciudat de poloneză şi nemţească, strigînd cît îl ţinea gura:

— Benze şaisn, benze şaisn [276].

Locotenentul Dub pricepu şi începu să bată în retragere, strigînd:

— Wachkomandant, Wachkomandant! [277]

Sergentul Jelinek apăru în grabă şi îl duse pe bietul polonez în corpul de gardă, unde atît el cît şi locotenentul Dub îi cerură pe rînd cuvîntul de ordine, la care polonezul din Kolomeia spuse disperat, cu un strigăt care se auzi în toată gara:

— Kaffee, Kaffee!

Ostaşii din toate eşaloanele dădură buzna cu gamelele, producînd o învălmăşeală care nu luă sfîrşit decît în clipa cînd cinstitul ostaş, dezarmat, fu transportat în vagonul de arestaţi.

---

274 Parola (germ.)
275 Consemnul (germ).
276 Fugi de te cacă (germ.).
277 Comandantul gărzii (germ.).

Locotenentul Dub avea însă anumite bănuieli în legătură cu Švejk, pe care îl văzuse sărind cel dintîi din vagon cu gamela în mînă, şi ar fi putut să jure că-l auzise strigînd:

— Ieşiţi cu gamelele, ieşiţi cu gamelele.

După miezul nopţii, trenul o porni spre Ladovko şi Trebisov, unde, din greşeală, fu întîmpinat în zori de o asociaţie de veterani din localitate; voiseră de fapt să firitisească un batalion de marş din regimentul 14 de honvezi maghiari, care trecuse prin staţie în cursul nopţii. Un lucru era, însă, sigur: veteranii erau chercheliţi şi cu zbieretele lor: *„Isten ald meg a kiralyt”* [278] treziră din somn întregul eşalon. Cîţiva ostaşi, mai susceptibili, se plecară afară din vagoane şi-l sfătuiră:

— Pupaţi-ne în cur! *Eljen!* [279]

La care veteranii începură, drept răspuns, să zbiere, de se cutremurară ferestrele din gară.

— Eljen! Eljen a tizennegyedik regiment! [280]

După cinci minute, trenul plecă mai departe spre Humenna. De aici începeau să se vadă desluşit urmele luptelor ce avuseseră loc în timpul ofensivei ruse din valea Tisei. Pe povîrnişuri se întindeau tranşee săpate în grabă, iar din cînd în cînd se vedea cîte o casă de ţară mistuită de flăcări, în apropierea căreia o cocioabă proaspăt clădită dovedea că stăpînii se şi înapoiaseră.

Spre amiază, cînd intrară în gara Humenna, începură să se facă pregătiri pentru masa de prînz. Între timp ostaşii din eşalon descoperiră un secret public, şi anume cum se comportau autorităţile, după plecarea ruşilor, cu populaţia locală, care prin limbă şi religie era înrudită cu ostaşii ruşi.

Pe peron, înconjuraţi de jandarmi maghiari, se afla un grup de ruşi din Ungaria arestaţi. Erau printre ei cîţiva popi, învăţători şi ţărani de prin împrejurimi. Aveau mîinile legate cu funii la spate şi erau prinşi perechi-perechi, unul de altul. Cei mai mulţi aveau nasul zdrobit şi cucuie în cap, de pe urma loviturilor căpătate de la jandarmi, cînd fuseseră arestaţi.

Ceva mai departe, un jandarm ungur petrecea cu un popă. Îi legase piciorul stîng cu o funie, pe care o ţinea de celălalt capăt, şi-l îndemna cu bîta să joace ceardaş. În timp ce popa juca, jandarmul trăgea de funie. Popa căzu în nas şi, avînd mîinile legate la spate, nu se mai putu ridica de jos. Acum făcea încercări disperate să se întoarcă pe spate, în nădejdea că se va putea totuşi ridica. Jandarmul rîdea cu lacrimi şi, cînd popa izbutea să se ridice într-o rînă, trăgea funia şi popa iar cădea în nas. În cele din urmă spectacolul fu întrerupt de un ofiţer de jandarmi care porunci ca, deocamdată, pînă la sosirea trenului, arestaţii să fie duşi în spatele gării, într-o magazie goală. Acolo fură snopiţi în bătaie fără martori oculari.

În legătură cu acest episod avu loc o discuţie aprinsă în vagonul comandamentului şi în general se poate spune că cei mai mulţi condamnau aceste atrocităţi.

---

278 Binecuvântează, Doamne, pe rege (magh.).

279 Trăiască! (magh.).

280 Trăiască! Trăiască regimentul 14! (magh.).

Fahnrich Kraus era de părere că dacă era vorba de trădători de ţară, apoi să fie spînzuraţi pe loc, dar fără schingiuiri; în schimb locotenentul Dub era întru totul de acord cu cele întîmplate şi aduse numaidecît vorba despre atentatul de la Sarajevo, demonstrînd că jandarmii unguri din staţia Humenna nu fac decît să răzbune asasinarea arhiducelui Franz Ferdinand şi a soţiei sale. Pentru a da mai multă greutate cuvintelor sale, Dub arătă că era abonat la o revistă în care citise, încă înainte de izbucnirea războiului şi anume în numărul din iulie, cum că atentatul de la Sarajevo, această crimă odioasă şi fără seamăn, va lăsa în inimile oamenilor, pentru multă vreme, o rană nevindecată, cu atît mai dureroasă cu cît prin această crimă fusese curmată nu numai viaţa unui reprezentant al puterii executive a statului, dar şi viaţa credincioasei şi iubitei sale soţii; prin distrugerea acestor două vieţi fusese tulburată o viaţă fericită şi exemplară de familie, iar copiii lor, iubiţi de noi toţi, au rămas orfani.

Locotenentul-major Lukáš bodogăni ceva ca pentru sine observînd că jandarmii din Humenna trebuie să fi citit şi ei revista în care fusese publicat acest impresionant articol. Şi deodată îl cuprinse o lehamite din care simţea că numai băutura l-ar putea scoate. Ieşi deci din vagon şi porni în căutarea lui Švejk.

— Ascultă, Švejkule, nu ştii cumva unde s-ar putea găsi o sticlă de coniac? Nu mă simt tocmai bine...

— Asta, să trăiţi, domnule *oberlaitnant,* vi se trage de la schimbarea vremii. S-ar putea ca pe cîmpul de bătălie să vă fie şi mai rău. Cu cît se depărtează omul de baza militară de care ţine, cu atît se simte mai rău. Aşa s-a întîmplat şi cu un grădinar din Strasnice, un oarecare Josef Kalenda. A plecat de-acasă de la Strasnice, la Vinohrady, unde s-a oprit la cîrciuma „Na zastavce”[281]. N-avea nici pe dracu, dar cum a ajuns în strada Coroanei, aproape de castelul de apă, a luat la rînd, pînă la biserica Sfîntă Ludmila, toate cîrciumile şi deodată a simţit un fel de moleşeală. Nu s-a speriat el de atîta lucru, mai ales că înainte cu o seară făcuse prinsoare cu un vatman de tramvai în circiuma „U Remisy” de la Strasnice că are să facă înconjurul lumii pe jos în trei săptămâni. A început aşadar să se depărteze tot mai mult de casa lui, pînă cînd a nimerit la „Berăria neagră”, în piaţa Carol, de unde, prin Mala Strana, a ajuns la fabrica de bere Sfîntul Tomas şi de aici prin restaurantul „La lunea”, şi mai departe, prin cîrciuma „La regele Brabantului”, a poposit la „Priveliştea frumoasă” şi de aci la fabrica de bere de la mănăstirea Strahov. Apoi, mergînd tot aşa, a ajuns tocmai în piaţa Loretha. Acolo i-a venit deodată dor de casă. S-a trîntit la pămînt, a început să se zvârcolească pe trotuar şi să urle ca ieşit din minţi: „Oameni buni, nu merg mai departe. Mă piş — mă iertaţi domnule *oberlaitnant,* dar aşa a spus — mă piş pe călătoria în jurul lumii.” Dacă doriţi, domnule *oberlaitnant,* vă fac eu rost de coniac, numai că mi-e teamă să nu plece trenul pînă mă înapoiez.

Locotenentul-major Lukáš îi dădu toate asigurările că trenul avea să plece abia peste două ceasuri şi îi dezvălui secretul că există nişte coniac de vînzare, pe sub mînă, imediat în spatele gării, unde căpitanul Sagner îl trimisese pe Matusic,

[281] „La popasul”

care-i şi adusese cu cincisprezece coroane o sticlă de coniac destul de bun. Îi dădu deci cincisprezece coroane şi-i spuse să se ducă cît mai repede, atrăgîndu-i totodată atenţia să nu spună nimănui că e pentru locotenentul-major Lukáš sau că el l-ar fi trimis, pentru că, de fapt, treaba asta nu-i premisă.

— Lăsaţi pe mine, domnule *oberlaitnant,* îl asigură Švejk, fiţi pe pace că totul va fi în ordine. Mie grozav îmi plac lucrurile neîngăduite şi nu ştiu cum se face că întotdeauna am parte de ele şi chiar fără măcar să ştiu. O dată, la cazarma din Karlin, ni s-a interzis...

— *Kehrt euch, marschieren, marsch!* i-o curmă locotenentul-major Lukáš.

Švejk porni, aşadar, în spatele gării, recapitulîndu-şi pe drum misiunea: coniacul trebuie să fie bun; de aceea trebuie mai întîi gustat; apoi e interzis — prin urmare trebuie să fie foarte prudent.

În clipa cînd tocmai dădea s-o cotească în spatele peronului, se ciocni din nou de locotenentul Dub.

— Unde hoinăreşti? îl întrebă locotenentul. Mă cunoşti pe mine?

— Cu respect vă raportez, îi răspunse Švejk salutînd, că nu ţin să vă cunosc partea rea.

Locotenentul Dub înlemni de spaimă: Švejk stătea însă calm, ţinînd mai departe mîna la cozorocul capelei:

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant,* că eu vreau să vă cunosc numai partea bună, ca să nu mă faceţi să plîng, aşa cum mi-aţi spus ultima dată cînd ne-am văzut.

În faţa acestei obrăznicii nemaipomenite, locotenentului Dub începu să-i joace totul în faţa ochilor şi nu izbuti să reacţioneze altfel decît printr-un strigăt sălbatic:

— Pleacă, mizerabile, o să mai stăm noi de vorbă.

Švejk trecu dincolo de peron, iar locotenentul Dub, revenindu-şi în fire, porni pe urmele lui. În spatele gării, chiar la marginea şoselei, era un şir de coşuri-tarabe întoarse cu fundul în sus, pe care, în paneraşe mici, erau expuse bunătăţi absolut inofensive, ca şi cînd totul ar fi fost pregătit pentru nişte şcolari veniţi în excursie. Se puteau vedea bomboane fondante, cornete de cocă, grămezi de bomboane acrişoare; ici şi colo, se mai vedeau în unele paneraşe şi felii de pîine neagră cu cîte o bucăţică de salam, pe care de departe îl miroseai că era de cal. Sub coşuri însă erau dosite băuturi alcoolice; sticle de coniac, rom, rachiu de scoruşe şi alte băuturi spirtoase.

Dincolo de şanţul şoselei, în imediată apropiere, era o gheretă în care se făcea de fapt negoţul clandestin cu băuturi.

Ostaşii se tocmeau mai întîi la tarabă, după care un ovrei cu perciuni scotea de sub coş sticla de băutură, cu înfăţişare nevinovată şi o ducea sub caftan în ghereta de lemn, unde ostaşul o strecura cu băgare de seamă în buzunarul pantalonilor sau sub manta

Aşadar, într-acolo se îndreptă Švejk, în timp ce din gară locotenentul Dub îl urmărea cu deosebitul lui talent de detectiv.

Švejk se opri la prima tarabă. Îşi alese nişte bomboane pe care le plăti şi le băgă în buzunar, iar domnul cu perciuni îi şopti discret:

— Schnaps hab'ich auch, gnadiger Herr Soldat. [282]

Tîrgul fu încheiat repede; Švejk se duse în gheretă şi nu scoase banii pînă cînd domnul cu perciuni nu-i deschise sticla ca să guste din băutură. Găsind că coniacul e bun, porni înapoi spre gară, după ce ascunse sticla sub manta.

— Unde mi-ai fost, mizerabile? îi tăie drumul, cînd dădu să intre pe peron, locotenentul Dub.

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant,* am fost să cumpăr bomboane.

Şi duse mîna în buzunar, scoţînd un pumn de bomboane murdare, pline de praf.

— Dacă domnului *laitnant* nu-i e silă... Eu le-am gustat, nu-s rele. Au un gust foarte plăcut, ca de magiun, domnule *laitnant.*

Sub manta se contura forma rotundă a sticlei.

Locotenentul Dub îi pipăi mantaua şi izbucni:

— Ce ai aici, mizerabile? Scoate-o afară!

Švejk scoase sticla cu lichid galben, pe a cărei etichetă se putea citi foarte desluşit: *„Coniac”.*

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant,* răspunse Švejk curajos, că am fost de am pompat niţică apă de băut în sticla asta goală de coniac. Am rămas cu o sete cumplită după gulaşul de ieri. Numai că apa de la pompa asta, aşa cum vedeţi, domnule *laitnant,* e cam galbenă; o fi vreo apă minerală cu fier. Apele astea sînt foarte sănătoase şi binefăcătoare.

— Bine, Švejkule, dacă ţi-e aşa de sete, spuse locotenentul Dub zîmbind diabolic şi voind să prelungească cît mai mult această scenă, în care avea convingerea că se va consuma definitiv pierderea lui Švejk, atunci bea, dar aşa, gospodăreşte. Bea toată sticla dintr-o suflare!

În mintea lui, locotenentul Dub îşi făcea, cu anticipaţie, următoarea socoteală: după primele înghiţituri Švejk nu va mai putea să bea, iar el, locotenentul Dub, va dobîndi asupră-i o glorioasă victorie şi-i va spune:

— Dă-mi şi mie sticla, să beau şi eu niţel, că şi mie mi-e sete.

Şi încercă să-şi închipuie ce mutră avea să facă Švejk în clipa aceea înspăimântătoare; apoi va urma raportul şi aşa mai departe.

Švejk desfundă sticla, o duse la gură şi, înghiţitură cu înghiţitură, conţinutul sticlei îi lunecă pe gît. Locotenentul Dub încremeni. Sub ochii lui, Švejk bău tot coniacul fără să clipească. După care aruncă sticla goală peste şosea, în iaz, scuipă şi spuse, ca şi cînd ar fi băut un pahar cu apă minerală:

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant,* că apa asta avea într-adevăr un gust de fier. La Kamyk, pe Vltava, era un cîrciumar care, pentru oaspeţii lui din timpul verii, prepara apă feroasă aruncînd în fîntînă potcoave vechi.

— Îţi dau eu ţie potcoave vechi! Mie să-mi arăţi fîntîna din care ai luat apa asta.

---

[282] Am şi rachiu, stimate domnule soldat (germ.).

— E aici, numaidecât domnule *laitnant,* chiar în spatele gheretei de lemn.

— Ia-o înainte, mizerabile, să te văd cum ţii pasul.

„Într-adevăr, foarte ciudat, îşi zise locotenentul Dub, după cum merge, păcătosul, nu s-ar zice că a băut!”

Švejk o luase înainte, lăsîndu-se în voia Domnului. Cu toate acestea, îşi spunea că trebuie să fie vreo fîntînă pe acolo; de aceea nici nu se arătă surprins cînd dădu de ea. Ba era chiar un puţ cu pompă şi, cum ajunseră lîngă el, Švejk începu să pompeze; din ţeavă curgea într-adevăr o apă gălbuie, aşa că putu să declare foarte solemn:

— Vedeţi, asta-i apa aceea feroasă, de care vă vorbeam, domnule *laitnant.*

Înfricoşat, bărbatul cu perciuni se apropie de el şi Švejk îi spuse pe nemţeşte să aducă un pahar, deoarece domnul *laitnant* dorea să bea.

Întîmplarea avu darul să-l uluiască în aşa hal pe locotenentul Dub, încît bău un pahar întreg din apa aceea, care îi lăsă în gura un gust amestecat de urină de cal şi bălegar; îndobitocit de-a binelea de această păţanie, dădu evreului cu perciuni cinci coroane pentru paharul cu apă, apoi întorcîndu-se către Švejk, îi spuse:

— Ce mi te-ai proţăpit aci? Şterge-o acasă!

După cinci minute Švejk îşi făcu apariţia în vagonul comandamentului unde, cu un gest tainic, îl trase pe locotenentul-major Lukáš afară, unde îi raportă:

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant,* că în cinci minute — maximum zece — voi fii beat turtă; am să zac în vagonul meu şi v-aş ruga pe dumneavoastră, domnule *oberlaitnant,* ca timp de trei ceasuri cel puţin să nu mă chemaţi şi să nu-mi daţi nici un ordin, ca să-i pot trage un pui de somn şi să mă trezesc din beţie. Eu am executat ordinul, domnule *oberlaitnant,* numai că m-a găbjit domnul *laitnant* Dub şi a trebuit să beau în faţa lui toată sticla de coniac, ca să-i dovedesc că era apă. Încolo, totul e în ordine, n-am destăinuit nimic, aşa cum aţi dorit, şi am fost cu băgare de seamă, dar acum, să trăiţi, domnule *oberlaitnant,* au început să mi se îngreuneze picioarele. De altfel eu sînt învăţat cu băutura, fiindcă eu şi domnul *feldkurat* Katz...

— Pleacă, bestie! îl împinse Lukáš, fără să se supere, în schimb, din pricina acestei întîmplări, antipatia-i pentru locotenentul Dub crescu şi mai mult.

Švejk se sui încetişor în vagon şi, după ce se întinse pe manta, cu capul sprijinit de raniţă, se adresă plutonierului de administraţie şi celorlalţi:

— O dată, cineva s-a îmbătat şi a rugat să nu fie trezit...

Şi rostind aceste vorbe se lăsă pe o rînă şi începu să sforăie.

Gazele pe care le elimina o dată cu rîgîielile umplură pe dată întreaga încăpere, aşa încît bucătarul ocultist, adulmecînd aerul, declară furios:

— Aici miroase a coniac.

În faţa unei mese portabile şedea teteristul voluntar Marek, ajuns, în sfîrşit, după toate necazurile şi suferinţele, *batalionsgescbicbtsschreiber.*

Şedea la masă şi ticluia cu anticipaţie faptele de eroism ale batalionului. Se vedea bine că această incursiune în viitor îi făcea plăcere.

Plutonierul de administraţie Vanek îl urmărea cu interes cum scrie şi rîde cu hohote. La un moment dat se sculă de pe scaun şi se aplecă deasupra teteristului, care începu să-i dea lămuriri:

— Ştii, e teribil de nostim să scrii istoria batalionului cu anticipaţie. Totul e să procedezi metodic. În toate trebuie metodă...

— O metodă metodică, ţinu să remarce plutonierul de administraţie, cu un surîs mai mult sau mai puţin dispreţuitor.

— Da, răspunse cu nepăsare teteristul. E nevoie de o metodă metodică metodizată pentru a scrie istoria batalionului. Nu putem începe chiar din capul locului cu victorii mari. Nu trebuie să forţăm lucrurile, totul trebuie să meargă după un plan bine stabilit. Batalionul nostru nu poate să cîştige aşa, dintr-o dată, războiul mondial. *„Nihil nisi bene."*[283] Principalul pentru un istoriograf serios, cum sînt eu e să-şi întocmească mai întîi un plan de victorii viitoare. Să zicem că descriu cum batalionul nostru — asta se va întîmplă probabil peste vreo două luni — trece frontiera rusească, foarte puternic apărată, să zicem de cazaci de la Don, în timp ce cîteva divizii ale inamicului ne atacă din flanc. La prima vedere s-ar părea că batalionul nostru e pierdut, că vom fi făcuţi harcea-parcea, dar pe neaşteptate căpitanul Sagner dă următorul ordin de zi pe batalion: „Dumnezeu nu vrea pieirea noastră, s-o luăm la sănătoasa". Batalionul nostru o ia, aşadar, la sănătoasa, iar divizia duşmană, care e în spatele nostru, văzînd că ne năpustim asupra ei, începe să fugă îngrozită şi cade, fără nici o împuşcătură, în mîinile trupelor noastre de rezervă. Aşa începe istoria batalionului nostru. Dintr-un eveniment neînsemnat, ca să vorbesc profetic, iau apoi naştere, domnule Vanek, acţiuni de mare amploare. Batalionul merge din victorie în victorie. Foarte interesant o să fie cînd batalionul are să atace duşmanul care doarme; bineînţeles, pentru asta e nevoie de stilul revistei *Corespondentul de război ilustrat,* pe care-o scotea Vilimek în timpul războiului ruso-japonez. Batalionul nostru ia prin suprindere tabăra duşmanului, care doarme. Fiecare ostaş de-al nostru îşi caută un adversar şi îi înfige baioneta în piept cît poate mai adînc. Dacă eşti dibaci, baioneta ascuţită intră ca în brînză şi numai pe ici-colo mai trosneşte cîte o coastă; duşmanii somnoroşi se dau de ceasul morţii, holbează ochii împăienjeniţi, horcăie scurt şi-şi dau duhul. Pe buzele duşmanului se iveşte un firicel de salivă însîngerat. Dar şi mai bine are să fie, să zicem peste trei luni, cînd batalionul nostru îl va face prizonier pe ţarul Rusiei. Despre asta însă, domnule Vanek, o să vorbim mai încolo; deocamdată, trebuie să scot din tolbă întîmplări mai mărunte, mărturii de lirism fără pereche. Ar fi nevoie, cred, să născocesc o nouă terminologie militară. O expresie am şi găsit-o: am să scriu despre spiritul de sacrificiu al ostaşilor noştri, împroşcaţi de schijele grenadelor duşmane. Din cauza exploziei unei mine aruncate de duşman, unul din fruntaşii noştri, să zicem din compania a treisprezecea sau a paisprezecea, se alege cu capul retezat. A propos, continuă teteristul lovindu-se peste cap. Era cît pe ce să uit, domnule *rechnungsfeldwebel,* sau mai bine zis, în termeni civili, domnule Vanek; trebuie să-mi faci rost de o listă cu toţi gradaţii. Spune-mi, te rog, numele unui

[283] Numai de bine (lat.)

sergent de la compania a douăsprezecea. Houska? Bun! Va să zică, Houska rămîne în urma exploziei fără cap, care-i zboară departe de trup; trupul însă mai face cîţiva paşi, ţinteşte şi mai apucă să doboare un aeroplan inamic. Bineînţeles, răsunetul peste vremi al acestor victorii va trebui sărbătorit în sînul familiei imperiale, la Schonbrunn. Austria are foarte multe batalioane, dar singurul care se va distinge aşa de mult, încît în cinstea lui să fie organizată o mică festivitate intimă de familie a casei imperiale, este batalionul nostru. După cum reiese din însemnările mele, cu ocazia asta familia arhiducesei Maria Valeria va părăsi Wallsee şi se va muta la Schonbrunn. Festivitatea are un caracter strict intim şi se desfăşoară în salonul vecin cu dormitorul monarhului, luminat cu lumînări de ceară albă pentru că, e bine ştiut, la curtea imperială nu sînt agreate becurile electrice din pricina scurt-circuitului, faţă de care bătrînul monarh e foarte pornit.

Festivitatea organizată în cinstea batalionului nostru începe la orele şase seara. Exact la ora şase sînt introduşi în salon, care de fapt ţine de apartamentele neuitatei împărătese, nepoţii maiestăţii-sale. Acu se pune întrebarea cine are să mai fie invitat, în afară de familia imperială. Trebuie să fie de faţă, şi are să fie, generalul-adjutant al monarhului, contele Paar. Întrucît la asemenea festinuri familiare şi intime se întîmplă cîteodată ca unuia dintre oaspeţi să i se facă rău — nu vreau să spun prin asta că contele Paar o să borască pe el — se cere, neapărat, prezenţa medicului personal, aşadar a consilierului curţii imperiale, doctorul Kerzl. Pentru buna regulă, ca un cumva curtenii să-şi îngăduie vreo intimitate faţă de doamnele de onoare ale curţii, prezente la festin, îşi vor face apariţia marele *hofmeister,* baronul Lederer, contele şambelan Bellegarde şi prima doamnă de onoare a curţii imperiale, contesa Bombelles, care joacă printre doamnele de onoare ale curţii rolul madamei de la bordelul „U Suhu". După ce se adună distinşii oaspeţi, e înştiinţat împăratul, care îşi face apariţia însoţit de nepoţii săi, se aşază la masă şi rosteşte un toast în cinstea marşbatalionului nostru. Apoi ia cuvîntul arhiducesa Maria Valeria, care se exprimă în termeni elogioşi, mai cu seamă despre dumneavoastră, domnule *recbnungsfeldwebel.* Bineînţeles, conform însemnărilor mele, batalionul nostru va suferi pierderi grele şi simţitoare, pentru că un batalion fără morţi nu-i batalion. Va trebui să confecţionez un articol şi despre morţii noştri. Istoria batalionului nu poate fi alcătuită numai din date seci despre cele patruzeci şi două de victorii pe care le-am consemnat cu anticipaţie. Dumneata, de pildă, domnule Vanek, ai să cazi undeva lîngă un pîrîiaş, iar Baloun, care stă aici şi se holbează la noi, o să piară de o moarte care n-are nimic de-a face cu glonţul, şrapnelul sau grenada. Va fi strangulat cu un lasso, aruncat de duşman din aeroplan tocmai în clipa cînd se va îndopa cu prînzul *oberlaitnantului* Lukáš, a cărui ordonanţă este.

Baloun dădu înapoi, gesticulînd deznădăjduit, şi spuse cu tristeţe:

— Ce-s eu de vina că am o fire aşa de păcătoasă? Încă de pe vremea cînd eram activ se întîmplă să mă înfăţişez de cîte trei ori la bucătărie pentru mîncare, pînă cînd m-au dibuit şi m-au închis... O dată am avut la prînz trei coaste, pentru care am stat o lună. Facă-se voia Domnului...

— Nu-ţi fie teamă, Baloune, încercă să-l mîngîie teteristul, în istoria batalionului n-ai să fii trecut cum că ai pierit mîncînd raţia stăpînului, pe drumul de la popota ofiţerească spre tranşee. Ai să fii pomenit laolaltă cu toţi ostaşii batalionului nostru care au căzut eroic pentru gloria imperiului nostru, ca, de pildă, domnul plutonier Vanek.

— Mie ce moarte îmi prevesteşti, Marek?

— Încetişor, domnule *recbnungsfeldwebel,* de ce vă grăbiţi? Nu se poate aşa repede!

Şi după ce stătu puţin pe gînduri, teteristul urmă:

— Dacă nu mă înşel, dumneavoastră sînteţi din Kralupy. Scrieţi, aşadar, acasă la Kralupy că veţi dispare fără urmă, dar scrieţi aşa, mai pe-nconjur. Sau poate doriţi să cădeţi grav rănit şi să ziceţi în *drahthindernisse* [284] o zi întreagă? Peste noapte inamicul luminează cu reflectorul poziţiile noastre şi vă descoperă; îşi închipuie că sînteţi de recunoaştere şi începe să vă bombardeze cu şrapnele şi grenade. În felul ăsta aţi adus armatei un incomensurabil folos, deoarece inamicul a cheltuit pentru dumneavoastră atîta muniţie cît ar fi ajuns pentru un întreg batalion. În urma acestor explozii, rămăşiţele dumneavoastră plutesc liber în aer, străbat văzduhul învîrtindu-se şi cîntă un imn despre marea victorie. Într-un cuvînt, ca să n-o mai lungim, nimeni n-are să fie uitat şi fiecare om din batalionul nostru se va distinge în lupte, aşa că paginile istoriei noastre au să fie pline de victorii — deşi, între noi fie vorba, aş fi mai bucuros să nu trebuiască să le completez, dar n-am încotro; trebuie să întocmesc totul temeinic, ca să rămînă de la noi un document înainte ca — să zicem în luna septembrie — din batalionul nostru să nu mai existe absolut nimic în afară de aceste glorioase pagini de istorie, care vor merge la inimă tuturor austriecilor, încredinţîndu-i că cei care nu-şi vor mai vedea niciodată căminul s-au bătut cu o egală vrednicie şi credinţă.

În sfîrşit, ca să fim mai siguri, domnule Vanek, am alcătuit şi necrologul:

„Cinste amintirii celor căzuţi! Dragostea lor pentru imperiu este sfîntă, deoarece însufleţiţi de această iubire au păşit ei spre moarte. Fie ca numele lor să fie rostite cu veneraţie, ca de pildă numele lui Vanek. Aceia pe care pierderea capului familiei i-a îndurerat cel mai mult să-şi şteargă cu mîndrie lacrimile, căci cei ce-au căzut au fost eroi ai batalionului nostru.”

Telefonistul Chodounsky şi bucătarul Jurajda ascultau cu mult interes această expunere despre viitoarea istorie a batalionului.

— Veniţi mai aproape, domnilor, îi chemă teteristul şi răsfoi însemnările sale. Pagina 15:

„Telefonistul Chodounsky a căzut în ziua de 3 septembrie, o dată cu bucătarul batalionului, Jurajda”.

---

284 Reţeaua de sîrmă ghimpată (germ.).

Dar ascultaţi mai departe:

„Eroism fără seamăn. Cel dintîi, fără să fie schimbat la telefon timp de trei zile, salvează cu preţul vieţii sîrma de telefon în adăpostul lui. Al doilea, văzînd primejdia ameninţătoare a încercuirii din flancuri, se năpusteşte asupra duşmanului cu cazanul de ciorbă în clocot, semănînd groază şi opăreli în rîndurile inamicului. Amîndoi au avut parte de o moarte eroică. Cel dintîi, sfîrtecat de o mină, iar al doilea, sufocat de gaze toxice, pe care i le-au vîrît sub nas, cînd n-a mai avut cu ce să se apere. Amîndoi şi-au dat sfîrşitul strigînd: «Es lebe unser Batalionskonunandant !» [285] *Comandamentul suprem ne aduce zilnic mulţumiri prin ordine de zi, spre a face cunoscute şi altor unităţi ale armatei vitejia batalionului nostru, de la care să ia exemplu. Pot să vă citesc, dacă vreţi, un paragraf din ordinul de zi pe armată cu faimosul ordin dat de arhiducele Karl, în anul 1805, cînd se afla cu oştirile sale în faţa cetăţii Padova, iar a doua zi s-a ales cu o chelfăneală clasa întîi. Ascultaţi, aşadar, ce se va citi oştilor noastre despre batalionul nostru, formaţie eroică, pilduitoare: «...Nădăjduiesc că întreaga armată va lua exemplu de la sus-numitul batalion, că mai cu seamă îşi va însuşi spiritul său de încredere îin forţele proprii, neînfricarea, dîrzenia sa în faţa primejdiei, pilduitoarele acte de eroism, dragostea şi credinţa faţă de superiori, virtuţi care au caracterizat respectivul batalion şi l-au dus la acte de vitejie demne de admiraţie, spre fericirea şi biruinţa imperiului nostru. Să-i urmăm pilda...»„*

Dinspre locul unde dormea Švejk răsună un căscat zgomotos, apoi se auzi cum Švejk vorbeşte prin somn:

— Da, da, aveţi dreptate, doamnă Mullerova; oamenii seamănă între ei. La Kralupy era un instalator de pompe, unul Jaros, care semăna ca două picături de apă cu ceasornicarul Leihanz din Pardubice: ăsta la rîndul lui semăna leit cu unul Piskor din Jicin şi toţi patru la un loc parcă ar fi fost rupţi dintr-o bucată cu un sinucigaş găsit spînzurat şi complet mutilat într-un iaz de lîngă Jindrichuv Hradec, chiar la marginea liniei ferate, unde pesemne se aruncase înaintea trenului.

Şi din nou se auzi un căscat zgomotos, după care urmă această completare:

— Toţi ceilalţi de care vă spuneam au fost condamnaţi la o amendă mare, iar pentru mîine, doamnă Mullerova, să-mi faceţi tăiţei scăzuţi...

Şi Švejk se întoarse pe cealaltă parte şi continuă să sforăie, în timp ce bucătarul ocultist Jurajda şi teteristul Marek începură o discuţie interesantă despre evoluţia ulterioară a evenimentelor.

Ocultistul Jurajda era de părere că, deşi la prima vedere ar putea să pară lipsit de sens ca omul să scrie, aşa de florile mărului, despre lucruri care se vor petrece în viitor, nu încape nici o îndoială că o astfel de glumă cuprinde adesea profeţii, deoarece ochiul spiritului poate răzbate, sub influenţa unor forţe oculte, prin vălul viitorului necunoscut. Din această clipă, expozeul lui Jurajda fu împînzit de văluri, în fiecare frază era vorba de vălul viitorului, pînă cînd, în sfîrşit, trecu la regenerare,

---

285 Trăiască comandantul batalionului nostru! (Germ.).

adică la refacerea trupului omenesc; ajuns aici, făcu o expunere despre teoria capacităţii de refacere a corpului la infuzori şi termină declarînd că şopîrlei, dacă-i smulgi coada, îi creşte la loc.

La cele de mai sus, telefonistul Chodounsky ţinu să remarce că oamenii s-ar bucura foarte mult dacă li s-ar întîmplă şi lor aşa cum se întîmplă cu coada şopîrlei. Dacă în armată, de pildă, unde oricui i se poate întîmplă să rămînă fără cap sau altă parte a trupului, ar fi la fel, n-ar mai exista invalizi, ceea ce ar bucura foarte mult administraţia militară. Un soldat austriac, căruia să-i crească de fiecare dată la loc picioarele, mîinile, capul, ar preţui desigur mai mult decît o întreagă brigadă.

Teteristul declară că în zilele noastre, datorită perfecţionării tehnicii de război, duşmanul poate fi tăiat cu succes, chiar şi în trei părţi diagonale. Există o lege în legătură cu refacerea corpului unei anumite specii din familia infuzorilor, sub a cărei acţiune fiecare parte dezmembrată se regenerează, capătă o nouă înfăţişare şi se dezvoltă ca o vietate întreagă. Prin analogie, după fiecare bătălie, oştile austriece care ar participa la luptele respective s-ar putea înmulţi de trei ori, de zece ori, din fiecare picior dezvoltîndu-se cîte un nou şi proaspăt infanterist.

— Dacă v-ar auzi Švejk, interveni plutonierul de administraţie Vanek, ne-ar da cu siguranţă cel puţin un exemplu.

Auzindu-şi numele, Švejk reacţionă şi mormăi în somn: *„Hier!”* [286] Dar după această dovadă de respect faţă de disciplina militară, continuă să sforăie.

Prin uşa întredeschisă se văzu capul locotenentului Dub.

— Švejk e aici? întrebă el.

— Doarme, să trăiţi, domnule *laitnant,* îi răspunse teteristul.

— Cînd întreb de cineva, teteristule, datoria dumitale e să te repezi numaidecît şi să-l chemi.

— Dar nu pot, domnule *laitnant,* doarme.

— Păi, trezeşte-l! Mă mir, teteristule, că n-ai înţeles?!... Ar fi totuşi de datoria dumitale să dai dovadă de mai multă serviabilitate faţă de superiori! Dumneata încă nu mă cunoşti? Ei bine, cînd ai să mă cunoşti...

Teteristul se duse să-l trezească pe Švejk.

— Švejkule, scoală că arde!

— Pe vremuri, cînd au ars morile de la Odkolek, mormăi Švejk, întorcîndu-se pe cealaltă parte, au venit pompierii tocmai de la Vysocany...

— Binevoiţi a observa, se adresă teteristul amabil locotenentului Dub, că fac eforturi să-1 trezesc, dar nu izbutesc.

Locotenentul Dub se supără foc.

— Cum te numeşti dumneata, teteristule? Marek? Aha, va să zică dumneata eşti faimosul teterist Marek, care a trecut prin toate închisorile, nu-i aşa?

— Da, domnule *laitnant.* Am făcut — ca să zic aşa — şcoală de teterişti în puşcărie şi am fost dregradat. Adică, după eliberarea mea de către consiliul de război al diviziei, unde s-a dovedit că sînt nevinovat, am fost numit *batalionsgeschichtssehreiber,* păstrîndu-mi gradul de teterist.

---

[286] Prezent! (Germ.).

— Multă vreme n-ai să mai fii, zbieră locotenentul Dub, roşindu-se tot la faţă şi trecerea bruscă de la o culoare la alta lăsă impresia că schimbarea s-ar fi produs în urma unei perechi de palme zdravene primite peste obraz. Am să am eu grijă de asta!

— Vă rog, domnule *laitnant,* să fiu scos la raport, ripostă grav teteristul.

— Nu te juca cu mine, se înfurie şi mai tare locotenentul Dub. Îţi arăt eu dumitale raport... Noi doi o să ne mai întîlnim, dar te asigur că o să-ţi pară al dracului de rău, pentru că ai să mă cunoşti, dacă acum nu mă cunoşti încă!

Şi locotenentul Dub ieşi mînios din vagon uitînd, în mînia lui, de Švejk, deşi cu cîteva clipe înainte avusese cea mai bună intenţie de a-l chema şi a-i spune: „Suflă spre mine!”, supremul mijloc pentru constatarea antireglementarei stări de ebrietate. Acum era însă prea tîrziu căci, după o jumătate de oră, cînd reveni în vagon, chestiunea era consumată; trupa primise între timp cafeaua cu rom. Švejk se trezise şi la chemarea locotenentului Dub sări din vagon ca o ciută.

— Suflă spre mine! zbieră la el locotenentul Dub.

Švejk suflă cu toată nădejdea, din rărunchi, făcînd parcă să adie un vînticel călduţ care împrăştie peste cîmpie mirosurile unei fabrici de spirt.

— Ei, a ce miroşi, băiete?

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant,* că miros a rom.

— Bravo, băieţaşule, strigă triumfător locotenentul Dub, în sfîrşit te-am prins!

— Exact, domnule *laitnant,* încuviinţă Švejk cu aerul cel mai calm. Tocmai ni s-a distribuit rom pentru cafea, şi eu am băut întîi romul. Dar dacă există cumva vreo dispoziţie cum că să bem întîi cafeaua şi pe urmă romul, vă rog, domnule *laitnant,* să mă iertaţi; n-are să se mai întîmple altădată.

— Da de ce, mă rog, sforăiai, acu o jumătate de oră, cînd am fost pe-aici? Nimeni nu te-a putut trezi.

— Să trăiţi, domnule *laitnant,* n-am dormit toată noaptea; m-am gîndit la manevrele pe care le-am făcut odată lîngă Vesprim. Corpurile de armată unu şi doi au străbătut Stiria, şi prin Ungaria apuseană au încercuit corpul nostru, numărul patru care era cantonat la Viena şi în împrejurimi, unde făcusem peste tot tranşee; ne-au ocolit şi au ajuns pînă la podul pe care-l făcuseră pionierii de pe malul drept al Dunării. Noi trebuia să trecem la ofensivă şi aşteptam să ne sosească în ajutor trupe dinspre miazănoapte şi mai tîrziu chiar şi dinspre miazăzi, de la Vosek... Aşa ni s-a citit în ordinul de zi că în ajutorul nostru se îndreaptă corpul trei de armată, ca să nu fim zdrobiţi, între lacul Balaton şi Pressburg, cînd om porni la atac împotriva corpului doi de armată. Da ce folos, totul a fost în zadar; tocmai cînd eram gata să cîştigăm, a sunat sfîrşitul bătăliei şi au ieşit biruitori cei cu vipuşca albă.

Locotenentul Dub rămase cu gura căscată şi plecă zăpăcit; cînd ajunse însă în dreptul vagonului comandamentului, se înapoie repede şi-i spuse lui Švejk:

— Să ţineţi minte cu toţii că o să vină vremea cînd o să chelălăiţi în faţa mea.

Mai mult nu izbuti însă să spună şi o porni din nou spre vagonul comandamentului, unde căpitanul Sagner îl descosea pe un nefericit din compania a douăsprezecea, pe care i-l adusese sergentul Strnad, pe motiv că ostaşul care

începuse de pe acum să se ocupe de securitatea lui în tranşee furase în gară, de la un coteţ de porci, o uşă bătută în tablă. Holba ochii de spaimă şi se jura că în intenţia lui fusese să ia uşa cu el în tranşee, ca să-l apere de şrapnele.

Locotenentul Dub folosi prilejul pentru a ţine o predică lungă despre felul cum trebuie să se poarte un ostaş, despre îndatoririle sale faţă de patrie şi monarh, care este comandantul suprem şi cel mai înalt demnitar al armatei. Dacă existau însă în batalion asemenea elemente, părerea lui era că trebuiau extirpate, pedepsite, arestate.

Trăncăneala lui era atît de dezgustătoare, încît căpitanul Sagner îl bătu pe inculpat prietenos peste umăr şi-i spuse:

— Chiar dacă ai fost bine intenţionat, altă dată să nu mai faci. E o copilărie. Şi acum, du uşa la loc de unde ai luat-o, şi să lipseşti din ochii mei!

Locotenentul Dub îşi muşcă buzele şi în gîndul lui îşi spuse că, de fapt, el era singurul ofiţer de care depindea salvarea disciplinei batalionului, oare se destrăma. De aceea mai făcu încă o dată ocolul gării şi descoperi lîngă o magazie, pe care scria cu litere mari, în limbile germană şi ungară, că fumatul era oprit, un soldat ce-şi citea liniştit ziarul, care îl acoperea în aşa fel încît nu i se vedeau petliţele. Zbieră la el: *Habt! Acht!;* soldatul era dintr-un regiment unguresc, aflat în rezervă la Humenna.

Locotenentul Dub îl zgîlţîi, dar ostaşul ungur se ridică şi, fără să se sinchisească, îşi băgă ziarul în buzunar şi o porni agale spre şosea. Locotenentul Dub se luă după el, pradă parcă unui coşmar; soldatul iuţi pasul, apoi întorcîndu-se brusc ridică mîinile în sus, în bătaie de joc, pentru ca locotenentul Dub să nu se îndoiască nici o clipă că-şi dăduse seama imediat că face parte dintr-un regiment ceh. După care, maghiarul se mistui repede printre cocioabele de la marginea şoselei.

Ca să lase impresia că nu avea nimic de a face cu această scenă, locotenentul Dub intră grav într-o prăvălioară, aflată lîngă şosea, şi arătă zăpăcit spre un mosor mare; după ce-l băgă în buzunar, plăti şi se înapoie în vagonul comandamentului, unde porunci ordonanţei batalionului să-l cheme pe Kunnert — ordonanţa lui personală — căruia, înmînîndu-i mosorul de aţă, îi spuse:

— De toate trebuie să am grijă numai eu; sînt sigur că uitat de aţă.

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant,* că avem o duzină de mosorele.

— Da? Atunci du-te repede şi vino cu ele, să le văd. N-am încredere în dumneata.

Cînd Kunnert se întoarse cu o cutie plină de mosoare de aţă albă şi neagră, locotenentul Dub îi spuse:

— Ei, ce zici, băiete? Uită-te bine la aţa pe care ai luat-o tu şi la mosorul meu! Vezi, cît de subţiri sînt firele tale? O dată se rup? Da ia îneearcă-l pe-al meu, să vezi cît îţi dă de furcă pînă să-l rupi. Pe cîmpul de bătălie n-avem nevoie de cîrpe, totul trebuie să fie solid. Ia-ţi înapoi aţele şi aşteaptă ordinele mele; şi pe viitor, ţine minte, să nu mai faci nimic de capul tău şi să vii să mă întrebi cînd ai de gînd să

cumperi ceva! Nu-ţi dori să mă cunoşti; încă n-ai avut prilejul să-mi cunoşti şi partea rea.

După plecarea lui Kunnert, locotenentul Dub se adresă locotenentului-major Lukáš:

— Vistavoiul meu e un tip foarte deştept. Mai face el pe ici, pe colo, cîte o greşeală, dar în general e un om cu care te poţi înţelege. Şi cel mai mult îmi place că-i cinstit. La Bruek am primit un pachet de la cumnatul meu, de la ţară, cîţiva boboci de gîscă fripţi; te rog să mă crezi că nici nu s-a atins de ei şi, cum eu nu i-am putut mînca aşa de repede, a preferat să-i lase să se împută. Ga să vezi ce poate să facă disciplina. Ofiţerul trebuie să ştie să facă educaţia soldaţilor.

Pentru a-l face să priceapă că nu-i asculta pălăvrăgeala, locotenentul-major Lukáš se întoarse spre fereastră şi spuse într-o doară:

— Da, da, azi e miercuri...

Văzînd că e neglijat, dar simţind totuşi nevoia să vorbească ceva, locotenentul Dub se adresă căpitanului Sagner pe un ton foarte intim, camaraderesc:

— Ascultă, căpitane Sagner, ce crezi despre...

— Pardon, un moment, i-o reteză scurt Sagner şi ieşi din vagon.

*

Tot atunci, Kunnert şi Švejk vorbeau despre stăpînii lor.

— Pe unde tot umbli, că nu te mai vezi, omule? îl întrebă Švejk.

— Parcă tu nu ştii, oftă Kunnert. Cu nebunul meu am de furcă, nu glumă. Toată ziua, bună ziua, mă cheamă şi mă întreabă ce nici nu gîndeşti. O dată m-a întrebat chiar dacă sînt prieten cu tine şi i-am răspuns că nu prea ne vedem.

— E frumos din partea lui că întreabă de mine. Mie mi-e foarte drag *laitnantul* tău. E aşa de bun şi inimos cu ostaşii, ca un tată, spuse Švejk foarte serios.

— Ba asta s-o crezi tu, se înfurie Kunnert. E un porc ce nu s-a văzut şi-i prost ca un căcat. Mi s-a făcut lehamite de el; toată vremea mă canoneşte.

— Ei asta-i! se minună Švejk. Şi eu care credeam că-i un om cumsecade. Vorbeşti cam curios despre *laitnantul* tău, dar ăsta-i un lucru înnăscut la toţi ţucălarii. Aşa era şi ţucălarul maiorului Wenzl; nu ştia să spuie altceva despre stăpînu-său decît că-i o probă de idiot cu cizme; ţucălarul colonelului Schroder nu-l scotea nici el din „javră pişăcioasă” şi „putoarea putorilor”, de cîte ori venea vorba de colonel. Dar... cum e sluga aşa-i şi stăpânul. Dacă stăpânul n-ar înjura, apoi nici ţucălarul n-ar avea ce să repete după el. La Budejovice, pe vremea cînd eram activ, aveam un *laitnant,* Prochazka, care nu prea înjura. Nu-i spunea ţucălarului decît: „Văcuţă drăgălaşă”. Hibmian, ţucălarul lui, altă înjurătură n-a auzit de la el. Şi ce să vezi: Hibman s-a învăţat să vorbească şi el aşa, şi la eliberare îi spunea lui taică-su, mă-si şi surorilor: „Văcuţă drăgălaşă”, ba aşa-i spunea şi nevestei, care l-a lăsat şi l-a dat şi-n judecată pentru jignire, că vorbele astea i le-a spus şi ei, şi lui taică-su şi mă-si la o petrecere cu dans, de faţă cu toată lumea. Şi nu l-a iertat şi la tribunal a declarat că dacă ar fi făcut-o vacă între patru ochi, mai-mai că s-ar fi împăcat, dar

aşa-i un scandal european. Între noi fie vorba, dragă Kunnert, n-aş fi crezut niciodată una ca asta despre *laitnantul* tău. Cînd am stat cu el de vorbă prima dată, mi-a făcut o impresie aşa de bună, zău, ca un cîrnat abia afumat; dar a doua oară mi-am dat seama că am a face şi cu un om învăţat şi bun la suflet. Dar ia spune-mi, de unde eşti de fel? Chiar din Budejovice? Mie-mi plac oamenii de acolo, şi unde stai cu casa? Sub arcade? Eeei, grozav; vara, cel puţin, e răcoare. Ai familie? Nevastă şi trei copii? Să-ţi trăiască; asta zic şi eu fericire, camarade; măcar o să aibă cine să te plîngă, vorba *feldkuratului* meu, Otto Katz; şi să ştii că-i adevărat, fiindcă eu am mai auzit o dată pe un colonel la Bruck spunînd rezerviştilor care plecau în Serbia că ostaşul care lasă acasă familia şi cade pe cîmpul de luptă înseamnă că rupe prin asta orice legătură de familie... Da stai, să-mi amintesc mai bine cum a zis: „Cînd a murit, este un mort al familiei şi deci e adevărat că rupe orice legături familiale, dar este şi erou, pentru că şi-a dat viaţa pentru familia mai mare, pentru *Vaterland*”... Locuieşti la etajul patru? Cum? La parter? Ai dreptate, acu mi-am adus aminte că în piaţa mare din Rudejovice nu există nici o casă cu patru etaje. Ce faci, pleci? Aha, am înţeles, stăpînu-tău e în faţa vagonului comandamentului şi se uită încoace. De te întreabă cumva dacă despre el vorbeam, spune-i fără grijă că da, şi nu uita să-i aminteşti cît de frumos am vorbit despre el, că nu de multe ori am întîlnit un ofiţer care să se poarte aşa de părinteşte şi de omenos ca dînsul. Nu uita să-i spui că-mi pare un om cu multă carte, şi mai spune-i că e şi foarte deştept. Şi nu uita să adaugi că te-am învăţat să te porţi frumos şi să-i împlineşti orice dorinţă i-ai citi în ochi. Ai să ţii minte?

Švejk urcă în vagon, în timp ce Kunnert se duse, cu aţa, înapoi în culcuşul lui.

După un sfert de oră trenul porni spre Nova Cabyna, traversînd satele pîrjolite, Brestov şi Veliky Radvan, care mai păstrau urmele unor lupte crîncene.

Povîrnişurile Carpaţilor erau muşcate de tranşee care duceau dintr-o vale într-alta, de-a lungul căii ferate cu traverse noi-nouţe: de o parte şi de alta a liniei se vedeau gropi adînci, răscolite de grenade. Din loc în loc, peste pîraiele ce se vărsau în Laborka, se zăreau poduri noi şi traversele arse ale vechilor poduri.

Toată valea Medzilaborka era răscolită şi întoarsă cu dosul în sus, de parcă fusese devastată de-o armată de cîrtiţe uriaşe. Şoseaua care şerpuia de partea cealaltă a rîului era desfundată şi distrusă. De amîndouă părţile se vedeau şleaurile bătătorite pe unde trecuseră armatele.

Torentele şi ploile scoseseră la iveală, pe marginile gropilor provocate de explozia grenadelor, bucăţi ferfeniţite de uniforme austriece.

Dincolo de Nova Cabyna într-un pin bătrîn, pîrjolit atîrna într-o învălmăşeală de crengi bocancul unui infanterist austriac, cu o bucată de picior.

Unde te uitai, zăreai numai păduri desfrunzite, fără cetină, aşa cum le zburătăcise focul artileriei, copaci fără coroane şi căruţe ciuruite de gloanţe.

Trenul înainta încet pe terasamentul proaspăt construit, aşa că batalionul avu prilejul să simtă şi să guste din plin bucuria războiului, iar la vederea cimitirelor cu cruci albe, care străluceau prin poienile şi pe costişele pustiite, să se pregătească

sufleteşte, încet dar sigur, pentru cîmpul de glorie care se sfîrşeşte cu un chipiu austriac împroşcat de noroi, bălăbănindu-se pe o cruce albă.

Nemţii din munţii Kasper, care se aflau în vagoanele din spate şi care la ieşirea din staţia Milovice mai cîntau încă: *„Wann icht kumm, wann ich wieda kumm...”,* începînd de la Humenna, amuţiseră de-a binelea cînd îşi amintiră că mulţi din cei ale căror capele atîrnau pe morminte cîntaseră şi ei cît de frumos va fi cînd se vor întoarce din nou acasă şi vor rămîne lîngă iubitele lor.

La Medzilaborka, oprirea se făcea dincolo de gara pîrjolită, din ale cărei ziduri afumate se profilau bîrne arse.

Baraca lungă, de lemn, construită în grabă ca să înlocuiască gara mistuită de foc, era acoperită cu afişe tipărite în toate limbile: „Subscrieţi la împrumutul de război al Austriei!”

În altă baracă, la fel de lungă, se vedea un post de Cruce Roşie, de unde ieşiră, însoţite de un medic militar grăsun, două surori de caritate rîzînd în hohote de grăsunul care, pentru a le înveseli, imita diferite animale. În clipa aceea cerca să grohăie.

La poalele terasamentului de cale ferată, în valea pîrîului, zăcea răsturnată o bucătărie de campanie. Arătînd într-acolo Švejk îi spuse lui Baloun:

— Ia te uită, Baloun, ce ne aşteaptă şi pe noi, foarte curînd. Priveşte, tocmai trebuia să se distribuie masa, cînd a zburat o grenadă şi a aranjat-o aşa cum se vede.

— E îngrozitor, oftă Baloun. Eu unul nu mi-am închipuit niciodată că ar putea să mă aştepte aşa ceva, dar asta-i numai din pricina fuduliei mele; mare dobitoc mai sînt; astă-iarnă mi-am cumpărat în tîrg la Budejovice mănuşi de piele. Nu mai era, chipurile, de nasul meu să port, pe labele mele ţărăneşti, mănuşile vechi de lînă, împletite, aşa cum a purtat şi răposatul taică-meu; nu, mie mi se scurgeau ochii după mănuşi de piele, de oraş. Tata mînca „pucialka” [287], da eu să nu văd mazăre, că-mi vine rău; mie numai carnea de pasăre îmi prieşte. Ba strâmbam din nas şi la friptura de porc, dacă era făcută aşa, obişnuit; morăreasa — Doamne iartă-mă — trebuia să mi-o facă cu bere.

În culmea deznădejdii, Baloun începu să se spovedească:

— Mi-am bătut joc de sfinţii şi sfintele Domnului, în cîrciumă la Malsa, ba chiar la Dolni Zahaji l-am snopit în bătaie pe un diacon. În Dumnezeu mai credeam eu, nu zic, dar de sfîntul Iosif mă îndoiam. Pe toţi sfinţii i-am suferit în casă, numai icoana sfîntului Iosif nu puteam s-o văd; am dat-o afară şi acum Domnul m-a pedepsit pentru toate păcatele şi ticăloşiile mele. Cîte fapte urîte n-am săvîrşit la moară; l-am înjurat pe tata, am amărît viaţa meşterului morar şi am chinuit-o pe nevastă...

Švejk rămase o clipă pe gînduri:

— Aha, dumneata eşti morar? Ai fi putut atunci să afli şi să ştii că morile Domnului macină încetişor, dar sigur, şi că din pricina dumitale a izbucnit războiul mondial.

Teteristul se amestecă în discuţie:

---

287 Mîncare de mazăre uscată.

— Ştii, Baloun, cu batjocorirea şi nesocotirea sfinţilor şi sfintelor nu prea ţi-ai făcut un bun serviciu; dumneata ar trebui să ştii că armata noastră austriacă este de cînd lumea o armată catolică, care are cea mai minunată pildă de moralitate în persoana comandantului nostru suprem. Cum ai putut cuteza să îndrepţi otrava urii împotriva unor sfinţi şi sfinte ale Domnului, cînd Ministerul de război a introdus prin comandamentele garnizoanelor predicile iezuite pentru domnii ofiţeri şi cînd am asistat cu toţii la ceremonia învierii militare. Înţelegi, Baloun, ce vreau să spun? Îţi dai seama, că, de fapt, dumneata necinsteşti spiritul glorios al slăvitei noastre armate? Şi apoi treaba cu sfîntul Iosif, despre care ziceai că nu-l puteai suferi să atîrne în odaia dumitale. Dacă ai fi stat şi te-ai fi gîndit bine, ai fi aflat, Baloun, că de fapt sfîntul Iosif e patronul celor ce vor să scape de armată. A fost tîmplar, şi cunoşti zicala: ,,Să vedem unde a lăsat tîmplarul gaura”. Cîţi n-au ajuns în prizonierat pînă acum cu vorba asta, cînd, înconjuraţi din toate părţile, au căutat să-şi salveze pielea, nu dintr-o pornire egoistă, ci dimpotrivă, ca ostaşi credincioşi, pentru ca apoi, cînd se vor întoarce din captivitate, să-i poată spune maiestăţii-sale împăratului: „Am venit şi aşteptăm noi ordine!” Nădăjduiesc că de data asta m-ai înţeles, nu-i aşa, Baloun?

— Nu, suspină Baloun. Eu sînt cam greu de cap. Dacă nu mi se repetă de zece ori, nu pricep nimic.

— N-ai vrea să faci o reducere? îl întrebă Švejk. Am să-ţi explic eu încă o dată. Care va să zică, ai auzit că trebuie să urmezi spiritul care domneşte în armată; asta înseamnă să crezi în sfîntul Iosif şi, cînd te-o încercui duşmanul, să cauţi gaura pe care a lăsat-o tîmplarul, ca să te salvezi pentru maiestatea-sa împăratul şi pentru viitoarele războaie. Nădăjduiesc că de data asta ai priceput şi n-ar strica dacă ne-ai povesti mai pe larg cum a fost cu fărădelegile pe care le-ai săvîrşit la moara ta. Dar să nu faci ca fata din poveste, la spovedanie, care, după ce a înşirat preotului o seamă de păcate mărunte, a prins-o deodată ruşinea, mărturisind că în fiecare noapte a săvîrşit păcat trupesc. Auzind una ca asta, popii i-a lăsat gura apă şi a grăit sfinţia-sa către dînsa: „Nu te ruşina, copilă, că doar cu locul Domnului-Dumnezeului tău îl ţin; spune-mi fără sfială şi de-a fir a păr cum ai păcătuit cu fapta?” Fetiţa a început a plînge zicînd că ruşinea-i mare şi păcatul cumplit. Popa o ţinea înainte că nu are de ce se ruşina înaintea făpturii lui duhovniceşti. După multe nazuri şi codeli, fata i-a spus că în fiecare seară se dezbrăca şi se băga în aşternut. Şi iar a amuţit. Dar sfinţia-sa nu se da bătut. Şi a sfătuit fata să lase ruşinea deoparte, că omul este o fiinţă păcătoasă, dar că mila Domnului e fără sfîrşit. Auzind asta, fata a mai prins inimă şi printre lacrimi şi hohote i-a spus: „După ce m-am întins, goală, în pat, am început să adun murdăria dintre degetele de la picioare şi pe urmă am mirosit-o”. Ăsta a fost păcatul ei trupesc. Trag nădejde, Baloun, că tu n-ai făcut la fel la moara ta şi că ai să ne istoriseşti ceva mai aproape de adevăr, un păcat adevărat.

Aflară astfel că într-adevăr, după cum singur recunoştea, Baloun păcătuise la moară cu ţărăncile, amestecîndu-le făina, şi nu altfel. În nesfîrşita lui candoare, el numea asta imoralitate. Cel mai dezamăgit de spovedania lui Baloun fu telegrafistul

Chodounsky care-l întrebă dacă într-adevăr nu păcătuise la moară cu ţărancele pe sacii cu făină, la care Baloun răspunse stingher, bălăbănind din mîini:

— La de-alde astea nu mă tăia capul.

Între timp sosi vestea că trupa va primi masa de prînz dincolo de Palota, în trecătoarea Lupkov. La Medzilaborka, plutonierul de administraţie al batalionului împreună cu bucătarii companiilor şi locotenentul Cajthaml, care se ocupa de gospodăria batalionului, plecară în sat însoţiţi de o patrulă formată din patru oameni.

Se înapoiară în mai puţin de jumătate de ceas cu trei porci legaţi de-un picior de la spate, însoţiţi de alaiul zgomotos al familiei unui rus din Ungaria, de la care fuseseră rechiziţionate animalele, şi de medicul grăsun de la baraca Crucii Roşii, care explica ceva locotenentului lui Cajthaml, în timp ce acesta ridica din umeri.

Incidentul a ajuns la punctul culminant în faţa vagonului comandamentului, unde medicul militar afirmă cu tărie căpitanului Sagner că porcii respectivi erau destinaţi spitalului de Cruce Roşie, fapt infirmat cu înverşunare de ţăran, care nu voia să ştie de nimic şi ţinea morţiş să i se dea porcii înapoi, declarînd că erau ultima lui avere pe care nu putea s-o lase nici în ruptul capului cu preţul care îi fusese plătit. În timp ce vorbea, ţăranul căuta să dea înapoi căpitanului banii primiţi pentru porci, pe care îi ţinea strînşi în pumn, iar nevasta ţăranului îi apucase cealaltă mînă, sărutîndu-i-o cu umilinţă, după obiceiul pămîntului.

Neştiind ce să facă, căpitanul Sagner rămase cîteva clipe descumpănit, pînă izbuti să se descotorosească de bătrîna ţărancă. Dar fără folos, căci în locul ei sosiră forţe tinere, care prinseră din nou să-i sărute mîinile. Locotenentul Cajthaml raportă însă, cu un ton strict oficial:

— Omul mai are doisprezece porci şi de plătit i s-a plătit cît se cuvine, conform ultimului ordin pe divizie, numărul 12420, aliniatul economic. Conform paragrafului 16, în regiunile care nu au avut de suferit de pe urma războiului, porcii se vor cumpăra la un preţ care să nu depăşească suma de 2 coroane şi 16 helleri kilogramul, greutate vie; în ţinuturile năpăstuite de război se va adăuga la fiecare kilogram greutate vie încă 36 de helleri, urmînd să se plătească, deci, 2 coroane şi 52 helleri de kilogram. La asta se mai adaugă următoarea menţiune: dacă în locurile pustiite de război se constată că gospodăria respectivă a rămas neatinsă, cu un efectiv de porci care poate fi folosit pentru aprovizionarea unităţilor în trecere, pentru carnea de porc achiziţionată urmează să se plătească acelaşi preţ ca în regiunile care nu au avut de suferit de pe urma războiului, cu un supliment special de 12 helleri de fiecare kilogram greutate vie. Dacă situaţia nu e destul de clară, se va constitui la faţa locului o comisie formată din partea interesată, comandantul unităţii militare respective şi din ofiţerul sau plutonierul de administraţie (dacă e vorba de o formaţiune mai mică) însărcinat cu aprovizionarea.

Cele de mai sus fură citite de locotenentul Cajthaml după copia ordinului pe divizie, pe care o ţinea în permanenţă asupra lui şi aproape că ştia pe dinafară că în teritoriile din imediata apropiere a frontului se prevede o alocaţie suplimentară de 15,30 helleri la kilogramul de morcovi, în timp ce preţul unui kilogram de conopidă

pentru *Offiziersmenagekucheabteilung* în zonele din preajma frontului se ridică la 1 coroană şi 75 de helleri.

Cei care dăduseră la Viena numitul ordin îşi închipuisem probabil că zona frontului e un teren fertil, bogat în culturi de morcovi şi conopide.

Locotenentul Cajthaml citise bineînţeles ordinul în limba germană; de aceea se întoarse spre reclamant şi-l întrebă dacă a înţeles; văzînd că ţăranul dă din cap în semn că nu pricepuse, zbieră la el:

— Aşadar, vrei comisie, hai?

Înţelegînd numai cuvîntul comisie, ţăranul dădu din cap în semn că era de acord, aşa încît în timp ce porcii erau transportaţi spre bucătăria de campanie pentru execuţie, omul fu încadrat de ostaşii luaţi pentru rechiziţii cu baioneta la armă, şi comisia o porni spre gospodăria lui spre a constata dacă era cazul să se plătească 2 coroane şi 52 de helleri sau numai 2 coroane şi 28 de helleri de kilogram.

N-apucară să ajungă nici măcar la şoseaua care ducea spre sat, cînd din direcţia bucătăriilor de campanie se auzi triplul guiţat de moarte al porcilor.

Ţăranul înţelese că ireparabilul se produsese şi strigă deznădăjduit:

— Davaite mne zakajduiu sviniu dva rynskij ![288]

Cei patru ostaşi îl încercuiră mai strîns, în timp ce familia aţinu calea căpitanului Sagner şi locotenentului Cajthaml, îngenunchind în praful şoselei.

Nevasta şi cele două fete le îmbrăţişară rugător picioarele, numindu-i binefăcători, pînă cînd ţăranul strigă la ele în dialectul ucrainean al ruşilor din Ungaria să se ridice, că soldaţii n-au decît să mănînce porcii şi să le rămîie în gît.

Comisia se dizolvă, dar cum ţăranul începuse să se revolte şi să ameninţe cu pumnul, un ostaş îl pocni cu patul armei peste spinare, făcînd să-i răsune cojocul ca o bubuitură de tunet. Îngrozită, întreaga familie o luă la fugă cu tatăl în cap.

După zece minute, plutonierul de administraţie şi ordonanţa batalionului, Matusic, se înfruptau cu poftă, în vagonul lor, din creierul porcului. În timp ce se îndopau, plutonierul se adresa din cînd în cînd, cu răutate, conţopiştilor:

— Ce-aţi mai înfuleca şi voi, hai? Dar ce să vă fac, măi băieţi, asta-i pentru gradaţi. Bucătarilor rinichii şi ficaţii, creieraşul şi ceafa domnilor *rechnungsfeldwebeli,* iar conţopiştilor o porţie dublă de la trupă.

— Între timp, căpitanul Sagner dăduse şi el următoarea dispoziţie pentru popota ofiţerească: „Friptură de porc cu chimion; să fie aleasă carnea cea mai bună şi nu prea grasă!”

Şi aşa se face că în clipa cînd, la trecătoarea Lupkov, se distribui masa trupei, ostaşii avură plăcuta surpriză de a nu găsi în gamela cu ciorbă decît cele două bucăţele infime de carne, iar cei născuţi în zodie rea, numai o bucăţică de şoric.

La bucătărie stăpînea obişnuitul nepotism militar, darnic cu toţi cei apropiaţi de clica stăpînitoare. Ţucălarii îşi făcură apariţia în trecătoarea Lupkov cu gurile unse de grăsime. Aveau cu toţii burţile umflate ca nişte poloboace. Se petreceau lucruri înfiorătoare.

---

288 Daţi-mi doi guldeni de fiecare porc (ucr.).

Teteristul Marek îşi aprinsese paie-n cap la bucătărie pentru că încercase să fie drept; cînd bucătarul îi strecurase în ciorbă o bucată bună de carne fiartă cu observaţia: „Asta-i pentru *geschichtsschreiberul* nostru”, Marek declarase că în război nu există nici o deosebire între ostaşi şi că toţi sînt egali, fapt care îi aduse aprobarea unanimă şi fu un prilej de înjurături la adresa bucătarilor.

Teteristul azvîrli deci bucata de carne înapoi, declarînd că nu are nevoie de nici un fel de protecţie. Cei de la bucătărie interpretară însă greşit gestul lui, închipuindu-şi că *batalionsgeschichtsschreiberul* nu era mulţumit; bucătarul îi şopti discret să vină mai tîrziu, după ce va termina cu împărţitul, şi are să-i dea o bucată de picior.

Conţopiştilor, de asemeni, le lucea rîtul, sanitarii gîfîiau de fericire, dar în preajma acestei binecuvîntări divine, pretutindeni în jur zăceau neadunate încă amintirile ultimelor lupte. Peste tot numai cartuşiere, cutii goale de conserve, zdrenţe de uniforme ruseşti, austriece şi germane, rămăşiţe de vehicule stricate, pansamente şi vată.

Într-un pin, lîngă fosta clădire a gării, din care rămăsese doar un morman de moloz, se înfipsese o grenadă care nu explodase. Pretutindeni se vedeau schije de grenade şi undeva, în apropiere, fuseseră de bună seamă îngropaţi ostaşi căzuţi, deoarece se simţea un miros greu, de putreziciune.

Şi cum trecuseră trupe şi cantonaseră în vecinătate, mai peste tot se vedeau şi nişte moviliţe urît mirositoare, de provenienţă internaţională, aparţinînd popoarelor Austriei, Germaniei şi Rusiei. Căcaţii ostaşilor de toate naţionalităţile şi de toate confesiunile zăceau grămadă, în cea mai perfectă înţelegere.

Rezervorul de apă pe jumătate dărăpănat, ghereta acarului de cale ferată şi în general tot ce mai avea vreun perete, era ciuruit de gloanţe ca o sită.

Pentru a da o impresie şi mai completă despre fericirea războiului, din spatele unei coline din apropiere se înălţau munţi uriaşi de fum, de parcă ar fi ars un sat întreg, aflat în centrul unor mari operaţiuni militare. Fuseseră incendiate, se spunea, barăcile de holerici şi dizenteriei, spre marea bucurie a domnilor care-şi făcuseră de lucru cu amenajarea unui pretins spital, sub înaltul patronaj al arhiducesei Maria, şi care furaseră şi-şi umpluseră buzunarele, prezentînd note de plată pentru nenumărate barăci inexistente.

O singură baracă pătimea acum pentru toate celelalte şi o dată cu duhoarea înecăcioasă a saltelelor de paie, care ardeau, se înălţa spre cer toată nelegiuirea patronajului arhiducal.

În spatele gării, pe o stîncă, nemţii din Reich se grăbiseră să ridice brandenburghezilor căzuţi o statuie cu următoarea inscripţiei: *„Den helden von Lupkapass”* [289]. deasupra căreia veghea vulturul german turnat în bronz. Pe soclul statuii se consemnase cu ostentaţie că respectiva emblemă fusese confecţionată din tunurile ruseşti capturate cu prilejul eliberării Carpaţilor de către regimentele germane.

---

289 Eroilor de la trecătoarea Lupka (germ.).

în această atmosferă ciudată şi neobişnuită pentru el, se odihnea batalionul, după-masă, în vagoane, în timp ce căpitanul Sagner şi aghiotantul lui se trudeau să descurce telegramele cifrate venite de la comandamentul brigăzii, în legătură cu viitoarele acţiuni ale batalionului. Dispoziţiile erau aşa de neclare, încît părea că de fapt batalionul nici n-ar fi trebuit să se afle în trecătoarea Lupkov, ci s-o fi apucat de la Nove Mesto în cu totul altă direcţie, deoarece în telegrame se pomenea mereu de localităţile:

Csap-Ungvar, Kis-Berezna-Uzsok.

După zece minute se dovedi că ofiţerul de stat-major care era de serviciu la baza brigăzii era un nătărău, deoarece sosi o telegramă cifrată care întreba dacă la aparat era batalionul 8 din regimentul 75 (cifru militar G. 3). Ofiţerul rămase uluit de răspunsul primit, în care i se făcea cunoscut că era vorba de batalionul de marş nr. 7 din regimentul 91, şi întrebă: cine-i dăduse ordin s-o apuce spre Munkacs, cînd itinerariul era: trecătoarea Lupkov spre Sanok în Galiţia. Ofiţerul se minună grozav că răspunsul îi venea de la trecătoarea Lupkov şi zăpăcit de tot transmise o nouă telegramă cifrată:

„Itinerariul neschimbat, trecătoarea Lupkov-Sanok unde veţi primi noi ordine”.

După înapoierea căpitanului Sagner în vagonul comandamentului, neregulile de la statul-major fură comentate cu asprime, mergîndu-se pînă acolo încît să se afirme că, dacă n-ar fi nemţii din Reich, armatele de pe frontul răsăritean şi-ar pierde cu desăvîrşire capul.

Locotenentul Dub încercă să scuze imbecilitatea comandamentului, susţinînd că în urma ultimelor lupte terenul fusese atît de răvăşit, încît nu se putuse fixa încă un itinerar definitiv.

Compătimirea din privirile tuturor voia parcă să spuie: „Ce vină are, dacă-i tîmpit?” Văzînd că nimeni nu-i răspunde, locotenentul Dub continuă să pălăvrăgească despre minunata impresie pe care i-o făcea această regiune distrusă, mărturie impresionantă a forţei cu care ştie să lovească pumnul de fier al oştilor austriece. Neprimind nici de data asta răspuns, Dub mai repetă o dată:

— Da, da, nu încape nici o îndoială, ruşii s-au retras de-aci într-o panică nebună.

Drept care, căpitanul Sagner luă hotărîrea ca la prima ocazie, cînd primejdia va fi mai mare, să-l trimită pe locotenentul Dub ca *offizierspatrolle* dincolo de reţeaua de sîrmă ghimpată, în recunoaşterea poziţiilor inamice, şi-i şopti locotenentului-major Lukáš, care stătea lîngă el, la fereastra vagonului:

— Cine dracu ne-a mai trimis şi civilii ăştia? Cu cît sînt mai învăţaţi, cu atît sînt mai dobitoci.

Dar locotenentul Dub avea chef de vorbă. Începuse să povestească ofiţerilor ce citise în ziar despre luptele din Carpaţi şi despre bătălia pentru trecătorile Carpaţilor, în timpul ofensivei austro-germane pe rîul San.

Şi povestea, de parcă nu numai că ar fi luat parte la toate luptele, dar ar fi condus personal toate operaţiile.

Cele mai nesuferite fraze sunau cam aşa:

— Apoi, ne-am îndreptat spre Bukovsko, ca să ne asigurăm linia Bukovsko-Dynov, păstrînd tot timpul legătura cu gruparea aflată la Bardejov, lîngă Velke Polanky, unde am nimicit divizia din Samara a inamicului.

Locotenentul-major Lukáš nu se mai putu stăpîni şi întrebă:

— Dacă nu mă înşel, ai vorbit de asta încă înainte de război cu prefectul dumitale.

Surprins, locotenentul Dub îi aruncă o privire duşmănoasă şi ieşi din vagon.

Jos, la cîţiva metri de baza terasamentului pe care staţiona trenul militar, zăceau tot soiul de obiecte aruncate claie peste grămadă de soldaţii ruşi care, se vede, se retrăseseră prin şanţul terasamentului. Se puteau vedea ceainice ruginite, gamele, cartuşiere, apoi, alături de cele mai variate obiecte, roţi de sîrmă ghimpată şi iar fîşii însîngerate de pansament şi vată. La buza şanţului, într-un loc, se adunase un grup de soldaţi, în mijlocul cărora locotenentul Dub îl descoperi şi pe Švejk, care povestea ceva.

Se îndreptă deci spre el.

— Ce faceţi aici? răsună aspru glasul lui şi locotenentul Dub se opri drept în faţa lui Švejk.

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant,* că ne uităm, răspunse Švejk în numele tuturor.

— Şi la ce vă uitaţi, mă rog? urmă el mînios.

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant,* că ne uităm în jos, spre şanţ.

— Cine v-a dat voie s-o faceţi?

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant,* că asta este dorinţa domnului *oberst* Schroder din Bruck. În cuvîntarea de despărţire, cu ocazia plecării noastre pe front, ne-a spus că ori de cîte ori vom trece prin locuri pe unde s-au dat bătălii, să nu pierdem prilejul de a le privi cu toată atenţia, pentru a putea trage învăţăminte. Noi vedem acum, domnule locotenent, în şanţul ăsta, cîte lucruri trebuie să mai arunce soldatul cînd o ia la fugă. Privind acest şanţ, am tras învăţământul că soldatul rău face cînd cară cu el tot felul de ciurucuri şi obiecte de prisos. Asta îl îngreunează şi îl oboseşte fără nici un rost şi se înţelege că, împovărat de atîta calabalîc, e mai puţin apt pentru luptă.

În mintea locotenentului Dub încolţi speranţa de a-l trimite, în fine, pe Švejk în faţa Consiliului de război pentru propagandă subversivă şi antiostăşească; de aceea îl întrebă răstit:

— Aşadar, dumneata socoteşti că soldatul trebuie să arunce cartuşele sau baioneta, cum se vede acolo jos, în şanţ?

— Nici gînd, domnule *laitnant,* răspunse Švejk cu un zîmbet inefabil: Uitaţi-vă numai în vale la ţucalul acela de tablă.

Şi într-adevăr, jos la poalele terasamentului, zăcea demonstrativ o oală de noapte cu smalţul crăpat, mîncată de rugină, în mijlocul unei grămezi de cioburi şi

oale stricate care, scoase din uzul casnic, fuseseră depozitate acolo de şeful de gardă, fără doar şi poate cu gîndul de a furniza material de discuţie pentru arheologii veacurilor viitoare, care, descoperind această aşezare, vor face pe grozavii şi-i vor învăţa pe copiii de şcoală despre era oalelor de noapte smălţuite.

Locotenentul Dub rămase cu ochii ţintă la oala de noapte, încredinţîndu-se că în adevăr era vorba de unul din acele obiecte casnice care în copilăria lui îşi aveau locul sub pat.

Cu toţii fură profund înduioşaţi de această privelişte şi, profitînd de tăcerea locotenentului Dub, Švejk reluă:

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant,* că o dată, la băile din Podebrady, un ţucal ca ăsta a stîrnit o vîlvă nemaipomenită. Am aflat povestea în circiuma de la Vinohrady: era pe vremea cînd începea să apară la Podebrady revista *Independenţa,* director era farmacistul din Podebrady şi redactor unu, Ladislav Hajek Domazlicky. Farmacistul era un om ciudat; a adunat oale vechi şi alte fleacuri, pînă cînd şi-a făcut un adevărat muzeu. Într-o bună zi, redactorul Hajek Domazlicky a poftit la băile din Podebrady un prieten, şi el gazetar şi, cum nu se văzuseră de-o săptămînă, s-au îmbătat de bucurie. Ca să-i mulţumească pentru ospitalitate, prietenul i-a făgăduit să scrie un foileton la *Independenţa,* revista aceea independentă de care depindea. Zis şi făcut; şi a scris prietenul ăsta un foileton grozav, despre un colecţionar care a găsit în nisip, pe malul Elbei, un ţucal vechi de tablă şi crezînd că era coiful sfîntului Vaclav a făcut atîta tărăboi, încît însuşi episcopul Brynych din Hradec s-a dus să-l vadă în procesiune şi cu prapuri. Farmacistul din Podebrady şi-a zis că în foiletonul acela era vorba de el, aşa că amîndoi, gazetarul şi domnul Hajek, au feştelit-o.

Locotenentul Dub l-ar fi aruncat din toată inima pe Švejk în şanţ, dar se stăpîni şi zbieră la ceilalţi:

— Ce tot căscaţi gura de pomană! Nu mă cunoaşteţi, încă, dar cînd o să mă cunoaşteţi... Dumneata, Švejk, rămîi aici, se stropşi apoi, cînd Švejk dădu să plece cu ceilalţi, spre vagoane.

Rămaseră pe loc, faţă în faţă, şi locotenentul Dub îşi frămîntă creierul ce să-i spună ca să-l sperie.

Dar Švejk i-o luă înainte:

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant,* că ar fi bine dacă timpul ar ţine-o tot aşa; ziua nu-i prea cald şi nopţile sînt foarte plăcute; e, cum să spun, vremea cea mai potrivită pentru război.

Locotenentul Dub scoase revolverul şi întrebă:

— Ştii ce-i ăsta?

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant,* că ştiu. Domnul *oberlaitnant* Lukáš are unul, *namlich,* la fel.

— Atunci bagă-ţi minţile-n cap, nătărăule! spuse grav şi cu demnitate locotenentul, punînd revolverul la loc. Că de unde nu, ar putea să ţi se întîmple ceva foarte neplăcut. Mai încet cu propaganda, ţine-ţi gura!

Locotenentul Dub se îndepărtă bodogănind:

— Acu i-am zis-o cel mai bine; da, cu propaganda, da, da, cu propaganda!...

Înainte de a se urca în vagon, Švejk se mai plimbă puţin, muncit de o întrebare: „Ce fel de pocitanie e asta ?” Şi pe măsură ce se întreba, îşi dădea seama că acestui soi de om i se potrivea cel mai bine denumirea la care se şi opri de: „băşinos neisprăvit”.

În dicţionarul militar, cuvîntul „băşinos” a fost folosit cu multă dragoste din vremurile cele mai vechi, această vorbă de cinste desemnînd mai ales pe colonei, căpitanii mai bătrîni şi pe maiori, constituind o treaptă superioara după calificativul de „boşorog afurisit”. Fără acest adaos cuvîntul „boşorog” era apelaţiunea amabilă a unui colonel sau maior mai în vîrstă, care zbiera ca un disperat, dar în acelaşi timp îşi iubea soldaţii şi îi apăra faţă de alte regimente, mai cu seamă cînd era vorba de patrule străine ce ridicau de prin cîrciumi şi taverne pe ostaşii lui, cînd nu aveau bilet de voie. Boşorogul avea grijă de ostaşii lui, le asigura o mîncare omenească, dar avea întotdeauna , o „păsărică” a lui; avea trăsneala lui; de aici, porecla de „boşorog”.

Cînd boşorogul era însă cicălitor fără nici un rost şi făcea zile fripte trupei şi gradaţilor, inventînd exerciţii de noapte şi alte aiureli de soiul ăsta, devenea „boşorog afurisit'„.

Din expresia „boşorog afurisit”, ca treaptă superioară pentru definirea ticăloşiei, răutăţii şi prostiei, a apărut cuvîntul „băşinos”. Acest cuvînt spune totul şi este o mare deosebire între un băşinos civil şi un băşinos din armată.

Cel dintîi, civilul, este şi el un superior, poreclit aşa în instituţia lui de servitori şi de funcţionarii subalterni. E birocratul-filistin care face, de pildă, mizerii pentru că conceptul n-a fost destul de bine uscat cu sugativa şi aşa mai departe. Individul e, în general, o apariţie stupidă, un animal tîmpit în sînul societăţii omeneşti, deoarece un astfel de ipochimen pozează în om deştept, pretinde că înţelege totul, ştie să explice orice şi se simte jignit cu orice prilej.

Cine a tăcut armata va înţelege, fără îndoială, care e deosebirea între un astfel de specimen şi băşinosul în uniformă. În armată, atributul e alăturat unui „boşorog” afurisit, un afurisit în adevăratul înţeles al cuvîntului, adică fanfaron cu orice prilej, dar laş îndată ce se poticneşte de vreun obstacol; nu iubeşte soldaţii, e în veşnică harţă şi se războieşte în zadar cu ei, căci nu e niciodată în stare să-şi cîştige autoritatea de care se bucură „boşorogul” sau chiar „boşorogul afurisit”.

În anumite garnizoane, ca de pildă la Trident, în loc de „băşinos”, se vorbea de „căcănarul nostru ramolit”, în toate cazurile era vorba de un om mai în vîrstă, de aceea atunci cînd, în gîndul lui, Švejk îl poreclise pe locotenentul Dub „băşinos neisprăvit”, lucrul se întemeia pe o logică fără cusur, întrucît, atît în ceea ce priveşte vîrsta, gradul şi în general toate calităţile amintite, locotenentului Dub îi mai lipsea cincizeci la sută pînă să ajungă cu adevărat un „băşinos”.

Frămîntînd aceste gînduri în drum spre vagonul lui, îl întîlni pe ţucălarul Kunnert. Avea obrajii umflaţi şi, din cele ce îngăima, Švejk înţelese că se întîlnise pe neaşteptate cu locotenentul Dub care-l luase la palme pe nepusă masă, pe motiv că aflase că-i prieten cu el.

— Dacă e aşa, spuse Švejk liniştit, ieşim la raport. Soldatul austriac trebuie să se lase pălmuit numai în anumite împrejurări. Dar jupînul ăsta s-a cam întrecut cu gluma: vorba bătrînului Eugen de Savoia: „De-aici şi pînă-aici”. E de datoria ta să ceri să fii scos la raport şi, dacă n-ai s-o faci, am să-ţi trag eu cîteva perechi de palme, ca să ţii minte ce va să zică disciplina în armată. La cazarma din Karlin era un *laitnant,* Hausner ; şi ăsta avea tot aşa un ţucălar pe care numai în palme şi-n picioare îl ţinea. Într-o zi, după ce a fost snopit în bătăi, ţucălarul a cerut să fie scos la raport. Da s-a fîstîcit, n-a mai ştiut ce spunea şi a declarat că a fost călcat în picioare. Stăpînul a dovedit uşor că soldatul minte şi că în ziua aceea nu-l călcase în picioare, mărginindu-se să-i tragă numai cîteva perechi de palme, ce-i drept zdravene. Aşa se face că bietul ţucălar a fost băgat trei săptămîni la carceră pentru declaraţii mincinoase. Dar asta-i altă poveste, urmă Švejk. Unu Houbicka, student în medicină, ne spunea că e totuna dacă la Institutul de patologie tai cadavrul unui spînzurat sau al unui otrăvit. Merg cu tine... în armată, o pereche de palme e chestie gravă.

Năucit de-a binelea, Kunnert se lăsă condus de Švejk spre vagonul comandamentului.

Văzîndu-i, locotenentul Dub zbieră la ei, aplecîndu-se în afară:

— Ce căutaţi aici, nătărăilor?

— Fii demn, îi atrase Švejk atenţia lui Kunnert, împingîndu-l în vagon.

Pe culoar îşi făcură apariţia locotenentul-major Lukáš şi, în spatele lui, căpitanul Sagner.

Uitîndu-se la Švejk, locotenentul-major Lukáš, care era păţit, fu foarte mirat deoarece de data aceasta chipul lui Švejk nu mai era solemn şi binevoitor, ca de obicei, ci prevestea mai degrabă furtună.

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant,* spuse Švejk, că am venit la raport.

— Lasă prostiile, Švejkule, că m-am săturat de ele.

— Binevoiţi să-mi daţi ascultare, insistă Švejk. Eu sînt ordonanţa companiei dumneavoastră; dumneavoastră, dacă îmi îngăduiţi, binevoiţi a fi *kompanienkomandantul* companiei a 11-a. Ştiu că lucru-i grozav de caraghios, dar domnul *laitnant* Dub se află sub ordinele dumneavoastră.

— Ai înnebunit de tot, Švejk, îi curmă vorba locotenentul Lukáš, eşti beat tun şi ai face mai bine dacă ai pleca puşcă! Idiotule, dobitocule!

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant,* răspunse Švejk, împingîndu-l înainte pe Kunnert. Situaţia se aseamănă cu aceea cînd s-a făcut la Praga prima probă cu grătarul de protecţie la tramvaie. Domnul inventator s-a sacrificat personal, primind să fie victima probei sale. Primăria a fost obligată să plătească despăgubiri văduvei.

Căpitanul Sagner, care nu ştia ce atitudine să ia, îi făcu semn să urmeze, în timp ce locotenentul-major Lukáš se schimbă la faţă de disperare.

Trebuie să ieşim la raport, să trăiţi, domnule *oberlaitnant,* continuă Švejk neînduplecat. Dacă vă amintiţi, la Bruck mi-aţi spus că, în calitate de ordonanţă a

companiei, eu mai am şi alte îndatoriri în afară de transmiterea ordinelor; ziceaţi că trebuie să fiu bine informat de tot ce se întîmplă în companie. Pe temeiul acestui ordin îmi îngădui, domnule *oberlaitnant,* să vă aduc la cunoştinţă că domnul *laitnant* Dub şi-a luat netam-nesam la palme ţucălarul. Eu unul, să trăiţi, domnule *oberlaitnant,* poate nici nu v-aş fi spus-o, dar de vreme ce domnul *laitnant* Dub se află sub comanda dumneavoastră, mi-am zis că chestiunea trebuie să ajungă la raport.

— Cazul e cam ciudat, interveni căpitanul Sagner. Ascultă, Švejk, de ce-l tot împingi înainte pe Kunnert?

— Cu respect vă raportez, domnule *batallionskomandant,* că e caz de raport. Kunnert e tîmpit! A fost pălmuit de domnul *laitnant* Dub şi se teme să iasă singur la raport. Cu respect vă raportez, domnule *hauptman,* că, dacă v-aţi uita la el, aţi vedea cum îi tremură genunchii. S-a zăpăcit de tot. Dacă nu eram eu, poate că nici n-ar fi ieşit la raport, la fel ca unu Kudela din Bytouchov, care pe vremea cînd făcea serviciul activ a ieşit de atîtea ori la raport pînă a fost trecut la marină, unde a devenit gornist şi apoi a devenit cunoscut ca dezertor undeva, pe o insulă din Oceanul Pacific. Acolo s-a însurat şi după un timp a stat chiar de vorbă cu exploratorul Havlasa, care nici n-a băgat de seamă că nu e băştinaş. Sigur, e foarte trist cînd cineva trebuie să iasă la raport, pentru cîteva nenorocite de perechi de palme. Dar ştiţi, el nici n-a vrut să vină, fiindcă mi-a zis chiar că nu vine. A căpătat atîtea palme, că nici el nu ştie de care palme e vorba acum; şi nici prin gînd nu i-ar fi trecut să vie aici, n-a vrut în ruptul capului să iasă la raport; dacă ar fi după el, s-ar lăsa cîrpit şi de-acu încolo. Cu respect vă raportez, domnule *hauptman,* poftiţi numai de vă uitaţi, de frică s-a căcat pe el. Pe de altă parte, ar fi trebuit să se plîngă numaidecît de perechile de palme pe care le-a primit, dar nu s-a încumetat, pentru că a ştiut că e mai bine să fii o floare modestă... Ştiţi, face serviciul la domnu *laitnant* Dub.

Şi, împingîndu-l pe Kunnert înainte, Švejk îi spuse:

— Ce te tot clatini ca un stejar[290] pe vreme de furtună?

Căpitanul Sagner îl întrebă pe Kunnert cum a fost.

Tremurînd tot, Kunnert declară că ar fi mai bine să fie întrebat domnul *laitnant* Dub. Ba acest Iudă merse chiar pînă acolo încît, tremurînd ca varga, afirmă că la mijloc nu-i decît o invenţie a lui Švejk.

Acestei neplăcute situaţii îi puse capăt însuşi locotenentul Dub, care apăru pe neaşteptate, zbierînd cît îl ţinea gura, la Kunnert:

— Iar ţi s-a făcut de o pereche de palme?

Chestiunea era, aşadar, limpede ca lumina zilei, încît Sagner îi spuse pur şi simplu locotenentului Dub:

— Cu începere de astăzi, Kunnert e detaşat la bucătăria batalionului. În ce priveşte noua ordonanţă, adresează-te *rechnungsfeldwebelului* Vanek.

Locotenentul Dub salută şi, înainte de a pleca, se întoarse către Švejk şi-i spuse:

---

290 **Stejar = *dub* în limba cehă.**

— Fac prinsoare că într-o bună zi tot la spînzurătoare ai s-o sfîrşeşti.

După plecarea lui, Švejk se adresă locotenentului-major cu un ton de nespusă blîndeţe:

— La Mnichovo Hradiste era un domn care vorbind cam tot aşa cu un altul, cel de-al doilea i-a răspuns: „Să ne vedem cu bine pe locul de execuţie”.

— Švejkule, îi spuse locotenentul-major Lukáš, mare tîmpit mai eşti, dar nu care cumva să-mi răspunzi iar aşa cum ţi-e obiceiul: „Cu respect vă raportez că sînt tîmpit!”

— Extraordinar! exclamă căpitanul Sagner care, aplecat în afara vagonului, ar fi fost în clipa aceea fericit să se retragă de la fereastră, dar nu mai avu cînd, căci catastrofa se întîmplase: locotenentul Dub se afla sub fereastra vagonului.

Locotenentul Dub începu prin a-şi exprima regretul că Sagner plecase fără să-i fi ascultat expunerea de motive în legătură cu ofensiva pe frontul răsăritean.

— Ca să înţelegem bine această uriaşă ofensivă, striga Dub în sus spre fereastră, trebuie să ne dăm seama în prealabil cum s-a desfăşurat ofensiva de la sfîrşitul lunii aprilie. A trebuit mai întîi să spargem frontul rusesc şi am găsit locul cel mai potrivit pentru această spărtură între Carpaţi şi Vistula.

— Nu te contrazic de fel, îi răspunse sec căpitanul Sagner şi plecă de la fereastră.

După o jumătate de oră, cînd trenul porni mai departe spre Sanok, căpitanul Sagner se întinse în vagon pe o banchetă, prefăcîndu-se că doarme, nădăjduind că între timp locotenentul Dub avea să uite de răsuflata lui concluzie în legătură cu ofensiva.

Din vagonul în care se afla Švejk, lipsea Baloun. Ceruse, ce-i drept, permisiunea de a şterge cu pîine cazanul în care se gătise gulaşul, şi acum era în vagonul bucătărie, într-o situaţie neplăcută, întrucît la pornirea trenului, din cauza smuciturii neprevăzute, fusese proiectat cu capul în jos în cazan şi numai picioarele îi ieşeau afară. Se obişnui însă repede şi cu această poziţie şi din cazan se auzi o forfoteală ca de arici la vînătoare de gîndaci şi, ceva mai tîrziu, glasul tînguitor al lui Baloun.

— Oameni buni, pentru Dumnezeu, mai aruncaţi-mi, vă rog, o bucată de pîine, că mai e sos.

Această idilă ţinu pînă la prima staţie, unde ajunseră cu cazanul companiei a 11-a gata curăţat şi lucind lună.

— Dumnezeu să vă răsplătească, prieteni, le mulţumi Baloun din inimă. De cînd mă ştiu în armată, pentru prima dată mi-a zîmbit şi mie norocul.

Şi într-adevăr n-avea de ce să se plîngă. La trecătoarea Lupkov avusese parte de două porţii de gulaş; locotenentul-major Lukáš îşi manifestase mulţumirea pentru faptul că Baloun îi adusese mîncarea de la popota ofiţerească neatinsă, şi drept răsplată îi lăsase o bună jumătate de porţie.

În culmea fericirii, Baloun şedea acum la marginea vagonului, bălăbănindu-şi picioarele în afară şi deodată războiul începu să-i pară un lucru mai plăcut, mai familiar.

Bucătarul companiei începu să-şi bată joc de el, spunînd că la Sanok urmează să se dea la masa de seară încă un prînz, drept compensaţie pentru vremea cînd nu primiseră nimic. Baloun încuviinţă, dînd din cap, şi spuse în şoaptă:

— O să vedeţi, prieteni, că Dumnezeu nu ne lasă.

Rîseră toţi cu poftă, iar bucătarul, căţărat pe maşina de gătit, începu să cînte:

Iupaidia, iupaida,
Dumnezeu nu ne-o lăsa.
Şi din greutatea toată
tot el are să ne scoată.
Din nevoie, din desiş,
el ne scoate-n luminiş,
Iupaidia, iupaida,
Dumnezeu nu ne-o lăsa.

Dincolo de staţia Scevna începură din nou să se ivească, prin văi, cimitire militare. În vale, lîngă Scevna, se vedea din tren o cruce de piatră cu un Christos al cărui cap fusese retezat de tirul artileriei.

Trenul îşi iuţi viteza, gonind repede prin defileu, la vale spre Sanok; orizonturile se lărgeau şi o dată cu ele apăreau tot mai multe sate distruse, de o parte şi de alta a căii ferate.

La Kulasna, jos în apa rîului, se vedea un tren sanitar distrus, răsturnat nu de mult de pe linia ferată.

Baloun holbă ochii mari şi se minună, mai ales de felul cum erau împrăştiate diferitele părţi ale locomotivei; coşul se înfipsese în terasament şi ieşea afară ca o gură de tun de calibrul 28.

Această apariţie trezi şi atenţia celor din vagonul în care se afla Švejk. Cel mai indignat era bucătarul Jurajda:

— Unde s-a mai pomenit să tragi în vagoanele de Cruce Roşie?

— Voie nu este, dar s-a pomenit, îl lămuri Švejk. Lovitura n-a fost rea; şi cu toţii fură de părere că atacul se întîmplase noaptea şi că probabil, din pricina întunericului, nu se zărise crucea roşie. Cîte lucruri oprite nu-s pe lumea asta, pe care le faci totuşi. Voie, nevoie, totul e să reuşeşti. La manevrele imperiale de lîngă Pisek a venit odată un ordin care interzicea ca soldaţii să fie legaţi fedeleş în timpul marşului. Căpitanul nostru n-a ţinut seamă de el, zicînd că ordinul e o prostie: e la mintea cocoşului că un soldat legat nu poate mărşălui. Aşa că el, fără să calce nici un ordin, continua să-i lege, aruncîndu-i în căruţele eşalonului de aprovizionare. Dar chiar pe strada noastră, acum cinci sau şase ani, s-a întîmplat un alt caz. Într-o casă, la etajul întîi, locuia un domn Karlik. Cu un etaj mai sus stătea un om tare cumsecade; îi zicea Mikes şi era de la conservator. Îi plăceau grozav femeile şi, pe lîngă altele, începuse să dea tîrcoale fiicei domnului Karlik, care avea o firmă de expediţii şi cofetărie, şi pe undeva, prin Moravia, pe alt nume, o legătorie de cărţi. Cînd domnul Karlik a aflat că vecinul umblă după fata lui, s-a dus la el acasă şi i-a

spus: „Dumneata să ştii că n-ai s-o iei pe fiica mea, lepădătură; nu ţi-o dau!” „Bine, i-a răspuns domnul Mikes, dacă n-am voie, n-am voie, ce să fac? N-am să mă omor...” Peste două luni, domnul Karlik a venit din nou la el; de data asta a venit cu soţia şi amîndoi i-au spus într-un glas: „Nemernicule, ne-ai necinstit fiica”. „Adevărat, le-a răspuns el atunci fără ocol, mi-am îngăduit să-i fac felul, stimată doamnă.” Domnul Karlik a început atunci să zbiere, amintindu-i că-l prevenise că nu i-o dă; conservatoristul i-a răspuns, pe bună dreptate, că nici n-avea de gînd s-o ia şi că, atunci cînd domnul Karlik a venit la el, în afară de căsătorie nu-i interzisese nimic. Le-a mai spus că, de altfel, să nu aibă nici o grijă, că el e om de cuvînt, că nu se gîndeşte la căsătorie şi că se pot bizui pe cuvîntul lui. Dacă va fi urmărit — zicea — din pricina asta, lui puţin îi pasă, ştiindu-se cu cugetul curat, că mama lui i-a cerut pe patul de moarte să nu mintă niciodată, că el jurase şi că nu e în stare să calce un asemenea jurămînt. În familia lui nimeni n-a minţit niciodată şi el a avut întotdeauna în şcoală cea mai bună notă la educaţia morală. Vedeţi aşadar că există lucruri neîngăduite, dar care se pot face, şi că drumurile pot fi diferite, numai voinţa trebuie s-o avem cu toţii aceeaşi.

— Dragi prieteni, intră în vorbă teteristul, care lucra de zor la notele sale, tot răul spre bine. Trenul ăsta sanitar aruncat în aer, pe jumătate ars şi răsturnat de pe linie, vine să îmbogăţească glorioasa istorie a batalionului nostru cu încă o faptă de vitejie viitoare; închipuieşte-ţi că la 16 septembrie, să zicem, cum mi-am însemnat eu, din fiecare companie a batalionului nostru se prezintă voluntar cîţiva ostaşi, sub conducerea unui caporal, şi cer să li se dea voie să arunce în aer un tren blindat al inamicului, care trage asupra noastră şi ne împiedică trecerea peste rîu. Şi-au împlinit cu cinste misiunea, travestiţi în ţărani... Da ia te uită ce mi-e dat să văd! strigă teteristul răsfoind prin însemnările sale. Cum de s-o fi rătăcit pe aici domnul Vanek al nostru? Ascultă, domnule *rechnungsfeldwebel* se adresă el lui Vanek, ce articolaş frumos va apare despre dumneata în istoria batalionului. Am impresia că mai figurezi o dată, pe undeva, dar aici e-aici.

Teteristul citi cu glas tare:

„Eroica moarte a plutonierului de administraţie Vanek

Pentru îndrăzneaţa acţiune de aruncare în aer a trenului blindat al inamicului s-a prezentat plutonierul de administraţie Vanek, îmbrăcat la fel ca şi ceilalţi, în straie ţărăneşti. Asurzit de explozie, a leşinat; cînd şi-a revenit, s-a pomenit înconjurat de inamic, care l-a transportat numaidecît la comandamentul diviziei duşmane, unde, deşi ameninţat cu moartea, a refuzat cu înverşunare să divulge vreun amănunt în legătură cu poziţia şi efectivul armatelor noastre. Întrucît era travestit, a fost judecat şi condamnat, ca spion, la moarte prin spînzurătoare, pedeapsă care, ţinîndu-se seama de gradul lui important, a fost comutată în moarte prin împuşcare. Execuţia a avut loc imediat, lîngă zidul cimitirului; viteazul plutonier de administraţie Vanek a refuzat să i se lege ochii. La întrebarea dacă mai avea vreo dorinţă a răspuns: «Transmiteţi batalionului meu, prin mijlocirea unui

parlamentar, ultimul meu salut şi spuneţi-i că mor cu credinţa că batalionul va continua marşul lui victorios. Mai transmiteţi, de asemenea, domnului căpitan Sagner că, în conformitate cu ultimul ordin pe brigadă, raţia zilnică de carne se sporeşte la două cutii şi jumătate de conserve de cap.» Aşa a murit plutonierul de administraţie Vanek, stîrnind cu ultima lui frază panică şi spaimă în rîndurile duşmanului care îşi închipuia că, împiedicînd trecerea noastră peste rîu, ne va tăia punctele de aprovizionare, nădăjduind astfel să provoace înfometare şi prin aceasta demoralizare în rîndurile noastre. Calmul cu care a privit moartea în faţă ne este vădit în mod grăitor de împrejurarea că înainte de execuţie a jucat jocker cu ofiţerii inamicului. «Suma cîştigată de mine vă rog s-o predaţi Societăţii ruse de Cruce Roşie», a spus, înfruntînd cu demnitate ţevile de puşcă. Această nobilă generozitate a mişcat pînă la lacrimi întreaga asistenţă.”

— Iertaţi-mă, domnule Vanek, se întrerupse teteristul, că mi-am îngăduit să dispun de banii dumneavoastră. Am stat şi m-am gîndit dacă nu era mai bine să-i fi predat Crucii Roşii austriece, dar, la urma urmei, socotesc că din punct de vedere uman e totuna; principalul era să fie predaţi unei instituţii umanitare.

— Răposatul nostru, interveni Švejk, ar fi putut să-i predea, de pildă, azilului de noapte, dar parcă tot aşa-i mai bine; domnul primar ar fi fost în stare să-şi cumpere cu banii ăştia cîrnaţi pentru gustarea de la ora zece.

— Ei, de furat se fură peste tot spuse telefonistul Chodounsky.

— Da mai ales la Crucea Roşie, declară profund indignat bucătarul Jurajda. La Bruck aveam un prieten bucătar care gătea pentru surorile de la baraca Crucii Roşii; şi mi-a povestit cum superioarele şi infirmierele-şefe trimit acasă lăzi întregi de malaga şi ciocolată. De, asta se întîmplă prin forţa împrejurărilor; e o problemă de autodeterminare a omului. Fiecare om trece în viaţa lui nesfîrşită prin nenumărate transformări şi odată şi-odată tot trebuie să apară pe lumea asta în chip de hoţ. Am trecut şi eu printr-o asemenea ipostază.

Bucătarul ocultist Jurajda scoase din raniţă o sticlă de coniac.

— Vedeţi aici, reluă el desfundînd sticla, o dovadă de netăgăduit. Sticla asta am luat-o, înainte de plecare, de la popota ofiţerească. Coniacul e de calitatea cea mai bună şi trebuia folosit la siropul de zahăr pentru tortul de Linz. Destinul însă a hotărît să-l fur, după cum tot el a hotărît să devin hoţ.

— Eu socotesc că n-ar fi rău, interveni Švejk, dacă destinul ar hotărî ca noi să fim complicii dumitale; de altfel, presimt că aşa o să se şi întîmple.

Şi într-adevăr, presimţirea lui Švejk se adeveri. Sticla trecu din mînă în mînă, în ciuda protestelor plutonierului de administraţie, care susţinea că coniacul trebuie băut din gamelă şi împărţit cu dreptate, căci fiind cinci pe-o sticlă, e greu de ştiut dacă unul nu înghite mai mult decît ceilalţi, mai ales că sînt în număr fără soţ.

La această întîmpinare, Švejk observă:

— Lucru-i drept; dacă domnul Vanek doreşte să aibă număr cu soţ, n-are decît să se retragă din combinaţie, ca să nu se ivească certuri şi neplăceri.

Vanek îşi retrase deci propunerea şi prezentă alta, mărinimoasă, potrivit căreia dăruitorul Jurajda urma să se plaseze astfel la rînd, încît să poată bea de două ori. Această propunere stîrni un val de proteste vehemente, deoarece Vanek trăsese o duşcă, de cum se desfundase sticla.

În cele din urmă, fu adoptată propunerea teteristului, de a se bea în ordinea alfabetică; el îşi motivă propunerea cu argumentul că însuşi numele fiecăruia era o chestiune de predestinare.

Aşadar, sticla fu începută de Chodounsky, primul în ordine alfabetică, care se uita cu groază la Vanek, făcîndu-şi socoteala că, fiind ultimul, plutonierul va avea parte de o înghiţitură mai mult. Săvîrşi însă cu acest prilej o greşeală matematică grosolană, deoarece pînă la urmă se dovedi că au fost douăzeci şi una de înghiţituri.

Jucară apoi un jocker obişnuit cu trei cărţi, care dădu prilej teteristului să citeze din Sfînta Scriptură, la fiecare levată. Ridicînd valetul strigă, de pildă:

— Doamne, lasă robului tău acest valet şi această damă, ca săpîndu-le şi îngrijindu-le să le culeagă roadele.

Cînd i se reproşă însă că avusese îndrăzneala să ridice şi optarul, teteristul replică cu glas tunător:

— Dar s-a văzut undeva femeie care, avînd zece bănuţi şi pierzînd unul, nu aprinde lumînarea şi nu caută cu osîrdie pînă îl găseşte? Iar dacă-l găseşte, atunci cheamă vecinii şi prietenele şi le spune: „Bucuraţi-vă împreună cu mine, căci am ridicat optarul şi am tăiat riga cu asul!” Aşa că daţi cărţile încoace, că v-aţi ars cu toţii.

Teteristul Marek avea într-adevăr mare noroc la cărţi. În timp ce ceilalţi îşi tăiau atuurile între ei, el le tăia pe toate cu atuul cel mai mare, astfel încît unul după altul pierdeau, iar el ridica pot după pot, strigînd de fiecare dată către cei biruiţi:

— Şi mari cutremure vor fi pe alocuri, şi foamete, şi ciumă, şi mari minuni cereşti se vor arăta.

În cele din urmă se săturară de joc şi-l întrerupseră, după ce telefonistul Chodounsky îşi pierduse cu anticipaţie solda pe jumătate de an. Era fiert. Teteristul îi ceru o confirmare scrisă în care să declare că plutonierul de administraţie Vanek urma să-i plătească lui, timp de şase luni, solda lui Chodounsky.

— Nu-ţi fă sînge rău pentru asta, Chodounsky, îl mîngîie Švejk. Dacă ai noroc, cazi la primul atac şi Marek se linge pe bot de *lohnung*-ul tău; aşa că semnează, fără frică.

Perspectiva aceasta îl impresionă foarte neplăcut pe Chodounsky care spuse, sigur de sine:

— Eu nu pot să cad, fiindcă sînt telefonist, şi telefoniştii stau întotdeauna în adăposturi, iar sîrmele se întind şi se repară numai după *gefecht.*

Teteristul ţinu să sublinieze că, dimpotrivă, telefoniştii sînt expuşi celor mai mari primejdii şi că mai cu seamă asupra lor este îndreptat, întotdeauna, tirul artileriei dusmane. Nici un telefonist nu poate fi sigur în adăpostul lui. Chiar dacă adăposturile ar fi la zece metri sub pămînt, artileria duşmană tot îi poate nimeri.

Telefoniştii, zicea, pier ca grindina în ploaia de vară, dovadă că înainte de a pleca el din Bruck se deschisese acolo al douăzeci şi optulea curs pentru telefonişti.

Chodounsky privea pierdut undeva departe, fapt care pe Švejk îl mişcă profund şi-l făcu să-i adreseze un cuvînt de mîngîiere:

— N-am ce zice, mare ghinion ai avut!

Chodounsky răspunse amabil:

— Ţine-ţi gura, ţaţo.

— Ia să mă uit la litera „Ch” în notele mele pentru istoria batalionului... Chodounsky... Chodounsky, mda, aha, l-am găsit: „Telefonistul Chodounsky îngropat de o mină. Telefonează din mormînt la comandament: «Mor şi felicit batalionul pentru victorie!»”

— Asta ar trebui să te mulţumească, spuse Švejk, sau poate că vrei să mai adaugi ceva? Îţi aminteşti de telefonistul de pe „Titanic”, care, în clipa cînd vaporul se scufunda, telefona mereu jos, la bucătăria inundată, întrebînd dacă prînzul e gata?

— Mie mi-e totuna, interveni teteristul. S-ar putea întregi eventual cuvintele din urmă ale lui Chodounsky prin următoarea frază pe care o strigă la telefon: „Salutaţi din parte-mi brigada noastră de fier”.

IV
Marschieren! Marsch!

Sosind la Sanok, aflară că, în adevăr, cei clin vagonul în care era instalată bucătăria de campanie a companiei a 11-a, unde neîndestulatui Baloun se băşea de fericire, avuseseră dreptate cînd spuseseră că aci li se va distribui masa de seară. În afară de asta, urma să li se mai distribuie în plus raţia de pîine pentru toate zilele în care batalionul nu căpătase nimic. De asemeni, coborînd din vagoane, aflară că la Sanok era instalat comandamentul „brigăzii de fier”, de care depindea batalionul 91, potrivit actului său de botez. Cu toate că legăturile de cale ferată spre Lvov şi mai departe spre nord, pînă la graniţă, nu erau întrerupte, părea totuşi ciudat că comandamentul sectorului răsăritean dăduse dispoziţia ca „brigada de fier” împreună cu statul ei major să-şi concentreze batalioanele de marş la o sută cincizeci de kilometri în spate, cînd linia frontului se întindea de la Brod pînă la Bug şi de-a lungul rîului, spre nord, pînă la Sokal.

Această foarte interesantă problemă strategică fu rezolvată într-un mod cît se poate de simplu, în clipa cînd căpitanul Sagner se prezenţă la comandamentul brigăzii din Sanok, pentru a anunţa sosirea batalionului de marş.

Ofiţer de serviciu era aghiotantul brigăzii, căpitanul Tayrle.

— Mă mir, spuse căpitanul Tayrle, că dumneavoastră n-aţi primit anumite instrucţiuni. Marşruta e precisă. În ce priveşte desfăşurarea marşului dumneavoastră, ar fi trebuit, aşa cum era firesc, să ne anunţaţi dinainte. După dispoziţiile cartierului general, dumneavoastră *aţi sosit cu două zile mai devreme.*

Căpitanul Sagner roşi puţin, dar nu se gîndi să-i repete cuprinsul telegramelor cifrate pe care le primise în cursul călătoriei.

— Mă mir de dumneata... reluă aghiotantul Tayrle.

— Credeam, îi răspunse iritat căpitanul Sagner, că ofiţerii se tutuiesc între ei.

— Din partea mea, spuse căpitanul Tayrle. Dar, ia spune-mi, te rog, eşti activ sau rezervist? Activ? Păi, spune aşa, frate... Asta-i cu totul altceva... Azi e greu să-i mai deosebeşti... Pe aici au trecut atîţia locotenenţi de rezervă idioţi. În retragerea de la Limanov şi Krasnik, toţi „locotenenţii” ăştia îşi pierdeau capul cum zăreau o patrulă căzăcească. Noi, ăştia de la comandament, nu-i prea avem la stomac pe aceşti încurcă-lume. Nişte dobitoci de intelectuali care se activează sau îşi dau examenul de ofiţeri în civil şi continuă să fie imbecili de civili pînă vine războiul şi se scapă pe ei, căcācioşii!

Căpitanul Tayrle scuipă cu dispreţ şi-l bătu pe umăr cu familiaritate pe căpitanul Sagner.

— O să rămîneţi aici probabil două zile. Vă iau pe toţi sub protecţia mea, o să mai dansăm. Avem aici nişte curvuliţe grozave, între altele fata unui general care înainte vreme era lesbiană. Ca s-o aţîţăm, ne îmbrăcăm cu toţii în rochii de damă şi să te ţii pe urmă, ce carte ştie! Scroafa e aşa de slăbănoagă, încît parcă nici nu-ţi

vine să crezi că ar fi în stare de ceva. Dar se pricepe, frăţioare... de altfel ai să vezi... Pardon! şi rămase o clipă încurcat. Trebuie să mă duc iar să borăsc; pentru a treia oară azi...

După ce se întoarse, destăinui căpitanului Sagner, pentru a-i dovedi atmosfera de veselie care domnea acolo, că vărsăturile de care suferea erau urmările chefului din ajun, la care participaseră şi ofiţerii unităţii de pionieri.

Pe comandantul acestei unităţi, căpitan şi el, Sagner avu prilejul să-l cunoască foarte curînd. În cancelarie intră un lungan în uniformă cu trei steluţe aurii şi oarecum mahmur; nebăgînd în seamă prezenţa căpitanului Sagner, se adresă pe un ton foarte familiar lui Tayrle:

— Ce faci, mă, porcule? Frumos ai aranjat-o aseară pe contesa noastră. Se aşeză pe scaun şi, lovindu-se cu o vargă subţire peste pulpe, începu să rîdă cu hohote: Cînd mi-amintesc că i-ai borît în poale...

— Da, încuviinţă Tayrle, m-am distrat bine aseară.

Abia după aceea îl prezentă pe Sagner ofiţerului cu varga în mînă şi tustrei părăsiră cancelaria, brigăzii, îndreptîndu-se spre cafeneaua care răsărise peste noapte pe ruinele unei foste berării.

În timp ce traversau cancelaria, căpitanul Tayrle împrumută varga de la comandantul unităţii de pionieri şi lovi cu ea în masa lungă în jurul căreia, la această comandă, se ridicară în poziţie de drepţi doisprezece conţopişti. Aceştia erau partizani ai muncii liniştite şi lipsite de primejdie din spatele frontului, şi aveau nişte burţi respectabile, îmbrăcate în uniforme extra.

Acestor doisprezece apostoli ai chiulului, căpitanul Tayrle le spuse, vrînd să facă pe grozavul faţă de Sagner şi celălalt oaspe:

— Să nu vă închipuiţi, porcilor, că sînteţi aici la cură de îngrăşare. Mai puţină mîncare şi băutură şi mai multă alergătură!... Şi acum să vă mai arăt un număr de dresaj, îi anunţă Tayrle.

Lovi din nou cu varga în masă şi-i întrebă pe cei doisprezece, care stăteau smirnă:

— Cînd aveţi de gînd să crăpaţi, neisprăviţilor?

Cei doisprezece răspunseră în unison:

— La ordinul dumneavoastră, domnule căpitan.

După care, rîzînd de propria-i tîmpenie, căpitanul Tayrle ieşi din cancelarie, însoţit de oaspeţii săi.

Aşezîndu-se cu ei la o masă în cafenea, Tayrle comandă o sticlă cu lichior de scoruşe şi porunci să fie aduse cîteva domnişoare din cele care erau libere. Astfel Sagner află că în realitate cafeneaua era un tractir. Cînd auzi că nici una din domnişoare nu era liberă, căpitanul Tayrle se înfurie peste măsură şi, întîlnind-o pe madamă în sala de aşteptare, o înjură grosolan, întrebînd-o apoi cine era la domnişoara Ella. Iar cînd i se spuse că era ocupată cu un locotenent, începu să zbiere şi mai tare, ca ieşit din minţi.

La domnişoara Ella se afla în clipa aceea domnul locotenent Dub, care, după cantonarea batalionului în clădirea gimnaziului, adunase toată unitatea sa şi într-o

lungă expunere atrăsese luarea-aminte ostaşilor că, în retragere, ruşii au împînzit bordelurile cu personal contaminat de boli venerice, pentru a provoca în felul acesta pierderi grele armatei austriece. Atrase aşadar atenţia ostaşilor să nu frecventeze asemenea localuri şi adăugă că el însuşi va inspecta aceste case, pentru a se convinge personal dacă ordinul n-a fost călcat; ţinînd seamă că acum se aflau în zona frontului, cel care va fi descoperit acolo va fi trimis în faţa Consiliului de război.

Locotenentul Dub se duse deci să se convingă la faţa locului dacă ordinul lui fusese respectat şi-şi alese ca punct de plecare al cercetărilor sale canapeaua din odăiţa Ellei, aflată la etajul întîi al aşa-zisei „Cafenele” a oraşului, unde se distra de minune.

Între timp, căpitanul Sagner se înapoie la batalion. Societatea lui Tayrle trebui să se risipească, acesta fiind chemat de urgenţă la brigadă, unde comandantul îşi căuta de mai bine de o jumătate de oră aghiotantul.

Veniseră ordine noi de la divizie şi trebuia stabilită definitiv marşruta regimentului 91 abia sosit, deoarece, după noi ordine primite, pe vechiul lui itinerar urma să se îndrepte acum batalionul de marş al regimentului 102.

Situaţia era foarte încurcată; ruşii se retrăgeau în grabă spre nord-estul Galiţiei, formaţiuni austriece se amestecau între ele, iar unităţi germane pătrundeau, pe alocuri, în liniile lor ca nişte săgeţi; toate acestea dădură naştere unui haos, care fu sporit apoi de sosirea în zona frontului a unor noi batalioane de marş şi a altor unităţi militare. O situaţie asemănătoare era şi în zonele din spatele frontului, ca de pildă chiar aici, la Sanok, unde pe neaşteptate sosiseră rezervele unei divizii germane hanovreze, sub comanda unui colonel cu o căutătură atît de crîncenă, încît generalul de brigadă îşi pierdu cumpătul. Colonelul comandant al re-zervelor diviziei hanovreze îi arătă o dispoziţie scrisă — dată de statul-major al armatelor germane — în care se arăta că oamenii lui trebuiau cartiruiţi în clădirea gimnaziului, unde fuseseră cazaţi ostaşii din regimentul 91. Pentru instalarea statului său major, ceru evacuarea clădirii „Băncii Cracoviene”, în care se stabilise comandamentul brigăzii.

Comandamentul chemă la telefon divizia, înfăţişînd situaţia exactă; apoi vorbi cu divizia şi hanovrezul cu căutătura crîncenă şi, drept urmare, la brigadă sosi următoarea dispoziţie telegrafică: „Brigada părăseşte oraşul la orele şase seara în direcţia Turow — Volsk — Liskowiec — Starasol — Sambov, unde va primi noi dispoziţii. O dată cu ea va pleca şi batalionul de marş 91, care va forma ariergarda; patrulele de recunoaştere vor pleca din Turow la orele cinci şi jumătate; între detaşamentele de apărare a flancurilor sudic şi nordic, distanţă 3 kilometri. Ariergarda părăseşte oraşul la orele şase şi un sfert!”

În clădirea gimnaziului era mare forfotă. La adunarea ofiţerilor, convocată ad-hoc de comandantul batalionului, nu lipsea decît locotenentul Dub; Švejk primi ordinul să-l caute.

— Cred că dumneata ai să-l găseşti uşor, îi spuse locotenentul-major Lukáš, ştiu că vă aveţi ca pisica şi cîinele.

— Cu respect vă raportez, domnule locotenent, că am nevoie de un ordin scris de la companie. Tocmai pentru că noi doi mereu ne luăm la harţă.

Şi în timp ce locotenentul-major Lukáš scria pe o foaie de hîrtie ordinul prin care locotenentul Dub era chemat să se prezinte de urgenţă la gimnaziu, unde avea loc adunarea, Švejk continua să-i raporteze:

— Da, domnule *oberlaitnant,* n-aveţi nici o grijă. Vi-l găsesc eu numaidecît, pentru că ostaşii n-au voie să intre în bordel, aşa că dumnealui e mai mult ca sigur acolo, ca să se convingă dacă nu cumva vreun ostaş din unitatea dumisale doreşte să ajungă în faţa Consiliului de război. Domnul *laitnant* Dub, personal, a declarat în faţa *manşaftului* că va inspecta bordelele şi vai şi amar de cei care îi vor cunoaşte şi partea rea. De altfel, ştiu unde e. E aici, aproape, în cafeneaua de peste drum; oamenii dumnealui l-au urmărit să vadă unde se duce mai întîi.

Localurile unite de distracţie şi „Cafeneaua oraşului”, despre care amintise Švejk, erau împărţite în două secţii. Cine nu voia să treacă prin cafenea, intra prin spatele clădirii, unde se încălzea la soare o babă, care se adresa vizitatorilor în limbile germană, poloneză şi ungară, cam aşa:

— Hai, drăgălaşule, avem fetiţe drăguţe.

Dacă ostaşul intra, bătrîna îl conducea, printr-un coridor, într-un fel de sală de primire unde chema cîte o domnişoară, care venea fuga, în cămăşuţă; cerea banii înainte şi pe loc, şi în timp ce soldatul îşi descingea baioneta, suma respectivă era vărsată madamei.

Ofiţerii intrau prin cafenea; pentru domnii ofiţeri drumul era mai complicat, pentru că ducea către separeurile din fundul localului, unde erau domnişoarele mai selecte, în cămăşuţe cu dantele, anume alese pentru gradele ofiţereşti, şi unde se servea vin şi lichior. De altfel, madama nu îngăduia nici un gest uşuratic în cafenea; totul se petrecea sus, în cămăruţe. Într-un astfel de paradis, plin de ploşniţe, se afla tolănit pe un divan, numai în izmene, şi locotenentul Dub, în timp ce domnişoara Ella îi povestea, aşa cum se întîmplă de obicei în asemenea împrejurări, tragedia vieţii ei; cum că tatăl ei fusese fabricant şi dînsa profesoară de liceu la Pesta şi că situaţia în care se găsea acum era o consecinţă a unei dragoste nefericite.

Lîngă pat, în spatele locotenentului Dub, pe o măsuţă, se vedeau o sticlă cu lichior de scoruşe şi două păhărele. Avînd în vedere că sticla era numai pe jumătate golită şi că domnişoara Ella şi locotenentul Dub nu mai ştiau ce vorbesc, se putea uşor trage încheierea că locotenentul Dub nu ţinea de fel la băutură. Din cele ce spunea se vedea limpede că începuse să încurce totul, confundînd-o pe Ella cu ordonanţa lui, Kunnert; vorbea şi îl ameninţa pe imaginarul Kunnert aşa cum îi era obiceiul:

— Kunnert, Kunnert, bestie, ţine minte, cînd ai să-mi cunoşti partea rea...

Švejk ar fi trebuit să se supună aceleiaşi proceduri ca şi ceilalţi ostaşi care intrau prin spatele clădirii; el se smulse însă amabil din braţele unei fetiţe în cămăşuţă, la al cărei strigăt sosi în grabă madama, o poloneză grasă, care tăgădui cu neruşinare că s-ar afla pe acolo, ca musafir, vreun domn locotenent.

— Nu zbieraţi aşa la mine, cucoană, îi spuse Švejk zîmbind politicos, dacă vreţi să nu vă ating peste bot. La noi pe strada Platnerska, o madamă a încasat odată o chelfăneală, că n-a mai ştiut pe ce lume e. Un băiat îl căuta acolo pe taică-su, un oarecare Vondracek, care avea prăvălie cu cauciucuri de automobil. Pe madamă, o chema Krovanova; după ce au readus-o în simţiri şi au întrebat-o, la spitalul de urgenţă, cum o cheamă, dumneaei a spus ceva care începea cu „Ch”... Dar dumneavoastră cum vă numiţi, stimată doamnă?

Drept orice răspuns, venerabila matroană începu să urle ca ieşită din minţi, cînd Švejk, după aceste cuvinte, o îmbrînci de o parte şi urcă grav scările de lemn care duceau la etajul întîi.

La semnalul ei îşi făcu apariţia însuşi proprietarul tractirului, un nobil polonez uscăţiv la înfăţişare, care se repezi pe scară după Švejk şi începu să-l tragă cu disperare de bluză, strigînd la el, pe nemţeşte, că soldaţii n-aveau acces sus, etajul fiind rezervat pentru domnii ofiţeri, iar parterul pentru ostaşi.

Švejk îi atrase atenţia că el venea în interes de serviciu şi că avea misiunea să găsească pe un domn locotenent, fără de care armata nu putea porni spre cîmpul de luptă, iar cînd patronul deveni agresiv, Švejk îi dădu brînci pe scări şi îşi văzu mai departe de inspecţia încăperilor de sus. Se convinse astfel că toate odăiţele erau goale; abia la capătul coridorului unde, după ce bătuse discret, apăsase pe clanţă şi crăpase uşa, auzi dintr-o cameră glasul piţigăiat al domnişoarei Ella ciripind: *„Besetzt”*[291] şi îndată după aceea glasul profund al locotenentului Dub, care se credea probabil încă în camera lui de la cantonament strigînd: *„Herrein!”*[292]

Švejk intră, se apropie de divan şi, înmînînd locotenentului Dub ordinul, raportă, trăgînd cu coada ochiului spre uniforma aruncată într-un colţ al patului:

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant,* că trebuie să vă îmbrăcaţi şi să vă prezentaţi numaidecît — după cum spune ordinul pe care vi-l înmînez — la cazarma noastră de la gimnaziu, unde avem o consfătuire importantă.

Locotenentul Dub holbă la el ochii împăienjeniţi, dar îşi dădu seama că nu era chiar atît de ameţit, încît să nu-l recunoască pe Švejk. În ameţeala lui îşi închipuia că Švejk fusese trimis la el, la raport, şi de aceea îi spuse:

— Imediat mă răfuiesc eu cu tine, Švejkule. Ve-vezi-tu-ce-păţeşti... Kunnert, strigă către Ella, m-mai toa-toarnă-mi u-un pă-hărel!

Bău şi, în timp ce rupea ordinul scris, rîdea sarcastic:

— Ce-i asta — motivare? La-noi-nu se prinde-cu motivare. Aici sîntem la-la mi-militărie, nu — la şcoală. Care va să zică, te-am — agăţat, în bo-bordel? Vi-vino încoa, Sve-Švejk, apropie-te, să-ţi trag o pe-pereche de palme. În ce an i-a învins Filip Macedoneanul pe romani? Nu ştii, armăsarule!

— Cu respect vă raportez, continuă Švejk neînduplecat, e un ordin superior de la brigadă ca toţi domnii ofiţeri să se îmbrace şi să vină la *batalionsbesprechung;* trebuie să plecăm şi acum se hotăreşte care companie va fi *forhut, saitnhut* sau *nachhut.* Socotesc că şi dumneavoastră aveţi un cuvînt de spus în treaba asta.

---

[291] Nu-i voie! (germ.).
[292] Intră! (germ.).

Această intervenţie diplomatică avu darul să-l trezească oarecum pe locotenentul Dub, care începea să-şi dea seama că totuşi nu era în cazarmă şi din prudenţă întrebă chiar:

— Unde sînt?

— Domnul locotenent binevoieşte a se afla la bordel. Căile Domnului sînt nenumărate.

Locotenentul Dub oftă din greu, coborî de pe divan şi începu să-şi caute uniforma. Švejk îi dădu o mînă de ajutor şi în cele din urmă, după ce locotenentul izbuti să se îmbrace, ieşiră amîndoi din odăiţă. Dar, peste o clipă, Švejk se înapoie glonţ — şi fără să ţină seama de prezenţa Ellei, care dădu întoarcerii lui altă interpretare, întinzîndu-se în pat — bău în grabă restul de lichior rămas în sticlă şi o luă din nou în urma locotenentului.

În stradă, locotenentul Dub îşi pierdu din nou minţile, dat fiind că era mare zăpuşeală, şi povesti tot felul de parascovenii, fără nici o legătură între ele. Spuse că are acasă o carte poştală din insula Helgoland şi că, după examenul de bacalaureat, se dusese cu colegii să joace biliard şi nu-l salutaseră pe profesorul diriginte. La fiecare frază adăuga:

— Sper că mă înţelegeţi bine...

— Se poate să nu vă înţeleg? îi răspunse Švejk. Dumneavoastră vorbiţi la fel ca tinichigiul Pokorny din Budejovice. Pe ăla, cînd oamenii îl întrebau: „V-aţi scăldat în Malsa?”, el răspundea: „Nu m-am scăldat, în schimb anul ăsta o să fie foarte multe prune”. Sau cînd îl întrebau: „Aţi mîncat anul ăsta ciuperci?”, el le răspundea: „N-am mîncat, dar se zice că noul sultan al Marocului ar fi un om foarte cumsecade”.

Locotenentul Dub se opri în loc şi izbucni:

— Sultanul Marocului? Ce mai, o cantitate neglijabilă...

Îşi şterse sudoarea de pe frunte şi, uitîndu-se la Švejk cu ochi tulburi, mormăi:

— În halul ăsta, n-am transpirat nici iarna. Sînteţi de acord? Mă înţelegeţi?

— Înţeleg, domnule *laitnant*, cum să nu înţeleg. La noi, în circiuma „La Potirul”, venea mereu un domn bătrîn, un consilier în retragere. Zicea întotdeauna, ca şi dumneavoastră, că nu înţelege ce deosebire este între temperatura din timpul verii şi cea din timpul iernii. Şi i se părea tare ciudat că oamenii nu-s în stare să afle acest lucru.

În poarta gimnaziului, Švejk îl părăsi pe locotenentul Dub care, împleticindu-se pe scară, urcă la etaj, îndreptîndu-se spre sala unde avea loc consfătuirea şi unde raportă numaidecît căpitanului Sagner că era beat turtă. În tot timpul consfătuirii rămase cu capul plecat şi numai din cînd în cînd se ridica şi striga:

— Aveţi perfectă dreptate, domnilor, dar eu sînt beat criţă.

Cînd fixarea dispozitivului de marş fu terminată şi compania locotenentului-major Lukáš desemnată ca avangardă, locotenentul Dub tresări pe neaşteptate, se ridică în picioare şi spuse:

— Îmi amintesc, domnilor, de dirigintele nostru din clasa întîi. Bravo lui, de trei ori bravo!

Locotenentul-major Lukáš avu buna idee să-l cheme pe Kunnert, ca să-l transporte deocamdată pe locotenentul Dub în sala de fizică, la uşa căreia stătea în permanenţă o santinelă ce păzea colecţiile de minerale, pe jumătate jefuite. Brigada atrăgea mereu atenţia asupra acestui lucru unităţilor aflate în trecere prin oraş.

Măsura fusese luată de pe vremea cînd un batalion de honvezi, cazat în gimnaziu, dăduse iama prin laborator. Honvezilor le plăcuse mai cu seamă colecţia de minerale, compusă din cristale în multe culori şi pirite, pe care le băgaseră în raniţe.

În micul cimitir militar se poate citi şi astăzi, pe una din crucile albe, inscripţia: *Laszlo Gargany*. Acolo îşi doarme somnul de veci honvedul care, atunci cînd s-au furat colecţiile gimnaziului, a băut spirtul denaturat din borcanele în care erau depuse spre păstrare tot soiul de reptile.

De unde se vede că războiul mondial a nimicit speţa omenească chiar şi cu rachiu de şarpe.

După ce se risipiră cu toţii, locotenentul-major Lukáš porunci să fie chemat Kunnert, care făcu stăpînului său patul pe canapea. Cu acest prilej, locotenentul Dub căzu deodată în mintea copiilor; îl apucă pe Kunnert de mînă şi începu să-i caute în palmă, spunînd că-i ghiceşte numele viitoarei lui soţii.

— Cum vă numiţi dumneavoastră? Fiţi bun şi scoateţi-mi din buzunarul de sus al tunicii carnetul de note şi creionul. Vă numiţi, care va să zică, Kunnert; foarte bine, veniţi după un sfert de oră şi veţi găsi un bileţel cu numele soţiei dumneavoastră.

Abia apucă să rostească aceste cuvinte şi căzu într-un somn adînc; după puţin timp, se trezi din nou şi începu să răsfoiască carneţelul; scrise ceva, apoi rupse fila, o aruncă jos, şi ducînd misterios degetul la gură bolborosi:

— Încă nu, abia peste un sfert de oră. Cel mai bine ar fi să căutaţi hîrtia cu ochii legaţi.

Kunnert, care era şi el un dobitoc fără pereche, veni într-adevăr după un sfert de ceas şi, desfăcînd hîrtia, descifră în hieroglifele locotenentului Dub:

„Numele viitoarei dumneavoastră soţii va fi: „Doamna Kunnertova”.

Kunnert îi arătă hîrtia lui Švejk, care îl sfătui s-o ţină bine, căci asemenea documente căpătate de la conducători militari trebuie păstrate cu toată cinstea cuvenită.

— Înainte vreme, adăugă el, nu se pomenea ca ofiţerul să întreţină corespondenţă cu ordonanţa şi să i se adreseze cu „domnule”.

*

După ce toate pregătirile de plecare fură terminate, conform ordinelor date, generalul de brigadă pe care îl lucrase atît de frumos colonelul hanovrez, ordonă adunarea batalionului în careu, pentru a rosti o cuvîntare. Generalului îi plăcea

grozav să vorbească şi, după ce bătu cîmpii pînă la istovire, îşi aminti de poşta militară.

— Ostaşi, tună el în careu, ne apropiem de frontul inamicului, de care ne mai despart doar cîteva zile de marş. Pînă acum, ostaşi, fiind în marş, n-aţi putut să indicaţi celor dragi pe care i-aţi părăsit adresa voastră, ca să ştie şi cei de departe unde să vă scrie şi ca, la rîndul vostru, să vă mîngîiaţi cu scrisori de la cei apropiaţi.

Se încurcă în acest potop de cuvinte din care nu mai ştia cum să iasă şi repetă de nenumărate ori: „scumpii voştri de-acasă, rudele voastre dragi, iubiţii voştri urmaşi” şi aşa mai departe, pînă cînd, în sfîrşit, izbuti să spargă acest cerc vicios cu un strigăt triumfător:

— De aceea avem pe front poşta militară!

Restul cuvîntării sale lăsa să se desprindă ideea că ostaşii n-ar avea altă dorinţă mai arzătoare decît să se lase măcelăriţi de dragul poştei militare existente pe front şi, dacă o grenadă ar reteza cumva vreunuia amîndouă picioarele, moartea i-ar părea frumoasă la gîndul că oficiul lui poştal are numărul 72 şi că, datorită acestei instituţii, ar putea să primească, eventual, o scrisoare de acasă, din partea celor dragi „de departe”, şi un pachet cu o bucată de carne afumată, slănină şi pesmeţi de casă.

După cuvîntare, fanfara brigăzii intonă imnul imperial, ostaşii strigară de trei ori „ura” pentru împărat, şi unităţile sacrificate pentru abatoarele de dincolo de Bug porniră una după alta la drum, după cum glăsuiau ordinele primite.

Compania a 11-a părăsi oraşul la orele cinci şi jumătate, în direcţia Turow-Wolsk. Švejk, zăbovea la coada coloanei lîngă statul-major al companiei şi echipa de sanitari, iar locotenentul-major Lukáš călărea de-a lungul coloanei şi se întorcea mereu la urmă pentru a vedea ce se mai întîmplă pe la sanitari — care într-o căruţă, sub coviltir, îl duceau pe locotenentul Dub spre noi acte de vitejie în viitorul necunoscut şi totodată pentru a-şi mai omorî timpul stînd de vorbă cu Švejk, care îşi purta raniţa şi puşca cu multă răbdare, povestind plutonierului de administraţie Vanek cît de plăcut fusese cu ani în urmă, la manevrele de lîngă Velke Meziric.

— Locurile semănau leit cu cele de aici, numai că noi nu eram aşa de *feldmasig,* fiindcă pe vremea aceea nu ştiam încă ce-s alea conserve de rezervă; cînd ni se distribuia vreo conservă o înfulecam la cel dintîi popas de noapte şi băgăm la loc în raniţă o cărămidă. Într-un sat a venit o inspecţie şi ne-au scos din raniţă toate cărămizile: erau atîtea, că mai tîrziu un ţăran şi-a durat din ele o căsuţă...

După puţin timp, Švejk se trezi mergînd ţanţoş alături de calul locotenentului-major Lukáš şi începu să-i vorbească despre poşta militară:

— A fost frumoasă cuvîntarea şi sigur că oricine se simte bine cînd primeşte pe front o scrisorică drăguţă de acasă. Cu ani în urmă, pe vremea cînd făceam încă militărie la Budejovice, o singură dată am primit la cazarmă o scrisoare, şi acum o mai păstrez.

Şi scoţînd dintr-un portofel de piele, soios, o scrisoare unsuroasă, începu să citească, ţinînd pasul cu calul locotenentului-major Lukáš, care mergea într-un trap domol:

„Mă, nenorocitule, mă criminal şi secătură! Domnu căprar Kriz a venit la Praga în urlaub şi am dansat cu dînsul la «Kocan» şi el mi-a spus că tu petreci la Budejovice «La broasca verde» cu o fleandură şi că m-ai părăsit de tot. Ca să ştii, scrisoarea asta ţi-o scriu la privată, pe scîndura de lîngă gaură şi am terminat cu tine. Fosta ta Bozena: Ca să nu uit: caporalul poate şi are să-ţi facă mizerie, eu l-am rugat. Şi tot ca să nu uit: cînd ai să vii în urlaub, n-ai să mă mai găseşti printre cei vii.”

— Se înţelege însă, continuă Švejk, mergînd în pas cu calul, că atunci cînd m-am dus în *urlaub,* dumneaei era printre vii, şi încă printre ce vii. Am găsit-o tot la „Kocan”; o înghesuiau doi ostaşi de la alt regiment şi unul din ei era aşa de viu, că îi umbla în ochii lumii cu mîna pe sub cămaşă, de parcă ar fi vrut, am onoarea domnule *oberlaitnant,* să-i smulgă polenul nevinovăţiei, cum zicea Venceslava Luzicka, sau cum a zis odată, cam tot aşa, dar sughiţînd printre lacrimi, o fetişcană de vreo şaisprezece ani, la ora de dans, unui licean, cînd băiatul a ciupit-o de umăr: „Dumneata, dumneata, mi-ai luat polenul fecioriei”. Se înţelege că toată lumea s-a strîmbat de rîs şi mămica ei, care o păzea, a scos-o pe coridor la *„Beseda”* şi i-a cărăbănit cîteva, cum scrie la carte. Eu unu, domnule *oberlaitnant,* am ajuns la părerea că fetele de la ţară sînt mai cinstite decît fîţîitele astea de domnişoare de oraş, care umblă pe la şcolile de dans. Cu ani în urmă, cînd eram cantonaţi lîngă Mnisek, mă duceam şi eu să dansez la Stary Knin; mi-am ales acolo o fată, una Karla Veklova, dar cred că eu nu prea-i plăceam. Odată, într-o duminică seara, am însoţit-o la iaz, ne-am aşezat pe dig şi în timp ce asfinţea soarele am întrebat-o dacă şi ea mă iubeşte. Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant,* că aerul era călduţ, păsărelele cîntau şi fata mi-a răspuns, rîzînd cu răutate: „Te iubesc ca pe un dop în cur, nu vezi că eşti prost ca noaptea?” Şi dacă vreţi să ştiţi, a avut dreptate: eram prost, aşa de prost, domnule *oberlaitnant,* că am umblat cu dînsa pe cîmp prin lanuri înalte de grîne, unde nici dracu nu era şi nu ne-am aşezat măcar o dată; îi arătam numai mana cerească şi-i spuneam eu, fetei de la ţară, că uite, asta-i secară, ăsta-i grîu, ăla-i ovăz.

Şi ca o confirmare a acestor cuvinte, dinspre capul coloanei răsunară glasurile ostaşilor care cîntau, în continuare, cîntecul cu care regimentele din Cehia mai plecaseră şi altă dată să sîngereze pentru Austria, la Solferino:

Cînd ceasul bate miezul nopţii
Trece ovăzul pragul porţii,
Iupaidia, iupaida,
Orice fată zice da!...

Şi numaidecît, alţii le ţinură isonul:

Şi, mă rog, de ce n-ar da,
Uite-aşa şi uite-aşa.
Dă doi pupi în loc de unul
Tare de răsun' ca tunul,
Iupaidia, iupaida,
Orice fată zice da!
Uite-aşa şi uite-aşa
Şi mă rog de ce n-ar da!...

Apoi începură nemţii să cînte acelaşi cîntec, în germană.

E un vechi cîntec ostăşesc, pe care soldăţimea l-a cîntat, se pare, în toate limbile, încă pe timpul războaielor napoleoniene. Acum cîntecul răsuna puternic pe şoseaua prăfuită spre Turow-Wolsk, în cîmpia Galiţiei unde, pînă hăt departe, spre miazăzi, pînă la colinele înverzite, lanurile erau doborîte la pămînt, călcate în picioare sub copitele cailor şi tălpile miilor şi miilor de bocanci grei, cazoni.

— La fel, spuse Švejk, rotindu-şi privirile în jur, am aranjat odată cîmpul şi în timpul manevrelor din regiunea Pisek. Era cu noi acolo un domn arhiduce, un om tare drept; aşa de drept, că după ce a trecut cu suita printr-un lan de grîne, din motive strategice, aghiotantul dumnealui a făcut îndată socoteala la cît se ridică paguba pricinuită. Un ţăran, un oarecare Picha, nu s-a bucurat de fel de vizita înălţimii-sale şi a refuzat să primească de la stat optsprezece coroane ca despăgubire pentru cele cinci pogoane de grîne culcate la pămînt; a zis că el se judecă; şi ce credeţi, domnule *oberlaitnant?* S-a ales cu optsprezece luni de puşcărie. Eu socotesc, domnule *oberlaitnant,* că de fapt ar fi trebuit să se bucure că cineva din spiţa împăratului i-a făcut o vizită pe pămîntul lui. Un altul, mai deştept, şi-ar fi îmbrăcat fetele în rochii albe, ca druşcele, le-ar fi pus în mînă cîte un buchet de flori şi le-ar fi înşirat pe ogor ca să-l salute pe înaltul oaspe, aşa cum am citit eu despre India, unde supuşii unui prinţ s-au lăsat călcaţi în picioare de elefantul stăpînului.

— Ce tot vorbeşti, Švejk? îl întrebă de pe cal locotenentul-major Lukáš.

— Am onoarea să vă raportez, domnule *oberlaitnant,* că mă gîndeam la elefantul care l-a dus în spinare pe prinţul despre care am citit.

— Noroc că te pricepi, Švejkule, să le lămureşti pe toate, spuse Lukáš şi dădu pinteni calului.

În faţă, coloana se destrămase; din pricina marşului, neobişnuit acum după odihna din tren — cu echipamentul de război — pe oameni începuseră să-i doară braţele şi fiecare îşi uşura povara cum putea. Unii îşi schimbau puşca de pe un umăr pe altul; de altfel cei mai mulţi nu o mai ţineau de curea, ci sprijinită pe umăr, cum se poartă grebla sau furca. Unii îşi închipuiau că le vine mai uşor să meargă prin şanţ sau pe răzoare, unde pămîntul li se părea mai moale decît pe şoseaua prăfuită.

Cei mai mulţi mergeau cu capetele plecate şi pe toţi îi chinuia o sete cumplită, pentru că, deşi soarele asfinţise, era la fel de cald şi de înăbuşitor ca peste zi şi nimeni nu mai avea strop de apă în bidon. Era cea dintîi zi de marş şi această

situaţie, neobişnuită, un fel de preludiu la nişte chinuri din ce în ce mai grele, îi făcea pe toţi, pe măsură ce înaintau, mai molatici, mai fără vlagă. Încetaseră să mai cînte şi fiecare îşi dădea cu părerea, apreciind distanţa pînă la Turow-Wolsk unde, socoteau ei, aveau să doarmă peste noapte. Unii se aşezau în şanţ şi, pentru a salva aparenţele, îşi desfăceau ghetele vrînd să lase impresia că nu-şi înfăşuraseră bine obielele şi acum le aranjau ca să nu-i mai roadă bocancii. Alţii strîngeau sau prelungeau cureaua de la armă sau îşi desfăceau raniţele şi-şi puneau în ordine lucruşoarele ca un fel de scuză faţă de ei înşişi că făceau asta pentru a proporţiona mai bine greutatea raniţei, ca să nu le apese mai mult un umăr decît celălalt. Cînd se apropia de ei locotenentul-major Lukáš, se ridicau şi raportau că îi apasă sau îi încurcă cutare lucru — bineînţeles dacă mai înainte nu-i goneau cadeţii sau sergenţii cînd zăreau din depărtare iapa locotenentului-major.

Trecînd pe lîngă ei, Lukáš îi încuraja şi îi îndemna prietenos să se ridice, spunîndu-le că pînă la Turow-Wolsk nu mai erau decît trei kilometri şi că acolo se vor odihni.

Între timp, de atîta hurducăit şi zdruncinat, în căruţul cu două roţi se trezi şi locotenentul Dub. E drept că nu-şi revenise chiar de tot, dar găsi puterea să se ridice, să se aplece din căruţă şi să zbiere la oamenii din ştabul companiei, care se mişcau în voie în jurul lui, deoarece toţi, începînd cu Baloun şi sfîrşind cu Chodounsky, îşi depuseseră raniţele în căruţul cu două roate. Numai Švejk păşea înainte neînfricat, cu raniţa în spinare şi puşca trecută peste piept, ca dragonii; fuma din pipă şi cînta de zor, bătînd cadenţa:

Cum mergeam spre Jaromer,
Creadă cine-o vrea,
Doar sosit-am în cvartir
Cînd la masa ne chema...

La o depărtare de mai bine de cinci sute de paşi de locotenentul Dub, se înălţau pe şosea nori de praf, printre care se zăreau siluetele soldaţilor; locotenentul Dub, căruia îi revenise din nou entuziasmul, scoase capul de sub coviltir şi începu să strige, răscolind parcă mai tare praful şoselei:

— Ostaşi, nobila voastră misiune e grea; vă aşteaptă marşuri obositoare, lipsuri şi suferinţi de tot felul. Dar eu am toată încrederea în rezistenţa voastră şi în voinţa voastră de neînfrînt.

— Nici boii nu-ţi dau crezămînt, versifică pentru sine Švejk.

Locotenentul Dub continuă:

— Pentru voi, ostaşi, nu există piedică pe care să n-o puteţi înfrînge! Încă o dată v-o repet, ostaşi! Nu vă conduc spre biruinţi uşoare! Veţi avea de făcut o treabă grea, dar veţi izbuti! Istoria vă va nemuri!

— Borăşte şi nu greşi, găsi Švejk rima pentru a doua oară.

Şi, ca şi cînd ar fi auzit povaţa lui Švejk, locotenentul Dub începu deodată să vomite, aşa cum era cu capul plecat, în praful şoselei. După ce se uşură, începu iar să strige:

— Înainte, ostaşi !

Dar căzu din nou peste raniţa telegrafistului Chodounsky şi dormi pînă la Turow-Wolsk, unde, în sfîrşit, din ordinul locotenentului-major Lukáš, fu coborît din căruţă şi pus pe picioare. Lukáš avu cu el o convorbire îndelungată şi foarte penibilă, după care locotenentul îşi reveni în asemenea măsură, încît declară:

— Logic judecînd, am săvîrşit o mare prostie, pe care o voi repara în faţa inamicului.

Se vede totuşi că nu se trezise chiar de-a binelea, deoarece înainte de-a se îndrepta spre plutonul său, îi spuse locotenentului-major Lukáš:

— Dumneata încă nu mă cunoşti, dar cînd ai să mă cunoşti!...

— Švejk vă poate da toate informaţiile despre isprăvile dumneavoastră.

De aceea, înainte de a-şi lua în primire plutonul, locotenentul Dub se duse să-l vadă pe Švejk, pe care îl găsi în tovărăşia lui Baloun şi a plutonierului de administraţie Vanek.

Baloun povestea tocmai că la ei, la moară, avea întotdeauna băgată în fîntînă o sticlă de bere. Berea era aşa de rece, de trosneau dinţii... La alte mori, la o bere din asta dădeau gata o *rozhuda*[293]*,* dar el, în lăcomia lui, pentru care Dumnezeu îl pedepsea acum, după *rozhuda,* mai înfuleca de fiecare dată o halcă zdravănă de carne. Acum, dreptatea lui Dumnezeu îl pedepsise cu apă caldă şi puturoasă din fîntînile Turow-Wolskului, în care toată lumea trebuia să toarne, din pricina holerei, acid citric, care tocmai li se distribuise pe grupe, o dată cu apa de fîntînă. Baloun îşi exprimă părerea că acidul ăsta citric era făcut, fără doar şi poate, numai pentru înfometarea oamenilor. E adevărat că la Sanok mîncase oarecum şi chiar *ober-laitnantul* Lukáš îi lăsase o bună jumătate de porţie din friptura de viţel trimisă de la brigadă, dar acum situaţia era îngrozitoare căci el nădăjduise tot timpul că o dată ajunşi aici, unde urmau să înnopteze, li se va pregăti din nou ceva de mîncare. Nu se îndoise nici o clipă de asta, cu atît mai mult cu cît îi văzuse pe bucătari adunînd apă în cazane. Se şi dusese numaidecît la bucătărie să se intereseze cum devenea cazul, dar bucătarii îi răspunseră că deocamdată nu primiseră alt ordin decît să umple cazanele şi că tot aşa de bine pot căpăta în orice clipă ordinul să le deşerte.

Tocmai atunci se ivi şi locotenentul Dub şi, întrucît nu era nici el sigur de sine, întrebă şovăitor:

— Vă distraţi?

— Ne distrăm, domnule *laitnant,* răspunse pentru toţi Švejk. Eram în plină distracţie. Să ştiţi de la mine un lucru, că cel mai bine este să te distrezi bine, întotdeauna. Acum, tocma ne distram pe seama acidului citric. Fără distracţie nici un soldat nu poate exista; cel puţin aşa uită mai uşor de toate necazurile.

Locotenentul Dub îl rugă să facă cîţiva paşi cu el, pentru că avea să-1 întrebe ceva. Cînd se depărtară puţin, i se adresă cu foarte multă şovăială în glas:

---

[293] Fel de mîncare compus din brînză de vaci cu smîntînă, unt şi verdeaţă.

— Nu cumva v-aţi distrat pe socoteala mea?

— Se poate? *Dimpotrivă,* domnule *laitnant!* Era vorba numai de acidul citric şi de carnea afumată.

— Mi-a spus *oberlaitnantul* Lukáš că aş fi făcut nu ştiu ce ispravă şi că dumneata, Švejk, ai fi la curent cu ce s-a întîmplat.

Foarte solemn şi apăsat, Švejk îi răspunse:

— N-aţi făcut nici o ispravă, domnule *laitnant:* aţi fost numai în vizită într-o casă de toleranţă. Dar eu cred că la mijloc trebuie să fi fost o greşeală. Pe tinichigiul Pimpr din piaţa Caprelor tot aşa îl căutau ai lui de fiecare dată cînd se ducea să cumpere tablă în oraş şi mereu îl găseau într-un local asemănător, la „Suhu” sau la „Dvorak”, cum v-am găsit şi eu. Jos era cafeneaua, iar sus, cum ar fi în cazul nostru, fetele. Eu cred însă că dumneavoastră v-aţi încurcat şi nu v-aţi dat seama unde vă aflaţi de fapt, pentru că era tare cald, şi cînd omul nu-i deprins cu băutura, se ameţeşte repede pe o asemenea căldură chiar şi cu rom obişnuit, darămite, domnule *laitnant,* cu rachiu de scoruşe. Şi cum vă zic, am primit ordin să vă înmînez invitaţia la *besprechung,* ştiţi, înainte de a pleca; şi, cum vă spun, v-am găsit acolo sus la fata aceea; de atîta zăpuşeală şi rachiu de scoruşe nici nu m-aţi recunoscut şi stăteaţi întins pe canapea, dezbrăcat. Nu ştiu să vă fi văzut făcînd pe acolo vreo poznă şi nici măcar nu mi-aţi spus ca de obicei: „Dumneata încă nu mă cunoşti...”, dar una ca asta i se poate întîmplă oricui, cînd e tare cald. E cîte unul care o ţine vîrtos la băutură şi n-are nici pe dracu, dar altul nici n-apucă să bea ca lumea şi cade ca musca. Dacă l-aţi fi cunoscut, domnule *laitnant,* pe bătrînul Vejvoda, meşter zidar din Vrsovice... ei, ăsta, domnule *laitnant,* şi-a zis într-o bună zi că în viaţa lui n-are să beie nici un fel de băutură cu care să se îmbete. A tras omul o duşcă de rachiu, ca să aibă putere la drum, şi a plecat de acasă ca să caute băuturi fără alcool. S-a oprit, aşadar, mai întîi la cîrciuma „La barieră”; a tras acolo un sfertuleţ de vermut şi aşa, într-o doară, s-a apucat să-l întrebe pe cîrciumar cam ce anume beau abstinenţii. Îşi spunea în gîndul lui că apa chioară e o băutură prea nesuferită, chiar pentru abstinenţi. Cîrciumarul l-a lămurit că abstinenţii beau sifon, limonadă, lapte, vin fără alcool, şi alte băuturi nealcoolizate. Din toate astea, bătrînului Vejvoda parcă tot vinul fără alcool i-a mirosit mai bine. A mai întrebat dacă există şi rachiuri fără alcool, a mai băut un sfertuleţ şi iar a mai stat la taifas cu cîrciumarul, zicînd că, într-adevăr, e mare păcat să te îmbeţi prea des, la care cîrciumarul i-a răspuns că nimic nu-i mai urît pe lumea asta decît omul beat care se îmbată în altă parte şi vine să se trezească la el cu o sticlă de sifon, şi pe deasupra mai face şi scandal. „Îmbată-te la mine, i-a spus cîrciumarul, şi eşti omul meu, altfel nu te cunosc.” Bătrînul Vejvoda a dat paharul pe gît şi a plecat mai departe pînă cînd, domnule *laitnant,* a ajuns în piaţa Karol, într-o prăvălie cu vinuri, unde se ducea el din cînd în cînd, şi a întrebat dacă n-au cumva acolo vin fără alcool. „Vin fără alcool n-avem, domnule Vejvoda, i-au răspuns vînzătorii. Dar avem vermut sau sherry.” Bătrînului i-a fost ruşine să plece fără să consume, aşa că a băut un sfert de vermut şi un sfert de sherry; şi cum şedea aşa, la masa, domnule *laitnant,* a făcut cunoştinţă cu un alt abstinent, şi tot aşa, din vorbă în vorbă, au mai băut cîte un

sfert fiecare, ca pînă la urmă să iasă la iveală că domnul acela cunoştea un loc unde se bea vin fără alcool. „Localul e pe strada Bolzanova; cobori pe o scară; au acolo şi gramofon...” Pentru această informaţie preţioasă, bătrînul Vejvoda a mai dat o sticlă de vermut şi pe urmă au luat-o amîndoi spre strada Bolzanova, unde vă spuneam că se coboară pe scară şi au gramofon... Şi, cu adevărat, acolo nu se servea decît vin de fructe şi fără alcool. Au luat fiecare cîte o jumătate de vin de agrişe şi deodată au simţit că li se înmoaie picioarele din pricina vermuturilor şi sherry-urilor băute mai înainte, aşa că au început să strige în gura mare să li se aducă o adeverinţă oficială cum că ceea ce beau ei acolo e vin fără alcool. Şi urlau că ei sînt abstinenţi şi că dacă nu li se aduce imediat adeverinţa, apoi fac praf toată prăvălia, cu gramofon cu tot. Pînă la urmă poliţaii au trebuit să-i tragă în sus, pe scări, pînă în strada Bolzanova, ca să-i bage în dubă şi să-i ducă să se trezească la răcoare — după care amîndoi abstinenţii au fost condamnaţi pentru beţie.

— De ce-mi îndrugi toate astea, zbieră locotenentul Dub, pe care povestea lui Švejk îl trezise de-a binelea din mahmureală.

— Am onoarea să vă raportez, domnule *laitnant,* că de fapt n-au nici o legătură una cu alta, dar dacă tot stăteam de vorbă...

Locotenentului Dub îi trecu în clipa aceea prin minte că Švejk îşi bătea din nou joc de el şi, cum îşi revenise de tot, se stropşi la el:

— Ai să mă cunoşti tu odată! Cum stai în faţa mea?

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant,* că nu stau bine; eu, să trăiţi, am uitat să lipesc călcîiele. Dar se face numaidecît.

Şi Švejk luă cea mai perfectă poziţie de *Habt Acht.*

Locotenentul Dub îşi munci mintea ca să găsească cam ce ar mai fi trebuit să spună, dar pînă la urmă se mulţumi numai cu aceste cuvinte:

— Bagă de seamă, că ţi-o spun pentru ultima oară. La care, drept completare parcă, rectifică vechea lui zicală: „Tu pe mine nu mă cunoşti încă, dar eu te cunosc...”

Şi, părăsindu-l pe Švejk, locotenentul Dub gîndi în supărarea lui:

„Poate că mai mare efect ar fi avut asupra lui dacă i-aş fi spus: «Bestie, de mult îţi cunosc eu partea rea»„.

Apoi îl chemă pe Kunnert, ordonanţa, căruia îi porunci să-i facă rost de un ulcior cu apă.

Spre marea cinste a lui Kunnert, trebuie să spunem că fu nevoit să cutreiere tot Turow-Wolskul ca să găsească un ulcior şi apă.

Pînă la urmă reuşi să şterpelească un ulcior părintelui, iar apa o trase dintr-o fîntînă, bătută în scînduri de jur împrejur. Pentru a izbuti, trebui deci să smulgă cîteva scînduri, fîntînă fiind închisă, din pricina apei contaminate de tifos.

Locotenentul Dub bău însă toată apa din ulcior, fără nici un fel de urmări, confirmînd astfel zicala: „Porcului de rasă de nimic nu-i pasă”.

Se înşelaseră cu toţii amarnic, cînd îşi închipuiseră că vor rămîne să înnopteze la Turow-Wolsk. Locotenentul-major Lukáš porunci să fie chemaţi telefonistul Chodounsky, plutonierul de administraţie Vanek, curierul companiei Švejk şi Baloun.

Ordinele erau foarte scurte şi precise: toţi patru îşi lasă echipamentul la sanitari şi o pornesc numaidecît peste cîmp spre Maly Polanec, apoi de-a lungul pîrăului în jos, spre sud-est, pînă la Liskowiec.

Švejk, Vanek şi Chodounsky sînt numiţi *kvartir-maiştri.* Tustrei au misiunea să asigure cazarea peste noapte a companiei, care va veni în urma lor, după un ceas, cel mult un ceas şi jumătate. Între timp, Baloun are misiunea să se îngrijească ca acolo unde va fi găzduit el, locotenentul- major Lukáš, să i se pregătească o gîscă friptă, iar ceilalţi să vegheze ca nu cumva Baloun să-i înfulece jumătate. În afară de asta, Vanek şi Švejk vor face rost de un porc pentru companie, avînd în vedere cantitatea de carne trebuitoare pentru hrana ostaşilor. Gulaşul se va găti peste noapte. Condiţiile de cazare a trupei trebuie să fie din cele mai bune; trebuie ocolite cocioabele cu păduchi, ca oamenii să se poată odihni ca lumea, deoarece compania părăseşte Liskowiec-ul la orele şase şi jumătate dimineaţa, de unde se va îndrepta spre Starasol, trecînd prin Krotienka.

Batalionul nu mai era sărac. Intendenţa brigăzii din Sanok plătise un avans asupra viitorului măcel. Casieria companiei avea acum mai bine de o sută de mii de coroane, iar plutonierul de administraţie Vanek primise ordin ca atunci cînd vor ajunge la destinaţie, adică în tranşee sau, mai bine zis, în incinta de decimare a companiei, să facă socoteala şi să plătească neîntîrziat trupei solda cuvenită pentru raţiile de pîine cazonă şi hrană nedistribuită.

Şi în timp ce tuspatru o porneau la drum, la companie îşi făcu apariţia preotul din localitate şi împărţi ostaşilor după naţionalitatea lor, nişte foi volante pe care era tipărit, în mai multe limbi, un imn pentru pelerinii de la Lourdes. Preotul avea un maldăr de exemplare, pe care i le lăsase un înalt demnitar al bisericii ce străbătuse cu automobilul Galiţia pustiită, în tovărăşia unui cîrd de curve.

„Acolo unde muntele spre rîu se înclina,
Un clopot anunţă solia divină.
Ave, ave, ave Maria! — Ave, ave, ave, Maria!

Bernardo, fetiţo, un duh te avîntă,
Acolo spre rîu, în lunca cea sfîntă. — Ave!

Zăreşte pe stîncă o strălucire de stea,
Şi-un chip luminos oglindindu-se-n ea. — Ave!

Frumos mai şade, alb, veşmîntu pe ea
Şi-ncinsă-i la mijloc cu brîu de peruzea. — Ave!

Cu mîinile-amîndouă mătănii împresoară,
Aţa stă Maria, preamilostiva Fecioară. — Ave!

Ah, Bernardei chipul nevinovat i se schimb',

O mare lumină-i i-aduce pe faţă un nimb. — Ave!

Ea îngenunche, Maria o priveşte
Şi într-o limbă cerească, astfel îi grăieşte. — Ave!

— Aş vrea, fetiţo, o taină mare să-ţi destăinuiesc
Să ştii că eu născut-am fără să păcătuiesc. — Ave!

Drept care veni-va aici norodu-n puhoi
Ca laudă s-aducă la ce vorbit-am noi. — Ave!

Spre aducere-aminte, lăcaş de marmură sfînt
Îmi va dura norodul pe acest pămînt. — Ave!

Izvorul de har care aici a ţîşnit
Tuturora le zice: Bine-aţi venit. — Ave!

O, slavă ţie, luncă prea milostivă,
Ce Fecioara Maria o făcu fericită. — Ave!

Acol în stîncă, în peştera ta minunată,
Tu raiul ni l-ai dat, în veci preacurată. — Ave !

Şi de vrut-ai să vezi adunate noroade-furnici
Nu ne uita nici pe noi cei de-aici. — Ave!

O, stella maris ! Tu numai ne îndeamnă,
Şi binele de rău va şti să se cearnă. — Ave!

O, preasfîntă Fecioară, de Dumnezeu milostivă
Iartă-ne păcatele nouă, celor căzuţi în ispită. — Ave!”

La Turow-Wolsk erau multe latrine şi în toate zăceau împrăştiate hîrtii cu imnul pelerinilor de la Lourdes.

Caporalul Nachtigal, de fel din munţii Kasper, făcu rost de o sticlă de rachiu, de la un evreu speriat, adună în jurul lui cîţiva camarazi şi, cu textul german în mînă, începură să fredoneze imnul pelerinilor fără refrenul „Ave !” pe melodia cîntecului *Prinz Eugen.*

Cînd se întunecă şi cei patru, care trebuiau să se îngrijească de cazarea, peste noapte, a companiei a 11-a, intrară în păduricea de dincolo de pîrîiaş, pe drumul spre Liskowiec, mersul deveni foarte anevoios.

Baloun, care pentru prima oară în viaţa lui era pus în situaţia de a înfrunta necunoscutul şi căruia toate — întunericul, cazarea — i se păreau lucruri peste

măsură de tainice, fu cuprins deodată de bănuiala îngrozitoare că lucrurile nu erau chiar atît de simple.

— Camarazi, li se adresă el cu glasul sugrumat împiedicîndu-se de un ciot pe poteca de deasupra pîrăului, să ştiţi că am fost sacrificaţi.

— Cum adică? se răsti Švejk.

— Camarazi, îi imploră Baloun, nu faceţi zgomot; am şi început să simt în şale... să ştiţi c-or să ne audă şi au să înceapă să tragă în noi. Sînt sigur. Ne-au trimis înainte ca să cercetăm dacă duşmanul nu se află cumva cuibărit pe undeva pe aici şi imediat ce au să audă focuri de armă, au să ştie că nu se poate trece mai departe. Ascultaţi-mă pe mine, camarazi, sîntem o *for patrolă,* cum mi-a spus caporalul Terna.

— Atunci, mînă tu înainte, îi spuse Švejk. Noi o să venim frumuşel în urmă, ca să ne aperi cu trupul tău de uriaş. Dacă te nimereşte un glonte, dă-ne şi nouă de veste ca să putem face *nieder* la vreme. Ce să zic, grozav soldat mai eşti; auziţi, dumnealui îi e teamă c-au să tragă în el. Păi, tocmai asta trebuie să dorească un soldat; orice ostaş trebuie să ştie că, cu cît duşmanul trage mai des asupra lui, cu atît i se împuţinează muniţiile. Fiecare foc pe care soldatul duşman îl trage asupra ta slăbeşte puterea lui de luptă. Unde mai pui că şi el se bucură că poate să tragă în tine, pentru că în felul ăsta scapă de povara cartuşelor şi îi vine mai uşor să fugă.

Baloun suspină din greu:

— Ce să fac, dacă eu am acasă gospodărie.

— Da mai dă-o dracului de gospodărie, îl povăţui Švejk, dă-ţi viaţa mai bine pentru împărat. Ce dracu, chiar nimic n-ai învăţat la militărie?

— Despre asta ne-au vorbit numai aşa, în treacăt, se prosti de tot Baloun. Ne-au dus la *exeţirplaţ* şi pe urmă n-am mai auzit vorbindu-se de aşa ceva, că m-au făcut ţucălar... Măcar dacă împăratul ne-ar hrăni ceva mai bine.

— Scroafă afurisită şi nesătulă! înainte de *gefecht,* ostaşul n-are voie să mănînce de loc; asta ne-a spus-o încă cu ani în urmă, la şcoală, căpitanul Untergriez. Domnul căpitan mereu ne zicea: „Mă, băieţi, mă, dacă o fi cumva să izbucnească vreodată războiul şi să intraţi în *gefecht,* nu care cumva să vă îndopaţi înainte de luptă. Cel care, ghiftuit fiind, se va alege cu un glonţ în burtă, s-a zis cu el, că — după o asemenea lovitură — toată ciorba şi pîinea cazonă se scurg din maţe; şi gata congestia. Dacă are însă stomacul gol, rana la burtă e un fleac, e ca şi cum te-ar înţepa o viespe; mai mare plăcerea...

— Eu diger repede, spuse Baloun. La mine în stomac nu rămîne niciodată mare lucru. Îţi înghit, camarade, o oală de găluşte cu friptură de porc şi varză şi după jumătate de ceas nu mă cac mai mult de trei linguri de ciorbă; restul se pierde în mine. Da e cîte unul, de pildă, care atunci cînd mănîncă bureţi îi dă afară cum au fost; doar; să-i speli şi să-i faci din nou cu oţet; la mine e tocmai pe dos. Dacă un altul ar înfuleca atîţia bureţi, ar plesni, da eu unul cînd mă duc la privată abia scuip afară o ţîră de zeamă galbenă, ca de copil; restul se topeşte în mine. În mine, camarade, îi destăinui în şoaptă Baloun lui Švejk, se topesc chiar şi oasele de peşte şi sîmburii de prune. Odată am stat înadins şi am numărat. Am mîncat şaptezeci de

găluşte cu prune, cu sîmburi cu tot, şi cînd m-a apucat burta m-am dus în spatele bătăturii; pe urmă am scociorît cu o surcică, am dat sîmburii deoparte şi i-am numărat. Din şaptezeci de sîmburi mai bine de jumătate se topiseră în mine.

Şi spunînd asta, buzele lui Baloun lăsară să se strecoare un suspin duios şi prelung.

— Morăriţa mea făcea găluştele cu aluat de cartofi şi mai punea şi olecuţă de brînză, ca să fie mai săţioase. Ei îi plăceau mai mult presărate cu mac decît cu brînzică, dar mie tocmai pe dos, aşa că din pricina asta i-am ars odată o pereche de palme... Da, da, n-am ştiut să-mi preţuiesc fericirea în familie...

Se opri, plescăi şi, trecîndu-şi limba pe cerul gurii spuse cu glas domol şi trist:

— Ştii, mai camarade, acuma, cînd duc dorul după toate astea, îmi pare că nevasta a avut dreptate, că mai bune sînt parcă cele cu mac... Atunci mi se părea că macul îmi rămîne între dinţi, dar acum mă gîndesc că bine ar fi dacă mi-ar mai rămîne... Ei, nevestica mea multe necazuri a mai avut cu mine... De cîte ori n-a bocit cînd îi spuneam să bage mai multe miroase în cîrnaţi şi îi scăpăm şi cîte o labă... O dată, sărmănica, am stîlcit-o aşa de rău, că a zăcut două zile, pentru că n-a vrut să-mi taie la cină un curcan; zicea că mi-ajunge un cocoş. Eh, măi camarade, se tîngui Baloun, acum m-aş mulţumi şi cu un cocoş şi cu un cîrnat fără miroase, numai de-ar fi... Îţi place sosul de mărar? Ca să vezi, din pricina asta ieşea mereu scandal şi azi l-aş bea cum beau cafeaua.

Încetul cu încetul, Baloun uită de primejdia imaginară care îl păştea şi, în tăcerea nopţii, în timp ce coborau spre Liskowiec, continua să-i povestească, foarte mişcat, lui Švejk ce nu ştiuse el să preţuiască înainte şi ce ar fi mîncat acum, că te podideau lacrimile.

În urma lor veneau telefonistul Chodounsky şi plutonierul de administraţie Vanek.

Chodounsky îi arăta lui Vanek că, după părerea lui, războiul mondial e o prostie. Îi demonstra cît de lipsit de sens este, ca atunci cînd undeva se întrerupe o legătură telefonică, să trebuiască s-o refaci chiar în timpul nopţii; dar cel mai reprobabil i se părea faptul că, spre deosebire de alte timpuri cînd în războaie nu se ştia de reflectoare, acum, tocmai în clipa cînd repari nenorocitele de fire, duşmanul te descoperă cu reflectoarele şi deschide asupra ta focul întregii artilerii.

Jos în sat, unde aveau să se îngrijească de cazarea companiei, era întuneric beznă şi cîinii lătrau în cor, ceea ce sili expediţia să se oprească şi să mediteze asupra modului cum ar putea să înfrunte javrele.

— Ce-ar fi dacă ne-am întoarce? şopti Baloun.

— Oh, Baloun, Baloun, dacă te-am denunţa ai fi cu siguranţă împuşcat pentru laşitate, îi replică Švejk.

Cîinii lătrau din ce în ce mai tare; ba pînă la urmă fură stîrniţi şi cei de dincolo de rîul Ropa, spre miazăzi, în Krotienka şi în alte sate vecine, deoarece Švejk se apucase să strige în puterea nopţii:

— Culcat, culcat, culcat! cum striga odinioară la cotarlele lui, pe vremea cînd mai făcea comerţ cu cîini.

Cîinii se înfuriaseră atît de rău, încît plutonierul de administraţie Vanek îi spuse lui Švejk:

— Las-te păgubaş, nu mai urla atîta la ei, că asmuţi asupra noastră toată Galiţia.

— Cam aşa ceva, răspunse Švejk, ni s-a întîmplat şi în timpul manevrelor, în regiunea Tabor. Într-o noapte ne-am pripăşit într-un sat şi cîinii au început să facă zarvă mare. Pe acolo împrejurimile sînt peste tot bine populate, aşa că lătratul cîinilor s-a dus frumos din sat în sat, mereu aşa, tot mai departe; şi cînd cu chiu cu vai au amuţit cîinii din satul nostru, unde eram cantonaţi, din depărtare, de undeva, parcă tocmai de la Pelhrimov, s-a auzit un alt lătrat şi iar s-au pus pe lătrat ai noştri şi după puţin timp lătra toată regiunea Tabor, Pelhrimov, Budejovice, Humpolec, Trebon şi Jihlava. Căpitanul nostru era un boşorog nervos; nu suferea lătratul de cîine. N-a dormit toată noaptea, s-a foit de colo pînă colo şi întreba mereu patrula: „Cine latră, ce latră?” Ostaşii i-au răspuns respectuos că latră cîinii; treaba asta l-a scos din sărite aşa de tare, că după ce ne-am înapoiat din manevre, pe toţi cei care au fost în patrulare în noaptea aceea i-a băgat la carceră. De atunci, de fiecare dată alegea o „echipă pentru cîini” pe care o trimitea înainte. Echipa avea misiunea să intre în satele în care urma să fim cantonaţi şi să anunţe populaţia că nici un cîine nu are voie să latre în timpul nopţii, altminteri va fi ucis. Am făcut şi eu parte o dată dintr-o echipă şi, cînd am ajuns într-un sat de pe lîngă Milevsko, nu ştiu cum dracu s-a făcut că m-am încurcat şi am spus primarului că orice proprietar de cîine care va lătra în timpul nopţii va fi împuşcat din motive strategice. Primarul s-a speriat, a înhămat caii la căruţă şi s-a dus la comandamentul general să ceară îndurare pentru satul lui. Acolo nici nu l-au lăsat să intre, santinelele erau gata-gata să-l împuşte, aşa că omul s-a răzgîndit şi s-a întors acasă; şi pînă să intrăm în sat, la sfatul lui, toţi ţăranii şi-au legat cîinii cu cîrpe la bot, că trei din ei au şi turbat.

Porniră spre sat, după ce luară cunoştinţă de învăţătura lui Švejk că noaptea cîinii se tem de focul de ţigară aprinsă. Din nefericire însă nici unul din ei nu fuma, aşa încît sfatul lui Švejk nu avu urmări practice. Mai apoi se dovedi de altfel că lătratul cîinilor era de bucurie, deoarece îşi aduceau cu drag aminte de trupele în trecere care, de fiecare dată, le lăsaseră cîte ceva de mîncare.

Simţiseră de departe că se apropiau creaturile care lăsau în urma lor oase şi hoituri de cai. Dintr-o dată, ca din pămînt, în jurul lui Švejk se adunară patru dulăi, care începură să sară pe el cu cozile încîrligate de bucurie.

Švejk îi mîngîia, îi bătea prieteneşte pe spinare şi le vorbea ca unor copii.

— Ei, vedeţi, am venit, da, da, am venit să vă luăm la plimbare, să vă dăm păpică, oscioare, cojiţe şi dimineaţa plecăm iar după duşman.

Prin sat începură să se aprindă lumini. La prima casă unde bocăniră la uşă ca să afle locuinţa primarului, le răspunse dinăuntru un glas plîngăreţ şi piţigăiat de femeie care, într-o limbă ce nu aducea nici cu poloneza, nici cu ucraineana, le făcu cunoscut că avea bărbatul plecat în armată şi copiii bolnavi de vărsat; muscalii o jefuiseră de tot şi bărbatul ei, zicea, înainte de a pleca, îi poruncise să nu deschidă nimănui noaptea. Numai după ce îşi inteţiră atacul asupra uşii, dînd în acelaşi timp

asigurări că sînt *kvartirmaiştri,* o mînă necunoscută le deschise uşa, şi intrînd înăuntru se dovedi că, de fapt, acolo locuia primarul, care în zadar se strădui să-l convingă pe Švejk că nu el imitase glasul plîngăreţ de femeie. Se scuză că el dormea în fîn şi că femeia lui, atunci cînd e trezită din somn pe neaşteptate, nu mai ştie ce vorbeşte. Cît despre cazarea companiei, satul era aşa de mic, că nici măcar pentru un soldat nu era loc. Nici vorbă să dormi în sat. De cumpărat, aşijderea, nu era nimic. Muscalii prădaseră tot.

Dar dacă pe domnii binefăcători nu i-ar supăra, i-ar conduce chiar el pînă la Krosienka, unde sînt gospodării mari şi nu-i prea departe, numai trei sferturi de ceas; acolo sînt locuri, slavă Domnului, fiecare ostaş se va putea acoperi cu un cojoc de blană de oaie; vaci sînt atîtea, că fiecare ostaş va căpăta cîte o gamelă de lapte; au şi apă bună de băut; domnii ofiţeri ar putea să doarmă în castel, pe cînd aici în Liskowiec? numai sărăcie, rîie şi păduchi. Şi el a avut cîndva cinci vaci, dar muscalii i-au luat tot şi acum, cînd are nevoie de lapte pentru copiii bolnavi, el, primarul, trebuie să se ducă tocmai pînă la Krosienka.

Pentru a întări aceste spuse, din grajd se auzi un muget colectiv, apoi un glas piţigăiat de femeie care ţipa la vaci, blestemîndu-le să dea holera în ele.

Primarul nu se încurcă însă şi continuă netulburat, trăgîndu-şi cizmele:

— Singura vacă în sat o are vecinul Vojciek; asta pe care aţi binevoit, domnii mei binefăcători, s-o auziţi mugind... E o vacă bolnavă, tristă. Muscalii i-au luat viţelul. De atunci nu mai dă lapte, dar gospodarul nu-i vine s-o taie, de milă; se gândeşte şi el că Maica Domnului preacinstită o avea ea grijă şi or să se îndrepte iar lucrurile...

Şi în timp ce vorbea aşa, îşi trase pe el sumanul:

— Să mergem, domnilor binefăcători, la Krosienka; nici trei sferturi de ceas nu facem pînă acolo; dar ce spun eu, păcătosul de mine; dacă o fi jumătate de oră... Ştiu eu un drum peste pîrău, pe urmă printr-un crîng de liliac, pe lîngă un stejar... Satul e mare şi e acolo o vodcă... Să mergem, domnilor binefăcători! De ce să pierdem vremea? Domnii soldaţi din regimentul dumneavoastră au nevoie de un culcuş bun, să se odihnească. Domnul soldat imperial şi regal care se bate cu muscalul are nevoie, nu-i aşa? de un pat curat, comod... La noi ce-ar găsi? Păduchi, rîie, vărsat de vînt şi holeră. Chiar ieri, s-au înnegrit trei băieţi de holeră... Bunul şi milostivul Dumnezeu a blestemat Liskowiec-ul...

În clipa aceea, Švejk făcu un gest maiestuos cu mîna:

— Domnilor binefăcători, începu el, imitînd glasul primarului. Am citit odată într-o carte că pe vremea războaielor suedeze, cînd se dădea ordin ca oastea să fie încartiruită în cutare sau cutare sat, iar primarul încerca s-o facă pe prostul şi nu dădea o mînă de ajutor, îl spînzurau pe loc de cel dintîi copac. Pe urmă, chiar astăzi, la Sanok, un caporal polonez mi-a povestit că atunci cînd vin *kvartirmaiştrii,* primarul trebuie să-şi adune numaidecât toţi sfetnicii, cu care să meargă din casă în casă şi să spună doar atît; aici încap trei, aici patru, la parohie au să stea domnii ofiţeri şi într-o jumătate de ceas totul trebuie să fie pregătit... Domnule binefăcător, se adresă Švejk foarte grav primarului, unde-i copacul cel mai apropiat?

Primarul nu înţelese ce înseamnă cuvîntul „copac” şi de aceea Švejk îi explică cu răbdare, vorbindu-i de mesteacăn, stejar, păr, măr, într-un cuvînt, îi dădu de înţeles că era vorba de un lucru care avea crengi groase. Dar primarul nu pricepu nici de data asta şi, cînd auzi pomeniţi pomii fructiferi, se sperie, deoarece cireşele tocmai se copseseră şi răspunse că nu ştie de aşa ceva şi că are numai un stejar în faţa casei.

— Foarte bine, spuse Švejk, făcînd cu mîna semnul internaţional al spînzurării, te spânzurăm chiar aici în faţa cocioabei, ca să ştii şi tu că e război şi că noi avem ordin să dormim aici şi nu la Krosienka, sau mai ştiu eu unde. N-ai să te apuci tu acum să schimbi planurile noastre strategice sau poate, cumva, vrei să te legeni într-un copac, cum zice în cartea aceea despre războaiele suedeze... Am cunoscut un caz la fel, domnilor, în timpul manevrelor de lîngă Velike Mezirici...

Plutonierul de administraţie Vanek îi tăie vorba:

— Asta ai să ne-o povesteşti mai tîrziu, Švejkule. Apoi, întorcîndu-se către primar, îi spuse: Şi acum, repede alarma şi aranjaţi cartiruirea.

Primarul începu să tremure; bîigui ceva din care se putea desluşi că el avusese intenţiile cele mai bune cu domnii binefăcători, dar dacă altfel nu se poate, are să încerce să găsească ceva şi în sat, ca să fie toţi domnii mulţumiţi, aşa că se duce numaidecît să aducă un felinar.

Cînd ieşi din odaia foarte slab luminată de o lămpiţă cu petrol, agăţată sub icoana unui sfînt cu chipul chinuit ca al unui schilod în ultimul grad, se auzi deodată strigătul lui Chodounsky:

— Unde a dispărut Baloun?

Dar mai înainte de a începe o cercetare mai temeinică, din spatele cuptorului se deschise încetişor o uşiţă ce dădea undeva în afară şi prin deschizătură îşi lungi trupul Baloun; îşi roti privirea să vadă dacă nu era cumva primarul, şi rosti cu un glas hîhîit, de parcă ar fi avut cel mai feroce guturai:

— Ham fost în chamhară, am cothrobăit prin cevha şi ham băghat în gură şi achum thothul mi she lipheşte de cehrul guhrii. Nhu-i nhici shărat, nhici dhulce, e alhuat pentrhu phîine.

Plutonierul de administraţie Vanek îndreptă asupra lui lanterna electrică şi cu toţii constatară că în viaţa lor nu văzuseră ostaş austriac în aşa hal de murdărie. Apoi se speriară, deoarece băgaseră de seamă că bluza lui Baloun era umflată, de parcă ar fi fost gravid în ultima lună.

— Ce-ai păţit, Baloun? îl întrebă compătimitor Švej pipăindu-i burta umflată.

— Ăştia-s castraveţi, hîrîi Baloun sufocîndu-se cu aluatul care nu se mişca nici în sus, nici în jos. Aveţi grijă, că sînt săraţi. Am mîncat trei la iuţeală şi restul vi i-am adus vouă.

Şi începu să scoată din sîn castraveţi, unul după altul, împărţindu-i celor din jur.

Între timp, primarul se ivise în prag cu felinarul aprins şi văzînd scena îşi făcu semnul crucii şi spuse cu un glas plîngăreţ:

— Muscalii au luat şi ai noştri adună...

Ieşiră cu toţii în sat, însoţiţi de o haită de cinci cîini care se ţineau scai de Baloun şi-i dădeau mereu tîrcoale pe la buzunarele de la pantaloni, unde Baloun dosise o bucată de slănină, şterpelită tot din cămară şi pe care, din lăcomie, o ascunsese de camarazii săi.

— Ce au cîinii de se înghesuie mereu la tine? îl întrebă Švejk.

După ce se gîndi cîteva clipe, Baloun răspunse:

— Au simţit că-s om bun.

Nu spuse însă că, în acelaşi timp, ţinea strîns în buzunar slănina şi că un cîine tot trăgea cu dinţii de ea.

În raita făcută prin sat pentru cazare, se convinseră că Liskowiec-ul era o comună mare, dar care fusese într-adevăr greu încercată de urgia războiului. E drept că nu fuseseră incendii; ca prin minune, părţile beligerante nu o încadraseră în sfera operaţiunilor de război; în schimb în sat se refugiase populaţia din multe alte sate învecinate: Chyrow, Grabow, Eloluba ş.a., distruse de război.

În unele cocioabe trăiau în cea mai cruntă sărăcie chiar cîte opt familii, aciuate acolo după atîtea pagube pricinuite de războiul distrugător, care trecuse peste ele cu furia torentelor sălbatice şi pustiitoare ale unui rîu revărsat.

Compania fu încartiruită în mica făbricuţă de spirt, minată şi ea, de la celălalt capăt al satului, în ale cărei ateliere de fermentaţie încăpu cam jumătate din efectiv. Ceilalţi ostaşi fură plasaţi pe la cîteva ferme, în care domnii bogătaşi nu îngăduiseră cazarea gloatelor de pălmaşi năpăstuiţi.

Statul-major al companiei: ofiţerii, plutonierul de administraţie Vanek, ordonanţele ofiţerilor, telefonistul, echipa de sanitari, bucătarii lui Švejk se instalară în casa popii, care nu catadicsise nici el să adăpostească vreo familie de năpăstuiţi din împrejurimi şi deci avea loc destul.

Era un om între două vîrste, înalt şi uscăţiv, care umbla cu o sutană soioasă şi roasă şi care de atîta zgîrcenie nici să mănînce nu se îndura. Fusese crescut de taică-său într-o ură cumplită faţă de ruşi, ură ce-i trecuse, însă, subit la retragerea ruşilor şi sosirea armatelor austriece care-i mîncaseră gîştele şi găinele lăsate neatinse de ruşii ce nu-l deranjaseră decît prin cîţiva cazaci cu părul zbîrlit, de dincolo de Baikal.

Mînia preotului împotriva oştilor austriece crescu şi mai mult cînd intrară în sat maghiarii şi-i stoarseră toată miera din stupi. Acum se uita cu o ură înverşunată la oaspeţii nepoftiţi şi se simţea grozav de bine, fiindcă putea să se învîrtească în jurul lor, să strîngă din umeri şi să repete mereu:

— N-am nimic. Sînt sărac lipit pămîntului; la mine, la mine nu găsiţi, domnilor, nici măcar un codru de pîine.

Aşa cum e lesne de înţeles, cel mai trist era Baloun, care sta mai-mai să plîngă de disperare. În mintea lui dăinuia încă imaginea înceţoşată a unui purceluş de lapte, a cărui crustă rumenă trosneşte între dinţi şi îmbată cu aroma ei. Ordonanţa locotenentului-major Lukáš moţăia în bucătăria domnului părinte, unde din cînd în cînd venea să tragă cu ochiul un copilandru uscăţiv şi deşirat, care-i

ţinea părintelui loc şi de argat şi de bucătăreasă, şi avea poruncă aspră să fie cu ochii în patru peste tot, ca să nu se fure ceva.

De altfel, Baloun nici nu găsise nimic în bucătărie; doar în solniţă puţin chimion înfăşurat într-o hîrtiuţă, pe care-l băgă în gură şi al cărui miros îi stîrni şi mai mult halucinaţia gustativă a purceluşului de lapte.

În curtea făbricuţii de spirt, în spatele parohiei, focul pălălăia sub cazanul bucătăriei de campanie, apa dăduse în clocot şi clocotea aşa, fără nici un rost. Plutonierul de administraţie şi bucătarii cutreieraseră tot satul în căutarea unui porc, dar truda le fusese zadarnică. Pretutindeni se aleseseră cu acelaşi răspuns stereotip: „Muscalii au luat şi au mîncat totul”.

Îl treziră deci pe cîrciumarul evreu, care începu prin a-şi smulge perciunii şi a-şi exprima regretul că nu poate să fie de folos domnilor soldaţi, dar pînă la urmă îi făcu să cumpere de la ei o vacă bătrînă, slabă şi prăpădită, numai oase şi piele. Ceru pentru ea o sumă fantastică şi, trăgîndu-se de barbă, se jură că o astfel de vacă nu se află în toată Galiţia, în toată Austria şi Germania, în toată Europa şi chiar în lumea întreagă; în acelaşi timp urlă, plînse şi se jură pe legea lui că era cea mai grasă vacă din cîte veniseră vreodată pe lume, din porunca lui Iehova. Se jură pe toţi strămoşii lui că pe vaca aceea se dusese călare pînă la Wolocisko, că în toată regiunea se vorbea despre ea ca despre o minune dumnezeiască şi că de fapt nici nu era vacă, ci cel mai gras bivol din lume. În cele din urmă înghenunche în faţa lor şi, îmbrăţişîndu-le pe rînd picioarele, strigă:

— Omorîţi-mă dacă vreţi, dar nu plecaţi fără vacă. Îi ameţi în aşa hal cu bocetele lui, că porniră spre bucătăria de campanie cu această gloabă de care i-ar fi fost scîrbă şi unui hingher. Mult timp încă, după ce se văzu cu banii în buzunar, cîrciumarul continuă să plîngă în faţa lor şi să se blesteme că-l lăsaseră sărac lipit pămîntului, că singur se nenorocise vînzîndu-le o vacă atît de bună pe un preţ atît de mic. Îi ruga să-l spînzure, pentru că el, om bătrîn, făcuse o asemenea prostie de care strămoşii se vor ruşina în mormintele lor.

Dar chiar în timp ce se tăvălea încă în praf, înaintea lor, îşi scutură de pe el toată părerea de rău şi, cînd se duse acasă, îi spuse nevestei:

— Elsală dragă, soldaţii-s proşti, dar noroc de Nathan al tău că-i deştept foc...

Avură de furcă cu vaca, nu glumă. Trecură prin clipe cînd se părea că nici nu va putea fi desfăcută. În sfîrşit, cînd izbutiră să-i sfîşie în cîteva locuri pielea, ieşiră la iveală nişte muşchi închirciţi aducînd a odgoane uscate de vapor.

Cineva reuşi să facă rost de un sac de cartofi şi bucătarii puseră la fiert, fără prea mari speranţe, zgîrciurile şi oasele; puţin mai încolo, la o bucătărie mai mică, un bucătar se căzni, cu disperare, să pregătească dintr-o bucată din scheletul vacii masa ofiţerilor.

Această vacă nefericită, dacă în general acest fenomen al naturii poate fi numit astfel, rămase adînc întipărită în amintirea participanţilor la festin şi, fără nici o exagerare, se poate spune că dacă mai tîrziu, înaintea bătăliei de la Sokal, comandanţii ar fi amintit ostaşilor de vaca din Liskowiec, compania a unsprezecea s-ar fi năpustit, urlînd de furie, asupra duşmanului.

Atît de neruşinată fusese această vacă, încît nici măcar o supă de vacă n-a ieşit dintr-însa. Cu cît fierbea mai mult, cu atît carnea se prindea mai tare de oase, formând un tot şi împietrindu-se ca un birocrat care jumătate din viaţă trăise numai printre hîrţoage şi se hrănise numai cu acte.

Švejk, care în calitatea lui de curier menţinea o legătură permanentă între comandament şi bucătărie pentru a anunţa dacă-i gata mîncarea, raportă în cele din urmă locotenentului-major Lukáš:

— Domnule *oberalaitnant,* e în regulă, s-a făcut porţelan. Vaca are o carne aşa de tare, că se poate tăia sticlă cu ea.

Cînd voiseră s-o guste, bucătarul Pavlicek îşi rupse un dinte din faţă, iar Baloun o măsea din fundul gurii.

Apropiindu-se solemn de locotenentul-major Lukáš, Baloun îi întinse, văicărindu-se, dintele rupt, învelit în textul imnului pelerinilor de la Lourdes:

— Am onoarea să vă raportez, domnule *oberlaitnant,* că am făcut tot ce-am putut. Dintele s-a rupt la *ofiţirmenaj* cînd am vrut să încercăm dacă nu s-ar putea totuşi face un biftec din carnea aceea.

La auzul acestor cuvinte, din fotoliul de lîngă fereastră se ridică o mutră peste măsură de tristă. Era locotenentul Dub, pe care echipa de sanitari îl transportase cu căruţa, ca pe un om sfîrşit:

— Vă rog faceţi linişte, îi imploră el cu un glas deznădăjduit, mi-e rău!

După care se lăsă din nou în fotoliul uzat, în ale cărui crăpături se cuibăriseră mii de ouă de ploşniţe.

— Sînt obosit, continuă Dub cu aceeaşi voce tragică. Sînt bolnav şi suferind şi rog să nu pomeniţi în faţa mea de măsele rupte. Adresa mea e: Smichov, Kralovska 18. Dacă nu apuc ziua de mîine, vă rog să înştiinţaţi familia cu menajamente şi să nu uitaţi să pomeniţi pe mormîntul meu că înainte de război am fost şi profesor de gimnaziu *K. u. K.*

Adormi apoi sforăind uşor, astfel că nu mai apucă să audă cum Švejk îl prohodi cu cîteva versuri din pomenirea morţilor:

Mariei i-ai iertat păcatul,
Păcătosului i-ai alinat oftatul,
Fă ca şi-n mine nădejdea să-nflorească...

Tocmai atunci plutonierul de administraţie Vanek anunţă că faimoasa vacă mai trebuia să fiarbă încă două ore la bucătăria ofiţerilor, că nici vorbă nu putea fi de biftec şi că în loc de biftec se va găti un gulaş.

Se luă hotărîrea ca pînă va suna gornistul masa, trupa să tragă un pui de somn, deoarece cina va fi oricum gata abia în zori.

Vanek îşi cără de undeva un braţ de fin, îl întinse pe jos în sufrageria parohiei şi, răsucindu-şi nervos mustaţa, îi spuse locotenentului-major Lukáš, care se odihnea lîngă el pe o canapea veche:

— Vă rog să mă credeţi, domnule *oberlaitnant,* că aşa vacă n-am înghiţit în viaţa mea.

În bucătărie, la lumina unui muc de lumînare şterpelit din biserică, telefonistul Chodounsky scria acasă o scrisoare pe care voia s-o aibă gata ca să nu-şi mai bată capul cu treaba asta cînd, în sfîrşit, li se va anunţa numărul oficiului poştal militar. Scria:

„Scumpă şi iubită soţie, draga mea Bozena!

E noapte şi mă gîndesc fără încetare la tine, iubita mea, şi te văd şi pe tine cum te gîndeşti la mine cînd te uiţi la patul gol, lîngă tine. Să mă ierţi dacă atunci cînd mă gîndesc la asta, îmi trec prin minte unele lucruri. Ştii bine că sînt concentrat chiar de la începutul războiului şi am auzit cîte unele de pe la camarazii răniţi care au căpătat concediu şi cînd au ajuns acasă ar fi fost mai bucuroşi să intre în pămînt decît să afle că un potlogar se ţinea de fusta nevestei lor. Mă doare, crede-mă, dragă Bozena, că trebuie să-ţi scriu aşa. Nici n-aş fi pomenit de una ca asta, dar ştii foarte bine că chiar tu mi-ai spus că ai mai fost în vorbă cu cineva şi că înaintea mea te-a avut domnul Kraus din strada Mikulasska. Acum, în noaptea asta, cînd mă gîndesc că beteagul acela ar mai putea, în lipsa mea, să ridice vreo pretenţie faţă de tine, îmi zic, dragă Bozeno, că l-aş sugruma pe loc. Multă vreme am ţinut-o în mine, dar cînd mă gîndesc că s-ar putea da iar la tine, mi se strînge inima şi-ţi atrag atenţia că nu înghit lîngă mine o scroafă care s-ar curvăsări cu oricine şi mi-ar face numele de rîs. Iartă-mi, dragă Bozeno, cuvintele prea aspre, dar bagă de seamă ca nu cumva să aflu ceva rău despre tine; altminteri m-aş vedea silit să vă ucid pe amîndoi, pentru că eu unul sînt gata la orice, chiar dacă ar fi să mă coste şi viaţa. Te sărută de o mie de ori şi urează sănătate tatei şi mamei

Al tău,

Tonous.

P.S. Nu uita că porţi numele meu.”

Apoi mai scrise încă o scrisoare de rezervă:

„Prea scumpa mea Bozena!

Cînd vei primi aceste rînduri, să ştii că sîntem după o mare bătălie, în care norocul războiului s-a întors de partea noastră. Printre altele, am doborît vreo zece avioane inamice şi am împuşcat un general cu o ciupercă mare pe nas. În mijlocul luptei, cînd deasupra noastră explodau şrapnelele, m-am gîndit la tine, scumpa mea Bozena, ce-i fi făcînd, cum o duci şi ce-o mai fi nou pe acasă? De fiecare dată cînd îţi scriu îmi amintesc cum am fost împreună la berăria «U Tornase», cum m-ai dus în cîrcă acasă şi cum te-a durut a doua zi mîna de atîta trudă. Acum plecăm iar înainte, aşa că nu-mi mai rămîne vreme să continui scrisoarea. Nădăjduiesc că mi-ai rămas credincioasă, că ştii bine că în privinţa asta nu iert nimic. Ei, dar acum a sosit

clipa plecării! Te sărut de o mie de ori, dragă Bozena, şi nădăjduieşte că totul se va sfîrşi cu bine.

Al tău credincios,

Tonous.”

Telefonistul Chodounsky începu să moţăie şi adormi cu capul pe masă.

Părintele, care nu dormea şi umbla de colo pînă colo prin parohie, deschise uşa bucătăriei şi, din spirit de economie, suflă şi stinse mucul de lumînare ce pîlpîia încă, pe sfîrşite, lîngă Chodounsky.

În sufragerie, în afară de locotenentul Dub, nu dormea nimeni. Plutonierul de administraţie Vanek studia cu grijă un nou ordin în legătură cu aprovizionarea trupei, pe care-l primise la Sanok de la cancelaria brigăzii, şi băgă de seamă că, pe măsură ce se apropiau de front, raţiile scădeau. Cînd ajunse la sfîrşit, îl pufni rîsul citind un paragraf din noul ordin, prin care se interzice folosirea şofranului şi a cimbrului la dresul ciorbei pentru trupă. Ordinul mai spunea de asemeni că bucătăriile de campanie trebuie să strîngă toate oasele şi să le trimită, în spate, la magaziile diviziei respective. Fraza era puţin cam obscură, deoarece nu se specifica dacă era vorba de oseminte omeneşti sau de oasele altor animale măcelărite.

— Ascultă, Švejk, i se adresă locotenentul-major Lukáš căscînd de plictiseală, pînă căpătăm de mîncare ai putea să ne povesteşti ceva.

— Ei, pînă să căpătăm ceva de mîncare, domnule *oberlaitnant,* ar trebui să vă povestesc toată istoria poporului ceh, răspunse Švejk. Dar pînă una alta ştiu o istorioară scurtă despre o doamnă dirigintă de poştă din Sedlceansk, care, după moartea bărbatului ei, a pus mîna pe poştă. Mi-a venit în minte atunci cînd am auzit vorbindu-se despre oficiile poştale militare, cu toate că nu are nimic nici în clin nici în mînecă cu *feldpoşta.*

— Švejk, se auzi de pe sofa glasul locotenentului-major, iar începi cu tîmpeniile dumitale...

— Da, să trăiţi, domnule *oberlaitnant,* chiar aşa să ştiţi, e o poveste grozav de tâmpită. Stau singur şi mă mir cum de mi-a venit în minte să vă spun aşa ceva; o fi din cauza de tâmpenie din naştere, ori din cauza unor amintiri din tinereţe. Ştiţi, domnule *oberlaitnant,* pe globul nostru pământesc sînt tot felul de firi şi pînă la urmă tot a avut dreptate bucătarul nostru Jurajda, cînd s-a îmbătat criţă atunci la Bruck, de-a căzut în privată, de unde n-a mai putut să iasă, şi striga într-una: „Destinul şi menirea omului este să cunoască adevărul, să stăpânească cu spiritul lui universal, să se perfecţioneze şi să se formeze neîncetat şi treptat-treptat să intre în sferele mai înalte ale unei lumi mai frumoase, mai pline de dragoste”. Cînd am vrut să-l scoatem de acolo, a început să zgîrie şi să muşte. Se credea la el acasă şi abia după ce l-am azvîrlit din nou în latrină a început să se sclifosească cerînd să-l scoatem afară.

— Dar cu diriginta aia de poştă ce a fost? strigă disperat locotenentul-major Lukáš.

— A, era o femeiuşcă tare cumsecade, dar şi o javră, domnule *oberlaitnant.* Făcea faţă la îndatoririle de serviciu, dar avea un cusur: credea că toată lumea se ţine de capul ei, că toţi au boală pe dînsa şi, de aceea, în fiecare zi după slujbă, făcea rapoarte la autorităţi, după cum era cazul. Odată, s-a dus dis-de-dimineaţă la pădure să strângă ciuperci şi, trecînd prin faţa şcolii, a observat că domnul învăţător era treaz şi că i-a dat ziua bună, întrebînd-o chiar unde se duce aşa cu noaptea în cap. Cînd i-a răspuns că se duce la ciuperci, dumnealui i-a zis că vine şi el în urmă. Din asta dumneaei, babă afurisită, a tras concluzia că dumnealui avea nişte gînduri necurate şi apoi, cînd l-a văzut că într-adevăr iese din desiş şi se îndreaptă spre dînsa, dumneaei s-a speriat, a fugit, şi numaidecît a făcut un raport la consiliul şcolar local cum că învăţătorul a vrut s-o violeze. Învăţătorul a fost trimis spre cercetare în faţa comisiei disciplinare şi, pentru ca nu cumva din povestea asta să iasă vreun scandal public, a venit să facă cercetările chiar inspectorul şcolar în persoană, care s-a adresat şefului de post ca să aprecieze el dacă într-adevăr învăţătorul era în stare de o asemenea faptă. Şeful de post, după ce s-a uitat în acte, a spus că nu era cu putinţă una ca asta, fiindcă învăţătorul în cauză mai fusese învinuit o dată de preot că s-ar fi ţinut de nepoata lui cu care se culca el, părintele, dar că învăţătorul adusese de la medicul de plasă o adeverinţă cum că era neputincios de la vîrsta de şase ani, cînd a căzut răscrăcărat din pod, drept în oiştea căruţei. Javra dracului nu s-a lăsat şi a făcut plîngere împotriva şefului de post, a doctorului de plasă şi a inspectorului şcolar, cum că ar fi fost cu toţii mituiţi de învăţător. Dacă au văzut dumnealor asta, au dat-o şi ei în judecată şi a fost condamnată; dar dumneaei a făcut apel, zicînd că e iresponsabilă. A fost cercetată şi de medicii legişti, care i-au dat certificat că, deşi e tîmpită, poate totuşi să ocupe orice fel de slujbă la stat.

Locotenentul-major Lukáš strigă ca ieşit din minţi:

— Maica ta Cristoase! La care mai adăugă: Ţi-aş spune eu una dumitale, Švejkule, dar nu vreau să-mi stric masa de seară. Švejk răspunse:

— Păi, nu v-am spus dinainte, domnule *oberlaitnant,* că e o poveste grozav de tîmpită...

Lukáš făcu doar un gest plictisit cu mîna şi spuse:

— Deşteptăciunii din astea am mai auzit eu multe de la dumneata.

— Nu oricine poate să fie deştept, domnule *oberlaitnant,* observă Švejk convingător. Proştii fac excepţie, pentru că altfel, dacă oricine ar fi deştept, s-ar aduna pe lumea asta atîta deşteptăciune că fiecare al doilea om ar fi tîmpit. Dacă, de pildă, domnule *oberlaitnant,* fiecare din noi ar cunoaşte legile naturii şi ar şti să socotească distanţele cereşti, i-ar stingheri pe cei din jurul lui, aşa cum făcea unul Capek, un domn care venea de multe ori pe la cîrciuma „La Potirul" şi care, cînd se lăsa noaptea, ieşea din bodegă, se uita la cerul înstelat şi, cînd se întorcea în circiumă, umbla de la unul la altul şi spunea: „Jupiter străluceşte astăzi grozav de frumos, dar tu habar n-ai, băiete, ce ai deasupra capului. Înţelegi tu, mă derbedeule, ce distanţe sînt astea? Dacă te-ar împuşca dintr-un tun, apoi ar trebui să zbori cu viteza unei ghiulele milioane şi milioane de ani ca să ajungi acolo." Era

atît de grosolan şi de spurcat la gură cînd spunea de-alde astea, că de cele mai multe ori zbura el din cîrciumă, cu viteza tramvaiului electric, domnule *oberlaitnant,* adică cu circa zece kilometri pe oră. Sau să luăm, de pildă, domnule *oberlaitnant,* furnicile...

Locotenentul-major se ridică în capul oaselor pe sofa şi, împreunîndu-şi mîinile, strigă:

— Mă mir eu singur, Švejk, de ce stau cu dumneata la taifas, cînd te cunosc doar de atîta vreme...

Švejk încuviinţă cu capul:

— Asta-i obişnuinţa, domnule *oberlaitnant,* vedeţi, vine de aici că noii ne cunoaştem de mult şi am trecut împreună prin multe. Am îndurat împreună atîtea şi de fiecare dată ne-am regăsit, ca curca chioară cu curcanul ei. Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant,* că asta se numeşte soartă... Ceea ce maiestatea-sa împăratul a hotărît o dată e bine hotărît; dumnealui ne-a legat unul de altul şi de altfel nici nu doresc altceva decît să vă fiu cîndva de folos. Nu vă este foame, domnule *oberlaitnant?*

Lukáš, care între timp se întinsese din nou pe sofaua veche, îi răspunse lui Švejk că ultima întrebare era cea mai înţeleaptă soluţie pentru terminarea palavrelor tîmpite de pînă atunci şi-l sfătui să se ducă să vadă ce se mai aude cu masa. Ar fi categoric mai bine dacă Švejk s-ar mai duce puţin şi pe afară şi l-ar scuti de tîmpeniile pe care i le îndrugă şi care îl obosesc mai mult decît tot marşul de la Sanok pînă aici. Îi mai spuse că ar fi foarte bucuros să aţipească puţin, dar că nu poate.

— Asta-i din pricina ploşniţelor, domnule *oberlaitnant.* Ştiţi, e o veche superstiţie cum că preoţii nasc ploşniţe. Nicăieri nu găsiţi atîtea ploşniţe ca la parohii. Părintele Zamastil de la parohia din Horni Stodulky a scris chiar o carte întreagă despre ploşniţe; umblau ploşniţele pe el chiar şi în timpul predicii.

— Ascultă, Švejk, parcă ai spus ceva? Te duci la bucătărie, sau nu te duci?

Švejk ieşi, şi-n urma lui, dintr-un colţ, se desprinse ca o umbră, călcînd după el în vîrful picioarelor, Baloun...

Dimineaţa, cînd părăsiră satul Liskowiec şi porniră spre Starasol şi Sambov, luară cu ei în cazanul bucătăriei de campanie şi nefericita vacă care încă nu fiersese. Fusese luată hotărîrea de a se continua fiertul în timpul marşului, urmînd ca masa să fie servită la popasul de la jumătatea drumului, între Liskowiec şi Starasol.

Pentru drum, trupa căpătă cafea neagră.

Locotenentul Dub fu urcat din nou într-un furgon sanitar, dat fiind că se simţea şi mai rău chiar decît cu o zi înainte. Cel mai mult avu de suferit din pricina asta ordonanţa, care trebui să alerge tot timpul pe lîngă furgon şi să asculte cum locotenentul Dub îl porcăia într-una, pentru că în ziua precedentă nici nu s-ar fi sinchisit de el, drept care, cînd vor ajunge la destinaţie, va avea el grijă să se răfuiască. Tot mereu cerea să i se aducă apă, pe care cum o bea, o bora numaidecît.

— De cine... de cine rîdeţi? zbiera din furgon. Vă învăţ eu minte, cu mine nu vă jucaţi; o să aflaţi voi cine sînt!

Locotenentul-major Lukáš mergea călare, iar Švejk, care îi ţinea tovărăşie, bătea pasul atît de convins, de parcă n-ar fi avut răbdare să aştepte clipa cînd avea să dea ochii cu inamicul. în acelaşi timp, povestea:

— Aţi băgat de seamă, domnule *oberlaitnant,* că unii din oamenii noştri sînt ca muştele? Nu duc nici măcar treizeci de kilograme în spinare şi nu mai au putere să răsufle. Ar trebui să li se ţină şi lor conferinţe, aşa cum ne ţinea nouă răposatul dom*'oberlaitnant* Buchanek, care s-a împuşcat din pricina acontului de zestre pe care l-a luat de la viitorul socru şi pe care dumnealui l-a făcut praf cu alte curve. Pe urmă a luat altă arvună, de la un al doilea viitor socru; cu asta a umblat mai gospodăreşte, a păpat-o pe îndelete la cărţi şi nici nu s-a uitat la curve. Se înţelege că banii nu i-au ajuns totuşi pentru multă vreme, aşa că a trebuit să atace un al treilea viitor socru, pentru altă arvună. Cu asta şi-a cumpărat un cal; un armăsar arăbesc, dar nu era un pursînge...

Locotenentul-major Lukáš sări furios de pe cal:

— Švejk, tună el cu un glas ameninţător, dacă încerci să-mi vorbeşti şi despre al patrulea acont, să ştii că te zvîrl în şanţ.

Apoi încălecă din nou, iar Švejk continuă foarte grav:

— Am onoarea să vă raportez, domnule *oberlaitnant,* că nici vorbă nu poate fi de un al patrulea acont, pentru că după al treilea dumnealui s-a împuşcat.

— Slavă Domnului, oftă uşurat locotenentul-major Lukáš.

— Dar, ca să nu uităm despre ce vorbeam, reluă Švejk. Conferinţe din acelea pe care ni le ţinea domnul *oberlaitnant* Buchanek, cînd se întîmplă ca soldaţii să cadă de oboseală în timpul marşului, ar trebui, după modesta mea părere, să se ţie în faţa ostaşilor, aşa cum o făcea dumnealui. Dumnelui dădea *rast,* ne aduna pe toţi ca puii în jurul cloştii şi începea să ne spună: „Bă, nătărăilor, voi nici nu sînteţi în stare să preţuiţi avantajul că mărşăluiţi pe globul pămîntesc, fiindcă sînteţi o adunătură de golani neciopliţi, de-i vine omului să borască cînd se uită la voi; ce v-aţi face dacă v-aş lăsa să mărşăluiţi aşa prin soare, unde omul care pe planeta noastră nenorocită are şaizeci de kile cîntăreşte acolo peste o mie şapte sute de kilograme; atunci să vă văd cum aţi mărşălui dacă aţi avea în spinare două sute optzeci de kile, aproape trei sute, şi arma ar cîntări cam vreo două sute cincizeci de kile; aţi pieri dracului. Aţi gîfîi şi aţi scoate limbile de-un cot, ca nişte cîini hăituţi. Era printre noi un nenorocit de învăţător, care a avut îndrăzneala să ceară şi el cuvîntul: „Dacă îmi daţi voie, domnule *oberlaitnant:* în lună, un om de şaizeci de kilograme cîntăreşte numai treisprezece kilograme. În lună ni s-ar părea marşul mai uşor, pentru că povara noastră ar cîntări acolo numai patru kilograme. În lună, de fapt, am zbura, n-am mărşălui.” „Asta-i acuma, i-a răspuns răposatul domn *oberlaitnant* Buchanek, păi bine, mizerabile, îţi arde de o palmă; să fii bucuros că-ţi dau una pămîntească, obişnuită: dacă ţi-aş cîrpi una din acelea din lună — de care ziceai — uşor cum eşti, ai zbura tocmai pînă în Alpi şi te-ai face zob. Şi dacă ţi-aş arde una grea, solară, apoi te-ai face terci, şi capul ţi-ar zbura pînă în Africa.” I-a cîrpit de

aceea o labă obişnuită, pămînteneascăa: atotştiutorul s-a pus pe bocit şi noi am mărşăluit mai departe. Tot timpul cît a durat drumul, s-a smiorcăit şi s-a apucat, domnule *oberlaitnant,* să ne vorbească despre nu ştiu care demnitate omenească şi că se procedează cu el ca faţă de o fiinţă necuvîntătoare. După aceea, domnul *oberlaitnant* l-a trimis la raport, acolo i-au dat paisprezece zile de închisoare şi şase săptămîni de serviciu peste termen, pe care însă nu le-a făcut pentru că avea hernie şi dumnealor l-au silit să se sucească cam prea mult pe trapez şi el n-a rezistat şi a murit ca simulant, la spitalul militar.

— Mi se pare foarte interesant, Švejk, spuse locotenentul- major Lukáš, că dumneata — aşa cum ţi-am spus-o în repetate rînduri — ai obiceiul să iei într-un anume fel peste picior corpul ofiţeresc.

— Da de unde, răspunse sincer Švejk. Eu am vrut doar să vă povestesc, domnule *oberlaitnant,* cum înainte vreme, la militărie, oamenii se băgau singuri în nenorocire. Omul acela îşi închipuia că e mai învăţat decît domnul *oberlaitnant,* voia să-l înjosească cu luna lui în faţa *manşaftului* şi dacă vreţi să ştiţi, cînd l-a atins cu aia pământească peste bot, au răsuflat cu toţii uşuraţi, nimănui nu i-a părut rău; ba din contra s-au bucurat cu toţii că domnul *oberlaitnant* a făcut o glumă aşa de bună cu laba aia pământească. Asta se cheamă să salvezi o situaţie. Omului trebuie să-i treacă pe loc ceva prin minte, şi totu-i în regulă. Peste drum de mănăstirea Carmeliţilor din Praga, domnule *oberlaitnant,* avea cu ani în urmă o prăvălie cu iepuri de casă şi alte păsări un domn Jenom... Într-un timp a intrat în vorbă cu fiica legătorului de cărţi Bilek. Lui dom'Bilek nu-i era pe plac cunoştinţa asta şi chiar a şi spus-o public la cîrciumă că dacă cumva domnu Jenom ar veni să ceară mîna fiicei lui, l-ar azvîrli pe scări „ce n-a văzut lumea”. Domnul Jenom a băut zdravăn şi s-a dus la domnul Bilek, care l-a întîmpinat în antreu, cu un cuţit mare în mînă — din acela cu care se rotunjesc marginile cărţilor şi arată a satîr de tocat broaşte. A zbierat o dată la el întrebînd ce doreşte, şi domnu Jenom, drăguţul de el, s-a băşit aşa de tare, că s-a oprit şi pendula din perete. Pe domnul Bilek l-a pufnit atunci rîsul, i-a întins numaidecît mîna şi n-a mai ştiut cum să fie mai gentil: „Poftiţi, intraţi, domnule Jenom, luaţi loc, vă rog, sper că nu v-aţi cufurit, doar nu sînt chiar aşa de rău; e drept că aveam de gînd să vă dau afară, dar acum văd că sînteţi un om foarte simpatic, un original. Eu sînt legător de cărţi; am citit multe romane şi nuvele, dar nicăieri n-am văzut ca un mire să se prezinte aşa.” Şi între timp rîdea, de se ţinea de burtă, şi zicea cu nespusă bucurie că parcă s-ar cunoaşte de cînd s-au născut, ca şi cînd ar fi fraţi buni, i-a umplut numaidecît pipa, a trimis după bere şi cîrnaţi, şi-a chemat soţia şi l-a descris în toate amănuntele cu băşinile pe care le-a tras. Doamna a scuipat scîrbită şi s-a retras. Pe urmă şi-a chemat fiica şi i-a spus: „Uite, vezi, domnul ăsta a venit să-ţi ceară mîna în cutare si cutare împrejurări”. Fata a izbucnit în plîns şi a declarat că nu-l cunoaşte, că nici nu vrea să ştie de el, aşa că nu le-a rămas altceva mai bun de făcut decît să bea amîndoi berea, să mănînce cîrnaţii şi să se despartă. Apoi, după asta, domnul Jenom s-a mai făcut de rîs în cîrciuma aceea, unde se ducea domnul Bilek; aşa că, pînă la urmă, peste tot, în tot cartierul nu i se mai zicea altfel decît „Jenom căcăciosul” şi toată lumea

vorbea de felul cum a vrut să salveze el situaţia. Viaţa omenească — să trăiţi, domnule *oberlaitnant* — e aşa de complicată, încît viaţa unui singur om e un fleac faţă de ea. La cîrciuma noastră, „La Potirul”, din strada Bojiste, veneau, înainte de război, un poliţai, unu Hubicka, şi un domn redactor care umbla după picioare rupte, oameni călcaţi de tramvaie, sinucigaşi, ca să aibă ce scrie la ziar. Era un om tare vesel, mai mult îşi pierdea vremea pe la poliţie decît în redacţia lui. Într-o zi, dumnealui l-a îmbătat pe poliţaiul Hubicka, l-a dus în bucătărie şi au schimbat între ei hainele, astfel că poliţaiul a rămas îmbrăcat în civil, iar domnul redactor a devenit poliţai... a acoperit frumuşel numărul revolverului şi a pornit-o aşa în inspecţie prin Praga. În strada Resslova, dincolo de fostul penitenciar, a întîlnit în liniştea nopţii un domn mai în vîrstă, în cilindru şi palton căptuşit cu blană, care mergea la braţ cu o doamnă tot aşa, mai în vîrstă, şi tot în haină de blana. Se grăbeau amîndoi spre casă şi nu scoteau o vorbă. Redactorul a intrat în ei şi s-a stropşit la domnul cu joben: „Încetaţi o dată cu zbieratul, că vă arestez!” închipuiţi-vă, domnule *oberlaitnant,* spaima bătrînilor. Zadarnic au încercat să-i spună că trebuie să fie la mijloc o greşeală, că veneau de la un dineu, de la domnul guvernator. Trăsura i-a adus pînă dincoace de Teatrul Naţional, de unde au luat-o pe jos ca să mai ia puţin aer; locuiau aproape, pe strada Morani; el era consilier superior la guvernămînt, iar doamna — soţia sa. „Pe mine nu mă duceţi de nas, a continuat să tune la el redactorul travestit, ar trebui să vă fie ruşine, dacă într-adevăr sînteţi — aşa cum spuneţi — consilier superior la guvernămînt şi vă purtaţi ca un băieţandru. Vă urmăresc de mult şi am văzut cum aţi ciocănit cu bastonul în toate obloanele magazinelor pe care le-aţi întîlnit în drum, iar soţia dumneavoastră, cum o numiţi, v-a dat o mînă de ajutor.” „Dar, după cum vedeţi, nici nu am baston! Poate că a fost altcineva înaintea noastră”, s-a apărat consilierul. „Cum să-l mai aveţi, i-a răspuns pe loc redactorul travestit, cînd l-aţi rupt, aşa cum am văzut, colea după colţ, pe spinarea unei babe care umblă prin cîrciumi cu cartofi copţi şi castane.”

Doamna nici să plîngă nu mai putea de spaimă, iar domnul consilier superior s-a înfuriat aşa de tare, încît a început să-i spună ceva despre obrăznicie; în consecinţă a fost arestat şi predat primei patrule întîlnite în raza comisariatului din strada Salmova, căreia redactorul travestit i-a ordonat să ducă perechea la comisariat, deoarece el fiind de la circa sfîntul Jindrich, şi trecînd în interes de serviciu pe la Vinohrady, îi surprinsese pe cei doi în timp ce tulburau liniştea nopţii, într-o încăierare, şi insultau gardianul din post. A mai adăugat că el se duce să rezolve treburile la comisariatul lui din sfîntul Jindrich şi peste un ceas are să vină la comisariatul din Salmova. Aşa că patrula i-a dus pe cei doi şi i-a băgat la răcoare, unde au aşteptat pînă dimineaţa să vină poliţaiul care, între timp, cu ocoluri mari, s-a înapoiat „La Potirul”, în strada Bojiste, unde l-a trezit pe Hubicka şi, cu mari precauţiuni, i-a spus ce s-a întîmplat şi ce urmări ar putea să aibă daravera dacă nu-şi ţine gura...

Locotenentul-major Lukáš părea obosit de atîta vorbărie, dar înainte de a da pinteni calului, ca să ajungă din urmă avangarda, îi spuse lui Švejk:

— Dacă ai vorbi pînă seara, ai spune tîmpenii din ce în ce mai mari.

— Domnule *oberlaitnant,* strigă Švejk în urma locotenentului-major, care se îndepărta în galop, nu vreţi să ştiţi cum s-a terminat?

Locotenentul-major Lukáš smuci nervos frîul.

Starea locotenentului Dub se îmbunătăţi atît de mult, încît coborî din furgonul sanitar, adună în jurul lui întregul serviciu auxiliar al companiei şi ca prin vis începu să-i facă educaţie. Ţinu un logos lung, care îi apăsă pe ostaşi mai mult decît raniţa şi arma.

Era un amestec de tot soiul de imitaţii. Începu aşa:

— Dragostea ostaşilor faţă de domnii ofiţeri este un impuls pentru sacrificii de necrezut, dar cînd dragostea asta nu e înnăscută în soldat, ea trebuie impusă. În viaţa civilă, dragostea cu sila a unui om faţă de altul, să zicem, de pildă, a intendentului faţă de corpul profesoral, durează atîta timp cît ţine şi puterea care o impune; în armată se întîmplă însă altfel, deoarece ofiţerul nu poate îngădui soldatului nici cea mai mică slăbire a dragostei care-l leagă de superiorul lui. Dragostea asta nu este o simplă dragoste, ea este de fapt respect, frică şi disciplină.

Švejk se ţinea pe aproape, în stînga locotenentului Dub şi, în timp ce acesta vorbea, stătea smirna, cu faţa întoarsă spre el, în poziţia *rechtsschaut.*

La început, locotenentul Dub nu-l băgă în seamă şi îşi văzu mai departe de cuvîntarea lui:

— Disciplina şi îndatorirea de ascultare, dragostea obligatorie a ostaşului faţă de ofiţer oglindeşte o mare realitate, căci raportul dintre soldat şi ofiţer este foarte simplu: unul ascultă, celălalt porunceşte. În cărţile de artă militară am citit că laconismul, simplitatea militară sînt virtuţi pe care trebuie să şi le însuşească orice soldat care fie că vrea, fie că nu vrea, îşi iubeşte superiorul, care în ochii lui trebuie să fie obiectul cel mai mare, mai desăvîrşit şi mai pur al unei voinţe hotărîte şi de neclintit.

Abia acum observă *rechtsschauta*-ul lui Švejk, care îl privea ţintă; lucrul îi era foarte neplăcut, deoarece simţi deodată că se cam încurcase în vorbăria lui şi nu găsea o ieşire din acest făgaş al dragostei ostaşului faţă de superior. De aceea zbieră la Švejk:

— Ce tot căşti gura la mine, ca viţelul la poarta nouă?

— La ordin, să trăiţi, domnule *laitnant,* chiar dumneavoastră aţi binevoit odată să-mi atrageţi atenţia că atunci cînd vorbiţi sînt dator să vă urmăresc buzele cu privirea. Dat fiind că orice ostaş trebuie să execute ordinele superiorului său şi să le ţină minte o dată pentru totdeauna, a trebuit s-o fac.

— Uită-te în partea cealaltă, strigă locotenentul Dub, nu te holba la mine, tîmpitule; ştii bine că nu te pot suferi şi că nu-mi face plăcere să te văd; mă pun eu odată pe capul tău...

Švejk întoarse capul „la stîngă” şi continuă să rămînă atît de ţeapăn, în preajma locotenentului Dub, încît acesta izbucni:

— Unde te uiţi, cînd îţi vorbesc?

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant,* că potrivit ordinului dumneavoastră sînt *linksschaut.*

— Ah, Dumnezeule, oftă locotenentul Dub, mare pacoste mai eşti. Uită-te drept înainte şi spune-ţi în gînd: sînt aşa de prost, că n-are să fie nici o pagubă dacă crăp. Ai să ţii minte?

Švejk îşi aţinti privirea drept înainte şi spuse:

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant,* e nevoie să răspund la această întrebare?

— Cum îţi permiţi? tună locotenentul Dub. Cum îndrăzneşti să vorbeşti cu mine; ce vrei să spui cu asta?

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant,* că mă gîndesc la un ordin al dumneavoastră, într-o gară, unde m-aţi ocărît şi mi-aţi spus să nu mai răspund niciodată după ce dumneavoastră aţi isprăvit de vorbit.

— Ţi-e frică de mine, hai? se bucură locotenentul Dub. Bine, dar să ştii că încă nu m-ai cunoscut. În faţa mea au tremurat şi alţii mai dihai ca tine; ţine minte asta. Am mai îmblînzit eu şi pe alţii; de aceea, ţine-ţi gura şi rămîi frumuşel în urmă; să nu te mai văd!

Švejk rămase deci în urmă şi călători comod, în furgonul sanitar, pînă la locul destinat pentru popas unde, în sfîrşit, avură bucuria să se înfrupte din nefericita vacă.

— Vaca asta, ţinu să observe Švejk, ar fi trebuit ţinută cel puţin paisprezece zile în oţet sau, dacă nu vaca, măcar omul care a cumpărat-o.

De la brigadă sosi în galop un curier cu noi dispoziţii pentru compania a 11-a; brigada ordona schimbarea *marşrutei,* compania urmînd să se îndrepte spre Felstyn, ocolind Woralyce şi Sambor-ul, deoarece nu putea fi cazată în nici unul din aceste sate, din cauza a două regimente din Poznan.

Locotenentul-major Lukáš dădu imediat dispoziţiile de rigoare: plutonierul de administraţie Vanek şi Švejk să plece înainte spre a se asigura cazarea companiei la Felstyn.

— Nu cumva, Švejk, să faci vreo năzbîtie pe drum, îi atrase atenţia locotenentul-major. Şi mai ales să te porţi cuviincios cu populaţia!

— Cu respect vă raportez, domnule *oberlaitnant,* că am să mă străduiesc. E drept că am avut un vis tare urît cînd am aţipit niţel, spre dimineaţă. Am visat despre o albie de rufe care s-a scurs toată noaptea pe coridor, în casa unde locuiam, şi apa a răzbit în apartamentul proprietarului, care a doua zi dimineaţă mi-a reziliat contractul. Ştiţi, domnule *oberlaitnant,* un caz ca ăsta s-a întîmplat cu adevărat, la Karlin, dincolo de viaduct...

— Švejk, scuteşte-ne, te rog, de prostiile dumitale şi priveşte mai bine împreună cu Vanek harta, ca să ştiţi încotro aveţi de mers. Vedeţi satele astea; de aici o ţineţi tot la dreapta spre rîu, apoi de-a lungul rîului, pînă ajungeţi iar într-un sat şi de acolo, din locul unde se varsă cel dintîi pîrîu pe care o să-l aveţi pe mîna dreaptă, o luaţi peste cîmp în sus, mereu spre miazănoapte şi nimeriţi drept în Felstyn. O să ţineţi minte?

Švejk porni aşadar la drum cu plutonierul de administraţie Vanek, călăuzindu-se după dispoziţiile primite.

Era pe la amiază; natura respira din greu în arşiţa înăbuşitoare, iar mormintele proaspete, acoperite în grabă, împrăştiau o duhoare de hoit descompus. Švejk şi Vanek traversau o regiune în care se dăduseră lupte grele în cursul înaintării spre Przemysl şi unde mitralierele seceraseră batalioane întregi. Prin zăvoaie se vedeau limpede isprăvile artileriei. Pe suprafeţe întinse şi pe povîrnişuri, în loc de arbori ieşeau din pămînt un fel de cioate negre, şi toată această pustietate era brăzdată de tranşee.

— Aici arată niţel altfel decît la noi la Praga, începu Švejk, ca să rupă tăcerea.

— La noi, acum s-a isprăvit secerişul, spuse plutonierul de administraţie Vanek. La Kralupy începem devreme cu secerişul.

— După război o să fie aici o recoltă grozavă, continuă Švejk după o clipă de tăcere. Ăştia n-au să trebuiască să cumpere făină de oase; e foarte avantajos pentru ţărani cînd le putrezeşte un regiment întreg pe pămînturile lor; e un îngrăşămînt bun. Mie numai de un singur lucru mi-e teamă: ca nu cumva ţăranii de pe aici să se lase duşi de nas şi să vîndă oasele la fabrica de zahăr. La cazarma din Karlin era un *oberlaitnant,* Holub, care era aşa de învăţat, că toţi de la companie îl socoteau tîmpit, fiindcă dumnealui, din pricina învăţăturii, nu ştia să înjure soldaţii şi toate le rezolva numai din punct de vedere ştiinţific. Într-o zi, ostaşii i-au raportat că pîinea distribuită nu se putea mînca. Alt ofiţer s-ar fi mîniat de o asemenea obrăznicie, dar el nu; a rămas foarte liniştit, n-a făcut pe nici unul porc sau scroafă, nici măcar o labă peste bot n-a ars nimănui! Şi-a adunat numai băieţii şi le-a spus cu vocea lui blajină: „Mai întîi de toate, ostaşi, trebuie să vă daţi seama de faptul că aici în cazarmă nu vă treziţi într-un *«delikatessen handlung»,* unde să puteţi alege marinată de ţipar, sardele în ulei sau sandviciuri. Orice ostaş trebuie să fie destul de deştept ca să înghită fără să crîcnească tot ce i se dă şi să simtă în el atîta disciplină cît să nu-1 facă să se revolte împotriva calităţii produselor căpătate pentru mîncare. Închipuiţi-vă, ostaşi că ar veni un război. Pămîntului în care, după bătălie, veţi fi îngropaţi îi e absolut indiferent cu ce fel de pîine cazonă v-aţi îndopat înainte de moarte. Tătucul-pămînt vă înghite şi vă mistuie cu bocanci cu tot. În lumea asta nimic nu se pierde; din voi, ostaşi, vor creşte alte grîne din care se va face pîine pentru alţi ostaşi, care, poate la fel ca şi voi, nu vor fi mulţumiţi, se vor duce să se plîngă şi vor da de unul care să-i bage la închisoare pînă în vecii vecilor, fiindcă are dreptul s-o facă. Acum, ostaşi, că v-am lămurit totul aşa de frumos, nădăjduiesc că nu va mai fi nevoie să vă reamintesc din nou, iar cel care în viitor va mai avea de gînd să se plîngă va sta şi va chibzui mai întîi foarte bine.” „Cel puţin dacă ne-ar înjura”, îşi spuneau soldaţii între ei şi toţi eram grozav de mînioşi de vorbele delicate ale domnului *oberlaitnant.* Aşa s-a făcut că într-o zi, băieţii din companie m-au ales pe mine ca să-i spun că toţi îl iubesc, dar că asta nu-i militărie, dacă nu înjură. M-am dus atunci la el acasă şi l-am rugat să lase deoparte orice sfială, că milităria

trebuie să fie militărie şi că ostaşii sînt învăţaţi să li se reamintească mereu că sînt porci şi cîini, pentru că altfel îşi pierd respectul faţă de superior. La început, dumnealui s-a apărat, mi-a spus ceva despre inteligenţă, despre pinţipul că în ziua de azi nu-i îngăduit să ţii ostaşii la respect cu nuiaua, dar pînă la urmă s-a dat pe brazdă; mi-a cîrpit o labă şi m-a dat pe uşă afară, aşa ca să-i crească autoritatea. Cînd am comunicat băieţilor rezultatul tratativelor mele, s-au bucurat grozav cu toţii, dar dumnealui le-a stricat bucuria chiar a doua zi. De faţă cu toţi, a venit după mine şi mi-a spus: „Švejk, am exagerat ieri, ţine un galben şi bea-l în sănătatea mea. Trebuie să ştii cum să te porţi cu ostaşii.”

Švejk îşi roti privirea peste împrejurimi.

— Cred că am luat-o greşit, anunţă el. Domnul *oberlaitnant* ne-a explicat doar foarte limpede. Să mergem în sus, în jos, pe urmă la stînga şi la dreapta, apoi iar la dreapta şi iar la stînga — şi noi îi tot dăm mereu înainte. Sau te pomeneşti că am trecut prin toate astea, în timp ce vorbeam? Eu unul văd în faţa mea două drumuri care duc spre Felstynul nostru. Aş fi de părere s-o apucăm pe drumul ăsta care o ia la stînga.

Aşa cum se întîmplă îndeobşte cînd doi ajung la o răspîntie de drumuri, plutonierul de administraţie Vanek începu să demonstreze că ar trebui s-o ia la dreapta.

— Drumul meu, îi replică Švejk, e mai lesnicios decît al dumitale. Eu merg pe lîngă pîrău, unde cresc floricele de „nu-mă-uita”, dumneata n-ai decît să baţi drumul prin arşiţă. Eu ascult de vorbele domnului *oberlaitnant* că în nici un caz nu putem rătăci şi, dacă tot nu putem rătăci, de ce mă rog m-aş osteni la deal; o iau frumuşel prin luncă, îmi pun o floricică la capelă şi adun un buchet întreg pentru domnul *oberlaitnant.* La urma urmei, putem să încercăm, să vedem care din noi are dreptate şi sper că ne despărţim aici ca buni camarazi. Locurile pe aici sînt aşa fel făcute, că toate drumurile trebuie să ducă la Felstynul nostru.

— Nu te prosti, Švejk, insistă Vanek. Aşa cum am văzut pe hartă, de aici trebuie s-o luăm la dreapta.

— Harta? Se mai înşală şi ea, răspunse Švejk, coborînd în vale spre pîrău. Într-un rînd, mezelarul Krenek din Vinohrady a pornit-o noaptea, călăuzit de planul oraşului Praga, de la localul „Montagu” din Mala Strana, spre casă, la Vinohrady, şi dimineaţa a ajuns tocmai la Rozdelov, lîngă Kladno, unde oamenii l-au găsit mort de oboseală, într-un lan de secară. Aşadar, domnule *rechnungsfeldwebel,* dacă dumneata te încăpăţînezi şi nu vrei să ştii de vorbă bună, apoi n-am ce-ţi face, trebuie să ne despărţim şi ne-om întîlni la destinaţie, în Felstyn. Fiţi bun şi uitaţi-vă la ceas, ca să ştim care o ajunge mai întîi. Iar dacă nu cumva v-ar ameninţa vreo primejdie, trageţi fără teamă în aer ca să ştiu şi eu unde vă aflaţi.

După-amiază, Švejk ajunse lîngă un iaz mic, unde dădu peste un prizonier rus fugar, care se scălda în iaz; zărindu-l pe Švejk, prizonierul o luă la fugă, gol, aşa cum ieşise din apă.

Švejk, curios să vadă cum i-ar şedea în uniforma rusească, care zăcea acolo la umbra sălciilor, se dezbrăcă şi îşi trase pe el uniforma nefericitului prizonier, rămas

în pielea goală, care o tulise din coloana de prizonieri cantonată în satul din spatele pădurii. În dorinţa lui de a se oglindi din toate părţile în apa iazului, Švejk se plimbă multă vreme pe dig încoace şi încolo pînă cînd dădu peste el o patrulă de jandarmi pedeştri, care umbla în căutarea fugarului rus. Ostaşii din patrulă erau maghiari şi, cu toate protestele lui Švejk, îl duseră în spatele frontului, la Chyrow, unde-l băgară într-o coloană de prizonieri ruşi, destinaţi să lucreze la repararea traseului de cale ferată ce ducea spre Przemysl.

Totul se petrecu cu o asemenea repeziciune, încît abia a doua zi îşi dădu seama Švejk de situaţie şi, cu o bucată de cărbune de lemn, scrise pe zidul alb al odăii de şcoală, unde erau cazaţi o parte din prizonieri:

„Aici a dormit Josef Švejk din Praga, kompanienordonanz al companiei a 11-a de marş din regimentul 91 infanterie, care în calitate de kvartirmacher *a căzut din greşeală în captivitate austriacă, lîngă Felstyn.”*

CARTEA A PATRA
Continuarea gloriosului dezastru

Švejk în coloana de prizonieri ruşi

Aşadar, atunci cînd Švejk, îmbrăcat în uniformă rusească şi considerat din greşeală prizonier rus, fugit dintr-un sat din preajma Felstynului, îşi scrise pe perete, cu o bucată de cărbune, strigătele sale disperate, nimeni nu-l luă în serios; iar cînd la Chyrow vru să explice totul, amănunţit, unui ofiţer care trecea întîmplător pe acolo (se împărţeau tocmai prizonierilor nişte turte de mămăligă uscată), un ostaş maghiar din garda coloanei îl lovi cu patul puştii peste umăr şi-şi însoţi lovitura cu următoarea observaţie:

— *Baszom az elet,* înapoi în rînd, scroafă rusească!

Gestul se integra în mod firesc în atitudinea generală a ungurilor faţă de prizonierii ruşi, a căror limbă nu o înţelegeau.

Švejk îşi reluă aşadar locul în coloana, unde se adresă celui mai apropiat prizonier:

— Ăsta îşi face datoria, dar de fapt se pune singur în primejdie. Ce s-ar întîmpla dacă cumva puşca ar fi încărcată şi *ferşlusul* deschis? S-ar putea ca, aşa cum loveşte omul peste umăr cu *lauful*[294] îndreptat spre el, *kverul*[295] să se descarce, toate gloanţele să-i zboare în gură şi să moară, făcîndu-şi datoria. Prin părţile Şumavei, într-o carieră de piatră, muncitorii furau chibrituri de dinamită ca să aibă de rezervă iarna pentru spartul buturugilor. Paznicul carierei a primit ordin să-i buzunărească pe pietrari cînd ieşeau de la lucru şi a făcut-o cu multă dragoste; a pus nuna numaidecît pe cel dintîi pietrar întîlnit în cale şi a început să-l scotocească aşa de sălbatic prin buzunare, pînă cînd chibriturile de dinamită s-au încins şi cum amîndoi au sărit frumuşel în aer, în ultima clipă părea că s-ar fi ţinut unul de gîtul celuilalt.

Prizonierul rus, căruia Švejk îi povestea întîmplarea, se uită la el foarte înţelegător, dat fiindcă nu pricepea o iotă din tot ce-i spunea.

— *Ne ponimat, ia krîmski tatarin, Allah ahper.*

După care se aşeză pe pămînt, cu picioarele încrucişate sub el şi ducîndu-şi mîinile la piept, începu să se închine:

— *Allah ahper — Allah ahper — bezmila — arahman — arahim — malinkin mustajir.*

— Aha, care va să zică eşti tătar, îi spuse Švejk compătimitor, dar să ştii că-mi placi. Apoi, dacă-i vorba pe aşa, tu ai să mă înţelegi pe mine şi eu pe tine. Hm... ascultă, îl ştii pe Iaroslav von Sternberg? N-ai auzit de numele ăsta, frăţioare? Nu? Păi, v-a snopit curul în bătaie lîngă Hostyn. În pas alergător aţi şters atunci putina

294 Ţeava puştii.
295 Arma (incorect în germ.)

din Moravia noastră, tătăraşilor. Pesemne că în cărţile voastre de citire nu se pomeneşte de treaba asta, da noi am învăţat. Da de fecioara Maria ai auzit? Cred şi eu că n-ai auzit — a fost şi ea atunci de faţă; dar să n-aveţi nici o grijă, măi tătăraşilor, că aici în prizonierat au să vă boteze ei pe toţi.

Apoi Švejk se întoarse spre alt prizonier:

— Şi tu tot tătar eşti?

Interpelatul înţelese cuvîntul tătar, dădu din cap şi spuse:

— Tatarin niet, cerkez, rodneia cerkez, golovi reju.

Švejk avusese, aşadar, norocul să intre într-o societate compusă din cei mai feluriţi reprezentanţi ai popoarelor din Orient. În coloana de prizonieri erau tătari, gruzini, cerkezi, mordvini şi kalmuci.

Din păcate însă nu izbuti să se înţeleagă cu nimeni şi astfel fu tîrît împreună cu ceilalţi pînă la Dobromil; de acolo trebuia să înceapă repararea liniei ce trecea prin Przemysl şi Nijankovice.

La Dobromil, în cancelaria etapei, se făcea înregistrarea prizonierilor, dar lucrul mergea greu din pricină că nici unul din cei trei sute de prizonieri aduşi acolo nu pricepea ruseasca plutonierului de la masă, care se dăduse cîndva drept cunoscător al limbii ruse şi o făcea acum pe tălmaciul în Galiţa Orientală. E adevărat că în urmă cu trei săptămâni îşi comandase un dicţionar germano-rus şi o carte de conversaţie elementară, dar deocamdată nu-i intrase nimic în cap, astfel că în loc de limba rusă, vorbea o slovacă stîlcită, pe care o prinsese ca vai de lume, pe vremea cînd, în calitate de reprezentant al unei firme vieneze, vindea în Slovacia icoane cu chipul sfîntului Ştefan, mătăsuri şi mătănii.

În faţa acestor făpturi ciudate, cu care nu se putea înţelege de loc, stătea cu ochii holbaţi ca viţelul la poarta nouă... În cele din urmă ieşi afară şi strigă spre grupul de prizonieri:

— Wer kann deutsch sprechen?

Din grup se desprinse Švejk şi, cu faţa înseninată de bucurie, se repezi către plutonier, care îi ordonă să-l însoţească numaidecît la cancelarie.

Aici plutonierul se aşeză pe un scaun în faţa unui maldăr de dosare cu chestionare privind numele, naţionalitatea şi cetăţenia prizonierilor şi începu o convorbire însufleţită cu Švejk, în limba germana:

— Tu eşti ovrei, hai?

Švejk clătină din cap.

— Nu-i nevoie să tăgăduieşti, continuă sigur de sine plutonierul-tălmaci. Toţi prizonierii care au ştiut nemţeşte au fost ovrei, şi basta. Cum zici că te cheamă? Švejk? Păi, vezi? Ce rost are să mai tăgăduieşti, cînd pînă şi numele ţi-i ovreiesc? La noi nu trebuie să-ţi fie teamă s-o mărturiseşti. La noi în Austria nu există pogromuri împotriva ovreilor. De unde eşti? Aha, Praga, da, da, ştiu, asta vine lîngă Varşovia. Am mai avut acu o săptămînă doi ovrei din Praga, de lîngă Varşovia; şi de la ce regiment spuneai că eşti? Aha, 91...

Plutonierul luă un registru, îl răsfoi, apoi reluă:

— Aha, regimentul nouăzeci şi unu, din Erevan, Caucazia, cu baza la Tiflis; te minunezi şi tu cum le ştim aici pe toate, hai?

Švejk se minuna într-adevăr de toată tărăşenia, iar plutonierul continua să peroreze pe un ton foarte grav, întinzîndu-i lui Švejk ţigara fumată pe jumătate:

— Ei, ăsta-i alt tutun decît mahorca voastră. Ştii, mă ovreiaşule, aici eu sînt stăpînul suprem... Cînd spun eu ceva, apoi toţi trebuie să tremure şi să se ascundă. La noi e altă disciplină în armată decît la voi; ţarul vostru e un nătărău, da împăratul nostru e o minte luminată. Am să-ţi arăt acum ceva, ca să ştii şi tu ce înseamnă la noi disciplină.

Descinse uşa spre încăperea alăturată şi strigă:

— Hans, Lofler!

Se auzi un *hier* puternic şi în cancelarie intră un soldat, cu guşă, de fel din Stiria, cu o mutră de cretin plîngăreţ, care era un fel de fată la toate, pe lîngă cancelarie.

— Hans Lofler, îi porunci plutonierul; ia luleaua, bag-o în gură şi ţine-o ca un cîine care face aport, pe urmă să-mi alergi în patru labe în jurul mesei, pînă oi striga *halt!* Să latri, dar în aşa fel ca să nu-ţi cadă luleaua din gură, că de nu te leg la stîlp.

Guşatul stirian începu să umble în patru labe şi să latre. Plutonierul se uită la Švejk triumfător:

— Ei, ce zici, ovreiaşule, de disciplina noastră?

Apoi continuă să se uite, radiind de bucurie, la mutra aceea inexpresivă, venită de undeva de la vreo stînă din Alpi.

— *Halt!* strigă în cele din urmă. Acum fă frumos şi aport. Bine, şi acum să cînţi în triluri, ca la voi...

Încăperea răsună de un puternic: Holario, holario...

După ce reprezentaţia luă sfîrşit, plutonierul scoase din sertar patru ţigări, pe care mărinimos i le oferi lui Hans; Švejk folosi prilejul pentru a-i povesti, în germana lui stîlcită, o istorie cu un ofiţer care avea o ordonanţă atît de supusă, încît făcea tot ce poftea stăpînul; întrebat odată dacă ar fi în stare să mănînce cu lingura chiar şi căcatul stăpînului, în caz că ar primi porunca, această ordonanţă ar fi răspuns: „Dacă domnul *laitnant* mi-ar porunci, aş face-o şi pe asta, dar ferească Dumnezeu să dau de un fir de păr; aşa ceva nu pot să înghit; mi s-ar face rău pe loc”.

Plutonierul rîse:

— Voi ovreii aveţi anecdote nostime, dar aş putea să jur că disciplina la voi în armată nu-i aşa de puternică ca la noi. Ei, da să revenim la miezul chestiunii: eu te fac şef peste toată coloana! Pînă deseară îmi scrii numele la toţi prizonierii! Tu ai să ridici raţiile de mîncare, ai să-i împărţi în grupe de cîte zece şi răspunzi cu capul dacă vreunul o şterge! Află, ovreiaşule, că dacă-ţi scapă vreunul te împuşcăm!

— Aş vrea să stau de vorbă cu dumneata, domnule plutonier, spuse Švejk.

— Mie să nu-mi începi eu tocmeala, ripostă plutonierul. Nu-mi place. Dacă nu termini, te trimit în lagăr. Da repede te-ai mai obişnuit la noi, în Austria! Ia te uită! Dumnealui vrea să stea de vorbă cu mine în particular... Cum e omul mai

cumsecade nu-i bine... Ei, şi acum şterge-o; ţine aici hîrtie şi creion şi scrie tabelul!... Ce mai vrei?

— Ich melde gehorsamst, Herr Feldwebel...

— Hai, hai, întinde-o! Vezi cîtă treabă am pe cap!

Şi, într-adevăr, chipul plutonierului căpătă expresia unui om istovit de muncă.

Švejk salută şi se îndreptă spre prizonieri, spunîndu-şi în gînd că răbdarea în slujba împăratului va da roade.

Mai greu fu, fireşte, cînd trebui să alcătuiască tabelul, deoarece prizonierii nu înţelegeau că trebuie să-şi decline numele. Švejk trecuse prin multe în viaţa lui, dar numele acestea tătăreşti, gruzine şi mordvine nu-i intrau de loc în cap.

— Nici dracu n-o să mă creadă, îşi zise în sinea lui, că cineva ar putea să se numească ca tătarii ăştia: Muhlahalei Abdrahamov, Beimurad Allahali, Dzerdze Cerdedze, Davlatbalei Nurdagalaiev etc. La noi avem parcă totuşi nume mai frumoase ca, de pildă, preotul acela din Zidohoust pe care-l chema Vobejda.

Şi aşa trecu mai departe printre şirurile de prizonieri care îşi strigau pe rînd numele şi pronumele: Dzindralei Hanemalei, Babamulei Mirzahalei şi aşa mai departe.

— Vezi să nu-ţi muşti limba, apostrofa Švejk binevoitor, pe fiecare în parte. Nu-i mai bine la noi cînd pe om îl cheamă Bohuslav Stepanek, Jaroslav Matousek sau Ruzena Svobodova?

Cînd în cele din urmă, după chinuri îngrozitoare, izbuti să-i înregistreze pe toţi Babula Hallei şi Hudji Mudji, Švejk se gîndi să mai încerce o dată să explice plutonierului-tălmaci că era victima unei neînţelegeri; dar la fel ca pe drum, zadarnic cerea el să i se facă dreptate.

Plutonierul-tălmaci, care nici înainte nu fusese prea treaz, îşi pierduse între timp toată puterea de judecată.

Avea în faţa lui, pe masă, pagina de publicitate a unui ziar german şi cînta pe melodia marşului Radecky textele anunţurilor:

— Schimb gramofon pentru cărucior de copil! Cumpăr cioburi de sticlă, plăci albe şi verzi! Oricine poate învăţa contabilitatea şi bilanţul, urmînd cursul prin corespondenţă şi aşa mai departe.

La unele anunţuri nu se potrivea ritmul de marş; plutonierul voia să înfrîngă cu forţa această piedică şi de aceea îşi bătea tactul cu pumnul în masă şi bocănea din picioare. Mustăţile lui, năclăite de *kontuşovka,* erau zbîrlite, de parcă cineva i-ar fi înfipt de o parte şi de alta a obrazului două pensule de gumă arabică, uscate. Ochii lui congestionaţi îl recunoşteau — ce-i drept — pe Švejk, dar această recunoaştere nu era urmată de nici o reacţie din parte-i; doar atît, încetă să mai bată cu pumnii şi să ţopăie. Acum bătea toba în scaun, cu degetele, cîntînd pe melodia *„Ich weiss nickt, was soll es bedeuten..."* [296] anunţul: „Karolina Dreger, moaşă, stă la dispoziţia stimatelor doamne, în orice împrejurări".

[296] Eu nu ştiu ce poate să însemne (germ.).

Cînta tot mai încet, din ce în ce mai încet, pînă cînd în cele din urmă amuţi de tot, cu privirile pierdute peste pagina de publicitate, dînd astfel lui Švejk prilejul să-şi expună pe îndelete oful în nemţeasca lui stîlcită.

Švejk începu aşadar prin a arăta că totuşi avusese dreptate cînd o luase spre Felstyn de-a lungul pîrăului şi că n-are nici o vină dacă un ostaş rus, necunoscut, a fugit din captivitate şi s-a dus să se scalde tocmai în iazul prin preajma căruia el, Švejk, trebuia să treacă; asta era datoria lui, avînd în vedere că trebuia să meargă la Felstyn, pe drumul cel mai scurt, în calitate de *kvartiermacher.* Cum l-a zărit, rusul a şters-o, lăsîndu-şi uniforma în tufiş. El, Švejk, auzise că pe front uniformele duşmanilor căzuţi sînt folosite în scopuri de spionaj şi de aceea a îmbrăcat de probă uniforma lăsată acolo, ca să vadă cam cum i-ar veni, într-un asemenea caz, în uniformă străină.

După ce lămuri astfel toată greşeala, îşi dădu însă seama că-şi bătuse gura zadarnic; plutonierul dormea dus, de mult, mai înainte chiar ca Švejk să fi ajuns cu povestirea la iazul cu pricina. Švejk se apropie de el şi-l atinse pe umăr cu un gest familiar, care fu de ajuns pentru ca plutonierul să cadă de pe scaun pe podea, unde îşi continuă liniştit somnul.

— Iertaţi-mă de deranj, domnule plutonier, spuse Švejk. Apoi salută şi părăsi cancelaria.

A doua zi, în zori, comandantul construcţiilor militare îşi schimbă gîndurile şi hotărî ca grupul de prizonieri, în care se afla Švejk, să fie transportat de-a dreptul la Przemysl, spre a lucra la refacerea traseului Przemysl-Lubaczow.

Aşadar, toate rămaseră ca de la început şi Švejk îşi continuă odiseea lui printre prizonierii ruşi. Santinelele ungureşti îi mînau mereu înainte, într-un zor nebun.

La intrarea într-un sat unde trebuia să se odihnească, coloana de prizonieri dădu peste o unitate de aprovizionare. În faţa unui şir de căruţe era un ofiţer care se uita la prizonieri. Švejk ţîşni din coloană şi luînd poziţia de drepţi strigă:

— Herr Leutnant, ich melde gehorsamst...

Mai mult n-apucă însă să spună, deoarece ca din pămînt apărură doi soldaţi unguri, care îl împinseră în pumni înapoi printre prizonieri.

Ofiţerul îi zvîrli un muc de ţigară nestins, pe care un alt prizonier îl ridică repede şi-l fuma mai departe. Apoi, adresîndu-se caporalului de lîngă el, îi explică că în Rusia sînt colonişti germani, siliţi să lupte în armata rusă.

Tot drumul pînă la Przemysl, Švejk nu mai întîlni vreun alt prilej de a se plînge cuiva că, de fapt, el era ordonanţa marşcompaniei a 11-a din regimentul 91. Spre seară, la Przemysl, cînd fură mînaţi într-un fort dărăpănat din zona interioară, în care erau amenajate grajdurile pentru caii artileriei din fortăreaţă, speranţa îi surîse din nou.

Prin paiele aşternute pe jos, păduchii foiau cu miile, mişcînd firele mai scurte ca o armată de furnici ce căra material pentru construirea muşuroiului.

Prizonierilor li se distribui puţină zeamă neagră de cicoare şi cîte un codru de pîine de mălai.

Apoi fură luaţi în primire de maiorul Wolf, care-şi întindea stăpînirea asupra tuturor prizonierilor ce munceau la lucrările de reparaţii în fortăreaţa Przemysl şi în împrejurimi. Era un om foarte meticulos şi avea un adevărat comandament de tălmaci cu misiunea să recruteze din rîndurile prizonierilor specialişti în construcţii, după cunoştinţele şi calificarea lor anterioară.

Maiorul Wolf avea ideea fixă că prizonierii ruşi tăgăduiesc ştiinţa de carte, deoarece la întrebarea lui „Ştii să construieşti o cale ferată?”, transmisă prin intermediul tălmaciului, de cele mai multe ori prizonierii îi răspundeau stereotip: „Nu ştiu nimic, nici n-am auzit de aşa ceva, am trăit cinstit şi curat”.

Aşadar, cînd după încolonare stăteau smirna în faţa maiorului şi a statului său major, Wolf se adresă prizonierilor mai întîi în limba germană, întrebînd care din ei ştia nemţeşte.

Švejk ieşi hotărît din front, luă poziţia de drepţi în faţa maiorului şi, după ce-i dădu onorul cuvenit, îi raportă că ştie nemţeşte.

Bucuros, maiorul Wolf îl întrebă numaidecît dacă nu cumva era inginer.

— Cu respect vă raportez, domnule maior, dădu răspuns Švejk, că nu sînt inginer; sînt ordonanţa marşcompaniei a 11-a din regimentul 91. Am căzut prizonier la ai noştri. Să vedeţi, domnule maior, cum s-a întîmplat...

— Cum? tună maiorul Wolf.

— Cu respect vă raportez, domnule maior, că lucrurile stau aşa...

— Care va să zică, dumneata eşti ceh, continuă maiorul să zbiere, şi te-ai îmbrăcat în uniformă rusească?!

— Cu respect vă raportez, domnule maior, că lucrurile stau întocmai cum aţi spus dumneavoastră şi mă bucur că domnul maior a înţeles aşa de repede situaţia mea. S-ar putea ca ai mei să lupte acum pe undeva şi eu să stau şi să pierd vremea de pomană pînă la sfîrşitul războiului. Dacă mi-aţi da voie, domnule maior, v-aş mai spune o dată toate, pe rînd, aşa cum s-au petrecut...

— Ajunge! ordonă maiorul Wolf şi chemă doi soldaţi, cărora le porunci să-l ducă numaidecît la *hauptwache,* apoi o porni şi el încetişor în urma lui Švejk însoţit de un alt ofiţer, şi în timp ce vorbea cu el, maiorul dădea furios din mîini. La fiecare frază pe care o rostea, amintea cîte ceva şi despre „cîinii de cehi”, lucru din care ofiţerul ce-l însoţea desprinse marea bucurie a maiorului că, datorită perspicacităţii sale extraordinare, descoperise una din acele păsări rare despre ale căror acţiuni trădătoare, peste hotare, se vorbise cu cîteva luni în urmă în nişte ordine secrete trimise către comandanţii unităţilor militare, în care se arăta că: trădători din regimentele cehe, uitînd de jurămîntul depus, trec de partea ruşilor şi se pun în slujba duşmanului, oferindu-şi serviciile mai ales pentru spionaj.

Ministerul de interne austriac nu era încă sigur dacă în rîndurile dezertorilor la ruşi fusese creată o organizaţie de luptă. Nu ştia încă nimic precis despre organizaţiile revoluţionare din străinătate şi abia prin august primiră comandanţii de batalioane de pe linia Sokal-Miliatin-Bubnovo ordine confidenţiale în care se arăta că fostul profesor austriac Masaryk fugise peste hotare, de unde desfăşura o propagandă antiaustriacă. Un imbecil oarecare de la comandamentul diviziei adăugase

la ordinul secret următoarea recomandare: „În caz de arestare, să fie imediat transportat la statul-major al diviziei”.

Maiorul Wolf nu cunoştea pe atunci încă nimic despre felul cum acţionau împotriva Austriei fugarii care, mai tîrziu, cînd se vor întîlni la Kiev sau în alte părţi, la întrebarea: „Ce faci aici?”, vor răspunde veseli: „L-am trădat pe maiestatea-sa împăratul”.

El cunoştea numai ordinele secrete în care era vorba de fugarii spioni dintre care unul, care tocmai era dus spre *hauptwache,* îi picase în mînă atît de uşor. Maiorul Wolf era un om vanitos; se şi vedea lăudat de organele superioare şi distins pentru vigilenţa, prudenţa şi talentul său deosebit.

Cu cît se apropia de *hauptwache,* cu atît se convingea mai mult că dinadins întrebase: „Cine ştie nemţeşte ?” şi că din prima clipă cînd se uitase la prizonieri, individul i se păruse suspect.

Ofiţerul care-l însoţea încuviinţă din cap şi-şi exprimă părerea că arestarea prizonierului ar trebui comunicată la comandamentul garnizoanei, pentru continuarea cercetărilor şi trimiterea inculpatului în faţa unei instanţe militare superioare, deoarece nu se putea, aşa cum spunea domnul maior, să i se ia interogatoriul la *hauptwache* şi apoi să fie spînzurat pe loc. De spînzurat va fi el spînzurat, dar pe cale legală, în conformitate cu codul militar în vigoare; mai întîi ar trebui însă aflate legăturile lui cu alţi trădători de neam, printr-un interogatoriu strîns. Cine ştie ce mai poate să iasă la iveală din povestea asta.

Maiorul Wolf fu cuprins de o încăpăţînare subită, de o bestialitate pînă atunci nerevelată, şi o ţinea morţiş că spionul va fi spînzurat imediat după interogatoriu, pe răspunderea lui. La urma urmei, putea să-şi îngăduie atîta lucru; avea cunoştinţe suspuse şi nu trebuia să se teamă de urmări. Aşa cum se face şi pe front. Dacă l-ar fi descoperit în spatele frontului, nu l-ar fi interogat şi spînzurat pe loc, fără alte mofturi? Şi la urma urmei, domnul căpitan ar trebui să ştie că în zonele de operaţii orice comandant, începînd de la căpitan în sus, are dreptul să spînzure pe suspecţi.

Maiorul Wolf se încurcase oarecum în ce priveşte atribuţiile ierarhiei militare în legătură cu execuţiile.

În Galiţia orientală, cu cît te apropiai de front, aceste prerogative erau asumate de grade din ce în ce mai inferioare, ba s-a întîmplat chiar ca un simplu caporal, şef de patrulă, să poruncească spînzurarea unui băieţandru de doisprezece ani, care i se păruse suspect, pentru că, într-un sat părăsit şi pustiit, cutezase să-şi fiarbă nişte coji de cartofi într-o magherniţă dărăpănată.

Disputa dintre căpitan şi maior devenea din ce în ce mai acută.

— N-avem dreptul să o facem, striga enervat căpitanul. Arestatul trebuie spînzurat pe baza sentinţei tribunalului militar.

— Ai să vezi că se poate şi fără sentinţă, şuieră maiorul Wolf.

Švejk, care mergea sub escortă înaintea lor şi auzise această interesantă discuţie, găsi de cuviinţă să spună însoţitorilor săi doar atît:

— Pe jos e ca şi în spatele căruţei. Odată, în cîrciuma „Na Zavadilce”, din Liben, ne-am tot sfătuit cum să-l aranjăm pe pălărierul Vasak, care avea obiceiul să

facă tărăboi la toate petrecerile; să-l zvîrlim afară cum o intra pe uşă, să aşteptăm să-şi comande o bere, s-o plătească şi s-o bea, sau să-l descălţăm după primul tur de dans. Cîrciumarul era de părere să-l dăm afară pe la mijlocul petrecerii, după ce are să consume şi el mai de Doamne-ajută, apoi să plătească şi să-şi ia valea. Da nu ştiţi ce figură ne-a făcut nătărăul! N-a venit. Ei, ce spuneţi de asta?

Cei doi soldaţi, originari de prin Tirol, răspunseră într-un glas:

— Nix bohmisch.

— Verstehen sie deutsch? îi întrebă Švejk calm.

— *Jawohl,* îi răspunseră amîndoi, la care Švejk ţinu să adauge:

— Asta-i bine; cel puţin n-o să vă pierdeţi niciodată printre ai voştri.

Tot conversînd aşa prieteneşte ajunseră cu toţii la *hauptwache,* unde maiorul Wolf şi căpitanul continuară discuţia în legătură cu soarta lui Švejk, în timp ce acesta şedea tăcut şi umil pe banca din fundul odăii.

În cele din urmă, maiorul Wolf înclină totuşi spre părerea căpitanului, acceptînd ideea că individul trebuia spînzurat după o procedură mai îndelungată, căreia atît de frumos i se spune cale legală.

Dacă l-ar fi întrebat pe Švejk ce crede despre întreaga poveste, el le-ar fi răspuns:

— Să vă spun drept, domnule maior, mie îmi pare rău, pentru că dumneavoastră sînteţi mai mare în grad decît domnul căpitan, dar domnul căpitan are dreptate. Să ştiţi de la mine că graba strică treaba. Odată, la un tribunal din Praga, a înnebunit un judecător. Multă vreme nu s-a observat la el nici un semn de ţicneală, dar într-o bună zi, a izbucnit în timp ce judeca un caz de insultă. Unu Znamenacek îl întîlnise pe părintele Hortik, care-i cîrpise feciorul la ora de religie, şi s-a apucat să-i strige în plină stradă: „Boule, bestie neagră, tembel habotnic, porc de cîine, capră parohială, defăimător al învăţăturii lui Cristos, ipocrit şi şarlatan în sutană!” Judecătorul nebun era un om tare credincios. Avea trei surori şi toate trei erau bucătărese la preoţi; la toţi copiii lor el le fusese naş; aşa se face că povestea asta l-a scos din fire, şi-a pierdut deodată minţile şi a început să zbiere la inculpat: „În numele maiestăţii-sale împăratul şi regele, se condamnă la moarte prin ştreang. (Fără drept de apel.) Domnul Horacek, a strigat către paznic, luaţi-l de aici pe omul ăsta şi spînzuraţi-l, ştiţi unde, acolo unde se bat covoarele; după aceea veniţi înapoi să vă cinstesc cu o bere!” Se înţelege că domnul Znamenacek şi paznicii au încremenit pe loc, dar judecătorul a bătut cu piciorul în podea şi a tunat: „Mă ascultaţi sau nu?” Paznicul era aşa de înspăimîntat, că începuse să-l tragă pe domnul Znamenacek afară şi, dacă n-ar fi fost avocatul care să se amestece şi să cheme salvarea, nu ştiu, zău, ce s-ar fi întîmplat cu domnul Znamenacek. În timp ce-l băgau în trăsura salvării, domnul judecător tot mai striga: „Dacă cumva nu găsiţi funie, spînzuraţi-l cu un cearşaf şi-l decontăm în situaţia semestrială...”

Švejk fu dus deci sub escortă la comandamentul garnizoanei; mai întîi semnă însă procesul-verbal alcătuit de maiorul Wolf, care arăta că, ostaş al armatei austriece fiind, îmbrăcase uniforma rusească cu bună ştiinţă şi nesilit de nimeni şi fusese arestat de poliţia militară în spatele frontului, după ce ruşii s-au retras.

Acesta era adevărul gol-goluţ şi Švejk, ca om cinstit ce era, nu-şi îngădui să protesteze împotriva lui. E adevărat că în timp ce se transcria procesul-verbal, încercase să mai adauge, pe ici pe colo, cîte o vorbă care, poate, ar fi lămurit ma,i bine situaţia, dar domnul maior intervenise prompt şi poruncitor:

— Dumneata să-ţi ţii gura; nu te-am întrebat nimic! Chestiunea e cît se poate de clară!

Švejk saluta respectuos de fiecare dată şi încuviinţa:

— Cu respect vă raportez, domnule maior, că-mi ţin gura şi că chestiunea e cît se poate de clară.

Adus la comandamentul brigăzii, fu aruncat într-un fel de copcă, care servise mai înainte drept magazie de orez şi pension pentru şoareci. Peste tot erau împrăştiate boabe de orez şi de aceea şoarecii nici nu se sinchisiră de el, ci continuară să zburde veseli ciugulind din boabe. Švejk trebui să-şi care singur o saltea de paie şi cînd izbuti în sfîrşit să se prizărească prin întuneric, băgă de seamă că în culcuşul lui se mutase o întreagă familie şoricească. Nu încăpea nici o îndoială că oaspeţii intenţionau să-şi înfiripe un nou cuib în ruinele gloriei austriece pe care o reprezenta în închisoare această saltea mucegăită. De aceea începu să bată cu pumnii în uşa încuiată şi cînd, după cîtva timp, se arătă un caporal, polonez de origină, Švejk îi ceru să fie mutat în altă încăpere, deoarece şoarecii cuibăriţi în salteaua lui ar putea pricinui pagube inventarului militar, dat fiind că, după cum se ştie, tot ce se află în depozitele militare este proprietatea statului.

Polonezul pricepu în parte vorbele lui Švejk; îl ameninţă cu pumnul, de dincolo de uşa încuiată, şi după ce mai prohodi ceva despre *„dupa zasrana”* (cur căcăcios) se depărtă bombănind furios şi blestemînd cu *„holera”,* de parcă Švejk l-ar fi jignit nevoie mare.

Švejk petrecu noaptea în linişte; şoarecii nu arătară pretenţii exagerate faţă de el; după cît se părea, îşi aveau programul lor de noapte pe care îl respectau întocmai, alături, în magazia de mantale şi chipie militare, din care ronţăiau liniştiţi şi în mare siguranţă; abia după un an îşi aduse aminte intendenţa să ia măsuri şi să introducă în magaziile militare pisici oficiale, fără drept de pensie, care în scriptele de administraţie fură înregistrate la rubrica: *„K.u.k. Militarmagazinkatze”* [297]*.* Acest grad pisicesc reînnodă, de fapt, o veche tradiţie părăsită după războiul din 1866.

Înainte vreme, sub domnia Mariei Tereza, pisicile erau introduse în magaziile militare în timp de război, cînd domnii de la intendenţă obişnuiau să arunce vina pentru matrapazlîcurile lor cu efecte militare pe seama bieţilor şoareci.

De multe ori, pisicile *K.u.k* nu-şi făceau datoria şi odată, pe timpul împăratului Leopold, la magazia militară din Pohorelec, şase pisici repartizate acolo au fost spînzurate pe baza unei sentinţe a tribunalului militar. Drept care, sînt convins că cei care au avut atunci de-a face cu respectiva magazie militară trebuie să-şi fi rîs, cu mult înţeles, în barbă...

*

---

297 Pisici militare imperiale şi regale, pentru magazii (germ.).

O dată cu cafeaua de dimineaţă, în copca lui Švejk fu introdus un individ cu capelă şi manta militară rusească.

Individul vorbea ceheşte cu accent polonez. Era un nemernic în slujba serviciului de contraspionaj de pe lîngă corpul de armată, care-şi avea cartierul general la Przemysl. Făcea parte, care va să zică, din poliţia secretă militară şi de altfel nici nu-şi dădu osteneala să se folosească de o introducere prea ocolită, spre a-l iscodi pe Švejk. Începu chiar foarte direct:

— Urît am mai intrat la apă din cauza nechibzuinţei mele. Eram în regimentul 28 şi cu prima ocazie am trecut la ruşi şi am intrat în slujba lor; şi acum m-am lăsat prins aşa de prosteşte... Auzi dumneata, mă prezint la ruşi şi le cer să mă trimită ca *forpatrole...* Am făcut parte din divizia a 6-a, de la Kiev. Dar tu, mă camarade, în ce regiment ai slujit în Rusia? Nu mai ştiu bine, dar parcă ne-am văzut undeva prin Rusia. La Kiev am cunoscut mulţi cehi care au fost cu noi pe front şi au trecut la ruşi, dar nu-mi mai aduc aminte de numele lor şi de unde erau; poate-ţi aminteşti tu de vreunul; cu cine erai pe acolo, măi frăţioare, aş fi bucuros să ştiu cine mai e din regimentul nostru, 28?

Drept răspuns, Švejk îi aplică grijuliu mîna pe frunte, apoi îi luă pulsul şi în cele din urmă îl trase lîngă ferestruică şi-l rugă să scoată limba. Individul nu se împotrivi cîtuşi de puţin, închipuindu-şi pesemne că trebuie să fie vreun semn conspirativ. După aceea, Švejk începu să bată cu pumnii în uşă şi cînd santinela veni să-l întrebe de ce face tărăboi, îi ceru mai întîi în cehă şi apoi în germană să cheme numaidecît un doctor, deoarece omul pe care îl băgaseră lîngă el avea năluci.

Intervenţia lui rămase însă fără rezultat; nimeni nu veni să-l scoată pe individ, care rămase mai departe acolo, foarte calm şi continuă să pălăvrăgească vrute şi nevrute despre Kiev, susţinînd morţiş că-l văzuse pe Švejk mărşăluind printre ostaşii ruşi.

— De bună seamă că dumneata ai băut multă apă din mlaştini, îi spuse Švejk. Aşa s-a întîmplat şi cu tînărul Tynecky de la noi, om de altfel cu scaun la cap; într-o zi a plecat la drum şi a ajuns tocmai în Italia... Şi cînd s-a întors, tot aşa, nu vorbea decît de Italia; zicea că tot ce se poate vedea pe acolo sînt nişte mlaştini. Altceva nu-şi mai amintea. Şi, dacă vreţi să ştiţi, s-a şi îmbolnăvit de friguri de la apa aceea din mlaştini. Îl apucau de patru ori pe an. De patruzeci de sfinţi, de sfîntul Iosef, de sfinţii Petru şi Pavel şi de înălţarea Maicii Domnului. Cînd îl apuca, apoi tot aşa ca şi dumneata zicea că-i cunoaşte pe toţi oamenii, chiar şi pe cei străini, pe care nu-i văzuse nicicînd. Intra în vorbă în tramvai cu un oarecare şi-i spunea că-l cunoaşte din gară de la Viena. Pe toţi oamenii pe care îi întîlnea pe stradă zicea că i-a văzut ori în gară la Milano, ori că băuse cu ei un pahar de vin în pivniţa primăriei din Graz. Dacă în timpul cînd îl apucau frigurile acelea de baltă se întîmpla să fie la cîrciumă, atunci îi recunoştea pe toţi muşterii şi spunea că îi văzuse pe vaporul cu care plecase el la Veneţia. La boala asta nu există alt leac decît acela folosit de un paznic nou de la balamucul din Katerinka. Avea omul în grijă un bolnav de cap, care cît era

ziulica de mare nu făcea decît să şadă într-un ungher şi să numere într-una: „Un, doi, trei, patru, cinci, şase”, apoi o lua iar de la început: „Un, doi, trei, patru, cinci, şase”. Bolnavul ăsta era profesor. Paznicului îi venea să-şi ia lumea în cap, aşa de rău se înfuria cînd vedea că nebunul lui nu-i în stare să treacă de şase. L-a luat mai întîi cu binişorul, îndemnîndu-l să spună: „şapte, opt, nouă, *zece”.* Dar nimic! Profesorul nici nu se sinchisea; sta în colţişorul lui şi număra de zor: „un, doi, trei, patru, cinci, şase”, şi iar de la capăt: „un, doi, trei, patru, cinci, şase!” pînă cînd, într-o zi, paznicul n-a mai putut răbda, s-a repezit la protejatul lui şi cum a zis „şase” i-a şi cîrpit una peste cap. „Ţine şapte, i-a spus, ţine şi opt, şi nouă, şi zece”. De fiecare cifră, cîte una peste bot. Profesorul s-a luat cu mîinile de cap şi a întrebat unde se află. Cînd i-a răspuns că era la balamuc, şi-a revenit în fire şi şi-a adus aminte că ajunsese acolo din pricina unei comete care, după socotelile lui, trebuia să apară în ziua de 18 iunie, la ora şase dimineaţa, dar i se dovedise că cometa lui se stinsese cu milioane de ani în urmă. Pe paznic l-am cunoscut şi eu. După ce s-a înzdrăvenit de-a binelea, profesorul l-a luat cu dînsul să-i fie servitor. N-avea altceva de făcut decît să-i scape domnului profesor în fiecare dimineaţă patru scatoalce peste bot, treabă pe care o executa cu conştiinciozitate şi precizie.

— Îi ştiu pe toţi prietenii dumitale din Kiev, continuă neobosit agentul serviciului de contraspionaj. Nu era cu dumneata acolo unu, aşa, gras şi unu, aşa, mai slab? Nu mai ţii minte cum îi chema şi din ce regiment erau...

— Da lasă, frate, nu te omorî pentru atîta lucru, îl mîngîie Švejk. Oricui i se poate întîmpla să nu-şi amintească cum îi cheamă pe toţi oamenii slabi şi graşi. Se ştie că de oamenii slabi îţi aduci aminte cel mai greu, fiindcă sînt şi cei mai mulţi pe lume. Adică, cum se zice, formează majoritatea.

— Ei, măi camarade, se jeli secătura chezarocrăiască, n-ai încredere în mine. Nu te gîndeşti că ne aşteaptă aceeaşi soartă!

— Păi, de aia sîntem ostaşi, replică Švejk cu un aer de totală indiferenţă, de aia ne-au născut mamele noastre, ca să fim făcuţi harcea-parcea, cînd punem pe noi mundirul. Şi o facem cu dragă inimă, fiindcă ştim că oasele noastre n-au să putrezească de pomană. Murim pentru maiestatea-sa împăratul şi familia sa, pentru care am cucerit Herţegovina. Din oasele noastre are să se fabrice făina pentru fabricile de zahăr; încă cu ani în urmă ne-a vorbit despre treaba asta domnul *laitnant* Zimmer: „Bă adunătură de porci — zicea dumnealui — vieri neciopliţi, bă maimuţe leneşe şi fără folos, vă încurcaţi în cotonoage, de parcă n-ar avea nici un preţ. Dacă o fi să cădeţi vreodată în război, apoi să ştiţi că din fiecare labă de-a voastră are să se fabrice jumătate kilogram de făină, adică la un loc, din toate mădularele, mai bine de două kilograme de cap şi au să filtreze prin voi, idioţilor, zahăr în fabricile de zahăr. Habar n-aveţi ce folositori o să fiţi după moarte urmaşilor voştri. Băieţii voştri or să bea cafea îndulcită cu zahăr care a trecut prin ciolanele voastre nătărăilor.” Eu am rămas atunci pe gînduri şi dumnealui m-a întrebat la ce mă gîndesc. „Cu respect vă raportez, i-am răspuns, mă gîndesc că făina din oasele domnilor ofiţeri trebuie să fie mult mai scumpă decît aceea făcută din ciolanele ostaşilor de rînd.” Pentru treaba asta m-am ales cu trei zile de carceră.

Interlocutorul lui Švejk ciocăni la uşă. După o scurtă discuţie cu santinela, acesta chemă pe cineva de la cancelarie.

Peste puţin timp, veni un plutonier-major care-l scoase pe individ din celulă şi Švejk rămase din nou singur.

Cînd să iasă, lighioana se adresă cu glas tare plutonierului-major, arătînd spre Švejk:

— E un vechi camarad de-al meu, ne cunoaştem de la Kiev.

Douăzeci şi patru de ore în şir rămase Švejk singur, cu excepţia clipelor cînd i se aduse de mîncare.

În cursul nopţii, ajunse la convingerea că mantaua rusească e mai călduroasă şi mai mare decît cea austriacă şi că adulmecatul şoarecelui pe la urechile omului, în timp ce doarme, nu-i un lucru neplăcut. Îi păru chiar ca un soi de murmur duios, din care fu trezit însă înainte de a se crăpa de ziuă, cînd veniră să-l ia.

Astăzi, Švejk nu-şi mai aduce aminte ce fel de for judecătoresc a fost acela în faţa căruia a fost tîrît în dimineaţa aceea de tristă amintire. Nu încape însă nici o îndoială că era o curte marţială. Din completul de judecată făcea parte un general, un colonel, un maior, un locotement-major, un locotenent, un plutonier şi un simplu infanterist, care de fapt nu făcea altceva decît să aprindă celorlalţi ţigările.

Prea multe nu fu întrebat Švejk.

Se părea că din toţi mai mult interes îşi dădea maiorul, care de altfel ştia şi ceheşte.

— Dumneata l-ai trădat pe maiestatea-sa împăratul, tună el la Švejk.

— Maica ta, Cristoase, cînd? izbucni Švejk. Eu l-am trădat pe maiestatea-sa împăratul, pe luminăţia-sa monarhul nostru, pentru care am îndurat atîtea pînă acum?

— Lasă-te de prostii, i-o tăie maiorul.

— Cu respect vă raportez, domnule maior, că nu-i o prostie să trădezi pe majestatea-sa împăratul. Noi, ostăşimea, am jurat împăratului credinţă şi jurămîntul, aşa cum l-am cîntat la teatru, eu l-am împlinit ca un ostaş credincios.

— Poftim, spuse maiorul, arătîndu-i un vraf de hîrtii, aici sînt dovezile vinovăţiei dumitale.

Materialul de bază era furnizat de individul care fusese introdus în celula lui Švejk.

— Ei, tot nu vrei să mărturiseşti? îl întrebă maiorul. La urma urmei, chiar dumneata ai declarat că ai îmbrăcat de bunăvoie uniforma rusească, deşi eşti ostaş al armatei austriece. Te întreb încă o dată şi pentru ultima oară: te-a silit cineva s-o faci?

— Nu, nu m-a silit nimeni.

— De bună voie?

— De bună voie.

— Nesilit... ?

— Nesilit!

— Îţi dai seama că eşti pierdut?

— Îmi dau, cum să nu. Ai mei, de la regimentul 91, mă caută cu siguranţă, dar dacă binevoiţi, domnule maior, îngăduiţi-mi o mică observaţie despre felul cum oamenii îmbracă de bunăvoie haine străine. În anul 1908, cam prin luna iulie, legătorul de cărţi Bozetech din Praga, strada Pricna, se scălda la Zbraslav în vechiul braţ al rîului Berounka. Întinsese hainele sub sălcii şi se desfăta de unul singur, cînd, deodată, în apă mai sare un domn şi, din vorbă în vorbă, au început să se hîrjonească, să se stropească cu apă şi aşa s-au scăldat pînă în asfinţit. Atunci domnul acela străin a ieşit din apă, zicînd că se grăbeşte la cină. Domnul Bozetech a mai rămas puţin în apă şi pe urmă s-a dus şi el să se îmbrace! Dar în loc de haine a găsit sub sălcii nişte zdrenţe şi o scrisorică.

„Multă vreme am stat şi am cumpănit: s-o fac sau să n-o fac, ţinînd seama că ne-am distrat împreună, aşa de bine, în apă; pînă la urmă, am rupt o romaniţă şi ultima petală smulsă era s-o fac! *Aşa că am schimbat hainele cu ale dumneavoastră .Nu vă fie teamă să le îmbrăcaţi pe ale mele. Au fost despăduchiate chiar acum o săptămînă, la penitenciarul din Dobris. A doua oară să fiţi mai atent cu cine vă scăldaţi. În apă, orice om gol arată ca un deputat, chiar dacă e un asasin. Nici nu ştiţi cu cine v-aţi scăldat. Dar baia a fost grozavă. Acum spre seară, apa e mai bună. Mai intraţi o dată ca să vă reveniţi.*

Domnul Bozetech a aşteptat să se întunece, a îmbrăcat zdrenţele vagabondului şi a pornit spre Praga, ocolind şoseaua judeţeană şi umblînd pe poteci retrase peste izlaz; aici s-a întîlnit însă cu patrula de jandarmi din Chuchle, care l-a arestat şi a doua zi dimineaţa l-a dus la tribunalul raional Zdraslov, pentru că — nu-i aşa? — oricine putea să se dea drept Iosef Bozetech legător de cărţi din Praga, strada Pricna nr. 16.

Grefierul, care nu ştia o boabă ceheşte, a crezut că inculpatul mărturiseşte adresa unui complice de-al lui şi de aceea l-a mai întrebat o dată:

— Ist das genau, Prag, nr. 16, losef Bozetech ? [298]

— Dacă mai locuieşte acolo, nu ştiu, adăugă Švejk, dar pe vremea aceea, în 1908, locuia. Lega frumos cărţile, dar el şi ţinea mult, că înainte de a se apuca de lucru mai întîi le citea şi apoi le lega după cuprins. Dacă stropea marginile foilor cu negru, apoi cartea nici nu mai trebuia citită. Oricine ştia că romanul nu face două parale. Mai doriţi poate unele amănunte suplimentare? A, da, era cît pe ce să uit: avea obiceiul să vina în fiecare zi la berăria „U Fleku”, unde povestea cuprinsul cărţilor pe care tocmai le primise la legat.

Maiorul se apropie de grefier şi-i spuse ceva în şoaptă, după care acesta şterse din dosar adresa presupusului conspirator, Bozetech.

Apoi, această judecată ciudată continuă, după metoda tribunalului ad-hoc instituit de preşedinte, generalul Fink von Finkenstein.

---

[298] Exact, Praga, nr. 16, Iosef Bozetech? (germ.).

Aşa cum unii oameni au mania de a colecţiona cutii de chibrituri, acest domn distins avea mania organizării tribunalelor ad-hoc, cu toate că de cele mai multe ori ele erau în contradicţie cu codul penal militar.

Generalul susţinea că nu are nevoie de nici un fel de judecători de instrucţie şi că, după trei ore de la pronunţarea sentinţei, individul trebuie spînzurat. Cîtă vreme fusese pe front, se înţelege, nu dusese lipsă de asemenea tribunale improvizate.

După cum unii simt nevoia să joace cu regularitate, în fiecare zi, o partidă de şah, de biliard sau de cărţi, faimosul general instituia zilnic, la repezeală, curţi marţiale pe care le prezida, anunţînd foarte grav şi radios şah-mat inculpatului.

Dacă cineva ar fi sentimental, ar spune că acest om avea pe conştiinţă multe duzini de oameni, mai cu seamă în răsărit, unde, cum spunea, avusese de luptat cu agitaţia velicorusă în rîndurile ucrainenilor galiţieni. Privind însă chestiunea din punctul lui de vedere, nu s-ar putea spune că avea pe cineva pe conştiinţă.

De fiecare dată cînd poruncea să fie spînzurat un învăţător, o învăţătoare, un popă sau o familie întreagă, pe baza sentinţei pronunţate de curtea marţială instituită ad-hoc, dumnealui pleca acasă netulburat, ca un jucător de cărţi pasionat care, întors satisfăcut de la cîrciumă, după o partidă de cărţi, se gîndeşte la desfăşurarea jocului, la felul cum ceilalţi au încercat să-l taie în fel şi chip, dar el a cîştigat totuşi cu o sută şi şapte... Generalul considera spînzurătoarea drept un lucru foarte simplu şi firesc, ca pîinea cea de toate zilele, şi în clipa pronunţării sentinţei de multe ori uita de persoana împăratului şi fără să mai spună: „În numele maiestăţii-sale se condamnă la moarte prin spînzurătoare” declara foarte simplu: „Te condamn la moarte...”

Uneori, găsea în actul spînzurătorii şi o latură comică, despre care a scris chiar soţiei, la Viena:

„... de pildă, draga mea, nici nu poţi să-ţi închipui cum m-am tăvălit de rîs, acum cîteva zile, cînd am condamnat pe un învăţător acuzat de spionaj. Omul care spînzură e un plutonier instruit şi cu practică îndelungată; face treaba asta de plăcere, de dragul sportului. Eram, aşadar, în cortul meu cînd, după pronunţarea sentinţei, plutonierul vine la mine şi mă întreabă unde să-l spînzure pe învăţătorul cu pricina, l-am spus să-l spînzure de primul copac; şi acum închipuie-ţi ce situaţie comică! Ne aflam în plină stepă şi, cît vedeai cu ochiul, nu se zărea decît iarbă, dar nici urmă de copac. Dar ordinul e ordin: plutonierul l-a luat pe învăţător sub escortă şi au pornit cu toţii în căutarea copacului. S-au înapoiat abia spre seară, cu învăţătorul după ei. Plutonierul a venit din nou la mine şi m-a întrebat: «Unde să-l spînzurăm pe omul ăsta?» L-am ocărît şi i-am repetat că ordinul meu fusese limpede: de copacul cel mai apropiat. Mi-a răspuns atunci că va încerca din nou a doua zi; dimineaţa însă a venit la mine, alb ca varul, să-mi raporteze că peste noapte învăţătorul dispăruse. Situaţia mi-a părut aşa de comică, încît i-am iertat pe toţi cei care l-au păzit şi pe deasupra am mai şi glumit, spunîndu-le că învăţătorul a plecat, se vede, să caute singur copacul. După cum vezi, draga mea, aici nu ne plictisim; spune-i lui Vili că tăticu îl sărută şi că în curînd are să-i trimită un rus viu,

pe care să călărească aşa cum călăreşte pe căluţ. Mi-am mai adus aminte chiar acum, draga mea, de o altă întîmplare nostimă... Am spînzurat cîndva un ovrei, tot pentru spionaj. Individul ne-a aţinut drumul, deşi n-avea ce căuta pe acolo, sub pretext că vindea ţigări. Aşadar, l-am spînzurat, dar după cîteva secunde ştreangul s-a rupt şi ovreiul a căzut: ce crezi, şi-a revenit numaidecît în fire şi a început să zbiere la mine: «Domnule general, mă duc acasă, m-aţi spînzurat o dată, şi după lege nu puteţi să mă mai spînzuraţi a doua oară pentru aceeaşi vină». M-a pufnit rîsul şi l-am lăsat să plece. La noi, draga mea, e vesel...”

După ce fusese numit comandant al fortăreţei Przemysl, generalul Fink nu mai avusese prea multe prilejuri să organizeze astfel de spectacole de circ; de aceea prelua cu mare bucurie cazul Švejk.

Aşadar, Švejk stătea acum în faţa acestui tigru care, proţăpit în prim-plan, la masa lungă, fuma ţigară după ţigară, poruncind să i se traducă răspunsurile lui Švejk şi dînd din cap, cu subînţeles.

Maiorul propuse să se trimită la brigadă o telegramă în care să se întrebe unde se afla compania a 11-a de marş a regimentului 91, de care depindea acuzatul, potrivit declaraţiilor sale.

Generalul se împotrivi însă, declarînd că în felul acesta s-ar întîrzia acţiunea curţii marţiale şi deci s-ar falsifica adevăratul sens al acestei instituţii. La dosar există mărturisirea completă a acuzatului, care recunoaşte că a îmbrăcat uniforma rusească, precum şi o mărturie foarte importantă din care reiese că acuzatul a recunoscut că a fost la Kiev... Cere deci ca tribunalul să se retragă în deliberare, pentru ca sentinţa să poată fi pronunţată şi executată imediat.

Maiorul se menţinea însă morţiş pe poziţia că trebuia stabilită mai întîi identitatea acuzatului, întrucît afacerea are o mare importanţă politică. Prin stabilirea identităţii acestui individ s-ar putea descoperi legăturile acuzatului cu foştii camarazi, din unităţile prin care a trecut.

Maiorul era un visător romantic. Continua să pledeze că, de fapt, e important să se descopere firele şi că nu-i de ajuns să condamni omul. Condamnarea, afirma el, este numai ultimul act al unor cercetări care însumează aceste fire.

Curtea nu ştia cum să mai iasă din această încurcătură de fire; totuşi era evident că maiorul cîştiga teren. Ceilalţi membri ai curţii dădeau din cap aprobativ, iar în cele din urmă încuviinţă chiar şi generalul, căruia firele începură să-i placă atît de mult, încît, în mintea lui, vedea cum de firele maiorului atîrnau alte curţi marţiale ad-hoc. De aceea nu se mai ridică împotriva propunerii de a se lua legătura cu brigada, spre a se constata dacă într-adevăr Švejk făcuse parte din regimentul 91 şi în ce perioadă anume trecuse de partea ruşilor.

În timpul dezbaterilor, Švejk fu păzit pe culoar de două santinele; apoi fu din nou adus în faţa tribunalului şi întrebat din ce regiment face parte. După care fu transportat iar la închisoarea garnizoanei.

Întorcîndu-se acasă după eşecul curţii marţiale-fulger, generalul Fink se întinse pe canapea şi începu să se gîndească cum ar putea să grăbească procedura.

Era convins că răspunsul avea să sosească curînd; totuşi el va întîrzia ritmul rapid de funcţionare al tribunalului său, întrucît după sentinţă ar urma abia binecuvîntarea duhovnicească dată condamnatului, ceea ce-ar pricinui o inutilă întîrziere a executării sentinţei, cu circa două ore.

— La urma urmei, îşi spuse generalul Fink, îi putem da binecuvîntarea duhovnicească înainte de pronunţarea sentinţei, chiar acum, pînă să primim răspunsul de la brigadă.

Porunci deci să fie chemat la el *feldkuratul* Martinec.

Martinec era un catihet nefericit, de undeva de prin Moravia; din cauză că preotul pe care-l avusese în fruntea parohiei era un popă vicios, preferase să intre în armată... Era un om profund religios şi numai cu durere în suflet îşi amintea de preotul lui care, încet dar sigur, mergea pe drumul pierzaniei, de felul cum sugea şliboviţa ca un burete şi cum într-o noapte îi băgase cu tot dinadinsul în pat o ţigancă vagabondă, pe care o întâlnise în sat, în timp ce se întorcea acasă pe trei cărări.

Feldkuratul Martinec credea că, dînd pe front binecuvîntarea duhovnicească răniţilor şi muribunzilor, va răscumpăra şi păcatele preotului său care, venind tîrziu noaptea acasă, îl trezise de nenumărate ori ca să-i spună:

— Jenicku, Jenicku! Fetele... asta-i slăbiciunea vieţii mele.

Speranţele lui Martinec nu se împliniseră însă. Fusese trimis din garnizoană în garnizoană, unde nu făcea decît să ţină cîte o predică ostaşilor, o dată la paisprezece zile, înainte de slujbă, şi să reziste la ispita care izvora din cazinoul ofiţerilor; în comparaţie cu discuţiile purtate aici, fetele preotului păreau o rugăciune nevinovată închinată îngerului păzitor.

De obicei, era chemat la generalul Fink în timpul luptelor importante, cînd trebuia să fie sărbătorită vreo victorie a armatelor austriace; atunci, cu aceeaşi plăcere cu care instituia curţile marţiale-fulger, generalul Fink aranja cu mare pompă slujbele religioase.

Acest Fink era un patriot austriac atît de înflăcărat, încît nu se ruga şi pentru victoria armatelor nemţeşti sau turceşti. Dacă nemţii din Reich dobîndeau undeva vreo victorie asupra francezilor sau englezilor, el o trecea sub tăcere în faţa altarului.

Orice măruntă hărţuială a unei patrule austriece cu un avanpost rusesc, pe care statul-major avea grijă s-o umfle ca pe-un uriaş balon de spumă, transformînd-o într-o înfrîngere a întregii armate ruseşti, prilejuia generalului Fink organizarea unor pompoase servicii divine; aşa încît nefericitul *kurat* Martinec avea impresia că generalul era în acelaşi timp şi capul bisericii catolice din Przemysl, căci tot el hotăra la asemenea prilejuri ce fel de slujbă se va ţine şi de cele mai multe ori îşi exprima dorinţa de a se oficia serviciul divin care se obişnuia de înălţarea Domnului.

Generalul Fink mai avea de asemenea obiceiul ca în timpul slujbei, cînd se termina predica, să intre cu calul în galop pe cîmpul de exerciţii, să se apropie de altar şi să strige de trei ori: „Ura, ura, ura!”

Feldkuratul Martinec, suflet credincios şi drept, unul din puţinii care mai credeau în Dumnezeu, se ducea cu strîngere de inimă la generalul Fink.

De fiecare dată, după ce-i dădea instrucţiunile, comandantul garnizoanei poruncea să fie umplute paharele cu o băutură tare şi începea să povestească *feldkuratului* ultimele anecdote citite în cărticelele imbecile, editate special pentru armată, în colecţia *Lustige Blatter.*

Avea o bibliotecă întreagă cu astfel de prostii, cu titluri tîmpite ca de pildă: *Umor în raniţă, pentru ochi şi urechi Hindenburg în anecdotă, Hindenburg în oglinda umorului, A doua raniţă cu umor, încărcată de Felix Schlemper, Din tunul nostru de gulaş, Schije suculente din tranşee* sau altele şi mai idioate, ca: *Sub aripile vulturului cu două capete, Un şniţel vienez din bucătăria de campanie imperială şi regală, încălzit de Artur Lokesch.* Uneori, generalul îi fredona melodii din colecţia de cîntece vesele soldăţeşti intitulată *Wir mussen siegen (Trebuie să învingem).* Bineînţeles, în tot acest timp umplea paharele cu băuturi tari, silindu-l pe *feldkuratul* Martinec să bea şi să-i ţină tovărăşie. Apoi, cînd se afuma în lege, începea să îndruge tot felul de porcării, la auzul cărora *feldkuratul* Martinec îşi aducea aminte, cu strîngere de inimă, de preotul lui, care nu rămînea în urma generalului Fink în ce priveşte vorbele porcoase.

Părintele Martinec vedea cu groază că, pe măsură ce se ducea mai des pe la generalul Fink, aluneca tot mai mult pe panta imoralităţii.

Încetul cu încetul începură să-i priască lichiorurile şi tot aşa, pe nesimţite, încetară să-i mai displacă poveştile piperate ale generalului; începu să aibă viziuni erotice, şi din pricina kontuşovkăi, a rachiului de corcoduşe şi a pînzei de păianjen de pe sticlele de vin vechi pe care generalul Fink i le punea mereu în faţă, uită de Dumnezeu şi printre rîndurile breviarului vedea fetele despuiate din poveştile generalului. Şi într-o bună zi dispăru şi dispreţul faţă de aceste vizite. Generalul îl îndrăgi pe *feldkuratul* Martinec, care la început îi păruse ca un alt sfînt Ignaţiu de Loyola, dar care cu timpul se obişnuise cu societatea lui.

Într-o zi, generalul invită la el două surori de la spitalul de campanie, care de fapt nu lucrau acolo, ci-şi încasau numai salariile pe baza statelor de plată, sporindu-şi veniturile prin prostituţie, cum se obişnuia în acele vremuri grele. Apoi porunci să fie chemat şi *feldkuratul* Martinec, care alunecase atît de rău în mrejele diavolului, încît după jumătate de ceas de conversaţie schimbase amîndouă femeile, suflînd din greu şi făcînd atîtea bale la gură, încît murdări toată perna canapelei. Multă vreme avu mustrări de cuget pentru această purtare uşuratică pe care n-o putu repara, deşi în aceeaşi noapte, în timp ce se întorsese acasă, îngenunchease din greşeală în parc, în faţa statuii arhitectului şi a primarului oraşului, mecenatul Grabovsky, care în anii optzeci îşi cîştigase multe merite faţă de oraşul Przemysl.

Tropăitul paşilor patrulei se amestecase în noapte cu ruga lui fierbinte.

— Nu-l judeca cu asprime pe slujitorul tău, căci nici un muritor nu se va îndrepta spre tine, dacă nu-i vei ierta păcatele; iartă-l deci, te rog, căci pentru tine iertarea nu-i grea. Ajută-mă, Doamne, căci sufletu-mi în voia ta îl las.

După această păţanie, de cîte ori era invitat la generalul Fink, *feldkuratul* încerca din răsputeri să se abţină de la plăcerile lumeşti, invocînd drept scuză deranjamentele stomacale; considera necesar să ia asupră-şi această minciună, pentru ca sufletu-i să fie scutit de chinurile iadului, deoarece în acelaşi timp el socotea că disciplina militară cere ca atunci cînd generalul îi spune *feldkuratului:* „Bea, amice”, acesta trebuie să tragă la măsea, dacă nu din alte motive, măcar din respect faţă de superior.

Pînă acum însă aceste bune intenţii nu se traduseseră totdeauna în fapt şi, cu atît mai puţin, atunci cînd, după slujbe pompoase, generalul organiza festinuri şi mai pompoase, pe socoteala garnizoanei; după care cei de la contabilitate făceau tot felul de şmecherii ca să scoată banii şi să se aleagă şi ei cu ceva; cu asemenea prilejuri, părintele se considera, faţă de Atotputernic, ca blestemat pentru păcătoşenia lui şi demn de pedeapsă.

Umbla apoi cu capul în nori şi, fără să-şi piardă în acest haos credinţa în Dumnezeu, se gîndea cu toată seriozitatea dacă n-ar trebui să-şi biciuiască trupul, cu regularitate, în fiecare zi.

Într-o astfel de dispoziţie se înfăţişă el acum în faţa domnului general.

Generalul Fink îi ieşi înainte, radios şi îmbujorat la faţă:

— Ai auzit vorbindu-se de curtea marţială? De data asta vom spînzura un compatriot de-al dumitale.

La auzul cuvîntului „compatriot”, *feldkuratul* Martinec îl privi pe general cu o nesfîrşită durere. Respinsese pînă atunci de mai multe ori presupunerea că ar fi ceh şi explicase de nenumărate ori că din parohia lui, din Moravia, făceau parte două comune, una cehă şi alta germană, şi că o săptămînă trebuise să predice pentru cehi şi alta pentru nemţi... iar întrucît în comuna cehă nu există nici o şcoală de limbă cehă, ci numai germană, trebuise să predea în ambele comune în limba germană, aşa încît nu putea fi ceh. Această motivare logică prilejuise odată unui maior, care se afla la masă, observaţia că *feldkuratul* din Moravia era de fapt o dugheană cu tot felul de mărfuri.

— Pardon, spuse generalul, am uitat. Nu-i vorba de un compatriot al dumitale. E un ceh, un trădător care a trecut la ruşi şi a intrat în slujba lor; are să fie spînzurat. Deocamdată însă, ca să zic aşa, pentru îndeplinirea formalităţilor legale, îi cercetăm identitatea; dar asta n-are nici o importanţă, va fi spînzurat imediat ce vom primi răspunsul telegrafic.

Şi după ce-l aşeză pe *feldkurat* lîngă el, pe canapea, generalul continuă vesel:

— La mine, cînd institui o curte marţială, totul trebuie să fie la unison cu procedura rapidă a acestui fel de tribunal, ăsta-i principiul meu. Pe vremea cînd eram încă la Lvov, la începutul războiului, am izbutit să obţin spînzurarea unui individ la numai trei minute după pronunţarea sentinţei. Se înţelege că a fost vorba de un ovrei; dar şi pe un rutean l-am spînzurat la cinci minute după deliberare.

Generalul zîmbi binevoitor:

— Întîmplarea a făcut ca nici unul din ei să nu aibe nevoie de binecuvîntarea duhovnicească. Ovreiul era rabin şi rusnacul popă. De data asta însă avem de-a

face cu altă situaţie; e vorba să spînzurăm un catolic. Pentru ca lucrurile să nu mai fie tărăgănate, mi-a venit o idee colosală; să-i dăm mai întîi binecuvîntarea duhovnicească, ca să evităm, cum ziceam, orice întîrziere.

Generalul sună şi porunci ordonanţei:

— Adu două sticle din bateria de ieri.

Şi umplînd, peste cîteva clipe, paharul *feldkuratulm,* îi spuse prietenos:

— Ia puţină mîngîiere înainte de binecuvîntare...

De la fereastra zăbrelită, în spatele căreia se afla Švejk, se auzea în acest timp de grea cumpănă, cîntecul lui liniştit:

Toţi ostaşii o domnesc,
Fiin'că fetele îi iubesc,
Banii la noi stau purcoi,
Am scăpat de-orice nevoi.
Tarara-ra... un-doi...

II
Mîngîierea duhovnicească

De fapt, ca să fim drepţi, nu se poate spune că *feldkuratul* Martinec s-a dus la Švejk, ci mai degrabă că a ajuns în salturi, asemenea unei baletiste pe scenă. Harul Domnului şi sticla de *Gumpoldskirchen* vechi avuseseră darul să-l facă, într-un ceas, uşor ca un fulg. În această clipă solemnă şi sfîntă i se părea că se apropie tot mai mult de Dumnezeu; în realitate însă se apropia de Švejk.

Uşa fu închisă în urma lui şi amîndoi rămaseră în celulă, unde *feldkuratul* i se adresă vesel lui Švejk:

— Fiule, eu sînt *feldkuratul* Martinec.

Această introducere i se păruse — tot drumul — a fi cea mai potrivită şi mai înduioşătoare.

La aceste vorbe, Švejk se ridică de pe pat, scutură zdravăn mina *feldkuratului* şi răspunse:

— Îmi pare bine; eu sînt Švejk, ordonanţa companiei a 11-a de marş din regimentul 91. Nu de mult, baza noastră a fost mutată la Bruck pe Litava; luaţi loc aici, lîngă mine, domnule *feldkurat,* şi povestiţi-mi de ce aţi fost arestat. Dumneavoastră sînteţi doar ofiţer şi vi s-ar cuveni de fapt arestul ofiţeresc de la garnizoană; patul ăsta e plin de păduchi. E drept că se mai întîmplă să fie cîte unul care să nu ştie de ce arest ţine; şi apoi mai încurcă lucrurile, nu-i vorbă, şi cei de la cancelarie, într-un rînd, domnule *feldkurat,* am fost închis în arestul regimentului din Budejovice şi au băgat lîngă mine pe un *kadetstellfertreter. Kadetstellfertreterii* aduc cumva cu *feldkuraţii;* ştiţi, cum să zic, nici porc, nici şoarece; de zbierat, zbierau la ostaşi ca ofiţerii, dar cînd făceau cîte o boacănă, erau închişi printre ostaşii de rînd. Erau, cum să vă zic, domnule *feldkurat*, un fel de bastarzi, încît la popota *untrofiţerilor* nu erau primiţi, la hrana pentru trupă n-aveau dreptul, fiindcă erau mai mari, iar popota ofiţerească nu era de nasul lor. Pe vremea aceea aveam în regiment cinci din ăştia şi la început se îndopau la bucătărie numai cu brînză, fiindcă hrană nu căpătau de nicăieri: pînă cînd, într-o bună zi, i-a prins *oberlaitnantul* Wurm, care le-a interzis să mai calce pe acolo, spunînd că nu cadrează cu onoarea de *kadetstellfertreter* să mănînce la bucătăria pentru trupă. Dar ce puteau să facă, dacă la popota ofiţerească nu-i lăsa să intre. Bieţii de ei au rămas aşa agăţaţi în aer şi au îndurat atîta mizerie, că unul s-a aruncat în Malsa, iar altul a şters-o de la regiment şi peste două luni a scris că a ajuns ministru de război în Maroc. Au rămas patru, că pe cel din Malsa l-au pescuit viu, pentru că de nervos ce era, uitase că ştie să înoate şi că trecuse examenul de înot cu nota excepţional. L-au dus la spital, da acolo altă nenorocire pe capul lui; cei de la spital nu ştiau cu ce să-l acopere: cu pătură ofiţerească sau cu una obişnuită, pentru trupă. Pînă la urmă, s-au gîndit că cel mai bine ar fi să nu-i dea de loc pătură şi l-au împachetat doar într-un cearşaf ud, aşa că, după o jumătate de ceas, i-a rugat să-i dea drumul

să se întoarcă înapoi la cazarmă. Ăsta era cel de care v-am spus că l-au băgat la arest lîngă mine, ud leoarcă. A stat cam vreo patru zile şi tare era fericit, pentru că acolo căpăta de mîncare, e drept că din aceea de arestat, dar totuşi mîncare; era sigur de ea, cum zicea chiar el. A cincea zi au venit să-l ridice, şi peste o jumătate de ceas s-a întors să-şi ia chipiul; plîngea de bucurie şi-mi spunea: „În sfîrşit a fost hotărîtă şi soarta noastră. De azi încolo, *kadetstellfertreterii* au să fie închişi la *hauptwache,* împreună cu ofiţerii; la masă o să ne lăfăim la popota ofiţerească, după ce mănîncă domnii ofiţeri, de dormit o să dormim cu trupa, cafeaua o s-o căpătăm de la bucătăria pentru trupă, iar raţia de tutun o vom ridica tot cu trupa”.

Abia acum se mai trezi *feldkuratul* Martinec şi-l întrerupse pe Švejk cu o frază care nu avea nici în clin, nici în mînecă cu discuţia precedentă.

— Da, da, fiule! Sînt lucruri între cer şi pămînt la care se cuvine să ne gîndim cu inima fierbinte şi cu toată încrederea in nemărginita bunătate a Domnului. Eu, fiule, am venit pentru binecuvîntarea duhovnicească.

Ajuns aici, tăcu, pentru că i se părea că cele rostite nu prea se potriveau cu situaţia. Pe drum îşi alcătuise în minte cuvîntarea cu care avea să-l facă pe nefericit să se resemneze pentru pierderea vieţii şi să-l convingă că acolo sus va fi iertat de toate păcatele, dacă se va pocăi şi va dovedi că se căieşte. De aceea, acum stătea şi se gîndea cum să continue; Švejk i-o luă însă înainte, întrebîndu-l dacă nu are cumva o ţigară.

Feldkuratul Martinek nu învăţase încă să fumeze; asta era de altfel unica virtute pe care o mai păstrase din viaţa austeră pe care o dusese odinioară. Cîteodată, la reuniunile generalului Fink, cînd era niţel mai făcut, încerca să fumeze cîte o ţigară englezească, dar fumul îi răbufnea numaidecît pe nas şi avea impresia că îngerul păzitor îl gîdila în gît, ca să-l ferească de ispită.

— Nu fumez, fiule, răspunse el foarte demn, la întrebarea lui Švejk.

— Mă miră, spuse Švejk. Am cunoscut mulţi *feldkuraţi,* da toţi fumau ca turcii. Eu unul nici nu-mi pot închipui un *feldkurat* care să nu fumeze şi să nu tragă la măsea. Am cunoscut unul singur care nu duhănea, în schimb, în loc de fumat, mesteca tabacul şi în timpul predicii îl scuipa tot în amvon. Dar dumneavoastră de unde sînteţi de fel, domnule *feldkurat?*

— De la Novy Jicin, se auzi hîrîitul *feldkuratului* imperial şi regal Martinec.

— Atunci, poate că aţi cunoscut acolo, domnule *feldkurat,* pe una Ruzena Gaudrsova; acu doi ani a lucrat într-o vinărie de pe strada Platnerska din Praga şi într-o bună zi s-a apucat să dea în judecată optsprezece oameni deodată pentru paternitate, că născuse doi gemeni. Din ăştia doi gemeni, unul avea un ochi albastru şi altul căprui; al doilea avea un ochi cenuşiu şi unul negru. Aşa că dumneaei a presupus că în treaba asta erau angajaţi patru domni cu ochi din ăştia, care veneau mai des pe la vinărie şi avuseseră de-a face cu dînsa. Pe urmă, unul din gemeni avea un picior paralizat, la fel cu un domn magistrat consilier de curte care venea şi el pe acolo, iar celălalt avea la un picior şase degete, întocmai ca un domn deputat care era un muşteriu nelipsit al vinăriei. Şi acum, staţi şi vă gîndiţi şi dumneavoastră domnule *feldkurat,* că muşterii din ăştia care veneau pe acolo în

fiecare zi erau vreo optsprezece şi că gemenii aceia au luat cîte un semn de la fiecare din acei cu care dumneaei se ducea fie acasă la dumnealor, fie la hotel. Pînă la urmă, tribunalul a hotărît că într-o asemenea înghesuială nu poate fi descoperit tatăl şi atunci dînsa, ca să scape de belea, a aruncat vina asupra jupînului la care făcea serviciu şi l-a dat şi pe el în judecată; ăsta însă a dovedit că era impotent de peste douăzeci de ani, în urma unei operaţii pe care o făcuse din cauza unei inflamaţii a testicolelor. Aşa că, după tot tămbălăul, femeia a fost zvârlită, domnule *feldkurat,* tocmai la dumneavoastră la Novy Jicin; de unde se poate vedea foarte bine că cine se înfige la prea mult se alege la urmă cu praful de pe tobă. Ar fi trebuit să se ţină scai de unul şi să nu fi declarat în faţa tribunalului că un geamăn e de la domnul deputat şi celălalt de la domnul consilier de curte, sau mai ştiu eu de la cine. Orice naştere se poate socoti foarte uşor. În cutare zi, la cutare dată, am fost cu cutare la hotel şi în cutare zi am născut copilul. Asta, bineînţeles, în caz de naştere normală, domnule *feldkurat.* În combinaţiile astea se găseşte întotdeauna, pentru un galben, cîte un martor, cum ar fi portarul sau camerista, care îţi jură pe sfînta cruce că, într-adevăr, i-a văzut împreună în noaptea aceea şi că ar fi auzit cum dînsa i-ar fi spus chiar, în timp ce coborau scările: „Dar ce mă fac dacă s-a întîmplat ceva”? şi el i-ar fi răspuns: „N-ai nici o grijă, fetiţo, copilu-i treaba mea”.

Feldkuratul căzu pe gînduri; mângâierea duhovnicească i se părea acum mai complicată, deşi nu cu mult înainte îşi alcătuise în minte un plan amănunţit despre felul cum avea să vorbească de milostivirea Celui prea înalt în ziua Judecăţii de apoi, cînd toţi delincvenţii militari se scoală din morminte cu ştreangul de gît şi, dacă s-au pocăit, se bucura de mila Domnului, la fel ca tâlharul din Noul Testament.

Îşi pregătise o alocuţiune minunată, compusă din trei părţi: mai întîi ar fi dorit să demonstreze că moartea prin spînzurătoare e uşoară atunci cînd omul e împăcat cu Dumnezeu; că legea militară pedepseşte pe bună dreptate trădarea maiestăţii sale împăratului, care este părintele tuturor ostaşilor; orice greşeală a lor, oricît de mică ar fi, trebuie privită ca o trădare a propriului părinte. Apoi ar fi vrut să dezvolte ideea că împăratul există prin graţia lui Dumnezeu, că a fost investit de Dumnezeu spre a conduce pe pămînt treburile lumeşti, aşa cum papa conduce treburile spirituale. Trădarea săvârşită împotriva împăratului înseamnă de aceea trădarea lui Dumnezeu-tatăl. Aşa încît pe delincventul militar îl aşteaptă, în afară de spînzurătoare, pedeapsa de veci şi blestemul veşnic cuvenit celui ce huleşte,. Cu toate acestea, dacă justiţia pământească nu poate suprima sentinţa — spre a nu încălca disciplina militară — şi este obligată să-l spînzure pe criminal, mai există o speranţă în ce priveşte a doua pedeapsă, pedeapsa veşnică, pentru că pe aceasta omul o poate evita foarte simplu, dacă se pocăieşte.

Îşi închipuise apoi o scenă înduioşătoare despre care credea că acolo, sus, îi va fi şi lui de folos, întru iertarea păcatelor săvârşite la locuinţa generalului Fink din Przemysl. Se şi vedea strigînd, în încheiere, către condamnat: — Pocăieşte-te, fiule; să îngenunchem împreună! Repetă după mine, fiule!

În sfârşit, în celula împuţită şi năpădită de păduchi, va răsuna rugăciunea:

„Doamne-Dumnezeule, carele eşti atît de bun şi îi ierţi întotdeauna pe cei păcătoşi, ţie mă închin fierbinte pentru sufletul acestui ostaş care din porunca ta va părăsi această lume, pe temeiul sentinţei curţii marţiale din Perzemysl.

Izbăveşte-l pe acest infanterist, pentru pocăinţa lui, de chinurile iadului şi dă-i, Doamne, bucuria fericirii veşnice."

— Nu vă supăraţi, domnule *feldkurat,* rupse tăcerea Švejk, dar staţi de cinci minute ca încremenit, de parcă n-aţi avea chef de vorbă. Se vede bine că n-aţi mai fost arestat niciodată.

— Eu, spuse foarte grav *feldkuratul,* am venit pentru mîngîierea duhovnicească.

— Să mă bată Dumnezeu, domnule *feldkurat,* dacă pricep de ce-i tot daţi într-una cu mîngîierea asta duhovnicească. În ce mă priveşte, domnule *feldkurat,* eu n-am puterea de convingere ca să vă pot aduce o mîngîiere. Şi la urma urmei, nu sînteţi nici primul, nici ultimul *feldkurat* care a ajuns după zăbrele. De altfel, ca să vă spun adevărul adevărat, domnule *feldkurat,* eu nici nu am darul să pot aduce cuiva mîngîiere în clipele grele. O singură dată am încercat şi eu şi am dat greş: veniţi, vă rog, mai aproape şi vă povestesc tot, cum s-a întîmplat. Pe vremea cînd locuiam pe strada Opatovicka, aveam un prieten, unu Paustyn, portar de noapte la un hotel. Era un om cumsecade, cinstit şi vrednic. Cunoştea toate fetele de stradă; aţi fi putut veni la el la hotel, domnule *feldkurat,* la orice oră din noapte şi să-i spuneţi doar atît: „Domnule Faustyn, am nevoie de o fată", şi el vă întreba numaidecît cum doriţi să fie, blondă, brună, mai scundă sau mai înaltă, nemţoaică, cehoaică sau ovreică, necăsătorită, divorţată sau văduvă, cu şcoală sau fără.

Zicînd acestea, Švejk se apropie familiar de *feldkurat* şi, cuprinzîndu-l de mijloc, continuă:

— Să presupunem, domnule *feldkurat,* că dumneavoastră i-aţi fi spus: „Aş dori o blondă înaltă, văduvă, fără cultură"; în zece minute aţi fi avut-o în pat, cu act de botez cu tot.

Pe *feldkurat* începuseră să-l treacă năduşelile, în timp ce Švejk, strîngîndu-l părinteşte la piept, continua să peroreze:

— Nici n-aţi crede, domnule *feldkurat,* ce om cinstit şi moral era domnul Faustyn. Nu lua nici un creiţar misitie de la femeile pe care le aducea şi le băga în odăi; iar dacă se întîmpla ca vreuna să uite şi încerca să-i strecoare ceva în buzunar, apăi să fi văzut ce se mai zborşea şi zbiera la ea: „Scroafă neobrăzată, să nu-ţi închipui că dacă tu te vinzi şi păcătuieşti, eu am un folos din treaba asta! Eu nu-s codoş, tîrfă neruşinată. Dacă o fac, apăi să ştii că numai din milă pentru tine, că dacă tot ai apucat-o pe drumul ăsta, să nu trebuie să-ţi arăţi ruşinea în public, ca să te agaţe pe undeva noaptea copoii şi să zaci pe urmă trei zile la poliţie. Aici cel puţin eşti la căldurică şi nimeni nu te vede în ce hal ai ajuns." În schimb, avea grijă, domnule *feldkurat,* să-şi scoată pîrleala de la clienţi. Avea tariful lui: ochii albaştri — un galben, cei negri — cincisprezece creiţari; socotea toate astea la fix şi le scria separat pe o bucată de hîrtie, ca o notă, pe care o dădea clientului. Pentru misitie lua puţin de tot. La femeile fără şcoală mai adăuga un supliment de un gologan, pentru

că dumnealui pornea de la principiul că o başoaldă necioplită e mai distractivă decît o doamnă învăţată... Şi cum vă spuneam, într-o bună zi, spre seară, vine la mine acasă în strada Opatovicka domnul Faustyn, amărît şi mînios nevoie mare, de parcă în clipa aceea ar fi fost scos de sub grătarul de protecţie de la tramvai şi, în înghesuială, i s-ar fi furat ceasul din buzunar. La început n-a scos o vorbă; a scos doar din buzunar o sticlă de rom şi, după ce-a tras o duşcă, mi-a întins-o şi mie, zicînd: „bea”. Şi aşa am tăcut împreună, pînă cînd am dat gata sticla de rom. În cele din urmă, îmi zice: „Dragul meu, fii aşa de bun, fă-mi şi mie un bine. Deschide fereastra de la stradă; eu mă aşez pe pervaz şi tu mă apuci de picioare şi-mi faci vînt de la etajul trei. Nu mai aştept nimic de la viaţă; ultima mea mîngîiere ar fi aceea că s-a găsit un prieten bun care să mă cureţe de pe lumea asta în care nu mai pot trăi; auzi dumneata, eu, om cinstit, să fiu dat în judecată pentru codoşlîc, ca orice peşte ordinar de la Zide. Cînd se ştie că hotelul nostru e de rangul întîi, toate trei cameristele şi nevastă-mea au condicuţă şi nu datorează nici măcar un creiţar la doctor pentru vizită. Dacă ţii măcar puţin la mine, fii bun şi zvîrle-mă de la etajul trei, dă-mi te rog mîngîierea asta din urmă.” Zis şi făcut: l-am poftit să ia loc pe pervaz şi i-am făcut vînt în stradă. Nu vă speriaţi, domnule *feldkurat!*

Švejk se sui în picioare, pe pat, ridicîndu-l de subsuori pe feldkurat:

— Uite, aşa l-am apucat, domnule *feldkurat,* şi buf cu el în stradă.

Îl luase în braţe pe popă şi dăduse cu el de podea; şi în timp ce *feldkuratul* se aduna înspăimântat de pe jos Švejk continuă:

— După cum vedeţi, domnule *feldkurat,* nu vi s-a întîmplat nimic, aşa cum nu i s-a întîmplat nici domnului Faustyn, cu toate că dumnealui a zburat de la o înălţime de trei ori mai mare. Că, să v-o spun pe şleau, domnul Faustyn era beat criţă şi uitase să eu locuiesc în strada Opatovicka la parter şi nu la etajul trei, cum locuisem cu un an înainte, în strada Kremenkova, unde dumnealui venise adeseori să mă viziteze.

Feldukratul se uita îngrozit, de jos, la Švejk, care, cocoţat pe pat, dădea din mîini:

Părintele îşi spuse că are de-a face cu un nebun şi de aceea, bîiguind: „Da, da fiule, nu era nici măcar de trei ori mai înalt decît aici”, se tîrî încetişor, de-a-ndaratelea către uşă, unde, o dată ajuns, începu să bată cu disperare şi să urle, încît veniră numaidecît să-i deschidă.

Prin fereastra zăbrelită, Švejk îl văzu depărtîndu-se repede, însoţit de o santinelă şi gesticulînd foarte agitat.

— Cu siguranţă că acum îl duc la balamuc, îşi zise în sinea lui Švejk, sărind de pe pat şi, plimbîndu-se prin celulă în pas milităresc, începu să cînte de unul singur:

Inelul ce mi-ai dăruit,
Pe deget nu-l mai port!
Şi cum l-aş mai purta,
Dacă-l încărcai în puşca mea?...

La cîteva minute după această întîmplare, *feldkuratul* se anunţă la generalul Fink.

În casa generalului avea iar loc o mare „reuniune”, în care rolul principal îl jucau două doamne simpatice, vinul şi lichiorurile.

Erau prezenţi toţi componenţii curţii marţiale cu excepţia, se înţelege, a infanteristului, care dimineaţa aprinsese domnilor ofiţeri ţigările.

Feldkuratul îşi făcu intrarea plutind, de parcă era o arătare din poveste. Era palid, emoţionat şi demn, ca un om care se ştie pălmuit pe nedrept.

Generalul Fink, care în ultima vreme îl îndrăgise pe părinte, îl trase lîngă el pe canapea şi cu glas răguşit îl întrebă:

— Ce-i cu tine, mîngîiere duhovnicească, ce ţi s-a întîmplat?

Iar una din doamnele vesele aruncă după *feldkurat* cu o ţigară.

— Bea, mîngîiere duhovnicească, bea, îl îmbie generalul Fink, turnîndu-i vin într-o cupă mare, de culoare verde.

Întrucît părintele nu răspunse prompt invitaţiei, generalul îi duse cu propria lui mînă paharul la gură şi, dacă *feldkuratul* n-ar fi gîlgîit cu nădejde, fără îndoială că l-ar fi stropit tot.

După această operaţiune, începură însă să curgă întrebările în legătură cu comportarea condamnatului în timpul administrării binecuvîntării duhovniceşti.

Feldkuratul se ridi-că în picioare şi cu o voce tragică rosti:

— Şi-a pierdut minţile.

— Grozavă mîngîiere duhovnicească trebuie c-a mai fost, rîse cu poftă generalul; ceilalţi izbucniră şi ei în hohote de rîs, iar amîndouă doamnele începură să arunce cu ţigări în *feldkurat.*

La capătul mesei, moţăia într-un fotoliu un maior care se cam întrecuse cu băutura; acum însă se trezi din apatia în care căzuse, umplu repede cu lichior două pahare mari de vin şi, croindu-şi drum printre scaune, se apropie de *feldkurat* şi-l sili pe uluitul slujitor al Domnului să bea cu el *brudersehaft.* Apoi se trînti din nou în fotoliu lui şi continuă să tragă la aghioase.

După acest *bruderschaft,* părintele căzu în mrejele diavolului, ce-şi întindea către el braţele din toate sticlele aflate pe masă şi din privirile ispititoare ale celor două femeiuşti vesele, care îşi ridicaseră picioarele pe masă, în faţa lui, în aşa fel încît diavolul îl privea pe *feldkurat* printre broderii.

Pînă în ultima clipă, părintele rămase cu convingerea că era în joc soarta sufletului său şi că era un martir.

El îşi exprimă de altfel convingerea aceasta şi într-o cuvântare ce o rosti în faţa celor două ordonanţe ale generalului care îl transportară într-o odaie vecină unde-l întinseră pe canapea.

— E trist, ce-i drept, dar înălţător spectacolul ce se desfăşoară in faţa ochilor voştri, dacă cu gîndul curat şi fără prihană vă amintiţi de slăviţii martiri care s-au jertfit pentru credinţa lor şi sînt cunoscuţi sub numele de mucenici. La mine puteţi vedea cum omul, trecînd peste toate suferinţele, se simte înălţat atunci cînd în

mintea lui sălăşluiesc adevărul şi virtutea, care îl călesc în lupta pentru cîştigarea unei birunţi glorioase asupra celor mai îngrozitoare chinuri.

Ostaşii îl întoarseră cu faţa spre perete şi părintele adormi numaidecît.

Avu un somn agitat.

Visă că peste zi îndeplinea funcţia de *feldkurat,* iar noaptea era portar la hotel, în locul lui Faustyn, căruia Švejk îi făcuse vînt în stradă, de la etajul trei.

Generalul Fink primea mereu tot felul de reclamaţii împotriva lui din partea clienţilor, prin care aceştia se plîngeau că în loc de blondine aducea brunete, în loc de doamne divorţate şi culte, furniza văduve inculte etc.

Dimineaţa se trezi lac de sudoare ca un şoarece plouat, burta parcă îi plutea pe apă şi i se părea că, în comparaţie cu el, preotul din Moravia era un înger.

III

Švejk se reîntoarce la compania lui

Maiorul, care cu o zi înainte făcuse pe judecătorul de instrucţie în procesul lui Švejk, era una şi aceeaşi persoană cu cel care, seara, în casa generalului băuse *bruderschaft* cu confesorul militar şi picotise în fotoliu.

Un lucru e sigur: nimeni n-a băgat de seamă cînd şi în ce împrejurare a dispărut maiorul din casa generalului. În starea în care erau cu toţii, nimeni nu remarcă absenţa lui; generalul îi confunda pe cei prezenţi şi nu mai desluşea cu care anume din ei vorbea. Maiorul lipsea de peste două ceasuri şi cu toate acestea generalul, răsucindu-şi mustăţile şi rîzînd prosteşte, striga:

— Bine aţi mai zis-o, domnule maior.

Dimineaţa ia-l pe maior de unde nu-i. Mantaua atîrna în antreu, sabia era agăţată în cuier, dar chipiul lipsea. Îşi închipuiră că adormise pe undeva, într-un closet; cercetară toate closetele, dar fără rezultat. În locul lui dădură, la etajul doi, peste un locotenent-major din societatea generalului care dormea în genunchi cu gura în bideu, aşa cum îl surprinsese somnul în timp ce vomita.

Maiorul parcă ar fi intrat în pămînt.

Dacă însă cineva s-ar fi uitat prin fereastra zăbrelită în spatele căreia era închis Švejk, ar fi văzut că sub mantaua rusească a lui Švejk dormeau două persoane şi că de sub manta se zărea două perechi de cizme.

Cele cu pinteni erau ale maiorului, cele fără pinteni ale lui Švejk.

Dormeau lipiţi unul de altul, ca doi pisoi. Švejk ţinea un braţ sub capul maiorului, iar acesta îl strîngea pe Švejk de mijloc, înghesuindu-se în el aşa cum se înghesuia puiul de căţea la pieptul mamei.

În toată povestea nu era însă nici un mister. Nu era vorba de altceva decît că în maior se trezise conştiinţa datoriei.

Fără îndoială că şi dumneavoastră vi s-a întîmplat cîteodată să staţi cu cineva la un chef, să beţi toată noaptea, pînă a doua zi la amiază, şi deodată tovarăşul dumneavoastră de petrecere să-şi pună mîinile în cap, să sară de pe scaun ca ars şi să strige: „Maica ta Cristoase, la opt trebuia să fiu la birou”.

E aşa-numita criză de conştiinţă a datoriei, care ia naştere ca un fel de rod altoit al mustrării de conştiinţă. Omul cuprins de această nobilă criză nu poate fi întors prin nimic de la convingerea lui sfîntă că trebuie să recupereze neîntîrziat lucrările rămase în urmă la birou. Aşa se explică acele personaje cu capul gol pe care portarii instituţiilor îi găsesc pe culoare şi-i întind în cămăruţa lor, pe divan, ca să-şi facă somnul.

O astfel de criză îl cuprinsese şi pe maior.

Cînd se trezise în fotoliu, îi venise deodată în minte că trebuia să-l interogheze neîntîrziat pe Švejk. Criza îl cuprinse pe maior fără veste, iar deznodămîntul ei se

produsese cu o asemenea repeziciune şi hotărîre, încît nimeni nu băgase de seamă dispariţia lui.

În schimb, îi simţiseră prezenţa cu vîrf şi îndesat cei de la corpul de gardă al arestului militar. Maiorul se năpustise acolo ca o panteră.

Plutonierul de serviciu dormea cu capul pe masă şi peste tot în jurul lui dormeau ceilalţi ostaşi, în cele mai diverse poziţii.

Maiorul, cu şapca sucită într-o parte, înjură atît de tare, încît cei care tocmai căscau încremeniră cu gurile deschise şi feţele lor căpătară o expresie atît de stranie, încît grupul aducea mai degrabă cu nişte maimuţe schimonosite decît cu nişte ostaşi disciplinaţi.

Bătînd cu pumnul în masă, maiorul zbiera la plutonier:

— Ascultă, putoare, ţi-am mai spus pînă acum de o mie de ori că oamenii dumitale sînt o adunătură de porci căcăcioşi.

Apoi, întorcîndu-se către ostaşii înmărmuriţi de frică, strigă:

— Ostaşi sînteţi voi?! Pînă şi în somn vi se citeşte prostia din ochi, iar cînd vă treziţi, nătărăilor, faceţi o mutră, de parcă fiecare din voi ar fi înghiţit cîte un vagon de dinamită.

După care urmă o lungă şi suculentă cazanie despre îndatoririle ostaşilor din corpul de gardă şi, în sfîrşit, ceru să i se deschidă imediat celula în care se afla arestatul Švejk, întrucît voia să-l supună pe delincvent unui nou interogatoriu.

Aşa se explică deci apariţia nocturnă a maiorului la reşedinţa lui Švejk.

Intră la el într-o stare căreia se obişnuieşte a i se spune „cu capsa pusă”. În ultima lui răbufnire, ceruse să i se predea cheile de la arest.

Într-un suprem efort, amintindu-şi cu disperare de îndatoririle sale de ostaş, plutonierul refuzase să-i satisfacă dorinţa, fapt care, pe neaşteptate, îi făcu maiorului o impresie foarte bună.

— Vă arătam eu vouă, bandă de porci împuţiţi, dacă mi-aţi fi dat cheile, strigă el în curte.

— Cu respect vă raportez, domnule maior, că sînt silit să vă încui şi să postez la uşă o santinelă, pentru securitatea dumneavoastră. Cînd veţi dori să ieşiţi, domnule maior, vă rog să fiţi atît de bun şi să bateţi în uşă.

— Bă, tîmpitule, se înfurie maiorul, ce-ţi închipui bă, maimuţă, cămilă cu două cocoaşe, că mi-e teamă de vreun arestat, ca să vii tu să-mi postezi santinelă în timp ce-l interoghez? Crucea şi dumnezeii mă-ti! Închide-mă o dată şi şterge-o de-aici cît te văd!

În firida de deasupra uşii, lampa de petrol cu mucul lăsat în jos răspîndea o lumină chioară ce abia, abia ajunse maiorului ca să dea de Švejk care, în poziţia reglementară, lîngă patul lut, aştepta cu nerăbdare să vadă ce are să iasă din această vizită neaşteptată.

Se gîndi că lucrul cel mai bun ar fi să-i dea maiorului raportul, de aceea strigă cu toată puterea:

— Cu respect vă raportez, domnule maior, în celulă se află un arestat, în rest nimic de semnalat.

Luat pe neaşteptate, maiorul uită deodată de scopul vizitei şi răspunse:

— Pe loc repaus! Unde ţi-e arestatul?

— Să trăiţi, domnule maior, eu sînt, răspunse mîndru Švejk.

Maiorul nu băgă în seamă însă acest răspuns, căci vinul şi lichiorurile generalului îşi făceau acum în creierul lui ultima reacţie alcoolică. Căscă cu atîta străşnicie, încît unui civil i-ar fi trosnit maxilarele. Maiorului însă căscatul acesta sinistru îi strămută gîndirea în acele circumvoluţiuni ale creierului în care oamenii au darul cîntatului. Se lăsă alene pe priciul lui Švejk şi, cu un glas care aducea cu un guiţat de porc înjunghiat, zbieră:

O, Tannenbaum! O, Tannenbaum!
Wie schon sind deine Blatter![299]

Repetă cîntecul de cîteva ori în şir, amestecînd în text şi nişte urlete nedesluşite.

Apoi se lăsă pe spate ca un ursuleţ, se strînse ghemotoc şi începu să sforăie.

— Domnule maior, încercă Švejk să-l trezească. Am onoarea să vă raportez că vă umpleţi de păduchi.

Eforturile lui Švejk fură zadarnice însă. Maiorul dormea buştean.

Drept care Švejk, îl privi cu duioşie şi-i spuse: „Ei, dacă aşa stau lucrurile, fă nani-nani, pilangiule”, şi-l acoperi cu mantaua. Mai tîrziu se furişă şi el lîngă dînsul şi aşa se face că dimineaţa fură găsiţi lipiţi unul de altul.

Pe la orele nouă, cînd vînătoarea după maior atinse punctul culminant, Švejk se dădu jos din pat şi socoti că ar fi potrivit să-l trezească şi pe domnul maior. Îl scutură zdravăn de tot de cîteva ori, trase de pe el mantaua rusească, şi, în cele din urmă, maiorul se ridică în capul oaselor şi uitîndu-se prosteşte la Švejk căută pe faţa lui dezlegarea misterului.

— Cu respect vă raportez, domnule maior, spuse Švejk, că au venit pînă acum de cîteva ori de la corpul de gardă ca să vadă dacă mai sînteţi în viaţă. De aceea mi-am îngăduit să vă trezesc, dat fiind că nu ştiu pînă cînd obişnuiţi să dormiţi şi mi-era teamă să nu depăşiţi ora de somn şi să întîrziaţi la servici. La fabrica de bere din Uhrineves era un tîmplar care se scula întotdeauna la şase dimineaţa; dar dacă se întîmpla să nu se trezească şi să doarmă mai mult, chiar numai un sfert de ceas, adică pînă la şase şi un sfert, apăi nu se mai scula pînă la amiază; şi a făcut mereu aşa pînă cînd, într-o bună zi, l-au dat afară de la serviciu şi el, de supărare, a insultat biserica şi un membru al familiei noastre domnitoare.

— Tu este prost, nu aşa? spuse maiorul într-o cehă stricată şi cu o umbră de disperare în glas, deoarece după cheful de aseară era încă mahmur şi nu putea să găsească răspunsul la întrebarea: ce anume căuta acolo, de ce veniseră să-l caute de la corpul de gardă şi de ce individul din faţa lui debita tot felul de tîmpenii fără

---

[299] O, bradule! O, bradule!
Ce frumoase sînt frunzele tale ! (germ.)

cap şi fără coadă. Totul i se părea ciudat. Îşi amintea numai foarte vag că mai fusese o dată acolo în cursul nopţii, dar nu ştia de ce.

— Eu fost la noapte aici? întrebă el şovăind.

— La ordin, domnule maior, răspunse Švejk. După cîte am priceput din vorbele dumneavoastră, domnul maior a venit să-mi ia un interogatoriu.

În clipa aceea mintea maiorului se lumină deodată; se uită la sine, apoi undeva în spate, ca şi cum ar fi căutat ceva.

— N-aveţi nici o grijă, domnule maior, interveni Švejk. Aşa aţi venit. Aţi venit fără manta, fără sabie, numai cu chipiul. Chipiul e colea, a trebuit să vi-l iau din mînă, fiindcă aţi vrut să-l puneţi sub cap. Ştiţi, chipiul de paradă al domnilor ofiţeri e ca şi ţilindrul. Să doarmă pe ţilindru a fost în stare numai unu Karderaz din Lodenice. S-a întins pe o bancă în circiumă şi şi-a pus cilindrul sub cap; ştiţi, dumnealui cînta pe la înmormântări şi la fiecare înmormîntare se ducea în ţilindru; ei, şi cum vă spuneam, şi-a pus frumuşel ţilindrul sub cap, s-a autosugestionat că n-are voie să-l turtească şi toată noaptea s-a sprijinit de el uşurel, uşurel de tot, încît nu l-a strivit de loc, ba, dimpotrivă, am putea zice că în timp ce se întorcea de pe o parte pe alta l-a periat frumuşel cu părul şi dimineaţa parcă l-ar fi scos de la călcat.

Maiorul, care între timp îşi revenise şi începuse să-şi dea seama cum devine cazul, nu contenea totuşi să se uite prosteşte la. Švejk şi repeta:

— Tu prost, nu aşa? Eu fost aici, acum eu plecat.

Se ridică de pe pat, se apropie de uşă şi bătu în ea.

Pînă să vină să-i deschidă, i se mai adresă o dată lui Švejk:

— Dacă nu venit telegram că tu este tu, atunci tu spînzurat!

— Vă mulţumesc din inimă, domnule maior, răspunse Švejk. Eu ştiu că dumneavoastră aveţi grijă de mine şi dacă cumva vi s-a întîmplat să se prindă vreunul de dumneavoastră, apăi să fiţi încredinţat, domnule maior, că dacă e mititel şi are spatele roşcat e parte bărbătească; dacă va fi numai unul şi nu veţi găsi şi una aşa mai lunguiaţă, de culoare cenuşie cu dungi roşii pe burtă, atunci e bine, pentru că altfel ar fi pereche şi dihăniile astea se înmulţesc al dracului de repede ; mai repede chiar ca iepurii de casă.

— *Lassen Sie das* [300], îi spuse maiorul abătut, în timp ce i se deschidea uşa.

De data asta maiorul nu mai făcu tărăboi la corpul de gardă; dădu numai ordin, pe un ton foarte măsurat, să i se aducă o birjă şi în hurducăitul trăsurii pe caldarîmul stricat al oraşului Przemysl îl obseda o singură idee, anume că delincventul era probabil un idiot fără pereche, dar cu siguranţă un dobitoc nevinovat. În ceea ce îl privea pe el, maiorul, nu-i rămînea altceva mai bun de făcut decît ori să se împuşte imediat ce va ajunge acasă, ori să trimită la general să i se aducă mantaua şi sabia, apoi să se ducă la baia municipală, iar după baie să se oprească la vinăria „Vollgruber” ca să se dreagă după cheful din ajun şi să-şi rezerve telefonic, pentru seară, un bilet la teatrul municipal.

Pînă să ajungă acasă se hotărî pentru ultima alternativă.

Aci îl aştepta însă o mică surpriză. Sosise tocmai la timp...

---

300 Lasă asta (germ.).

Pe culoar se afla generalul Fink care-l strîngea de guler pe ţucălarul lui şi, în timp ce-l zgîlţîia sălbatic, zbiera la el:

— Unde ţi-e stăpînul, dobitocule? Vorbeşte, animalule!

Animalul însă nu vorbea, din pricină că se învineţise la faţă, sugrumat de general.

Încă de la intrare, maiorul băgase de seamă că nefericitul ţucălar strîngea cu nădejde sub braţ mantaua şi sabia lui, pe care de bună seamă le adusese de la locuinţa generalului.

Scena începu să-l distreze grozav şi de aceea rămase pe loc în uşa întredeschisă, de unde continuă să privească suferinţele credinciosului ţucălar, pe care-l avea de multă vreme la stomac, pentru diferite furtişaguri.

Generalul îl slobozi pentru o clipă pe ţucălarul învineţit, ca să poată scoate din buzunar o telegramă cu care apoi începu să-l plesnească peste gură şi peste amîndoi obrajii, zbierînd la el ca ieşit din minţi:

— Unde ţi-e maiorul, dobitocule, unde ţi-e maiorul-*auditor,* vită, ca să-i dai o telegramă de serviciu?

— Aici sînt, strigă din uşă maiorul Derwota, căruia combinaţia de cuvinte: „maiorul-auditor” şi „telegramă” îi aduse din nou aminte de anumite îndatoriri.

— Ah, strigă generalul Fink, te-ai întors?

Tonul era atît de caustic, încît maiorul nu ştiu ce să răspundă şi rămase locului, nehotărît.

Generalul îl pofti să intre cu el în odaie şi, după ce luară amîndoi loc la masă, îi aruncă în faţă telegrama făcută ferfeniţă şi-i spuse cu o intonaţie tragică în glas:

— Citeşte, asta-i opera ta.

În timp ce maiorul citea telegrama, generalul se sculă de pe scaun, alergă furios prin odaie, răsturnă scaunele şi taburetele întîlnite în cale şi zbieră ca ieşit din minţi:

— Şi totuşi am să-l spînzur !

Telegrama suna aşa:

„Infanteristul Josef Švejk, ordonanţa companiei a 11-a de marş, s-a pierdut în ziua de 16 a acestei luni, pe ruta Chyrow-Felstyn, în interes de serviciu, cu misiunea de a asigura cartiruirea trupei. Infanteristul Švejk va fi transportat fără întîrziere la statul-major al brigăzii din Wojalycz.”

Maiorul deschise sertarul de la masă, scoase o hartă şi rămase pe gînduri, deasupra ei. Toată povestea era învăluită într-un mister îngrozitor. Localitatea Felstyn se afla la patruzeci de kilometri sud est de Przemysl. Se punea deci întrebarea cum a ajuns Švejk la uniforma rusească în nişte locuri aflate la o distanţă de peste o sută cincizeci de kilometri în spatele frontului, dacă poziţiile se întind pe linia Sokal-Turze-Kozlow.

Cînd îi explică cum devenea cazul şi-i arătă pe hartă locul unde, conform telegramei, se pierduse Švejk cu cîteva zile în urmă, generalul începu să ragă ca un

bivol deoarece simţea că speranţele lui în legătură cu curtea marţială se năruiau. Se apropie de telefon, ceru legătura cu corpul de gardă şi porunci ca arestatul Švejk să fie adus imediat la el, în locuinţa maiorului.

Pînă să fie executat ordinul, generalul, proferînd cele mai îngrozitoare blesteme, îşi manifestă de nenumărate ori regretul pentru faptul că nu poruncise ca arestatul să fie spînzurat, pe riscul lui, imediat, fără nici un fel de cercetări prealabile.

Luîndu-şi libertatea de a-l contrazice, maiorul încercă să-i demonstreze că dreptul şi justiţia merg mînă în mînă şi-i ţinu, cu argumente convingătoare, un întreg logos despre judecata dreaptă, despre crimele judiciare, îndrugînd în general verzi şi uscate despre tot ce-i venea pe limbă, deoarece după cheful din ajun rămăsese cu o mahmureală îngrozitoare, care se cerea justificată.

Cînd, în sfîrşit, fu adus Švejk, maiorul îi ceru să lămurească cele întîmplate lîngă Felstyn şi să arate cum a ajuns, de fapt, la uniforma rusească.

Švejk explică totul, metodic, susţinîndu-şi expunerea cu cîteva exemple din istoria vieţii lui. Apoi, cînd maiorul îl întrebă de ce nu făcuse aceste declaraţii în faţa tribunalului, Švejk răspunse că de fapt nimeni nu-l întrebase cum de s-a întâmplat să îmbrace uniforma rusească şi că toate întrebările sunau aşa: „Recunoşti că ai îmbrăcat de bunăvoie şi nesilit de nimeni uniforma duşmanului?” întrucît acesta era adevărul, el, Švejk, nu putuse să răspundă decît: „Bineînţeles — da — desigur — aşa-i — fără doar şi poate”. Tot din pricina aceasta respinsese însă cu indignare acuzaţia care i se adusese de tribunal cum că ar fi trădat pe maiestatea-sa împăratul.

— Omul ăsta e complet idiot, îi spuse generalul maiorului. Să îmbraci pe malul unui iaz o uniformă rusească pe care Dumnezeu ştie cine a lăsat-o acolo şi să te laşi introdus într-o coloană de prizonieri ruşi, iartă-mă, dar treaba asta numai un imbecil poate s-o facă.

— Cu respect vă raportez se auzi glasul lui Švejk că într-adevăr şi eu observ cîteodată că sînt slab de minte, mai cu seamă, aşa, spre seară...

— Gura, boule, strigă maiorul şi, adresîndu-se generalului, îl întrebă ce se va întîmpla acum cu Švejk.

— N-au decît să-l spînzure la brigada lui, hotărî generalul.

După un ceas, Švejk fu condus la gară de o escortă, care avea misiunea să-l predea la comandamentul brigăzii, la Wojalycz.

În arest, Švejk lăsă ca amintire o listă — zgîriată pe perete cu o surcică — cuprinzînd toate felurile de ciorbe, sosuri şi aperitive pe care le mîncase în civil. Era protestul lui împotriva faptului că timp de douăzeci şi patru de ore nu i se adusese nimic de mîncare.

O dată cu Švejk fu trimisă la brigadă următoarea hîrtie:

„Pe baza telegramei nr. 469, se înaintează infanteristul Švejk Josef, fugit din compania 11-a de marş spre noi cercetări la comandamentul brigăzii.”

Escorta, formată din patru oameni, era o amestecături de naţionalităţi; un polonez, un maghiar, un german şi un ceh. Ultimul, care era şi Comandantul escortei, avea gradul de fruntaş şi îşi dădea nişte ifose grozave faţă de compatriotul arestat, încercînd să-l facă să înţeleagă puterea teribilă ce avea asupra lui. Cînd, în gară, Švejk ceru cuviincios permisiunea de a se duce la closet, fruntaşul îi răspunse foarte grosolan că are timp să urineze cînd va ajunge la brigadă.

— Foarte bine, în replică Švejk. Dar trebuie să-mi daţi asta în scris, ca să se ştie cine-i de vină cînd mi-o plesni băşica udului. Pentru treaba asta, domnule fruntaş, există lege.

Fruntaşul, un vlăjgan, venit de la oi se sperie de această băşică a udului, aşa încît Sveijk fu condus la closetul gării, cu alai, de întreaga escortă. În general, fruntaşul părea a fi un om tare închipuit şi tot timpul cît dură călătoria se ţinu băţos şi înfoiat, de parcă a doua zi ar fi trebuit să fie avansat cel puţin comandant de corp de armată.

În timp ce trenul gonea pe linia Przemysl-Chyrow, Švejk i se adresă:

— Ştiţi, domnule fruntaş, cînd stau aşa şi mă uit la dumneavoastră, îmi aduc aminte de un alt fruntaş, unu Bozba, care făcea serviciul la Trident. Cum l-au numit fruntaş, chiar din prima zi a început să crească în asemenea hal, că nu-l mai ajungeau pantalonii cazoni. Dar ce era mai rău e că au început să-i crească şi urechile în lungime. Aşa că l-au dus numaidecît la infirmerie, unde *regimentsarztul* a spus că asta se întîmplă cu toţi fruntaşii. La început — zicea — se umflă; unora se întîmplă să le treacă repede, dar cu ăsta, zicea doctorul, e de rău, ar putea să crape, pentru că toată boala i se trage de la steluţa de pe galon. Ca să-l scape, au trebuit să-i staie steluţa şi, cît ai zice peşte, s-a dezumflat.

Din clipa aceea, zadarnic mai încercă Švejk să întreţină o conversaţie cu fruntaşul şi să-i explice prieteneşte de unde vine obiceiul să se spună că fruntaşul e ghinionul companiei.

La toate avansurile sale, fruntaşul răspunse numai prin nişte ameninţări încîlcite, prin care voia să-i dea de înţeles că unul din ei va rîde mai bine cînd vor ajunge la brigadă. Cum s-ar zice, compatriotul nu-şi da gîndurile pe faţă; iar cînd Švejk îl întrebă de unde era de fel, se alese cu răspunsul că asta nu-i treaba lui.

Švejk încercă să-l ia de departe. Îi povesti că mai fusese dus sub escortă şi că fiecare dată se distrase de minune cu ostaşii care-l însoţiseră.

Fruntaşul tăcu chitic, iar Švejk continuă:

— Nu ştiu ce să zic, domnule fruntaş, dar mi se pare că v-a lovit o mare nenorocire, de vreme ce v-aţi pierdut graiul. Eu am cunoscut mulţi fruntaşi amărîţi, dar o catastrofă ca dumneavoastră, domnule fruntaş — vă rog să-mi fie cu iertare şi să nu vă supăraţi — de cînd sînt n-am văzut. Spuneţi-mi mie ce vă doare şi s-ar putea să vă dau un sfat, pentru că, să ştiţi de la mine, ostaşul dus sub escortă are întotdeauna mai multă experienţă decît cei care îl păzesc. Sau ştiţi ce, domnule fruntaş? Ca să ni se pară drumul mai scurt, povestiţi-ne ceva, să zicem, despre satul dumneavoastră, despre împrejurimile lui, dacă aveţi iaz în sat; dacă aveţi pe acolo

cumva ruine ale vreunui castel, aţi putea să ne povestiţi o legendă despre turnul castelului...

— Eu, unul, m-am săturat, izbucni fruntaşul.

— Asta înseamnă că sînteţi un om fericit, replică Švejk. Sînt oameni care nu se satură niciodată.

Fruntaşul se învălui într-o muţenie desăvîrşită, dar mai întîi îşi spuse totuşi ultimul cuvînt:

— N-am nici o grijă, or găsi ei la brigadă ac de cojocul tău, eu unul n-am de gînd să mă amărăsc cu tine.

De fapt, nici un ostaş din escortă n-avea haz. Maghiarul se distra cu neamţul în felul lui, întrucît nu cunoştea din limba germană decît două cuvinte: *„jawohl”* şi *„was”?* Cînd neamţul îi povestea cîte ceva, maghiarul dădea din cap şi spunea: *„jawohl”,* iar cînd neamţul tăcea, maghiarul îl întreba: *„was”* şi neamţul o lua iar de la început. Polonezul se ţinea deoparte, aristocratic, nu băga în seamă pe nimeni şi se distra de unul singur, suflîndu-şi nasul pe podea, operaţie la care folosea, cu multă îndemînare, degetul gros de la mîna dreaptă; apoi, dus pe gînduri, cu ochii ţintă în jos, ştergea podeaua cu patul puştii şi, în sfârşit, cu aceeaşi dibăcie, freca patul puştii, porcăit, de pantalonii cazoni şi mormăia pe nas:

— Sfîntă Fecioară.

— Cum văd, prea multe nu ştii, îl agrăi Švejk. Pe strada Na Bojiste locuia într-o pivniţă măturătorul Machacek; ăsta se pricepea să-şi sufle nasul pe sticla ferestrei, cu atâta dibăcie, că închipuia tabloul Libusei, spurcînd gloria oraşului Praga. De fiecare tablou din ăsta, căpăta de la nevastă-sa cîte o bursă de stat, care-i făcea gura cît o şură; dar el tot nu se lăsa şi-i dădea mereu înainte ca să se perfecţioneze. De altfel, asta era singura lui distracţie.

Polonezul nu răspunse şi, în cele din urmă, întreaga escortă se cufundă într-o tăcere adâncă, de parcă s-ar fi dus cu toţii la înmormântare şi acum se gîndeau, reculeşi, la răposat.

În această stare se apropiară de statui major al brigăzii din Wojalycz.

*

Între timp, la comandamentul brigăzii se produseseră schimbări importante.

Conducerea statului-major fusese încredinţată colonelului Gerbich, persoană distinsă, cu vaste cunoştinţe în arta militară, care i se lăsaseră în picioare sub forma de podagră. Avusese la minister prieteni cu mare influenţă, care nu îngăduiseră să fie scos la pensie, şi acum cutreiera comandamentele marilor formaţiuni militare, încasa solde majorate cu cele mai diverse sporuri de război, şi rămînea într-un loc numai pînă cînd, în furia unei crize de podagră, săvârşea vreo neghiobie. După care, era transferat în altă parte, eveniment care pentru el însemna de obicei o nouă avansare. În general, la masă nu vorbea cu ofiţerii decît despre degetul de la picior, care de multe ori i se umfla aşa de tare, încît trebuia să poarte o gheată neobişnuit de mare.

Grozav îi mai plăcea să povestească la masă că din cauza degetului veşnic ud de transpiraţie trebuia să şi-l ţină în permanenţă înfăşurat în vată şi să explice că sudoarea cu pricina mirosea a supă de vacă acrită.

Acesta este de altfel şi motivul pentru care, de fiecare dată, cînd pleca în altă parte, corpul ofiţeresc îşi lua cu mare căldură rămas bun de la el. Încolo, era un om foarte jovial, şi avea o atitudine foarte prietenoasă faţă de ofiţerii mai mici în grad, cărora le descria bunătăţile pe care le mîncase şi le băuse înainte de a se fi îmbolnăvit.

În clipa cînd Švejk fu adus la brigadă şi, potrivit ordinului dat de ofiţerul de serviciu, fu înaintat, împreună cu toate documentele, colonelului Gerbich, în biroul acestuia se afla locotenentul Dub.

În cele cîteva zile care se scurseseră după marşul spre Sanok-Sambor, locotenentul Dub fusese eroul unei noi aventuri. Dincolo de Felstyn, compania a 11-a de marş întîlnise o coloană de cai, trimisă regimentului de dragoni cantonat la Sadow-Wisznie.

Vrînd să dovedească locotenentului-major Lukáš talentele sale de călăreţ, locotenentul Dub se trezise deodată cocoţat pe un cal, care dispăruse cu el în lunca pîrăului unde, puţin mai tîrziu, fu descoperit împlîntat într-o mlaştină, atît de solid, că nici cel mai priceput grădinar n-ar fi ştiut să-l sădească aşa de bine. După ce fusese scos cu nişte funii, începuse să geamă ca un om care-şi dă sfârşitul şi în această stare fusese adus la comandamentul brigăzii şi internat în micul lazaret din localitate.

După cîteva zile însă îşi reveni, aşa că medicul declară că-i va mai unge de două-trei ori spatele şi burta cu tinctură de iod şi apoi se va putea întoarce, fără grijă, la unitatea lui.

Acum şedea în faţa colonelului Gerbich şi discuta cu el despre toate bolile cîte sînt pe lume.

Cînd îl zări pe Švejk, se stropşi la el cu un glas triumfător, căci ştia de misterioasa lui dispariţie, în faţa Felstynului:

— Aha, va să zică, iar te avem în mînă! Unii pleacă ca jivinele şi se întorc ca fiarele şi mai rele. Aşa-i şi cu tine.

Drept completare, trebuie să mai adăugăm că în aventura sa ecvestră, locotenentul Dub suferise o uşoară comoţie cerebrală; de aceea nu trebuie să ne mirăm că, tot apropiindu-se de Švejk, zbiera la el în versuri, chemînd într-ajutor în încăierarea cu dînsul pe Dumnezeu-tatăl:

— Ceresc părinte, pe tine te chem, de fum mă învăluie tunurile bubuitoare, sălbatic se aud gloanţele şuierătoare. Conducător al bătăliilor, ajută-mă, părinte, pe acest nătărău să-l învăţ minte... Unde ai fost atîta vreme, ticălosule? Ce-i cu uniforma asta pe tine?

Se mai cuvine apoi să adăugăm că în biroul lui, colonelul suferind de podagră, introdusese o ordine foarte democratică, bineînţeles în clipele cînd nu avea vreo criză. Era o forfotă necontenită şi gradele cele mai diferite se perindau prin faţa lui pentru a-i asculta părerile despre degetul umflat, cu iz de supă de vacă acrită.

În răstimpurile cînd colonelul Gerbich nu avea crize, biroul era întotdeauna plin de tot felul de ofiţeri, căci, în asemenea clipe excepţionale, dumnealui era foarte vesel şi vorbăreţ şi-i plăcea să aibă în jurul lui ascultători, cărora să le povestească cele mai porcoase anecdote, fapt care îi făcea plăcere, iar celorlalţi le producea bucuria de a rîde de nişte glume răsuflate, care trebuie să fi circulat încă pe vremea generalului Laudon.

În asemenea perioade, serviciul sub comanda colonelului Gerbich era foarte uşor; subalternii făceau ce voiau şi era o regulă ca în orice comandament, unde îşi făcea el apariţia să se fure ca în codru şi să se facă tot felul de matrapazlîcuri.

Şi de data aceasta, o dată cu Švejk, dădură buzna în biroul colonelului militari de toate gradele, aşteptînd cu nerăbdare să vadă ce are să se întîmple, în timp ce colonelul studia atent documentul întocmit de maiorul din Przemysl, adresat comandamentului brigăzii.

Locotenentul Dub continuă însă convorbirea cu Švejk, în stilul lui obişnuit.

— Tu nu mă cunoşti încă, da cînd ai să mă cunoşti, ai să încremeneşti de spaimă.

Colonelul nu se putu dumiri de loc din lectura documentului, deoarece maiorul din Przemysl îl dictase încă sub impresia beţiei din ajun.

Cu toate acestea, colonelul Gerbich era bine dispus, întrucît în ultimile două zile durerile îl lăsaseră şi degetul de la picior se purta blînd ca un mieluşel.

— În definitiv, ce crimă ai făcut dumneata? îl întrebă pe Švejk pe un ton atît de binevoitor, încît locotenentul Dub simţi un junghi în inimă, care îl sili să răspundă el în locul lui Švejk:

— Indvidul ăsta, domnule colonel, îl recomandă el pe Švejk, face pe prostul ca să-şi acopere sub idioţi a lui toate ticăloşiile. Nu cunosc cuprinsul documentului care v-a fost trimis împreună cu el, dar îmi închipui că nătărăul trebuie să fi făcut vreo nouă ispravă, de data asta şi mai boacănă. Dacă mi-aţi îngădui, domnule colonel, să iau cunoştinţă de conţinutul acestui document, aş putea cu siguranţă să vă dau eventual anumite indicaţii de felul cum să procedaţi cu el.

Şi, întorcîndu-se către Švejk, i se adresă în limba cehă:

— Aşa-i că mi-ai bea sîngele?

— Da, răspunse plin de demnitate Švejk.

— Vedeţi, domnule colonel? continuă locotenentul Dub în limba germană. Nu-l puteţi întreba nimic şi în general nu se poate sta de vorbă cu el. Dar odată şi odată tot trebuie să cadă coasă pe piatră şi nătărăul ăsta să fie pedepsit exemplar. Îmi permiteţi, domnule colonel...

Locotenentul Dub se cufundă în lectura actului întocmit de maiorul din Przemysl şi, după ce termină de citit, strigă triumfător:

— Acum s-a zis cu tine, aleluia; ce-ai făcut cu uniforma statului?

— Am lăsat-o pe malul iazului cînd am încercat ţoalele astea, ca să văd cum umblă în ele ostaşii ruşi, răspunse Švejk. De fapt, să ştiţi că la mijloc nu-i decît o încurcătură.

Şi Švejk începu să povestească locotenentului Dub toate cîte le îndurase de pe urma acestei încurcături, iar cînd termină de povestit, locotenentul Dub zbieră la el:

— Acum ai să vezi şi tu cine sînt. Ştii ce va să zică să pierzi avutul statului, ştii ce înseamnă, nătărăule, să prăpădeşti uniforma în vreme de război?

— Cu respect vă raportez, domnule *laitnant,* dădu răspuns Švejk, că atunci cînd ostaşul pierde uniforma trebuie să aducă în loc una nouă.

— Jesus-Maria, explodă locotenentul Dub. Boule, vită încălţată, pesemne că ai de gînd să te joci cu mine pînă ai să mă scoţi din sărite şi te-oi face să slujeşti în armată încă o sută de ani după terminarea războiului.

Colonelul Gerbich, care pînă în clipa aceea şezuse calm şi netulburat la masa de lucru, se schimonosi dintr-o dată, căpătînd o înfăţişare înspăimântătoare, căci o nouă criză de podagră îi transformase degetul cel mare de la picior, pînă atunci liniştit, dintr-un mieluşel cuminte şi blînd, într-un tigru fioros, în curent electric de şase sute de volţi, într-un mădular sfărîmat clipă de clipă cu lovituri sacadate de ciocan. Făcu doar un gest disperat cu mîna şi începu să urle cu o voce înfiorătoare, care amintea de răgetul unui om fript, încetul cu încetul, pe frigare.

— Afară! Ieşiţi afară! Daţi-mi revolverul!

Obişnuiţii biroului erau învăţaţi cu aceste ieşiri ale colonelului; de aceea o zbughiră afară cu Švejk cu tot, pe care santinela îl trase pe culoar. Numai locotenentul Dub rămase pe loc, dorind ca în această clipă, care i se părea foarte potrivită, să mai pună o vorbă bună pentru Švejk. De aceea se adresă colonelului schimonosit de furie:

— Îmi permit să vă atrag atenţia, domnule colonel, că individul...

Colonelul scoase un urlet de fiară sălbatică şi aruncă după locotenent cu călimara; înspăimîntat, locotenentul Dub salută şi spuse:

— Bineînţeles, domnule colonel, şi dispăru pe uşă afară.

Mult timp după aceea se auziră din cancelaria colonelului urlete şi gemete, pînă cînd, într-un tîrziu, vaietele se stinseră în suspine uşoare şi încetul cu încetul se făcu iar linişte.

Degetul colonelului se transformase din nou, pe neaşteptate, în mieluşel blînd, criza de podagră trecuse; colonelul sună şi porunci să-i fie adus Švejk.

— Care va să zică, ce-i cu tine? îl întrebă colonelul, care se simţea acum atît de bine şi de fericit, de parcă l-ar fi lăsat toate necazurile de pe lume, sau s-ar fi prăjit la soare, undeva pe malul mării.

Zîmbindu-i prieteneşte, Švejk îi povesti toată odiseea lui. În încheiere îi spuse colonelului că el, ordonanţă a companiei a 11-a de marş din regimentul 91, era foarte îngrijorat din pricină că nu ştia cum se descurcă compania fără el.

Colonelul zîmbi şi el binevoitor şi ordonă să i se facă lui Švejk o foaie de drum, prin Lvov, pînă la staţia Zoltanka, unde avea să ajungă a doua zi din urmă compania lui de marş; de asemeni, mai porunci să i se elibereze de la magazie o uniformă nouă şi să i se plătească 6 coroane şi 82 de fileri în schimbul hranei reci pentru drum.

Cînd, puţin mai tîrziu, îmbrăcat în uniforma austriacă nou-nouţă, părăsi comandamentul brigăzii spre a se duce la gară, Švejk dădu peste locotenentul Dub care holbă ochii uluit. Švejk îi dădu onorul într-o impecabilă ţinută militară şi, arătîndu-i actele, îl întrebă foarte grijuliu dacă nu cumva dorea să transmită ceva locotenentului-major Lukáš.

Locotenentul Dub nu izbutii să îngaime nici un răspuns; se mulţumi să rostească numai: *„Abtreten!”* şi uitîndu-se în urma lui Švejk care se depărta, bolborosi încet pentru sine: „Nu mă cunoşti, încă, maica ta Cristoase, dar ai să mă cunoşti...”

*

În staţia Zoltanka era punctul de adunare a întregului batalion de sub comanda căpitanului Sagner; lipsea doar ariergarda companiei a 14-a, care se pierduse pe undeva, în timp ce ocoliseră Lvovul.

Intrînd în orăşel, Švejk se pomeni dintr-o dată într-un mediu cu totul nou; din freamătul care domnea pe străzi se putea lesne vedea că distanţa care despărţea orăşelul de front, unde se tăia ca în carne vie, nu era prea mare. Oriunde te întorceai, vedeai unităţi de artilerie şi eşaloane de cavalerie; din toate casele se vedeau ieşind ostaşi aparţinând celor mai diferite regimente; printre ei se foiau, ca un fel de elită, nemţii din Reich, împărţind aristocratic austriecilor ţigări din rezervele lor bogate. La bucătăriile de campanie ale nemţilor din Reich, instalate în piaţă, se puteau vedea chiar butoaie cu bere pentru masa de prînz şi de seară a ostaşilor; în jurul butoaielor se învîrteau ca pisicile hămesite ostaşii austrieci, lăsaţi în voia soartei, cu burţile umflate de fiertura murdară de cicoare îndulcită.

Evrei perciunaţi, cu caftane lungi, strînşi în grupuri, priveau îngroziţi la norii de fum ce se înălţau spre apus şi dădeau din mîini. Peste tot se vorbea că ardeau localităţile Uciszkow, Busk şi Derewiany de pe Bug.

Bubuitul tunurilor se auzea tot mai desluşit. De undeva se lăţi zvonul că din Grabova ruşii bombardau tîrgul Kamionka Strumilowa, că luptele se dădeau pe tot cursul Bugului şi că soldaţii abia îi reţin pe fugarii care încearcă să se întoarcă peste Bug, la căminele lor.

Pretutindeni domnea un haos de nedescris; nimeni nu ştia de fapt precis dacă ruşii trecuseră sau nu la ofensivă, încetînd retragerea anterioară pe toată linia.

La comenduirea poeţii, poliţia militară aducea în fiecare clipă cîte un suflet de evreu speriat, acuzat de a fi răspîndit zvonuri mincinoase şi răuvoitoare. Nefericiţii evrei erau bătuţi aci pînă la sînge, după care li se dădea drumul acasă, cu fundul harcea-parcea.

În haosul acesta îşi făcu aşadar Švejk intrarea în orăşel şi începu investigaţiile de rigoare spre a da de urma companiei sale. Chiar din gară fu cît pe-aci să intre într-un mic conflict cu comandamentul etapei. Cînd se apropiase de masa unde se dădeau informaţii pentru ostaşii ce-şi căutau unităţile, un caporal oarecare se răstise la dînsul, întrebîndu-l dacă nu cumva doreşte să se ducă el să-i caute com-

pania de marş. Švejk îi răspunse că nu dorea decît să afle unde era cantonată, în orăşel, compania a 11-a de marş din cutare şi cutare batalion al regimentului 91.

— E foarte important, accentuase Švejk, să ştiu unde-i *marşkompania* a 11-a, pentru că eu sînt ordonanţa ei.

Ca un făcut, la masa de alături stătea un plutonier-major care se năpusti la Švejk ca un tigru, urlînd:

— Porc afurisit! Ce fel de ordonanţă eşti, dacă nu ştii unde ţi-e *marşkompania?*

Pînă să apuce Švejk să-i răspundă, plutonierul-major dispăruse în biroul vecin, de unde se întoarse după o clipă însoţit de un locotenent-major grăsuliu, ce aducea cu un proprietar de măcelărie en-gros.

Comandamentele de etape erau, pe lîngă altele şi un fel de capcane de ostaşi hoinari, sălbăticiţi, care ar fi dorit, poate, să umble tot războiul în căutarea unităţilor lor, făcînd coadă în faţa meselor de la comandamentele de etapă, în faţa cărora era agăţată inscripţia: *„Minagegeld”.*

La apariţia locotenentului-major, un plutonier strigă: *„Habt Acht!”,* iar locotenentul-major îl întrebă scurt pe Švejk:

— Actele?

După ce Švejk i le arătă şi locotenentul se convinse de adevărul celor cuprinse în ele, cerînd informaţii de la comandamentul brigăzii din Zoltanka, i le înapoie, ordonînd mărinimos caporalului de la masă:

— Dă-i informaţiile de care are nevoie; şi se încuie din nou în biroul de alături.

Cînd uşa se închise în urma lui, plutonierul-major se sculă de la masă, îl apucă pe Švejk de umăr şi, făcîndu-i vînt afară, îi dădu următorul sfat:

— Şterge-o de aici, cît te văd, putoare!

Aşa încît Švejk se trezi din nou în plin haos şi începu să caute la întîmplare vreun cunoscut din batalionul lui. Hoinări multă vreme pe străzile orăşelului, pînă cînd hotărî să mizeze totul pe o singură carte.

Acostă un colonel şi în germana lui stîlcită îl întrebă dacă nu cumva ştia unde se afla batalionul şi compania lui de marş.

— Cu mine poţi să vorbeşti ceheşte, îi răspunse colonelul, şi eu sînt ceh. Batalionul tău e cantonat în satul vecin, Klimontow, dincolo de linia ferată. Ai voştri n-au voie să iasă în oraş, pentru că din prima zi cînd au sosit aci s-au încăierat în piaţă cu bavarezii...

Drept care Švejk dădu s-o pornească la drum, spre Klimontow.

După cîţiva paşi se auzi însă strigat din urmă de colonel care, vîrînd mîna în buzunar, îi dădu cinci coroane să-şi cumpere ţigări şi, despărţindu-se de Švejk pentru a doua oară, foarte amabil, îşi spuse în gînd: „Ce soldat simpatic”.

Švejk îşi continuă drumul spre Klimontow şi, amintindu-şi de colonel, ajunse la concluzia că în urmă cu doisprezece ani era la Trident un colonel, pe nume Habermaier, care se purta tot aşa de frumos cu soldaţii, ca pînă la urmă să se afle că era homosexual, deoarece îşi dăduse arama pe faţă la baia de aburi din Adiz, unde încercare să pîngărească un cadet ameninţîndu-l cu *„dinstreglma”.*

Înnegurat de aceste gînduri sumbre, Švejk ajunse pe nesimţite în sat, unde nu trebui să-şi bată mult capul ca să dea de statul-major al batalionului, deoarece în tot satul, care era foarte întins, nu se vedea decît o singură clădire mai arătoasă, aceea a şcolii primare, ridicată aici, în această regiune pur ucraineană, de administraţia teritorială a Galiţiei, în scopul polonizării „radicale” a comunei.

De la începutul războiului şcoala adăpostise tot felul de oaspeţi. Rînd pe rînd fuseseră instalate aci comandamente ruseşti şi austriece, iar un timp, în cursul marilor bătălii care hotărîseră soarta Lvovului, sala de gimnastică fusese transformată în sală de operaţii, în care se tăiaseră mîini şi picioare şi se făcuseră trepanaţii craniene.

În grădina din spatele şcolii era o groapă uriaşă, în forma de pîlnie, provocată de explozia unei grenade de mare calibru. Într-un colţ al grădinii se înălţa un păr bătrîn. De o cracă groasă atîrna şi acum o bucată de funie tăiată de care, nu de mult, fusese spînzurat preotul greco-catolic, în urma unui denunţ făcut de directorul şcolii locale, care arătase că în timpul ocupaţiei ruseşti preotul făcuse o slujbă pentru victoria armatelor ţarului pravoslavnic al Rusiei, în realitate însă povestea asta nu avea nimic de-a face cu adevărul, întrucît în vremea aceea acuzatul nici nu fusese în localitate, ci undeva într-o mică staţiune balneară, neatinsă de război, la Bochnia Zamuravana, unde plecase să se trateze de piatră la vezica biliară.

La spînzurarea preotului greco-catolic contribuiseră de fapt mai mulţi factori: naţionalitatea, o controversă religioasă şi o găină. Cu cîteva zile înainte de izbucnirea războiului, nefericitul popă tăiase în grădina lui o găină a învăţătorului, care-i scormonise sîmburii de pepene, abia semănaţi.

După moartea părintelui, clădirea parohiei greco-catolice rămăsese goală şi se poate spune că n-a existat om în sat care să nu fi dorit să aibă vreo amintire de la el.

Un ţăran polonez îşi transportase acasă pianul şi folosise capacul spre a-şi repara portiţa de la cocina de porci... O parte din mobilă fusese făcută surcele de către ostaşi, conform obiceiului, şi numai printr-o întîmplare fericită rămăsese neatinsă soba mare din bucătărie, cu vestita-i plită, dat fiind că preotul greco-catolic nu se deosebise prin nimic de colegii lui: îi plăcuse să înfulece şi să aibă cît mai multe oale şi crătiţi pline, pe plită şi în cuptor.

În felul acesta, devenise un fel de tradiţie ca toate unităţile militare în trecere prin localitate să-şi instaleze aci bucătăria pentru ofiţeri, iar în odaia mare un fel de cazino, tot pentru ofiţeri. Mesele şi scaunele erau adunate de la săteni.

*

Ofiţerii batalionului de sub comanda căpitanului Sagner organizau tocmai atunci o masă de seară sărbătorească; puseseră mînă de la mînă şi cumpăraseră un porc, iar bucătarul Jurajda le pregătea tot felul de bunătăţi, înconjurat de un mare număr de răsfăţaţi ai soartei, recrutaţi dintre ordonanţe; peste toată lumea aceasta

trona însă plutonierul de aţă Vanek, care îl sfătuia pe Jurajda să taie cu socoteală capul de porc, ca să-i rămînă şi lui o bucată de rît.

Dintre toţi, bineînţeles că cel mai mult i se scurgeau ochii hămesitului Baloun.

Cam aşa, se pare, privesc şi canibalii cu lăcomie şi bale la gură cînd din misionarul fript în frigare curge grăsimea, răspîndind o aromă plăcută, în timp ce preasfinţia-sa se topeşte. Baloun se simţea la fel cu cîinele lăptarului înhămat la cărucior, cînd trece ucenicul măcelarului, ducînd pe cap coşul cu mezeluri scoase de la afumat, din care atîrnă un lanţ de crenvurşti; atît doar cît să sară şi să muşte, dacă n-ar fi afurisitele de curele la care-i înhămat şi blestemata aceea de botniţă.

Caltaboşii, care tocmai se năşteau, miroseau a piper, untură şi carne, iar Jurajda, cu mînecile suflecate, era atît de grav şi de solemn, încît ar fi putut să servească drept model pentru un tablou în care Dumnezeu zămisleşte pămîntul din haos.

Baloun nu se mai putut stăpîni şi începu să sughiţă. Şi, deodată, pe nesimţite, sughiţul i se transformă într-un bocet în toată legea.

— Ce urli ca un taur? îl întrebă bucătarul Jurajda.

— Mi-am adus şi eu aminte, răspunse printre sughiţuri Baloun, cum acasă eram totdeauna de faţă cînd se pregătea porcul şi cum niciodată nu voiam să trimit o gustare măcar celui mai apropiat vecin; voiam să înghit totul singur şi chiar aşa şi făceam. Odată, aşa de tare m-am îndopat cu lebervurşt, caltaboşi şi momiţe, că toţi au crezut c-am să plesnesc şi au început să mă gonească cu biciul prin bătătură, aşa cum se fugăreşte vaca cînd se umflă după trifoi. Domnule Jurajda, lăsaţi-mă, vă rog, să scormonesc prin tocătura asta; pe urmă n-au decît să mă închidă, dar nu pot să mai îndur suferinţa asta, mor...

Şi, împleticindu-se ca un om beat, Baloun se apropie de masă şi întinse laba-i uriaşă spre grămada de tocătură.

Începu o luptă crîncenă. Numai cu mare greutate izbutiră cei de-acolo să-l împiedice să dea iama prin tocătură. Un singur lucru nu reuşiră însă să facă în timp ce-l împingeau afară din bucătărie: să-l împiedice să scociorească, în disperarea lui, prin oala cu maţe muiate, pregătite pentru cîrnaţi.

Bucătarul Jurajda se înfuriase aşa de rău, încît aruncă în urma lui Baloun, care dădea bir cu fugiţii, o legătură de surcele şi strigă:

— Na, haleşte, javră afurisită!

Între timp, în odaia de sus se şi adunaseră ofiţerii şi, în aşteptarea înfrigurată a celor ce se pregăteau jos, în bucătărie, beau, în lipsă de altă băutură alcoolică, un rachiu ordinar de secară curată, colorat în galben cu fiertură de ceapă, despre care negustorul evreu de la care îl cumpăraseră afirmase că este cel mai bun şi mai original coniac franţuzesc, moştenit de la taică-său, care la rîndul lui îl avusese încă de pe vremea bunicului.

— Ascultă, omule, îi spusese cu acest prilej căpitanul Sagner, dacă mai spui că străbunicul tău l-a cumpărat de la franţuji pe vremea cînd fugeau de la Moscova, să ştii că te bag la răcoare şi te ţin acolo pînă cînd cel mai tînăr din familia ta are să fie cel mai bătrîn.

Şi în timp ce, după fiecare duşcă, ofiţerii îl blestemau pe negustorul evreu, Švejk sosi la cancelaria batalionului, unde-l găsi numai pe teteristul Marek care, în calitatea lui de istoriograf al batalionului, folosea prilejul staţionării batalionului lîngă Zoltanka spre a-şi completa rezervele cu încă cîteva bătălii victorioase care, de bună seamă, aveau să se desfăşoare în viitor.

Îşi şi făcuse cîteva însemnări şi, în clipa cînd apăru Švejk terminase tocmai de scris următoarele: „Dacă în faţa orizontului nostru spiritual îi aducem pe eroii care au participat la luptele de lîngă satul N., unde cot la cot cu batalionul nostru a luptat un batalion din regimentul N. şi batalionul al doilea din regimentul N., ne dăm seama că batalionul nostru N. şi-a şi dovedit cele mai minunate calităţi strategice şi a contribuit, fără putinţă de tăgadă, la victoria diviziei N., a cărei misiune este consolidarea definitivă a poziţiilor noastre în sectorul N.”

— După cum vezi, îi strigă Švejk teteristului, iar sînt aici.

— Îmi dai voie să te miros? îl întîmpină plăcut surprins teteristul Marek. Da, ce-i drept e drept, puţi a puşcărie.

— Ca de obicei, îi replică Švejk, a fost vorba numai de o mică încurcătură; dar tu ce mai faci?

— Cum vezi, îi răspunse Marek. Îi aştern pe hîrtie pe eroicii salvatori ai Austriei, dar nu ştiu de ce nu prea merge socoteala şi-mi iese o porcărie. Aşa că scot în evidenţă fiecare „N”, literă care are o importanţă extraordinară atît pentru prezent, cît şi pentru viitorime. În afară de calităţile mele arhicunoscute, căpitanul Sagner a descoperit apoi că am şi un mare talent de matematician. Am primit ordin să verific scriptele batalionului şi am ajuns la concluzia că bilanţul e falimentar şi că batalionul aşteptă numai momentul să se socotească cu creditorii ruşi, dat fiind că, indiferent dacă e vorba de o înfrângere sau de o victorie, se poate fura din gros. La urma urmei, e tot un drac. Chiar dacă o să fim făcuţi una cu pămîntul, posedăm acum documente despre victoria noastră, pentru că în calitatea mea de *batalionsgeschitsschreiber* am avut cinstea să pot scrie: „Din nou împotriva duşmanului, care credea că victoria va fi a lui. O incursiune a ostaşilor noştri şi un atac cu baioneta au fost o poveste de o clipă doar. Disperat, duşmanul o ia la fugă, se aruncă în tranşeele sale, noi îi urmărim fără milă şi într-o debandată totală îşi părăseşte poziţiile, lăsînd în mîinile noastre răniţi şi prizonieri. E una din clipele cele mai glorioase. Cine supravieţuieşte, scrie acasă o scrisoare prin poşta militară:

«Nevestică dragă, au luat-o peste cur! Eu sînt sănătos. Ai înţărcat plodul? Ai grijă nu-l învăţa să spună tată *străinilor, fiindcă eu n-aş îngădui una ca asta.»„*

Pe urmă vine cenzura şi şterge din scrisoare: „Au luat-o peste cur”, pentru că nu se ştie cine a luat-o şi s-ar putea face tot felul de supoziţii, exprimarea fiind cam echivoca.

— Lucrul cel mai important e să vorbeşti clar, observă Švejk. În 1912, cînd au venit misionarii la biserica sfîntul Ignat din Praga, era acolo un popă care s-a apucat să spună din amvon că nu se va întîlni probabil cu nimeni în cer. La predica aceea

de seară a fost de faţă şi tinichigiul Kulisek care, după toate rugăciunile din biserică, a strigat la cîrciumă că misionarul acela trebuie că avea multe pe cuget, dacă se apucase să mărturisească aşa, deodată, ca la spovedanie, că nu se va întîlni cu nimeni în cer; stau şi mă întreb, zicea, de ce trimit oameni din ăştia să predice. Întotdeauna trebuie să vorbeşti limpede şi răspicat şi nu cu ascunzişuri din astea. Cu ani în urmă, la cîrciumă „U Brejsku”, era un pivnicer care avea obiceiul, cînd era afumat, să se abată în drum spre casă pe la o cafenea de noapte, unde mai ciocnea cîte un păhărel cu clienţi necunoscuţi şi de fiecare dată cînd ciocnea, în loc de noroc spunea: „Noi pe voi, voi pe noi...” Pînă cînd, o dată, un domn mai bine din Jihlava, i-a împuşcat una straşnică peste bot, iar a doua zi, cînd i-au măturat dinţii de pe jos, proprietarul cafenelei şi-a chemat fetiţa, care umbla la şcoală în clasa a cincea şi a întrebat-o cîţi dinţi are în gură un om mare; şi fiindcă n-a ştiut, tăticul i-a ars una, de i-au zburat doi dinţi, iar a treia zi a primit un bileţel de la pivnicerul cu pricina, în care dumnealui îşi cerea iertare pentru necazurile pe care i le pricinuise, deşi el nu voise să spună nici o vorbă urîtă, dar lumea nu-l înţelege pentru că, de fapt, socoteala vine aşa: „Noi pe voi, voi pe noi, vă supăraţi?” După mine, cine are obiceiul de vorbeşte în doi peri trebuie mai întîi să se gîndească bine. Un om corect, care vorbeşte aşa cum i-a crescut pliscul, rareori se întîmplă s-o ia peste bot... Şi dacă totuşi i se întîmplă, o dată, de două ori, apoi la urmă are el grijă să fie cu băgare de seamă şi îşi ţine gura, între oameni. E drept că despre un astfel de om oricine are dreptul să creadă că e ţăcănit sau Dumnezeu mai ştie cum; pentru că ori de cîte ori e tăbăcit, dumnealui e înarmat cu înţelepciune, cu putere de stăpînire, că de, îşi face socoteala că e singur şi împotriva lui sînt mulţi care se simt jigniţi, şi dacă s-ar lua cu toţii la bătaie ar încasa de două ori pe atîta. Un astfel de om trebuie să fie modest şi răbdător. În cartierul Nusle din Praga era un oareşicare domn Hauben; într-o duminică, cînd dumnealui se întorcea dintr-o excursie, a fost înjunghiat, din greşeală, pe şoseaua spre Kundratice. Şi aşa, cu cuţitul în spate, a ajuns pînă acasă, unde nevasta, după ce l-a dezbrăcat de haină, i-a scos frumuşel cuţitul din spinare şi a doua zi dimineaţa tăia cu el carnea pentru gulaş, că era din oţel de Solingen şi bine ascuţit, iar cuţitele pe care le aveau dumnealor acasă erau toate pilite şi tocite. După isprava asta, dumneaei ar fi vrut să aibă în gospodărie un serviciu complet de cuţite din acelea, şi-şi îndemna soţul să se ducă în fiecare duminică în plimbare la Kundratice, dar el devenise aşa de modest, că nu se mai ducea decît la cîrciumă lui Banzet din Nusle, unde ştia că dacă stă în bucătărie are grijă Banzet să-l azvîrle afară, dacă cineva ar vrea să pună mîna pe el.

— Cum văd, nu prea te-ai schimbat, îi spuse teteristul.

— De loc, răspunse Švejk, de altfel nici n-am avut gînd. Au vrut să mă împuşte, dar nu ăsta ar fi lucrul cel mai rău; din doisprezece n-am mai primit nicăieri solda.

— De la noi să-ţi muţi gîndul s-o capeţi acum: plecăm spre Sokal şi solda se va plăti după bătălie; trebuie să facem economii. Dacă, aşa cum socotesc, nasulia se va termina în paisprezece zile, de fiecare ostaş căzut se va obţine o economie de 24 de coroane şi 72 de fileri.

— Altfel, ce mai e nou pe la voi?

— În primul rînd ne-a dispărut *nachhut*-ul, în al doilea rînd, corpul ofiţeresc are, la parohie, un praznic porcesc şi trupa e răspîndită prin sat şi se destrăbălează în fel şi chip cu partea femeiască. Azi-dimineaţă l-au legat pe unul din compania voastră, pentru că s-a căţărat în pod după o babă de şaptezeci de ani. De fapt, omul e nevinovat, pentru că în ordinul de zi nu se spune pînă la ce vîrstă e permis...

— Păi te cred că-i nevinovat, interveni Švejk, că dacă o babă ca asta se caţără pe scară, omul n-are cum s-o vadă la faţă. Un caz la fel am avut la manevrele de lîngă Tabor. O grupă de-a noastră era cartiruită la o cîrciumă; în tindă, o femeie oareşicare freca de zor podeaua; un ostaş, unu Chramosta, s-a tot foit pe acolo şi pînă la urmă i-a ars una — cum să-ţi zic — peste fustă. Femeia avea fusta suflecată sus de tot şi cînd a atins-o n-a scos o vorbă; şi mai dă-i una şi încă una, şi dînsa tot aşa, tăcea chitic, de parcă ar fi fost vorba de altcineva; văzînd cum sta lucrurile, băiatul a trecut la fapte, în timp ce dumneaei îi dădea zor mai departe cu frecatul podelei; abia la urmă s-a întors către el cu toată faţa şi i-a spus: „Ei, ostăşelule, ce zici, te-am dus...” Avea baba peste şaptezeci de ani şi s-a apucat să povestească isprava în tot satul. Şi acum mi-aş îngădui să vă întreb, dacă în lipsa mea aţi fost cumva închis.

— N-am avut prilejul, se scuză Marek, în schimb, în ce te priveşte, trebuie să te anunţ că batalionul a emis mandat de arestare împotriva ta.

— Foarte bine, fu de părere Švejk, dacă stai să te gîndeşti, nici n-aveau altă scăpare, era de datoria batalionului s-o facă, trebuia să emită mandat de arestare, fiindcă n-a ştiut atîta vreme nimic de soarta mea. Eu unul socotesc că n-a fost nici o pripeală din partea batalionului. Care va să zică, spuneai că ofiţerii sînt la casa parohială la un praznic porcesc? Trebuie să mă duc şi eu să mă prezint, că am sosit; domnul *oberlaitnant* Lukáš trebuie să fi avut destule griji din pricina mea.

Şi Švejk porni spre parohie în pas milităresc, cîntînd voios:

Uită-te la mine şi te minunează,
Dragostea şi bucuria mea.
Uite-te la mine şi te minunează
Ce-a făcut din mine
Un domn bine...

Astfel îşi făcu Švejk intrarea în casa parohială, urcînd pe scară, spre odaia de unde se auzeau glasurile ofiţerilor.

Ofiţerii epuizaseră toate subiectele şi acum bîrfeau brigada, pe chestia dezordinilor de la comandament; ajutorul de comandant al brigăzii nu lăsă să-i scape prilejul şi băgă şi el un fitil:

— A trebuit să telegrafiem pentru cazul Švejk; Švejk...

— Hier, strigă Švejk din uşa întredeschisă şi, intrînd în odaie, repetă: Hier! Melde geborsamst, Infanterist, Švejk, Kompanieordonanz der 11 Marschkompanie!

Văzînd feţele înmărmurite ale căpitanului Sagner şi locotenentului-major Lukáš, care exprimau un fel de deznădejde mută, Švejk nu mai aşteptă să fie întrebat şi strigă:

— Cu respect vă raportez că a vrut să mă împuşte pentru că l-am trădat pe maiestatea-sa împăratul.

— Pentru numele lui Dumnezeu, ce tot vorbeşti, Švejkule? strigă palid de disperare locotenentul-major Lukáš.

— Să trăiţi, domnule *oberlaitnant,* lucrurile s-au întîmplat aşa...

Şi Švejk începu să zugrăvească cu lux de amănunte toată tărăşenia lui.

Ofiţerii se uitau la el cu priviri speriate, în timp ce Švejk povestea fără să scape cel mai mic amănunt, fără să uite să amintească chiar de faptul că pe malul iazului unde i se întîmplase nenorocirea creşteau flori de „nu mă uita”. Apoi, cînd începu să enumere toate numele tătăreşti pe care le cunoscuse în pribegia lui, ca Hallimulabalibei şi altele, la care mai adăugă o serie întreagă de nume născocite de el, ca: Valivolavolivei, Malimulamalimei, locotenentul-maior Lukáš nu se mai putut stăpîni şi-i strigă:

— Te strivesc în picioare, dobitocule, dacă nu vorbeşti scurt şi cuprinzător!

Dar Švejk continuă să povestească cu aceeaşi conştiinciozitate: cînd ajunse la curtea marţială-fulger, nu uită să amintească de faptul că generalul era şpanchiu de ochiul stîng şi că maiorul ochi albaştri avea.

— Şi tot spre mine el privea, mai adăugă apoi, ca să-şi facă rima.

Comandantul companiei a 12-a, Zimmerman, aruncă după el cu ceşcuţa din care băuse rachiul cumpărat de la negustorul evreu.

Švejk continuă însă netulburat să povestească despre mîngîierea duhovnicească şi cum maiorul dormise pînă dimineaţa în braţele lui. Apoi luă în mod strălucit apărarea comandamentului brigăzii, unde fusese trimis la cererea batalionului. În cele din urmă, după ce-i prezentă căpitanului Sagner actele care atestau că instanţa cea mai înaltă a brigăzii îi absolvise de orice bănuială, încheie:

— Îmi îngădui cu respect să vă raportez că domnul *laitnant* Dub se află la brigadă cu creierii zdruncinaţi şi transmite tuturor salutări. Şi acum vă rog să ordonaţi să mi se plătească solda şi *tabaksgelt*[301]*.*

Căpitanul Sagner şi locotenetul-major Lukáš schimbară privi întrebătoare; în clipa aceea însă uşa se deschise şi în odaie fu adus un fel de ciubăr din care aburea o supă de perişoare.

Era mult aşteptatul început al festinului.

— Ascultă, blestematule, i se adresă căpitanul Sagner lui Švejk, bine dispus la gîndul bunătăţilor ce aveau să urmeze, să ştii să numai porcul te-a scăpat.

— Švejk, mai adăugă locotenentul-major Lukáš, dacă se mai întîmplă ceva, să ştii că are să fie vai şi amar de tine.

— Cu respect, vă raportez, domnule *oberlaitnant,* că are să fie vai şi amar de mine, spuse Švejk salutînd. În militărie omul trebuie să ştie...

— Şterge-o! tună la el căpitanul Sagner.

---

[301] Bani de tutun (germ.).

Şi Švejk o şterse luînd-o în jos pe scară, spre bucătărie.

Între timp se întorsese aci neconsolatul Baloun, rugînd să-i fie îngăduit să-l servească el pe locotenentul-major Lukáš, în timpul festinului.

Švejk avu norocul să pice tocmai în toiul unei dispute între bucătarul Jurajda şi Baloun.

Jurajda folosea cu acest prilej cuvinte destul de neobişnuite.

— Eşti o progenitură lacomă, îi spunea lui Baloun. Ai fi în stare să crăpi pînă te-ar trece năduşelile şi, dacă ţi-aş mai da să duci sus caltaboşii, ai păcătui cu ei pe scară.

Bucătăria căpătase acum altă înfăţişare. Plutonierii de administraţie ai batalionului şi companiilor se înfruptaseră de zor, după grad, potrivit unui plan întocmit de bucătarul Jurajda. Conţopiştii de la cancelaria batalionului, telefoniştii de la companii şi încă cîţiva gradaţi înfulecau cu lăcomie, dintr-o chiuvetă ruginită, ciorba cu perişoare subţiată cu apă clocotită, ca să ajungă la toţi.

— *Nazdar!* îi strigă lui Švejk plutonierul de aţă Vanek, sugînd dintr-o labă de porc. Acu a fost aici teteristul nostru, Marek, care mi-a spus că te-ai întors şi că ai pe dumneata ţoale noi. Acu ce mă fac: m-ai băgat în belea. Marek m-a speriat că nu decontăm mundirul ăsta la brigadă. Uniforma dumitale veche a fost găsită pe malul iazului şi am anunţat treaba asta la brigadă, prin *batalionskanzlei.* La mine, dumneata eşti trecut ca înecat, în timp ce te scăldai; n-ar mai fi trebuit să te întorci de loc, ca să ne faci acum necazuri cu două uniforme. Nici nu-ţi dai seama ce bucluc pricinuieşti batalionului. Fiecare părticică din uniforma dumitale e înregistrată. Atît în situaţia mea, cît şi la companie e trecută ca supranumerar. Compania are, care va să zică, o uniformă întreagă peste efectiv. Am făcut raport scris despre asta la batalion. Acum o să primim de la brigadă o înştiinţare, precum că ai primit acolo altă uniformă; între timp, batalionul a trimis la brigadă situaţia magaziei de efecte, din care reiese că avem o uniformă întreagă supranumerar. Ştiu eu ce înseamnă asta: inspecţie! Cînd e vorba de un fleac ca ăsta, imediat vin domnii de la intendenţă. Dar cînd dispar două mii de perechi de bocanci, nici dracu nu se interesează... Dar partea mai proastă e că am pierdut mundirul dumitale, continuă jelania Vanek, cu voce tragică, sugînd măduva dintr-un os care-i căzuse în mînă şi scobind restul cu un chibrit ce-i servise drept scobitoare de dinţi, ei, şi pe chestia asta o să avem cu siguranţă inspecţie. Cînd am fost în Carpaţi ne-a venit, tot aşa, o inspecţie pe motiv că n-am respectat ordinul să scoatem soldaţilor degeraţi bocancii, nevătămaţi. De scos s-au scos, dar s-a întîmplat ca două perechi să plesnească, iar unul să aibă bocancii rupţi înainte de moarte. Şi cu asta, gata nenorocirea: imediat s-a înfiinţat un colonel de la intendenţă şi dacă nu s-ar fi ales de la ruşi, de cum a venit, cu un glonte în cap, nu ştiu, zău, ce-ar mai fi ieşit.

— I s-au tras şi lui cizmele? întrebă Švejk cu interes.

— Da, răspunse Vanek trist, numai că nimeni n-a ştiut cine i le-a tras, aşa că în situaţie nici măcar cizmele colonelului nu le-am putut trece.

Bucătarul Jurajda se întoarse pentru a doua oară de sus şi privirea-i căzu asupra nefericitului Baloun, care şedea posomorît şi abătut pe o laviţă de lîngă sobă şi, plin de o mută disperare, se uita la burta-i scăzută.

— Tu ar fi trebuit să faci parte din secta hesihaştilor, îi spuse cu compătimire savantul bucătar Jurajda. Aia tot aşa îşi priveau zile în şir buricul, pînă cînd li se părea că în jurul buricului s-a aprins lumina sacră. Atunci îşi închipuiau că au ajuns la al treilea grad al perfecţiunii.

Şi, cotrobăind prin cuptor, Jurajda scoase un caltaboş.

— Ţine, Baloun, înfulecă, îi spuse binevoitor bucătarul, îndoapă-te pînă plesneşti, nehalitule.

Pe Baloun îl podidiră lacrimile.

— Acasă, explică el cu o voce plîngăreaţă, printre înghiţiturile de cîrnat, cînd tăiam porcul, apăi mai întîi mîncam o bucată zdravănă de momiţe, tot rîtul, inima, urechile, o bucată de ficat, rinichiul, splina, o bucată de garf, limba şi pe urmă...

Şi aproape în şoaptă, ca şi cum ar fi povestit un basm, adăugă:

— Şi abia pe urmă veneau caltaboşii — şase, zece bucăţi — şi cîrnaţii cu sînge, groşi, cu crupe şi pesmet, de nu ştiai din care să muşti mai întîi, din cel cu pesmet sau din cel cu crupe. Se topeau în gură, şi mirosea... şi eu înghiţeam, înghiţeam şi nu mă mai opream. Şi acu stau şi mă gîndesc, continuă să se tînguiască Baloun, că gloanţele or să mă ocolească, dar că o să mă răpună foamea şi eu n-am să mai apuc să stau faţă în faţă cu o cratiţă de cîrnaţi, ca acasă. După piftie nu prea mă omoram eu, că piftia e un fel de tremurătoare fără saţ. Da în schimb se dădea în vînt după piftie nevastă-mea şi eu nu-i lăsam nici măcar o bucată de ureche, ca să aibă din ce-o face, că voiam să înghit totul singur şi numai aşa cum aveam poftă. Aveam de toate bunătăţile, din belşug, da tare eram hapsîn. O dată i-am făgăduit lui socru-meu un porc, l-am tăiat, l-am mîncat şi nici nu mi-a dat prin gînd să-i trimit bătrînului măcar o gustărică şi el mi-a prorocit atunci că de foame am să mor.

— Şi moartea-i în pridvor, interveni Švejk, căruia în ziua aceea îi ieşeau din gură, fără voia lui, numai rime.

Între timp, bucătarului Jurajda îi trecuse criza de compătimire faţă de Baloun. Fosta ordonanţă a locotenentului Dub se aciuase pe nesimţite lîngă plită şi, scoţînd din buzunar un codru de pîine, încercase să-l moaie tot în sosul care sfîrîia de zor în cratiţa mare, dînd năvală din toate părţile peste friptura de porc.

Jurajda îl lovi peste mîini şi codrul de pîine din mîna lui Baloun căzu în sos, ca un înotător care sare de pe trambulină. Fără să-i mai lase răgazul să scoată bunătatea de pîine din cratiţă, bucătarul îl apucă pe Baloun de guler şi-l dădu pe uşă afară.

Nefericitul Baloun avu astfel prilejul să-l vadă prin fereastră pe Jurajda cum scotea cu furculiţa codrul de pîine rumenit de sosul cu care se îmbibase şi cum, după ce mai adăugă o bucată de carne tăiată din partea de deasupra a fripturii, îi întindea pîinea lui Švejk, spunîndu-i:

— Ia şi mănîncă, modestul meu prieten!

— Sfîntă Fecioară Maria, se tîngui Baloun în spatele ferestrei, pîinea mea s-a dus la dracu. Şi, bălăbănindu-şi mîinile, o porni prin sat să caute ceva de mîncare.

În timp ce mînca nobilul dar al lui Jurajda, Švejk spuse, cu gura plină:

— Nici nu ştiţi cît mă bucur că mă găsesc iar printre ai mei. Grozav m-a durut că atîta timp n-am putut fi de folos companiei noastre.

Şi, ştergîndu-şi bărbia de picăturile de sos şi de untură scurse din pîine, încheie:

— Nu ştiu, zău, ce v-aţi fi făcut fără mine, dacă m-ar mai fi ţinut pe undeva şi războiul s-ar mai fi prelungit cu cîţiva ani.

Plutonierul de administraţie Vanek îl întrebă cu interes:

— Dumneata ce crezi, Švejk, are să mai dureze mult războiul ăsta?

— Cincisprezece ani, răspunse fără şovăială Švejk. Asta i la mintea cocoşului, dacă odată am avut un război de treizeci de ani, acum, că sîntem pe jumătate mai deştepţi decît înainte, e limpede că 30: 2 = 15.

— Ţucălarul căpitanului nostru, interveni Jurajda, spunea mai deunăzi că a auzit că, îndată ce-om ocupa graniţele Galiţiei, s-a zis cu războiul. Ruşii au să ceară pace...

— Pentru atîta lucru n-ar avea rost să ne mai războim, răspunse Švejk insidios. Dacă-i război, apoi război să fie. Eu unul, să ştiţi, nu vreau să aud de pace, pînă nu ne vedem la Moscova şi la Petrograd. Ce fel de război mondial ar mai fi şi ăsta, dacă am sta şi am trage băşini în jurul graniţelor. Să-i luăm, de pildă, pe suedezi, în timpul războiului de treizeci de ani. De unde n-au venit — şi au ajuns tocmai pînă la Nemecky Brod şi Lipnice, unde au făcut o asemenea colonizare, că şi în ziua de azi, după miezul nopţii, se mai vorbeşte în cîrciumile de acolo suedeza, de nu se înţelege om cu om. Sau prusacii: nici ăştia nu s-au mulţumit doar să fie vecini, aşa că, slavă, Domnului, la Lipnice e plin astăzi de urmaşi de-ai lor. Au venit pînă la Jeduchov şi apoi s-au dus pînă în America, de unde au făcut cale întoarsă.

— În defintiv, interveni Jurajda, pe care festinul din ziua aceea îl scosese din sărite şi-l zăpăcise de-a binelea, toţi oamenii se trag din crapi. Să luăm, dragi prieteni, teoria evoluţiei speciilor, a lui Darwin...

Expunerea lui fu întreruptă de intrarea vijelioasă a teteristului Marek.

— Salvează-te care cum poţi, strigă el. Acum cîteva clipe a sosit cu automobilul la comandamentul batalionului locotenentul Dub şi l-a adus cu el şi pe cadetul căcăcios, Biegler... E de rău cu el, continuă Marek să-i informeze. După ce a coborît cu cadetul din maşină, a dat buzna ca o furtună în cancelarie. Ştiţi, am plecat de aici cu gîndul să trag un pui de somn. Mă întinsesem, aşadar, pe o bancă în cancelarie şi tocmai cînd somnul începea să mă mîngîie frumuşel pe gene, dumnealui s-a năpustit asupră-mi. Cadetul Biegler a început şi el să zbiere: *„Habt Acht!”* Locotenentul Dub m-a pus pe picioare şi dă-i cu gura: „Aha, ai rămas uluit că te-am prins în cancelarie, încălcîndu-ţi îndatoririle de ostaş? De dormit se doarme numai după ce sună goarna!”, la care cadetul Biegler a adăugat: „Aliniatul 16 din paragraful 9 al regulamentului militar”. În clipa aceea, locotenentul Dub a lovit cu pumnul în masă şi a urlat ca ieşit din minţi: „Veţi fi crezut poate dumneavoastră,

ăştia de la batalion, că aţi scăpat de mine; să nu vă închipuiţi că am avut comoţie cerebrală, craniul meu e tare, ţine la tăvăleală”. În timpul ăsta, cadetul Biegler răsfoia pe masă un registru şi citea cu glas tare: „Ordin pe divizie nr. 280”. Crezînd că-şi bătea joc de el pe chestia ultimei lui fraze, în care spusese că craniul lui ţine la tăvăleală, locotenentul Dub a început atunci să-i reproşeze comportarea nedemnă şi obraznică faţă de ofiţerii mai vîrstnici şi chiar acum îl aduce încoace, la căpitanul Sagner, ca să se plîngă de el.

După cîteva clipe cei doi intrară în bucătărie, pe care trebuiau s-o traverseze spre a putea ajunge în odaia de sus, unde corpul ofiţeresc îl asculta acum, după carnea de porc, pe rotofeiul sublocotenent Maly, care cînta o arie din *Traviata,* cu dese rîgîieli, după varza şi mîncarea grasă.

Cînd locotenentul Dub intră pe uşă, Švejk strigă:

— *Habt Acht!* Toată lumea în picioare!

Locotenentul Dub se lipi aproape de Švejk, ca să-i strige drept în obraz:

— Acum să te ţii, s-a zis cu tine, aleluia! Am să pun să te împăieze, ca să rămîi amintire pentru regimentul 91.

— *Zum Befehl,* domnule *laitnant,* salută Švejk. Am citit odată, să trăiţi, că a fost o bătălie mare în care a căzut un rege suedez, împreună cu armăsarul lui credincios. Amîndouă hoiturile au fost transportate în Suedia şi acum se găsesc împăiate în muzeul din Stockholm.

— De unde ai cunoştinţele astea, nătărăule? tună locotenentul Dub.

— Cu respect, vă raportez, domnule *laitnant* că de la fratele meu, profesorul.

Locotenentul Dub se întoarse, scuipă şi-l împinse pe cadetul Biegler către scara ce ducea spre odaia de sus. Nu se putu totuşi stăpîni pînă la capăt; se mai uită din pragul uşii către Švejk şi, cu asprimea necruţătoare a împăratului roman care hotăra soarta gladiatorului rănit în arenă, făcu un semn cu degetul gros de la mîna dreaptă şi zbieră:

— Jos degetele!

— Cu respect vă raportez, strigă Švejk în urma iui, că le dau jos, domnule *laitnant.*

*

Cadetul Biegler se jigărise ca un ogar. Trecuse prin cîteva lazarete de holerici şi pe bună dreptate se obişnuise, după tratamentele pe care le avusese de suportat ca suspect de holeră, să-şi dea drumul mereu, fără voia lui, în pantaloni, în cele din urmă, ajunsese într-un lazaret de observaţie, pe mîinile unui specialist care nu găsi în fecalele lui nici urmă de bacili holerici, îi strînse maţele cu tanin, aşa cum prinde cizmarul şcroambele stricate cu sîrmă şi-l expedie la primul comandament de etapă, declarîndu-l pe cadet, care era ca aburul deasupra oalei, *„frontdiensttauglich”* [302].

Doctorul era un om foarte inimos.

---

302 Apt pentru front (germ.).

Cînd cadetul Biegler îi atrăsese atenţia că se simte foarte slăbit, el îi răspunse zîmbind:

— Nu-i nimic, medalia de aur pentru bărbăţie tot o mai suportaţi. Pe cîte ştiu, v-aţi prezentat în armată voluntar.

Şi astfel porni cadetul Biegler să cucerească medalia de aur.

Maţele lui strînse nu mai azvîrleau în pantaloni lichidul subţire; cu toate acestea, pîntecăraia îl apuca destul de des, încît de la ultima etapă şi pînă la comandamentul brigăzii, unde se întîlnise cu locotenentul Dub, călătoria fusese un fel de experimentare a tuturor latrinelor posibile. De cîteva ori pierduse trenul din pricină că zăbovise prea multă vreme în closetul vreunei gări. Alteori n-apuca să schimbe trenurile prin gări, fiindcă nu-şi termina la timp treaba în closetul vagonului.

Şi totuşi, în ciuda tuturor closetelor care-i stătuseră în cale, cadetul Biegler se apropiase încet, dar sigur, de comandamentul brigăzii.

Locotenentul Dub ar fi trebuit de fapt să mai rămînă cîteva zile sub observaţie la infirmeria brigăzii, dar în aceeaşi zi cînd Švejk plecase spre batalion medicul-şef se răzgîndise, deoarece aflase că un automobil sanitar pleca în după-amiaza aceea în direcţia satului unde era cantonat batalionul regimentului 91.

Era foarte fericit că se descotorosea de locotenentul Dub, care ca întotdeauna povestea tot felul de baliverne, pe care şi le susţinea cu cuvintele:

— Despre asta am discutat de altfel încă înainte de război cu prefectul.

— *„Mit deinem Bezirkshauptmann kannst du mir Arsch lecken”,* îşi spusese în sinea lui medicul-şef, mulţumind din suflet întîmplării că o coloană de automobile sanitare pleca în sus spre Kamionka-Strumilova, prin Zoltanka.

La brigadă, Švejk n-apucase să-l vadă pe cadetul Biegler, deoarece în răstimpul celor două ceasuri cît zăbovise el acolo, Biegler fusese în closetul cu instalaţie de apă al brigăzii, anume instalat pentru domnii ofiţeri. Fără nici o exagerare se poate afirma că în astfel de locuri cadetul Biegler nu-şi pierdea niciodată timpul de pomană, deoarece repeta în minte toate bătăliile celebre purtate de glorioasele armate austro-ungare, începînd cu bătălia de la Nordlingen la 6 septembrie 1634 şi sfîrşind cu cea de la Sarajevo, 19 august 1878.

Şi aşa tot trăgînd de nenumărate ori lanţul de la closet şi ascultînd cum năvălea apa cu zgomot, cadetul Biegler îşi imagina, închizînd ochii, vacarmul bătăliei, atacurile cavaleriei şi bubuitul tunurilor.

Întîlnirea dintre locotenentul Dub şi cadetul Biegler nu prea fusese prietenoasă şi era, fără îndoială, cauza înăspririi ulterioare a relaţiilor lor de serviciu şi dinafara serviciului.

Aşadar, ajungînd pentru a patra oară în faţa closetului şi găsindu-l tot ocupat, locotenentul Dub îşi ieşise din fire şi tunase:

— Cine-i acolo?

— Cadet Biegler, compania a 11-a de marş, batalionul N., regimentul 91, se auzi răspunsul mîndru al cadetului.

— Aici, se prezentă concurentul din spatele uşii, e locotenentul Dub de la aceeaşi companie.

— Sînt numaidecît gata, domnule locotenent.

— Aştept!

Locotenentul Dub se uitase nerăbdător la ceas. Nimeni n-ar putea să-şi închipuie de cîtă energie şi dîrzenie e nevoie pentru a rezista într-o asemenea situaţie încă cincisprezece minute, în faţa uşii, apoi încă cinci şi iar cinci, şi la fiecare bătaie în uşă cu pumnul, cu piciorul, să auzi mereu acelaşi răspuns stereotip:

— Sînt gata numaidecît, domnule locotenent.

Pe locotenentul Dub îl cuprinseră căldurile, mai cu seamă cînd, după foşnetul hîrtiei aducător de speranţe, mai trecură alte şapte minute fără ca uşa să se deschidă.

După toate, cadetul Biegler mai avea şi atîta tact, încît nu trăgea apa.

Scuturat de un uşor delir, locotenentul Dub începuse să se gîndească dacă n-ar fi cazul să se plîngă comandantului brigăzii care poate ar fi dat ordin să se spargă uşa şi l-ar fi scos pe cadetul Biegler cu forţa de acolo. Îi mai trăsni prin minte că atitudinea cadetului ar putea fi şi o încălcare a disciplinei militare.

După alte cinci minute, locotenentul Dub îşi dăduse însă seama că nici nu mai avea ce face dincolo de uşă, că de fapt îi trecuse de mult. Se încăpăţînase totuşi să rămînă în faţa closetului, din principiu, continuînd să lovească cu picioarele în uşa din spatele căreia se auzea mereu acelaşi răspuns:

— *In einer Minute fertig, Herr Leutnant!*[303]

În sfîrşit, Biegler trase apa şi, după cîteva clipe, cei doi se întîlniră faţă în faţă.

— Cadet Biegler, tună furios locotenentul Dub. Să nu-ţi închipui că mă aflu aici pentru acelaşi scop ca dumneata. Am venit pentru că în clipa sosirii dumitale la comandamentul brigăzii n-ai găsit de cuviinţă să te prezinţi la mine. Dumneata nu cunoşti regulamentul? Ştii cui i-ai dat dumneata întîietate?

Cadetul Biegler rămase o clipă pe gînduri, scrutîndu-şi memoria pentru a-şi da seama dacă nu cumva săvîrşise o încălcare a disciplinei şi a normelor privitoare la relaţiile dintre gradele ofiţereşti mai mici şi cele superioare.

Cu acest prilej constată că în cunoştinţele sale exista o mare lacună. Nimeni nu le vorbise la şcoală despre atitudinea pe care trebuie să o aibă gradele ofiţereşti mai mici faţă de cele superioare, în asemenea situaţii; nu li se spusese dacă trebuie sau nu să se uşureze pînă la capăt, sau dacă trebuie cumva să ţîşnească afară pe uşa closetului şi, ţinîndu-şi cu o mînă pantalonii, cu cealaltă să dea onorul.

— Hai, răspunde, cadet Biegler! îi strigase insinuant locotenentul Dub.

Şi iată că Biegler îşi amintise deodată de un răspuns foarte simplu care-l scoase din încurcătură:

— Domnule locotenent, n-am ştiut de prezenţa dumneavoastră la comandamentul brigăzii. Cum am sosit aci, după ce mi-am rezolvat problemele personale la cancelaria brigăzii, m-am dus de-a dreptul la closet, unde am rămas pînă la venirea dumneavoastră.

---

303 Într-o clipă sînt gata, domnule locotenent! (germ.).

La care mai adăugase apoi, cu un glas solemn şi oficial:

— Cadetul Biegler are onoarea să se prezinte domnului locotenent Dub.

— Păi vezi, îi spusese cu amărăciune locotenentul Dub, nu-i o chestiune aşa de simplă; după părerea mea, domnule cadet Biegler, ar fi trebuit imediat ce ai sosit la comandamentul brigăzii, să te informezi la cancelarie dacă nu se află cumva prezent aici vreun ofiţer din batalionul sau din compania dumitale. Comportarea dumitale o s-o judecăm la batalion. Plec într-acolo cu automobilul şi ai să vii cu mine. Nici un „dar”! S-a înţeles?

Cadetul Biegler încercase totuşi să se împotrivească, arătînd că la cancelaria comandamentului brigăzii i se şi întocmiseră formele de călătorie pe calea ferată, mod de deplasare care, ţinînd seama de situaţia specială a stomacului său, i se părea cel mai potrivit; orice copil ştie doar că automobilele nu sînt amenajate pentru asemenea eventualităţi. Pînă să străbaţi o sută optzeci de kilometri, de mult i-ai dat drumul în pantaloni.

Dracu ştie cum se face însă, dar la început, după ce părăsiseră comandamentul, zdruncinăturile automobilului nu avuseseră nici un fel de influenţă asupra cadetului Biegler.

Locotenentul Dub era de aceea în culmea deznădejdii, dat fiind că nu putea să-şi pună în aplicare planul de răzbunare.

La plecare, locotenentul Dub îşi făcuse în gînd următoarea socoteală: „Acu să te ţii, cadet Biegler, cînd te-o apuca; îţi închipui cumva c-am să opresc maşina pentru tine?”

Avînd în vedere acest lucru, în măsura în care o permitea viteza cu care maşina înghiţea kilometrii, locotenentul Dub legase chiar o convorbire interesantă şi instructivă cu Biegler, demonstrîndu-i că automobilele militare care au o anumită rută, dinainte stabilită, n-au voie să facă risipă de benzină, oprindu-se din loc în loc.

La care, cadetul Biegler îi replicase, pe bună dreptate, că atunci cînd automobilul stă şi aşteaptă undeva, nu consumă de loc benzină, deoarece şoferul opreşte motorul.

— Dar dacă trebuie să sosească la destinaţie la o anume oră, continuase necruţător locotenentul Dub, n-are voie să oprească nicăieri.

Cadetul Biegler nu mai găsise nici un răspuns.

Au mers aşa mai bine de un sfert de ceas, pînă cînd locotenentul Dub îşi simţi deodată burta balonată şi socoti că ar fi cazul să oprească automobilul, să coboare repede în şanţ şi, lăsîndu-şi pantalonii, să-şi caute uşurarea.

Se ţinu însă ca un erou pînă la kilometrul 126 unde, deodată, îl apucă pe şofer de manta şi zgîlţîindu-l îi zbieră la ureche: *„Halt!”*

— Cadet Biegler, mai avusese timp să strige locotenentul Dub, într-un acces de mărinimie, sărind repede din maşină şi îndreptîndu-se grăbit spre şanţ, acum ai şi dumneata prilejul...

— Mulţumesc, îi răspunse Biegler, nu vreau să reţin automobilul fără rost.

Şi cadetul, care simţea şi el că puterile îl părăsesc, îşi spuse în gînd că preferă să facă pe el decît să-i scape un prilej atît de minunat de a-l blama pe locotenentul Dub.

Pînă să ajungă la Zoltanka, locotenentul mai oprise maşina de două ori şi, după ultima escală, îi spusese lui Biegler indignat:

— Am avut la prînz „bikos polonez”. Cum ajungem la batalion, trimit o reclamaţie la brigadă. Varză acră stricată şi carne de porc alterată. Cutezanţa bucătarilor depăşeşte orice limită. Cine nu mă cunoaşte încă, are să mă cunoască!

— Feldmareşalul Nostitz-Rhieneck, elita cavaleriei de rezervă, îi răspunsese Biegler, a scris o lucrare intitulată: *Was schadet dem Magen im Kriege*[304] în care nu recomandă de loc consumul cărnii de porc în vreme de război, cînd grijile şi necazurile se ţin lanţ. Orice lăcomie în timpul marşului dăunează.

Locotenentul Dub nu reacţionase la această aluzie directă, dar îşi spusese: „Te învăţ eu minte, atotştiutorule”. Apoi se răzgîndise, dar îi adresase totuşi lui Biegler o întrebare cum nu se poate mai prostească:

— Care va să zică dumneata, cadet Biegler, crezi că ofiţerul faţă de care, ţinînd seama de gradul pe care-l ai, eşti dator să te consideri subaltern, se lăcomeşte? N-ai vrut cumva, cadet Biegler, să spui că m-am îndopat ca un porc? Iţi mulţumesc, pentru neobrăzarea asta. Fii sigur că nu ţi-o iert, mă răfuiesc eu cu dumneata; dumneata încă nu mă cunoşti, dar cînd ai să mă cunoşti, ai să-ţi aminteşti toată viaţa de locotenentul Dub.

Cînd rostise ultimul cuvînt, locotenentul fusese gata-gata să-şi muşte limba, pentru că tocmai săriseră peste un hop.

Cadetul Biegler nu răspunsese nici de data aceasta, ceea ce îl făcuse pe locotenetul Dub să se înverşuneze şi mai tare şi să-l întrebe grosolan:

— Ascultă, cadet Biegler, vreau să cred că ai învăţat că eşti dator să răspunzi la întrebările superiorului.

— Se înţelege, replicase prompt Biegler, există un astfel de paragraf. Socotesc însă că ar fi necesar ca mai întîi să cercetăm natura raportului dintre noi. După cîte ştiu, deocamdată eu nu sînt repartizat nicăieri; prin acest *simplu* fapt, orice discuţie cu privire la subordonarea mea necondiţionată faţă de dumneavoastră, domnule locotenent, este lipsită de obiect. În afară de asta, probleme de subordonare se pot pune în cercurile ofiţereşti numai în chestiuni de serviciu. Aşa cum stăm aici în automobil, nu reprezentăm o formaţiune de luptă într-o acţiune de război. Între noi nu există deci relaţii de serviciu. Mergem amîndoi în aceeaşi direcţie spre unităţile noastre şi consider, domnule locotenent, că răspunsul meu la întrebarea dumneavoastră, dacă am vrut sau nu să spun că v-aţi îndopat, n-ar fi o chestiune de serviciu.

— Ai terminat, zbierase la el locotenentul Dub, dumneata eşti un...

— Da, declarase cu voce fermă cadetul Biegler. Şi nu uitaţi, domnule locotenent, că în legătură cu cele întîmplate între noi va hotărî, de bună seamă, juriul de onoare al ofiţerilor.

[304] Ce strică stomacul în timp de război (germ.)

Locotenentul Dub îşi ieşise aproape de tot din fire de atîta supărare. Şi cînd se înfuria, avea obiceiul să debiteze prostii şi mai mari decît atunci cînd era calm.

— Ai să fii judecat de curtea marţială, îi strigase cadetului, într-un acces de furie oarbă.

Cadetul Biegler profitase de acest prilej spre a-l răpune definitiv şi de aceea i se adresase pe un ton cît se poate de prietenesc:

— Glumeşti, camarade.

Locotenentul Dub strigase atunci şoferului să oprească.

— Unul din noi trebuie să meargă pe jos, bolborosise apoi încurcat.

— Eu, unul, prefer să merg cu maşina, îi răspunse calm cadetul Biegler, tu n-ai decît să faci ce pofteşti, amice.

— Dă-i drumul mai departe, urlase locotenentul Dub la şofer cu o voce delirantă; apoi se învăluise într-o tăcere demnă, ca Julius Caesar cînd se apropiaseră de el conspiratorii cu pumnalele în mînă, spre a-l înjunghia.

În această atmosferă ajunseră la Zoltanka, unde dăduseră de urma batalionului.

*

În timp ce locotenentul Dub şi cadetul Biegler mai discutau încă pe scară dacă un cadet care nu ţinea de nici o unitate avea sau nu dreptul la raţia de caltaboşi destinată ofiţerilor de la companii, jos în bucătărie se săturaseră cu toţii şi acum stăteau întinşi, în diferite poziţii, pe laviţe şi sporovăiau vrute şi nevrute pufăind din lulele, de ţi-era mai mare dragul.

Bucătarul făcu o destăinuire:

— Fraţilor, am făcut astăzi o descoperire grozavă. Cred că o să producă o adevărată revoluţie în arta culinară. Tu ştii, Vanek, că n-am putut să găsesc nicăieri, în satul ăsta blestemat, măghiran pentru cîrnaţi?

— *Herba majoranae,* preciza plutonierul de aţă Vanek care-şi amintise că era droghist.

Jurajda continuă:

— E de necrezut cum se pricepe spiritul omenesc să descopere, la ananghie, cele mai diferite mijloace, cum i se deschid deodată noi orizonturi şi cum începe să născocească tot felul de lucruri despre care omenirea nici n-a visat atunci... Şi cum ziceam, căutam măghiran prin toate cocioabele; alerg, mă zbucium, explic de ce-mi trebuie, cum arată...

— Ar fi trebuit să descrii şi mirosul, se auzi de pe bancă glasul lui Švejk. Trebuia să le spui că măghiranul miroase ca atunci cînd adulmeci dintr-o sticluţă cu cerneală pe o alee de salcîmi înfloriţi. Pe dealul Bohdalka, lîngă Praga.

— Hai, Švejkule, îl întrerupsese cu un glas rugător teteristul Marek, lasă-l pe Jurajda să isprăvească.

Şi Jurajda continuă:

— Într-o gospodărie, am dat peste un bătrîn care a făcut serviciul militar pe vremea ocupării Bosniei şi Herţegovinei, la regimentul de ulani din Pardubice, şi n-a uitat nici pînă acum limba cehă. Boşorogul a început să se certe cu mine, zicînd că în Cehia nu se bagă în cîrnaţi măghiran, ci romaniţă. Zău, dacă ştiam ce să mai fac; pentru că orice om cu scaun la cap şi fără idei preconcepute trebuie să recunoască măghiranul drept rege printre toate mirodeniile care se bagă în cîrnaţi. Trebuia să aflu deci, de urgenţă, ceva care să dea gustul picant. Şi uite că într-o altă gospodărie am găsit, atîrnată sub o icoană de sfînt, o coroniţă de nuntă, din mirt. Tinerii erau de curînd căsătoriţi şi crenguţele de mirt erau încă proaspete. Şi aşa am băgat în cîrnaţi foaie de mirt, de bună seamă după ce mai întîi am opărit de trei ori coroniţa de nuntă, ca să se moaie frunzele şi să se piardă mirosul şi gustul prea înţepător. Nu vă mai spun ce bocete au fost cînd le-am luat coroniţa! Mi-au urat ca pentru asemenea păcat — ştiţi, cununiţa era sfinţită — să fiu răpus de primul glonte. Ei, aţi mîncat ciorba, dar nici unul n-aţi băgat de seamă că în loc de măghiran, mirosea a mirt.

— La Jindrichuv Hradec, se auzi din nou glasul lui Švejk, era, cu ani în urmă, un mezelar, îi zicea Josef Linek şi avea pe o policioară două cutii: într-una ţinea un amestec de mirodenii pentru cîrnaţi; în cealaltă, avea praf contra insectelor, că aflase el că de mai multe ori calfele au muşcat din cîrnaţi cîte o ploşniţă sau un gîndac. Cît priveşte ploşniţele, Linek zicea că au un gust foarte plăcut şi picant, ca migdalele amare care se bagă în cozonaci, dar că gîndacii din mezeluri put ca o Biblie veche, îmbîcsită de mucegai. De aceea ţinea mult la curăţenie şi peste tot în atelierul lui presăra din praful acela contra insectelor. Şi aşa, într-o bună zi, cînd prepara cîrnaţi cu sînge şi avea guturai, a apucat cutia cu praf contra insectelor şi-a turnat în tocătură de cîrnaţi; de atunci, toată omenirea din Jindrichuv Hradec cumpăra cîrnaţi cu sînge numai de la Linek. În dugheana lui era moarte de om. Mezelarul a fost destul de înţelept ca să-şi dea pînă la urmă seama că asta se trăgea de la praful acela contra insectelor şi a comandat contra ramburs lăzi întregi de praf, de bună seamă după ce, mai întîi, a avut grijă să atragă atenţia firmei de la care îl cumpăra să scrie pe lădiţe: „Mirodenii de India”. Asta a fost secretul lui şi cu el s-a dus în mormînt, dar cel mai interesant a fost că din casele celor care au cumpărat cîrnaţi cu sînge de la el, s-au mutat toţi gîndacii şi toate ploşniţele. De atunci, Jindrichuv Hradec se numără printre oraşele cele mai curate din toată Cehia.

— Ai isprăvit? îl întrebă teteristul Marek care, se pare că dorea să se amestece şi el în vorbă.

— Cu asta aş fi gata, răspunse Švejk, dar mai cunosc un caz la fel în Beskydy; am să vi-l povestesc însă cînd om porni la atac.

Teteristul Marek începu:

— Meşteşugul în arta culinară se cunoaşte mai ales în timp de război şi mai cu seamă pe front. Îmi îngădui să fac o mică comparaţie. În timp de pace am citit şi am auzit despre aşa numitele supe drese cu gheaţă, foarte îndrăgite în Germania de nord, în Danemarca şi Suedia. Dar uite că a venit războiul şi iarna asta soldaţii au

avut în Carpaţi atîta supă îngheţată, că nici n-au mîncat-o; şi cu toate astea e o specialitate culinară...

— Ba, gulaşul îngheţat se poate mînca, se împotrivi plutonierul de aţă Vanek, dar nu prea multă vreme; cam o săptămînă. Din pricina asta compania noastră, a noua, a părăsit poziţiile.

— Pe timp de pace, spuse cu o neobişnuită seriozitate Švejk, toată milităria se învîrtea în jurul bucătăriei şi a celor mai felurite mîncări. La Budejovice am avut un *oberlaitnant* Zakreis; cît era ziulica de mare, numai în jurul popotei ofiţereşti îl vedeai şi, cînd vreun ostaş săvîrşea vreo ispravă, dumnealui îl ţinea *habtak* şi dă-i cu gura pe el: „Mă, nătărăule, dacă se mai întîmplă o dată, apoi să ştii că din botul tău, bine bătut, fac friptură la grătar, apoi te zdrobesc în picioare, pînă scot din tine piure de cartofi şi abia pe urmă te mănînc. Or să curgă din tine măruntaie de gîscă cu orez şi o să arăţi ca un iepure fript, la tigaie. Aşa că vezi, fii om cumsecade dacă nu vrei ca lumea să creadă că am făcut din tine friptură cu varză."

Continuarea expunerii şi interesanta discuţie în legătură cu folosirea listei de bucate în educarea ostaşilor înainte de război fu întreruptă de un răcnet puternic, care se auzi din odaia de sus, unde masa sărbătorească se terminase.

Dintr-un amestec haotic de glasuri se desprindea strigătul cadetului Biegler:

— Ostaşul trebuie să ştie încă din timp de pace ce anume cere războiul, iar în timp de război să nu uite ce a învăţat pe cîmpul de exerciţii.

Apoi se auzi glasul gîfîit al locotenentului Dub:

— Rog să se consemneze că am fost jignit aci pentru a treia oară!

În odaia de sus se petreceau evenimente grave.

Locotenentul Dub, care nutrea, după cum se ştie, intenţia să-l facă de rîs pe cadetul Biegler în faţa comandantului batalionului, fusese întîmpinat de ofiţeri cu o gălăgie asurzitoare. Rachiul cumpărat de la negustorul evreu îşi făcuse efectul.

Şi aşa strigînd de-a valma, unul după altul, făcuseră aluzii la priceperea locotenentului Dub în ale echitaţiei:

— Fără maistru de călărie nu merge!

— Mustang fricos!

— Cîtă vreme te-ai învîrtit, frate, printre *cowboys* în vestul sălbatic?

— Călăreţ artistic!

Căpitanul Sagner îi turnase repede pe gît un rest din băutura blestemată şi jignitul locotenent Dub se aşeză la masă. Îşi trase un scaun vechi şi stricat şi se aşeză lîngă locotenentul-major Lukáš, care îl primi cu vorbe prieteneşti:

— Am mîncat tot, amice, n-a mai rămas nimic.

Figura tristă a cadetului fusese oarecum trecută cu vederea, deşi Biegler, respectînd cu sfinţenie regulamentul, trecuse pe rînd pe la toţi cei din jurul mesei şi se prezentase, grav şi oficial, căpitanului Sanger şi celorlalţi ofiţeri, repetînd de cîteva ori la rînd, deşi toţi îl vedeau şi-l cunoşteau:

— Cadetul Biegler, întors la comandamentul batalionului.

După care îşi luase un păhărel plin şi se aşezase foarte sfios lîngă fereastră, aşteptînd o clipă prielnică spre a se putea produce cu cîte ceva din cunoştinţele sale, desprinse din manuale.

Locotenentul Dub, pe care glumele îngrozitoare făcute pe socoteala lui îl zăpăciseră de-a binelea, bătuse deodată cu degetul în masă şi, ca din senin, fără nici un chichirez, se adresase căpitanului Sagner:

— Prefectul nostru şi cu mine am spus întotdeauna: „Patriotismul, împlinirea datoriei şi uitarea de sine sînt adevăratele arme în război”. Nu fără motiv îmi amintesc de asta tocmai acum, cînd oştile noastre urmează, foarte curînd, să treacă graniţa.

Pînă aici a apucat să dicteze Jaroslav Hasek „Peripeţiile bravului soldat Švejk în timpul primului război mondial”. Moartea, care l-a răpus la 3 ianuarie 1923, l-a împiedicat să desăvîrşească unul din cele mai celebre şi mai citite romane care au apărut după primul război mondial.

POSTFAŢA LA CARTEA ÎNTÎI
„ÎN SPATELE FRONTULUI”

Terminînd volumul I al romanului ***Peripeţiile bravului soldat Švejk (în spatele frontului),*** **anunţ că urmează să apară în curînd, unul după altul, două volume:** ***Pe front*** **şi** ***În captivitate.*** **Şi în aceste volume, soldaţii şi poporul vor acţiona întocmai ca în viaţa de toate zilele.**

Viaţa nu este o şcoală de maniere elegante. În viaţă, fiecare se exprimă aşa cum ştie. Maestrul de ceremonii, doctor Guth, vorbeşte altfel decît cîrciumarul Palivec de la „Potirul”, iar acest roman nu este un manual de maniere alese, pentru salonarzi, sau o carte educativă întru cunoaşterea expresiilor care pot fi folosite în societate. E o frescă istorică a unei anumite epoci.

Dacă o expresie mai tare, dar care e în circulaţie, se cere întrebuinţată, nu preget să o redau întocmai, aşa cum e. Perifrazarea sau înlocuirea prin puncte le consider drept cea mai stupidă falsificare. Astfel de cuvinte sînt folosite şi în Parlament.

Bine s-a spus cîndva că un om bine educat poate citi orice. Împotriva a ceea ce este firesc se ridică numai porcii şi bădăranii ipocriţi, care în purismul lor abject nu se uită la conţinut şi se năpustesc mânioşi asupra cuvintelor izolate.

Cu ani în urmă, am citit critica unei nuvele, în care criticul era furios din pricină că autorul scrisese: „Şi-a suflat şi şi-a şters nasul”. Expresia pare a fi împotriva a ceea ce este estetic şi înălţător, în literatura care trebuie pusă la dispoziţia poporului.

Şi asta nu-i decît o mică mostră de ce fel de dobitoace se nasc sub soare.

Oamenii care se indignează de o expresie mai tare sînt nişte laşi, căci realitatea vieţii îi va surprinde nepregătiţi şi tocmai aceşti oameni slabi sînt cei mai mari duşmani ai formării caracterelor.

Dumnealor ar educa poporul ca o ceată de omuleţi hipersensibili, de masturbanţi ai falsei culturi, de tipul Sfîntului Alois, despre care se povesteşte, în cartea călugărului Eustaţiu, că auzind pe unul slobozindu-şi vînturile s-a pornit pe plîns şi numai în rugăciuni şi-a putut regăsi liniştea.

Acest soi de oameni care îşi arată indignarea în văzul lumii caută în schimb, cu nespusă plăcere, closetele publice, pentru a citi acolo inscripţiile neruşinate de pe pereţi.

Folosind în cartea mea cîteva expresii tari, am putut constata în treacăt cum se vorbeşte în realitate.

Nu-i putem cere cîrciumarului Palivec să vorbească ales, ca doamna Laudova, doctorul Guth, doamna Olga Fastrova şi mulţi alţii care ar dori să facă din Republica Cehoslovacă un mare salon cu parchete, în care să se umble în frac, cu mânuşi, să

se vorbească numai cu cuvinte alese şi să se cultive manierele elegante de salon, sub al căror văl tocmai filfizonii salonarzi se aruncă în braţele celor mai feroce destrăbălări şi excese.

Cu acest prilej, ţin să amintesc că Palivec, cîrciumarul, trăieşte. A supravieţuit războiului, pe care l-a petrecut în temniţă, şi a rămas mereu acelaşi, aşa cum l-am cunoscut atunci cînd a dat peste el pacostea cu tabloul împăratului Franz Josef.

A venit să mă viziteze, după ce s-a văzut pomenit în carte, şi a cumpărat mai bine de douăzeci de fascicole din primul număr, pe care le-a împărţit cunoscuţilor, contribuind astfel la difuzarea cărţii.

S-a bucurat sincer că am scris despre dînsul şi că l-am descris ca pe un vestit *„gură-spurcată”.*

— Pe mine nu mă mai poate schimba nimeni, mi-a spus el. Toată viaţa mea am fost *„spurcat la gură*”*;* am vorbit pe şleau, aşa cum am gîndit, şi tot aşa voi vorbi şi de aici înainte. N-o să-mi pun eu lacăt la gură din pricina vreunei vaci încălţate. Astăzi sînt celebru.

Şi într-adevăr, era tot mai conştient de propria-i valoare. Faima lui este întemeiată pe cîteva expresii tari. Şi asta îi ajunge pentru mulţumirea lui sufletească; dacă i-aş fi atras atenţia, în timp ce reproduceam fidel graiul său, aşa cum l-am descris, că nu-i frumos să vorbească aşa — ceea ce bineînţeles nu era de loc în intenţia mea — fără îndoială că l-aş fi jignit pe acest om cumsecade.

Prin expresii necăutate, simplu şi cinstit, omul ăsta a exprimat, fără să fi urmărit aceasta, antipatia poporului ceh împotriva bizantinismului. Dispreţul faţă de împărat şi faţă de expresiile alese îl avea în sînge.

Otto Katz trăieşte şi el. Este o figură reală de preot militar. După instaurarea republicii, şi-a atîrnat sabia în cui, a părăsit biserica, şi astăzi este procurist al unei fabrici de bronz şi vopsea din Cehia de nord. Mi-a scris o scrisoare lungă, în care mă ameninţă că se va răfui cu mine. O gazetă nemţească a reprodus în traducere un capitol în care este înfăţişat aşa cum arăta în realitate. L-am vizitat deci şi toate s-au sfîrşit cu bine. Pe la orele două noaptea, nu se mai putea ţine pe picioare. În schimb predica şi zicea:

— Eu sînt Otto Katz, preot militar, căpăţînoşilor!

Oamenii de teapa răposatului Bretschneider, detectiv din vechea Austrie, mişună şi astăzi, destui de mulţi, prin republică şi trag cu urechea la ce vorbeşte lumea.

Nu ştiu dacă în această carte voi izbuti să redau ceea ce am vrut. Faptul că am auzit pe unii oameni, tratîndu-se reciproc cu: „Eşti prost ca Švejk”, mărturiseşte oarecum contrariul. Dar chiar dacă cuvîntul Švejk va deveni o nouă înjurătură în cununa înfloritoare a ocarei, trebuie să mă mulţumesc şi cu această contribuţie la îmbogăţirea limbii cehe.

JAROSLAV HASEK